KOBOCII

ISLAAMIYIINTA SOOMAALIYA

1952 - 2002

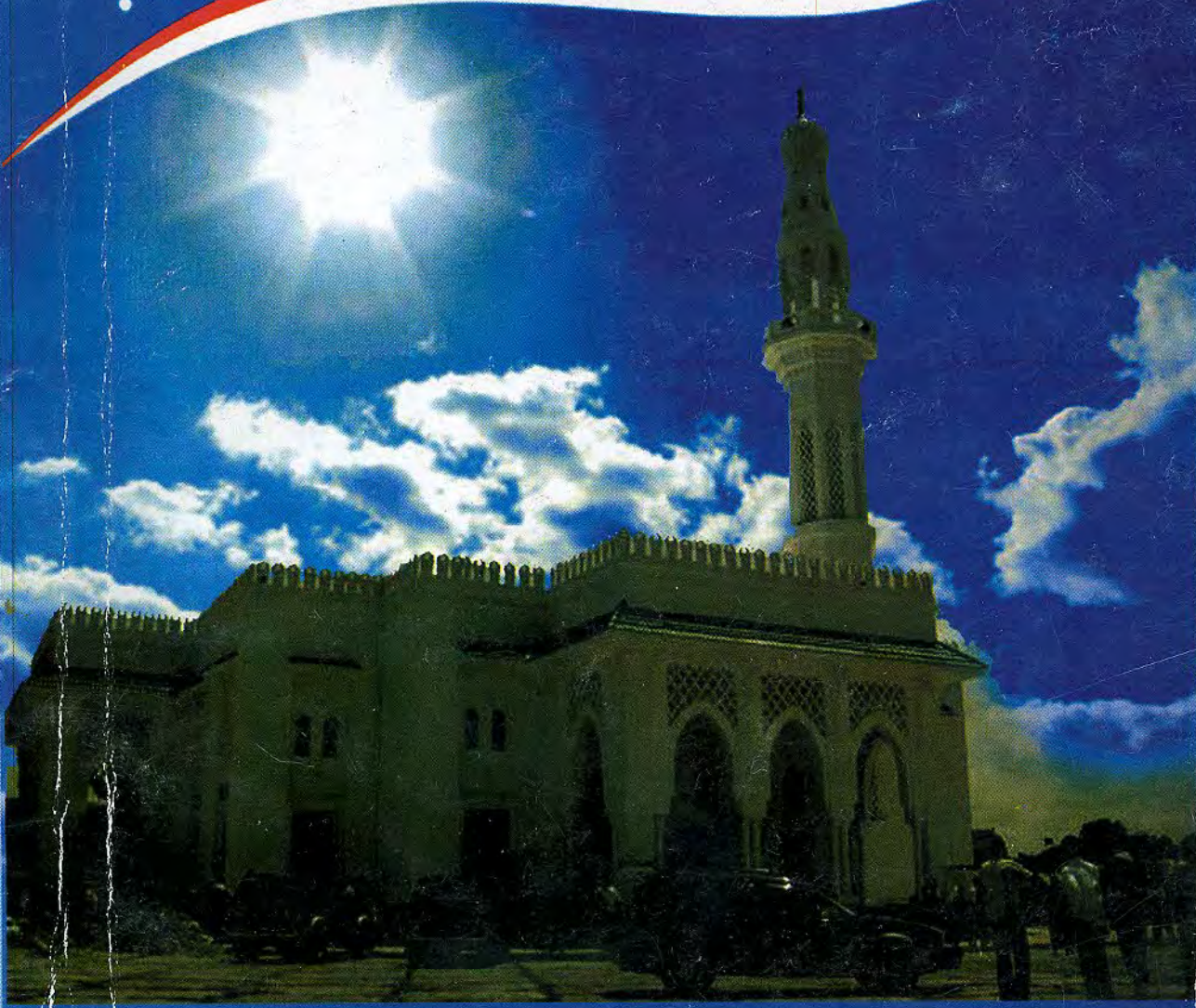

W/Q: Cabdishakuur Mire Aadam
(Cobol)

Giorgio Dante

Mire

Abdi Shakur Mire
16-12-2012

Rimicii I-aad

KOBOCII

ISLAAMIYIINTA SOOMAALIYA

1952-2002

C/shakuur Mire Aadam "Cobol"

Dhamaan xuquuqdu buuggan waa dhowrsantahay. Waxaa iska leh qoraha, lama daabici karo, lama koobiyayn karo, lama min-guurin karo, keydna looma haysan karo, Iyadoon ogolaansho rasami ah laga helin qoraha la'aantiis.

Published by Ilays Media Center

Allrights reserved.

Copyright ©Cabdishakur Mire Aadam 2011.

No part of this publication reproduced or distrbuted in any form or by any means, or stored in a database or retrieval systm, with out the prior writen premission of the Author.

ISBN:- 978-0-9549555-8-8

Waxaa lagu daabacay.

Horyaal Priting Center. Boosaaso/ Puntland-Somalia.

Sannadka 2011

E-mail- horyalpr@yahoo.com/ horyalpr@gmail.com

Tel. 0025290-796169/726169 ama 002525-824299

Wixii faah faahin ah ama dalab ah kala soo xiriir qoraaga

Email:- cobol319@gmail.com, cobol319@hotmail.com

HIBAYN.

Qoraalka buuggan Kobocii Islaamiyiinta Soomaaliya waxaan u hibayay oo ku xusuusannayaa. Allaha u naxariistee **Sheekh Nuur Cali Colow** bud-dhigii baraarugga Islaamiyiinta Soomaaliya Qarnigii 20aad ee aynu ka soo gudubnay. iyo **Cabdirashiid Guuleed Warfaa** oo ahaa nin dhallinyara ah oo aannu isku arday ahayn, nin mufakir iyo qoraa labadaba ahaa..

Cabdishakuur Mire Aadam " Cobol".

AFEEF.

Waxaan ka afeefanayaa in wixii khalad ah ama gaf ah ee buuggan Kobacii Islaamiyiinta Soomaaliya ku soo baxa aannay iga ahayn mid aan si ula kac ah u sameeyay.

Waxaan cadaynayaa in qoraalka iyo xog ururintii aqoontaydu sidaas noqotay, diyaar ayaan u ahay inaan raali gelin ka bixiyo iyo weliba innaaan saxo.

Ma ahan wax sahlan in qoraal laga diyaariyo Islaamiyiinta Soomaaliya oo aan laga hayn qoraalo la tixraacayo,ka waramayana sidii wax u socdeen iyo marxaladihii kala duwanaa ee taariikhda Kobocii Islaamiyiinta Soomaaliya. Waxaan Ilaah ka baryayaa haddan khaldamay cafis iyo dembi dhaaf dhiniciisa ah.

Cabdishakuur Mire Aadam " Cobol"

TUSMADDA BUUGA.

Hibayn. 3
Afeef. 4
Tusmadda Buugga. 5
Gogoldhig. 8
Ararta Qoraaagga. 10
Guud marka ku saabsan Buuga 12
Mahadnaq . 14

CUTUBKA -I. 15-104

BARAARUGGA DACWADDA

Indha Kala Qaadkii Islaamiyiinta Soomaaliya . 15
Aasaaskii Al-ahli. 25
Maxaa Ka Dhashay Xeerkii Qoyska? . 30
Doorkii Ikhwaanka Ee Dacwada Soomaaliya. 39
X.H.K.S. & Herdintii Islaamiyiinta. 43
Kaalinta Haweenka Ee Baraarugga Dacwada. 48
Isku Deygii Al-ahli Ee Awooda Ku Qabsiga Xukunka. 52

MIDABADII ISLAAMIYIINTA.

Dildilaacii Al-ahli..... 57
Khilaafkii Gama'sanaa Ee Islaamiyiinta . 59
Waayihii Hor u Socodka Islaamiyiinta. 68
Saamaynta Qabilku Ku Lahaa Islaamiyiinta. 78
Dhex-dhexaadintii Turaabi Ee Siyaad & Islaamiyiinta. 82

ISMUUJINTII AL-ITTIXAAD.

Garabkii Hubaysnaa. 85
Is Muujintii Al-ittixaad. 90
Saamayn Intee Le'eg Ayuu Reebay Dagaalkii Araare ? . 96
Shirkii Hogaanka Al-Ittixaad Jabuuti1991. 99
U Guuristii Al-Ittixaad G/Waqooyi Bari . 100

CUTUBKA -II. 105-154

AL-ITTIXAAD VS SSDF

Ifafaalihii Colaada Al-Ittixaad & SSDF. 105
Isku Dhicii Al-Ittixaad & SSDF. 110
Dagaalkii Garowe . 114
Eeshu Dagaalku Reebay . 117
Duulaankii Boosaaso. 120

DAGAALKII SALIID.

Iska Caabintii Koowaad. 124
Baadi Goobkii Wada Hadalada. 127
Dagaalkii Awood Isku Muquuninta. 130
Weerarkii Ugu Horeeyay Al-Ittixaad Ee Saliid. 132
Kala Diridii Xoogagga Al-Ittixaad. 136
Baabi'intii Mucaskarka Mark. 141

AL-ITTIXAAD & AL-QAACIDDA.

Raadadkii Al-Qaacida. 145
Turaabi &Islaamiyiinta Soomaaliya. 151

CUTUBKA -III. 155-207

DAGAALKII MUQDISHA.

Dagaalkii Muqdisho Ee Islaamiyiinta & UNISOM. 155
Qorshayaashii Admiral Jonathan Howe 160
Galabtii 03 Oktoobar 1993. 164
Sidee Ku Gabagaboobay Howlgalkii UNISOM. 167
Burburburintii Kaniisada Muqdisho Jan,1994. 169

AL-ITTIXAAD IYO GUDAHA ETHIOPIA.

Aamusnaantii Ethiopia & Eegistii Al-Ittixaad. 173
Weerarkii Ethiopia Ee Al-Ittixaad Al-Islaam Soomaali Galbeed. 177
Dagaalkii Fiidmeerta. 185

AL-ITTIX AAD IYO GEDO.

Ku xoogaysigii Al-Ittixaad ee Gedo. 191
Dagaalkii Gedo ku Dhexmaray Al-Ittixaad&Ethoipia. 195
Al- Qaacida & Gedo. 205

CUTUBKA-IV. 208-258

KALA DHAMBALANKII AL-ITTIXAAD.

Maxaad Al-Ittixaad ka Khaldamay. 208
Salafiyiintii Soomaliya Halkee Ku Sinbiriirixdeen. 216
Salafiya Jadiid. 218
Salafiya Jadiid (Somalia). 221
Al-Ictisaam Bil Kitaaba Wa'Sunnah. 224
Salafiya Jihaadiya (Somalia). 228

ISLAAMIYIINTA MAXAA KA SOO GUUXAYEY.

Maxkamadihii Muqdisha Ee Sagaashamaakii. 232
Jaleecidii Al-Ittixaad Ee Ras-kamboni. 238
Maxaa Ku Hoos Jiray Maxkamadihii Konfurta Muqdisho. 242

MILICSIGA ISLAAMIYIINTA SOOMAALIYA.

Milicsiga Takfiirka. 245
Milicsiga Al-Islaax. 249
Milicsiga Tabliiqa. 255

CUTUBKA-V. 259-295

UGXAMIHII AASNAA!.

Abaabulkii Qarsoonaa. 259
Qarxayadii Geeska Afrika. 263
Durbaan Tunkii Shirkii Carta & Islaamiyiinta. 267
Doorka Maxkamadaha iyo Dowladii Carta. 271

SAAMAYNTII SOOMAALIYA 9/11/ 2001.

Dhacdadii 11 Sept 2001. 274
Islaamiyiinta &Shirkii Eldorate. 282
Dagaalkii Dibqalooca. 286
Gabagabo. 293
Qoraaladda iyo Buug Kaashi. 295

GOGOLDHIG.

Diinta Islaamku waxay soo gaartey Soomaalida iyada oo ay bilow tahay. Raadkii ugu horeeyay waxaa reebay saxaabadii ka soo hijrooday degmada **Maka** ee aaday boqorkii Xabashida. Tan iyo waagaas waxaa jiray hirar kacaanimo ah oo isugu jiray dacwad lagu faafinayay Caqiidada Islaamka iyo baraarug lagu xoojinayay aqoonteeda. Kii sii ugu danbeeyay wuxuu ahaa baraaruggan Casriga ah ee ka dhashay in Soomaalidu ay dib ugu laabtaan Hiddihii iyo Xeerar-dhaqameedkii Islaamku lahaa.

Guud ahaan, hayaanka geeddi-socodka nolosha waa xawaare horay u socda oo bulshooyinku ay ku urursadaan tijaabooyinka aqooneed. Dhaxalka ay facuhu isu gudbiyaan waxaa ugu hilan culus dhaqanka, kaas oo ah mid ka dhasha garasho la miiray iyo howlo lagu fuliyay karti badan. Dhaq-dhaqaaqyada ay facuhu unkaan wuxuu saldhig u yahay qaabkii ay bulshadu ula fal-geli lahayd nolosha waayaha cusub. Haddii ay bulshadu ku sugan tahay guul, waxay u baahan tahay fac karti iyo xeelad ku ilaaliya guushii ay dhaxleen. Haddayse bulshadu ku sugan tahay guul-darro, waxay u baahan tahay fac ka tallaabiya godka taariikheed. Bulshadii laga waayo jiilal ceynkaas ah waxay ku xukman tahay in cimrigeedu dhamaado oo ay ka tir-tiranto nolosha.

Buugga Kobocii Islaamiyiinta wuxuu inoo soo bandhigayaa sawir uu leeyahay dhaq-dhaqaaqii ugu xoogga waynaa oo dhallinyaro Soomaaliyeed ay curiyaan muddadii ay Soomaalidu u dhisnayd dowlad madax-bannaan. Dhaq-dhaqaaqaasi wuxuu ka mid ahaa kuwii mucaaradka ku ahaa dowladdii Soomaalida u dhisnayd. Laakiin mabaadiida diiniga ah oo hadafka u ahaa ayaa waxay siisay in uu ka midab duwanaado dhaq-dhaqaaqyadii hubaysnaa ee mucaaradka ku ahaa dowladdii Kacaanka. Haddii ururadii mucaaradka ahaa ay ideolojiyo ka dhigteen qabiil, kani wuxuu lahaa ideolojiyo diineed. Haddii ay cudud ka raadiyeen xoogaggii reer miyiga ee la qabiilka ahaa, iyagu waxay cudud ka raadiyeen reer magaalkii Soomaaliyeed iyo dhallinyardii dugsiyada dhiganayay, kuwaas oo weliba ay diinta bareen. Haddii mucaaradkii kale ay xabbad ku bilaabeen halgankooda, iyagu dacwad ayay ku bilaabeen dhaq-dhaqaaqooda. Haddii mucaaradkii kale cudud ka raadiyeen dowladihii deriska ahaa ee cadaawadda taariikheed ay ka dhexeysey iyaga iyo Soomaaliya, iyagu cadowga Soomaaliyeed cadow ayay u arkayeen.

Nuxurka buugga wuxuu inoo soo bandhigayaa, qaabkii Islaamiyiintu ay ula fal-galeen marxaladihii kala duwanaa oo ay la soo kufaa-kacayeen dacwadda diiniga. Xiiso gaar ah waxaa leh sida qoraagu uu isugu howlay in uu u kala qeybiyo xilliyo muhim u ah taariikhda baraarugga.

Qoraagu wuxuu si qurxoon u soo bandhigay taariikhda xilli howlaha baraarugga ay bilow ahaayeen, isga oo xusaya raggii fikradda wadey. Waxaa xigey xilli ay howshu ku socotey qarsoodi iyada oo laga cabsi qabay cadaadis kaga yimaada dowlad ciidan ka taliyo. Waxaa xigey xilli baraaruggii xoogeystay oo ay isa soo bandhigeen. Dabadeena waxaa ka sheekeynayaa xilligii hubka la qaatay.

Waxaa kale oo buugga xiiso u yeelaya hayaanka taariikhda baraaruggan oo ah mid aanan caga-dhigan oo weli geeddi-socod ku jira. Bulshada Soomaaliyeedna in-badan ayaanan la socon hayaanka baraarugga Islaamka iyo kobacooda.

Sawirkaas taariikeed iyo sida runta ah oo uu uga war-bixiyay ayaa waxay tahay mid soo-jiidasho iyo xiiso ku abuuraysa akhriste kasta ee uu gaaro buugga Kobocii Islaamiyiinta Soomaaliya.

Ugu danbayntii Qoraaggu waa uu ku mahadsan yahay dadaalka xoogga-wayn ee uu isugu taxalujiyay ururinta taariikhdan ah hanti ummadeed iyo sida qurxoon ee caddaaladda ku dhisan ee uu u soo bandhigay.

Dr. Saadiq Enow.
Lecturer at East Africa Universty.
Bosaso- Puntland- Somalia.

ARARTA QORAAGA.

Guud ahaan qoraalku wuxuu saldhig u yahay in bulshada loo soo bandhigo isbedelka taariikhda. Waxaan doonayaa inaan ka hadlo sababihii igu dhaliyey innaan qoro Buugga **Kobocii Islaamiyiinta Soomaaliya**. Mowduucan ayaa ah mid aad u xasaasi ah kolka la eego waqtigan taagan. Dhiiri gelintii ugu horeysay waxaa iska lahaa qorista buuggan Ladan Axmed Caafi iyo C/laahi Abuukar Busuri oo iyagu si hagar la'aan ah iigu taageeray in aan mawduucan ku soo bandhigo kulan Jabuuti lagu qabtay Dec 2007, waxaa kaloo iyaguna kaalintaas ka mira dhallinta qormadaydan si weyn dhiiri gelin ugu lahaa C/risaaq Hiirad iyo qoraagga caanka ah C/casiis Cali Ibraahim (Xildhibaan). Weligay waan ku hammiyi jiray inaan qoraal ahaan u soo bandhigo kufaa kaca waayaha Islaamiyiinta Soomaalida oo aan wax badan ka xasuusto waqtigay curdinka ahaayeen.waxaan jeclaystay inaan u iftiimiyo jiilka dambe ee Soomaalida meel ay ka dheegtaan wixii dhacay ee taariikhdu dhigayso.

Sannadkii 1992[dii] ayaan waxaan ka mid ahaa qaxooti Soomaaliyeed oo ku jiray xero lagu magacaabi jiray **Majaango** oo ku taalay bartamaha magaaladda Mombaasa ee dalka Kenya. Habeen habeenada ka mid ahaa koox dhallinyaro ah ayaa waxaa muxaaadara u jeedinayey daaciga caanka ahaa ee Sheekh Nuur Cali Colow, wuxuu aad habeenkaas ugu dheeraaday Shirkiga iyo sida looga fogaanayo, khatarta Shirkiga ka iman karta, gabagabadii muxaadaradaas ayuu si qiiro leh wuxuu Sheekhu uga hadlay saxwada iyo baraarugga dacwadda iyo heerarkay soo martay. Wuxuu kaloo iftiinshay siday daruuriga u tahay in la helo waqti walba dhallinyaro qaada masuuliyadda dacwada iyo baraaruggeeda oo dadka gaarsiisa, wuxuu ilaafay in wax la qoro. xilligaas ayey aniga (Cabdishakuur Mire Aadam) qoraagga buuggan Kobocii Islaamiyiinta Soomaaliya igu abuurantay inaan u qalab qaato bal inaan wax ka qoro, kaalintaas lama dhaafaanka ah.

Ma fududa inaad xog ka ururisid dhacdo weli socota, isla markaana wax badan oo xogtaas ahi qarsoon tahay. Waxaa laga yaabaa in qof markaad wax weydiiso uu si kale wax u qaato. Su'aalaha ugu badan ee la i weydiinayay ayaa ahaa maxaad ku falaysaa waxyaabaha aad qorayso... Mowduuc kale ka hadal.... Waxyaabahaas oo dhammi igama horistaagin inaan ka miro dhalliyo qoraal ururiskii aan ku jirray. Qoraa kastaa meel u gaar ah ayuu qoraalkiisa diirada ku saaraa, anigu waxaan liishaamay oo qoraalkayga ku wajahay dhaq-dhaqaaqyadii Islaamiyiinta Soomaaliya, wuxuuna buuggani tilmaamayaa isla markaasna xanbaarsan yahay wejiyadii isbedbedelayay ee Islaamiyiinta. Waxaan si gaar ah u tilmaamayaa xubnihii sida muuqata iigu gacan siiyey

xaqiiqooyinka kufaa kacayey ee Islaamiyiinta Soomaaliya, waxaana ka mid ahaa Sheekh C/qaadir Nuur Faarax, Axmed Xaaji C/raxmaan, Avv. Xuseen Cabdulle Codweyn. Ustaad C/raxmaan Baadiyow, iyo C/laahi Diiriye Abtidoon oo isagu si geesinimo leh u iftiinshay taariikh la isku khilaafsanaa. Adeerkay Sheekh Max'ed Ismaaciil Yusuf. Kuligood waxaan oran karaa inay door muhiim ah ku lahaayeen u soo gudbinta jiilalka dambe taariikhda Islaamiyiinta Soomaalida oo siyaabo kala duwan mararka qaarkood loo tebin jiray. Waxaa aad u mudan in aan ku celceliyo xubno badan oo ka mid ahaa bud-dhigayaashii Islaamiyiinta Soomaaliya oo si hufan xog waranka taariikhda iigu tebiyay, iyagoon dhinacna u iilanayn. Qoraalkayga waxaan uga gol-lahaa inaan xaska usha ku dhifto si ay uga soo baxaan waxyaabaha ku jirra, in la doodo isla markaana dib loo eego taariikhda baraarugga Islaamiyiinta Soomaaliya, inaan la dayicin ee qoraal loo bedelo waaya aragnimadaas.

Waxaa dhici karta in kolka la akhriyo qoraalkan inuu dhinacba si u arko, anigoo ka war haya is riix riixa Islaamiyiinta dhexdooda ah oo qoloba qolada kale si uga biyo diidsan tahay. Waxaa cad innaan xoogga saaray qoraalkayga dhinaca dhaq-dhaqaaqyadii Islaamiyiinta Soomaaliya ee xoogaystay bartamihii Kontomaadkii Qarnigii Labaatanaad, igama ahan inaan qoraalkayga ku xayisiinayo sida dadka qaarkii igula doodeen kooxo gaar ah. Balse waxaan ka hadlayay bilowga Xarakooyinka Islaamiga ah ee Soomaalida oo dardartoodu muuqatay.

Weli waa socdaa hammiga ah in qayb ka mid ah Islaamiyiintu ku doonayaan in Soomaaliya laga dhiso dowlad Islaami ah. Qola waliba dariiqa ay rabto ha ku gaartee, waa bartilmaameedka dhaq-dhaqaaqyada Islaamiga ah ee Soomaaliya higsanayaan. Sidaas darteed Kobocii Islaamiyiinta Soomaaliya wuxuu soo bandhigayaa oo hummaag muuqda ka bixinayaa Konton Sannadood xaaladda dhabta ah ee Islaamiyiinta Soomaaliya oo weli socotay taas oo maalinba meel joogtay.

Qoraagga Cabdishakur Mire Aadam "Cobol"

GUUD –MAR KU SAABSAN BUUGGA.

Waxay ahayd 2009kii markii iigu horaysay ee aan akhriyo qormooyin ku saabsan buugga Kobocii Islaamiyiinta Soomaaliya, kuwaas oo ku soo bixi jiray wargeyska Ogaal ee ka baxa magaalada Hargeysa. Si aad u weyn ayay qormooyinkaasi ii soo jiiteen, iyaga oo igu beeray dareen iyo xiiso gaar ah oo ku salaysan inaan mar uun arko qoraaga buugga oo ah Cabdishakuur Mire Aadan (Cobol).

Buuggan Kobocii Islaamiyiinta Soomaaliya mar waa macallim marna waa taariikh tebiye mar kalena waa soo bandhige arrin muhiim u ah in la ogaado. Mar waa macallimoo, waxa uu dadka barayaa oo uu musawir dhab ah ka bixinayaa arrin in badan maankooda iyo maskaxdooda ku soo noqnoqonaysay oo ku saabsan bar-bilowgii iyo asaaska fikirka kooxaha Islaamiyiinta Soomaaliya oo ay xuddun u yihiin kooxihii kala dambeeyey sida Al-ahli, Al-Islaax, Jamaaca Islaamiya, Takfiir iyo Al-ittixaad, mar-na waa taariikh tebiye'oo waxa uu si saafan oo sarraaxad leh uga hadlayaa maraaxilkii iyo jaranjarooyinkii kala geddisanaa ee ay soo mareen kooxada Islaamiyiinta Soomaaliya, mar kalena waa soo bandhige oo waxa uu daaha ka rogayaa siro qarsoon oo muujinaya ujeedooyinkii iyo rabitaannadii is-barkanaa ee ay ka duulayeen kooxahaasi. Waxa kale oo uu soo bandhigayaa sababaha dhabta ah ee keenay inay abuurmaan kooxaha Islaamiyiinta Soomaaliya.

Buuggu waxa uu ka kooban yahay Shan Cutub oo xidhiidhsan. Cutubka 1-aad waxa uu iftiiminayaa baraarugga dacawda Islaamka ee Soomaaliya, maraaxilkii ay soo martay iyo asaaskii kooxda Al-ahli, waxaana cutubkaani aad u taabanayaa arrimaha ay ka midka yihiin; Midabadii Islaamiyiinta oo nuxur ahaan noqonaya; dil-dillaacii Al-ahli, Khilaafkii gama'sanaa ee Islaamiyiinta, Waayihii hor-u-socodka Islaamiyiinta, Saamaynta uu qabilku ku lahaa islaamiyiinta, Dhex-dhexaadintii Turaabi ee Siyaad Barre iyo Islaamiyiinta iyo Ismuujintii Al-Ittixaad. Cutubka 2-aad waxa uu ku saabsan yahay iska hor imaadkii xoogganaa ee ka dhex qarxay Al-Ittixaad iyo SSDF. Waxa cutubkan ku jira laba ciwaan oo kala ah; Dagaalkii Saliid oo ay ku sii jiraan qodobo si faahfaahsan uga hadlaya sidii uu dagaalkaasi u dhacay iyo Al-ittixaal iyo Al-qaacida. Cutubka 3-aadna waxa uu tafaasiil ka bixinayaa dagaaladdii qadhaadhaa ee Muqdisho ku dhex-maray Islaamiyiinta iyo Unisom. Waxa cutubkan ku sii jira labada ciwaan oo kala ah; Al-Ittixaad iyo gudaha Ethiopia iyo Al-Ittixaad iyo Gedo. Cutubka 4-aad waxa uu kala dhig-dhigayaa kala dhambalankii Al-Ittixaad, waxaana ku sii jira labada ciwaan oo ka ah; Islaamiyiinta maxaa ka soo guuxayay iyo milicsiga Islaamiyiinta Soomaaliya.Cutubka Shanaad wuxuu inoo sheegayaa

Ugxamihii aas-na, Abaabulkii qarsoonaa, qaraxyadii Geeska Afrika, saamayntii Soomaaliya 9/11/2001 iyo dagaalkii Dibqalooca.

Buuggan Kobocii Islaamiyiinta Soomaaliya ee uu qoray C/shakuur Mire Aadan, runtii waa buug xambaarsan macluumaad ballaadhan oo ka dhashay cilmi-baadhis iyo xog-uruurin soo gudbinaya dhacdooyin wax badan ka iftiiminaya asaaska kooxaha Ilaamiyiinta Soomaaliya oo ay dad badani ku jaha wareeri jireen. Waana buug marjac u noqon doona cid kasta oo danaynaysa inay wax ka ogaato bar-bilowgii iyo geedi-socodkii kooxaha islaamiyiinta, iyo weliba maraaxilkii ay soo martay dacwada diinta Islaamka ee ay wadeen kooxahaasi.

Qoraagu waxa uu xil-weyn iska saaray inuu adeegsado hannaan-qoraaleed sahlan, oo haddana qaabaysan una suurtagelinaya cid kasta oo buuggan akhridaa inay si dhib yar u dhuuxi karto muhiimadda iyo macluumaadka uu xambaarsan yahay.

Waxa aan qoraalkan kooban ee sida guud-marka ah uga hadlay buugga **Kobocii Islaamiyiinta Soomaaliya** uu bud-dhigaha u yahay *C/shakuur Mire Aadan* aan ku soo'af-meerayaa laba arrimood; " Waa mida koobade, waxa aan leeyahay qoraaga buugga sida aad isugu hawshay inaad dadkaaga u soo tebiso xogahaas wax-ku-oolka ah waad ku mahadsan tahay. Waa ta labaade, waxa aan dadka afka Soomaaliga ku hadlayaa aan farayaa "Wax akhriya, wax qora, oo wixii la qoraa quroomo hadhee jiilalka soo socda ha looga tago dhigaal ay tix-raacaan. Kana faa'idaysta nuxurka uu xambaarsan yahay buuggani."

C/shakuur Xaaji Muxumed Muuse [Heersare]

Cabdiheersare01@hotmail.com/Tel: 00252-2-4428516

Qoraa iyo Cilmi-baadhe

Hargeysa, Somaliland.

MAHADNAQ.

Waxaa ugu horayntii mahad iska leh Ilaahay, isagoo keliya ayaa mahadi u sugnnaatay. Hase ahaate waxaan u mahad celinayaa shakhsiyaadkii gacanta igu siiyay waqtigii aan ku howlanaa qorista buugan. Ugu horayn Sheekh C/qadir Nuur Faarax oo si hagar la'aan ah iiga jawaabay waxyaabihii macluumaadkii ahaa ee aan weydiiyay, aqoonyahan Cabdirisaaq Hiirad oo sixid iyo akhrinta buugan kaalin mug leh ka qaatay. Saaxiibkay Max'ed Saciid Kashawiito oo habaynta iyo turxaan bixinta lahaa. Burhaan Axmed Daahir oo lahaa sixida ugu dambaysay.

Ma illaawi karo talo soo jeedintii iyo tusaalooyinkii Cabdicasiis Cali Ibraahim''Xildhibaan'' oo la'aantiis aannu buuggani hirgaleen. Lama hilmaami karo sinaba kaalintooda ahayd in qoraalka buugga si habsimi leh loogu soo bandhigo akhristayaasha. Dr. Axmed Xaaji C/raxmaan, Dr. Saadiq Enow, Ustaad Max'ed Cumar, Ustaad C/raxmaan Baadiyow, Suldaan C/salaam Max'ud iyo Adeerkay Sheekh Max'ed Ismaaciil Yuusuf (Cobol).

Kama tegi karo C/laahi Abukar Busuri iyo Ladan Axmed Cafi(Phd) oo bilowgii igu dhiirigeliyay innaan buuggan qoro. Laba aqoonyahan oo dhallinyaro ah Cabdifataax Max'ed Suggule iyo C/fataax Nuur Axmed. ''Ashkir.'' waxaa iyana mudan inaan u mahad celiyo Sheekh Fu'ad Max'ud Aflow, Dr. Ciise Sheekh Axmed, Max'ed Cali Nuur'' Jubba'', Prof. C/raxmaan Faarax Cali. Prof. Max'ed Yuusuf, Sheekh C/risaaq Ciise, . Waxaa kaloo kaalintooda aan la dafiri karin Mahad Saciid Jebiye iyo Dr. Max'ud Xayir Ibraahim Gudoomiyaha Rugta Ganacsiga Puntland. Kaalin muhiim ah waxaa lahaa Max'ed Cali Aadam Taftiraha Somalitalk. com. Muuse Ducaale Aadam iyo walaalkay Cabdikaaf Mire Aadam. Max'ud Saciid Xuseen (Siyaar Dable). Ma ahan inaan ilaawayo Maryan Xaaji C/raxmaan iyo Xaaskayga Cadar Xasan Ibraahim oo wax badan igu taageeray inuu hirgalo buuggani.

Naqshadaynta iyo dhinaca Layout-ka waxaa wax weyn igu biiriyay Prof. Yuusf Max'ed Xayd iyo Tafatiraha Wargayska Ilaysnewspaper Cumar Saciid Max'ed. gabagabadii Prof C/rashiid C/raxmaan Geyre oo dhiiri gelin ballaaran ka gaystay buuggan.

CUTUBKA I.

1- BARAARUGGA DACWADA.

INDHA KALA QAADKII ISLAAMIYIINTA SOOMAALIYA.

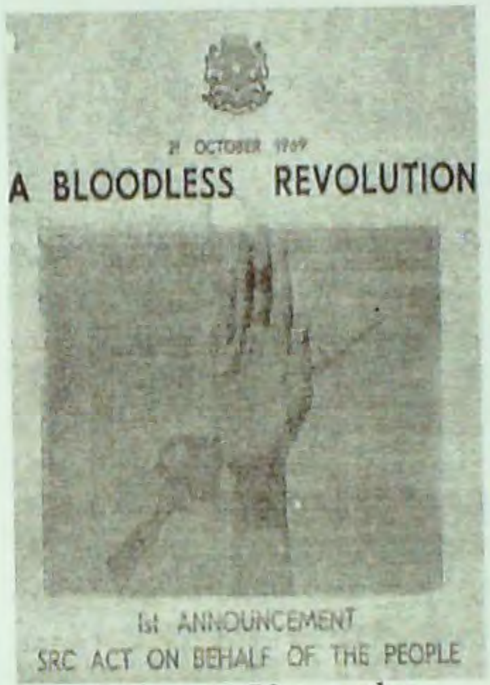

Astaanta Kacaanka.

Afgembigii 21 Okt, 1969[kii] ee aannu dhiiggu ku daadan, xukunka dalka Soomaaliyana kula wareegeen ciidamadii uu hoggaamiyaha u ahaa S/Gaas Max'ed Siyaad Barre, waxaa la oran karay wuxuu kaga duwanaa dowladdii rayadka ahayd ee ka horreeysay, isagoo durba ka soo horjeestay diinta iyo dhaqanka dadka oo u badnaa xoolo dhaqato si niyad ah u aamminsan diinta oo u ah halka loo noqdo mar walba oo is qabad dhexdooda ah yimaado.

26 Feb.1970 Kacaanka ayaa laallay dastuurkii dalka u yaalay. Wuxuu 2[dii] March 1970 gebi ahaan mamnuucay axsaabtii siyaasadda ee Soomaaliya ka jirtay. Kuwaas oo kor u dhaafayay in ka badan 80 (*Siddeetan*) xisbi. Dhaq-dhaqaaqyada islaamiyiintu waxay ka mid noqdeen axsaabta iridaha loo laabay. Waaga cusub ee beryay waa ku farax-sanaayeen islaamiyiintu isbeddelka askartu samaysay ee ay awoodda dalka ku maroorsadeen, wuxuuna Kacaanku u dhiibay jagooyin sar-sare; Laakiinse waxay ka soo horjeesateen kolkuu qaaday toobiyaha hantiwadaagga oo aannay Soomaalidu aqoon durugsan u lahayn, wuxuuna la yimid xir-xirnaansho siyaasadeed iyo mid bulsheedba. Iyadoo Soomaalida lagu tilmaamo dad fur-furan oo laab xaaran. Marka dib loo milicsado bulshada Soomaalidu waxay ahaayeen dhammaantood dad muslim ah, muddo dheerna diinta soo haystay. Taasooy uga duwanaayeen ummadaha kale ee Geeska Afrika ku nool. Sidaas ayay cullimadu hoggaan iyo horseed ugu ahaayeen markii isticmaarku dalka soo galay.

Halgankii daraawiishta[1] ee uu hoggaaminayay Sayid Max'ed Cabdulle Xassan oo ka tirsanaa dariiqada **Saalixiyada**. Ayaa waxaa la oran karay inuu salka ku hayay diidmo Soomaalidu gebi ahaanba diideen wax ka soo horjeeda diintooda, sharaftooda, dhaqankooda iyo caadadooda, uguna babacdhigeen quwadihii gumeystayaasha oo awood ahaan aad uga itaal roonaa xilligaas. Wuxuu halgankaas waday **1900** ilaa **1921**, waxaana marar badan soo shaac baxay wadaado Soomaaliyeed oo daacad u ahaa diintooda lana dagaalamay gumaysigii. Waxaa ka mid **Sheekh Bashiir Xasan** oo dowladdii Ingiriiska aad uga hor yimid **Sayid Max'ed C/lle Xassan** Burco, iyo **Sheekh Xasan Barsane** oo gobolka Shabeelladda dhexe Feb. ilaa April 1924, si bareer ah ugu gacansayray gumeysigii Talyaaniga. Waxaa kaloo jiray cullimo dariiqooyinka ka tirsanaa oo iyagu gumaysiga kaga hortagay qaab aan qoriga la qaadanayn, waxaana ka mid ahaa **Sheekh Axmed Mahdi** iyo **Sheekh Abiikar** oo ahaa wadaaddo dadka waxbara iyagoo isaga haajiray deggaandii ay ku noolaayeen gumaysi nacayb dartiis.

Dariiqooyiinka keligood ayaa Soomaaliya ka jiray lama oran karayn, waxaana la xusaa inay dalka soo galeen afkaaro cusub. Qarnigii 19aad rag ay ugu horeeyeen **Xaaji Cali C/raxmaan Fiqi-Khayre** oo ku magac dheeraa **Xaaji Cali Majeerteen** (*1787 ilaa 1852*). Sida ku qoran buugga Aw-Jaamac Cumar Ciise ee Taariikhda Buunigii Mujtahidka ahaa Xaaji Cali C/raxmaan iyo Sheekh Xassan Ibraahim Yabarow oo isagu xer ballaaran ku lahaa deggaanka Baardheere, ka aasaasayna jameeco sannadkii 1819, inay labaddan Sheekh ahaayeen salafiyiin. Waxaa Sheekh Xasan Ibraahim Yabarow iyo xertiisuba dadka ka reebeen in la cuno tubaakada, in fagaarayaasha lagu cayaaro, ka ganacsiga foolka Maroodigu inuu yahay mamnuuc iyo iyagoo faray in dumarku is asturaan. Laakiin Suufiyada ayaa waqtigaas ka xoog badnayd salafiyiinta. Waxaase jirtay in ay dad door ah ka aflaxeen dugsiyada shiikhyadan (*Sheekh Cali Majeerteen iyo Xasan Ibraahim Yabarow*) iyo weliba inay qabteen howlo badan oo dib u heshiisiin ah, colaado u dhexeeyay qabiilooyinka oo ay xalliyeen, waxay kaloo ahaayeen kuwa lagu ixtiraamo mas'alooyinka diinta xaggooda jira.

1- Taariikhdii Daraawiishta/ Qoraa Aw-Jaamaca Cumar Ciise.

Macnaha Salafiyada.

Macnaha salafiya[2] waxa loo yaqaan sideedaba waxaa markii ugu horeeyay qeexay **Iimaam Shamsudiin Al-Dahabi** oo ka mid ahaa cullimada Shaaficiyada. Wuxuu ku dhashay **Dimishiq 673 Hijriyada,** kaa soo geeriyooday **748 Hijriyada**. Wuxuu ku macneeyay Salafiyada u noqosho dhaqankii ay iska lahaayeen Saxaabadii Rasuulka iyo labadii jiil ee ka dambeeyay. Asalka salafiyada waa in diinta islaamka laga qaataa Kitaabka Qur'aanka iyo Axaadiista, loona qaataa siday u fahmeen asxaabtii iyo intii wadadoodii raacday. Waxaa xilliyadii dambe Soomaaliya la oran karayay waxaa nooleeyay fekerkaas Salafiyada Sheekh Nuur Cali Colow oo ahaa wadaad caan ah.

Macnaha Suufinimada.

Suufinimadu[3] waxay ka kooban tahay qaybo dariiqooyinka ka mid ah, waa islaam haddii aannay la imman waxyaabo cad oo ka hor imanaya shareecada islaamka. Waxay suufiminaddu baahday kolkii Alla ka cabsiga dadku daciifay, adduunya jacaylkuna xoogaystay, isla markaasna uu jihaadkii dowladaha islaamku ku fidin jireen diinta aad u daciify. Waxay caan ku yihiin xadrada (*Digriga*), iyadoo qolo walbi cisaynayso si ay daraja sare (*fiqi*) u gaaraan dhinaca ruuxiga (*Owliyanimo*). Suufiyadu ma ahan dariiqo ama diin gaar ah, amase mad-hab gooni ah ee waa dariiq qofku u marayo siduu Ilaahay ugu dhowaan lahaa, sida suufiyiintu aamminsan yihiin. Waa la isku khilaafaa erayga ahlu suufinimada. Dadka qaar ayaa ku sheega inay suufinimadu ka soo jeedday saxaabo masjidka Nebiga joogtay. Ibni Jawsi kitaabkiisa Talbiis Ibliis wuxuu ku sheegaa suufiyiintu in ay ka soo jeedeen **Sufa Ibna Mara**, ninkan oo hooyadii nidar ku gashay in ay suri doonto tiirka Kabcada markay dhasho si uu ugu go'o diinta, kolkaas ayaa loo bixiyay Sufi. Waxaa kaloo la sheegaa inuu suufi macna ahaan ka soo jeedo eray Giriig ah oo la macno ah falsafa.

Soomaaliya xilligii aasaaskii xisbigii **SYL**[4] ayaa waxaa soo shaac baxay rabitaan ah qaar ka mid ahaa xubnihii aasaasay inay doonayeen inuu noqdo ururkaasi Jamciyad Islaami ah. Xubnaha waxaa ka mid ahaa **C/qaadir Sheekh Sakhaawadiin** oo isagu feker ahaan qabay in Soomaalida lagu midayn karo Jamciyad(*Urur*)Islaami ah. Halka saxiibkiis **Yaasiin Cismaan Sharmarke** aamminsanaa in la aasaaso xisbi siyaasi ah oo Ummadda Soomaaliyeed u wada dhan tahay. Hase ahaatee urur islaami ah oo Soomaalidu aasaasto waxaa ugu fac weynaa ururkii uu **Xaaji Faarax Oomaar** 1925kii ka aasaasay magaaladda Cadan ee dalka Yemen.

4- Xigasho qoral Internetka Safiya Abukar Karaani. Oo ka soo werisay Aabaheed...

C/Nasir &Shariif Maracade

Raabidda Al-Islaamiya oo uu hoggaaminayay Shariif[5] Max'ud C/raxmaan oo loo yaqaanay''Mara Cadde'' ayaa waxaa laga dareemay ururkaas saansaanta Islaamiyiinta. Shariif Maracade wuxuu ku dhashay Luuq 1904, Waxbarasho ayuu u tegey Masar. Ururkii SYL ayuu isaga baxay, wuxuuna aaasaasay **Raabidda Al Islaamiya**. Sababta ka tegistiisa SYL ayuu ku macneeyay inuu aad u saluugay waxyaabo xisbigaasi aamminsanaa. Wuxuu kaloo si weyn uga soo horjeeday gumeysigii Talyaaniga. Dhowr jeer ayaa loo masaafuriyay magaalooyinka Boosaso iyo Baraawe. Waxaase kolkii dambe soo baxday in ururka Raabidda Al Islaamiya yahay mid huwanaa Waddaniyad Carbeed,

Shariif Max'ud C/raxmaan ayaa sannadkii 1952 si bareer ah u soo bandhigay waxyaabaha uu aamminsanaa ee Carabnimada iyo fekerka Naasiriyiinta ahaa. Inkastoo Raabida Al-Islaamiya magac islaannimo wadatay, haddana wuxuu ururkaasi noqday mid si weyn ugu dhowaa hoggaamiyihii hore ee Masar Jamaal C/naasir oo aad loogu yaqaanay la dagaalanka dhaq-dhaqaaqa Ikhwaanul Muslimiinka dalkiisa.

Sannadkii 1967 ayaa Muqdisho waxaa la aasaasay Jamciyad la oran jiray Al-Nahda oo ay horseed ka ahaayeen dhallinyaro wax ku soo baratay Waddamada Carabta qaarkood sida Masar, Sacuudiga iyo Suudaan. Aasaasayaasha waxaa ka mid ahaa **Sheekh C/qani Sheekh Axmed**, **Sheekh Max'ed Axmed Garyare** iyo **Shariif Calawi** oo ku xirnaa Ikhwaanul Muslimiinta Masar, **Sheekh Max'ed Macalin Xasan** oo isagu Masar ka soo noqday Feb. 1968. Waxaa aad u kobcayay xilliyadaas raadka fekerka Ikhwaanku ku yeelanayay Soomaaliya. Dowladdii dalka ka talinaysay ee rayadka ahayd uma aysan muuqan mid faragelin ku haysay baraarugga dacwada oo ku jirtay xilligeedii indha kala qaadka.

Wax ayaa la iska weydiin karaa dhaq-dhaqaaqa Ikhwaanul Muslimiinka?

Ikhwaanul Muslimuun waa dhaq-dhaqaaq islaami ah oo soo shaac baxay kolkay burburtay dowladdii ugu dambasay ee boqortooyadii Cismaaniyiininta, March 1923. Waa dhaq-dhaqaaq ku dheggan Islaamnimada, iyadoo Kitaabka iyo Sunnaha Rasuulka(scw) la raacayo. Waxaa la aasaasay xarakada Ikhwaanka April 1928, waxayna dunida

5- Shahid.net

Islaamka u soo bandhigtay in Islaamku yahay Diin iyo Dowlad. Baraarujayaashii Ikhwaanul Muslimiinka Soomaaliya waxaa ka mid ahaa Sheekh C/qani Sheekh Axmed.

Sheekh C/qani Axmed .

Sheekh[6] C/qani Sheekh Axmed wuxuu ku dhashay gobolka Bakool 1935. Masaajidyada Soomaaliya ayuu wax ku soo bartay ilaa uu ka gaaray darajada Sheekhnimada. Sannadkii 1951 ayuu tagay dalka Masar. Wuxuu ku biiray Jaamacada Al-Azhar oo uu ka qalin jabiyay 1957 qaybta Shareecada, isla sannadkaas ayuu xubin ka noqday Xarakada Ikhwaanul Muslimiinka Caalamka, dabadeedna dalka ayuu ku soo laabtay.

Sannadkii 1967[dii] Al-Nahda waxaa madax looga dhigay Sheekh C/qani Sheekh Axmed. Wuxuu ka shaqeeyay Wasaaradda Wax-barashda, Garsoorka iyo Jaamacadda Ummadda oo uu Macallin ka ahaa. Wuxuu noqday **Waasiirka Cadaaladda iyo Arrimaha Diinta** 1970[kii]. Dabadeed waa laga qaaday xilkaas markii ay is khilaafeen madaxdii dowladda Kacaanka. Muddo dheer ayuu xabsiga ku jiray Ilaa uu uga haajiray dalka Kuwayt. Halkaas oo uu ka shaqayn jiray **Mowsuucada Fiqiga Islaamka** ilaa uu ka geeriyooday17Augost 2007[dii].

Al-Nahda waxaa saldhig u ahaa Maktabad lagu akhristo kutubta diiniga ah ee la jaan-qaadaysay dhaq-dhaqaaqa guud ee Islaamiyiinta. Kutubta maktabadaasi dalka soo gelisay waxaa sabab u ahaa qoraal uu **Sheekh Max'ed Axmed Garyare** u diray **Sheekh Manna Al-Qataan** oo ay isku yaqaanneen Sacuudiga, ahaana Sheekhii ku daray xarakada Ikhwaanka. Sidoo kale **Sheekh C/qani Sheekh Axmed** kolkii uu booqday dalka Kuweyt, dabayaqadii lixdamaadkii wuxuu la kulmay ragga ugu waaweynaa Ikhwaanka Kuweyt oo uu ka mid ahaa **Yuusuf Xiji** iyo **Cabdalla Mudawac**. Guud ahaan waxay cullimmadaasi ugu deeqen Al-Nahda kutub farabadan oo dhinaca baraarugga u janjeertay. Kutubta lagu akhrisan jiray oo taallay maktabaddaas waxay u badnaayeen kuwa ay qoraan ragga hormuudka u ahaa Ikhwaanka sida **Xasan Al-Banna, Abu Cali Mowduudii** iyo **Sayid Qudbi**, waxayna ahayd halka loo soo mariyo shacabka Soomaalida baraarugga Islaamka.

6- Xigasho Barta Internet-ka.

Islaamiyiinta Soomaaliya waxaa raad ku lahaa Ikhwaanul Muslimiinka Masar, waxaana xubin ka noqday **Sheekh Max'ed Axmed Garyare**[7] oo ku dhashay1935[iii], Dhagaxbuur, dugsi Qura'nka ayuu ka galay. Wuxuu noqday xer, ka dibna wuxuu aqoon diineed u tegey boqortooyada Sacuudiga, Waxbarasho ayuu ka galay **Machadka Riyaadi Cilmi**, wuxuuna ahaa qofkii ugu horeeyay Soomaalida oo Waxbarashana ka bilaaba **Jaamacadda Madiina Al-Munawara.** Dhaq-dhaqaaqa Ikhwaanul muslimiinka Masar ayuu ku biiray 1962[iii]. Ku soo noqoshadiisii Soomaaliya wuxuu ku shaqeeyay La-Taliyaha Wasaaradda Caddaalada iyo Arrimaha Diinta. Waxaa xilligaa muuqanayay inuu guntanaa xiriir mug weyn oo u dhexeeyay Ikhwaanka Guud iyo Ikhwaanka Soomaaliya oo ku jiray waqtigaas socod barad. Sheekh Max'ed Garyare mar uu Waraysi siiyay shabakada Somaliatoday wuxuu xaqiijiyey inay Al-Nahda qaab Ikhwaan lahayd.

Kooxda **Ansaarul Sunna Al-Muxamadiya** oo salka ku haysay salafinimadda waxaa madax u ahaa **Sheekh Nuur Cali Colow**. Ururkani wuxuu xanbaarsanaa markasta fekerka salafiyada, Gabyaagii Cismaan Yuusuf Keenadiid ayaa xilligii ay soo if baxeen islaamiyiintu dabayaaqadii Kontomaadkii. Ka tiriyay Tixo Gabaygiisii caanka ahaa **Yaw Garniqi Doona** oo uu malaha markaas ula jeeday wadaadka Sheekh Nuur Cali Colow iyo ragiisa oo iyagu afkaarta salafiyiinta la yimid waddanka waxaana ka mid ahaa tuducyadii gabaygiisa:

Muslinkii[8] Gumaysiga ku jiray Garay Xumaantiiye
Guhaad iyo wuxuu Wada qabaa Gayrashiyo ciil e'
Giddigii islaamkii hadduu Gees isugu Leexday
Iyo Gaaladaynu Ogsoonahay yaw Garniqi doona
Culumadii Gadaalkan waxaa Galay Khilaafweyne
Geyigana Dariiqooyin baa Goosan ku ahaaye
Khaliifyadatan Guutada wata iyo Calanka Giirgiiran
Iyo Gabannada soo Baxay Dhowaan yaw u Garniqi doona.

Sheekh Nuur Colow.

Sheekh Nuur Cali Colow siday dad badani qabaan wuxuu ahaa horseedaha salafiyada Soomaaliya ee Qarniga 20[aad], ninka bilaabay aragtidaas, isla markaasna aabaha u noqoday baraarugga Islaamka Soomaaliya. Waa lagu dhibay oo lagu dhaleeceeyay fidinta afkaarta Salafiga ah. Gaalkacayo ayaa lagaga kacay waqti dad aad u yari fahansanaayeen baraarrugga Islaamka. Xarakada Salafiyada ee uu Sheekh Nuur Cali Colow madaxda ka ahaa dadka dhaliilaa waxay ugu yeeraan **Wahaabiya** oo ay ku lamaaniyaan **Sheekh Max'ed C/wahaab** iyo fekekiisii Salafinimada.

Wahaabiyadu Waa' ayo?

Sheekh Max'ed C/wahaab (1703 – 1792) fekerkiisii ayaa dadka qaar waxay ugu magac daraan **Wahaabiya,** laakiin sida dadka taariikhda Islaamka wax ka qoraa qaarkood tibaaxaan eray bixintaas ayaa markii ugu horaysay waxaa isticmaalay qoraa Ingriis ah **Barley Hurt** oo qoray buugga **"A New Religion"** 20 sanno geeridii Sheekh Max'ed C/wahaab ka dib. Magaca Wahaabiyada waxaa aad u faafiyay boqortooyadii Cismaaniyiinta iyo kooxihii aragtidaas xoogga uga soo horjeeday ee Jasiiradda Carabta, waxay kaloo kooxahaasi ugu yeeri jireen "Khawaarijta". Wahaabiyada waxaa aad u buun-buuniyay reer Galbeedka oo mararka qaarkood gaarsiiya Mad-hab ka mid ah Mad-habadaha Islaamka. Waxaase la xusaa koox loogu yeeri jiray **Wahaabiya** oo jirtay Qarnigii labaad ee Hijriyada, kana soo baxday Waqooyiga Afrika, dagaal xoogganna la gashay cullimadii Islaamka ee Maqrib(*Maroko*) iyo Andulas (*Spain-ta Maanta*). Kooxdaas ayaa gaalaysiinaysay dadka Islaamka ah. Gummaad fara badan ayey gaysanayeen, waxaana madax u ahaa nin lagu magacaabi jiray **C/wahaab Bin Rustum** oo geeriyooday 190 Hijriyadda. Maadaama dadka la marin habaabinayay ayaa la isku lifaaqay labaadaas magac oo Toban Qarni u dhexaysay. Sheekh Nuur Cali Colow oo ahaa dhallinyaradii Islaamiyiinta wax ku soo bartay Masar kuwoodii ugu horreeyay, kana soo qalin jebiyay Jaamacadda **Al-Azhar.** Wuxuu ku takhasusay **Shareecada** iyo **Caqiidada.** Kitaabbo kala duwan ayuu ka akhriyi jiray masaajidka Marwaas ee ku dhowaa agagaarka baar 900 ee suuqa Xamarweyne iyo masjidkii Arbaca Rukun. Wuxuu inta badan ka hadli jiray oo dadku u sheegi jiray arrimaha **Towxiidka** iyo in laga fogaado **Shirkiga** noocuu doono ha ahaadee. Sida la ogyahay waxaa ka mid ahaa Kutubta uu qoray **Hadiyaat Mustafiid Fii Cilmi Toowxiid.** Kitaabkaas ayaa ahaa su'aalo iyo jawaabo wada socda. Dhowr jeer ayaa xabsiga loo taxaabay, iyadoo Kacaanku u arkayay inuu ka mid yahay wadaaddada asalka u ahaa dacwada Islaamka ee shacabka Soomaalida lagu baraarujinayo diintooda. Sheekh Nuur Cali Colow waa ka haajiray dalka isagoo wadammada Kenya iyo Ugandha ka waday dacwada, wuxuu geeriyooday 4-6-1416 Hijriyadda isagoo da'diisu tahay 81 sanno.

Kacaanka ma la oran karay diinta dagaal ayuu kula jiray?. Mar hadduu dalku qaaday toobiyaha Hantiwadaaga? Su'aashaas ayaan weydiiyay Sheekh C/qaadir Nuur Faarax, wuxuu yiri :-

---

7- C/raxman Baadiyow Ogaalonline.net/ Waraysi Somaliatoday.
8- Buugga Gabayad Cismaan Keenadiid/ Qoraa Saciid Cismaan Keenadiid
9- Wahaabinimo mise Islaanimo/ C/waaxid Xoday Somalitalk.com

" Haa. waa la oran karayay Kacaanku dagaal ayuu kula jirray diinta. Waayo wuxuu doonay inuu isbeddel ku sameeyo diinta. Dowlad Shuuci ah ayuu ahaa. Waxaa taas daliil u ah nidaamkii **Xeerka Qoyska** *ee uu qaatay, kaas oo ka horimanayay diinta Islaamka. Ku dhawaaqistiisu waxay muujinaysay dagaalkii uu Kacaanku kula jiray diinta."*

Sheekh C/qadir Nuur Faarax ayaan waxaan weydiiyay qaadashadii mabda'a hantiwadaagga iyo waxyaabaha uu ka xusuusto.

" Oktoobar, 1970 ayay ahayd mar uu Max'ed Siyaad Barre khudbad ka jeediyay halka loo yaqaan **Daljirka Dahsoon**. *Aniga iyo nin saxiibkay ahaa (Sheekh Yuusuf Aaden) waxaan ka soo lugaynay halka loo yaqaan Taree Biyaano "***Tree piano***" ee magaalada Muqdisho, mana annaan heysan lacag aan tagsi ku soo raacno, niman dhallinyaro ah ayaan ahayn, lug ayaan ku nimid annagoo daneynayna hadalka madaxweynuhu jeedinayo. Khudbaddii madaxweynaha waxaa ka mid ahayd, waxaan qaadannay mabda'a hantiwadaagga.".*

Madaxweynuhu waxaa kaloo uu hadalkiisii ku daray :-

" Waa la isweydiin karaa xaggee ka soo qaadannay hantiwadaagga? "

Wuxuuna madaxweynuhu isugu jawaabay oo yiri:-

"Waxaan (Soomaalida) ka soo qaadannay hantiwadaagga diinta Islaamka."

Waa sii watay hadalkiisii, Siyaad Bare. isagoo yiri;-

"Waxaa Nabigii. iga soo gaartay (raalli Allaha ka noqdee), ma oran "Sallaalahu Calayhi Wasalam" madaxweynuhu, iyadoo duulaan la yahay inuu dadka isugu daray saadkii (Sahaydii)."

Muxuu kaloo ku daray khudbadiisa, ayaan weydiiyay Sheekha?

" Yaa u sharrixi kara dadweynaha mabda'a hantiwadaagga ee la qaatay ayuu madaxweyne Siyaad Barre weydiiyay dadkii khudbaddiisa dhegeysanayay?. Aan idiin sheego ee waxaa u sharrixi kara nin aqoon yahan ah, nin wadaad ah oo si fiican u bartay diinta. **Wadaad xume** *meel ugama furna, wadaad xume waxaan ugu yeeray ninka diinta intuu wax ka bartay oran doona Hantiwadaagga iyo Islaamku isma waafaqsana."*

Kacaanka sannad guuradiisii 1[aad] ee 21 Okt 1970. Wuxuu guddoonsaday ku dhawaaqidda iyo qaadista tubta Hantiwadaagga oo lagu jihaynayo dadweynaha Soomaaliyeed. Go'aanka ayaa ahaa bud-dhigidda isbeddelka dhinac walba ahaa ee lagu doonayay in bulshada Soomaalida looga raro hab-dhaqankoodii hore, iyadoo loo sahminayo hab-dhaqan ka duwan midkii ay horay u lahaayeen.

Bilowgii Kacaanka waxaa jiray fursado aad u yar oo ay Islaamiyiintu kaga faa'iidaysteen, taas ayaana sababtay in Sheekh C/qani Sheekh Axmed loo magacaabo Wasiirkii Caddaaladda ee dowlada Kacaanka.

Walow ay markii dambe isla jaanqaadi waayeen Islaamiyiinta iyo Kacaankii Hantiwadaagga Cilmiga ku dhisan.

Sheekh C/qaadir Nuur Faarax ayaan weydiiyay Kacaanku sababatuu ugu magacaabay jagooyin muhiim ah xubno ka tirsanaa Islaamiyiinta ama Ikhwaanul Muslimiinka Soomaaliya? Wuxuu ku jawaabay:-

*" Kacaanka ayaa bilowgiisii la yimid fekraddii ahayd "***Ayaa taqaan***" in lagu beddelay "***Maxaad taqaan***", Sheekh C/qani Sheekh Axmed, Sheekh Max'ed Garyare iyo Sheekh Max'ed Macallin Xassan ayaa ahaa niman aqoon u leh howsha loo dhiibay iyo weliba askart afgembiga samaysay oo aan aqoon u laheyn howshaas ay hayeen, markii dambase Kacaankii iyo iyagu waa ay isla socon waayeen."*

1972[kii] Kacaanku wuxuu si buuxda u gashaday (*Iladay*) kabihii hantiwadaagga. Sheekh C/qaadir Nuur Faarax ayaa ii sheegay in Max'ed Siyaad Barre caddeeyay laba hantiwadaag inaannay jirin,wuxuuna yiri:-

"Hanti-wadaaggeennu waa kan Cilmiga Ku Dhisan ee ay curiyeene Karl Mark, Angels iyo Lenin."

Dr.Yuusuf Xirsi Axmed ayaa ku sheegay buuggiisii la yiraahdo "**Xabsigaygii**", in Kacaanku kolkuu bilowga ahaa qaban-qaabiyay doodo furan oo looga hadlay Hantiwadaagga Cilmiga Ku Dhisn(*Scientific Socialisim*), Tacliinta. Dhaqaalaha iyo Dhinaca Siyaasaddaba. Doodahaas oo dhacay sannadkii 1974 ayaa qoraalkii Dr. Yuusuf Xirsi ka soo jeediyay waxaa ka mid ahaa:-

" Waxaa Kacaanku soo qaban-qaabiyay doodo furan iyo aaraah is dhaafi, waxaa madax ka ahaa aqoonyahanada hagayay doodaas muhiimka ahayd Dr.Max'ed Yuusuf Weyrax oo ahaa wasiir ka tirsanaa xukuumaddii Kacaanka iyo rag kale oo siyaasiyiin ahaa. Habeenkii doodda siyaasadda waxaa hagayay Gen. Axmed Saleebaan Cabdalla "Dafle", Taliyihii Ciidanka Nabad Sugidda (NSS-ta). Doodahan ayaa macnaha Kacaanku uga gol lahaa waxay ahayd in la oggaado dareenka aqoonyahanadda maadaama Kacaanku ku jiray marxaladdiisii ugu karaarka badnayd."

Dr. Yuusuf Xirs[10] ayaa dooddii Waxbarashada ee kulan fekradeedkaas wuxuu ka soo jeediyay in aanay shardi ahayn in qofku meeshii uu wax ku soo bartay fekerka ka soo qaadanayo. Wuxuu tusaale u soo qaatay **Karl Marx** oo ku soo jeeda Yuhuud oo lagu yaqaan lacag jacaylka, kuna soo ababay Hantigoosi inuu la yimid Shuuciyadda, isla markana ka soo horjeestay fekerkii Hantigoosadka ee dalka German-ka looga dhaqmayay.

Hadalkaas Dr. Yuusuf Xirsi ka jeediyay dooddii furrayd ee aqoon-yahannadu is dhaafsanayeen ayaa Kacaan-yahannadii waqtigaas aad u qaad-qaadeen. ***"Karl Marx hal abuurihii Shuuciyadda ayaa Yuhuudi***

lagu sheegay.'' Kacaanka iyo hoggankiisii ayaa ka baqay in kacdoon dadweyne abuurmo. Waayo Soomaalida ayaa ah dad aan Yuhuudda diin ahaan u jeclayn. Iyadoo Kacaanku dadweynaha Soomaaliyeed ugu baaqay inay raacaan dhabbaha uu jeexay Karl Marx. Waxaa hadalkii Dr. Yuusuf Xirsi dhibsaday horboodayaashii Kacaanka ilaa iyo madaxweyne. Taas oo sababtay in Dr.Yuusuf Xirsi lagu asteeyo shabadda Kacaan diidnimadda. Marxaladda ku dhaqanka Hantiwadaagga Cilmiga Ku Dhisan ee Kacaanku jideeyay waxay u horseeday Islaamiyiinta **Indha kala qaad** dhinacooda ah, waxayna ku baraaruggeen isbedel mug weyn leh oo la doonayo in Soomaaliya laga weeciyo ku dhaqanka diinta Islaamka, loona weeciyo dhanka diin la'aanta.

10- Buugga Xabsigaygii/ Qoraa Dr.Yuusuf Xirsi Axmed.

AASAASKII AL-AHLI.

Jawiga Kacaanka ahaa ee Soomaaliya gashay wuxuu dareen gaar ah ku abuuray kooxo dhallinyaro ah oo iyaga laabtooda Islaannimo ku jirtay. Waxaa la oran karay waxaa Soomaaliya ka muuqanayay isbeddel ku xirnaa raadadkii ay waddamada Islaamka ah ku reebeen waxyaabihii ka dhacay Masar iyo kacdoonkii **Ikhwaanul Muslimiinka Caalamka**. Waa dhab in saxansaxadii Islaamiyiinta Caalamka qaar ka mid ah saaqday dhallinyaro doonaysay in Soomaaliya lagu soo dabbaalo ku dhaqanka Shareecada Islaamka waqtigaas askartu afgembiga awoodda dalka kula wareegeen.

1973 bartamihiisii ayaa si qarsoodi ah Islaamiyiintu u aasaaseen Xarakada **Al-Ahli**, guri ku yaallay degmadda Waaberi ee magaalada Muqdisho. meel ka soo horjeeda daarta caanka ahayd ee Dabka, Sheekh Max'ed Garyare waraysi uu siiyay shabakadda Somaliatoday wuxuu ku naqdiyay Al-ahli isagoo ku sheegay in la bilaabay 1968[dii]. Wuxuu yiri:-

'' Nidaam, sharci iyo kala dambayn ma lahayn Al-ahli, waxaana markii hore loo dhiibay nin la yiraahdo C/kariim Xirsi, Suufi ayuu isu beddelay, ka dibna waxaa madax u noqday C/qaadir Sheekh Max'ud.''

Dr. Axmed Xaaji C/raxmaan oo ah aqoonyahan ka mid ahaa dhallintii baraarugga ee Al-ahli ayaa sheegay in C/kariim Xirsi aannu hoggaamiye weligiis u noqon Al-ahli, wuxuuna yiri:-

''C/kariim Xirsi haba yaraatee wax shuqul ah kuma lahayn Al-ahli, wuxuu madax ka ahaa Xisbi la oran jiray **Ittixaad Al-Shabaab**. *Wuxuu Xisbigaasi ku ekaa waqtigii Kacaanku mamnuucay dhammaan axsaabtii dalka ka jiri jirtay oo dhan.''*

Sheekh Cali Warsame Waraysi uu siiyay Shabakada Somaliatoday wuxuu ku qeexay Al-ahli inay ahayd xarakadii ugu horreysay ee laga aasaasay Konfurta Soomaaliya, wuxuu yiri:-

'' Al-ahli xarakadii ugu horeysay ee Konfurta Soomaaliya ka hanaqaad ayay ahayd.''

Al-ahli raggii maskaxda u ahaa waxaa ka mid ahaa **C/qaadir Sheekh Max'ud**, xubnaha kale ee ugu cadcaddaa waxay kala ahaayeen **C/waaxid Xaashi, Xuseen Cali Xaaji, C/casiis Faarax, Cismaan Cabdulle Rooble, Xassan C/laahi Cosoble, Salaad C/qaadir Aw-Muuse, Saciid Max'ud Xaaji, C/raxmaan Sulub, Max'ud Ciise, Max'ed Cabdi Daahir** iyo rag kale oo badan. Waxaa la oran karay aasaasidda Xarakada Islaamiga ah ee Al-ahli inay ahayd mid u muuqanaysay tallaabo is miidaamin ah oo naf huridnimo ah. Waayo may dhici karin in Kacaanka Oktoobar oo dardartiisii qaba waqtigaas in laga dhex abuuro Xarakad Islaami ah oo ka soo horjeedday afkaartii Kacaanka Hantiwadaagga ahaa.

Xubnihii ka mid aha aasaasay Al-ahli oo magaciisa qarinaya ayaa sheegay:-

"Feker ahaan aasaaskeeda Al-ahli waxaa lahaa C/casiis Faarax. Wuxuu kaloo sheegay in saldhigga siyaasadeed ee Al-ahli ahaa in Soomaaliya lagu xukumo Shareecada Islaamka iyo in dadka maskaxdooda laga saaro afkaartii xumayd ee laga dhaxlay gumeysigii dalka xukumayay, dhamaan dhinacayada siyaasadda, dhaqaalaha, , anshaxa iyo dhan kasta oo diinta laga duway. Dhabtu waxay ahayd in la sameeyo isbeddel dhameystiran iyo weliba in aragtidii dhaqankii khilaafsanaa diinta Islaamka ee uu beeray gumeysigii gaaladu' meesha laga saaro."

Al-ahli kulankoodii ugu horreeyay ayay u doorteen **C/qaadir Sheekh Max'ud** inuu noqdo hoggaamiyahooda. Kaasoo ahaa midka ugu da'daweynaa dhallinyaradaas. Al-ahli bilowgoodii waxay ahaayeen xubno tira yar oo koox koox isu qaybiyay, kuna guuleystay inay dacwada baraarugga diinta gaarsiiyaan in badan oo goobaha bulshadu ku kulanto ahaa sida kuwa Waxbarashada. Caafimaadka iyo Shaqada.

Waxaan weydiiyay mid ka mid ahaa aasaasayaasha Al-ahli, oo aan kula kulmay Boosaaso 2008. Haddii uu sir ahaa Al-ahli, mabaadiidiisu sow sir ma ahayn?

"Ururka Al-ahli sir ayuu ahaa, laakiin mabda'a uu fidinayay sir ma aheyn, wuuna caddaa iyagoo dadka ugu yeeray diinta Islaamka iyo qabsashada xarigga Ilaahay, waayo xilligaas waxaa aad u xoog weynayd fekradda diin ka fogaanshaha."

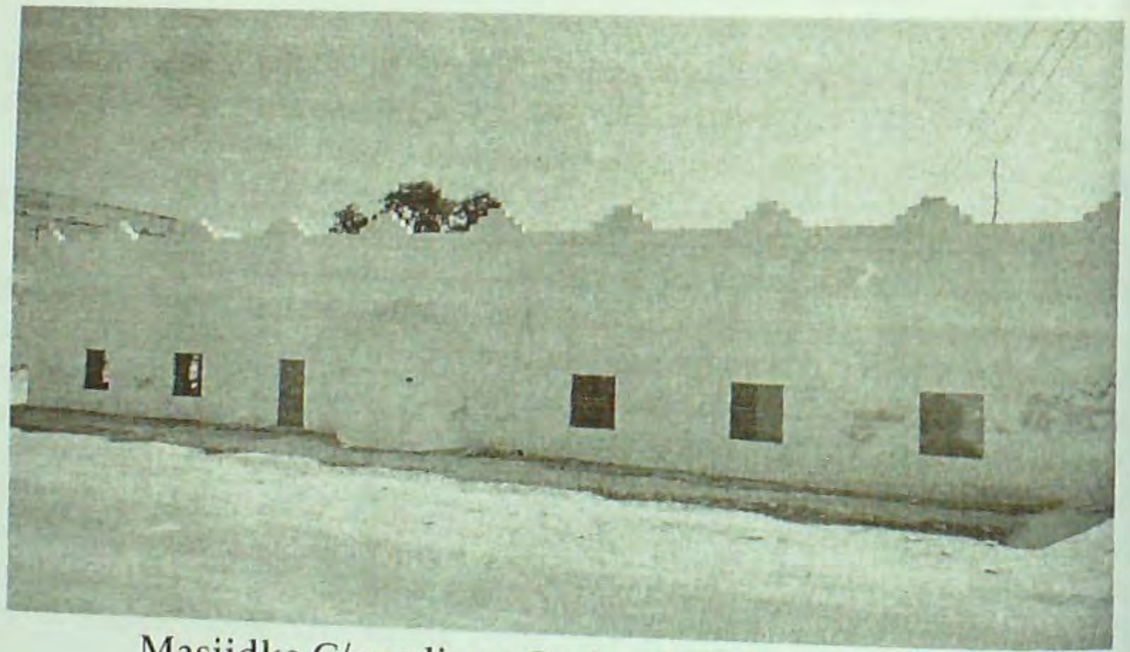

Masjidka C/qaadir ee Ceelgaab./ Muqdisho

Dhallinyaradii baraarugga dacwada diinta ee Al-ahli waxaa saldhig u ahaa Masjidkii C/qaadir(*Maqaamka Sheekh C/qaadir*) ee Ceelgaab, Muqdisho ku yaallay. Waxaa halkaas inta badan mawaadiic diini ah, Tafsiirka Qur'aanka iyo dacwad Islaamiga ahba ka soo jeedin jiray Sheekh Max'ed Macalin Xassan oo si geesinimo leh u waday ku baraarujinta Islaamka shacabka Soomaaliyeed, xilli hantiwadaagu ka calan-walaynaayay Soomaaliya .

SheekhMax'ed Macallin.

Sheekh Max'ed Macallin Xassan[11] wuxuu ku dhashay miyiga Buur-Hakaba sannadkii 1934. Qur'aanka wuxuu ku bartay Buur- Hakaba, isagoo Sagaal sanno jir ah ayuuna dhammeeyey. Ka dib cilmi kororsi diineed ayuu ugu kicitimay Harar halkaas oo uu wax ka baranayey Labaatan sannadoodka. Sannadkii 1952[dii] ayuu soo gaaray Hargaysa ,isagoo Tafsiirka Qur'aanka ka bilaabay masjidka Jaamaca ah ee Hargaysa.

Sheekh Max'ed Macallin wuxuu safar aqoon diineed ah ugu kicitimay wadanka Masar, ugu horrayntii wuxuu arday ka noqday macadka Al-Azhar, kolkuu dhameeyeyna wuxuu aqoon heer Jaamacadeed ah ka bilaabay **Jamacada Al-Azhar,** Kulliyadda **Usuulu Diin** qaybteeda **Caqiidada** iyo **Falsafadda** isagoo ka qaatay shahaadada **Master Degre.** Intaas ka dib wuxuu bilaabay Shahaadada **Phd** isagoo ku takhasusayey Iimaanka iyo raadka uu ku leeyahay Qof iyo Bulshadda ma dhamaysan isagoo dalka ku soo noqday 1968.

Sheekh Max'ed Macallin wuxuu ka mid ahaa tiirarka Islaamiyiinta Soomaaliya kuwooda ugu magaca weyn, taasoo ilaa iyo maanta lagu xusuusto. Marar kala duwan ayaa Kacaankii hantiwadaagga ahaa xiray intii u dhexeeysay 1975-1982.Waxaa kaloo mar labaad la xiray sannadkii 1984. Wuxuu ku xirnaa xabsiyadii aadka u adkaa ee la kala oran jirey **Labaatan Jirow iyo Laanta Buuro**. Marka la tiriyo muddada uu xabsiga ku jiray waxay noqonaysaa 11 Sano oo waqtiyo kala duwan ahaa.

Sheekh Max'ed Macallin Xassan Tafsiirkii Qur'aanka ee uu ka akhrin jiray masjidka Sheekh C/qaadir wuxuu bilaabay Sept 1968[dii]. Al-Nahda ayaa u soo dirtay inuu howsha Tafsiir akhrinta ka wado masjidka. Gaar ahaan Sheekh C/qani Sheekh Axmed ayaa ka codsaday wadaaddadii dariiqada Qaadiriyadda ee maamulka masaajidka gacanta ku

11- Xigasho Qoraalkii Max'ed Xaaji Ingiriis

Hayay inay u ogolaadaan in Tafsiir laga bilaabo Masaajidka C/qaadir. Shuruudda keliya ee ay ku xireen ayaa ahayd in aanu Sheekh Max'ed Macallin ku noqon sidii Sheekh Nuur Cali Colow. Sidaas ayuu ku bilaabmay Sheekh Max'ed Macallin inuu Tafsiirka uga akhriyo masjidka Sheekh C/qaadir. oo ahaa meel ay ku xirnaayeen waqtigaas dhallinyaro baahi u qabtay barashada diinta Islaamka, goobtaasina *(Masaajidka C/qaadir)* waxay ahayd meesha ay ka bidhaamaysay islaanimada xilli Soomaalidu ku jaah wareersaneyd Hantiwadaagga Cilmiga Ku Dhisnaa.

Maray Idaacadda BBC[du]Waraysi la yeelatay Sheekh Max'ed Macallin wuxuu sheegay in Kacaanku markii ugu horaysay u magacaabay Agaasimaha Diinta. Waxaa kale oo Sheekhu sheegay in 13 Golayaasha Hanuuninta dadweynahu ay ahaayeen goobo laga faafinayay hantiwadaag, uuna u qalab qaatay inuu masjidka C/qaadir ka wado Tafsiirka Quraa'anka, masaajidkana ay ku soo xirmeen dadkii wax ku oolka ahaa. Halka Golayaashii Hanuunintu noqdeen meel ciyaal, dumar iyo dad aan wax kas ahayni ku xiran yihiin oo faaruq noqday.

Sirta qarsoon ee aan la daahfurini waxay ahayd in Sheekh Max'ed Macalin Xassan dhallinyaradii baraarruggu dacwada diintu jiritaanka Xarakada Al-ahli la socod siiyeen dhammaadkii 1974[tii] sababa jiray awgood, walow mar kasta Sheekh Max'ed Macalin Xassan uu u ahaa Al-ahli udub dhexaad ay ku soo hirtaan..

Waxaa la isweydiin karay Soomaaliya xilli Kacaan ah sidee ayaa urur Islaami ahi uga dhex shaqayn karayay.?

Su'aashaas ayuu ka jawaabay mid ka mid ahaa asaasayaashii Al-ahli, wuxuuna yiri:-

*" Ururka Al-ahli magaciisa dhabta ahi wuxuu ahaa **Al-Ahli Al-Islaam**, afgarad waxaa noo ahaa ahalkii ka waran, maalin walba waan kala warqaadan jirnay, waxaan isugu xirnayen si koox-koox ah annagoo ka howlgalaynay goobaha bulshadu joogto oo dhan."*

Bud-dhigayaasha Al-ahli ayaa cadeeyay in Sheekh Max'ed Macalin ahaa tiirka ugu weyn ee ay ku hirtaan goor walba, waxay kaloo tibaaxeen, in Shiikhu aasaas u ahaa dhaq-dhaqaaqyada Islaamiga ah ee Soomaaliya. Sheekh Max'ed Macallin wuxuu lahaa aqoon diineed dhisan oo uu u tebin jiray jiilasha Soomaaliyeed iyo isagoo dadka Soomaaliyeed ku baraarrujiyay ku dhaqanka Shareecada Islaamka.

Dr. Saadiq Eenow oo ka warmay xaaladdaas Al-ahli ku sugnayd waqtigaas wuxuu yiri:

" Waxaannu ahayn dhammaantaya dhallinyaro aad isugu xiran oo jacayl weyni ka dhexeeyo, isla markaas isku kalsoon. Tafsiirka uu masaajidka C/qaadir ka akhriyo Sheekh Max'ed Macallin ayaa saldhig noo ahaa. Bishii hal mar ayaan qur'aanka akhriskiisa dhammayn jiray, waqtiga khatimka qur'aanka waxaan isugu tegi jirray guri, waan digriyi jiray, waxaan qaadi jiray digriga ugu dambeeya Kitaabka Burdaha la yiraahdo."

Dr. Saadiq Eenow wuxuu kaloo sheegay, in xubnaha Al-ahli si hoos hoos ah isu baran jireen waqtigii hore, marka laga baxo Tafsiirka Sheekh Max'ed Macallin laba laba ayay isu raaci jireen intii isku xaafad ahiba.

*" Iskoolka waan isku xirnayn. Tafsiirka masjidka C/qaadir kolkuu dhammaado, waxay qaarkaya aadi jireen masjidka Marwaas oo **Sheekh Ibraahim Suulay** ka akhrin jiray **Kitaabka Riyadul Saalixiinka**, waxaan ku dadaali jiray Salaada iyo Soonka, maalmaha Isniinta iyo Khamiista waanu soomi jiray, habeenkii salaatul laylka ayaan tukan jiray."*

Nabadsugidda ayaa aad ugu howlanayd inay helaan goobaha ay ka soo faafayeen Islaamiyiintu. Waxay kaloo aad u tuhunsanaayeen inay jireen meelo farta lagu fiiqi karo ama shakhsiyaad la yaqaan oo muhiim ah ama dowlado ka dambeeya dhaq-dhaqaaqa Islaamiga ee xoogaysanaya, taasna ma aysan ku guulaysan. Maxaa sabab u ahaa inaan sirdoonkii Kacaanku xog badan ka hayn qaabka Al-ahli u howlgeli jirtay ayaa ah su'aal furan oo la isweydiin karay xilligaas? Su'aashaas waxaa ka jawaabay xubin ka mid ahaa aasaasayaashii Ahli wuxuuna yiri:-

" Horta sideedaba qof aad loo hubiyay ayaa xubin ka noqon jirray Al-ahli, dabagal badan iyo ogaansho xaaladdaas ka dib ayaa qofka xubinnimada la siin jiray. Waa ka war haynay in nala dabataagnaa, waxaa dardaaran ahaa in qofkii la xiraa aannu wax xog ah ka bixin ururuka, sidaass ayuuna kaga badbaaday Al-ahli in sirdoonkii Kacaanku wax badan ka ogaadaan."

Al-ahli waxay aad u doonayeen in ay ka hortagaan wacyi gelinta Kacaanka oo si weyn isugu duba riday dadka badankiisa, waxaa jiray Golayaasha Hanuuninta oo xilli kasta u taagnaa soo xera gelinta dadweynaha, Kumaan kun qof lagu howlgelinaayay ka mira dhallinta toobiyaha Kacaanku jeexay. Laakiin horseedayaasha Al-ahli waxay qabeen aragti ku salaysan in Kacaanka iyo falsafadiisuba ku gabagaboobi doonto fashil.

MAXAA KA DHASHAY XEERKA QOYSKA?

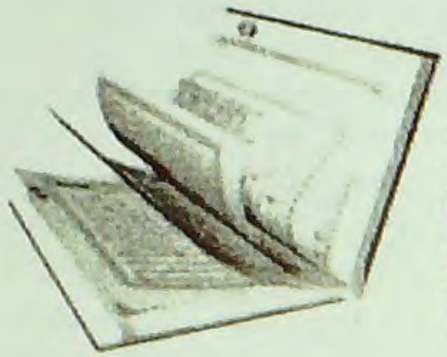

Jan. 1975[iii] Kacaanka ay taageerayaashiisu ugu yeeri jireen kii barkaysnaa, ayaa dhaqan geliyay Xeerkii Sinnaanta Ragga iyo Dumarka, kaasoo si cad uga horimanayay Kitaabka Qur'aanka Kariimka ah. Halkaas ayaa la oran karayay waa bilowga kacdoonka Islaamiyiinta, waana goobta dhabta ah ee ay ka falagsantay isbedelka lagu doonaayo hoggaan Islaamiya oo Soomaaliya ka curta. Waa meesha aasaaska u noqtay in Islaamiyiintu ku hawoodaan awooda dalka inay hantaan, maadaama Xeerkii Ilaahay hoggaankii Kacaanku laallay sida ay qabeen.

Ustaad Cabdiraxmaan Baadiyow ayaa qoraalkiisii *"The Refrom of the Family Law and its Repercussions"* wuxuu ku iftiinshay sida gumaysigii reer Yurub uga maageen inay ku dhacaan wax ka beddelaan ku dhaqanka Soomaalida ee Xeerka Qoyska, wuxuuna qoraalkiisii ku sheegay:-

" Talyaaniga & Ingiriiska waxay Soomaaliya ku soo rogeen inay qaataan sharciyadooda, marka laga reebo Xeerka Dhaqanka Qoyska. Sababta ay gacmaha uga laabteena waxay ahayd arrimo xasaasiyad ku keeni kara dhaqanka qoyska Soomaalida ah oo ka iman kara Fiqiga Shaaficiga oo lagu ladhay dhaqanka dadka."

Waxaa kaloo uu qoraalkiisaas ku qeexay sharci u samyntii ugu horraysay degaanka Ingriisku gumaysanayay(*British Somaliland*) in la ebyay1928[kii]. Sharciga qoyska waxaa la raacay dhaqanka iyo caadada Soomaalidu lahayd. 1944 waxaa shaqadii qaaddiyada lagu koobay inay xukumaan waxyaabaha khuseeya qofka (*Personl law*) oo ay ka mid yihiin arrimaha qoyska.

Marka dib loogu noqdo maamulkii gumeysiga Talyaaniga ee xornimada gaarsiiyay Koonfurta Soomaaliya ayaa sannadkii 1952 wareegto ka soo baxday maamulkaasi oo ka hadleysay in la sameeyo Xeer Sharciyeed lagu dhaqo dalka Soomaaliya, marka laga reebo Xeerka Qoyska oo isaga lagu dhaqayo Kitaabka Minhaajka, waxaana ku dhaqaya Qaaddi (*Garsoore*) Muslim ah oo yaqaan Shareecadda Islaamka, waxaa la aasaasay Maxkamadaha degmooyinka *"Tribunale Distrettuale"* (*Distric Court*) oo Shareecada wax ku xukumaysa, mana aysan xukumi karin Maxkamadahaasi wax ka badan 3000 (*Saddex Kun*) oo shilling. Waxaa sidaas ii caddeeyay Avv. Xuseen Cabdulle Codweyn, oo yiri:-

" Talyaanigu aad ayuu uga gaabsaday xeer u samaynta qoyska. Qaynuunnadii kale oo dhan wuxuu u beddelay koodishiyaal, laakiin Nikaaxa, Furriinka, Dhaxalka, Magta waxaa uu u daayay in shareecada islaamka lagu maareeyo ama lagu xukumo. "

Somaalidu kolkay xornimada qaadatay 1960[kii] ka dib, waxaa Sharci ahaan la isticmaalayay nidaamkii Talyaanigu ka tegay. Hasse ahaatee 1967[12] ayaa barlamaankii waxaa la horgeeyay mashruuc qaanuun ahaa oo ku saabsanaa Xeerka Qoyska, waxaa xeerkaas soo nidaaminayay cullimmo Masaari iyo Soomaali isugu jirtay. Xeerkaas ayaa lagu soo dhisay Afarta Mad-habadood ee jira mid waliba meeshay ka saamayso nidaamka qoyska. Markii la horgeeyay mashruucaas barlamaankii way diideen mana gudbin, iyagoo ku diiday haddaannu nidaamka qaanuunka qoysku noqonayn **Fiqi Shaafici** ah inaanay ansixinayn. Meeshaas ayuu oolli jiray ilaa 1969[KII] uu wadanka inqilaab ka dhacay.

Kacaanku si taxaddar leh ayuu talaaba kasta oo uu wax ka beddelayo u qaadi jiray iyadoo qorshaysan, waana caddayd in uu doonayo isbedel sida dadka qaar odorosayeen. Maxkamadihii dalka oo dhan ayaa waxaa laga sifeeyay qaadiyadii Diinta Islaamka wax ku xukumi jiray oo shareecadana aadka u yaqaanay, waxaana booskoodii lagu gufeeyay xubno dhallinyaro ah oo qaanuunka dadku sameeyey wax ku xukuma. Taas oo u muuqanaysay in Kacaanku ka fogaanayo ku dhaqanka Shareecada Islaamka.

Maalintii Axadda ee 12[kii] Jan, 1975 madaxweyne Max'ed Siyaad khudbad ayuu ka jeediyay Garoonkii Kubbadda Cagta ee (*Stadium Conis*). Wuxuu si aad ah uga hadlay waxyaabo la xiriira Xeerka Qoyska oo ay ka mid yihiin dhaxalka, furriinka iyo xaquuqda dumarka. Maalintaas waxay u ahayd hoggaamiyihii Kacaanka maalin taariikhda u gashay. Waayo afkiisa ayuu si jees-jees leh isugu dayay inuu ku baabbiyo aayaado ka mid ahaa Qur'aanka. Maalintii xigtay ee Isniintii 13[kii] Jan.1975[kii] wuxuu hoggaamiye Siyaad Barre la shiray Garsoorayaashii Maxkamadaha dalka oo ay ku jirtay Maxkamaddii Badbaadada. Wuxuu si cad ugu sheegay dhaqan gelinta Sharciga Xeerka Qoyska ee Kacaanku soo saaray in siduu yahay loogu dhaqmo. Hadaladdii uu Siyaad Barre ujeediyay Garsoorayaasha waxaa ka mid ahaa[13]:-

"Haddii Nebi Max'ed maanta joogi lahaa, wuxuu la socon lahaa waqtiga maanta jira."

Wuxuu kale oo uu khudbadiisa ku daray:-

12- Xigasho Avv. Xuseen Cabdulle Codweyn.

13- Qaran Jabkii Soomaaliya/ Page 48/Qoraa Aw Jaamac Cumar Ciise. 1994

" Suuradda Al-Nisaa' aayadaha ku jira ee haweenka iyo ragga magtooda kala sarraysiinay waa la nasakhay."

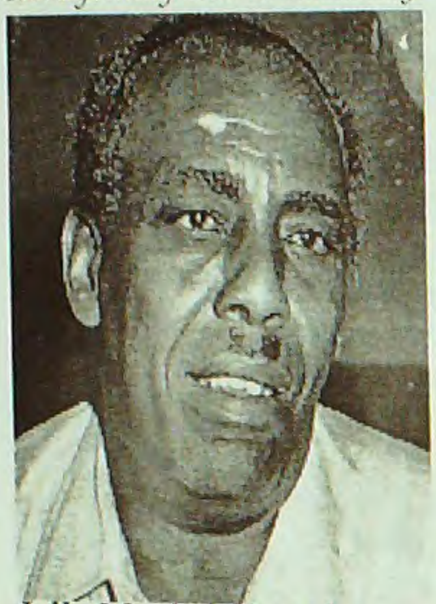
Jalle Max'ed Siyaad.

Jaalle Siyaad Barre ayaa ugu baaqay cullimadii in aannay ka hor imman go'aanka dowladdiisa Kacaanka ahi qaadatay ee ku saabsanaa Xeerka Qoyska. Wadaaddadu kama yeelin codsigiisaas uu Idaacadaha ka sii daayay, aad ayayna uga gilgisheen xeerkaas. Sirdoonka Kacaanka ayaa iyagu faafinayay in cullimada qaarkood ee diiddan Xeerka Kacaanku soo saaray ay gacan saar la leeyihiin ururo Carbeed oo dib u socod ah, isla markaana ay dhaqaale iyo tababarro ka helaan waddamo Carbeed oo ay ka sheegeen waddanka Boqortooyadda Sacuudiga. 15kii Jan ilaa 17kii Jan. 1975 waxaa jiray diidmo xooggan oo u dhexaysay cullimada diinta iyo Kacaanka.

17kii Jan,1975[13] ayaa waxaa Salaaddii Jimcaha masjidka C/qaadir ka istaagay, **Sheekh Axmed Sheekh Max'ed Xaaji Cismaan** oo gacanta Bidix ku haysta Wargayskii **Xiddigta Oktoobar** oo ay ku qorayd khudbaddii Jaalle Siyaad, gacanta Midigna ku sita Kitaabka Qura'aanka. Khudbadaas ayaa si toos ah uga horimanaysay Qur'aanka Kariimka ah iyo Shareecada Islaamka. Ha ugu waynaadee arrimaha dhaxalka, wuxuuna Shiikhu si geesinimo ah u sheegay in aanay suuragal ahayn in la aqbalo ku xadgudubka diinta islaamka, culli'madana ay waajib ku tahay in ay hor istaagaan arrimahaa khatarta ah, sheekha ayaa waxaa ka daba hadlay culli'mo badan, kuna raacday talada uu soo jeediyay.

Sheekh C/qaadir Nuur Faarax ayaan ka waraystay maalintaas. Wuxuu aad ugu dheeraaday geesinmadii Sheekh Axmed Sheekh Max'ed, wuxuu kaloo xusay Sheekh Muuse Yuusuf wadaad la oran jiray, wuxuuna yiri :-

" Sheekh Muuse Yuusuf wuxuu si bareer ah u yiri:- Ilaahow Ruush isku dhaqan ma nihin, isku diin ma nihin ee si na kala dheh. Wuxuu Sheekh Muuse maalintaas Jimcaha ah ka hadlay masaajid aan ahayn masjidka C/qaadir, isagoo si weyn uga hor yimid oo u diiday xeerka sinnaanta ragga iyo dumarka ee Kacaanku meel mariyay. Masjidka C/qadir waxaa maalintaas khudbaddii ka dib gudaha u soo galay ciidamadii nabadsugidda iyo booliska oo wada jira. Waa la hareereeyay masjidkii, korontadiina waa laga gooyay. Waxay xabsiga u taxaabeen tiro badan oo dadkii masjidka ku tukanayay ka mid ahaa"

Nabad-sugiddu dadkii ay qabqabteen oo xabsiga u dhigeen waxaa ka mid ahaa 35 Wadaad. Iyadoo Idaacadda Muqdisho baahinaysay

haddalo lid ku ahaa dhaq-dhaqaaqa cullimada ka gadooday Xeerka uu soo saaray madaxweynuhu. Waxaa **Maxkamaddii Badbaadada Dalka** la hor keenay 35 Wadaad 18kii - 19kii Jan,1975. Wadaaddada waxaa Qareen difaaca u ahaa **Axmed Cali Salaax**"Avvocatto D'ufficio," Guddoomiyaha Maxkamadda xukunka wadaaddada ku ridday wuxuu ahaa **Gen. Max'ud Geelle Yuusuf,** waxaa kaloo Maxkamaddas ka mid ahaa **Col. C/qaadir Xaaji Masaale** iyo **Xasan Yuusuf Nuur,** waxaa Xeer Ilaaliye ahaa **Gen. Abdinuur Yuusuf Axmed Tumey** oo si aan dhamaystirnayn dacwadda ugu soo oogay wadaaddada, xataa gudaha maxkamadda ma joogin markhaatiyaal ku fillan oo ku marag furi kara wadaaddada la eedaynayay.

Sirta qarsoon ayaa ahayd **Cali Muumiin Ismaaciil** oo ka mid ahaa xubnaha Garsoorayaasha Maxkamadda Badbaadada Dalku ka cudur daartay inuu wax ka guddoomiyo dacwadda wadaada. Cali Muumin wuxuu diiday ka mid noqoshada xubnaha maxkamadda isagoo ku dooday inuu ka soo jeedo qoys cullimaa'u diin ah.

Gen. Max'ud Geelle .

Gen. Max'ud Geelle ayaa gabagabadii Maxkamadda Badbaadada Dalka wuxuu ku dhawaaqay in Toban xubnood oo ka mid ahaa Wadaadada lagu xukumay **dil** toogasho ah, waxaana xukumkii Maxkamaddaasi noqday sidatan:-

Toban ka mid ahaa waxaa lagu xukumay dil toogasho ah.

1- Sheekh Axmed Sheekh Max'ed. 2- Cali Xuseen Warsame,3- Ciise Xassan Axmed, 4- Sheekh Muuse Yusuf, 5– Axmed Liibaan, 6- Max'ed Saciid Xirsi, 7- Sheekh Cali Jaamac, 8- Aaden Cali Muuse, 9- Cismaan Jaamac Max'ed, 10- Yaasiin Cilmi Cawl.

Lix kale waxaa lagu xukumay Soddon Sanno.

1-Aaden Nuur Cilmi Cali, 2- Max'ed Samantar Cali, 3- Cabdi Salaad C/llaahi, 4- Xirsi Xuseen, 5- Aaden C/llaahi, 6- Xassan Barre

Toddoba iyo Toban waxaa lagu xukumay Labaatan Sanno.

1- Axmed Max'ed Cusmaan, 2- Cabdi Cali C/raxmaan, 3-Cabdi C/llaahi, 4- Max'ed Max'ud Wehliye, 5- Axmed Cali Yusuf, 6- Shariif Max'ed Yuusuf, 7- C/llaahi Faarax Cigaal, 8- Xassan Cawaale, 9- Ismaaciil Xassan Aaden, 10- Max'ed Cabdi, 11-Abuubakar Xassan, 12- Cumar Sheekh Cali, 13- Cali Mursal Max'ed, 14- Bashiir Sheekh Max'ed, 15- Cabaas Muse Faarax, 16- Yacquub Max'ed Macallin, 17-Xassan Macallim C/raxmaan .

Maxkamadda Badbaadada[14] Dalka ayaa ahayd Maxkamad aan wax Racfaan laga qaadan karin, waxaana la aasaasay 1971[kii]. Iyadoo lagu Xeeriyey Xeer lamb 03 oo soo baxay 10 Jan,1971[kii].

Gen. Ismaaciil Axmed Ismaaciil[15] Taliyihii hore ee Ciidankii Asluubta Soomaaliyeed oo ka hadlaya dhacdadii dilkii wadaaddada ee sannadkii 1975[kii], wuxuu yiri:-

"Habeenkii markii dardaarankii wadaaddada laga qorayay ayaa lay keenay, waxaan arakay wiil 17 jir ahaa oo ku dhex jiray jira wadaada, wiilkaasi markii hore wuxuu sheegtay 18 sanno jir. Balse, markii dambe wuxuu sheegtay 17jir. Sidaa darteed wiilkaasi da'ahaan ma ahayn arkay wiil 17-jir ahaa oo ku jira. Wiilkaas wadaadka ahaa, marka hore wuxu sheegtay18-dil, dabadeedna waxaan damcay inaan la socodsiiyo ciddii ku shaqada lahayd, si aan ugu sheego wiilka 17-jirka ah oo markii hore 18-jir sheegtay inuu ku jiro, si looga baajiyo dilka. Hase yeeshee, wiilkii intaan tallaababa la qaadin, ayuu muusanow ku dhuftay. War Jannadda, Ha iga reebina,"

Ka dib maxaa dhacay? Gen. Ismaaciil Axmed Ismaaciil wuxuu yiri,;-

" 33 askari oo ka tirsan qaybaha ciidamada ayaa toogashada fullin jiray. Sarkaal Millateriga ka tirsanaa ayaa subaxdaa ciidanka watay. Sideedaba annaga Asluub ahaan marka la fulliyo toogashada ka dib uun baa ribootka warbixinta naloo keeni jiray. Sidaas aawadeed waxa laga wer-wersanaa in ciidanka toogashada fullinayay soo nabad noqon doonaan iyo in kale. Markaa subaxnimadii anigoo weli xabsiga dhexe ee Muqdisho jooga ayaan arkay laba diyaaradood oo isku dhacay. Markiiba mid dhulkay ku dhacday, oo meel aan xabsigii dhexe ka fogayn ah, tii kalena meel kale oo ka durugsanayd ayay ku dhacday. Dad badan ayaa ku cibaaro qaatay arrintaas, oo yidhi waa wax lagu cibro qaato wadaadadii la dilay iyo diyaaradahan isku dhacay"

23 Jan,1975[kii] oo ku beegnayd Khamiis 11 Muxaram 1395[kii] ee Hijriyada ayaa Radio Muqdisho wuxuu sheegay in Wakaaladdii Wararka ee SONA soo tebisay in lagu fulliyay dil (10) Tobankii Waadaad ee ay horay Maxkamaddii Badbaadadu u xukuntay, laguna toogtay fagaaraha loo yaqaan Dugsiga Booliska ee Muqdisho. Iyadoo ay toogashadooda fulliyeen xubno ka kala tirsanaa ciidamadii dalka oo isugu jiray rag iyo dumarba si dadweynaha loo tusiyo fullintii Xeerkii Qoyska ee Kacaanka. Hoggaamiyihii Kacaanka Jaalle Max'ed Siyaad Barre ayaa qoraal ku ogolaaday ka hor intaan la toogan cullimadda. Qoraalkaas dilkooda fasaxay ayaa ku astaysnaa MJD-XGQ//2212/Q-1/1975[16] ee 19/1/1975.

14- Dhacdooyinka Ma Deganayaasha Geeska Afrika (Soomaaliya) Bogga 189/ Qoraa Cabdi Xassan Jimcaale

15- Ogaal Newspaper (Hargeysa.)

16- Taangiga Tigreega. Abdulqaadir Oroma. Bogga 92.

Sirta qarsoon ayaa ah in wadaaddadii ka hor yimid Xeerka Qoyska ee la toogtay agaaraha Dugsiga Booliska in aanay ka mid ahayn Al-ahli siduu caddeeyay Sheekh C/qaadir Nuur Faarax. Taas ayaa waxay marag fur u tahay sida dadka Soomaaliyeed dhammaantood u diideen xeerkaas ka horimanayay diintooda .Kacaankii waa ku guuldaraystay inuu ka helo kooxaha dariiqooyinka iyo cid ku taageerta barnaamijkii Xeerka Qoyska. Shiyuukhda dariiqada Qaadiriyadda oo la malaynayay inay Kacaanka la feker noqdaan ayaa diiday oo ka horyimid in la taageero Xeerkii Qoyska.

Dr. C/qaasim Salaad Xassan[17] ayaa wixii dhacay 1975[kii], kaga hadalay1995[tii] bandhig siyaasadeed uu ka jeediyay Waqooyiga Muqdisho. Xubnaha soo qaban-qaabiyay kulankaas waxaa ka mid ahaa Ustaad C/raxmaan Baadiyow oo sida cajaladda aan ka dhegaystay isagu hadalka ku soo dhoweeyay. Dr. C/qaasim Salaad, waxaana hadalkiisii ka mid ahaa :-

" Nidaamkii Xeerka Qoyska, rag la yaqaan ayaa ka danbeeyay, Weyrax iyo Maxa'ed Aaden. Xataa Gollihii Sare ee Kacaanka waxaa loogu sheegay jaranjaradii ex–stadium cones"

Silsiladdii bandhig siyaasadeedka C/qaasim Salaad uu kaga hadlayay xogta dilkii Wadaadadda iyo Xeerkii Kacaanka ee Sinnaanta Ragga iyo Dumarka. Wuxuu sheekadiisii ku sii kordhiyay :-

" Maalin Jimce ah ayay wadaaddadu ka riddiyeen masaajidyada, Xeerkii Sinaanta Ragga iyo Dumarka, iyadoo Max'ed Siyaad ku maqnaa magaalada Baraawe oo uu kormeer ku tegay. Galabtii markii uu ku soo noqday Muqdisho ayaa Gen. C/llaahi Sheekh Maxa'ud (Matukade) u sheegay Max'ed Siyaad in niman wadaada ahi haystaan magaalada Muqdisho. Gen. Matukade waxaa ku fillaa keliya in uu masaajidada makarafoonada ka gooyo si aan hadalkooda loo maqal"

Dr. Weyrax ayaan weydiiyay wuxuu ka ogaa Xeerka Qoyska. Wuxuu igu yiri:-

" Qof kasta oo Soomaali ahi si ayuu wax u sheegaa, xilligaas aniga iyo Max'ed Aadan iyo Kiimikoba kama aannan mid ahayn xukuumaddii jirtay oo dibadda ayaan ka joognay, waa ayaamahaas la dilayo wadaaddada. Max'ed Siyaad xoogaa siyaasaddayada ayaa is jiirsanayd, ma ahan inaan ku leeyahay lama soo shaqayn. Waxaanse kuu sheegayaa inaannu jirin qof siyaasadda ama dowladda ku jiray ee joogay Soomaaliya xilligii Kacaanka oo ka hor iman karay Jalle Siyaad. Ragga qaarkii ee taariikhda ka been sheegaa waxay ahaayeen kuwa ugu dhow-dhow Jaalle Siyaad, dadkana ku diri jiray amaba talooyinka xun siin jiray. Kuwaas oo aan awood u lahayn inay waxay aamminsan yihiin sheegaan, adeer waxaan ku weydiinayaa waxyaabihii Soomaaliya ka dhacay ma Max'ed Siyaad kaligiis ayaa sameeyay?"

17- Cajaalad Laga Soo Duubay Kulankaas

Su'aal kuwii hore u dhow, ayaan waxaan ku weydiiyay Avv. Xuseen Cabdulle Codweyn magaladda Garowe July 2008. Wuxuu ku jawaabay:-

'' Wuxuu ahaa xeerkaasi arrin soo taxnayd ilaa iyo sannadkii 1972[di]. Wuxuu lahaa guddi, gudigaasna sida badan waxaa madax u noqon jiray Wasiirka Caddaaladda, waxaana ka mid ahaa afar qof oo aad u firfircoonaa Dr. Max'ed Aaden Sheekh, Dr. Max'ed Yuusuf Weyrax, Drs. Nuurta Xaaji Xasan iyo Drsa. Faadumo Axmed Caalin (Cureeji), oo markasta dhinaca Madaxweynaha u janjeeray. Runtii guddigii howsha loo diray waxay soo diyaariyeen nidaam waafaqsan diinta Islaamka, wayna wada saxiixeen. Maxaase dhacay? Kolkii loo geeyey Max'ed Siyaad waa diiday gebi ahaantiisba. Afarta qof ee firfircoonaa waxay bedeleen nidaamkii lagu heshiiyay ee guddiggu soo bandhigay, waxayna ku beddeleen, waxa Soomaaliya oo dhammi diidday ee ka hor imanayey diinta ee lagu sheegay Xeerka Qoyska. Kaas oo loogu sheegay dadka ragga iyo dumarku inay siman yihiin.''

Waxaan weydiiyay ma saxiixay Wasiirkii Dr. C/salaan Sheekh Xuseen xeerka qoyska ?

''Haa. waa saxiixay, wuxuuna saxiixay nidaamkii ay guddigu wada saxiixeen ee aan ka hor immanayn Xeerka Qoyska diinta Islaamka oggoshahay.''

Xeerka qoyska ee dambe ayaa saxiixay? ayaan weydiiyey

''Waa lagu been abuurtay guddigii. Saxiixoodii hore ayaa la isticmaalay. Afartaas qof ee firfircoonaa ayaa Max'ed Siyaad ku fulliyey qorshahiisa howshiisa.''

Inkastoo aannu jirin qoraal rasmi ah oo la tixraaco, kuna saabsan marxaladdii la soo maray ee ku aaddanayd tallaabadii uu Kacaanku u qaaday fullinta qorshihiisii Xeerka Qoyska. Kaasoo salka ku hayay Sinnaanta Ragga iyo Dumarka, haddana aqoon-yahanada Soomaaliyeed qaar ka mid ah ayaa isku dayay inay wax ka qoraan dhacdooyinkaas taariikheed. **Ustaad C/raxmaam Baadiyow** qormooyinkiisa ka hadlayay taariikhdaas wuxuu ku qoray in Max'ed Siyaad Barre uu si rasmi ah u magacaabay guddigii soo diyaarin lahaa qaanuunka uu Kacaanku ku dhaqayo arrimaha qoyska 1974[bi]. Sida uu ka weriyay **Drs. Nuurta Xaaji Xassan** oo ka mid ahayd guddigaas Max'ed Siyaad Barre magacaabay.

Drs. Nuurta Xaaji Xassan waxay sheegtay :-

'' Guddigaasi wuxuu ka koobnaa toddoba xubnood oo kala ahaa Dr. Max'ed Sheekh Cisman oo ahaa guddoomiyaha Maxkamadda Sare, Dr. C/salaam Sheekh Xusseen Wasiisrka Caddaladda iyo Arimaha Diinta, Dr. Max'ed Aaden Sheekh oo ahaa Wasiirka Caafimaadka iyo afar gabdhood oo kala ah: Drs. Nuurta Xaaji Xassan, Drs. Maryan Xaaji Cilmi, Faduma Cumar Xaashi iyo Drs. Raaqiya Xaaji Ducaale''

Drs. Nuurta Xaaji Xassan waxay marag furkeedaa taariikhiga ah ku xaqiijisay:-

''In guddigii soo diyaarinta Xeerka Qoyska ay madaxweynaha u soo gudbiyeen nuqulkiisii koowaad Dec.1974[ti]. Waxay sheegtay in nasiib darro dhacday iyo in xeerkii guddigu qoray aan siduu ahaa loo qaadan waxyaabo ayan ogayna lagu daray, inkastoo xeerkaas ay ku jireen waxyaabo badan oo aan Islaamka waafaqsanayn, laakiin gudigayagii waa ka baqnay oo ku dhici kari weynay inaan taataabano arrimaha dhaxalka.''

10[ki] Wadaad ee uu naftoodii galaafatay Xeerkii Qoyska ee Sinnaanta Ragga iyo Dumarka, ayaa shacabka Soomaalidu u aqoonsadeen shuhaddaa naftood hurayaal ah oo diintooda darteed u god galay, waxaana soo ifbaxay guux ay horseed u ahaayeen dhallinyaro wadaaddo ah oo wax ku soo bartay **Wadamada Carabta** oo ka faa'iidaystay khaladaadkii dowaladdii Kacaanka ahayd ka gashay diinta Islaamaka. Wadaaddaas ayaa ku dhaqaaqay iyaga oo feejigan inay gundhigaan kobcinta ra'yiga dadweynaha caadiga ah si loo helo howlwadeenno Islaamiyiin ah oo dar-dargeliya qorshayaashii horyaallay.

Gen. Axmed Jilicoow oo ka mid ahaa saraakiisha nabadsugiddii Kacaanka ragga ugu caansanaa, ayaa waraysi siiyay Yuusuf Xassan Macallin oo ka tirsan BBC[da] sannadkii 2002. Waraysigaa gaarka ahaa wuxuu Gen. Axmed Jilicow ku sharaxay sidii sharci darradda ahayd ee loogu soo oogay dacwadda cullimmad la dilay, oo uu sheegay inay ahayd wax ka fog caddaaladda iyo weliba baaristii Xeer Ilaalintii Maxkamadda Badbaadada oo aan u hayn wadaadadaas cadaymo ku filan oo lagu ciqaabi karo dil.

Sheekh C/qaadir Nuur Faarax oo ah xeel dheere diimeed, wax badana ka ogaa xaaladaha dhabta ah ee uu soo maray baraarugga Islaamka ayaan weydiiyay inuu Kacaanku helay wadaaddo ama culli'mmo si diini ah u taageerta fekerkiisa sinnaanta ragga iyo dumarka.

Sheekh C/qadir Nuur Faarax oo taa kaga jawaabay wuxuu yiri:-

'' Kacaanku waa isku dayay arrintaa, waase ku fashilmay isku daygiisaas ahaa inuu helo qayb wadaaddada ka mid ah, kamanna suuragelin qaybtay doonnaan ha ahaadaanne wadaadada, mana helin Kacaanku hal wadaad oo qur ah oo si bareer ah arrinkaas u taageera''.

1975[ti] ayaan farxad gelin Islaamiyiinta Soomaaliya, dilkii wadaaddada ka dib, waxaa aad u xoogaysatay dadaalka sirdoonku u galeen ka jiba keenidda qaabka howlgalladda kooxaha islaamiyiinta ah oo waqtigaas ku jiray xilligii is abaabulkooda. Waqti yar ka dib waxaa xabsiga loo taxaabay Sheekh Max'ed Macallin iyo Sheekh Nuur Cali Colow. Wasaaraddii Diinta oo kaashannaysa sirdoonkii Kacaanka ayaa wada fulliyey is beddel lagu sameeyo qaabka cullimada caanka ah looga wada

takhalusi lahaa, iyadoo hoos loo dhigay ku lug lahaanshahooda bulshada Soomaaliyeed. Hasse ahaate Kacaanku kuma guulaysan inuu guul ka gaaro howlgalladii noocaas oo kale ahaa.

Sheekh Max'ed Macallin ayaa masaajidka C/qaadir wuxuu ka akhrin jiray Tafsiirka Qur'aanka. Booskii uu banneeyay waxaa buuxiyay Sheekh Max'ud Xaaji Yuusuf, wax yar ka dib isagana waa laga bedelay, waxaana howshiisii qabtay Sheekh Aadan Sheekh C/laahi. Sidoo kale Sheekh Nuur Cali Colow oo masaajidka Arbaca Rukun ka akhrin jiray Kitaabo kala duwan ayaa xabsiga la dhigay, waxaana booskii uu banneeyay lagu gufeeyay C/raxmaan Foole oo ka mid ahaa xerta Sheekh Nuur Xuseen.

Kacaanka ayay mar walba ka go'nayd inuu gacan bir ah ku qabto baraarugga diinta ee dhinac walba ka hafiyay, waxaana uu xulanayay dad Kacaanka daacad u ah, una buuxiya howlihii Wasaaradda Cadaaladda iyo Arrimaha Diinta iyo kaalimihii ay ku jireen culimada Kacaanka la colowday. Dilkii wadaada ka dib iyo xarrigii Sheekh Max'ed Macallin Xassan waxaa aad u xoogaystay dhaq-dhaqaaqa Xarakada Al-ahli, waxaana kaalintii uu Shiikhu banneeyay buuxiyay dhallinyaro ka tirsanayd Al-ahli ah. Xarriga Sheekh Max'ed Macallin Xassan ayaa Kacaanka Oktoobar uga dan lahaa inuu bakhtiiyo iftiinka baraarugga diinta.

Mid ka mid ahaa asaasayaashii Al-ahli ayaa ka waramaya Marxaladdaas,wuxuuna yiri:-

" Aqoontayada diineed waqtigaas waa yarayd. Waxaanse ku dadaallay annagoo niyad sare u haynay diinta iyo dacwadaba inaan kaalintii Sheekh Max'ed Macallin Xassan banneeyay aannu buuxinno, masaajid badan baannu isu qeybinnay oo tafsiir iyo casharro kale ka billawnay sida masjidka Muuse Boqor iyo masjidka C/qaadir."

DOORKA IKHWAANKA EE DACWADA SOOMAALIYA?

Xassan Al-Banna.

Dhaq-dhaqaaqa Ikhwaanul Muslimiinka waxaa aasaasay Xassan Al-Banna oo ku dhashay tuulada **Maxamuudiya** dalka Masar, 14 Okt. Sannadkii 1906. Magaalada **Ismaaciiliya** ayaa lagu aasaasay 1928. Xassan Al Banna wuxuu sheegay in Ikhwaanku aamminsan yihiin qodobadan:-

"In axkaamta Islaamku yihiin kuwo saamaynaya nolosha Insaanka Akhiro iyo Adduunba. Sidoo kale in Islaamku yahay Caqiido iyo Cibaado, Dal iyo Dad, Diin iyo Dawlad, Kitaab iyo Seef, Iimaan iyo Shaqo."

Wuxuu kaloo Xassan Al-Banna[18] tilmaamay yoolka Ikhwaanku higsanayo oo uu ku fasiray in uu yahay:-

"Dacwo Salafi ah, Dariiqo Suni ah, Suufiyad Xaqiiqo ah, Hey'ad Siyaasi ah,. Koox Ciyaartooy ah, Shirkad Dhaqaale, Urur wax Garad iyo Cilmi, Urur Bulsho."

Soddomeeyadii Qarnigii tegay Caalamka Islaamka waxaa caan ka ahaa dhaq-dhaqaaqa Ikhwaanul Muslimiinka, runtiina door weyn ayuu ku yeeshay soo nooleynta baraarugga dacwada. Xilligaas oo ahaa mid diinta Islaamka iyo dadkeedaba la oran karay waxay gacanta u galeen quwadaha reer Yurub, waxayna waddammo badan oo Islaam ahaa ka hormarinayeen baraarugga Diintooda tan Waddaniyadda (*Qawmiyadda*), Soomaali badan oo Waxbarasho ugu kicitimay Masar iyo Suudaan ayaa dalka dib ugu soo laabtay Lixdamaadkii iyagoo xanbaarsan aragtida Ikhwaanul Muslimiinka, waxaana la arkayay bilowgii Kobacii Islaamiyiinta Soomaaliya oo xilliyadaas la bud-dhigayay.

Xarakada Al-Nahda ee la asaasay 1967 ayaa door weyn ku lahayd kaalinta Ikhwaanka Soomaaliya, waxaana madax ka ahaa dhaq-dhaqaaqaas Sheekh C/qani Sheekh Axmed. Iyadooay caddaydin Al-Nahda ku xirnayd dhaq-dhaqaaqa guud ee Ikhwaanka Masar, waxayna lahayd Xarrakadu Maktabad lagu soo bandhigo Kutubta ay qoraan Ikhwaanul Muslimiinku iyo Wargeys-yada fekerkaas u janjeera. Sidaas darteed xarigga Ikhwaanka Guud ee Caalamka ayaa ahaa mid ka giigsan dhinaca Soomaaliya oo ku lahaa kaadiriin ku howlgalay afkaarta Ikhwaanka.

18- Xigasho Qoraalkii Siciid Cali Axmed ee Somalitalk.com.

Inkasta oo waqtigaasi Soomaalida dadkeedu u badnaayeen dhinaca dariiqooyinka Suufiyada, haddana Xarakada Al-Nahda iyo maktabadahooduba waxay ahaayeen Safaarada Ikhwaanka Soomaaliya uga furan.

Sida u qabo Ustaad C/raxmaan Macallin Baadiyow waxaa jirtay in Ikhwaanku raad weyn ku lahaa baraarugga ka jiray Soomaliya Qarnigii tegay. Waxaa cadayn u ahaa Sheekh Axmed Cabdalla Riiraash inuu ka aasaasay Hargeysa Kontomaadkii dugsi ardaydu wax ku bartaan "**Madrasatul Al-Falaax**" oo ahayd goobtii ugu horreysay ee laga barto Afka Carabiga iyo diinta ku baraaruggeeda, waana halka salka u noqotay Ikhwaanka Waqooyiga Soomaaliya, waa meesha dhashay Xarakada **Waxdada** ee ka hanaqaadday Hargaysa, ugna sii talowday dhammaan Waqooyiga Soomaaliya oo idil.

Sannadkii 1969[kii] ayaa noqday waqtigii la guran lahaa mirihii ka soo go'ay **Madrasatul Al-Falaax**, xilligaas oo la aasaasay Xarakada **Waxdada** oo ka shidaal qaadata Ikhwaanka Caalamiga ah. Waxdada ayaa maamuli jirtay Maktabad ku taallay Hargaysa oo inta badan laga daalacan jiray Kutubta ay qoraan raggga ugu caansanaa Ikhwaanul Muslimiinka. Sida Sayid Qudbi, Xassan Al-Banna iyo kuwa kale, shakina kuma uusan jirin in Waxdadu ka mid ahayd dhaq-dhaqaaqa Ikhwaanka ee ka hanaqaadayay xilliyadaas Soomaaliya.

Sayid Qudbi.

Sayid Qudbi wuxuu ku dhashay tuulada loo yaqaan **Moosha** ee degaanka *Saciidka* ee Waddanka Masar 1906[dii]. Waxbarashada wuxuu ku qaatay halka loo yaqaan **Daarul Culuum.** Isku fasal bay ahaayeen aasaasihii Ikhwaanul Muslimiinka Xasan Al-Banna. Jaamacadda ayuu dhammeeyay wuxuu u shaqeeyay dowladdii boqortooyada ee Masar xilligaas xukumaysay. 1948[dii] ayaa tababar aqoon kororsi ah waxaa loogu diray dalka Maraykanka. Sayid Qudbi wuxuu ahaa qoraa, qoraalkiisa iyo doodihiisu aad u soo jiiteen akhristayaasha, wuxuu wax ku qori jiray Wargaysyada ugu caansanaa xilligaas Masar.

Dilkii qorshaysnaa ee hoggamiyihii Ikhwaanka Xassan Al-Banna 2[dii] Dec.1949 ayaa raad weyn ku reebay Sayid Qudbi. Dilkaas waxaa lagu eedeeyaa inuu ka dambeeyay boqor Faaruuq oo waqtigaas xukumayay Masar. Ku soo noqoshadiisii dalkiisa hooyo ayaa wuxuu dib u bilaabay

shaqadii dowladda, wuxuuna ahaa **Cilmi Baare** u shaqaynayay Wasaaradda Waxbarashada. Waxaa la xiray 1954[tii], muddo dheer ayuu xirnaa, ku dhowaad Toban sano. Waxaa xabsiga laga soo daayay 1964[tii] ka dib dadaal uu sameeyay madaxweynihii hore ee Ciraaq C/salaam Caarif. Mar labaad ayaa la xiray 1965[tii], iyadoo Sayid Qudbi la daldalay. Waxaa ugu caansanaa buugta uu qoray **Macallim Cala Dariiq.** Kitaabkan ayuu aad ugu dhalliilay bulshada Islaamka ee waqtigaas jirtay, buuggaasina wuxuu u muuqanayay mid horseedayay kacdoon xagga fekerka ah. Waxaa kaloo uu qoray Tafsiirka caanka ah **Fii Dalaali Qu›raan.** Inta badan Ikhwaanul Muslimiinku waxay ku hirtaan qoraaladiisa iyo kutubtiisa.

Sheekh Max'ed Macallin ayaa Waraysi BBC-du la yeelatay 1994[tii], wuxuu kaga waramay sidii uu uga xumaaday dilkii loo geystay Sayid Qudbi, wuxuu yiri:-

" Xillggii la daldalayay Sayid Qudbi waxaan ku sugnaa Masar oo aan wax ka baranayay. Aad ayaan uga xumaaday dilkiisa, waxaana uu ahaa Shahiid. Ayaamahaas la daldalayo ayaan waxaan akhrin jiray buug uu qoray oo mamnuuc ah, lana oran jiray ***Jahiliyatul Qarnul Cishiriin.****"*

Waqtigii dowladda Kacaanku Soomaaliya ka dhalatay waxaa bilowgii jirtay marxalad koobnayd oo is faham ka dhexeeyay Ikhwaanka Soomaalia iyo xukuumaddii Kacaanka.Waxaa ka dib soo shaac baxay isa saluug labada dhinac u dhexeeyay, waxaana xoogaystay shakiga labada qolo. Waa kordhay baraarugga dhinaca diinta ah ee dhallinyarada Soomaaliyeed ee ay saaqday dabaysha saxan-saxada Ikhwaanka. Waxay dhallinyaradaasi si qarsoodi ah u aasaaseen Xarakada Al-ahli, shakina kuma jirin in Al-ahli dhabbaha hannaan socodkeedu ahaa midka Ikhwaanka. Masaajidka Sheekh C/qaadir ee ku yaallay Ceelgaabta ayaa u ahaa Al-ahli halka ay ka qaataan iftiinka aqoonta Islaamka ee baraarugsan, dabcan waxay ku xirraayeen Tafsiirka Sheekh Max'ed Macallin oo ahaa kii Sayid Qudbi oo kale. Dhallinyarada baraarugga waxaa ka reebbanaa inay akhristaan Kitaabada **Ibnu Taymiya, Qayim-Jowsiya** iyo **Max'ed C/wahaab.** Waxayse daalacan jireen kutubta **Xassan Al-Banna** iyo **Sayid Qudbi.** Wax mugdi ah kuma jirrin in Al-ahli raacday toobiyaha Ikhwaanka.Waxaa haddaba iman karta su'aal ah, bilowgoodii Islaamiyiinta Soomaaliya fekerkee ku hiranayeen?. Ustaad C/raxaman Baadiyoow oo su'aashaas ka jawaabaya wuxuu yiri:- .

" Waxaa xusid mudan in bilawgii xarakada islaamka ee Soomaliyeed uu sal u ahaa fekerka Ikhwaanka, kaas oo siyaabo kala duwan ku soo gaaray Somaaliya. Saameynta ugu weyn waxaa lahaa kutubtii Ikhwaanka ee maktabada Wasaaradda Arrimaha Diinta ay dhigeen Sheekh C/qani Sheekh Axmed iyo Sheekh Max'ed Garyare oo labaduba ka tirsanaa xarakada ikhwaanka. Waxaa kaloo door weyn lahaa tafsiirkii Sheekh Max'ed Macallin ee ku saleysnaa daliilka Qur'aanka ee Sayid Qudbi ee masjidka Sheekh C/qaadir laga akhrin jiray."

Ikhwaanka Soomaaliya waxay aad ugu doodaan inay iyagu budhigayaal u ahaayeen baraarugga dacwada. Waxay sheegtaan inay aasaasayaal ka ahaayeen Al-Nahda iyo weliba Al-Ahli. Laakiin sheegashadaas ayaan ahayn mid lagu bura siin karo Ikhwaanku inay yihiin horseedka dacwada baraarugsan. Aragtida ah in fekerka Ikhwaanul Muslimiinku sal u ahaa ku hirashada baraarugga Islaamiyiinta Soomaaliya ayaa ah su'aal wax la iska weydiin karo. Aqoon-yahanno badan oo wax ka qora arrimaha Xarakooyinka Islaamiyiinta Soomaaliya ayaa qaba in fekerka Salafigu uu kaga soo horreeyay Soomaaliya kan Ikhwaanka. Aragtidan tusaale waxaa u ah Sheekh Nuur Cali Colow oo Salafinimada si weyn ugu ololeeyay bartamihii Kontomaadkii ee Qaranigii labaatanaad. Sheekh Nuur Cali Colow ayaa wuxuu ka tirsanaa **Jamaatul Ansaarul Sunnaha Al-Muxamadiya** oo uu **Sheekh Maxamed Xamid** ku aasaasay magaalada Qaahira ee dalka Masar bishii Dec. 1926. Dhaq-dhaqaaqan ayaa ah mid Salafinimada ku dheggan isla markaana si weyn u la dagaallama khuraadka, shirkiga iyo waxyaabaha ku lammaan. Sheekh Nuur Cali Colow ayaa intii uu Masar joogay aad ugu xirnaa dhaq-dhaqaaqa *Ansaarul Sunnaha Al-Muxamadiya*, isagoo fekerkaas u soo safriyay dhinaca Soomaaliya bartamihii Kontomaadkii Qarnigii tegay.

Dhallinyaradii raacday **Ansaarul Sunnaha** ee sida aadka ah u xanbaartay fekerkaas waxaa ka mid ahaa kuwa ugu caansanaa Abshir Nuur Faarax (Bacadle),C/llaahi Afweyne iyo C/raxmaan Goobbe. Afkaarta ikhwaanka Soomaaliya lagaga soo horreeyay waxaa marag u ah waqtigii uu Sheekh Nuur Cali Colow ka billaabay ololahaas Gaalkacayo.

X.H.K.S & HERDINTIISII ISLAAMIYIINTA.

Astaantii X.H.K.S

Kacaanka Oktoobar ayaa wuxuu kabaabulay xarumo lagu tababaro dadka Kacaamiinta ah ama dadka lagu kacaamaynayo. Inta badan shaqaalaha dowlada waxaa lagu xerayn jiray dugsigii Tababarka **Xalane** oo ahaa meesha lagu sifeeyo (*Sida Kacaanku u haystay*) maskaxda Kacaandiidka iyo kuwa dib u socodka ah. Kama aysan marnayn in qof horay u soo maray dugsiga Xalane, haddana dib loogu celiyo. Dr. Yuusuf Xirsi oo kaga sheekeynayay arrintaas buuggiisa la yiraahdo **Xabsigaygii**, ayaa bilowgii 1976[dii] xilli uu mar labaad galay dugsigii Tabarka Xalane. Berigaas Guddoomiyihii Jaamacadda Ummadda Soomaaliyeed Prof. C/raxmaan Caydiid ayaa jeclaystay inuu Macallimiinta Jaamacadda tababar loogu diro dugsiga Xalane, lama oga C/raxmaan Caydiid waxaa ujeeddadiisu ahayd, waxaase la maleyn karay inuu habacsanaan ka dareemay barayaasha Jamacadda Ummadda qaarkood, jeclaystayna in dareenkooda Kacaannimo la dar-dargeliyo, maadaama Prof. C/raxmaan Caydiid ahaa nin si weyn u aamminsanaa mabda'a Shuuciyadda. Arrimahaas isku dhex murugsanaa ee Kacaanku qaadayay sida tababar u furid xubno muhiim ahaa oo ka mid ahaa indheergaradka bulshada Soomaaliyeed, waxay ujeedooyinkoodu ahaayeen kala hufid Kacaanku kala hufayo arrimaha lagu doonayay in lagu ogaado dhab ahaan cidda diiddan fekerka hantiwadaagga iyo guud ahaanba hannaan socodka isbeddelka nidaamka waqtiga kala guurka ee la doonayay in la sameeyo isbedello saamayn yeelan kara.

U gogol xaarkii aasaaskii Xisbiga Hantiwadaagga Kacaanka Soomaaliyeed (*XHKS*) ayaa sideeddaba waxaa la oran karay astaan ayuu u ahaa barnaamijkii Xeerka Qoyska oo ka soo burqaday maskaxada kuwa u janjeeray dhinaca diin la'aanta, aamminsanaana waxa loogu yeero Hantiwadaagga Cilmiga Ku Dhisan (*Scientific Socialisim*), si dadka Soomaaliyeed ee diiddanaa waxa socda, kana mid ahaa culimaa'udiinka, aqoon-yahannada loo cabsi geliyo. Waxaa xabsiyada loo taxaabay rag ay ka mid yihiin **Sheekh Max'ed Macallin Xassan, Sheekh C/qaadir Nuur Faarax, Dr. Yuusuf Xirsi, Dr. Xuseen Barre Muuse. Nuur Baaruud, Cismaan Cabdulle Rooble, C/raxmaan Faarax Faahiye, C/qaadir Axmed Xirsi (Lakari), C/waaxid Xaashi Xassan, Najiib Cali Mire, C/qaadir Axmed Warsame, Shariif Axmad Calawi.** Sababta ciidankii sirdoonka ee NSS u sameeyeen qabqabasho aan loo meel deyin oo ku wajahnayd

Islaamiyiinta ayaa lagu tilmaami karay, mid ka dhallatay xog ay heleen oo ku saabsanyd kobaca Islaamiyiinta intii ka dambaysay dilkii cullimadii Tobanka ahaa ee lagu toogtay fagaaraha dugsiga booliska. U diyaargarowga aasaaskii X.H.K.S. iyo si looga hortago kacdoon la mid ah kii ay cullimadu ku kaceen kolkii Kacaanku soo saaray barnaamijkii Xeerka Qoyska ayaa la oran karay waa sababta dhallisay qab-qabashadaas baahsan iyo xabsiyeyntaas dadka laga shakisanaa ee Kacaanku u arkayay inay lid ku yihiin.

19kii May 1976dii dowladdii Kacaanka ahayd waxay xabsiyada dhigtay in badan 50 qofood oo ahaa siyaasiyiin iyo rag magac ku leh bulshada dhexdeeda. Dadkaas la xir-xiray kama marnayn Islaamiyiinta oo iyaga si gaar ah loo bar-tilmaameedsanayay. Waxaa habeenkaas qorshuhu ahaa in la soo qabto hoggaamiyahii Al-ahli C/qaadir Sheekh Max'ud. Balse isagu maalmo gaaban hortood dalka isaga baxay kolkii la gaarsiiyay digniin ku wajahnayd in la xiri doono. Mid ka mid ahaa sirdoonka Kacaanka ayaa baasaboorkiisa uga soo xaday xarunta oo **NNS**-*ta* hoos tagaysay. Waxaa safarkiisa ku weheliyey dhowr xubnood oo ka mid ahaa Al-ahli, waxaana ka mid ahaa Cismaan C/salaam Cismaan.

Avv. Xuseen Cabdulle Codweyn ayaa fasiraya qab-qabshadii dadkii isku dhafka ahaa ee xukumaddu xabsiga dhigtay May 1976dii iyo ka horba. Dadkaas la qab-qabtay waxay ciidamadii nabadsugiddu ee Kacaanku u samaysay gal dambiyeed loogu magacdaray **Wadaad Xume.**

" Iska xirxirka dadku, wuxuu ahaa dhaqan shuuciyaddu leedahay. Waxaa ku xigtay in dadka la xirxiro ama in dadka la laayo. Ujeeddada oo dhammina waxay ahayd mid rimman in dalka gacan bir ah lagu qabto, gaar ahaan waxgaradka,aqoonyahanada, culimada,ganacsatadda iyo dadweynaha kaleba." Avv. Xuseen Cabdulle Codweyn isaga naftiisa ayaa ka mid ahaa dadkii la xirxiray xilligaas bishii May 1976dii

Waxaa lagu dhawaaqay aasaaskii **X.H.K.S.** 1dii July,1976, kolkii Kulliyad Jaalle Siyaad la isugu keenay **Saddex Kun** oo ergay, kuwaasoo u badnaa xubno la iska keenay madasha si looga ansaxiyo waxyaabihii uu ku tala galsanaa madaxweyne Max'ed Siyaad. Golaha dhexe ee X.H.K.S. wuxuu ka koobnaa 78 xubnood oo u badnaa askar iyo taageerayaasha Kacaanka intoodii lagu kalsoonaa. Madaxweyne Max'ed Siyaad waxaa loo aqoonsaday markaa inuu yahay Xoghayaha Guud ee X.H.K.S. Xisbigaas oo ah xisbiga keliya ee dalka ka taliya (*One Party System*). Waxaa kaloo la siiyay jagada ah Madaxweynaha iyo Ra'iisul Wasaaraha.

Gen. Axmed Suleymaan Cabdalle "Dafle" oo ka madax ahaa sirdoonkii Kacaanka (*NSS-ta*). Xubinna ka ahaa guddigii siyaasadda ee isla Xisbiga.H.K.S.. ayaa isaga shakhsiyan loogu xilsaaray cabburinta Islaamiyiinta. Ciidanka nabad-sugidda waxaa xukuumadda Kacaanku

Gen. Axmed Suleymaan .

ku Sharciyeyay Xeer[19] N0-14, soona baxay 15 Feb 1970. Xubnaha loo xulanayay inay howshaas sirdoonka qabtaan ayaa laga kala keenay ciidankii Xoogga Dalka iyo Booliskaba.

Gen. Axmed Suleymaan Cabdalla kama baaqsan inuu howsha u qabto sidii uu rabay hoggaa-miyihii dalka ee berigaas Jaalle Siyaad oo ay isaga ka go'nayd in cagta la mariyo cid kasta oo ka afkaarta ahayd. Gen. Axmed Suleymaan kuma guulaysan inuu ka adkaado Islaamiyiinta, balse xaalka ayuu sii fogeeyay iyo in Islaamiyiintu iska caabiyaan xoogagga Kacaanka ah ee iyaga dagaalka ku hayay.

Nabadsugiddii iyo Kaadirkii XHKS waxay dagaal bareer ah ku qaadeen Islaamiyiinta, iyagoo xeel ahaan u adeegsanaya ololihii loo yaqaannay tabbeelayaasha xaafadaha oo lagu kontorooli karay dhaq-dhaqaaq kasta oo jiray, waxaana laga war hayay guri kasta iyo qof kasta ee ku nool tabbeelaha ama unug xaafadeedkaas. Intaas waxaa dheeraa iyadoo la howl-geliay xisbiyiinta iyo ururradda bulshada, haweenka, dhalinyarada iyo kuwa shaqaalaha. Ololahaas ayaa ahaa mid la doonayay in lagu cabburiyo qof kasta oo ka garasha duwan Kacaanka. Dadka noocaas ah waxaa lagu hayay xabsiyada kala ahaa Mandheera, Laanta Buur, dabaddeena waxaa loo wareejiyay xabsi si gaar ah loo dhisay, looguna tala galay siyaasiyiinta ka soo horjeeda Kacaanka. Bal aan yara eegno Prof. Yuusuf Xirsi Axmed oo isagu buuggiisa "**Xabsigaygii**" ee la daabacay 2001, boggiisa 22aad ku qoray waxyaabihii uu kala kulmay xabsigaas.

"1dii May 1977 oo ku beegnayd Maalinta Shaqaalaha Adduunka habeennimadii kolkii ay saacaddu ahayd Shantii Habeenimo ayaa nalaga soo saaray qolalkii aan ku xirayn aniga iyo Yuusuf Cismaan Samantar (Bardacad), C/raxmaan Xaaji Cabdi Gole (Aswad), Cali Cambe iyo Max'ed Xareed, waxaa naloo dareershay dhinaca "Qamta"(Qayb Xabsiga ka mid ah oo caan ku ah ku tacadiga maxaabiista) ee Xabsigii aan ku jiray ee Laanta Buuro..... waxaa nala keenay daaradda qeybtaas Qamta ee Xabsiga. Waa meel muuqaal wanaagsan oo dhirta geed hindiga loo yaqaanni hareysay, waxaan ku fariisanay kuraas dhagax ah oo lagu xardhay mar-mar. Muddo laba saacadood ah markaan fadhinnay ayaa xabsiga isla qeybta Qamta laga soo saaray rag ay ka mid ahaayeen Sheekh Max'ed Macallin,

19- Dhacdooyinka Ma Deganaasha Geeska Afrika/ Abdi Hassan Jimcaale

Max'edIbraahim Cigaal, Sheekh C/qani Axmed iyo Janaraal C/llaahi Hoolif. Janaraal Max'ed Abshir waa la soo saaray laakiin il gaar ah ayaa lagu eegayay oo ma aanaan arag."

Waa sii waday qoraalkiisa

"Goortii Saacaddu ahayd labadii dambe ee habeenimo isla habbeenkaas ayaa waxaa nalagu amray inaan baabuurta fuullo. Aniga, Sheekh Maxa'ed Macalin Xassan iyo Max'ed Ibraahim Cigaal hal dhinac ayaan fariisannay, waxaa dhinaca kale ka fadhiyay baabuurka aan wada saarayn oo naga soo horjeeday Yuusuf Cisamaan Samantar (Bardacad), C/raxmaan Aswad, iyo nin kale. Markii baabuurka nala saaray ee qof walbaa fariistay ayaa lugaha waxaa nalooga qoofalay silsilado si aanu qofna u hawaysan inuu baxsado, iyadoo intaasna ay sii dheereyd ilaalada xooggan ee baabuurta aan saarrayn korka kala socotay".

Dr. Yuusuf Xirsi marag furka taariikhda ma guuraanka waxaa kale oo uu ka sheegay:-

In bishii Augosto 1977[kii] si gaar ah loogu xiray qaybta Qamta ee xabsiga Labaatan Jirrow cullimmo iyo siyaasiyiin caan ah oo ay ka mid ahaayeen Gen. Max'ed Abshir, Sheekh Max'ed Macallin, Sheekh C/qani Sheekh Axmed, Max'ed Ibraahim Cigaal iyo Cali Hayje oo markii dambe isaga lagu dilay Xabsiga Labaatan Jirow."

Sheekh Max'ed Macallin Xassan[20] oo ka warramayay tacaddiyaddii, dhibkii iyo jir dilkii loogu gaystay xabsigii adkaa ee Labaatan Jirrow wuxuu yiri:-

" Waxaa (Aniga) iigu yaab badnaa. caado waxaa ii ahayd inaan Salaad walba waqtigeeda markaan tukanayo u aadaamo. "

Askarta ayaa igu amray.

" Waa inaad joojisaa aadaanka"

Waxaan ku iri:-

" Xabsiyada dalka oo dhan waa laga aadaamaa maxaa keligay la iga rabaa".

Waxay igu yiraahdeen:-

" Waa amare jooji."

" Arrintaas waa ka diiday oo ma aanan joojin, sidii ayaan u watay Aadaankii, ka dibna qolkii dhexdiisii ayay igu miigeeyeen, isma lahayn adoo nool ayaad ka baxaysaa. Sidii anigoo u rafaadsan ayaa la iga soo beddelay Labaatan Jirow oo waxaa la i keenay xabsiga dhexe ee Muqdisho. Waxaa la igu xiray qol cidhiidhi ah oo Shimbiroole la odhan jiray,magacaasna (Shimbiraale) waxaa loogu bixiyay kutaan (Dhiqle) fara badan oo sidii shimbiraha oo kale kugu soo dagaysay ayaa ka buuxday qolkaas. In muddo ah markaan ku jiray halkaas, kuma rafaadaayay ayay askartii xabsigu go'aansadeen inay wax ii qabtaan oo rafaadka iga yareeyaan. Qolkii ayay iga soo bixiyeen, kaddibna inta ay dhaqeen oo ay mariyeen rinji ay ku xireen nal."

20- Waraysi Idaacadda BBC. Laanta Af Soomaaligu la yeelatay Sheekha.

Waxay igu yiraahdeen:-

" Shiikhow naga raalli ahaaw"

Ciriirigii siyaasadeed ee Kacaanku saaray Islaamiyiinta, kama hakin ujeedooyinkoodii, waxaana la qiraa inay xilligaa adkaa kaga soo gudbeen adkeysi iyo dulqaad xad dhaaf ah. Taasoo ku riixday inay higsadaan halka ay ku hamminayeen ee ahayd hanashada hoggaaminta awoodda Soomaaliya. Islaamiyiinta oo ka faa'iideynayay waqtigaas qaladaadkii xukumadda afkaartii ay rabeen ayay ka dhaadhiciyeen shacabka in shuuciyaynta dadku ay tahay gaalaysiin. Inuu fekerkaasi miro dhalay ayaa muuqatay dadweynaha ayaana bilaabay inay diintooda u soo noqdaan, waxayna dacwada baraarugga Islaamku gudubtay waqtigaas masaafo aad u ballaaran oo taariikhda gashay.

Sannadkii 1977[kii] iyo ka horba waxaa waddanka ka baxay xubno muhiim ahaa oo ka tirsanaa Islaamiyiinta. Waxaa ka mid ahaa **C/qaadir Sheekh Max'ud, Axmed Nuur Carab, C/qaadir Max'ed Cabdulle, Axmed Cismaan Dheel, C/salaam Cismaan C/salaam** iyo rag kale oo badan, waxayna u kicitimeen waddanka Sacuudiga, iyagoo halkaas ka galay Jaamacado Islaami ah, waxaana saldhigtay fidinta dacwada dalka gudihiisa. Waxaa kaloo mira dhal noqday halgankii baraarugga diinta, waxaana kala daatay qorshihii X.H.K.S. ee ku wajahnaa Islaamka. Waxaa Kacaankii ku furmay dagaalkii lala galay Ethiopia iyo weliba xarig kala furashadii Midowgii Sofiyat-ka iyo Soomaaliya. Xubnihii[21] ka midka ahaa islaamiyiinta ee la qab-qabtay bartamihii 1976[dii] ayaa kuwoodii ugu horreeyay waxaa laga soo daayay xabsiyada dabayaaqadii 1978[dii], xilligaas oo siyaasaddii XHKS caga dhigatay. Qodobka loo cuskaday xabsigooda qaarkood wuxuu ahaa qodobka 52 ee Xeerka Anshaxa, waxaa xusid mudanaa in qodobkaasi uu ahaa mid loogu talagalay dumarka jirkooda ka ganacsada, kaasoo u saamaxayay in qofka ku eedeysan saddex cisho lagu hayo saldhig booliska dabadeedna la sii daayo ama loo gudbiyo maxkamad. Afgembigii 09 Apr, 1978[dii] ayaa wax badan ka beddelay siyaasaddii Soomaaliya. Kacaanku wuxuu indhihiisii u weecshay xooggagii uu arkayay inay maleegeen afgembigaas fashilmay. Xabsiyada ayaa laga sii daayay Islaamiyiin badan. Walow xubnihii muhiimka ahaa aan la sii daynin, sida Sheekh Max'ed Macallin Xasan iyo Sheekh C/qani Sheekh Axmed.

Avv. Xuseen Cabdulle Codweyn ayaan weydiiyay sababta xabsiga looga sii daayay isaga?

21- Qoraalkii Dagaalkii Ogaadeenya ee uu Qoray Dr. Sadiq Enow. Mudugonlne.Com

" Aniga iyo koox kaleba 26 Oktoobar 1978dii ayaa nala sii daayay, waxaa soo dayntayda lagu beegay maalintii dilka lagu fulliyay askartii afgembiga samaysay 09 Aprile 1978dii."

Ka sii daynta xabsiga xubnaha ka midka ahaa Islaamiyiinta ma ahayn ujeedda Kacaanku mid uu ku hakinayay colaaddii uu u hayay. Balse wuxuu doonayay inuu iska yareeyo cadaawadda dhankooda uga iman karaysay iyo siyaasada oo hoggaanka Kacaanku danaynayay inuu wax ka bedelo, soo jidasho siyaasadeedna ku sameeyo Wadamadda Carabta gaar ahaan Khaliijka oo Boqortooyadda Sacuudigu u horeeyso. Kuwaas oo si weyn ula dirirsanaa Shuuciyadda. Hasse ahaate waxaa mar walba Kacaanka ku abuuraa dareen dhiifoonaan leh oo uu ka qabay islaamiyiinta noocay doonaan ha ahaadaane oo waqtiyadaas dhinaca dacwada xooggga saarayay.

KAALINTA HAWEENKA EE BARAARUGGA DACWADA.

Lama oran karo baraarugga dacwada ragga oo keliya ayaa hormuud u ahaa. Waxaa jiray doorka haweenka ee ku wajahnaa howlaha dhinacyo badan lahaa ee xubnahii baraarugga dacwada diinta Islaamka. Soomaaliya waxay bilowgii Toddobaatameeyadii ku jirtay jaahwareer. Dowladdaas Kacaanka ahayd waxay qaadatay Hantiwadaagga Cilmiga Ku Dhisan, waxayna ku dadaaleen in xoog hawlahaas lagu fulliyo, aad ayuu u doonayay Kacaanku isbedel dhinaca dhaqanka ah in la sameeyo, si uu u helo awoodda dumarka iyadoo la mala awaalayo in raggu ahaa gumeystayaal dumarka ku dul nool.

Isbeddelka Soomaaliya la soo gudboonaaday wuxuu ugu horrayntii asiibay qoyska, iyadoo durbadiiba tartan la wada geliyay. Haweenka waxaa laga soo saaray guryahoodii, taasina waxay soo dedejisay burbur ku yimaada qoysas badan. Dhaqan ahaan waxaa la bedellay qaabka dugsiyada waxbarashada gabdhaha iyo wiilashu u wada dhigtaan, waxaa kursi la wada fariisiyay gabar iyo laba wiil, iyadoon lagu sharciyeeyay inay gabadhaasi u dhaxayso labaadaas wiil ee ay kursiga kula fadhido.

Dagaal dhab ah ayuu Kacaanku ku hayay akhlaaqiyaadka dhaqanka Islaamka iyo tarbiyadda qoyska. Bilowgii curashadii Kacaanka waxaa dadweynihii .yimaadaan Gollayaashii Hanuuninta oo ahayd meel muuqaal ahaan lagu beddelayay dhaqanka islaamka iyo kan Soomaalidaba. Oday iyo wiilkiis, hooyo iyo gabadheed, nin iyo xaaskiis, laba walaalo ah *(Gabar iyo walaalkeed)*, labaxidid iyo casabo ah ayaa meel la wada tubay. Keliya goobahaas hanuuninta Kacaanka ayaa ujeeddada

uu ka lahaa waxay ahayd in bulshada laga beddelo hab dhaqankoodii iyo diintoodii, loona horseedo dhaqan aannay aqoon u lahayn.

Kolkii la aasaasay Al-ahli xubnihii bud-dhigay kama mid ahayn haweenku, haddana door muuqda ayay ku lahaayeen socod baradkii ururkaas, waxay kaloo ahaayeen kuwa u dhega nugul dacwada diinta. Cullimadii aad isugu howlay in haweenka lagu baraarujiyo diintooda waxaa ka mid ahaa **Sheekh Max'ed Macallin** *iyo* **Sheekh C/qani Sheekh Axmed** oo iyagu lahaa fekerka in haweenku helaan masjid u gaar ah oo diinta lagu baro. Xilligaas labada Sheekh masuuliyado ayay ka wada hayeen Wasaaradda Arrimaha Diinta, waxayna ku guuleysteen aragtidii ahayd in haweenku helaan masjid u gaar ah.

Masaajidka haweenka ayaa wuxuu ku yaallay dhabarka dambe ee guriga Talyaaniga (Cassa D'Italia) dhinaca Koonfureed ee xiga dugsigii hoose dhexe ee Xaawo Taako. Wuxuu noqday meel ay ku soo hirtaan dumarka diin raadiska ahaa, waxaana ka md ahaa cullimada haweenka wax bari jirtay **Sheekh Max'ud Xaaji Yuusuf** oo isaguna ka mid ahaa wadaadadda aqoonta u lahaa diinta islaamka ee baraaruggeeda qaybta ku lahaa iyo **Sheekh Aadam Sheekh C/llaahi** oo axaadiista u akhriyi jiray. Sidoo kale *Sheekh Max'ed Garyare* oo Sirada Rasuulka isaguna u marin jiray. **Maryan Xaaji C/raxmaan** oo ka mid ahayd gabdhaha baraarugga dacwada ugu horeeyay oo arrinkaas ka hadashay waxay tiri:-

"Masaajidka haweenka Muqdisho waxaa si aad ah ugu xirmay dumar badan oo si weyn u fahmay diinta, iyadoo Kacaanku dhinaca kale haweenka ugu yeerayay inay garbo u noqdaan hantiwadaagga cilmiga ku dhisan ee uu dalka ku hagayay."

Dr. Ciise Sheekh Axmed oo ka mid ahaa Al-ahli ayaa wuxuu tibaaxay in indhaha Kacaanku aad u eegayeen haweenka asturan, iyadoo uu xijaabku ahaa bartilmaameed lagu beegsanayay dumarka. Halka raggu ka ahaayeen kuwa ku dhex millaa dadweynaha caadiga ah oo aan si sahal looga dhex garanayn.

Bartamihii Toddobaatamaadkii baraarugga dhinaca diinta ah ayaa wuxuu gaaray heerkii ugu sarreeyay, waxay Al-ahli ku guuleysteen in haweenka lagu soo dabaalo doorka baraarugga, waxaana u qaabilsanaa masaajidka haweenka mid ka mid ahaa dhallinyaradii Al-ahli oo la oran jiray **Cali dheere** oo isagu kaalintiisu ahayd inuu haweenka u iftiimiyo dacwada baraarugga, durbadiibana waxaa la dareemay kaalintooda wax ku oolka ahayd. Kacaanka ayaa dantiisa ahayd inuu bannaanka u soosaaro haweenka wuxuuna aad u qorsheeyay hirgelinta nidaamkii Sinnaanta Ragga iyo Dumarka. Hase ahaatee waxaa waxyaabahaas oo dhan ka mug weynaa rabitaanka dhinaca diinta ee bulshada Soomaaliyeed. Durba waxaa laga dareemay isbeddelka dhinaca diinta dugsiyada

waxbarashada iyo goobaha shaqada intooda badan.

Gabadhii ugu horreysay ee iskuulka ku timaadda shaati gacma dheer ah oo qarisay gacmaheeda waxay ahayd **Xaliimo Carfoon Cabdi Cali** oo wax ka baranaysay mid ka mid ah dugsiyadii Muqdisho ku yaalay. Qof dhif ah ayaa ka hor iman karay ku talagalka Kacaanka, gabadhaasina waxay si geesinimo ah u muujisay hanuunka dhinaca diinta iyo inay fulliso amarka Ilaah ee ah in haweenku jirkooda asturaan. Waqtigaas gabdhaha dhigta dugsiyadu waxaa caado u ahayd inay sida wiilasha oo kale u lebbistaan, shaati gacmagaab ah iyo surweelna ku dhigtaan iskoolladda, qaarkoodna ay timaha u jartaan sida ragga oo kale. Culays aad u weyn ayaa saarnaa gabdhaha baraarugga. Waxaa loo diiddanaa xijaabka, cadaadiskaa dartiis ayaa sababi jiray in gabdho badan isaga haraan waxbarashadii dugsiyada. Waxyaabahaas oo dhamina uma debcin haweenka inay ka haraan baraaruggii dacwada.

Si loo hakiyo baraaruggaas haweenka ee aadka xowliga ugu socday, sirdoonkii Kacaanku wuxuu bilaabay dacaayad ku wajahan gabdhaha ku xirraa masjidka haweenka. Waxaa la buun-buuniyay haddalo lagu durayo gabdhaha baraarugga, iyadoo lagu soo dhex daray haween ka mid ahaa nabadsugidda, ka dibna baabuur ka hor raacay masjidka hortiisa. Si loo magac dilo gabdhaha baraarugga oo loo yiraahdo waxaa haweenka laga qaataa masjidka hortiisa. Hase ahaate isku dayadaas oo dhan waa ku guuldarraystay Kacaanku.

Qoraaga caanka ah **Saciid Cismaan Keenadiid** ayaan weydiiyay in Kacaanku ku fashilmay dagaalkii uu ku hayay xubnaha baraarugga dacwda diinta?

"Kacaanku ma ahayn mid qirta waxyaabaha uu ku fashilmo, inta badana waa is moodsiin jiray xaqiiqooyinka jira ee dhabta ahaa, laakiin waxaan la dafirri karayn dardarta kooxihii loo yaqaannay Ikhwaanul Muslimiinka oo xilligaas carcarta lahaa." ayuu ku jawaabay.

Waxaa jiray Shan gabdhood oo safka hore kaga jiray dacwadda baraaruggeedii, waxaana ka mid ahaa **Maryan Xaaji C/raxmaan,Qadiijo Cumar, Xaliimo Max'ed Cabdi (Xaliimo Nasro), Maryan iyo Fowsiyo Xaaji Cismaan.** Waxay **Qadiijo Cumar** ku gacansayrtay inay salaanto oo ay gacanteeda saarto Wasiirkii hore ee Arrimaha Dibedda Soomaaliya **Cumar Carte Qaalib** oo kormeer ku marayay goob ay ka shaqaynaysay. Dhacdadaas ayaa astaan u noqotay inay hablo badani ku daydaan oo gacmahooda ka laabtaan ragga aan diintu u bannayn in jirkoodu gaaro. Waxaa kaloo ka mid ahaa gabdhihii baraarugga dacwada **Bilaad Sheekh Max'ed Garyare** oo u gargaartay xubnihii Al-ahli ee xabsiga ku jiray. Waxaa aad loo xusuustaa gabar lagu magaacaabi jiray **Maryan Diini** oo ka mid ahayd ciidamadii nabadsugidda oo iyada loo xilsaaray inay daba

inay dabagal ku samayso haweenka masaajidka ku xirnaa. Gabadhaas ayaa mar qur ah Ilaahay qalbigeedii naxariis ku soo dejiyay, waxayna ka mid noqotay gabdhihii ka qayb qaadanayay baraarugga dacwada.

Kacaankii kama xishoon marna inuu xiro gabdhihii baraarugga isagoo ku maagay kaalinta ay ku leeyaayeen dacwada diinta. Waxaa xabsiga loo taxaabay **Maryam Xaaji C/raxmaan** *iyo* **Qadiijo Cumar.** waxaana ka waraystay dhacdooyinkaas xabsiga Maryam Xaaji C/raxmaan, :-

"Ma jirin wax dembi ah oo aan galnay, waxaan anigu waqtigaas ahaa macallimad u joogtay Shaqo Qaran (National Service) dugsiga Sheekh Suufi. Waxaa la iga soo qabtay gurigayaga oo ku yaallay Via Roma xaafadda Xamarweyne. Otto Otto (Gaariga Booliska) ayaa la igu soo qaaday iyadoo dhinacyada la iga fariisay laba askari oo boolis ahaa, waxaana la ii soo xiray sidii qof dad dilay oo kale. Waxaana laygu xiray xaruntii nabadsugidda ee loo aqoon jiray godka Jilicow."

Kolkaas ayaan weydiiyay sidii loola dhaqmay intay ku jireen xabsiga nabadsugidda?

"Su'aalo ayay i weydiinayeen ay ka mid ahaayeen maxaad Jalbaabka u wadataa?. odaygaagii xaggee jiraa?. Cabsi gelin badan ayaa jirtay. Waxay kaloo nabadsuggiddii soo xireen Qadiijo Cumar oo Muqdisho laga soo qabtay iyo Xaliimo Nasro Max'ed Cabdi iyo Fowsiyo Xaaji Cisman. Sablaale iyo Dajuuma ayaa iyaga laga soo xiray. Afar maalmood oo aannu ku xirnayn Godkii Jilicow ee nabadsugidda ka dib waxaa naloo gudbiyay xabsiga dhexe ee magaalada Muqdisho. "

Dareen xoog leh ayaa ka dhashay xariggii gabdhaha baraarugga. **Maryan Xaaji C/raxmaan** ayaan tallaabadaas ka waraystay, waxayna ii sheegtay:-

" Kolkii xabsiga dhexe ee Muqdisho nala geeyay haweenaydii madaxda ka ahayd qaybta dumarka ee xabsigaas oo Kaltuun la oran jiray, magacyadana naga qoraysay ayaa ilmaysay, oohini ayaa soo dhaaftay, wax kale kama welwelayn Kaltuun ee waxay noo sheegtay inay ka baqayso in dil nalagu xukumo annagoo ah gabdho dhallinyaro ah."

Waa sii waday:-

" Waa yaabnay. Waxaa nalagu dhexdaray haween dembiyo kala duwan galay. Gaar ahaan kuwa lagu soo xiray anshax xumo. Waxaanse ku dadaalnay inaan waaninno oo u nasteexayno, aad ayay noo ixtiraameen. Kama aanaan gaabin inaan dacwada ka dhex wadno xabsiga dhexdiisa. Waxyaabihii noogu yaabka badnaa waxaa ka mid ahaa kolkii xabsiga wadaad dowladdu soo dirtay oo la yiri diinta ayuu dadka barayaa. Gabdhahaygii isku kiiska ahaa waan diidnay inaannu casharradiisii dhegeysanno. Kolkaas ayaa waxaa nalagu xiray xabsi gaar ah oo loo yaqaan **Sheelada.** *Waxaa meeshaas iyaguna ku xirnaa laba gabdhood oo*

Ingriis ahaa oo iyaga iyo rag la socday oo doonyo watay laga soo qabtay Xaafuun, iyagana waxaa lagu eedaynayay jaajuusnimo. Annaggana sidaas oo kale inaan jaajuusyo u nahay Sacuudiga. Laakiin labadayada qoloba ma aanan ahayn waxyaabaha nalagu eedaynayay, gabdhahaas Ingriiska ahaa waxay ahaayeen dalxiisayaal. annagguna dad diintooda ku dheggan ayaan ahayn. Gabdhahaas Ingriiska ahaa way ooyi jireen waqti walba iyagoo u adkaysan waayay rafaadka xabsiga, waxayse aad ula yaabbanaayeen sida aannu markasta u faraxsan nahay"

Waxaan weydiiyay hab-dhaqankii askartu kula dhaqmi jirtay maxaabiista?

"Inkastoo aan maxaabiis ahayn, haddana labadii haweenka ahaa ee madaxda ka ahaa qaybta xabsiga u gaarka ahaa dumarka, ***Kaltuun*** *oo mudaddii hore madax ka ahayd iyo* ***Caasha*** *labaduba waxay ahaayeen gabdho wanaagsan oo naxariis lahaa, si gaar ah noo qaddariya oo naga sooca haweenka kale ee xabsiga ku jiray. Way na ixtiraami jireen, hadalkayaga waa dhegeysan jireen. Xataa gabdhaha dilka ku xukuman waannu wacdin jiray."*

Goorma ayaa xabsiga la idinka soo daayay?

" Markaan xirrayn Laba sano iyo bar ayaa Okt. 1978[dii] waxaa nalagu soo daayay cafis la sheegay inuu Kacaanku bixiyay, annaga iyo weliba wadaaddo kale oo xirraa."

Agaasimihii waxaada diinta ee Wasaaraaddii Cadaaladda iyo Arrimha Diintu Sheekh Max'ed Guuleed waa ku guuleystay inuu albaabada u xiro masaajidkii haweenka, kolkuu oggolaansho uga helay hoggaankii Kacaanka. Waxaase uusan ka fekerin inaan daad soconaya lagu celin karin sacabbada. Waa sii laban-laabmay kaalinta ku baraarugga dacwada ee haweenka kolkii la xiray masaajidkoodii. Xaafad walba intii degganayd ayaa si weyn uga qayb qaatay inay haweenka ku dhiirri geliyaan dacwada iyo baraaruggeeda. Waxaa kaloo muuqanayey in Kacaanku haweenka qaar ka mid ahaa shaqooyin-koodii ka eryay. Kuwa kale ayaa loo caga jugleeyay, mana joogsan in hawenku sii wadaan kaalintoodii dacwada, mar haddii la xiray masaajidkii haweenka ee u ahaa goobtooda ku soo hirashada barashada diinta, iyadoo haweenka kale ee aqoonta diinta wax ka yaqaannayna ay dhinacooda dumarka kale wax ugu faa'iidayn jireen.

ISKU DEYGII AL-AHLI EE AWOOD KU QABSIGA XUKUNKA.

Kacaanku ma aannu hurdin, waa feejignaa, marka laga reebo kooxaha uu u yaqaan Kacaandiidka, wuxuu dareensanaa in islaamiyiintu kaga khatarsan yihiin cid kasta oo kale. Tuhunka jiray awgiis waxaa xabsiyada la dhigay xubno muhiim ahaa oo ka tirsanaa

dhallinyaradii baraarugga. Waxaa xubnihii la xir-xiray ka mid ahaa **Cismaan Cabdulle Rooble** madaxa Al-ahli gudaha iyo xubna kaleba, waxaana la dareemay culayska weyn ee ku dhacay baraarugga islaamka. Waxaa si ku meel gaar ah hawshii hoggaaminta gudaha Al-ahli loogu dhiibay **Xuseen Cali Xaaji**. Walow **Cismaan Cabdulle Rooble** uu madax u ahaa xubnaha xabsiga ku jirray iyo kuwa bannaanka joogayba. Al-ahli ayaa aragti ahaan waqtigaas la mid ahayd dhaq-dhaqaaqa Ikhwaanul Muslimiinka Masar, marka laga eego wacyiga u diyaargarowga hanashada hoggaanka dalka. waxayse Soomaaliya maraysay marxalad Kacaan ah, iyadoo xukunka dalkana gacanta ku hayaan askar afgembi awoodda ku timid.

Wakiilka gudaha Al-ahli Xuseen Cali Xaaji ayaa ahaa nin dhallinyaro ah oo markii dambe meherad yar ka furtay Bacadlihii weynaa ee **Xamar weyne**. Ma ahayn ganacsade keliya ee wuxuu ahaa shakhsiga isku dubbariday howlaha culus ee Al-ahli wadday. Waxaa bacadlihiisaas yaraa uu ku qaabili jiray xubnaha muhiimka ahaa ee Al-ahli, iyagoo wixii deg-deg ah ee soo kordha la socdsiin jiray, wuxuu si fiican uga war hayay howl kastaa meesha uu marayo, mayna awoodin sirdoonkii Kacaanku in ay ka war helaan inuu bacadlaha Xamar-weyne yahay halka laga hagayo dhaq-dhaqaaqa dhallinyarada baraarugga,

Waa sii socday halgankii Al-ahli ee baraarugga dacwada, waana sii xoogaystay, iyada oo sirdoonka dowladdu ay aad u daba taagnaayeen dhaq-dhaqaaq kasta oo ay u arki karayeen inuu ka soo horjeedo Kacaanka. Xuseen Cali Xaaji oo ahaa hoggaamiyaha ku meelgaarka ah ee Al-ahli gudaha Soomaaliya wuxuu deganaa xaafadda **Boondheere**, gurigiisa ayuu kula kulmi jiray xubnaha lama dhaafaanka ahaa ee Al-ahli, waxaana uu si gaar ah u degganaa qol lahaa saddex iridood oo laba ka mid ahi dibed bax ahaayeen, midna uu ku sii jeedo qololka kale ee gudaha gurigaas uu degganaa, qof kasta albaabka uu ka galo ma ahane midka kale ayuu ka bixi jiray, aad ayaa xaaladiisa gaarka ahi u qarsoonayd dadka xaafadda la degganina maba dareemi jirin howsha uu waday Xuseen Cali.

Wuxuu ahaa Xuseen Cali Xaaji shakhsi hoggaamin fiican, daacad u ah Al-ahli, si hufanna isugu duba riday howlihii uu xilsaaraa, waxaa intaa u dheera isagoo ahaa nin wax akhris badan, aadna ula socday xaaladda caalamku marayo. Wuxuu ku guulaystay inaan sirdoonku ka war helin ololaha laba lixaadsaday ee Al-ahli ka wadeen dhammaan Soomaaliya, iyadoo dhallinyarada Al-ahli sii laba jibbaaray dadaalkooda dhinac walba ahaa.

Sannadkii 1976[dii] ardaydii dugsiyada sare ka baxday waxaa ugu sarreeyay xubnaha ka tirsanaa Al-ahli, tusaale ahaan magaalada

Kismaayo waxaa kaalinta koowaad iyo kuwa ku xigaba galay xubno Al-ahli ka tirsnaa, waxayna kala ahaayeen Axmed Macallin, Cabdikariim, Faarax Dheere. Magaalaada Jawhar waxaa kaalinta koowaad galay Cali Muuse oo ka tirsnaa Al-ahli. Beledweyne waxaa kaalinta koowaad sannadkaas galay C/raxmaan Sheekh Cumar oo isaguna Al-ahli ahaa, dadaalka dheeraadka ah ee dhallinyarada baraarugga ayaa muujinaysay sida ay dhinac walba uga dadaalayaan.

Al-ahli ma ahayn dhaq-dhaqaaq dacwa oo keliya wuxuuse ku howlanaa fullinta istaraatiijiyad qorshadoodu ahaa waqtiga dheer oo ku salaysnayd in awoodda dalka Soomaaliya ay gacanta ku dhigaan, meeshana ka saaraan xukuumadda uu hoggaamiyo Jaalle Siyaad. Si taas loo helo waa laga maarmaan noqotay in la diyaariyo awooddii wax beddeli lahayd, hadday ahaan lahayd mid ciidan iyo mid siyaasadeedba. Al-ahli hoggaankeeda guud waxay isku waafaqeen in ciidamada lagu daro dhallinyarada ugu fir-fircoon ee ka midka ah xarakada, dhinaca aqoonta iyo dhinaca kaleba, go'aankaas ayaa ahaa mid guud oo la adkeeyay siduu ku fulli lahaa, waxaa la wargeliyay xubnihii loo xushay inay ku biiraan ciidamada noocyadooda kale duwan, mid kastaana wuu ku faraxsanaa xulidda loo xulay howl ay u soo qabanayaan xarakada Al-ahli. Xubnaha ka tirsanaa Al-ahli ee lagu wargeliyay ka mid noqoshada ciidamada ayaa si gaar ah waxaa loogu sheegay inay yareeyaan xiriirka ay la leeyihiin xubnaha kale ee baraarugga, waxaa la isugu xiray shan shan xubnood oo si gaar ah u wada shaqeeya, u kulma, diintana u wada barta. **Dr. Saadiq Eenow** ayaa ka hadlaya sida xaaladdoodu noqotay kolkii loo sheegay inuu xubin ka noqdo Ciidamadii Qalabka Sida ee Soomaaliya, wuxuuna yiri:

"Shan-shan xubnood ayaa la isuga kaaya xiray dhammaan xubnahayagii ku biiray ciidamada. Waxaa dhammaantaya nalagu amray inaan yarayno oo hoos u dhigno xiriirkaan la lahayn xubnaha caadiga ah ee Al-ahli. Xubnahaannu is naqiinnay muddada ee aannu saxiibbada ahayn xataa waa ka gaabsannay. Sidii hore ee aannu ahaan jiray wax badan ayaa iska kaaya beddalay. Shantayadaas isku xiran ayaa meel wax naloogu akhrin jiray."

Dr. Saadiq Eenow ayaa sharraxay sidii shantii xubnood ee uu ka midka ahaa u kulmi jireen, wuxuuna yiri:

"Shantayadii xubnood waxaan toddobaadkii mar ku kulmi jiray guri ku yaallay xaafadda Waaberi, kaasoo Baar Ha I Dhaafin gadaashiisa ku yaallay, waxaana gurigaas degganaa Amiin oo ka mid ahaa shantayada xubnood, waxaannu kala ahayn Aniga, ***Cali Muuse, Amiin****,iyo laba xubnood oo aanan magacooda garanayn waqtigan."*

Xubnaha loo xullay ciidamada inay ka mid noqdaan, isla markaana ka mid ka ahaa Al-Ahli waxaa si feejigan loogu sheegay inay iyagu yihiin

xubnaha laga sugayo mustaqbalka inay isbeddel ka sameeyaan Soomaaliya, awoodda dalkana gacanta ku dhigaan. **Axmed Cali Axmed** ayaa isagu ka cudur daartay inuu ka mid noqdo xubnihii loo xulayay ciidamada ee ka tirsanaa Al-ahli. Hase ahaate Xuseen Cali Xaaji hoggaamiyihii Al-ahli ayaa ku amray inuu marka hore fulliyo amarka xarakada waa aqbalay, markaas ka dib ayaa waxaa la dhegeystay cudurdaarkiisa, isagoo ku sababeeyay in walaalkiis (Max;ed Cali Axmed) oo ka weyn ka mid yahay dhallinyaada ciidamaadda loo qoray. Sidaas darteed aan waalidkiis ku faraxsanayn inuu ka mid noqdo. Xuseen Cali Xaaji kolkuu dhegeystay doodda Axmed Cali Axmed wuu ka aqbalay, isagoo ka reebay xubnihii Al-ahli ee ciidamada lagu biiriyay.

Sannadkii 1976[dii] ma ahayn markii ugu horreysay ee xubno ka tirsanaa Al-ahli ku biiraan Ciidamada Qalabka Sida ee Soomaaliya, waxaana horay u jirray xubno koobnaa oo ka mid ahaa Al-ahli oo horay ugu biiray ciidamada, waxaana ka mid ahaa **xxxxxxx**, fasax gaaban ayuu dalka ku soo gaaray sannadkaas, isagoo ka yimid wadankii Midowga Soofiyatka (*USSR*) la oran jiray amaba Soomaalidu u taqaano Raashiya. Waxaa loo ballamiyay xubnaha diyaarka u ahaa inay ciidamada ku biiraan ee Al-ahli. Si kooban ayuu ugu sharrxay waxyaaabaha looga baahan yahay, waxaa kaloo uu u guudmaray dhaqanka waddammada ay tegi doonaan, isagoo kula dardaarmay inay is ilaaliyaan oo aannay dhex dabbaalan waxyaabaha sumcad xumadda u keeni kara. Sarkaalkaas dhallinta yaraa xxxxxxx ayaa Al-ahli waxay u arkayeen inuu mustaqbalka hoggaamin doono afgembiga ay awoodda ku qabsan doonaan. Axmed Cali Axmed ayaa ii xaqiijiyay inuu xxxxxxx tusaale u ahaa(*model*) dhallinta Al-ahli ay ku daydaan ama u aqoonsanaayeen inuu ku habboonaa hoggaamiyaha mustaqbalka dalka Soomaaliya(*madaxweynaha*).

Dhallinyaradii Al-ahli ee loo qorsheeyay inay ciidamadda ku biiraan waxaa ka mid ahaa **Xasan Mahdi** oo galay Kulliyaddii ciidamada Jaalle Siyaad ee Soomaaliya, **Axmed Xaaji C/raxmaan, Cali Muuse,Yuusuf C/casiis** iyo xubna kale waxaa tababar loogu qaaday Ciraaq. **Faarax Dheere iyo C/raxmaan Sheekh Cumar** iyagana waxaa loo diray Sudaan. **Saadiq Eenow iyo Max'ed Cali Axmed** waxay u kicitimeen Masar. Ma la is oran karaa Al-ahli waxay haysay dhabbihii Soomaaliya lagaga curin lahaa dowlad islaami ah?

Dr..Saadiq Eenow ayaa su'aashaas jawaabtan ka bixiyay:-

" Waxaa ciidamada naloogu daray ayaa marka horeba ahayd inaan inqilaab waddanka(Soomaaliya) ku qabsanno, oo aannu ridno dowladdii shuuciga ahayd ee uu madaxa ka ahaa Siyaad Barre, annagoo awoodda u doonaynay in Al-ahli xukunka qabsato .Is qarxiya haddii nala yiraahdo waan is qarxin lahayn waqtigaas sidaan u doonaynay inaan beddelno nidaamkaas shuuciga ahaa. "

Guud ahaan Al-ahli ayaa ahayd mid si ballaaran oo istaraatiijiyad leh u shaqaynaysay, iyadoo Kacaanka awood ahaan kula tartamaysay nidaam habaysan oo lid ku ah qorshahiisa, waxay lahaayeen qaab hagaagsan oo ay kula socdaan dhaq-dhaqaaqa xaafadaha Muqdisho. Axmed Cali Axmed ayaa ka hadlaya siduu qorshahaasi ahaa, wuxuuna yiri:-

" Waxaan xusuustaa in Muqdisho afar qaybood ugu qaybsanayd Al-ahli. Waxaan anigu u xil saarnaa qaybta dhexe oo ka koobnayd afar xaafadood Waberi, XamarJajab, Xamrweyne iyo Shangaani. Si nidaamsan ayaan xaaladaha degmooyinkaas ula socday. Waxaana warbixintooda u gudbin jiray Xuseen Cali Xaaji oo madax noo ahaa. Sidii dowlad oo kale ayaan u shaqaynaynay."

Sirdoonka Xarakada Al-ahli ayaa qaab ahaan wuxuu ahaa mid qarsoon oo ka war helida og Kacaanka. Mararka qaarkood ayayba xagga war helida kaga horreeyeen sirdoonka dowladda(*NSS-ta*). Waxaa aad u caawiyay qorshihii Kacaanka ee derisaynta loogu yeeri jiray. Qorshahaas ayaa Al-ahli wuxuu u sahlay inay ku ogaadaan cidda daacadda dhabta ah u ah Kacaanka, iyagoo dhinaca kalena sameeyay xubno Al-ahli ah oo war doon ah, lana socda siyaasadda isbeddelaysa ee Kacaanka Oktoobar.

Dhallinyaradii baraarugga dacwada Al-ahli ayaa ku guulaystay gaaritaanka gobolladda Soomaaliya. Wuxuu dhex qaaday oo xubno muhiim ah ku yeeshay ururkoodaasi Macallimiintii BB[da] oo iyagu noqday dhambaal-wadayaal gaarsiiya dacwada dugsiyadii waxbarashada, waxaa kaloo iyana door muuqda ku lahaa hirgelinta ujeeddooyinka Al-ahli ardaydii shaqada qaranka, shaqaalihii dowladda iyo ciidamada qalabka siday.

Al-ahli waxay u kobcaysay si xowli ah, waxaana hoggaankeedii dhammaantiis ka muuqday isku kalsoonaan, is maqal iyo go'aan wada qaadasho lagu fullin daacadnimo u dhexeysay xubnaha gudaha joogay iyo kuwa dibadda ku noolaaba. Waxaa ka mug weynaa xowligooda koboca ku socday marka dhinacayo badan laga eego, aqoonta yar iyo waayo-aragnimo la'aanta dhallinyaradaas baraarugga. Aqoontooda diineed ayaa ku koobnayd Tafsiirkii Sheekh Max'ed Macallin iyo Kitaabka Arbaciinka, waxaana jiray qayb yar oo akhrisan jirtay kitaabada Ikhwaanku qoraan, waxayse ahaayeen kuwa ku fekeraya in ay hantaan awoodda dalka Soomaaliya.

2- MIDABBADII ISLAAMIYIINTA SOOMAALIYA.

DILDILLAACII AL-AHLI.....

Guud ahaan dhallinyarada baraaruggu dacwada waxay ahaayeen kuwo isu dhega nugul oo aan khilaafkoodu badnayn, laakiin waxaa aad loogu dhalliilaa inay ahaayeen kuwa aan isu caqli celin oo aan ka doodin waxyaabaha qaarkood, amaba aan weydiin ciddii aqoonta u lahayd arrimaha gaarka ahmee u baahan go'aan qaadashada muhiimka ah.

Marka laga hadlayo xubnihii Al-ahli ee ku sugnaa Sacuudiga ayaa ka duwanaa dhan walba xubnaha gudaha Soomaaliya joogay, dhinaca aqoonta diineed iyo nololeedba. Waxaa u kordhay aqoon diineed, da' iyo khibrad xubnaha dibada joogay taas oo sababtay in wax la isweydiin karo, lana doodi karo, arrimahaas ayaana ku dhiirigeliyay in ay fekradaha qaarkood ku diidaan hoggaamiyihii Al-ahli C/qaadir Sheekh Max'ud oo waqtigaas ku sugnaa Sacuudiga, waxaana sii cakirmay xaaladaha is fahmi waaga gaar ahaan xubnaha saluugsanaa hoggamiyaha.

Sir qarsoon waxaa ahaa go'aanka uu qaatay hoggamiyihii Al-ahli C/qaadir Sheekh Max'ud, kaas oo ka dhashay tallaabo uu kaga saarrayay Al-ahli xubno uu dareensanaa in ay kaga aragti duwanaayeen tallaabo uu horay u qaaday oo ahayd ka saarrida **Dr. Cali Sheekh** iyo **Max'ed Yuusuf** ururka. Sida dadka qaarkii ii sheegeen wuxuu ku tuhmayay kooxdaas inay laabta ka raacsanayeen raggaas hore looga saaray ururka. Qolyaha la eryay waxaa ka mid ahaa **Aadan Yuusuf Barre, Axmed Cismaan Dheel, C/salaam Cismaan, Max'ed Turki** iyo **Yuusuf Food Cadde**, waxaa kaloo intaas dheerayd looma sheegin xubnahaas in laga saaray Al-Ahli. Hase ahaatee xubnaha Al-ahli ayaa si qarsoon loo faray inay u jaraan xiriirka.

Dr. Cali Sheekh Axmed Abubakar ayaa isagu diiday inuu ka mid ahaa Al-ahli, ganafkana ku dhuftay inuu xubin ka noqday weligiis dhallinyaradii baraarugga iyo weliba in laga saaray dhaq-dhaqaaqaas, siduu iigu sheegay mar aan ku kulmay Hotel International Village, Boosaso 2008. Balse taariikhda Islaamiyiinta ee wajiyada isku noq-noqnaya leh waxay xustaa in Dr. Cali Sheekh iyo Dr. Max'ed Yuusuf u soo bandhigeen C/qaadir Sheekh Max'ud in dib boorka looga jafo ururkii Al-Nahda ee ay bud-dhigayaasha u ahaayeen Sheekh C/qani Sheekh Axmed, Sheekh Max'ed Garyare iyo Sheekh Max'ed Macallin. Laakiin waa ku gacan sayray hoggaamiyihii Al-ahli fekerkaas ahaa soo

noolaynta Al-Nahda.

Sheekh Max'ed Axmed Garyare ayaa Waraysi uu siiyay Shabakadda Somaliatoday, wuxuu ku sheegay in C/qaadir Sheekh Max'ud gudoomiyihii Al-ahli isku dhaceen Dr. Cali Sheekh Axmed Abubakar iyo Max'ed Yuusuf, Al-Ahlina u kala qaybsantay Al-Islaax, Takfiir iyo Salafiyiin. Ustaad C/raxmaan Baadiyow ayaa isaguna si kale arrinta uga hadlay, wuxuuna ii sheegay:-

" Waa arrin jirta in Dr. Cali Sheekh Abubakar oo masuul qarsoon u ahaa kooxdaaasaasi doonta Islaax inuu isku dayay inuu ku qanciyo dhallinyarada Al-ahli inay ka mid noqdaan ururka cusub ee ikhwaanka ah. Dr. Cali Sheekh Abuubakar wuxuu juhdi weyn ku bixiyay sidii loo sameyn lahaa xarako Ikhwaan ah oo midaysan. Hase yeeshee, shanta ruux ee aasaastay Islaax kama mid noqonin Xarakadii Al-ahli, laakiin waxaa ku soo biiray Islaax kolkii la aasaasayey xubno ka mid ahaa Al-ahli."

Kala guullanka soo food saaray Al-ahli ayaa fure wuxuu u noqday dildillaac soo wajahay Xarakada, waxaana soo kordhay in la gooyo isla markaasna laga gaws qabsado xubnihii uu amarka ku bixiyay C/qaadir Sheekh Max'ud in laga saaro dhaq-dhaqaaqa Al-ahli. Xubnaha Al-ahli ee ku sugnaa boqortooyada Sacuudiga waxaa ka alloosmay dhexdooda is cadowsi iyo kala shaki laga odorosi karayay halista ku soo fool lahayd Al-ahli. Waxyaabaha is maandhaafka ah ee ka socday gudaha boqortooyada Sacuudiga ayaa ahaa kuwo aanann laga ogayn Soomaaliya, xubnaha Muqdisho ku sugnaa iyo kuwa xabsiyada ku jirayba kama warhayn khilaafkas, waxayaabaha la isku diiddanaa ayaa ahaa:-

- Toobiyaha Al-ahli lagu hagayo.(Fekerka)
- Is maandhaaf u dhaxeeyey xubnaha joogay Sacuudiga

Xubin Al-ahli ka mid ahaan jiray Dr. Axmed Xaaji C/raxmaan ayaan weydiiyay khilaafkaas la sheegay inuu xilligaas u dhexeeyay xubnahoodii ku sugnaa boqortooyadda Sacuudiga, wuxuuna iigu jawaabay:-

" Waxaa booqasho ku tegay wadanka Sacuudiga **C/salaam Sheekh Ibraahim** *oo ka mid ahaa xubnaha loogu kalsoon yahay dhaq-dhaqaaqa baraarugga dhallinyaradda. Sida caadada ah qof kasta oo Soomaaliya ka taga kana mid ahaa Al-ahli kolkuu dibedaha gaaro waa la wareysan jirray, si uu uga warramo xubnaha masaafuriska ku maqnaa dalka Sacuudiga, dacwadu siday u kortay iyo guulaha ay gaartay Al-ahli."*

Intaas ka dib wuxuu kulankii ka sheegay:-

" Waxaa jira in xubno laga saaray dhaq-dhaqaaqa Al-ahli, tallaabadaas la qaaday ma ahan mid wanaagsan, waxaa haboon in mar walba la dhowro midnimadeenna."

Kulankaas goob joog ayuu ka ahaa C/qaadir Sheekh Max'ud

hoggaamiyihii dhaq-dhaqaaqa Al-ahli iyo weliba xubnihii kale ee laga saaray ururkaas. Hase ahaate isu keenistaasi ma dawayn dildilaacii Al-ahli ee bilowga ahaa, waxayna arrimuhu sii murgeen kolkuu C/qaadir Sheekh Max'ud ka hor yimid in dhaqaale loo ururiyo dagaal-yahannadii ka dagaal gelayay dhulka Soomaalida Galbeed 1977[kii] ee Ethiopia haysato, waxayna arrimaahaas socday sii kala fogeeyeen hoggaankii Al-ahli iyo xubnihii kale ee ka soo horjeeday.

Kala aragti duwanaantaas ayaa waxay soo dedejisay burburkii Al-ahli. Waxaa muuqatay in aanay jirin istaraatiijiyad dhammays tiran oo lagu hagayay ururkaas, waxaana la oran karay waa goobtii ama halka ay ka bilaabatay dildillaaca Al-ahli oo ahaa dhaq-dhaqaaq qorshaysanayay hanashada awoodda Soomaaliya. Hase ahaate xubnaha gudaha joogay waxay ahaayeen kuwo si daacadnimo ah u watay howshooda. Xuseen Cali Xaaji hoggaamiyihii Al-ahli ee gudaha Soomaaliya waxaa weli lagu xasuustaa sidii qiimaha badnayd ee uu u hoggaamiyay muddaduu madaxda ka ahaa Al-ahli.

Al-ahli kuma guulaysan awoodda dalka Soomaaliya inay xoog ku qabsadaan, waxayna Islaamiyiintu ku kala leexdeen dhabbihii lagu hanan lahaa in la curiyo dowlad Islaami ah. Arrimahaas ayaana sal u noqday fashilka guulihii siyaasadeed ee laga filayay Islaamiyiinta. Dildillaaca Al-ahli wuxuu dharbaaxo ku ahaa rajooyinkii laga qabay amaba lagu oddorosayay in islaamiyiinta Soomaaliya la imaan karaan toobiye hoggaamineed oo ka wanaagsan midka xukumadda Kacaanka ah iyo dowladihii ka horeeyayba.

KHILAAFKII GAMA'SANAA EE ISLAAMIYIINTA.

Khilaaf ayaa soo dhex galay xagga fekerka ah islaamiyiinta. Waxaa meesha ka baxay dhaq-dhaqaaqii Al-ahli oo isagu shaqaynayay 1973[kii] ilaa 1978[kii]. Khilaafka ku soo kordhay wuxuu xiriir la lahaa kooxihii Masar ee xabsiyada laga soo daayay, waxaana la xusaa in C/qaadir Sheekh Max'ud gudoomiyihii Al-ahli u janjeersaday afkaarta kooxda Tak-fiirka. Waxaa jiray in Islaamiyiinta badankooda kuwa joogay gudaha Soomaaliya ay qaateen fekerka Jamaacatul Muslimiin(*Takfiirka*), marka laga reebo xubnihii ku jiray xabsiyada. Hase ahaate markiiba xubno badan ayaa ka noqday qaadashada afkaarta Takfiirnimada, kolkii loo caqli celiyay in badan oo ka mid ahayd dhallinyaradii baraarugga Islaamka.

Sheekh C/qaadir Nuur Faarax ayaan weydiiyay u jan-jeersiga dhallinyarada baraarugga ee dhinaca Takfiirka. Wuxuu si guud mar ah iigu jawaabay:-

" Fekerkaasi wuxuu asal ahaan ka yimid xabsiyada dalka Masar, kolkii dowladdaasi xirxirtay islaamiyiin badan, si weyna loogu ciqaabay xabsiyada ay ku xirnaayeen gudahooda. Ayaa fikrada takfiirnamdu waxay ka soo faaftay xabsiyada Masar"

Sidee Soomaalida u saameeyay fekerkaas Takfiirnimadu?

" Dhallainyaradii baraarugga ayaa joogsan weyday, maadaama Kacaanku xir-xiray cullimadii waaweynayd ee hagi jirtay. In badan oo dhallinyaradaas baraarugga ahayd ayaa dhinacaas Takfiirka u liicday. Balse markii dambe oo cullimada xabsiyada laga soo daayay ayaa si weyn wax looga qabtay, oo si aad ah loogu caqli celiyay dhallinyaradii deg-degaysay."

Sannadkii 1978[kii] waxaa si weyn loo dareemay kala tagga iyo fur-furka ku dhacay Islaamiyiinta Soomaaliya. Waxaa bilowday kala qeybsanaan xoog leh oo sii kala qaybiyay dhaq-dhaqaaqii qur ahaa ee ka jiray Soomaaliya(*Al-ahli*). Waxay u qeybsameen kooxo sii kala farcamay, sida Jamaacatul Muslimiin(Takfiir), Al-Islaax, Jamaaca Islaamiya.

Jamaacatul Muslimiin (*Takfiir*): waxaa hoggaminayay madaxii hore ee ururka Al-ahli **C/qaadir Sheekh Max'ud**, Ku Xigeen waxaa u noqay **Cismaan Cabdulle Rooble**. Dhaq-dhaqaaq Takfiir ah ayaa soo bannaan baxay kolkii Masar aad loogu ciqaabay Islaamiyiintii xabsiyada ku jiray, welibana in badan oo islaamiyiinta ah la daldalay. Arrimaahaas ayaa dareen ku reebay dhallinyaro badan oo ka mid ahaa Islaamiyiinta Masar. Waxaa dhaq-dhaqaaqan sal dhigay **Shukri Mustafa** oo u dhashay waddanka Masar. Takfiirnimadaa ka curatay Masar ayaa dabadeed u soo tallawday Soomaaliya, kolkii sidii Masar oo kale cullimo badan jeelasha la dhigay. dabadeedna dhallinyaro badan arrintaasi dareen fogaaday ku reebtay iyo iyadoo tafaraaruq ku dhacay Xarakadii Al-ahli ee hoggaaminaysay dhaq-dhaqaaqii dhallinyarada baraarugga ee Soomaaliyeed

Al-Islaax: ayaa ahaa urur ay aasaaseen xubno Soomaali ahaa oo ka mid ahaa Ikhwaanka Suudan iyo Sheekh Max'ed Axmed Garyare oo xubin ka ahaa Ikhwaanka Guud ee Masar.

Jamaaca Islaamiya: Xubnihii Takfiir ka haray ee Al-ahli waxay aasaaseen urur la baxay Jamaaca Islaamiya. Waxaa kol hoggaamiye u noqday **Ustaad Max'ud Ciise** iyadoo uu ku xigeenna u ahaan jiray Max'ed Cabdi Daahir.

JAMAACATUL MUSLIMIINTA MASAR.

Jamaacatul Muslimiin asalkoodii waxay ka aasaasmeen xabsiyadda dalka Masar dhexdooda. Sababta soo bixitaankoodana waxaa lagu sifeeyay kolkay dhibaatooyin badan kala kulmeen Ikhwaanul Muslimiinku gudaha xabsiyadda Masar ee ay ku

xirnaayeen. Markii la daldalay **Sayid Qudbi**, isla markaana ay goobjoog u ahaayeen dhimashada xubno ka mid ahaa xarakadaas xabsiyada dhexdooda, taas ayaana dhallisay inay sii fogaadaan. Ikhwaanul Muslimiinkii ku jiray xabsiyada markii la sii daayay ayay waxay u qeybsameen kuwo iska aamusay iyo kuwo yiri Jamaal C/nasir waa Gaal, muxuu muslimiinta sidaas ugu cadibayaa, xubnahaas ayaa noqday kooxda loo yaqaan Jamaacatul Muslimiin.

Jamaacatul Muslimiin (*Takfiir*) dhaq-dhaqaaqa la yiraahdo waxaa aasaasay Shukri Sacad Mustafaa Axmed (Abu Sacad). sidaan horrey u soo sheegay wuxuu ku dhashay halka la yiraahdo **Xawaatik** oo ka tirsan gobolka **Asyuut** ee Masár 1942. Isagoo dhallinyar ayuu ku biiray Ikhwaanul Muslimiinka, waa la xiray 1965[iii]. Xabsiga ayaa laga sii daayay 1971. Ka dib ayuu Abu Sacad bilaabay inuu dhiso xubnaha ka midka noqonaya kooxdiisa Jamaacatul Muslimiin, si gaar ah ayuu isugu duba riday. Wuxuu Sept 1973 hoggaamiyihii Jamaacatul Muslimiin Shukri Sacad kooxdiisii ku amray inay ka gooni ahaadaan bulshada Islaamka sheeganeysa ee gaalo raaca ah.

Okt, 1973[kii] ayaa dhaq-dhaqaaqa kooxdan waxaa shaki ka muujiyay sirdoonka Masar, waa la qab-qabtay, waxaana loo taxaabay xabsiyada, April 1974[iii] ayaa cafis waxaa u fidiyay Anwar Asaadaat hoggaamiyihii Masar ee waqtigi u gacan qaboobaa dhaq-dhaqaaqyada Islaamiyiinta, wuxuuna ku dhaqmayay inuu xaaladda Islaamiyiinta si dabacsanaan leh loo dejiyo. Kama aysan waantoobin afkaartooda Jamaacatul Muslimiin (*Takfiir*), waxayna dib u bilaabeen howlihii xarakadooda ee dadka gaalaysiinayay. Afkaartoodaas ayaa faaftay, waxay gaareen inay isku fillaadaan, ma ahayn kuwo hadal isku soo celiya, nidaam keli talis ah ayay u dhaqmayeen, qofkii ka mid noqda ee ka baxa ururkan waa la dili jiray, iyagoo u haysta takfiirku in qofkaasi gaaloobay.

Dhanka kale Soomaaliya hoggaamiyahii Al-ahli C/qadir Sheekh Max'ud ayaa isagu ku qancay afkaarta kooxda loo yaqaan Takfiirka ee dhanka Masar ka timid, waxaana la sheegaa in afkaartan uu ku dhiirriyay aqoon-yahan Masar u dhashay oo macallin u ahaa. Inta badan xubnihii Al-ahli ee gudaha Soomaaliya joogay waxay wada qaateen fekerka takfiirnimada, waxaana hormuud ugu ahaa Xuseen Cali Xaaji oo ahaa madaxa ku meel-gaarka ah ee Al-ahli, maadaama uu xabsiga ku jiro Cismaan Cabdulle Rooble oo ahaa madaxa xarakada ee Soomaaliya, iyo xubnaha ay ka mid ka ahaayeen Axmed Nuur Carab ,C/qadir Max'ud Aw Muuse, waxaana jiray waqti Soomaaliya ay ka jireen oo keliya Al-Islaax, Takfiir iyo xubno tiro yar oo qeybtooda badani xabsiga ku jiraan, kuna dhegganaa afkaartii Al-ahli.

Dr. Saadiq Eenow oo ka mid ahaa xubnihii xabsiyada ku jiray ayaa

ka sheekaynayaa waqtigii uu xabsiga ka soo baxay dabayaaqadii bishii Okt. 1978[dii] waxyaabihii uu kala kulmay xubnihii Al-ahli ee dalka joogay:-

" Kolkaan ka soo baxay xabsiga ayaan baadigoob waxaan ugu dhaqaaqay xubnihii aan saaxiibka ahayn ee ka midka ahaa Al-ahli, gaar ahaan madaxii Al-ahli waqtigii ugu adkaa Xuseen Cali Xaaji, dhammaan asxaabtaydii waxay ii sheegeen inaannu kolkii hore ahayn kuwo habowsan aniga iyo raggii ciidanka galayba, waxayna ii raaciyeen inay doonayaa mujtamacan inay ka dhex baxaan oo degaan ***Wanla weyn*** *(Daafeed), halkaasna ay lo' ku dhaqdaan, beerana ka qotaan, si ay bulshadaan aan caqiidada lahayna uga fogaadaan, kana go'aan. Aad ayaan ula yaabay isbbedelka gunta weyn ee ku dhacay xarakadii Al-ahli, waxaan kaloo qaadanwaayay oo ka maagay in howshii ciidammada een aaminsanaa inay xaq tahay ay kooxdaydii qeybo ka mid ahi yiraahdaan xaq ma ahayn."*

Waxaa jiray dhallinyaro badan oo dibada ugu maqnaa aqoon ciidan, kuwaas oo ururka Al-ahli dartiis u galay. Dr. Saadiq Eenow wuxuu dib ugu noqday raggii uu xabsiga kula jiray, kuwaas ayaa markii dambe u caqli celiyay una sheegay halka arrimuhu ka khaldan yihiin, waana uu ku qancay wacyi gelintii cullimada xabsiga kula xirraan jirtay ee arrimaha u kala caddeeyay oo uu ka mid ahaa Sheekh C/qaadir Nuur Faarax. Kama marnayn meesha in xubnihii ka soo baxay xabsiga qaarkood la dhaceen afkaarta Takfiirnimada. Ragga qaaday toobiyahaas Takfiirka waxaa ka mid noqday Cismaan Cabdulle Rooble oo ahaa madaxa Al-ahli ee Soomaaliya ku xigeena u ahaa C/qaadir Sheekh Max'uud hogaamiyihii Al-ahli ee isagu u weecday dhinaca Takfiirka. Axmed Cali Axmed oo ka mid ahaan jirray Al-ahli ayaa ka hadlaya saamaynta Takfiirku ku yeeshay xarakadoodii, wuxuu sheegay in la faray inay akhristaan Kitaabada kala ah **Mustalaxad Arbaca** oo uu qoray **Abu Cali Mawduudi** oo u dhashay Pakistan iyo **Macallimu Cala Dariiq** oo uu qoray **Sayid Qudbi.**

Dhaq-dhaqaaqa Takfiirka ee Soomaaliya ayaa ku bilawday si tartiib tartiib ah. Waxaa loo sheegay xubnaha ka midka ahaa innaanay u istaagin salaanta calanka, samaafarayaasha(*Laydhadhka waddooyinka*) waddooyinka kala haga. Dhammaan xubnihii ka tirsanaa Al-ahli waxay qaabileen afkaarta Takfiirka ee cusbayd marka laga reebo **C/qaadir Jaziira, Cali Abshir, C/salaam Sheekh Ibraahim, Sheekh Max'ud Ciise Max'ud, Sheekh Xasan Daahir Aweys, Sheekh Axmed Daahir Aweys, Sheekh C/qaadir Cukaasha, C/raxmaan Dhegweyne** iyo **Axmed Cali Axmed** oo ka yara biyadiiday ad-adaygga ammarada qaarkood iyo qaadashada fekerkaasba.

Dadka qaar waxay ku fasirayaan isbeddelka ku dhacay Cabdulqadir Sheekh Max'ud inuu danaynayay siduu u heli lahaa xiriir dibadda ah oo aan ahayn kan Ikhwaanka, mar haddii Islaax uga hormartay ka mid noqoshada Ikhwaanka. Sirta qarsoon ee C/qadir Sheekh Max'ud ugu liicay dhinaca Takfiirka ayaa waxaa sabab u ahayd inuu ka fogaado Al-

Islaax hoggaankeeda oo ay dhinaca afkaarka ku kala duwanaayeen. Istaraatiijiyadiisa Takfiirka ku riixday ayaa saldhigeedu wuxuu ahaa inuu afkaartaas kaga adkaadan karo Al-Islaax. Waayo Ikhwaanka Caalamiga ah ayaa aad ugu xirnaa Al-Islaax, iyo isagoo Sheekh Max'ed Garyare fekerkaas kaga kasban kara dhallinyarrada la dhacsan aragti ahaan in laga dhex baxo bulshadda islaamka sheeganaysa balse habowsan.

Waxaa jiray garab kale oo ka mid ahaa Jamaacatul Muslimiin oo ka duwanaa kooxda uu hoggaamiyo C/qaadir Sheekh Max'ud, waxay ku doodaan kooxdani inay iyagu yihiin Jamaacatul Muslimiinta dhabta ah. Waxaa qoraal ii soo diray mid ka mid ah hoggaankaas **Max'ud Nuur Cismaan Keenadiid**, isagoo iiga jawaabayay su'aalo aan weydiiyay si uu waaya-aragnimo iiga siiyo kooxdooda, wuxuuna ii sheegay sidan:-

"Toddobaatanaadkii waxaa ka muuqanayay dowladdii Soomaaliya ee Kacaanka ahayd waxyaabo, haddii "Diinta Islaamka lagu miisaamo noqonaya "Kufri" ama "Diin ka bax" sida xaqiridda shareecada islaamka. Ka fogaanshaha ku dhaqankeeda, xabsi iyo dil la saaro cidda noolaynaysa, ku dhawaaqiddii Hantiwadaaga Cilmiga Ku Dhisan iyo simida ragga iyo dumarka xagga dhaxalka iyo amuuro kale. Qof kasta oo tafsiirka qur'aanka dhegeysta oo fahma ka shakiyimayn inay dowladda Soomaaliya iyo inta ka raaliga ah jirritaankeeda ayan ku jirrin xerda Islaamka, una baahan yihiin in loogu yeero towbad keen dhab ah."

Waa uu sii sharraxay fekerka kooxdiisa ee xilligii biloowgooda, wuxuu yiri :-

" Casharaddii tafsiirka ayaa dadka aad saameeyay, kuna garteen inay dowladdu gaaloowday, waxaana casharadaas tafsiirka ahaa ugu weynaa kii uu akhriyi jiray Sheekh Muriidi Masaajidka Arbaca Rukun 1978[dii]. Waxaa goobtaas ka dhex dhashay raggii ku taxnaa tafsiirkaas su'aalo ay jawaabtooda isku khilaafeen oo ahaa Madaxweynaha iyo Xukuumaddiisu ma Muslimiin baa mise waa Kufaar? Dadka badan ee addeecsan ma la xukunbaa, mise waa ka duwan yihiin? Ashahaado afka laga yiri iyo sheegasho Islaam la sheegtaa ma ku badbaadayaa qofku hadduu dhaqankiisu noqdo dhaqan gaalo. Doodda noocaas ahayd waxaa ka dhashay laba feker oo iska soo horjeeda. Mid wuxuu si cad u leeyahay dowladda iyo inta raacsani waa kufaar(Gaalo), waxaana ah waajib in laga baxo hogaankeeda iyo in la caddeeyo wuxuu xaqu yahay. Dhinaca kale wuxuu lahaa gaalo ma aha. Waase dambiilayaal muslimiin ah. Qoladda fakarka hore wadata waxaa la oran jiray waa Takfiir, kuwa kalena waxaa loogu yeeri jiray Tasliim."

Max'ud Nuur Cismaan Keenadiid wuxuu sii macneeyay fekerka kooxdiisa waxaa aasaas u ahaa :-

" Dadka nala fekerka ahi ma ahayn kuwo is bedbeddalaya oo hadba magac hor leh yeelanayay, waayo Kursi iyo Xukun uma aannaan ordayn, dad badsina

yool uma ahayn, ee waxay doonayeen inay naftooda ka badbaadiyaan Naarta Alle, raalli ahaanshihiisana raadiyaan, waxayna garteen in badbaadadu tahay in caqiidada, cibaadooyinka iyo la dhaqanka dadka kala duwan la waafajiyo Kitaabka iyo Sunnaha."

Max'ud Nuur Cismaan Keenadiid wuxuu ka hadlay sida loo aasaasay bilowgii kooxdan:-

" Dadka isku wada aragtida ahi, isma wada aqoon, ciriiri, baqdin iyo is-dabagalna waa jiray waqtigaas. Wixii isku kalsoonse xaqa waa ku ballami jirreen. Sidaas darteed ayaan bilowgii 1979[kii] annagoo ah 13 nin ku ballanay inaan naftayada Islaam run ah ku badbaadino, intii wax naga maqlaysana aan xaqa u sheegno. Ballankaas ayaa waxaa ka dhashay xarakada Jamaacatu Muslimiin "

Sh.Garyare . Dr. Cali . Dr.Max'ed Yuusuf . Sheekh Xanafi . C/rashiid

AL-ISLAAX.

Al-Islaax ayaa dhidibbada waxaa loo taagay 11[kii] July 1978. Sida uu ku cadeeyay Ustaad C/raxmaan Baadiyow waraysi uu siiyay shabakada Ogaalonline. Al-Islaax aasaaskeedu wuxuu ahaa mid ka dhashay feker iyo abaabul muddo jiray:-

" Ugu horreyntii xarakada Islaax kuma sameysmin si kamma'a ah ama caadifo ah ee fekerkeeda iyo abaabulkeeda muddo dheer ayuu soconayay. Waxaa la yiraahdaa dhismaha ururrada lagu dhiso fikradaha bisil, waxay bilawdaan markii shuruudo ama xaallado gaar ah u dhammeystirmaan. Shuruudahaas waxaa loo qaybiyaa kuwa "Gudaha ah" oo dadka sameynaya ururkaas khuseeya iyo kuwa "Dibadda ah" oo xaaladda ku hareeraysan ka tarjumeysa."

Sheekh Max'ed Garyare mar uu Somaliatoday uga waramayay aasaaskii Al-Islaax wuxuu yiri:-

"Shan nin ayaan ku aasaasanay. Waqti dadku xajinayeen ayaa bayaankii koowaad loo akhriyay. Fursaddaas ayaa lagu soo bandhigay xarakada Al-Islaax."

Sheekh Max'ed Garyare wuxuu kaloo xusay:-

" C/casiis Faarax niman uu ka mid ahaa ayaa si gaar ah iigu yimid, waxayna codsadeen in dib loo aasaaso Al-Islaax, dad cusubna lagu soo daro. Waa ka diidnay, waxaan u sheegnay dib u aasaasid inay tahay dummin ."

Sidoo kale Sheekh Axmed Rashiid (*Xanafi*) ayaa waraysi uu siiyay Shabakada Somaliatoday wuxuu kaga warramay sidii loo aasaasay Al-Islaax, wuxuuna yiri:

" Xarakada Islaax waxaa la aasaasay 1978[dii], waxaana lagu aasaasay gurigayga oo ku yaallay magaaladda Riyaad ee caasumadda Boqortooyada Saciudiga, gaar ahaan xaafadda Suleymaaniya. Ka hor intaan la aasaasasin xarakadda, waxaan fekerka aasaskeeda ku soo bandhignay mar aan joognay Khartuum Caasimadda Suudan, anigoo arday ahaa waqtigaas iyo Dr. Cali Sheekh iyo Dr. Max'ed Yuusuf oo ka soo cararay nidaamkii keli taliska ahaa ee Max'ed Siyaad. Fekerka howlahaas waxaan ku lafa gurray geed harweyn lahaa oo ku yaallay hoyga ardayda lana oran jiray ***Daakhiliyatul Baxrul Carab*** *ee Khartuum."*

Waxaa la xaqiijiyaa in C/casiis Faarax ka mid ahaa Ikhwaanka Guud ee Suudan, kuna xirnaa Ikhwaanka Caalamiga ah. Hase ahaate waxyaabaha la isku hayay ma ahayn ka mid noqoshada Islaax ee waxay ahayd xaaladda dhabta ah iyo hoggaanka cidda qabanaysa. Inta badan waxaa jiray loollan awoodeed oo sii kala fogaynayay Islaamiyiinta waqtigaa ku dhegganaa afkaarta Ikhwaanka. Waxaa xilligaas aad u badnaa dhallinyaro Islaamiyiin ah oo mar walba sitay sawirka Sheekh Max'ed Macallin iyo kan C/qaadir Sheekh Max'ud hoggaamiyahii Al-ahli kuwaas oo si ruuxi ah u aamminsanaa labadaas wadaad.

Islaax ayaa lagu tilmaami karay waqtigaas Xarako badbaadin karaysay Soomaalidda ku baraarugtay diinta. Waayo haddii aan la dhidbi lahayn Al-Islaax waxaa aad u xoogaysan lahaa Takfiiriyiinta. Walow dadka dhalliilaa ay sheegaan waqtigii la aasaasay Xarakadani in aanay wax awood ah ku lahayn gudaha dalka Soomaaliya, iyadoo taanna ay ku macneeyaan in aasaasayaashii Al-Islaax iyo hoggaakiisuba ahaayeen kuwo dibad meer ah oo aan dalka iyo dadkaba ka war-hayn. Waxyaabaha aadka u muuqday ee ka hor immanayay Al-Islaax waxaa ugu waaweynaa Kacaanka oo markii u horraysay si bareer ah uga horyimid urur diineed uu hoggaaminayo Sheekh Max'ed Axmed Garyare oo ahaa siyaasi isla markaana ahaa wadaad, Kacaankuna u arkayay khatar ku wajahan jiritaankiisa. Waxaa kaloo mid muuqata ahayd in qabiilka Soomaalida ku weyn dadka qaarkii u nisbaynayeen Al-Islaax. Sidoo kale islaamiyiinta awood helidda u hamuun qabay ayaa iyaguna waxay iftiiminayeen godoloolooyinka Islaax. Waxyaabaha Islaax iyo hoggaamiyayaasha Al-ahli isku fahmi waayeen waxaa ka mid ah isku maandhaafka xagga xukunka oo kooxda Al-ahli ama Jamaaca Islaamiya waxay qabeen deg-deg ku wajahan xukunka Max'ed Siyaad, Islaaxna waxay xambaarsanayd barnaamij fog oo aan degdeg u baahnayn. Howl-galladii ay ku dambeeyeen raggii Islaax khilaafay ayaa ka markhaati kacaya ujeedoonku sida ay u kala duwanaayeen.

JAMAACA ISLAAMIYA.

Kala jabkii Al-ahli xubno badan waxay ku biireen Jamaaca Islaamiya oo uu hoggaanka u ahaa Sheekh Max'ud Ciise, kama leexaan Jamaaca Islaamiya dhabbihii Ikhwaanka ee ay wadiiqadeeda hayeen. Inkastoo hadalo soo duulduulayeen. Waxaa la sheegayay in Jamaaca Islaamiya ay qaadday dhabbaha Salafiga. Waxaase si cad aan loo qeexin in mabda'a ururkani ahaa midkaas Salafiga ah. Waayo inta badan xubnaha ka midka ahaa ayaa Ikhwaanka fekerkiisa aamminsanaa. Dib isu urursiga kooxihii ka haray Al-ahli ayaa u muuqanayay inay ku jireen dagaal hoose oo ay la gelayeen kooxda uu hoggaaminayay C/qaadir Sheekh Max'ud ee Takfiiriyiinta.

Suudaan ayaa waxaa dib uga soo noqday C/casiis Faarax oo ka mid ahaa aasaasayaashii Al-ahli iyo weliba Ikhwaanka Suudan, si uu bulshada Soomaalida uga digo khatarta kooxaha Takfiiriyiinta. Wuxuu aad u iftiimiyay weecashada koox diineedkan, isagoo soo bandhigay Kitaabbo ay ka qoreen cullimada islaamka. Kutubtaas oo muujinayay qalooca ku jira Jamaacatul Muslimiin. Ururka cusub ee Jamaaca Islaamiya ayaa howlwadeennadiisu u howlgalayeen sidii dhaq-dhaqaaqii Al-ahli oo kale, mana lahayn urursanaan dhinaca siyaasadda iyo aragtidaba, waxaa ka muuqanayay bood bood iyo saldhigasho la'aan. Hase ahaatee doorkooda baraarujinta shacabka ayaa ahaa mid sii xoogaysanayay. waayo dadka xubnaha ka ah badankoodu waxay lahaayeen fekerka Ikhwaanka. Balse kuma xirnayn Ikhwaanka Guud ee Caalamiga ah.

WAXDA AL-SHABAAB AL-ISLAAMIYA.

Sannadihii Lixdamaadkii ee Qarnigii tegay Waqooyiga Soomaaliya (*Somaliland*) waxaa ka jiray Xarakad Islaami ah oo la oran jiray Waxda Al-Shabab Al-Islaamiya. Door muhiim ayuu dhaq-dhaqaaqaasi ku lahaa baraarugga dacwada lagu baraarujinayo dadka Soomaalida ah. Waxdada waxaa la aasaasay June 6, 1969[ku] sida aan ka xaqiijiyay Ustaad Baadiyow, waxayna isku diiwaan geliyeen dhaq-dhaqaaq bulsho xilligii uu Ra'isul Wasaaraha Soomaaliya ka ahaa Max'ed Ibraahim Cigaal. Xubnaha ugu muhiimsanaa waxaa ka mid ahaa **Cumar C/raxmaan Ceysh** iyo **Sheekh C/raxmaan Xaashi** iyadoo uu madaxii ugu horreeyay ee Waxda Al-Shabaab uu noqday C/raxmaan Xaashi.

Waxdadu waxay ku midaysnaayeen aragtida Ikhwaanul Muslimiinka. Hase yeeshee intii ka dambaysay 1975[ku] waxaa soo baxayay kala qaybsanaantood . Nuxurka khilaafkooda ayaa waxaa sal u ahaa dilkii wadaadada. Kooxada uu horjoogo u ahaa **C/qaadir Xaaji Jaamac** ayaa si bareer ah u go'aansatay ka horrimaanshaha nidaamka Kacaanka, waxaana hoggaankii Waxdada la wareegay C/qaadir Xaaji Jaamac oo xubnihii hore meesha ka saaray. Waxay Waxdadu qaadday toobiyaha Ikhwaanka,

waxaana giigsamay xiriir adag oo u dhexeeyey Al-ahli iyo Waxdada. Heshiis hoosaadkaas ayaa qeexayayin xubnaha Al-ahli ee Waqooyiga tagaa in ay ka mid yihiin Waxdada, kuwa Waxdada ee Koonfurta yimaadana in ay yihiin Al-ahli.

Maadaama uu jiray is dhex galka Waxdada iyo Al-ahli, waxaa saamayn ku yeeshay xarakada Waxdada afkaartii Takfiirnimada ee hore u saaqday xubno ka mid ahaa Al-ahli. Hase ahaatee hoggaamiyaha Waxdada C/qaadir Xaaji Jaamac ayaa ka biya diiday fekerkaas, wuxuuna ka eryay ururkiisaas xubno ku dhowaad Kontomeeyo ahaa oo u janjeersaday dhinaca Takfiirka, maadaama hoggaamiyihii Al-ahli uu qaatay toobiyaha Takfiirka. 1978[dii] ayaa noqday mid ku kowsaday khilaafka islaamiyiinta Soomaaliya u dhexeeya iyo aasaasid ururro islaamiyiin ah oo xambaarsan fekerka islaami siyaasi ah. Waxaa la is weydiin karayay waqtigaas maxaa sal u ah ee khilaafka Islaamiyiinta? Ma fududa jawaabta su'aashaas: Waxaase iska cadayd in Islaamiyiintu u hammuun qabeen inay koox waliba si gaar ah awood u yeelato, iyagoo bilowgoodii ahaa kuwa hal meel inay gaaraan wada higsanayay, taasoo ah yoolka ku dhaqanka Shareecada Islaamka iyo dowlad islaami ah oo ka curata Soomaaliya, beddeshaana Kacaanka shuuciga ah ee awooddii dalka xoogga ku haystay.

Markaas ayaa waxaa muuqanaya su'aal kale oo oraaynaysa ma loo arki karayey Islaamiyiinta xilligaas kuwa guul ka gaara waxyaabihii ay ku taamayeen iyo hanashada hoggaanka Soomaaliya?

WAAYIHII HORU U SOCODKA ISLAAMIYIINTA.

Dagaalkii sannadkii 1977[kii] Soomaalidu la gashay Ethiopia ayaa xoogaggii Soomaalida ahaa u dagaallamayeen si jihaad ah, isla markaana fullinayeen ujeeddo diimeed kaas oo ah xoraynta dhulka islaamka ee la haysto (*Ogaadeenya*). Saraakiisha ka tirsanaa Xoogga Dalka Soomaaliyeed, kana qayb gashay dagaalkii Ogaadeenya ayaa in badan oo ka mid ah waxaa saaqday saxan-saxada dabaysha diinta, kuwaas oo ku hammiyay inay Soomaaliya u horseedi karayaan dowlad Islaami ah. Waxaa xubnahaas ka mid ahaa Sheekh Xassan Daahir Aweys iyo rag kale. Sheekh Xassan Daahir Aweys Al-ahli ayuu ka mid ahaa, waqti dambe ayaana lagu soo daray, maadaama uu ahaa sarkaal ka mid ahaa Ciidamada Qalabka Sida ee Soomaaliyeed. Muddo ayaa hangool lagaga hayay ka mid noqoshada Al-ahli. Inkastoo ay laba walaalihiisa ah Axmed Daahir Aweys iyo mid kale xubno ka ahaayeen Al-ahli.

Dhaq-dhaqaaqyada Islaamiga ah ee Soomaaliya waxaa xubno ka noqday saraakiil dhallinyaro ah oo ka tirsanaa ciidamada dalka, kuwaas oo u diyaarsanaa suurtagelinta in Islaamiyiintu haddii loo baahdo afgembi dalka Soomaaliya ku qabsadaan. Saraakiisha dhallinyarada ahaa ee wax ku soo bartay kulliyadaha ciidamada ee waddamada Carbeed sida Masar, Suudaan iyo Ciraaq ayaa waxaa ku jirray dareen u nuglaasho dhaq-dhaqaaqyada Islaamiga ah. Walow uu dhinaca kale jirray dareen ka imanayay ururrada Islaamiyiinta oo shaki gelinayay in si fog loo aammino xubnaha ka tirsanaa ciidamadii kala duwanaa ee Soomaaliya. Saraakiishii da'ada yarayd ee islaamiyiinta waxaa ka mid ahaa **C/raxmaan Sheekh Cumar, C/casiis Guureeye, Xassan Mahdi, C/samad C/llaahi, Cali Muuse** iyo **Max'ed Cali Axmed.**

Islaamityiintu waxay si tartiib-tartiib ah bulshaweynta ugu soo bandhigayeen ku dhaqanka Shareecada, iyagoo dhex-maquurayay dadka muhiimka ah ee loo qaateenka ah oo dacwada fidinteeda si furan uga qeyb qaadan kara. Kuwaas oo u badnaa dhallinyarada waxbaratay ee lahaa rag iyo dumarba. Islaamiyiinta ayaa qorshahoodu weyni wuxuu uu ahaa hoos-ka-soo dhisidda bulshada si loo helo awood dhinac walba ka qaabaysan. Waxay mar walba farta ku fiiqayeen khaladaadka dowladii Kacaanka ahayd oo waqtigaa la daalaa dhacaysay la dagaallanka mucaaradka xilligaas is urursanayay. Meesha kama maqnayn khilaaf ku kala jira xoogagga islaamiyiinta. Waxaa soo bidhaamay kala guullan dhexdooda ah oo ku saabsanaa sida loo wajahayo arrimahaa taagnaa goor kasta. Hase ahaate waxaa mar walba qarinayay khilaafkoodaasi culays ka saarnaa ee kaga soo wajahnaa dowladdii Kacaanka ahayd oo isku si u wada arkaysay kooxaha islaamiyiinta. Inkastoo dowladdu aanay sannadihii dambe wax badan ka qaban karayn awooddoodaas sii

kordhaysay.

1980[kii] ayuu Sheekh C/qaadir Nuur Faarax gaaray boqortooyada Sacuudiga, wuxuuna la kulmay ardaydii wax ka baranaysay Jaamacadaha Sacuudiga. Waqtiyadaas waxaa aad u xoogganaa walaahowga dhinaca aragtida ah ee Islaamiyiinta Soomaaliya. Waxaa jiray kala soocan xarakooyinka dhexooda ahaa. Al-Islaax waxay qaadday dhabbaha Ikhwaanka. Waxaan caddayn kaalinta loogu soo hagaagi karay Jamaaca Islaamiya, waa la ogaa mawqifka kooxda Takfiirka. Sidaa darteed ayaa Jamaaca Islaamiya waxaa iskaga dhex-yaacsanaa toobiyaha ay qaadi doonto. Sheekh C/qaadir Nuur Faarax ayaa ardaydii wax ka baranaysay Sacuudiga u bayaanshay dhabbaha ay ku socon doonto Jamaaca Islaamiya. Wuxuu sheegay inuu manhajkoodu noqon doono Salafiga, taas oo ay ku raaceen cullimo xilligaas ku sugnayd Sacuudiga, welise Jamaaca Islaamiya daalacashada kutubta aqoonta diinta waxay kaga xirnaayeen Ikhwaanul Muslimiinta.

Jamaaca Islaamiya ayaa Siddeetamaadkii u muuqanaysay mid si xowli ah u koreysa marka dhinac walba laga eego. Waxaa ku soo biirayay qof kasta oo muhiim u ahaa baraarugga diinta, kuwaas oo aqoon ahaan aad u dhisnaa. Dhammaadkii 1981[kii] ayaa Jamaaca Islaamiya martiqaad u fidisay inay xubno ka noqdaan dhaq-dhaqaaqooda laba xubnood oo wax ku baranayay Sacuudiga, gaar ahaan Jaamacadda Madiina oo kala ahaa **Sheekh C/laahi Cali Xaashi** iyo **Sheekh C/laahi Diiriye Abtidoon,** labadan shakhsi ayaa la oran karay waxay Jamaaca Islaamiya ka duween fekerkii Ikhwaanka iyagoo u weeciyay dhinaca Salafiga, gaar ahaan Sheekh C/llahi Diiriye Abtidoon oo Muqdisho soo geliyay Kutub badan oo aan markii hore la akhrisan jirin, Kutubtaas oo sabab u noqday xubno badan oo markii hore Takfiir galay inay dib uga soo laabtaan.

1982[kii] kolkii dowladdii Kacaanku ka sii daysay xabsiga Sheekh Max'ed Macallin ayaa dhaq-dhaqaaqii Jamaaca Islaamiya qaybta ka hartay Al-ahli, una badnaa ardaydii Tafsiirka Quraanka ka raacan jirtay waxay u soo bandhigeen Sheekh Max'ed Macallin Xassan inuu noqdo hoggaamiyaha ururka iyagoo ku yiri:-

" Hoggaaminta ururka Sheekh Maxa'ed Macalin adiga ayuu kuu bannaan yahay"

Sheekh Max'ed Macallin Xassan waa ka cudur daartay inuu madax u noqdo Jamaaca Islaamiya, waana u duceeyay dadkii taladaas saliimka ahayd u soo jeediyay, wuxuuna kula dardaarmay inay halkoodii ka sii wadaan ku baraarujinta dacwada diinta ee dadka dhexdiisa.

Sheekh Max'ed Macalin Xassan wuxuu ahaa bud-dhiggihii Xarakada Islaamiyiinta, ma ahayn qolooyinka Salafiyiinta ee wuxuu ahaa qoloda

Ashcariyiinta (*Abaa Xasan Al-Ashcari ku fekerka ah*). Kolkii xabsiga laga sii daayay ayuu arkay dhallinyaradii uu wax soo baray oo u liicday dhinaca Salafiyiinta. Waayo Sheekhu kama mid noqon xarakooyinka xataa waqtiguu joogay Masar, keliya wuxuu ahaa daaci. Halka Sheekh C/qani Sheekh Axmed iyo Sheekh Max'ed Garyare xubno ka ahaayeen Ikhwaanka Masar. Kala ja-jabkii Jamaaca Islaamiya waxaa lagu sababeeyaa khilaaf ka soo jeeday dhab ahaan xarakadu dhabaha ay qaadayso. Qayb ka mid ahayd Jamaaca Islaamiya ayaa la dhinac noqday Sheekh Max'ed Macallin oo ku dheganaaday aragtida Ikhwaanka. Halka qaybta kale iyagu ku dhegganaayeen Salafinimada. Sheekh Yusuf Cali Caynte ayaa horseed ka noqoday Jamaaca Islaamiya qaybta Ikhwaanka la aragtida ahayd kuwaas oo la baxay magaca **Ikhwaanul Muslimiin**, walow uu mar walba hoggaamiyaha ruuxiga ah uu ahaa Sheekh Max'ed Macallin Xasan.

1982[kii] Muqdisho waxaa kulan balaaran isugu yimid ururka Jamaaca Islaamiya. Waxaa kulankaas lagu qaadaa dhigay dhabbaha uu qaadayo ee lagu hoggaaminayo ururka iyo sida toobiyaha istaraatiijiyaddu noqon doono waqtiga soo socda. Muddo bil ah ayaa kulankaas loo fadhiyay, ka baaraan degga iyo munaaqashada waxyaabo badan oo sal u noqonaya Xarakada islaamiga ah. Jamaaca Islaamiya waxay isku af garteen laba qodob oo kala ahaa:-

- Dadka in lagala dagaallamo waxyaabaha bidcada ah ee ay diin ahaanta u haystaan
- In laga hortago Cilmaaniyadda iyo waxyaabaha la hal-maala Shuuciyadda.

Kulankii Jamaaca Islaamiya kolkii lagu soo gabagabeeyay Muqdisho ayaa waxaa dibada u soo baxay guux la isla dhexmarayay, kuna saabsanaa jihada uu qaadayo ururkani. Xubinahiisa muhiimka ah ayaa badankoodu waxay ahaayeen ardaydii Sheekh Max'ed Macallin. Waxaa soo baxay hadallo suuqa la geliyay oo sheegayay in Sheekha hoggaanka Jamaaca Islaamiya ka guureen oo ay u guureen dhinaca Sheekh Nuur Cali Colow iyo Wahaabiyadda. Hase ahaatee Sheekh Nuur Cali Colow howlahaas Jamaaca Islaamiya wax shuqul ah kuma lahayn.

Marwalba waxaa muuqanayey isku day xubno Islaamiyiinta ka mid ahi ku doonayaan in la mideeyo awooda iyo cududa Islaamiyiinta Soomaaliya oo u muuqanayey inay sii kala qaybsamayaan, Sida uu ku qirayo Waraysi uu siiyay Shabakadda Somaliatoday Sheekh Cali Warsame inuu waqti hore jiray isku day lagu doonayay in la mideeyo Jamaaca Islaamiya iyo Al-Islaax. Hase ahaate dhicisoobay isagoo ka waramaya sida arrinkaasi u dhacay wuxuu yiri:-

" Markii aan ardayga ka ahaa Sacuudiga ayaan ku biiray xarakada Islaax. Kolkaas ayaa waxaa ii yimid C/Casiis Faarax iyo C/laahi Diiriye Abtidoon, wuxuu ahaa saxiibkay aannu Sacuudiga Jaamacad ka wada dhigannay, waxay labadooduba aniga igu yiraahdeen aynu midayno Al-Islaax oo aan xubin ka ahaa iyo Jamaaca Islaamihya. Waan ogaa in labadda xarako isku mar la aasaasay, waan ka aqbalay anigoo wada kulansiiyay labada dhinac. Jamaaca Islaamiya waxaa metelayay Sheekh C/casiis Faarax iyo C/laahi Abditoon. Dhanka Al-Islaax waxaa goob joog ka ahaa Sheekh Max'ed Garyare iyo Sheekh Axmed Rashiid "Xanafi"iyo Dr. Max'ed Yuusuf. Waxaa muuqday in Al-Islaax leeyihiin Jamaaca Islaamiya annaga ha nagu soo biireen, laba qofna maamulka ha ku soo darsadeen, welibana labadaas qof annagaa u magacaabayna. Jamaaca Islaamiya oo ay matalayeen C/casiis Faarax iyo C/laahi Abtidoon waa ku gacansayreen dalabka Al-Islaax iyagoo soo bandhigay sida aanay macquulka u ahayn dalabkaasi. Arrinku kolkuu halkaas marayay ayaan waxaan anigu fahmay waxay Islaax doonayaan inay tahay kursi (Awood) iyo Jago, waxaana jirtay inaan anigu masuul ka ahaa Usro(Usro waa Tobon qof oo isku xiran ,usbuuc walbana mar kulma) *oo ah nidaam Ikhwaanul Muslimiinku adeegsadaan. Waxaa jirtay inaan usradaan madax ka ahaa u sheegay una caddeeyay wixii jiray iyo qaabkaay wax u dhaceen, lix ka mid ahaa usrada iyo aniguba waxaannu goobtaas kaga baxnay Al-Islaax. Xubnihii aan nala fekerka noqon waxaa nagaga haray oo isaguna usrada ku jiray Dr. Max'ed Cali Ibraahim, waqtigaasna arday ka ahaa Sacuudiga."*

Sheekh C/laahi Diiriye Abtidoon ayaa marag furka taariikhda ee khilaafka Islaamiyiinta u dhexeeya wuxuu ka tebinayaa sida loogu hungoobay isku day kale oo Islaamiyiinta Suudaan, gaar ahaan Xasan C/laaahi Turaabi kooxdiisu ku doonayeen in lagu mideeyo Jaamaca Islaamiya iyo Al-Islaax. mar aan kula kulmay Jabuuti sannadkii 2010 wuxuu igu yiri sidan:-

" Arday Suudaani ahaa oo dhiganaayay Jaamacadda Madiina ayaa la kulmay C/salaam Cismaan C/salaam iyo C/wahab Isaaq. Wuxuu soo gaarsiiyay fariin ah inay macquul tahay wada hadalsiinta islaamiyiinta Soomaaliya. labadaan xubnood ee Jaamaca Islaamiya magaalada Jida ayay joogeen anigan tigidh ayaa la ii soo diray. Kolkaan magaalada Jida soo gaaray ayaa sadexdayadii waxaan la kulanay ninkii odayga u ahaa ardaygii reer Suudaan ee fariinta na soo gaarsiiyay."

Waxaan weydiiyay kulankiinaas gaarka ahaa maxaad kaga wada hadasheen qolyaha reer Suudaan ee idiin yeeray?

" Wuxuu noo soo jeediyay in Jamaaca Islaamiya Suudaan danaynayso midowga Al-Islaax iyo Jamaaca Islaamiya Soomaaliya. Wuxuu naga dalbaday inaan midowno. waxaad rabtaan ku qoro warqadaas cad ee aad doonaysaan inaad Al-Islaax kula midowdaan. waxaan idinka doonayaa wixii aad qortaa bilaa shuruud inaydinaan ka noqonayn ayuu nagu adkeeyay. dhinacayga waan aqbalay

midowga labada urur, waxaanunna u gudbinay afar qodob oo aan is lahayn qollaadaas kale ma diidi karaan. sidaas ayaannuna isku waafaqnay dhex-dhexaadiyihii reer Suudaan iyo inuu Al-Islaax iyagana ka soo dhaadhiciyo qodobadayda''

Ma ii sheegi kartaa halkuu ku dambeeyay isku daygaas midaynta Al-Islaax iyo Jamaaca Islaamiya? Ayaan weydiiyay Sheekh C/laahi Diiriye Abtidoon:-

'' Waxaan ka war helay in dhex-dhexaadiyihii reer Suudaan la kulmay xubno mihiim ahaa oo ka tirsanaa Al-Islaax. Waxay u sheegeen xubnahayagii Jamaaca Islaamiya Soomaaliya ee uu kulanka la yeeshay inaan nahay Shuuciyiin, weliba kagama sii harine waxay ku dareen inaan u shaqaynaynay sirdoonkii Max'ed Siyaad Barre oo aan nahay Jawaasiis, habba yaraatee aanaan ahayn wadaado sidaas darteed aan waxba lagu darsan karin.''

Maxaa ku xigay talaabadaas. Ayaan weydiiyey Sheekha?

'' Ninkii Suudaaniga ahaa ee na dhex-dhexaadinayay labadayda qolo ayaa isagoo yaaban dib noogu soo noqday hadaan ahayn Jamaaca Islaamiya Soomaaliya. halkaas ayuu ku burburay isku dagaas labaad ee la doonayay in Al-Islaax iyo Jaamaaca Islaamiya lagu midayo''

Haddaba, haddii lagu hungoobay midaynta Islaamiyiinta Soomaalida waxaa muuqanaysay inaan si sahlan loo midayn karayn, waxaana khibrad ahaan loo ogaa kala qaybsanka iyo kala jajabka kooxaha Islaamiyiinta. Waxdada Waqooyiga ayaa Ikhwaanul Muslimiinku raad weyn ku lahaayeen. Halka Jamaaca Islaamiya qudhigeedu mudda gabaan ka hor 1981[kii] ka weecdeen Ikhwaanka oo ay u liiceen amaba u xuub siibteen dhinaca Salafiyiinta. Waayo waxaa si weyn isu beddelay afkaaraha dhaq-dhaqaaqyada Islaamiyiinta Caalamka. Ikhwaanka Suudan ayaa gaar isaga taagay Ikhwaanka Guud ee Caalamiga ah.

Waxdada iyo Jamaaca Islaamiya ayaa midoobay Nov,1983[kii], lana baxay ururka **Al-Ittixaad Al-Islaami**, intii aanu dhicin midowgii labadan urur ayaa waxaa ka horreeyay aragti isweydaarsi Jaamaca Islaamiya iyo Waxdada dhexmaray. Iyagoo wada dersayay xaaladaha ku saabsan isla jaanqaadkooda. Waxda Al-shabaab ayaa sannadkii 1982[kii] ku hungoowday isku daygeedii ka mid noqoshada Ikhwaanka caalamiga ah, kolkii lagu gacan sayray codsigoodii ayaa waxaa sii xoogaystay xiriirka ay la lahaayeen Jamaaca Islaamiya, iyagoo labadan urur bilaabay inay safarro is weydaarsadaan. Xubno ka mid ahaa Jamaaca Islaamiya ayaa socdaal u tegay Waqooyiga Soomaaliya, waxaana ka mid ahaa **Max'ed Cabdi Daahir, C/raxmaan Barre, C/qaadir Nuur Faarax**. Is dhexgalka labadan urur ee islaamiga ah ayaa raadinta midowgoodu wuxuu u saansaan ekaa midoowgii labadii gobol ee Soomaaliya oo Talyaaniga iyo Ingariisku kala xukumayeen oo is raacay 1[dii] July 1960

abuurayna Jamhuuriyada Soomaaliya.

Sheekh Xasan Turaabi ayaa gooyay ku xirnaanshaha Ikhwaanka Masar, isla markaasna door muuqda ku yeeshay islaamiyiinta adduunka. Wuxuu kaloo kaalin weyn ku lahaa midaynta Jamaaca Islaamiya iyo Waxdada dhaqdhaqaaqa Jabha Islaamiya Suudaan oo xiriirsiiyay labada dhinac Maarso 1983[dii]. Xasan C/laahi Turaabi ayaa arrimaha Soomaaliya waxaa u qaabilsanaa xafiis lagu magacaabi jiray **Islaamic African Releif Agency** oo Muqdisho ku yaallay, kaas oo si gaar ah wax uga qaban jiray howlaha daryeelka bulshada, waxaana madax ka ahaa **Mubaarak Axmed Xaamid,** ninkan oo u dhashay Suudaan. Mubaarak Axmed ayaa si mug leh u qaabeeyay in la mideeyo Jamaaca Islaamiya iyo Waxda. Af Soomaliga waa uu fahmi jiray, eray ereyna waaba ku hadli jirray maadaama ilaa Sanndkii 1979[kii] uu madax ka ahaa xafiiskaas oo aakhirkii albaabada la isugu dhuftay markii dowladdii burburtay.

Waxaa kaloo jirta xog oranaysa Al-Ittixaad Al-Islaam inay abuuranto waxaa sal u ahaa toban xubnood oo si gaar ah shir ugu qaatay Muqdisho, agagaarka masjidka Siigaale, waxayna xubnahaasi ahaayeen. **C/raxman Siiro, C/casiis Faarax, Cali Mowliid, Max'ud Ciise, C/salaam Sheekh Ibraahim, Max'ed Cabdi Dahir** iyo afar xubnood oo kale .

Al-ITTIXAAD AL-ISLAAM.

Sheekh Cali Warsame.

Al-Ittixaad Al-Islaam waxaa la aasaasay Nov 1983[dii], waxaana xarun u ahayd intaanu dalku burburin Muqdisho oo uu ku sugnaa hoggaamiyihii ururka Al–Ittixaad Al-Islaami ee waqtigaas Sheekh Cali Warsame. Dhaq-dhaqaaqa Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa ahaa urur islaami ah oo tiirarkiisa aasaasiga ahi ay saldhig u ahaayeen labadda qodob ee kala ahaa ;-

- **Dacwada diinta Islaamka iyo barashadeeda.**
- **Jihaadka.**

Xarakada Al-Ittixaad waxay aad u higsanayeen oo hadafkoodu ahaa in la helo oo la barbaariyo bulsho Islaam ah. Taasoo ka samata baxda liidnimada iyo ducfiga la soo dersay mujtamaca islaamka ee ku nool

Caalamka. Si taas loo helo waxay aamminsanaayeen in guud ahaan Soomaaliya la gaarsiiyo dowlad Islaam ah oo shareecada wax ku maamusha. Waxaa kaloo manhaj u ahaa **Al-Ittixaad Al-Islaam** Kitaabka iyo Sunnaha, iyadoo la raacayo wadiiqada Salafiga ah. Waxay kaloo rumaysnaayeen horseedayaasha Al-Ittixaad in Islaamku yahay dowlad iyo diin, waxayna isku mabda' ahaayeen Ikhwaanka.

Si xubin buuxda looga noqdo Al-Ittixaad Al-Islaam qof kastaa wuxuu soo marayay nidaam kala horreeya oo leh qaybihiisa, wuxaana ugu horrayn qof soo maraa wax loogu yeero **Haawaamish** oo ah halka bilowga lagu kala soocayo xubnaha inta aan loo qaadan ka mid noqoshada ururka. Waxay marxaladdani ahayd goobta lagu kala xulayo dadka ama shaandhaynta koowaad. Waxaa ku xiga marxaladda loogu yeero **Usra khaarijiya,** marxaladdan ayaa ah goobta lagu kala naqaysanayo kuwa u sii tallaabsan kara xubin buuxda Al-Ittixaad Al-Islaam. Qofka noqda xubin buuxda oo ka tirsan Al-Ittixaad ma ahayn mid si fudud loola mubaayacooday, wuxuu ahaa qof dhisan oo ka dheregsan ahdaafta Al-Ittixaad Al-Islaam, mayna dhacayn in waxyaabo badan isaga khaldamaan ama laab la kaca loo duufsado. Wuxuu lahaa Al-Ittixaad Golle Shuuro oo ka koobnaa 36 xubnood oo laga soo dhex xulay Guddiga Fullinta oo ka koobnaa Amiirka xarkada iyo ku xigeenkiisa, xoghaynta guud, maktabka maaliyadda, maktabaka jihaadka, maktabka khaarijiyadda, maktabka istiqbaaraadka iyo maktabka gobolladda.

Xubnaha Al-Ittixaad Al-Islaam waxaa gobol loo aqoonsanayay kolka tiradoodu gaarto 360 xubnood oo mubaayacada Al-Ittixaad laga qaaday, lana xaqiijiyay xubinnimadoodaas. Wax aad u adag ayay ahayd in si fudud xubin looga noqdo Al-Ittixaad, iyadoon qofka si aad ah loo hubin. Gobolka Banaadir ayaa ahaa gobolka ugu xubnaha badan, Waddamada Carabtu waxay ahaayeen gobol, Maraykanka iyo Yurub iyaguna waxay ahaayeen gobol kale, Waqooyi galbeed " Hargaysa" gobol ayuu ahaa Togdheer iyo Sool iyo Sanaagna gobol ayay ahaayeen. Bari, Nugaal, Mudug iyo qaybka mid ahayd Galguduud" Cabuud waaq" Gobol ayay ahaayeen. Hiiraan iyo xeryaha qaxootigu gobol ayay ahaayeen, Jubbadda dhexe, Gedo, Jubadda hoose. Bay iyo Bakool waxay iyaguna ka mid ahaayeen goboladda Al-Ittixaad Al-Islaam u qayb qaybishay Soomaaliya. Xafiiska goboladdu wuxuu ahaa goobta midaysa awoodda Al-Ittixaad Al-Islaam, marka laga reebo ururka Al–Islaax oo isaga qudhigiisu lahaa awood islaami ah oo feer socota Al-Ittixaad. Aasaaskii Al-Islaax Soomaali badan ayaa la dhacsanayd, balse shan sano ka dib ururka islaamiga ah ee Al-Ittixaad ayaa dhashay 1983, kaasoo la jaan qaadayay dabaysha Islaamiyiinta Caalamiga ah (*Salafiyiinta*).

Aasaaskii Al-Ittixaad muddo gaaban ka dib sannadihii 1983 ilaa 1984 waxaa soo baxay guux kale oo ka immanayay kooxihii ku midoobay

ururkaas. Qaar ayaa saluugay nidaamka wax u socdaan kuwaas oo u badnaa xubno reer Waqooyi ah oo iyagu is tusay in awooddii xarkadan cusub ay liqeen xubno reer Koonfureed ah, inkastoo hoggaamiyaha Al-Ittixaad Al-Islaam Sheekh Cali Warsame uu ka soo jeedo Waqooyiga Soomaaliya. Waxaa ka mid ahaanshihii Al-Ittixaad ka biya diiday koox uu horjooge u ahaa C/qaadir Xaaji Jaamac oo xubin muhiim ah ka ahaa dhaq-dhaqaaqii Waxdada, waxaana la saftay horjoogahaas **Sheekh Mustafa Ismaaciil Haruun, Axmed Aw Daahir, Ismaaciil Dheeg** iyo **Xassan C/salaam,** waxayna dib ugu noqdeen magacoodii hore ee Waxdada.

Sirta qarsoon ayaa ah in Sheekh Cali Warsame kolkiisii hore uu ahaa xubin ka tirsan Al-Islaax, waxaase mawqifkiisii isbedellay markuu Yemen 1982[dii] kula kulmay C/casiis Faraax oo ka dhaadhacisiiyay inuu ku soo biiro Salafiyiinta ka dibna waxay u wada safreen Sacuudiga, isagoo muddo yar dabadeedna noqday madaxa Waxdada ururkii la oran jiray, kaasoo uu uga xuubsiibtay inuu noqdo hoggaamiyaha Al-Ittixaad Al-Islaam. Waxaase muhiimada gaar ah lahaa waa baraarugga islaamka ee Soomaaliya oo si xowli ah u kobcay.

Dacwada iyo baraarugga ayaa ahayd waqtigii dhexe mid si dardar leh ku socoda, mana ayan jirin wax siyaasad ah oo dawcada lagu dhex milayay. Goobaha ugu muhiimsanaa ee ay ka socotay dacwadu waxaa ka mid ahaa masaajidka Ceel Hindi oo salaadda maqrib ka dib laga akhriyi jiray Tafsiir, iyadoo uu masaajidku buux dhaafi jiray, dadkana waxaa caado u ahayd kolkuu masaajiku buux dhaafo inay hareeraha masaajidka ka dhegeystaan tafsiirka. Waxaa kaloo dacwaddu ka socotay masaajid ku yaallay bartamaha suuqa Bakaaraha, Lafaweyne, Danwadaagaha iyo Shibbis. Ragga muxaadarooyinka ka akhrin jiray waxaa ka mid ahaa **Sheekh C/llaahi Cali Xaashi, Sheekh Daahir Aw-Cabdi, Sheekh C/qaadir Nuur Faarax, Sheekh C/qaadir Macallin C/llaahi iyo Sheekh Max'ed Nuur Qawi.**

Al-Ittixaad Al-Islaam doorka dacwada ayaa muhiim u ahaa, iyagoo shacabka Soomaaliyeed ku gaarsiiyay dariiqad kasta baraarugga diinta. Waxaa kaloo aad uga kaalmeeyay fidinta dacwada dhallinyaro badan oo ka soo qalin jebiyay Jamacadaha Sacuudiga. Waxay sharaxaad ka bixiyeen in Dimuqaraadiyadda, Shuuciyadda iyo dhammaan Dastuurrada gacan ku samayska ah aan meelina ugu bannaanayn in lagu dhaqo dad muslim ah, aasaaska siyaasadda, arrimaha bulshada iyo dhammaan qaabka nolosha dadka Soomaalida ahi noqdaan mid laga soo dheegtay Kitaabka Qura'aanka iyo Sunnaha Rasuulka.

Al-Ittixaad Al-Islaam muddo wuxuu ahaa ururka ugu ballaaran islaamiyiinta Soomaaliya. Waxaa aad u batay xubnaha taabacsan ee la haya fekerka Salafiga. Barnaamijka iyo xeerkiisa ayaa waxaa sal u ahaa fidinta dacwada iyo jihaadka, wuxuu aad ururkani ula diriray in hal qof

war laga yeelo, in Sheekh la iska daba joogo, wuxuu kaloo xooga saaray in qof haddu khaldamo khaladkiisa loo sheegi karo, si toos ahna loo eedayn karo. Kacaanku aad ayuu u dareensanaa kobaca Islaamiyiinta ee dhinac walba ka koraya, sidaas darteed ayuu Kacaanku wuxuu jideeyay qawaaniin cusub oo la doonayo in lagu xakameeyo Islaamiyiinta.

Qoraal Sir[22] *ahaa oo ka soo baxay xafiiska Wasiirkii Garsoorka iyo Arrimaha Diinta Jaalle Sheekh Xasan C/laahi Faarax, cinwaankiisuna ahaa "go'aan ku saabsan akhrinta iyo kutubta diiniga ah." Warqaddaas ayaa ku astaysnayd QARSOODI ////441/22-1232 oo ku taariikhaysnayd 5 Augosto 1985 qoraalkaas ayaa ka mamnuucayay in aanu diinta faafin karin qof aan ruqsad ka haysan Wasaaradda Garsoorka iyo Arrimaha Diinta, inaan Dalka Soomaaliya la soo gelin karin kutubta diiniga ah Fasax la'aan. Arrimahan oo dhan ayaa ahaa kuwa lagaga hortagayay baraarugga dacwada oo aad u xoogaysanayay bartamihi siddeetamaadka.*

1986[dii] ayaa Kacaanka oo waqtigaa ay mucaaradkiisu ku hayeen olole dagaal iyo mid siyaasadeed wuxuu dareemay in Islaamiyiintu si muuqata aad ugu xoogeysanayaan, isla markaana abaabul ugu jiraan siday u kasban lahaayeen allaabo adag oo u yara eg amaba uu ka soo dheegtay qorshehiisii 1975[kii] kolkii la sameeyay xeerka qoyska. Waxaa la qabtay oo si baahsan loo xirxiray cullimaa'udiin iyo hoggaamiyayaal ka tirsanaa Al-Ittixaad Al-Islaam iyo islaamiyiinta kaleba, xabsiga ayaana la dhigay in badan, kuwa kalena waa baxsadeen. Xubnaha xabsiga la dhigay waxaa ka mid ahaa **Sheekh C/risaaq Xuseen Ciise** oo laga soo qabtay gurigiisa oo ku yaallay agagaarka *Via Laberia* Xaafada *Waaberi*, ka hor salaada subaxnimo 5[tii]May1985. Sheekh C/risaaq oo ka waramay marxaladaas qabqabashada ah wuxuu yiri:-

" Waxaa dhacday innuu askari dhaawacay Max'ed Cismaan Siidi kolkii la soo qabanayay, waxaanna naloo kala qaybshay Baarista Xisbiga, Xarunta Nabadsugidda gobolka Banaadir (Godka Jilicow) iyo Baarista guud oo ku taalay xaruntii Fiat.."

Sheekh C/rasaaq Xuseen ayaan weydiiyay xariggiisii iyo sida loola dhaqmay waqtiga ay ku xirnaayeen xarumaha baarista ee ciidamada ammaanka.

" Waxaan ka warami karaa naftayda, jir ahaan waxba la iima yeelin, waan ogaayoo wax dembi ah ma aanan gelin. keliya su'aalaha iyo nin walba oo qol gaar ah ku xirnaa, ragga aan xusuusto oo goobtaas sidaydoo kale ku xirnaa waxaa ka mid ahaa Sheekh Xasan Dahir, Sheekh Nuur Gurxan Baaruud, C/siis Faarax, C/laahi Cali Xaashi, Max'ed Faarax (Akhi), Yuusuf Macallin Cabdi ,Sheekh Xaashi Col-haye iyo Shaafici Max'ed Axmed oo gadaal isaga laga soo xiray waqti dambe."

22- Qaran Jabkii Soomaaliya/ Aw Jaamac Cumar Ciise/ 1994/ Bogga 57.

Xubnaha baxsaday ee aan la soo xirin waxaa ka mid ahaa hoggaamiyihii Al-Ittixaad Al-Islaam ee xilligaas Sheekh Cali Warsame isagoo ka sheekaynaya sida xaalku ahaa waraysi uu siiyay Somaliatoday wuxuu ku yiri:-

"Kolkii go'aanka qabqabashada la soo saaray waxaan ku sugnaa Burco, waxaan helay degniin. Habeen barkii ayaa guraygii la tegey, waa la iga waayay, bil ayaan ku dhuumanayay Hargaysa, ka dibna waxaan galay Jabuuti. Safaaradda Sacuudiga ee Jabuutiayaa dal ku gal i siisay. kolkaan u sheegay inaan dil ku xukunahay, Imaaradka ayaan uga soo gudbay Sacuudiga oo laba sannadood masaafuris u joogay, ka dibna Kenya ayaan tegey."

Aprile, 1987[dii] ayaa la horkeenay xubnihii xabsiyada ku jiray ee ka midka ahaa Islaamiyiinta **Maxkamadda Badbaadada Dalka** waxaa go'aankii maxkamadu noqday xubnihii ugu muhiimsanaa in lagu xukumo dil[23]. Xukunka dadkan waxaa loo cuskanayay ka horimaansho shuruucda Soomaaliya ka jirta ee uu dejiyay Kacaankii Oktoobar, xubnaha waqtigaas dilka lagu xukumay waxaa ka mid ahaa **C/casiis Faarax** oo ahaa mufakir islaami ah. **Sheekh Xassan Daahir Aweys. Sheekh Nuur Baaruud. Aweys Max'ed Ibraaim. Sheekh Xaashi Col-haye. Max'ed Xuseen Faarax, Max'ed Cismaan Siidi.Yuusuf Cabdi iyo Shaafici Axmed**, waxana Maxkamaddii Badbaadada Gudoomiye ka ahaa **Gen. Max'ud Geelle Yuusuf.** Wuxuu kooxda dilka lagu xukumay u cuskaday qodobka 54/12 oo dhigaya Qaran Dumis iyo la xiriir hay'addo shisheeye.

Sheekh C/risaaq Xuseen ayaa lagu soo eedeeyay Qodobka 54/19 oo ahaa haysasho qalab lid ku ah qaranka, keliya waxaa dembi looga dhigay gurigiisa oo laga helay wargays **Al-Muslimuun** oo uu ka soo iibsaday rugtii buugaaggta ee **Samantar Book Shop**. Wargayskaas ayaa nin Soomaali ahi ku daabacay maqaal ka hadlayay dilkii wadaadada ee sannadkii 1975, waxaana Sheekh C/rasaaq Xuseen lagu xukumay 15 sanno oo xarig ah. Waxaa kaloo midkiiba shan sano lagu xukumay **Sheekh Max'ud Habarwaa Cumar iyo Axmed.....**, waxaana la sii daayay **C/raxmaan C/laahi Qaaddi iyo C/qaadir C/laahi Qaaddi** oo ahaa laba wiil oo walaalo ah, **Sheekh C/laahi Cali Xaashi** iyo **Max'ed Xuseen Gaalkacyo.**

Culeysyo kaga yimid Siyaad Barre gudaha iyo dibadda, gaar ahaan Boqortooyada Sacuudiga ayaa Bishii May 1989[kii] xukuumaddu ku jebisay xukunkii dilka ahaa. Si shuruud la'aan ahna ku siidaysay dhammaan cullimadii xirrayd oo dhan. Sheekh Cali Warsame ayaa ka warramay xalaadda Al-Ittixaad muddadii xubno badani xabsiga ku

23- Tajribatu Maxaakiimat Soomaal. W.Q. Dr. Cumar Iimaan Abuukar .

jireen, qaarna masaafuris dibada ugu maqnaayeen. Waraysi uu siiyay Somaliatoday, wuxuu ku xaqiijiyay in howlaha Xarakada Al-Ittixaad si habsami ah waqtigaas gudaha iyo dibaddaba uga socdeen, wuxuuna carrabka ku adkeeyay in ku-xigeenkiisii **Sheekh C/raxmaan Makkawi** uu si hagaagsan hoggaanka u waday, xiriir joogta ahna ay wada lahaayeen. Wuxuu kaloo intaa ku laray in waqtigii la soo sii daayay wadaaddadaas in howlihii Al-Ittixaad laba lixaadsadeen, wuxuuna tilmaamay inay aad u howlgaleen Sheekh C/casiis Faarax oo uu ku sheegay inuu ahaa siyaasi firfircoon iyo C/raxmaan Barre. Waxaa dalka dib ugu soo noqday xubnihii Al-Ittixaad ee dibadaha u baxsaday, waxayna isugu yimaadeen kulan lagu cusboonaysiinayo hoggaanka Al-Ittixaad Al-Islaam. Hoggaankaas cusbaa waxaa madax looga dhigay hoggaamiyihii hore Sheekh Cali Warsame iyadoo Ku Xigeenna loo doortay **Sheekh Xassan Dahir**. Waxay kaloo kulankoodaas ku go'aansadeen ku dhegganaanta jihaadka iyo dacwada si loo fulliyo ujeeddooyinka ururka Al-Ittixaad Al-Islaam.

Waqtiyadaas hor u socodnimada dacwada Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa si weyn waxaa u jiray dareen ay qabeen wadaadada dariiqooyinka oo ku tilmaamay baraarugga cusub ee Islaamiyiinta inuu yahay "**Bidco**". Hase ahaatee Islaamiyiinta Salafiyiinta ahi waxay ku guuleysteen inay hantaan dhallinyarada aqoonta leh ee wax ka barta dugsiyada Sare, Jaamacadda Ummadda (*Somali National University*). Waxaa dhici jiray in mararka qaarkood iska horimaad ku dhex-mari jiray waddooyinka magaalooyinka waaweyn: Is ulayn, aflagaado iyo is handadid qoloba qolada kale wax kaga sheegayso.

SAAMAYNTA QABIILKU KU DHEX LAHAA ISLAAMIYIINTA.

Sina daah uma saarnayn in Soomaalidu tahay bulsho xoolo dhaqato ah oo qabiilku raadweyn ku leeyahay habka dhaqan dhaqaalahooda, aadna uu uga dhex muuqdo noloshooda caadiga ah. Su'aal in badan lays weydiin karo waxay tahay diinta iyo qabiilka keebaa saamayn weyn ku leh Soomaalida. Waqtigii ugu adkaa Islaamiyiinta Soomaaliya ee dowladdii Kacaanku dagaalka ku haysay waxaa soo shaac baxay sida qabiilku u dhaawacay is-fahamkii kolkii hore ka dhexeeyay xarakada ee yoolkiisu ahaa inay Soomaaliya u horseedaan dowlad Islaami ah oo lagu xukumo shareecada Islaamka iyo Kitaabka Ilaahay, haddana waxaa jiray oo muuqday mabaadii adag oo qaybo ka mid ahaa islaamiyiintu mabda' ahaan u aamminsanaayeen. Waxaa lagu ammaani karay in Islaamiyiinta qaarkood ka koreen qabiileysiga.

Dhallinyaradii baraarugga Islaamka hoggaankii sare ee Al-ahli ayaa

si aad ah waxaa loogu nisbeeyay in qabiilka Daaroodka rag ahi horboodayeen. Islaamiyiinta kuwii la xirxiray 1976[dii] ma ahane, kuwii baxsaday ayaa gaaray Sacuudiga. Halkaas ayaana la oran karay waxaa ka soo shaac baxay qabiilka sii kala fogeynayay Islaamiyiinta qudhooda. Waxaa muuqatay awood isku qabsi, iyadoo la quursanayay dhallinyaradii madaxda ka ahayd Al-ahli, kuwaas oo ahaa fasallada koowaad eeJaamacadaha Sacuudiga, waxaana jiray rag waqtigaas dhammaynayay Jaamacadaha Sacuudiga oo ka aqoon badnaa dhallinyaradaas ka soo carartay Kacaankii hantiwadaagga ahaa. Waxaa kaloo door ku yeeshay kala duwanaanshaha afkaarta iyo tandiimka qolo walba qaadanayso.

Dr. Cali Sheekh iyo Max'ed Yuusuf ayaa gaar isaga taagay Al-ahli iyo hoggaamiyahoodii waqtigaas ee C/qaadir Sheekh Max'ud, waxaana la dareemay dabaysha qabiilka ee durba soo kala dhexgashay Islaamiyiinta. Labadaas aqoonyahan ayaa waxaa u muuqday inay aasaasaan xarakad islaami ah oo ka madax-bannaan kuwii hore, waxaana labadooda la saftay **Sheekh Max'ed Axmed Garyare** isagoo waqtigaas ahaa la taliyaha muftiga **C/casiis Bin Baas**, aasaaskii Al-Islaax-na wuxuu u muuqan karay in qabiil ahaan ay u aasaaseen rag isku jifi ah. Kuwaas oo ka faa'iidaysanayay Sheekh Max'ed Garyare oo marjac u noqday xarakadaas cusbayd.

Ustaad C/raxmaan Baadiyow ayaa arrintaas waxba kama jiraan ku tilmaamay, wuxuuna sheegay in bud-dhigidda Al-Islaax aysan ku salaysnayn qabiil iyo wax la mid ah. Balse ujeeddada ugu muhiimsani waxay ahayd in salka loo dhigo nidaam iyo tarbiyad leh tandiim abuuri kara hoggaamin lagu kalsoonaan karo. Sida ay qabaan xubno ka mid ahaan jiray Jaamaca Islaamiya iyo Al-ahli ayaa tibaaxay in Al-Islaax laga dareemay dabeecadaha qabiilka intii aan jilbaha loo dhigin dowladdii Max'ed Siyaad. Sidoo kale Al-ahli ayaa dadka dhalliila waxay sheegan in qabiilka Daroodku sal u ahaa xarakadaas, kuwaas oo doonayay amaba u hamuun qabay inay awoodda baraarugga Islaamka u isticmaalaan waxyaabaha ay higsanaaayaan iyo in xubnaha kale ee qabiilooyinka Soomaalida ee tandiimkaas ka mid ka ahaa ahaayeen kuwo magac u yaal ah oo aan awood ku lahayn xarakadaas. Waxay kaloo intaa ku daraan Jamaaca Islaamiya inay ahayd Al-ahli oo magacii beddelatay. Waxaa si tartiib hoose ah u bilowday in Islaamiyiintu hadallo dhalliila is dhaafdhaafsadaan intii aan la kala miirmin. Xubin ka mid ahaan jirtay Al-ahli mar dambase ka mid noqotay Guddigii Fullinta Al-Ittixaad Al-Islaam oo iftiimiyay waxa ay isku khilaafeen dhinacyada Islaamiyiintu ayaa xusay, marka laga reebo ahdaafta la raacayo in ay qabyaaladdu door ku lahayd tafaraaruqooda.

Xubno ku dhowaa Sheekh Max'ed Macallin, ayna ka mid ahaayeen **Cali Garabaati, Xassan C/raxmaan Xayle** iyo **Yuusuf Cali Caynte**

ayaa si muuqata uga soo horjeestay Jamaaca Islaamiya iyagoo aad u faafiyay in wadaadka Sheekh C/qaadir Nuur Faarax dhallinyaradii Al-ahli ee Sheekh Max'ed Macalin soo ababiyay uu feker ahaan iyo odaynimo ahaanba ugala wareegay. Waxay u ololeeyeen xubnahaasi qabiilka ku hadlayay in loo baahan yahay in la kala baxo. Waxaa xoogaystay muranka iyo is qab-qabsiga oo dhalliyay in la wada doodo, waxaana doodahaas ka soo baxay in **C/casiis Faarax** iyo **Max'ed Cabdi Daahir** oo kala qabiil ahaa la doodaan oo fekerka kaga horyimaadaan Sheekh Max'ed Macallin Xassan. Waxaa aad u yaab badan in **Cali Shufto** uu diin iyo aqoonteed kala doodo Sheekh Max'ed Macallin. Waqooyiga Soomaaliya waxaa ka jirray Waxdada oo aan isku ujeeddo ahayn, fekerka waa ku kala duwanaayeen Burco iyo Hargaysa oo kala ahaa Salafiyiin iyo Ikhwaan. Xarakada Jamaacatul Muslimiin(*Takfiirka*) qudhigooda kama aysan maqnayn tuhunka la qabay ee ahaa in afkaarta qabiilku islaamiyiinta raad weyn ku leeyahay.

Waqtiyadii dambe Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa eedaymaha qabiilku raad ku yeeshay, Sacuudiga ayaa ku naas nuujin jiray ardayda ka soo baxda Jaamacadaha Islaamiga ah ee dalkiisa in shaqo laga siiyo haya'ad lagu magacaabi jiray **Daarul-Iftah.** Mar walba waxaa jiray dareen qabiil oo laga shakisanaa in qolo loo roonaanayay markay timaaddo shaqo siinta ardayda ka soo baxda Jaamacadaha Sacuudiga, waxaana dhacday in toban fursadood loo helay xubnaha Al-Ittixaad seminaar ku saabsanaa dacwada laguna qaban lahaa Suudaan sannadkii 1989[kii]. Xubnihii loo xulay ayaa intoodii badnayd waxay noqdeen qabiilka Daaroodka, waxaana aad uga qayliyay arrintaas xubno ka soo jeeda beelaha Hawiye oo ay ugu sawaxan dheeraayeen **Saciid Gurey** iyo **C/salaam Xassan Gacal.** Iyadoo muranka qaddiyaddaas uu abaabulkeeda iska lahaa **Sheekh C/raxmaan Abtiyow,** waxaana inta badan eedaha dhacay dusha looga tuurayay **Sheekh C/qaadir Nuur Faarax** iyo **Sheekh C/llaahi Cali Xaashi,** weliba intaas lagu sii daray inay xubin ahaan ugu soo dareen **Sheekh Xassan C/llaahi Turki** oo aan buuxin karin shuruudihii u dhignaa ka mid noqoshada Al-Ittixaad Al-Islaam, isagoo muddo gaaban ka sii maqnaa Al-Islaax. Hase yeeshe eedahaas gebi ahaantood waxaa waxba kama jiraan ka soo qaaday Sheekh C/qaadir Nuur Faarax, oo caddeeyay in Sheekh Xassan Turki uu isagu kulankii ugu horreeyay ku arkay dabayaaqadii Sannadkii 1989[kii] waqtigaas oo Xassan Turki ka soo qaybgalay kulan Al-Ittixaad oo ka dhacayay Muqdisho. Shiikhu wuxuu iska fogeeyay inuu wax lug ah ku lahaaa u soo dabaalidda iyo ka mid noqoshadii Sheekh Xassan Turki Al-Ittixaad Al-Islaam iyo dhamaan eedaymaha kale oo dhan.

Sheekh C/laahi Diiriye Abtidoon ayaa ka waramay siduu qabiilku u saameeyay mararka qaarkood xubno muhiim ahaa oo ka mid ahaa Al-Ittixad Al-Islaam wuxuuna yiri:-

" Kolkii la aasaasay USC 1989[kii] waxaa dhacay in xubno ka mid ahaa Al-Ittixaad Al-Islaam u liiceen dhinaca jabhadihii hubaysnaa ee ay isku beesha ahaayeen. **C/qaadir Gabyre** *iyo* **C/salaam Cismaan C/slaam** *ayaa waxay yimaadeen Imaaraadka Carabta. Wadaadka Gabayre ayaa si gaar ah wuxuu ula balansanaa Xaashi Nuure oo ahaa nin ganacsade oo u ololaaynayay USC. Arrintaas ayaan ka war helay Aniga (Abtidoon) iyo Axmed Caadil si gaar ah u aragnay, waa naga diiday fikirkayagii ahaa inaan la isku milin Al-Ittixaad iyo jabhadaha, wuxuuna si bareer ah noogu sheegay inuu USC yahay. sidoo kale C/salaam Cismaan ayaa isaguna wuxuu qabay kolkaan Imaaradka kula kulmay in la taageero jabhadaha kula kulanay in la taageero jabhadaha qabiilka ku salaysan oo xubnaha Al-Ittixaad dhinacyadaas la soo shaqeeyaan aan hadhow isu keeno dadkoo dhan. fekerkaasi wuxuu ahaa iyadoo Caano iyo liin la isku qasayo, oo kama suura geli karin Al-Ittixaad Al-Islaam."*

C/qaadir Gabyre ayaa ahaa madaxa Al-Ittixaad Al-Islaam ee wadanka Yemen, wuxuuna markii dambe ka mid noqday xubnihii ugu firfircoona Jabhadii USC ee horseeday dagaalka sokeeye ee Soomaaliya. Xubno badan oo kaadirkii Al-Ittixaad Al-Islaam ahaa ayaa la jaanqaaday Jabhadihii magaca qabiilka huwanaa ee Soomaaliya waqtigaas caanka ka ahaa iyadoo qabiilku durba noqday astaan dareenkeeda leh oo laga dhex arki karayay Islaamiyiinta Soomaaliya.

Waxyaabaha laga xusi karo ee ragaadiyay dhaq-dhaqaaq-yada Islaamiga ah ee Soomaaliya, waxaa ugu wayn ku lug lahaanshaha qabiilka oo sabab u noqda inuu soo dhex galo howlwadeenada hoggaaminaya Xarakooyinka Islaamka ee la jaanqaaday dunidan casriga ah. Arrinta gudaha Al-Ittixaad ee saamaynta qabiilka ayaa mar kale cirka isku shareertay mar xarakadu iska dhex dooranaysay Golaha Shuurada Muqdisho sannadkii 1989[kii], waxaa yaab noqotay xubnihii ugu badnaa ee Golaha Shuurada Al-Ittixaad Al-Islaam inay noqdeen beelaha Daarood. Xubno ka soo jeeda beesha Hawiye ayaa ka biyo diiday qaabka wax loo doortay, waxaana markan hormuud u noqday **Sheekh Xassan Calasow** iyo **Sheekh Cali Wajiis.** Waxaanse la dafiri karayn in hoggaamiyaha Al-Ittuxaad uu ahaa Sheekh Cali Warsame oo ka soo jeeda beesha Isaaq. Khilaafkaas waxaa lagu dhammeeyay si hoose iyadoo Sheekh Cali Wajiis madax looga dhigay maktabka xiriirka gobolada ee ururka Al-Ittixaad, waxaana soo baxay in islaamiyiinta dhexdooda wax ku qeybsadaan qabiilka oo ka mug weynaa qofka xilka qabanaya ee ku habboon xilkaas inuu qabto.

DHEXDHEXAADINTII TURAABI EE SIYAAD BARRE IYO ISLAAMIYIINTA.

Xasan Al-Turabi.

Islaamiyiinta Soomaaliya waxaa lagu eedeeyaa in ay yihiin kuwa aan bislayn oo hal-la-booddo leh, isla markaana aan la jaan-qaadi karin isbeddelka siyaasadda waqtiyada adag qaarkood. Marka la barbardhigo waddammo badan oo Caalamka ah.

Waddanka Suudaan dabayaaqadii Kontomaadkii ayaa waxaa ka soo shaac baxay Jabha Islaamiya Inqaaddi. Xarakadan ayaa ku xirnayd Ikhwaanul Muslimiinkii Masar. Sannadihii 1959 ilaa 1964 ayaa la oran karay waa sannadihii ay bud-dhigantay Jabha Islaamiya Suudaan, 1964 ayaa Xassan Turaabi waxaa loo doortay Xoghayihii Guud ee Jabhadaas.

Suudaan kolkuu fashilmay afgembi ay wadeen kooxo Shuuciyiin ah ee uu hoggaaminayay Maxjuubi July, 1971[dii] ayaa madaxweynihii xilligaas Jacfar Al-Numayri wuxuu waddankiisa ka eryay khubaradii Midowgii Soofiyeti ee Suudaan joogtay, wuxuuna hoos u dhigay xiriirkii uu la lahaa Soofiyeetka dalkiisu, tuhun ayuu madaxweynaha Suudan ka qabay in Soofiyatku uu gacansiinayay isku daygaas afgembiga. Halkaas waxaa ka faa'iideystay Islaamiyiinta Suudaan oo markaas u muuqday cadowga koowaad ee xukuummadaas uu madaxda ka ahaa Jacfar Al-Numayri.

Sannadihii 1969 ilaa 1977[kii] waxaa aad u sarreeyay is qabadka iyo colaadda u dhexeysay dowladdii uu madaxda ka ahaa Jacfar Numayri iyo Jabha Islaamiya. Waxaa xabsiga la dhigay Xasan Al-Turaabi, ka dibna waa la masaafuriyay. Waxaase fursad isu soo dhowaansho muuqatay kolkii shuuciyiinta iyo dowladdii Numayri aad isaga hor yimaadeen.

Sannadkii 1977 ayaa waxaa dib u heshiisiin ay dhexmartay labadda dhinac Islaamiyiinta iyo dowladda Suudaan, waxaana Xassan Al-Turaabi loo oggolaaday inuu dalka dib ugu soo noqdo, isagoo Suudaan uga maqnaa masaafuris iyo xabsi lix sano ah oo uu ku jiray oo ka horreeyay masaafuriskaas. Turaabi waxaa la siiyay jagada Wasiirka Caddaaladda sannadkii 1979 isagoo ku dhex milmay nidaamkii uu madaxda ka ahaa

Jacfar Al-Numayri, ugana faa'iidaystay inuu bulshada reer Suudaan ku baraarujiyo ku dhaqanka Shareecada Islaamka.

Suudaan waa waddan ay wax ku bartaan arday Soomaaliyeed oo badan, iyadoo afkaarta Islaamiyiintu ay saamayn ku yeelatay ardaydaas waxbaranaysay. Suudaan codka qalinjebinta ardayda Jaamacadaha Suudan ayaa gaarayay 26 cod sannadihii sideetamaadkii. Waxaa 25 ka mid ah codadkaas ku guulaysanayey Suudaan oo ka dhigaysa meelay aqoonteeda hoggaamiyaan Islaamiyiintu. Waxay ahayd lagama maarmaan in Soomaalida wax ku soo baratay Suudaan ay sidaas oo kale noqdaan.

Siddeetamaadkii waqti ka mid ahaa ayaa waxaa magaalada Paris ku kulmay Xassan Al-Turaabi iyo madaxweyne Max'ed Siyaad Barre, mar uu kaga qayb-galay shir ay ku lahaayeen waddamada afka Faransiiska ku hadla. Muddo laba saac ah ayay kulan gaar ah lahaayeen labadan hoggaamiye. Sida la sheego Turaabi wuxuu u soo bandhigay Max'ed Siyaad Barre inuu la heshiiyo sida Suudaan ula heshiisay Islaamiyiinta. Aad ayuu hadalkaas u soo dhoweeyay Siyaad Barre oo waqtigas jabhado mucaarad ah dowladdiisa dagaal kula jireen. Jabhadahaas oo taageero hagar la'aan ah ka helayey xukuumaddii Ethiopia ee uu hoggaaminayay Mingiste Xayle Maryam.

Aqoonyahan C/casiis Faarax oo wax ku soo bartay Suudaan, isla markaana ka tirsanaa bud-dhigayaasha *Al-Ittixaad Al-Islaam*, ayaa muqaabilo gaar ah kula yeeshay hoggaamiye diineedka Suudaan Sheekh Xassan C/llaahi Turabi gurigiisa. Waxaa C/casiis Faarax kulankaa ku weheliyay mid ka mid ahaa ardeyda Soomaaliyeed ee waqtigaas wax ka baranaysay Suudaan, isla markaasna ahaa wakiil Al-Ittixaad u jooga Suudaan. Turaabi ayaa kulankaas uu la qaatay C/casiis Faarax wuxuu ugu soo bandhigay fekerka ah in heshiis ay la gaaraan Islaamiyiintu madaxweyne Siyaad Barre si Soomaaliya loo badbaadsho. Waxaa si mug weyn la isugu af gartay inay daw tahay inuu dhambaalkan marka hore gaarsiiyo hoggaanka Islaamiyiinta uu C/casiis Faarax ka tirsanaa. Sheekh C/casiis Faarax wuxuu safar ku tegay boqortooyada Sacuudiga si uu xiriir wadatashi ula soo sameeyo aqoon-yahannada Islaamiyiinta ee xilligaas ku sugnaa Sacuudiga.

Waxaa jirtay warqad qoraal ah oo uu Xassan Al-Turaabi u soo dhiibay C/casiis Faarax, uguna soo dhiibay Islaamiyiinta Soomaalida oo madaxdoodu inta badan ku sugnaayeen Sacuudiga, aqoonyahan waqtigaas Sacuudiga wax ka baranayay oo arrintaas la socday oo ii waramay, ayaa xog warankiisii waxaa ka mid ahaa:-

" Anigu waxaan waqtigaas ka mid ahaa ardeydii wax ka baranaysay Sacuudiga, aad ayaan ugu dhowaa Xarakada islaamiyiinta. Waan ka war hayay

C/casiis Faarax inuu xarakada u soo gudbiyay dhambaalkii Xassan Al-Turaabi odayadii madaxda u ahaa xarakada islaamka. Nuxurka dhanbaalka ayaa ahaa inuu dhexdhexaadiyo Max'ed Siyaad Barre iyo Islaamiyiinta oo ragga inta badan hoggaamiyaa ay joogeen waddanka Sacuudiga. Waxaa Turaabi qorshihiisa dhex-dhexaadineed ku soo bandhigay inuu isagu la hadlayo Max'ed Siyaad Barre, kana dhammaynayo wixii dhiniciisa ku xiran. Wuxuu tusaaleeyay islaamiyiinta Soomaaliya, in iyaga reer Suudaan ahi la heshiiyeen Jacfar Al-Numayri. Intaad dibadda ka ahaan lahaydeen dowladda waxaa ka habboon ayuu u sheegay in aad la heshiisaan oo dhexgashaan. Wuxuu u soo bandhigay in Bangi Islaami ah oo Sacuudigu maalgelinayo laga furayo Muqdisho. Waa oggol yahay Siyaad Barre ayaa dhambaalkaas ku qornayd."

Markaas ayaan weydiiyay maxaa fashiliyay iskudaygaas muhiimka ahaa?

" Waxaan oran karaa bisayl la'aanta waqtigaas ee islaamiyiinta gaar ahaan kuwa reer Waqooyiga oo ku adkaystay inaan wax wada hadal ah lala gelin Siyaad Barre iyo xukuumadiisa. Waxaa kaloo laga baqay in islaamiyiinta Soomaaliya kala qaybsamaan haddii qolo isku daydo in wadahadal lala furo xukuumaddii Kacaanka ahayd. Laakiin Turaabi aad ayuu marar kale isugu howlay inuu wada hadalsiiyo Siyaad Barre iyo islaamiyiinta. Mardambe ayaan garannay wuxuu Xassan Al-Turaabi u doonayay inaan la heshiinno dowladii Max'ed Siyaad Barre ....."

Kolkaas ayaan ku celiyay maxaad garateen oo aaydinaan markii hore ogayn?

" Waxaan garannay haddaan raaci lahayn taladii Xasan C/laahi Turaabi in wax badan noo qabsoomi lahaayeen. Laakiin wax walbi waa qaddar Alle."

Islaamiyiinta Soomaaliya ayaa waxay lumiyeen fursad la oran karay waxay badbaado u noqon lahayd inaan dalku u burburin siduu u burburay Jan. 1991. Ku-milankooda xukuumaddii Max'ed Siyaad waxay door muhiim ah ka qaadan lahayd inaanu dhicin dagaalkii sokeeye oo lagu hoobtay, Soomaaliyana dhigay halka ay taalay sannooyin badan.

3- ISMUUJINTII AL-ITTIXAAD.

GARABKA HUBAYSNAA.

Ururradii Islaamiga ahaa ee Soomaaliya biloowgoodii ma aysan ahayn kuwo hubaysan, howsha ugu weyn ee ay hayeen waxay ahayd fidinta dacwada iyo ku baraarujinta dadka ku dhaqanka Shareecada Islaamka, kamana marnayn in la gaaro dowlad Islaami ah inay xukunto Soomaaliya.

Marka la doonayo in isbeddel la sameeyo ma sahalana, waana in la helo awood la falgeli karta oo difaac-da kooxaha isbeddelka samaynaya. Islaamiyiinta ayaa fekerkoodu ahaa in Soomaaliya laga dhalliyo isbeddel, ha ku yimaado awood, ama ha ku dhasho si kaleba. Tan iyo waqtigii ka dambeeyay 1978 xilligaasoo Soomaaliya ku guuldarraysatay dagaalkii ay kula gashay Ethiopia Ogaadeenya, awoodda dowladdii uu madaxda ka ahaa Max'ed Siyaad Barre ayaa wiiqmaysay, taas oo isku hayn kari wayday Qarannimadii, waxaana bilowday kala daadasho ku timid Ciidamadii Qaranka noocay doonaan ha ahaadaane. Durba waxaa abuurmay mucaarad hubaysan oo qabiil ku abtirsada oo dantoodu ahayd xukun raadis keliya.

Dhaq-dhaqaaq-yadda Islaamiyiinta Caalamka ee aadka u xoogaystay dagaalkii labaad ee dunida ka dib, ayaa u muuqanayay isbeddel ballaarran oo ay ku doonayaan inay ku hantaan awoodda wadamadda muslimka ah, si loo dhaqan geliyo dowlado Islaam ah oo ku dhaqma Shareecadda Islaamka. Sannadihii Kontomaadkii ayaa Ikhwaanka Masar waxaa lagu soo eedeeyay inay isku dayeen dil lagu khaarijinayo hoggaamiyihii dalka Masar1954[iii] Jamaal C/naasir goobta loo yaqaan

Al-Manshiya oo dhacda Alaskandariya oo ku taal xeebta Badda Medetareeniyanka. Hoggaamiyaha Masar Jamaal C/naasir ayaa isagu si adag ula dagaallamay urur diineedka Ikhwaanka. Isku daygii dilkaas waxaa loo qab-qabtay xubno muhiim 'ahaa oo uu ka mid ahaa Sayid Qudbi. Kumankum Islaamiyiinta ah ayaa xabsiyada loo taxaabay, iyadoo boqolaal kale la dilay amba la daldalay uuna ka mid ahaa Sayid Qudbi oo ahaa mufakir islaami ah. Awooda isku haysashada Islaamiyiinta iyo xukuumadaha dunida muslimku waxay ahaayeen kuwo loollan adagi u dhexeeyo.

Marka dib loo yara qooraansado Kacaankii Islaamiga ahaa ee ka curtay dalka Iiraan 16 Jan 1979[kii] ee uu hoggaaminayey wadadka **Ayatulaah Ruuxu-laahi Khomeini** wuxuu horseed u noqday baraaruga kooxaha diimaha ee awood xukun ku qabsiga wadamada Islaamka. Isla sannadkaas waxaa xigay dhacdadii 20 Nov 1979 ee **Xaramka Makka** kooxo hubaysani mudo laba todobaad ah ciidamada Boqortooyadda Sacuudigu kula dhex dagaalamayeen gudahiisa, boqolaal ayaa ku dhintay dagaalkaas argagaxa geliyey dunida muslimka ah. Dhacdadaas waxaa xigay 25 Dec 1979[kii] faragelintii Midowga Sofiyatiee wadanka Afganistan. kama suulin cullamadii Islaamka inay Fatwoodaan jihaad ka dhan ah dhulka muslimiinta ee la qabsaday Afgaistan iyo Falastiin, Fatwadaasna waxaa ku dhawaaqay **Sheekh Cabdalla Azam** iyadoo uu taageeray **Sheekh Cabdulcasiis Bin Baaz** .

Sheekh Cabdalla Azam

Ha la diriro
Dagaal waxaan ahayn
Daawo lagu waaye

Sheekh Cabdalla Azam wuxuu hormuud u noqday dhaq-dhaqaaqa jihaadka ah ee lagaga soo horjeedo qabsashada Midowgii Soofiyate qabsaday Afganistaan. waxaa afkaartiisa jihaadiga ahaa ku taageeray dhallinyaro Carbeed oo ka kala yimid dalal kala duwan. wuxuu Sheekh Cabdalla Azam abuuray xafiis loogu magac daray **Maktab Al-Khadamat** oo qaabilsanaa dejinta, wacyi gelinta iyo tababarida dagaal-yanahda ku biiray dagaalka Afganistaan lagaga xoraynayo Midowgii Soofiyati. Intaas oo qur ah kuma koobnayn xafiiskaasi ee wuxuu Sheekh Cabdalla ku guubaabiyey Caalamka Islaamka Jihaad lagaga soo horjeedo kuwa qabsaday dalalka Islaamka. wuxuu ahaa horseedihii dagaal-yahanadii Carabta ahaa ee ka qayb qaatay dagaalkii Midowga Soofiyati lagaga saarayey Afganistaan. Wuxuu kaloo ahaa awooda isku haystay hoggaamiyayaasha mujeehidiinta

Afganistan oo mararka qaarkood is khilaafayey, wuxuuna ahaa maskaxda ka dambaysay in la bud dhigo dagaal-yahanno Islaamiyiin ah oo ka falgala Caalamka Islaamka oo dhan. Walow Maraykanka iyo sirdoonkiisa CIA si hagar la'aan ah ugu taageereen dagaal-yahanadda islaamiyiinta ah ee ka dagaalamayey Afganistan, haddan muhiimada ugu weyn ee Maraykanku lahaa ayaa ahayd in la jebiyo cududa ciidamadda Soofiyatka oo xilligaa u muuqanayey awoodaha ugu weyn caalamka dhinaca ciidamadda. waxaa Cabdalla Azam lagu dilay Penshawar 24, Nov 1989.

La dagaalanka Shuuciyadda waxay ahayd aragti ay wadaagaan Maraykanka iyo wadamadda Muslimka ah ee la jaalka ah, waxaase jiray dareenka reer Galbeedka ee ku aadan cududa ciidan ee Jihaadiyiinta oo ku sii kordhaysa wadamaddaislaamka. Hase ahaate labadii awoodood ee dunida ka jirri jiray waxay si weyn ula dagaallameen kooxaha Islaamiyiinta ah oo ay isku aragti ka ahaayeen. Masar oo ahayd halka ay ka soo bur-qanayeen Islaamiyiinta isbeddeldoonka ah ee u hamuun qabay in dowladaha Islaamku ku dhaqmaan Shareecada Islaamka, ayaa waxaa ka soo dhex baxay kooxo Islaamiyiin ah oo doonayay inay awood ama xoog wax ku beddelaan. Kooxahaas ayaa samaystay garabyo hubaysan oo dagaal ku qaada dowladaha qaarkood. Sannadihii Siddettamaadkii ee Qarnigii tegey ayay dibadda u soo baxeen kooxaha hubaysan ee Islaamiyiinta ah, waxaana dunida muslimku ku baraarugtay siday u khaarijiyeen ama u qorsheeyeen dilkii **Max'ed Anwar Assaadaat** 06 Okt 1981 .

Dilka qorshaysnaa ee Anwar Aasaadaat hoggaamiyihii Masar 1981[kii] lagu dilay waxaa dhab ahaantii soo abaabulay oo ka dambeeyay kooxo Islaamiyiin ah. Higsadkooda ayaa ahaa marka la dilo **Saadaat** ka dib in lagu dhawaaqo dowlad Islaami ah oo beddesha Kacaankii Masar xukumayay ee askartu horseedka ka ahayd sannadkii 1952. Waxaa xaaladda Islaamiyiintu bannaanka timid kolkuu Midowgii Soofiyat uu xoog ku qabsaday waddanka Afganistan. Arrimahaasi waxay Islaamiyiinta Caalamka u sawireen inay awood wax ku beddeli karaan mar haddii cudud ciidan iyo dagaal lagu maquuniyay Boqortooyadii Casayd ee Soofiyetka. Maskaxda Islaamiyiinta Caalamka ee hanaqaadaysay kama maqnayn in awoodda ciidanku tahay mid dunida casriga ah si siman wax ugu qaybisay, waxayna tuhunsanaayeen dib u dhaca Islaamka ku yimid inay sababteeda lahayd awood yaridooda melletari.

Islaamiyiinta Soomaaliya ma ahayn kuwo ku deg-degayay inay awood ciidan hubaysan sameystaan. Balse waxaa ka muuqanaysay inay xusulduub ugu jiraan yeelashada awood ciidan. Ururka Al-Ittixaad Al-Islaam wuxuu ahaa mid ku hammiyayay inuu awood ciidan sameysto. Waayo xubnaha ka midka ahaa Al-Ittixaad Al-Islaam ee ka tirsanaa

Ciidamadii Qalabka Siday ee Soomaaliya, waxay u muuqanayeen kuwo deg-degaya oo baahi weyn u qabay mar uun inay awood helaan oo xoog wax ku qabsadaan.

Guud ahaan Soomaaliya ayaa ku jirtay Siddeetamaadkii isbeddel weyn oo khal-khal gelinayay qarannimadii. Xoogaggii mucaaradka ahaa ee SNM ayaa ka soo talaabay xadka u dhexeeya Soomaaliya iyo Ethiopia bishii May 1988 iyagoo soo jiirray difaacii ciidamada Soomaaliya, gudahana u soo galay magaalooyinka Burco iyo Hargeysa. Dagaalladaasi waxay ahaayeen kuwo si weyn loogu riiqday labada dhinacba.

Dhallinyaro ka tirsanaa Al-Ittixaad Al-Islaam oo beelaha Isaaq ah ayaa soo jeediyay feker ah in la galo jihaad si loo badbaadiyo shacabka sida arxandarrada ah dowladdu u gumaadayso. Hasse ahaatee go'aankii hoggaanka Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa noqday inaan la dhexgelin dagaalka u dhexeeya xukuumada Siyaad Barre iyo mucaaradkii la dagaallmaya. Uma riyaaqin xubnihii reer Waqooyigu go'aankaas. Waxayse u aqbaleen si kala dambaynta ururka loo ilaaliyo, maadaama uu ka soo fullay go'aankaasi hoggaanka Al-Ittixaad Al-Islaam, mana aysan gelin dhallinyaradii Al-Ittixaad ahaa ee beelaha Isaaq dagaalkii SNM la gashay dowladdii Siyaad Barre.

Waxaa si hoose loo xaqiijiyaa in ururka Waxdada gaar ahaan garabka C/qaadir Xaaji Jaamac qayb ka ahaayeen dagaalkii SNM la gashay xukuumaddii hore ee Soomaaliya. Arrimahaas is ku dhafan ayaa soo dedejinayay in Al-Ittixaad Al-Islaam Feb,1989 ku naallooddaan dhismaha garab hubaysan oo uu yeesho ururkoodu, waxaana madax looga dhigay Col. Max'ud Ciise (Abu-Muxsin) oo ahaa sarkaal ka tirsanaan jiray ciidamadii Soomaaliya. Khudbaddiisii uu u jeediyay habeenkaas Guddigii Fullinta ee Al-Ittixaad Al-Islaam wuxuu ku soo bandhigay sida Muqdisho gacanta loogu dhigi karo qaab awoodeed ama loo qabsan karo, isagoo si khibradaysan oo askarinimo ka muuqato uga tala bixinayay xaaladda uu markaas ku sugnaa ciidanka dowladdii jirtay, waxaana howlaha abaabul ciidan ee qarsoonaa ka qayb galayey xubno ka tirsanaa mujaahiintii ka soo dagaalamay Afganistaan oo doonayey inay gacanta ku dhigaan hubka ciidamadda qalabka sida ee Soomaaliya si ay awood ahaan ugu adeegsandaan qabsashada xukunka dalka.

Sheekh Max'ed Ismaaciil Yuusuf ayaan weydiiyay Al-Ittixaad marna ma ku fekereen in ay Soomaaliya awood ku qabsadaan?

" Haa. Dowladdii Soomaaliya oo jirta ayaa Muqdisho waxaa lagu gaaray in dalka oo dhan xoog lagu qabto, in la diyaariyo ciidan dhan(10,000) oo dagaalyahan, waxaana madax looga dhigay Maxuud Ciise (Abu Muxsin) iyo rag kale oo aanan dooneyn inaan magacaabo." ayuu ku jawaabay.

Shaki kuma jirin in saraakiil badan oo ka tirsanaa Nabadsugidda Qaranka, Booliska iyo noocyada kala duwan ee Ciidamada dowladdu xubno ka ahaayeen Al-Ittixaad Al-Islaam, waxaana muuqanaysay Al-Ittixaad Al-Islaam awooddiisa ciidan ee soo kordhaysay iyo dilkii qorsheysnaa ee ka dhacay Muqdisho, waxaana ugu caansanaa dilkii lagu khaarajiyay baaderigii kaniisadda weynayd ee Muqdisha **Bishop Pietro Colombo** 9[kii] July 1989 dilkaas oo dusha looga tuuray fullintiisa ciidamadii nabadsugidda Soomaaaliya iyo Jabhadihii Xorreynta Dhulka Maqan Soomaalida. Xubnaha howshaas qabtay waxay ka tirsanaayeen sida la sheego Al-Ittixaad. Waxaase dadka qaarkii weriyaan inuu amray dilkaas Max'ed Siyaad kolkuu baddarigaasi dhaliilay dowladdii Kacaanka ahayd.

Qudheeda Al-Islaax uma laabnayn gacmuhu, inkastooy aamminsanaayeen in awoodda lagu gaaro si nabad ah iyo doorashooyin, haddana mararka qaarkood taageerayaashooda ayaa ka qayb-qaatay kacdoonada dhiigg ku daato oo lagaga hor imanayo hadba maamulka jira. Waxaa Al-Islaax lagu xusuustaa kacdoonkii ka dhacay masjidka Sheekh Cali Suufi 14 July 1989[kii] ee lagu laayay dad badan inay iyagu soo abaabuleen. Sababtaas awgeed ayaa la oran karaa urur kasta oo Islaami ahi kama marna in kacdoon la galo sida uu sharaxayo Ustad C/raxmaan Baadiyow:-

" Baaritaan aan arrinkaas dhacay ku sameeyay, xarakada Islaax sooma abaabulin kacdoonkaas, laakiin si firfircoon ayey uga qaybgashay mudaaharaadkaas abaabulnaa."

Al-Islaax inta badan laguma yaqaan inay hub qaataan amaba mucaskarro ciidan oo u gaar ah samaystaan, inkastooy jirto in xubno muhiim ah oo ka tirsanaa hoggaanka Al-Islaax qabeen in hub la qaato ama la yeesho si la isu difaaco. Hase ahaatee xarakadaas dhexdeeda waxaa aad ugu badnaa xubnaha aamminsanaa nabad in awoodda lagu gaaro, kuwaas oo ka soo horjeeday hub qaadashada.

Garabka hubaysnaa ee Al-Ittixaad wuxuu wax ka waday howlo lagu khalkhal gelinayo amnigii gudaha gaar ahaan Muqdisho. Waxaa la xoojiyay diyaar garowga, iyadoon Al-Ittixaad meesha ka saarin hanashada awoodda dalka, Muqdisho gudaheeda ayaa waxaa ka jiray goobo tababaro oo qarsoodi ah. Xubno ka tirsanaa ciidamada, kana mid ahaa hoggaanka Al-Ittixaad ayaa waxaa sahan loogu kala diray gobolladda dalka kuwaas oo u arkay Hiiran iyo Bari inay Istaraatiijiyad ahaan ururku u degi karo. Warbixintaas waxaa u soo gudbiyay Al-Ittixaad laba sarkaal oo ururkaas ka tirsanaa. Talo soo jeedinta raggaas waa lagu gacan sayray iyadoo la tixgelinaayo go'aankii 1988 la qaatay ee ahaa inaan la dhexgelin dagaalka Soomaaliya ee qaab qabiileedka ku socda.

IS MUUJINTII AL-ITTIXAAD AL-ISLAAM.

Kolkay dowladdii dhexe ee Soomaaliya dhidibbada ay u siibeen 26[kii] Jan. 1991 kooxihii ururkii USC-du horboodayay, ayaa waxaa soo baxay marnaansho awooddii dowladnimo ee dalka. Iyadoo kooxihii meesha ka saaray dowladdu aysan karti u yeelan inay buuxiyaan kaalintii dowladnimada, isla markaasna saxaan khaladaadkii Kacaanka xukunka hayay 21 Sano.

Intii badnayd xubnihii Al-Ittixaad Al-Islaam ee ku abtirsanyay qabiilka Daaroodka ayaa waxay u qaxeen Kismaayo, iyadoo sidaas oo kale xubnahii beesha Hawiyena ku negaayeen Muqdisho. Halkaas ayaa waxaa la oran karay waxaa ka bilowday kala miiran aan waqtigii hore lagu talo gelin, taas oo loo sababay-nayo sidii aan qorsheysnayn ee mucaaradkii awoodda uga tuureen xukuumaddii jirtay iyo ururkii Al-Ittixaad Al-Islaam oo aan lahayn qorshe midaysan iyo ku tala gal waaqici iman kara kolka dowlad burburto.

Al-Ittixaad Al-Islaami inuu yahay urur siyaasi ah, hankiisuna yahay inuu Soomaaliya xukumo ayaa waxaa daah-rogay Sept. 1990[kii] **Sheekh Max'ed Cabdi Daahir** oo xubin ka ahaa hoggaanka Al-Ittixaad. Idaacadda BBC-da ayuu ka sheegay in ururkoodu ka qayb-galayo tartanka doorashada axsaabta ee la qaban doono, mar ay dowladdii Siyaad Barre shaacisay in waddanka doorashooyin xor ah laga qaban doono. Eraygaasi wuxuu iftiinshay sida Al-Ittixaad Al-Islaam aanay u lahayn hogaan midaysan, waayo Shalay waxay aamminsanaayeen inaan lala tacaamuli karin dowlad aan Shareecada Islaamka ku shaqaynayn, Maanta waxaan ka qayb galaynaa doorasho uu ku baaqay Kacaankii Oktooba. Nasiib darro lama gaarinba in axsaabi tartan gasho, waayo dagaalkii sokeeye ayaa qarxay bilo ka dib. Kooxo ka tirsanaa Al-Ittixaad Al-Islaam oo gaaray Jan.1991[kii] Kismaayo ayaa durba waxay ku talaabsadeen inay dhisaan cudub ciidan oo aan hoggaanka Al-Ittixaad Al-Islaam isku wada raacsanayn, waxaana si deg-degsiimo leh la isugu dubbariday abaabul ay horkacayaan saraakiil ka tirsanaan jiray ciidamadii Soomaaliya, isla markaana xubno ka ahaa Al-Ittixaad.

Col. Max'ed Rashiid Tabsha oo reer Kismaayo ahaa ayaa waxaa loo xilsaaray agaasinka, habaynta iyo isku dubaridka ciidamada Al-Ittixaad ee ku sugnaa Kismaayo. Howshaas ayaa waxaa ka kaalmaynayay dhinaca tababarsiinta dagaal-yahannada **Ibraahim Xaaji Jaamac Meecaad (Al-Afqaan)** iyo **Adem Axmed Caarre (Adam Jihaad)** oo ahaa laba nin oo aad u tababaran, isla markaana ka mid ahaa dagaal-yahannada Islaamiyiinta Caalamiga ah ee Afganistaan ka soo dagaallamay, waxaana la xaqiijiyaa in fekerka mucaskar samaynta uu lahaa Ibraahim Xaaji Jaamac (*Afqaani*). Al-Ittixaad Al-Islaami waxaa manhajkooda si cad ugu

qeexnaa jihaadka oo Salafiyiinta u ah tiir udub dhaxaad ah, ayna aad u aamminsan yihiin. Golaha Shuurada Al-Ittixaad waxaanay abid isla soo qaadin waqtiga la qaadayo jihaad iyo goobta lagu qaadayo iyo cidda la beegsanayo. Xerada Guulwade ee Kismaayo waxay sal u nqotay aasaasidda garab jihaad doon ah oo la qiyaasi karo inuu gaar ka yahay Hoggaanka Guud ee Al-Ittixaad.

Sheekh Cali Warsame[24] ayaa ka waramay xaaladda magaaladda Kismaayo iyo ammaamudkii mucaskarkii Khaalid Bin Walid ee Ex-Guulwade wuxuuna yiri:-

*" **Ibraahim Afqaani** ayaa damcay inuu Al-Ittixaad Al-Islaam ka hoos qaato dhalinyaradda,goobtaasna ka abuuro tiyaar jihaadi ah oo aan hoos tagayn tandiimka Al-Ittixaad, isagoo caddeeyay xataa inuu Al-Ittixaad ka madaxbannaan yahay. cid kastana u furan tahay inay ku soo biiraan. Hadalkaas iyo feker kaasba way diideen qayb dhalliniyarada ahi,waxayna u arkayeen tallaabo aan suura gal ahayn. Iyagoo ku oranayay sidee looga maarmi karaa cullimadii waawaynayd ee aqoonta diinta lahaa iyo hoggaankii Al-Ittixaad Al-Islaam. Xagee lala aadayaa jihaadka. Dhallinyaradaas waxaa hoggaaminayay **Axmed C/samad.** Aniga (Sheekh Cali Warsame) iyo rag kaloo cullimo ah Shalaambood ayaan joognay waxaa na soo gaartay qaylo dhaanta. **Sheekh Max'ud Macallin** iyo Aniga ayaa Kismaayo soo aadnay si aan u dhexgallo howlahaas taagtaagnaa"*

Durba waxaa caddaatay in gudaha Al-Ittixaad uu ka jiro tartan awoodeed u dhexeeyay cidda jihaynaysa xoogagga dagaal galka ah ee xarakadu lahayd iyadoo dowladdii burburkeedu bilow yahay. Kolkii Sheekh Cali Warsame iyo Sheekh Max'ud Macallin gaareen Kismaayo ayaa waxaa u soo hormaray kooxda uu horjoogaha u ahaa Ibraahim Afqaani sida uu ku caddeeyay Sheekh Cali Warsame waraysi shabakadda Somalitoday uu siiyay.

" Waxaa noo hor yimid kooxda Ibraahim Afqaani si aanay tuhmo noo gelin, iyagoo aad ugu dadaalayay inay qariyaan qorshahooda u jeexan. Hase ahaatee kooxdii kale ayaa runta noo sheegtay. Dood dheer ka dibna waxay kooxdii Afqaani qirteen inay doonayaan inay aasaasaan dhaq-dhaqaaq jihaadiya, go'aankoodaasna waa ku adkaysteen. Hadal dheer ka dib waxaan u oggolaannay inay mucaskarka ka mid ahaadaan iyaga iyo kooxdoodaba, waxaana magacawnay guddi howshiisu noqonayso qiimaynta duruufaha, wacyiga iyo arrimaha jihaadka, waxaana go'aaminnay laba qodob oo kala ahaa 1- In mucaskarku yahay tababar oo keliya. 2- Haddii duruufo yimaadaan waxaa go'aanka gaaraya guddiga mucaskarka. Koox yar ayaa diiday go'aankaas. Hase yeeshee waxaa Max'ud Ciise (Abu Muxsin) loo magacaabay inuu howshaas masuul ka noqdo."

Xog-warrankiisa Sheekh Cali Warsame wuxuu kaloo ku daray:-

24- Xigasho Somaliatoday.

*" **Max'ud Ciise (Abu Muxsin)** ma noqon nin go'aan leh, wuxuuna u liicay dhankii kooxda jihaad-doonka ahayd, wuxuuna ka baqay kala jab ku yimaada mucaskarka Khalid Bin Walid (Ex-Guulwade) bal waaba sameeyeen kala jabkaas. Kismaayo waxaa yimid jihaadiyiin caalami ah, mucaawino yar ayay mucaskarka siiyeen. Ibraahim Afqaanina waa ku xirnaayeen. Bil ayaan Kismaayo joogay, intaan ku sugnaa ayaa USC Kismaayo soo weerartay. C/qaadir Xaaji Masalle ayaa ugu tegey mucaskarka hoggaankii Al-Ittixaad, wuxuuna ku yiri hub iyo raashin na siiya aan isaga difaacno USC, waxay ugu jawaabeen naga helimaysaan. Daaroodkii dagaalka ayuu galay dib ayeyna isaga riixeen USC."*

Maxaa dhacay intuu Daaroodku ku maqnaa dagaalkii USC? Sheekh Cali Warsame ayaa ka sii warramaya.

"Intay Daaroodku ku maqnaayeen dagaalka USC ayaa kooxdii yarayd ee mucaskarka ku tashadeen inay magaaladda Kismaayo qabsadaan. Fadhigoodii ay ku tashanayeen ayay isku khilaafeen. Laba dhallinyaro ah ayaa hal-haleel nagu soo gaaray aniga iyo Sheekh Max'ud Macallin oo joogna masjidka mucaskarka ku yaalay, waanu u tagnayn, waanuna kala cayrinnay annagoo ku niri ma waxaad u babac dhigi kartaan ragga Caydiid iyo malleeshiyadii USC iska cayriyay."

Diyaar-garowgii Al-Ittixaad Al-Islaam ee ku wajahnaa abuuritaanka dagaal-yahanno ururku yeesho ayaa waxaa aad u carqaladeeyay dagaalka qabiilooyinka u dhexeeyay, kaasoo wax badan hakiyay fursado lagu xoojin lahaa ciidamada Al-Ittixaad iyo tababariddoodaba. Walow dhinaca Islaamiyiintana uu ka jirray kasbashada dhallinyaradda dagaalka kala qayb-qaadanaysay. Sheekh Cali Warsame Muqdisho ayuu dib ugu noqday marku arrimahaasi murgeen, isagoo marxaladdahaas ka dib wixii dhacay ka waramaya wuxuu yiri;-

" Markaan doonay inaan Muqdisho ku noqono, maleeshiyaadkii qabiilooyinka ayaa waddooyinka oo dhan joogay. Baraawe ayaan dhaafiweynay, waxaanu lug ku galnay Muqdisho. Daaroodkiina waa jabay, USC-na Kismaayo ayay u dhowaadeen."

14 April, 1991 ayay xoogaggii Al-Ittixaad Al-Islaam si sibiq ah waxay kula dagaallameen malleeshiyooyin ururkii USC taabacsanaa buundada Araare, una dhow Jamaame ee Gobbolka Jubbada Hoose. Dagaalka Araare ayaa ahaa dagaalkii ugu qarada weynaa ee lagu dagaallamo Jubbooyinka bilowgii dagaalka sokeeye. Al-Ittixaad Al-Islaam waxaa saldhigyada Kismaayo kala ahaayeen saddex meelood oo ahaa xerada Guul-wade, Dekadda Kismaayo iyo Xarunta Keydka Shidaalka Kismaayo. Waxaa lagu qiyaasi karay xoogagga Islaamiyiinta ee ku sugnaa magaalada Kismaayo ugu yaraan siddeed boqol oo dagaal-yahan oo tababaran, diyaarna u ahaa inay dagaal galaan.

Si gaar ah marka loo xuso dagaalka Araare waxaa soo baxaya in Al-Ittixaad Al-Islaam khidadda dagaalka si weyn uga aqoon badnaayeen malleeshiyaadka Gen. Max'ed Faarax Caydiid. Si qorshaysan ayay unug unug ugu habays-naayeen dagaal-yahannadoodu iyagoo garanayay halka ay xabadda ku ridayaan oo u ah yoolka, waxayna difaac kaga jirreen buundada Araare dhinaca Jamaame u jeeda iyo waddada laamiga ah ee Jilib aadda. Muqdisho waxaa ka soo ambabaxay xubno ka tirsanaa Al-Ittixaad Al-Islaam oo ay ka mid ahaayeen **Sheekh Xasan Dahir, Sheekh C/llaahi Axmed Sahal, SheekhXassan Calasow** iyo **Dr. Max'ed Daahir Aweys**, waxayna qaarkood u gudbeen Kismaayo, si ay u soo arkaan dhinaca kale ee Al-Ittixaad. Waxay safka hore ee dagaalka Araare kula kulmeen **Ibraahim Xaaji Jaamac "Afqaani", C/llaahi Raabbi, Xassan Mahdi** iyo dhallinyaro ka tirsanaa xoogagga Al-Ittixaad. Xubnaha dhex-dhexaadinta ka waday labada dhinac si aanu dagaal u dhicin, waxay Al-Ittixaad gaarsiiyeen Gen. Caydiid aragtidiisa ku aaddan waxyaabaha la isku hayo iyo wuxuu dhinaciisa talo ahaan ku soo jeedinayo oo ah sidan:-

"Al-Ittixaad in ciidankoodu iyo dagaal-yahanadoodu ku ekaadaan xeryahooda. USC waxay ka helayaan ammaan ah inaanay faragashan doonin howlahooda u gaarka ah. hubka waaweyna ee ay haystaana waa inay soo wareejiyaan."

Gen. Caydiid

Jawaabti Al-Ittixaad Al-Islaam ka bixiyeen dhambaalkii Gen. Max'ed Faarx Caydiid waxay noqotay:-

" Waxaan tallo ku soo jeediynaynaa in maleeshiyaadka USC-da ee uu horkacayo Gen. Max'ed Faarax Caydiid dib uga laabtaan Kismaayo, kuna noqdaan Muqdisho. "

Xubnihii ka tirsanaa Al-Ittixaad oo markoodii hore ka yimid Muqdisho waxay go'aanka Al-Ittixaadka Kismaayo soo gaarsiiyeen Gen. Max'ed Faarax Caydiid. Kolkuu arkay is-mari waaga taagnaa, Sheekh Xasan Dahir si hoose ayuu farriin ugu diray rag muhiim ahaa oo ku sugnaa Goobweyn oo dhinaca qorax ka soo baxa 15Km kaga beegan Kismaayo isaga oo ku yiri:-

"Gen. Max'ed Faarax Caydiid waa idinku soo duullayaa iska dhiciya." Muqdisho ayuuna Sheekh Xasan Daahir u kicitimay.

Al-Ittixaad Al-Islaam waxaa dhex-dooda ka jiray is khilaafka ku aaddannaa dagaalka laga barbar dagaallamayo qabiilooyinka. Sheekh C/qaadir Nuur Faarax ayaa kula taliyay hoggaamiyayaasha ciidamada Al-Ittixaad Al-Islaam ee tira ahaan u badnaa qabiilka Daroodka inay

faaruqiyaan xeryaha ciidan ee ay ku leeyihiin Kismaayo, loona raro ciidamada tuulada Dhoobley. Intaa waxaa dheeraa in garabkii ciidamada Al-Ittixaadkii Kismaayo joogay ahaayeen koox si gaar ah u doonaysay inay awood helaan.

Xoogagga Al-Ittixaad Al-Islaam ee xerada Guulwade Kismaayo saldhiga u ahayd waxaa dagaal gelinaayay xubno qaarkood ka soo dagaallameen waddanka Afghanistaan, uuna ka mid ahaa Ibraahim Afqaan iyo xubno kale oo ka tirsanaa ciidamada, ayna ka mid ahaayeen Col. Max'ud Ciise, Xassan Mahdi. Hoggaamiyaayaasha ciidamada Al-Ittixaad dagaalka lagaga hortagayay Gen. Max'ed Faarax Caydiid waxay u arkayeen fursad qaali ah oo ay degaankaas ka abuuri karaan awood Islaamiya oo waqtiga dambe hanata waddanka Soomaaliya oo xilligaas ku jiray bilowgii dagaalka sokeeye. Waxaa jiray khilaaf aan soo shaac bixin ee u dhexeeyay rag dagaalka Islaamiyiinta hoggaaminayay. Gelitaanka dagaalka ee Al-Ittixaad Al-Islaam lagam ogayn Burco oo saldhig u ahayd Amiirka guud ee Al-Ittixaad, Sacuudiga, Imaaraadka Carabta iyo waddamada Khaliijka. Sidaa darteed dagaalkaas laguma gelin talo Al-Ittixaad Al-Islaam u dhan yihiin. Xubnaha aadka u diiddanaa in la galo dagaalkaas ayaa waxaa ka mid ahaa Dr. Axmed Xaaji C/raxmaan, Sheekh Yuusuf Aadam iyo Sheekh C/laahi Abtidoon.

Sheekh C/llaahi Diiriye Abtidoon oo ka hadlayay xurgufta colaada muuqatay ee Kismaayo, una dhexeeysa Al-Ittixaad Al-Islaam iyo xoogaggii Gen. Max'ed Faarax Caydiid hoggaaminayay ee Jabhaddii USC-da wuxuu yiri:-

" Annagga qolyahayaga dagaalka diidanaa , waxaannu qabnay oo u sheegnay si bareer ah innaan Al-Ittixaad Al-Islaam ka garab dagaalamin maleeshiyaadka qabiilooyinka ee isku haysta Jubbooyinka, ragga sidaas ila qabay waxaa ka mid ahaa Cali Daahir Aweys iyo Sheekh Xasan Calasoow."

Dagaalkii Araare waxaa ku gacan sarreeyay Al-Ittixaad oo si adag isaga caabbiyay duulaanka xoogaggii USC-da. Islaamiyiinta ayaa waxaa dhabar wareemay xoogaggii ka soo horjeeday USC-da ee uu hoggaaminayay Gen. Max'ed Siciid Xersi *"Morgan"* oo iyagu is tusay haddii Islaamiyiintu guuleystaan inaan gacanta wax ugu jireyn, aakhirkana laga saari doono deegaanka si isku mid ah iyaga iyo USC-daba. Wuxuu ka doorbiday guusha Islaamiyiinta in magaalada Kismaayo gacanta u gasho Gen. Max'ed Faarax Caydiid.

Kooxaha sida fog daacadda ugu ahaa Gen. Max'ed Siciid Xirsi *"Morgan"*ee ka barbar dagaallamayay Al-Ittixaad Al-Islaam waxay banneeyeen aaggii ay difaaca uga jireen si aanay u guulaysan Islaamiyiintu oo dagaal gacmaha la isula tegay kaga soo horjeeday ciidamo lagu qiyaasay 2000 (Laba kun) oo dagaal-yahan iyo in ka badan

120 (*Boqol iyo Labaatan*) gawaarida tiknikada dagaalka ah, iyadoo tirada Islaamiyiinta ee dagaalka ku jirtay lagu qiyaasay 500 (Shanboqol). Xoogga kale ee u harsanaa Al-Ittixadad waxaa laga dhigay keyd ciidan. Islaamiyiinta dagaalka kula jiray *USC* waxaa hoggaaminayey xubno ay ka mid ahaayeen Col. Max'ud Ciise (*Abuu Muxsin*), Ibraahim Afgaani, Xassan Mahdi iyo C/llaahi Raabbi.

Gen. Morgan

Fekerkii Gen. Max'ed Siciid Xersi *"Morgan"* ee ahaa in la jebiyo kooxihii Islaamiyinta (*Al-Ittixaad Al-Islaam*) ee ka dagaallamay aagga Jubooyinka waa uu guuleystay. Waa laga gacan sarreeyay Islaamiyiintii Al-Ittixaad Al-Islaam. Waxaa Dagaalkii Araare kaga geeriyooday Al-Ittixaad inta u dhexeysa Konton ilaa Lixdan dagaalyahan, waxaana kaga dhaawacmay inta u dhaxaysa 110 ilaa120 dagaalyahan. Sidoo kale waxaa USC-da soo gaaray dhimasho iyo dhaawac intaas ka fara badan. Waxaa dagaalkaas Gen. Max'ed Faarax Caydiid hoggaamintiisa uga hooseeyay Col. Cabdi Xassan Cawaale *"Qaybdiid"*.

Waxaa la arkayay inuu jirro qorshe mideysan oo ay qabeen hoggaamiyayashii dagaalka sokeeye ee Soomaaliya horkacayay, kana soo horjeeday kooxaha islaamiyiinta ah. Gen. Max'ed Faarax Caydid iyo malleeshiyaadkii uu hoggaaminayay waxay Kismaayo soo galeen 25 April. 1991, iyagoo soo jiiray difaacii dagaal-yahannadii Al-Ittixaad oo dagaalka ay uga bexeen qabiilooyinkii ka feer diriraayay. Soo gelitaankii USC-da ee Kismaayo, wax yar ka hor waxaa dekedda Kismaayo ka furtay markab lagu magacaabi jiray M/V Kuanda. Kaas oo u rarraa hey'adda ICRC-da. Waxaa Markabkaas xoog ku kaxaystay dagaal-yahannadii Al-Ittixaad Al-Islaam, waxaana dekedda Kismaayo ka raacay ilaa 600 (*lix boqol*) qof oo u badnaa Al-Ittixaad iyo taageerayaashooda. Waxay Al-Ittixaad ku rarteen markabkaas hubkoodii intiisii badnayd, iyagoo hubkaas kala degay markabka kolkii uu gaaray Raas-Kambooni.

Ras-Kambooni ayaa noqotay sal-dhiggay isku urursadaan xoogaggii Al-Ittixaad ee ka soo jabay Kismaayo, dabadeedna si dhaqso ah qaab ciidan isugu habeeyay. Waxaa jiray dagaal-yahanno ka tirsanaa Al-Ittixaad Al-Islaam oo dhaawac ahaa oo doonyo loogu qaaday Boosaaso. Waxaa doon lagu magacaabo **Nabiyuu-Bismillaaha** keentay 24 April 1991[kii]dhaawicii Al-Ittixaad Al-Islaam dekadda Boosaaso.

Amiirkii Al-Ittixaad Al-Islaam Sheekh Cali Warsame wuxuu ka hadlay dagaalkii Al-Ittixaadku Al-Islaam la galeen malleeshiyadii Gen. Caydiid, wuxuuna sheegay :-

" Dagaalkii Araare ma ahayn mid uu wax talo ah ku lahaa hoggaanka sare ee Al-Ittixaad. Waqtigaas jihaadiyiinta caalamiga ahi waxay indhaha ku hayeen waxyaabaha ka dhacayay gudaha dalka Soomaaliya, waxayna kooxahaas u soo diri jirreen raashin iyo lacago xubno ka tirsanaa Al-Ittixaad Al-Islaam oo ay si gaar ah gacansaar qarsoon ula lahaayeen ."

SAAMAYN INTEE LE'EG AYUU REEBAY DAGAALKII ARAARE?

Runtii dagaalkii Araare wuxuu shaki soo kala dhex-geliyay kooxaha Islaamiyiinta oo u kala miirmayay sida muuqatay qabiilooyinkii ay ka soo jeedeen. Waxaa soo shaac baxay kala qaybsanaantooda. Iyadoo kooxiba kooxda kale ku eedaysay inay ku xadgudbeen go'aankii Al-Ittixaad Al-Islaam ee ahaa in ay dhexdhexaad ka noqdaan dagaalka qabiilooyinka u dhexeeyay. Waxaa intaas barbar socotay barabugaando dagaal-oogayaashu ku hayeen Al-Ittixaad Al-Islaam si loo nacsiiyo dadka Islaamiyiinta, si markaas dagaal-oogayaasha beelaha Soomaalida qabiil qabiil ugu kala haysataan, isagana horkeenaan.

Sheekh C/raxmaan Abtiyoow, Sheekh Saciid Gurey, Sheekh Cali Wajiis iyo xubno kale ayaa si furan waxay gaar uga istaageen Al-Ittixaad. Qolyahan ayaa waxay gocanayeen arrimo khilaaf dhaliyay oo horay u jiray, kuna saabsanaa safar ay Suudaan ugu kicitimeen xubno ururka ka mid ahaa iyo qaybsigii Golaha Shuurada. Doodooda ayay ku saleeyeen inaan hoggaanka Al-Ittixaad isku ogeyn in laga qeyb galo dagaal qabiil. Waxay carrabka ku adkayeen inuu jiray go'aan ururku isku raacay 1988[kii] kaas oo ka hor istaagay in dagaal-yahanno Al-Ittixaad ahi ka barbar dagaallamaan SNM. Sidaas darteed dagaalka Araare wuxuu ahaa mid khalad ah in Al-Ittixaad magaceeda lagu galo, kooxdani waxay samaysteen urur cusub. Waxay ururkoodii cusbaa kooxdaasi ugu wanqaleen **Ansaaru Al-sunna**. Nasiibdarro ururkaasi ma sii waarin, waxaana sabab u noqday Sheekh Cali Wajiis oo burburiyay.

Muqdisho ayaa tageerayaasha USC-du waxay Islaamiyiinta u arkayeen in ay yihiin kuwa u adeegay qabiil iyaga cadow u ah, waxaana maalmahaas caan noqotay kooxaha Islaamiyiinta ah oo qabiil ciidamo u sameysanaya. Halkay waqtigii hore ka ahayeen kuwa isku duuban oo mid ah.

Xubno Al-Ittixaad Al-Islaam ah oo aan Daaroodka ahayn ee

arrimahan aan wax ka weydiiyay ayaa sheegay in dagaalkii Araare loo wada dhammaa. Marka laga eego xagga qabiilooyinka Soomaalida iyo unugyada ay ka koobnaayeen Islaamiyiintii dagaalka ku jiray, in kasta oo ay si ballaaran u shaacday in Islaamiyiinta fakarka qabiilku soo kala dhex-galay. Mid ka mid ah aqoon-yahannada Islaamiyiinta oo ku sugnaa Boosaaso ayaan weydiiyay waxa ka jira in qaab qabiil dartiis Islaamiyiintu u kala qeyb-sameen dagaalkii 1991[kii] ka dhacay Araare.

Wuxuuna iigu jawaabay :-

"Arrintaasi sax ma ah, qabiil qabiilna islaamiyiintu uma kala qeybsamin."

Waxaase jiray ayuu yiri:

" In lagu deg-degay go'aan qaadashadii dagaalka Araare xilligaas".

Ibraahim Afqaani ayaa si kale u dhigay dagaalkii Araare. Mar uu tegay 1991 Nairobi, Kenya, wuxuu sheegay in feker ahaan lagu kala qayb-sanaa dagaalkii Araare, ayna jirtay sin-biriirixasho qabiil. Waxaa xusid mudan in Ibraahim Afqaani uu ka mid ahaa hoggaamiyayaashii Al-Ittixaad ee dagaalkii Araare ee Islaamiyiinta iyo USC Gen. Max'ed Faarax Caydiid iskaga horyimaadeen. Dagaalkii Araare waxaa keliyo ee laga bartay ayaa ahayd sida fudud ee kooxaha Islaamiyiinta ah u deg-degaan, iyagoon qorshaynsan istaraatijiyad ay u dhan yihiin.

Dagaalkii ka dhacay Araare Al-Ittixaadka ku abtirsada qabiilka Daaroodka ayaa la yiraahdaa waxay si qabiilinimo ah dagaalkaas uga horyimaadeen .USC-dii Gen. Max'ed Faarax Caydiid oo baacsanayay ciidamadii qabiilka Daaroodka ee laga soo jebiyay daafaha Muqdisho. Ka dib markay ku dhowaadeen inay gaaraan caasimadda Muqdisho. Su'aal la isweydiin karo ayay noqotay, Maxay Al-Ittixaadkii Kismaayo ku sugnaa u hor istaagi waayeen ciidamada Daaroodka ee duullaanka ku soo ahaa Muqdisho iyo beelaha Hawiye? Maxay labada ciidan ee dagaallamayay u kala dhex geliwaayeen?

Al-Ittixaad Al-Islaam keliya lama oran karayn waxay ammaamudeen ciidan u gaar ah. Waxaa jiray burburkii xukuumaddii Maxa'ed Siyaad Barre wax yar ka dib bishii Feb. 1991[kii] inay kulan isugu yimaadeen Cullimada Islaamka Soomaaliyeed (Majmac Culimaa Al-Islaam Al-Soomaal) waxaa horseed uu u ahaa ururkii Tajamacul Islaam. Madax waxaa u noqday **Sheekh Max'ed Macallin Xassan.**, waxaana xubnihii saxiixay ee hormuudka u ahaa ka mid ahaa:-**1-Sheekh Xassan Cali Calasow (Sheekh Xassan Cadde) 2- Sheekh Max'ed Sheikh C/lle (Sheekh Max'ed Guud) 3- Sheek C/llaahi Minhaaj 4- Sheekh Nur Barud Gurxan, 5- Sheekh Max'ud Cawale 6- Sheekh Muuse Cagaweyne 7- Sheekh Xuseen Calasow Basey 8- Sheekh C/llaahi Cumar Nuur 9- Sheekh C/ ale Xuseen Cali 10- Sheekh Cumar Macallin Nur 11- Sheekh C/raxmaan**

Sheekh Abuukar 12- Sheekh Axmed Faarax Max'ed 13- Sheekh Cali Sheegow 14- Sheekh Axmed Cali Cismaan.

Kulankoodii ugu horreeyay ee Muqdisho ayaa waxaa ka soo baxay in la abuuro kooxo hubaysan oo suga ammaanka goobaha muhiimka ah ee Majmaca. Ciidankaas ayaa loogu wanqalay magaca **"Horseed"**. Waxay ahaayeen kuwa ilaalo ka haya Maxkamad Islaami ah oo waqtigaas la furay, balse aan si weyn u dhaqan gelin. Gen. Max'ed Faarax Caydiid oo waqtigaas u muuqanayay dagaal oogaha ugu awoodda badnaa Muqdisho ayaa jiritaankii ururka Majmaca Cullimada u arkay khatar ku soo kordhaysa oo ka imaanaysa urur diini ah oo la qaab noqon kara Al-Ittixaad Al-Islaam. Wuxuu Jananku qalqaalo u galay soo dhowaysashada ururkan, isagoo ka duulaya dagaalkii uu la galay Al-Ittixaad oo qabiilka Daaroodka uu u nisbaynayay, waxaa is tusay in iyaguna kuwaas la midoobaan ciidan ahaan iyo siyaasad ahaanba. Arrinta la midowga Gen. Max'ed Faarax Caydiid ee Majmaca Cullimada waxa ku kala jabay ururkii, iyadoo xubno door ahi diideen in lala midoobo Caydiid. Ragga aadka ugu ololeeyay in Gen. Max'ed Faarax Caydiid lala midoobo waxaa ka mid ahaa Xasan C/raxmaan Xayle oo isagu ka tirsanaa shakhsiyaadkii sababta u ahaa kala jabkii dhaq-dhaqaaqii Jamaaca Islaamiya, waxayna u kala jabeen laba qaybood, koox la baxday **Ahlu Sunna Wal Jamaaca** iyo koox ku hartay **Majmaca Culimada,** waxaana Janaraal Caydiid taageerayaal u noqday kooxda Ahlu Sunna Wal Jamaaca oo u badnaa reerka janaraalku ka soo jeedo.

Ka dib burburkii lama filaanka ahaa ee Somaaliyeed iyo dagaalladii jabhadaha oo isku beddelay dagaallo qabiil, waxay ku noqotay Islaamiyiinta kedis, taas oo dhalisay kala qaysanaan fara badan. Tusaale ahaan,ururka Al-Ittixaad oo go'aansaday 1988 inaysan gelin dagaallada jabhadaha qabiilka ku dhisan iyo dowladda, waxay tallo la'aan ku galeen dagaallo u dhexeeya qabaail hubeysan oo ay kala hoggaaminayaan generaaladii dowladdii Ma'ed Siyaad Barre. Arrinkaas Al-Ittixaad waa ku kala qaybsamay. Waxaana mar kasta muuqanayay jilicsanaanta hoggaankooda, xagga go'aan qaadasho la'aanta ama fullin la'aanta go'aannada la qaato. Dhanka kale, islaamiyiinta qaar ka mid ah (Majmac) oo Muqdisho ku haray waxay sameeyeen ciidan hubaysan oo ku shaqeynayay magaca **"Maxkamad Islaami ah"**, laakiin asna waa kala qaybsamay oo labadii hogaamiye kooxeed ee markaas Muqdisho isku hayay ayay kala raaceen markii dagaalku mar kale reernimo isku beddelay. Hub urursigaas iyo dagaalladas kuma jirin Xarakada Al-Islaax oo iyadu aan ka mid noqon majmaca, iskeedna u go'aansatay in halku-dhig noqdo. **Islaax daata al-Bayn, Al-Igaatha iyo al-Dacwa wa Irshaad.**

SHIRKII HOGGAANKA AL-ITTIXAAD JABUUTI 1991.

Marka dagaal la galo ee lagu guuldarraysato sideedaba waxaa soo baxa dhaliilo qarsoonaa iyo is eedayn xaddhaaf ah. Waxaa la shaaciyaa in qolo sabab u ahayd guuldarradaas. Sidaas darteed ayaa la filayay in koox uun la eedeeyn doono Al-Ittixaad Al-Islaam dhexdooda. Al-Ittixaad Al-Islaam markay kala hagoogteen guuldarro dagaalkii Araare ka dhacay ayaa xubnihii ka soo horjeeday in laga barbar dagaallamo maleeshiyaadka qabiilooyinka waxay ka dalbeen Golaha Shuurada ee ururka in kulan degdeg ah la isugu yeero xubnaha Fullinta iyo Shuuradaba, ee ururka lagana wada hadlo marxaladda markaas taagnayd iyo guuldarradii dagaalkii Araare soo wajahday Al-Ittixaad. Xilligaas aad suurtagal uma ahayn in guud ahaan Soomaliya meel ka mid ah la isugu yimaado, waxaana lagu jiray bilowgii dagaalka sokeeye. Jabuuti ayaa u muuqatay halka kullan loo dhanyahay la isugu imaan karo. Waa la isku waafaqay in kulankaas la abaabulo, lana yimaado goobtaas lagu ballansanaa.

Dhammaan xubnihii ugu muhiimsanaa hoggaanka Al-Ittixaad Al-Islaam intoodii badnayd ayaa ka soo qayb galay kulankaas Jabuuti ee aan caadiga ahayn, waxaana la garan karay qodobbada ugu muhiimsan ee looga doodi karay inay ahaayeen :

- Dagaalkii ka dhacay Araare.
- Sidii hoggaanka ururku u noqon lahaa mid qaata go'aanno loo dhan yahay
- Xal u helidda khilaafka Al-Ittixaad dhexdiisa ka muuqanayay.

Tan iyo waqtigii dhiddibada loo taagay ururka Al-Ittixaad Al-Islaam waxaa jiray is qab-qabsi dhinaca awoodda ah iyo weliba xafiiltan aan laga sal gaari karin oo u dhexeeyay xubnaha muhiimka u ahaa ururka. Arrimahaas ayaa aad u xoogaystay burburkii dowladdii Soomaaliya ka dib, noqdayna mowduuc xasaasi ah oo taagan.

Kulankii Jabuuti 1991, ugu horreyntii waxaa hadalka soo jeedintiisa qaatay xubnihii mas'uulka ka ahaa amarkii lagu bixiyay in ay dagaal galaan xoogaggii Al-Ittixaad ee ku sugnaa Kismaayo. Xuseen Cabdulle Codweyn, C/raxmaan Max'ed Jibriil iyo xubnihii la fakarka ahaa waxay ku doodeen in dagaalkii Araare ka qaybgalkiisa ay ku saxsanaayeen, isla markaana uu jihaad ahaa, maadaama iyagu (*Al-Ittixaad*) gacanta ku hayeen Kismaayo. Waxay ku adkaysteen go'aankooda dagaal galka inuu sax ahaa, ayna mudan yihiin in Golaha Shuuradu ku taageeraan, welibana lagu bogaadiyo howshaas. Xubnaha ku dooday in dagaalkaas la galay khalad ahaa, isla markaana aannu ahayn go'aan ururka Al-

Ittixaad wada gaaray, waxaa horseed u ahaa Sheekh C/llaahi Diiriye Abtidoon iyo Sheekh C/qadir Cukaash, waxay ugu horreyntii soo bandhigeen in la jebiyay go'aankii Golaha Shuurada ee 1988[kii] loogu diiday xubno ka tirsan Al-Ittixaad in ay ka barbar dagaallamaan SNM oo dagaal xilligaas kula jirtay dowladdii Max'ed Siyaad Barre, waxayna iftiimiyeen in koox gaar ah awoodda Al-Ittixaad Al-Islaam doonayaan inay ku takri falaan oo maroorsadaan.

Dood dheer ka dib Golaha Shuurada Al-Ittaxaad Al-Islaam kulankoodii Jabuuti waxay ku soo afmeereen in la ganaaxo xubnihii dagaalka geliyay dhallinyaradii Al-Ittixaad Al-Islaam, waxaana carrabka lagu dhuftay **Col. Max'ud Ciise (Abu Muxsin)** iyo xubno kale inay qaataan eedda halkaas taallay. Go'aan guud waxaa laga dhigay in aan la qaadin tallaabo aanu ansixin Golaha Shuuradu dhinaca siyaasada iyo ciidamadaba. Shirka Jabuuti waxaa xubnaha qa'arkood u arkayeen mid waqti dhumis ah oo aan si qoto dheer looga wada hadlin salka khilaafaadka taagnaa ee sababay in isu imaatin degdeg ah loo waco hoggaanka Al-Ittixaad Al-Islaam. Kaadirka hoggaaminta ururka ugu weyn Islaamiyiinta Soomaaliya marka dhinac walba laga eego xilligaas waxaa soo baxayay u nuglaanshahooda inay si fudud u kala daadan karaan. Waxaase hakinayay in sidaas wax u dhacaan xubna ka tirsanaa Al-Ittixaad Al-Islaam oo mar walba u heellanaa inaan la kala tegin. Waxaa howl-wadeennada hoggaanka Al-Ittixaad qaarkood u muuqanayay in hoggaaminta Soomaaliya ay iyagu hantaan mudo dhow, si dhaqso ahna looga jibo keeno halganka Islaamiyiinta, isla markaana hoggaanka Al-Ittixaad noqdaan madaxda hoggaaminaysa dalka Soomaaliya. Ma jirin qorshe oranaya hoggaamiinta dalka ha loo daayo waqti iyo ka mira dhalinta istaraatiijiyadda Islaamiyiinta.

Sheekh C/laahi Dirriye Abtidoon ayaan ka waraystay kulankii Jabuuti ee Al-Ittixaad Al-Islaam 1991[kii] gabagabadiisii waxyaabihii la isku waafaqay, wuxuuna yiri:-

" Guud ahaan kullnkaas Golaha Shuuradda Al-Ittixaad Al-Islaam, waxaa la isaga af gartay in raggii dagaalkii Araare hoggaaminayay khalad ku dhaceen, arrintaasna aan dib loogu noqon mar dambe, isla markaasna mucaskaradda iyo abaabulka dagaalka la joojiyo."

U GUURISTII AL-ITTIXAAD GOBOLLADA WAQOOYI BARI.

Xoogaggii Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa afar bilood ka dib waxay ka soo guureen Raas-kambooni Augost 1991[kii], iyagoo soo degay Dhoobley. Talada guud ayaa ahayd in Islaamiyiintu ay dhinaca gobollada Bari u guuraan. Waxaase jiray xubno ka tirsanaa Al-Ittixaad oo aad u

danaynayay in dagaal-yahannadoodu dib ugu laabtaan Kismaayo, xubnahaas waxaa ka mid ahaa **Sheekh C/waaxid Xaashi, Sheekh C/raxmaan Max'ed Jabriil, Xassan Ashkir, Xuseen Cabdulle Codweyn, Max'ed Rashid Cismaan.**

Avv. Xuseen Cabdalla Codweyn ayaa ka mid ahaa ragga doonayay in ciidammada Al-Ittixaad Al-Islaam deganaadaan Jubbooyinka, wuxuu iiga warramay sababta ay u doonayeen inaan dagaal-yahannada Al-Ittixaad Al-Islaam loo rarrin:-

"Feker ahaan anigu waxaan qabay in dagaal-yahannada Al-Ittixaad Al-Islaam ku negaadaan gobollada Jubbooyinka, waxaana ku sababeeyay arrintaas inay gobollada Waqooyi Bari joogeen kaadir Al-Ittixaad oo dhinac walba kaga filan. Goobta u baahan in la hantaana ay tahay Jubbooyinka. Aniga iyo inta ila aragtida ahi sidaas ayaannu qabnay."

Kolkuu aad u muuqday kala duwanaanshaha fekerka Al-Ittixaad Al-Islaam ee Jubbooyinka ayaa la doorbiday in loo yeero **Sheekh Xassan Daahir Aweys** oo ku sugnaa Sacuudiga. Nairobi ayuu soo gaaray si uu talo uga bixiyo ismari waagaas u dhexeeyay Al-Ittixaad oo ku muransanaa sida loo jihaynayo dagaal-yahanadii Al-Ittixaad ee ku sugnaa jubbooyinka. Wuxuu Nairobi uga sii gudbay Dhoobley. Xubnaha muhiimka ahaa ee ku weheliyay socdaalka waxaa ka mid ahaa Sheekh C/qaadir Cukaash iyo Sheekh Adem C/dulle Garweyne. Sheekh Xassan Daahir Aweys kolkuu gaaray Dhoobley wuxuu weydiiyay dagaal-yahannadii ku sugnaa halkaas ee Al-Ittixaad Al-Islaam waxay doonayaan.

" Inta badan dagaal-yahanadii waxay doorteen in loo kicitimo Bari, sidaas ayuuna taageeray Sheekh Xassan Dahir. Xubnaha qaarkood ayaa codsaday in qayb ka mid ah xoogagga dagaalka ee Al-Ittixaad Al-Islaam loo daayo deegaanka ay joogeen. Waa laga oggolaaday arrintaas, waxaana loo reebay in ku dhow laba (200) oo dagaal-yahan, iyadoo madax looga dhigay Xassan Ashkir."

Hasse ahaatee Sheekh Xassan C/laahi Turki oo taliye u ahaa koox ka mid ahayd dagaal-yahannada Al-Ittixaad ayaa si toos ah uga amar diiday hoggaanka sare ee Al-Ittixaad Al-Islaam. Isaga iyo ciidamo taabcsanaa waxay kaga hareen Dhoobley. Waxaa kaloo talaabadaas ku raacay Sheekh C/raxman Max'ed Jibriil oo u sheegay Al-Ittixaad inaanay ka soo faa'iideyn aaditaankooda Bari. Wuxuu ku adkaystay Sheekh C/raxmaan Max'ed Jibriil in lagu negaado deegaannada Jubbooyinka. Fekerkaas waxaa la qabay rag ka tirsanaa Hoggaanka Guud ee Al-Ittixaad, kuna sugnaa Koofurta Soomaaliya, iyagoo talada ku negaanshaha Jubbooyinka sal uga dhigay in deegaannadaasi yihiin kuwo ku habboon istaraatiijiyadda dhinac walba ah.

Dagaalkii Araare ayaa guul-darradiisii waxay hoggaanka Al-Ittixaad Al-Islaam soo hor-dhigtay su'aalo ay ka jawaabiddoodu adag tahay.

Kulamo badan oo Al-Ittixaad si is daba joog ah ugu qabteen dalka gudihiisa iyo dibaddiisa ayaa natiijadii waxay noqtay is-canaanasho ururka dhexdiisa ah. In kasta oo is khilaafkaasi aannu ahayn mid aad u burburin karay ururka. Waxaa jirtay in xubno badan oo ka mid ahaa Guddiga Fullinta ee Al-Ittixaad ay si dhab ah u adkaynayeen in go'aan qaadasha dagaalkii Araare ahaa mid aan laga wada tashan oo dad gaar ahi fulliyeen, si sharci ahna aysan isugu raacin goleyaasha hoggaaminta. Khaladaad-kaas soo baxay ayaa ururku ugu sigtay in uu ku kala qayb-samo.

Al-Ittixaad waxay la soo if baxeen qaab ka wanaagsan hab-dhaqanka dagaal oogayaasha (*Warlords*). Waxayse ku fashilmeen in ay si hagaagsan u oddorosaan, kuna xisaabtamaan hab-dhaqanka siyaasadeed iyo deegaaneed ee dhulka ay danay-nayaan in ay ka taliyaan. Waxaa kaloo lagu dhalliilaa Al-Ittixaad .inay mar walba dhayalsadaan awoodda cadowga ka soo horjeeda, waxaana ka muuqatay is cajabin iyo inay wax walba jiiri karaan.

Burburkii Soomaaliyeed ka dib waxaa la arkay doorka sii xoogaysanayay ee Islaamiyiinta ee dhinaca siyaasadda, dhaqaalaha, kobocooda awoodeed iyo hanka hoggaamineed ee ay rabeen inay ku hantaan Soomaaliya. Waxaase dhinacyada kale jiray aragti feejigan oo ka imanaysay ragga dagaal-oogayaasha ah ee u hanqaltaagayay in ay gacanta ku dhigaan awoodda hoggaamineed ee Soomaaliya, iyadoo raggaasi aalladda ay siyaasaddooda u isticmaalayeen ahayd qabiilka oo inta badan dadka Soomaalida ahi u nugul yihiin.

Okt,1991 dagaal-yahannadii Al-Ittixaad ee uu hoggaaminayay Col. Max'uud Ciise Saciid (*Abu Muxsin*), horjoogayaasha ciidamadda Al-Ittixaad Al-Islaam ee kuwadii hore iyo kuwa cusbaa oo ku soo biirayba waxay kala ahaayeen Sheekh Axmed C/samed, Sheekh Max'ed Sheekh Xasan, iyo nin lagu magacaabi jiray Caynaanshe Dheere. Socdaal dheer ayey ugu soo hayaameen dhinaca gobollada Waqooyi Bari ee dalka Soomaaliya (*HaddaPuntland ah*). Ciidamadan Al-Ittixaad waxay wateen gadiid dagaal iyo mid xamuul oo aad u tiro badan, waxayna u muuqanayeen xooggag awood ahaan dheeli tiran marka laga hadlayo istaraatiijiyadda ciidamadda. Halka loo socdaa waa Boosaaso, waqtigaas waxaa maamulkeeda gacanta ku hayay koox ururka Al-Ittixaad Al-Islaam ka tirsanayd oo shacabka deegaanku u dhiibteen maamulka dekedda burburkii dowladda kadib. Waxaa kaloo iyana jirtay in hoggaanka SSDF ee waqtigaasi ku qanacsanaa maamulka dekedda ee Islaamiyiintu hayeen. Taas oo ay ku macneeyeen in wixii Islaamiyiinta loo dhiibo lagu aammini karo. Dadweynaha ayaa raalli ka noqday howshaas Al-Ittixaad Al-Islaam u hayeen bulshada, iyadoo taasi meesha ka saartay in qabiilooyinka deegaankaasi ku diriraan gacan ku haynta dekedda

Boosaaso, sidii ka dhacday magaalooyinka dekedaha leh ee Soomaaliya (*Muqdisho, Berbera, Kismaayo*).

Dhaqso ayay Al-Ittixaad Al-Islaam u bilaabeen qorshaha lagaga soo guurayay deegaannada Jubbooyinka, iyagoo beegsanayay dhinaca Bariga Soomaaliya. Hayaan dheer xoogaggii Al-Ittixaad waxay soo mareen Dhoobley iyo Buulo Xaawo. Ka dib waxay ka soo tallaabeen Luuq. Waxaa socdaal-koodu hakad galay kolkay marayeen Godey. Buundada ayaa loo diiday inay ka gudbaan, waxaana is hortaagay ciidankii dowladda Ethiopia. Waxaa jiray muran dhex-maray madaxdii Al-Ittixaadka Soomaali Galbeed iyo madaxdii Tigree-ga u joogtay Godey oo isku dayay inay carqaladeeyaan fasax dawladda Ethiopia siisay in ciidamada Al-Ittixaad aagaas ka soo gudbi karaan. Waxaa loo yeeray haweenay ciidamada madax u ahayd oo la oran jiray Jamiila, oo kolkii dambe u oggolaatay inay ciidamada Al-Ittixaad maraan Godey. Ciidankii geediga ahaa waxay degeen Halooya oo 30Km u jirta Godey, halkaas oo ay degganaayeen 15 cisho. Halooya ayaa ahayd xero tababar oo ay lahaayeen Al-Ittixaadka Kililka Shanaad(*Soomaali Galbeed*) Soomaalidu degto ee dhulka ay heysato Ethiopia. Waxay sii wateen xoogagga Islaamiyiintu safarkoodii gobolka Bari. Qabri Daharre ayay dhinac ka soo mareen, waxay cagta saareen banka Qorraxeey iyo jidka ku soo dhaadhaca Wardheer. Tuulada Garloo-gubay ayay habeenkii seexdeen. Subaxnimadii dambe waxay u soo guureen Ari caddeeye oo u dhow Laascaanood. Goor galab ah ayay Laascanood soo dhaafeen. Garoowe, Qardho intaba waa ka soo gudbeen. Waxay degeen meel weecad ah oo waddada ka baxsan oo u dhow tuulada Dalweyn, ilaa ay markii dambe ka soo gaareen togga Dhagcaan biyaha kaga daro Badda Cas oo Boosaaso Galbeed ka ah qiyaastii 10Km. Waxay halkaas ku sugnaayeen muddo 7 toddobo beri ah.

Waxaa sahmin lagu sameeyay goobtii la dejin lahaa dagaal-yahannada Al-Ittixaad. Meelaha la sahmiyay waxaa ka mid ahaa **Mareero & Shimbiro.** Waxaase markii dambe la isku raacay in la dego Qaw oo dhinaca qorrax u dhac kaga beegan Boosaaso, una jirta masaafo dhan 27Km. Goobtaa ayaa ahayd meesha sahankii la diray u dooray. Waxay kaloo Boosaaso ciidamadii soo gaaray ka degeen dhismaha Bakhaarrada Enji, Kontaroolka iyo Dekedda, iyadoo la isku biiriyay ciidamada Al-Ittixaad ee ka yimid Koofur iyo kuwii joogayba.

Mucaskarkii Nasrudiin (Qaw) ma noqon xarun tababar ciidan oo keliya ee waxaa durbadiiba laga bilaabay dacwada iyo duruustii khaaska ahayd. Col Sheekh C/qaadir Macallin C/laahi ayaa Tafsiirka Qur'aanka ka bilaabay iyadoo cullimo badan oo kale ay ka bixin jireen duruus diin ah.

Sheekh C/laahi Diirriye Abtidoon ayaa si furan u xaqiijiyay in Gollaha Shuuradda Al-Ittixaad Al-Islaam aanay raali ka ahayn in mucaskarka ugu weyn Jubooyinka ee dagaal-yahannadooda loo raro gobolladda Waqooyi Bari, waxaana jiray in xubno badan oo ka mid ahaa Gollaha Shuuradda ay aad u diidanaayeen soo guuristoodaas, iyagoo weliba ku adkaysanayay in la fulliyo go'aamaddii shirkii Al-Ittixaad Al-Islaam ee Jabuuti 1991[kii] oo muhiimadoodu ahayd in la casilo hoggaamiyayaashii Al-Ittixaad Al-Islaam ee dagaalkii Araare sababta u ahaa.

Dagaal-yahannadii Al-Ittixaad Al-Islaam ee saldhiggoodu ahaa Dhoobley ayaa si xawaare ah u kordhay howlahoodaa dhinaca abaabulka iyo ciidanba, iyagoo helay hub casri ah iyo weliba dhaqaale. Taas oo ku dhalisay feker ah in ay iyagu noqon karaan awoodda ugu ballaaran ee ciidamada ka jira Jubbooyinka. Waxaase Al-Ittixaad Al-Islaam dhabarjab ku noqday dagaalkii Kismaayo ku dhexmaray Beelaha Hartiga iyo Absamaha Dec. 1991[kii].

CUTUBKA II.

1- AL-ITTIXAAD IYO SSDF.

IFAFAALIHII COLAADDA AL-ITTIXAAD &SSDF.

Gen. Cali Ismaaciil oo ahaa sarkaal ka tirsanaa Ciidamaddii Xoogga Dalka Soomaaliyeed, madaxna ka ahaan jiray Kulliyaddii Istaraatiijiyadda ayaan weydiiyay farqiga u dhexeeyay Islaamiyiinta waqtigii dowladdii Max'ed Siyaad Barre iyo burburkii Qaranimaddii Soomaaliya. Wuxuu ka bixiyay jawaabtan:-

" Kooxaha Islaamiyiinta ah ayaa burburkii dowladdii dhexe la soo bannaan baxay aragti ka duwan middii lagu yiqiinnay xilligii dowladnimada Soomaaliya jirtay. Horay waxay ahaayeen kuwo ku jiheysan fidinta dacwada iyo baraaruggeeda. Waqtigii ay burburtay dowladdii dhexe waxay u wareegeen dhinaca ciidanka iyo samayn mucaskarro lagu tababaro dagaal-yahannada, waxayna u muuqdeen awood ciidan oo diyaar garow ku jirta."

Mar kale ayaan weydiiyay goorma ayay awooddoodu soo shaac baxday?

" Waxay ku soo shaac baxeen dagaalkii ka dhacay Araare ee Al-Ittixaad la gashay USC-dii Gen. Max'ed Faarax Caydiid hoggaaminayay. Si kasta wax ha u dhacaane waa la jabiyay, waxayna dib ugu gurteen Raas-Kambooni iyagoo badda iyo berrigaba maray."

Gen. Cali Ismaaciil mar kale isagoo ka jawaabaya su'aal ahayd in ay kala duwanaayeen islaamiyiinta Waqooyi Bari mandaqada la yiraahdo yimid iyo kuwii horay u joogay?. Wuxuuu si kooban ugu jawaabay

" Biyo fadhiya waxaa kiciya biyo socda."

Faragelin dibadda ahi kama maqnayn waxyaabaha kala duwan ee ka jiray Waqooyi Bari. Waxaa yimid niman asal ahaan Carab ah oo dhaqaale fara badan bixinayay. Sida xogogaalada u dhuun daloolay arrimaha gobolladda W/Bari qaar ka mid ahi sheegaan Al-Ittixaad Al-Islaam waxay doonayeen xilligaas inay isku duwadaan gobolladan awood ahaan.

C/raxman Al-Qaa'idi oo dhalasho ahaan boqortooyadda Sacuudiga ka soo jeeda ayaa madax ka ahaa Mu'asasad khayri ah oo la oran jiray **Al-Iqaasul Islaamiya,** isla markaana gacansaar la lahaa dhaq-dhaqaaqa Al-Ittixaad, aadna uga taakuleeyay dhinaca saadka ciidamada iyo weliba

dhaqaalayn kale oo xagga lacagta ah, dhowr jeer ayuu soo booqday Boosaaso. Dad kale ayaa sheega inuu ahaa nin ehlu diina, wuxuuna muddo afar sanno ah ku xirnaa gudaha waddanka Sacuudiga. Isagoo lagu tuhmay inuu xiriir la lahaa ururro diimeed caalami ah, waxaase jira warar kale oo sheegaya inaan loo oggolayn inuu boqortooyada Sacuudiga ka dhoofo, iyo weliba inuu hoggaamiye qabiil u noqday qoyskiisa oo la yiri asal ahaan waxay ka soo jeedaan qabiilka Qureysh.

Waxaa iska caddayd oo aan daah saarrayn in sirdoonka Sacuudigu gacan weyn ku lahaa Islaamiyiinta Soomaaliya, waxaana soo ifbaxda inuu ahaa aabbihii dalay dhamaan kooxaha Islaamiyiinta magacay doonaan ha la baxaane.Wuxuu Sacuudigu ka kaalmeeyay Islaamiyiinta Soomaalida dhinacyo badan si ay u hantaan awoodaha hoggaamiya waddamada u muuqan karay in laga samayn karo isbeddel Islaami ah, gaar ahaan waddamada Islaamka ee u janjeersaday dhinaca afkaarta Shuuciyada.

Sheekh Max'ed Ismaaciil oo ka mid ahaa koox ka tirsanayd ururka Al-Ittixaad, gobolka Bari-na soo gaartay Okt 1989 ayaa qeexay hadafkoodu inuu ahaa inay ka dhisaan Masaajidyo iyo Mal-caamado ama Dugsiyo Qu'raanka lagu barto Boosaaso. Sidoo kale ayey magaalada Qardho ka dhiseen Masaajid iyo Mal-caamad Qura'an. Burburkii dowladdii Soomaaliya kolkuu dhacay Islaamiyiinta ku sugnaa Bari waxay badbaadiyeen Isbitaalka, Garoonka Kubbadda Cagta iyo Dhismihii Injida, kolkaas ooy Boosaaso ka dhacday bililiqo xooggan oo lagu boobay Garoonka Diyaaradaha Boosaaso. Dad goobjoog ahaa xilligaas ayaa qiray in la boobi lahaa dhismayaashaas haddii aanay wadaadadu gacanta ku dhigi lahayn.

Sheekh Max'ed Ismaaciil ayaa masuul uga ahaa Al-Ittixaad Gobolka Bari, waxaa markii hore jagadaas uga soo magacaabay Maktabkii Gobollada ee Al-Ittixaad Al-Islaam oo waqtigaas uu madax ka ahaa Sheekh Cali Wajiis. Kolkuu xilkaas ka tegeyna waxaa lagu wareejiyay Dr. Cali Xaaji Warsame Axmed.

Dr. Cali Xaaji Warsame Axmed muddo kooban ayuu ahaa madaxa Al-Ittixaad ee Gobolka Bari, ka dibna wuxuu ku wareejiyay howshii uu hayey Sheekh C/qaadir Nuur Faarax oo madax u noqday 11 xubnood oo hogaaminaysay Al-Ittixaadka Waqooyi Bari dhinaca maamulka iyo ciidankaba, waxaana markaa ciidamada madax u ahaa Col. Faarax Xassan Faarax *"Weji Xun"*. Shirkii Baacadweyn ee Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa waxaa Sheekh C/casiis Faarax noqday hagaha siyaasadda iyo madaxa Al-Ittixaad ee deggaanadan isagoo bedelay Sheekh C/qaadir Nuur Faarax, waxaa kaloo la beddelay Col. Faarax Xasan oo lagu beddelay Sheekh Xasan Dahir oo loo dhiibay Maktabka Jihaadka Al-Ittixaad, waxaana goobtaas ka bilowday awood la wareegga kooxda

millateriga ahayd ee ururka Al-IttixaadAl-Islaam.

Sheekh Max'ed Ismaaciil ayaa ka warramay xilligii uu madaxa ka ahaa Al-Ittixaad Al-Islaamka Gobolka Bari waxyaalihii uu dareemay kolkay soo gaareen xoogaggii hubaysnaa ee ka yimid dhinaca Konfurta Soomaaliya, wuxuuna yiri:-

" Ciidan xoog leh ayaa noo yimid. Aniga ayaa madax u ahaa maamulkii xilligaas Boosaaso joogay. Waxaannu doonaynay inaan ku soconno tallaabo deggan oo ka fiirsasho leh. Macnaha tallaabada la qaadayo in la hubo. Qoladaas nagu soo biirtay waxay lahaayeen maskax askareed, mararka qaarkoodna waxaa dhacayay waxyaabo aan laga wada tashan oo askartu qaadi jireen. In la iska eego waxa dhib ah ee tallaabooyinka ka soo noqonaya. Sida arrintii ka dhacday saldhigga booliska ee magaalada Boosaaso iyo joojintii canshuurta ayaa ahaa waxyaabo ka fiirsasho weyn u baahan oo qolada noo timid aanay tixgelin balse ku dhaqaaqeen."

Islaamiyiintu Soomaaliya waxay aad u muujiyeen kartidooda, aqoontooda maamul iyo caddaalad u samayn beelaha dhexdooda meelo badan oo dalka ka mid ah. Al-Ittixaad Al-Islaam xilligii ay gacanta ku hayeen dekedda Boosaaso, waxaa madax ka ahaa hoggaanka degaannada W/Bari Sheekh Max'ed Ismaaciil oo reer Bari ahaa.Waxaase xilkaas laga qaaday Sheekh Max'ed Ismaaciil kolkii ay deegaanka soo gaareen xoogaggii Al-Ittixaad Al-Islaam ee ka yimid dhinaca Jubooyinka iyo Raas-kaambooni, waxaana lagu beddelay aqoon-yahan Dr. Cali Xaaji Warsame Axmed. Markii xilkii gobolka Bari uu wareejiyay Sheekh Max'ed Ismaaciil wuxuu u kicitimay waddanka Imaaraadka Carabta.

Dec. 1991[kii] waxaa Suudaan tagay mid ka mid ahaa saraakiisha hoggaamisa garabka millatariga Al-Ittixaad Col. C/qaadir Macallin C/llaahi. Xiriir ayuu la sameeyay hoggaanka Jabhadda *National Islaamic Fornt* ee Suudaan. Waxaa kaloo uu xiriir gaar ah la yeeshay xubno ka tirsanaa Jabhadda Guud ee Caalamka Islaamka, uuna ka mid ahaa Max'ed Catif (*Abu Xafsa Masri*). Heshiis hoose oo dhexmaray garabka hubeysan ee Al-Ittixaad iyo Al-Qaacida ayaan laga warhayn gudaha Al-Ittixaad intiisa kale, waxayna labada dhinac isla meel dhigeen in siyaasad ahaan iyo taakulo ciidanba Al-Qaacida taageerto garabka hubeysan ee Al-Ittixaad Al-Islaam. Heshiiskan ayaa laga qariyay xubnaha madaxda u ahaa Al-Ittixaad, waxayna si hoose qalinka ugu duugeen in loo soo diro xeryaha tababarrada Al-Ittixaad xubno tababar ciidan siiya dagaal-yahannada goobahaas ku xeraysnaa. Sidoo kale in loo soo iibiyo soddon (30) gawaarida dagaalka ah ee loo yaqaanno Land Cruiser 4WD ee qoryaha dusha laga saaro iyo taakulo kale oo ah saad iyo waxyaabaha la hal maala.

Fullinta dhammaystirka howlaha u gaarka ah Al-Ittixaad Al-Islaam

waxaa qaabilsanaa C/raxmaan Al-Qaa'idi xafiiska uu ku lahaa Jabuuti, iyadoo durba la soo gaarsiiyay Boosaaso mucaawinooyin dhowr ahaa. Col. C/qaadir Macallin C/llaahi wuxuu Soomaaliya ku soo noqday dabayaaqadii Jan. 1992 isaga oo ay weheliyaan saddex tababare oo ka tirsanaa Jabhadda Guud ee Isl amiyiinta Caalamiga ah.

Sheekh C/casiis Faarax oo lahaa fekerka aydoloojiyada dhabta ah ee lagu hagayo xoogga Al-Ittixaad Al-Islaam ee ku sugnaa gobolladda Waqooyi Bari, ayaa u muuqanayay inuu yahay nin doonaya inuu dhiso dowlad ka madax-bannaan Al-Ittixaad iyo Golaha Shuurada ee hoggaamiya. Wuxuu dalalka dibada uga yeeray xubno uu is lahaa waxa ay la qaadan kareen afkaarta uu qabay ee ahayd in awoodda Al-Ittixaad Al-Islaam xoog lagula wareego. Waxaa ka mid ahaa xubnahaas Sheekh Max'ed Sheekh Cismaan, Sheekh Adam Max'ud Ciise, Sheekh Max'ud Food Cadde iyo Sheekh Jaamac C/salaam.

Xilli ayaa jiray Al-Ittixaad Al-Islaam awooddoodu ka shaqaynaysay deeggaannada gobolladda W/Bari iyadoo xaaladdu caynkaas tahay ayaa 5[ti] Jan. 1992 waxaa lagu dilay agagaarka hotel Gacayte haweenay la oran jiray **Martina Pumpalova** oo u dhalatay Bulgaariya,una shaqaynaysay Uniecef. Dilkaas ayaa siyaabo kale duwan wax looga tilmaamaa, waxaa la tibaaxay in dilkaasi uu ahaa mid qorsheysnaa, waxay kaloo la yiraahdaa dilkaasi wuxuu salka ku hayay in sumcada lagaga dilo maamulka Al-IttixaadAl-Islaam oo iyaga lagu eedeeyo inay dilkaas ka dambeeyeen. Hasse ahaate waxaa si furan loo sheegaa in dilka gabadha ay ku lug lahaayeen ganacsato reer Boosaaso ah oo doonayay inaan mucaawino la keenin deegaanka, si aan qiimo jab ugu dhicin badeecooyinka ganacsiga ee u yaallay bakhaarrada Boosaaso.

Sirta qarsoon ee aan weli la daah furrin waxay tahay sababta ururka Al-Ittixaad Al-Islaam u weeraray saldhigga booliska Boosaaso, maadaama ay ahaayeen awoodda keliya ee Boosaaso ka jirtay. Waxaan weli la fahmin sababta ay ku diideen waqtigii loo soo jeediyay inay maamulaan saldhigaas booliska oo ay shardi uga dhigeen in laga saaro ciidamadii booliska ee dowladdii Soomaaliya ka burburtay. Awood ciidan kula bixiddii xubin ka mid ahaa ururkooda ee saldhigaas ku xirnaa ayaa ahayd is tijaabintii ugu horreysay ee ay ku hollinayeen awood in lagu qabsan karo deegaannadaas.

Hoggaanka S.S.D.F. ayaan jecleysan nidaamkan wax lagu wado ee ay horboodayaan Islaamiyiinta ururka Al–Ittixaad Al–Islaam, waxaana soo shaac baxay kala shaki iyo in qolaba qolada kale doonayso in ay ka takhalusto. Islaamiyiinta oo xagga ciidanka ka awood roonaa SSDF waxay isu arkayeen kuwo aan khatari kaga soo fool lahayn SSDF iyo maamulkeeda ragga waqtigaa caynaanka u hayay sida Gen. Max'ed

Abshir oo kale oo ay is fahmi karayeen. Waxaase jawigu is beddelay markii loo magacaabay Col. C/llaahi Yuusuf Axmed hoggaanka guddiga xaaladda deg-degga ah ee SSDF si guluf loogu qaado USC-da oo waqtigaa dagaal kula jirtay SSDF gobolka Mudug. Waxaa caddayd in C/llaahi Yuusuf hadafkiisa ugu weyni ahaa inuu ka takhaluso Islaamiyiinta. Isagoo taageero qarsoon ka helayay dalalka deriska Soomaaliya la ah, kuwaas oo xagga sirdoonka ka caawinayay. Horraantii June.1992 khudbaddii ugu horraysay ee uu C/llaahi Yuusuf xarunta gobolka Bari uga jeediyay waxgaradka, hoggaamiyayaasha dhaqanka iyo bulshadaba ayuu ku sheegay in aan deegaanka laba jabhadood wada joogi karin. Hadalkaas wuxuu karaar xowli ah geliyay dareenkii kala shakiga ee horay uga dhexeeyay SSDF iyo Al-Ittixaad. Wuxuu hadalkaasi noqday furihii dagaalka laga cabsi qabay inuu ka haco degaanka W/Bari Waxaa bilowday diyaargarow buuxa oo labada dhinac ugu dhowaanayeen xagga in la dagaallamo.

Gen. Max'ed Abshir ayaa dhowr goor safarro ku tegey waddanka Jabuuti, waxaa la isla dhexmaray inuu halkaas kula kulmay diblamaasiyiin Maraykan ah. Waxaa si xan hoose ah loo sheegaa in Maraykanku u soo bandhigay Janaraalka welwelka uu ka qabay koboca awoodeed ee Islaamiyiinta gobollada W/Bari. Taas ayaa la yiraahdaa waxay walaac ku abuurtay madaxdii hoggaaminaysay Al-Ittixaad.

Ololaha dagaal iyo siyaasdeed ee hoggaamiye C/llaahi Yuusuf ayaa ka mug weynaa inta Al-Ittixaad u haysteen. Taas oo u sawirtay inay sahashaadaan waxyaabo badan oo markii dambe caqabad ku noqday xoogaggii Al-Ittixaad ee sida isla weynida ahayd talooyinka wax ku oolka ah u baalmarayay. Kala aaminid bixiddii ugu muhiimsanayd ee Al-Ittixaad iyo SSDF waxay timid kolkii guddoomiyihii hore ee gobolka Bari Max'ed Axmed Xassan (*Macaawisle*) ay si gaar ah u wada sheekaysteen Amiirkii Guud ee mandaqadda W/Bari ee Al-Ittixaad C/casiis Faarax. Labadan nin ayaa isku bartay xabsigii ay ku jireen xilligii Kacaankii Oktoobar. Sida uu ii sheegay xogogaal arrintaas la socday: Balse aan ka gaabsaday inaan magaciisa carrabaabo. Max'ed Axmed Xasan (*Macaawisle*) ayaa dowladdii Kacaanka ahayd u xirtay lugtii uu ku lahaa afgembigii dhicisoobay ee 1978[dii]. Halka C/casiis Faraax uu u xirnaa fidinta dacwada Islaamka. Waagaas ayaa labada nin aad isugu dhowaadeen iyagoo noqday laba nin oo saxiib ah.

Sida dad xogoggaal ahi sheegaan **Max'ed Axmed Xassan (Macaawisle)** ayaa si hoose u sheegay **C/casiis Faarax** inuu jiro qorshe la doonayo in lagu weeraro Al-Ittixaad Al-Islaam 20[ka] June 1992 meel kasta oo ay ka joogaan degaannadan. Intaas ka dib wuxuu C/casiis Faarax u tegey limaamka ururka SSDF **Gen. Max'ed Abshir.** Wuxuu weydiiyay waxa ka jira hadalladda uu maqlay ee ku aadan in SSDF weerar ku qaadi doonto

Al-Ittixaad. Gen. Max'ed Abshir wuxuu ugu jawaabay C/casiis Faarax.

" Annaga SSDF ahaan go'aan guud ayay naga tahay inaannu idin weerarno, waana haddii aad ka qayb qaadan weydaan difaaca degaannadan ee jiida hore."

Go'aankaas difaaca degaanka Al-Ittixaad Al-Islaam waa ay aqbaleen, waxayna si cad u sheegeen inay ka qayb qaadanayaan difaaca jiidda hore ee Mudug. Hase ahaate saacadda ayaa waxay ku sii sinqaysay inuu jiro iska horimaad dhici kara oo dhexmara labadda dhinac SSDF iyo Al-Ittixaad. Ifafaalaha jawigga ayaa u muuqanayay mid cakiran. Qolaba qolada kale waxay ka qabtay shaki ah in xageeda lagu maqan yahay. Maxaa xigaya ayaa su'aashu ahayd? Dhinaca Al-Ittixaad waxaa raga u oommanaa dagaal ka dhaca W/Bari, ka shaqeeyeen xoojinta dhinaca mucaskarrada lagu tababaro dagaal-yahannada u heellan inay dagaal galaan, waxaana la dardar geliyay dhisid awood ciidan oo xoog iyo tayaba leh, kuwaas oo la soo if baxay gooni ahaanshooda .

ISKU DHICII AL-ITTIXAAD IYO SSDF.

Sheekh Warsame. Sheekh C/qaadir.Sheekh Xasan . Col.C/llaahi Gen Abshir

Garabka qunyarsocodka ee Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa doonayay inaan la deg-degin inta la gaarayo hadafka dhabta ah ee ururku leeyahay, waxaase jiray dhinac deg-degsan oo leh waa in awood lagu dhammeeyaa waxa la doonayo. Taas ayaa keentay kulankii lagu qabtay tuulada Bacaad-weyn(*oo u dhow Galkacayo)* Xubno ka tirsanaa Al-Ittixaad ayaa waxay tebiyaan in loo dhammaa aragti ahaan shirkaas, loogana wada hadlay arrimo gaar u ahaa Al-Ittixaad.

Kulankii Bacaadweyn ee Al-Ittixaad Al-Islaam waxaa joogay Sheekh Cali Warsame Amiirkii guud ee waqtigaas. Shirkaas waxaa lagu gaaray go'aan ahaa in dhammaan xoogagga Islaamiyiinta mucaskarradooda oo dhan **Dhoobley, Raas-kamboni, Marka, Laascaanood, Halooyo** iyo **Burco** loo soo raro gobolka Bari. Cududda ciidan ee Al-Ittixaadna meel

la isugu wada keeno, lana dejiyo buuralayda Gollis iyo Qaw. Ku xigeenka Amiirka guud ee Al-Ittixaad Sheekh Xassan Dahir Aweys bilowgii shirka Bacaadweyn, wuxuu ku sugnaa Buulo Xaawo, intuu socdaalka u soo ahaa Bacaadweyn waxaa la gaaray go'aammo qarsoon iyo kuwa muuqdaba, shirkuna wuxuu gabagaboobay intuu dhexda ku soo jiray. Waxaa loo magacaabay Taliyaha Guud ee ciidamada Al-Ittixaad, wuxuu xilkaas kala wareegay Faarax Xassan Faarax (*Weji Xun*), ilaa iyo waqtigan si cad looma sheegin ujeeddada isbeddelkan loo sameeyay. Waxaase muuqanaysay inuu jiro qorshe dadka qaarkii laga qarinayay .

Waraysi Sheekh Cali Warsame Aamiirkii Guud ee Al-Ittixaad uu siiyay Somaliatoday 2009 ayuu kaga warramay in shirkii Bacaadweyn uu goob-joog ka ahaa nin Carab ah oo ay hore isu yaqaanneen. Ragga goobtaas joogay uu talo ahaa ugu soo jeediyay inay dagaalka iska daayaan ilaa ay kalsoonida shacabka helayaan. Haddii aad arrintaas ku guulaysataan waxaan idin dul dhigaynaa wax walba oo gurmad ah oo aad u baahan tihiin. Dagaalkii kolkuu biloowday garabkooda ayuu ka baxay.

Sirta shirkii Bacaad-weyn ayaa ahayd mid lagu go'aansaday in meel la isugu wada keeno cududda ciidan ee Al-Ittixaad iyo in si siman loo wada qabto guud ahaan Soomaaliya waqtigay ku habboonaato ee ugu dhaqsaha badan, qabashadaasna laga bilaabo deegaannada W/Bari. Warar si hoose loo sheego ayaa tebinaya in sirdoonka Suudaan wax badan kala socdeen arrimaha ka dhacayay deegaannada imminka loo yaqaan Puntland ee ay ku hardamayeen Al-Ittixaad iyo SSDF.

Si loo fulliyo go'aammadii shirkii Bacaad-weyn ayaa waxaa lagu wargeliyay mucaskarkii degmada Marka in heegan la geliyo si loogu soo dhaqaajiyo gobollada W/Bari. Hase ahaatee mucaskarkii Marka way diideen inay yimaadaan gobolladaas, waxaana ka hor istaagay xubno uu horseed u ahaa Sheekh C/llaahi Diiriye Abtidoon oo u arkayay go'aanka ka soo baxay Shirka Bacaad-weyn inuu yahay mid aan Golaha Shuurada Al-Ittixaad ka warhayn, dhinac marna ku ah heshiiskii lagu gaaray Jabuuti. Halkaas ayaa lagu hakiyay in mucaskarkii Marka loo soo raro dhinaca gobollada W/Bari. Waxaa kaloo jiray xubno ka qeyb qaatay shirka Bacaadweyn oo si bareer ah uga horyimid in dagaal la galo, waxaana ka mid ahaa Sheekh C/qaadir Nuur Faarax iyo C/casiis Guureeye.

Sheekh C/llaahi Diiriye Abtidoon mar uu ka hadlauyay shirkii Bacaadweyn wuxuu yiri:-

" Shirkaas Bacaadweyn looma sheegin Gollaha Shuuradda ee Al-Ittixaad Al-Islaam. Fasax anigoo ku jooga magaalada Marka ayaan maqlay go'aamaddii ka soo baxay kullankaas."

Maxaad ka xasuusataa go'aamaddii madashaas Bacaadweyn lagu

gaaray ayaan weydiiyay Sheekh C/llaahi Abtidoon?

" Qodobaddii la ii sheegay waxaa ka mid ahaa in Sheekh Xasan Daahir Aweys la hoos keenay dhammaan mucaskaradda Al-Ittixaad Al-Islaam, in mucaskarka Marka loo raro gobollada W/Bari iyo isbedel cusub oo lagu sameeyay gudigii fullinta ee Al-Ittixaad Al-Islaam. Sheekh C/casiis Faarax ayaa waxaa masuul looga dhigay hoggaanka xarakada ee gobolada Waqooyi Bari. Warfaafinta waxaa loo magacaabay Sheekh C/laahi Cali Xaashi, iyadoo xiriirka dibadda ee Al-Ittixaad loo hibeeyay inuu masuul ka noqdo Sheekh Max'ed Idiris."

Waa sii waday xogwarankiisa Sheekh C/llaahi Abtidoon, wuxuuna yiri:-

" Aniga (Abtidoon) iyo Sheekh C/qaadir Cukaash ayaa aad isu hortaagay in mucaskarkii magaalada Marka iyo dagaal-yahanadii Al-Ittixaad ee goobtaas joogay in loo raro gobolada W/Bari. Dood dheer iyo isu caqli celin waxaan ku guulaysanay inaan loo rarin dagaal-yahanadii Mucaskarka Marka goboladda W/Bari. waxaa aad la isugu afgartay in loo hoggaansamo go'aankii Gollaha Shuuruda Al-Ittixaad ee shirkii Jabuuti 1991[kii]."

Sirta qarsoon ayaa waxay ahayd in qof kasta oo ka biya diida xaaladda shirka Bacaadweyn loo arkayay inuu ahaa shakhsi dhabar- jebin ku samaynayay ahdaaftii Al-Ittixaad Al-Islaam, iyo inuu dhicisaynayaan qorshaha Al-Ittixaad Al-Islaam uu Soomaaliya ku qabsan lahaa.

Al-Ittixaad Al-Islaam ayaan haba yaraatee iyagu taageero ka haysan hoggaamiyayasha qabiilka iyo Isimada oo laga dhaadhaciyay inay Islaamiyiintu duullaan ku yihiin saldanadooda soo jireenka ahayd. Waxaa aad u xoogaystay hadallo la isla dhex-marayay oo sheegayay inay Al-Ittixaad xiriir hoose la leeyihiin Gen. Max'ed Faarax Caydiid, ayna doonayaan in deegaanka loo gacan geliyo Jabhada USC-da. Tani waxay ka caraysiinaysay dadweynaha gobollada Waqooyi Bari oo waqtigaa si niyad furnaan ah ula dhacsanaa Islaamiyiinta, waxaana dhinaca kale muuqatay in xoogagga ururka Al-Ittixaad ka koobnaayeen xubno kala qabiil ah oo isku dhafan. Taasoo la oran karay waxay soo dedejisay kalsooni xummada laga qaaday Islaamiyiinta, iyadoo dadku deegaanku u arkeen in hawlihii deegaankooda ay faraha la soo galeen dad aan u dhalan deegaannadooda amaba aan ku deegaan ahayn.

Al-Ittixaad Al-Islaam heshiiskoodii isa-sixidda ahaa ee ay hore ugu gaareen Jabuuti ayaa qeexayay in la helo ciidammo isku dhaf ah oo aan qabiil lagu sifayn karin iyo hoggaamiyayaal isku dhaf ah degaan walba. Waxaa jirtay in siyaasadaha hoggaanka Al-Ittixaad ay ka jirtay kala duwanaansho dhinaca qaabka arrimaha siyaasadda iyo ciidanka ah. Garabka milleteriga Al-Ittixaad ayaa waxaa ka go'nayd talada ah in xoog wax lagu beddelo. Waxaa jiray shir ay wada yeesheen xubnaha hoggaaminayey Al-Ittixaad oo ka dhacay dekedda Boosaaso. Waxaa

miiska soo wada fariisteen iyagoo laba dhinac ah. Dhinaca odayda iyo dhinaca kale ee Askarta. Markuu shirkii dhammaaday ayaan Abu Muxsin kula kaftamay.

"Maxaa ka macnaha ah oo odayadu u welwelayaan. Lix wiil oo wadaaddo ah, tababaranna ayaa ku fillan jirridda oo dhan"

Si kastaba ha ahaate waa laga fursan waayay in awood la isku maquuniyo, C/llaahi Yuusuf ayaa dadka deggan gobollada Waqooyi Bari si bareer ah ugu sheegay inaan dagaal sinaba loogu qaadi karin USC-da, inta cadow kale gadaal ka fadhiyo ciidamada SSDF. Cadowgaas oo uu ula jeeday Al-Ittixaad. Hadalkaas faafay ayaa noqday mid kibriid ku daaray fuustadii batroolka ahayd. Waxaa caddaatay in aanay Islaamiyiinta iyo SSDF wada joogi karin deegaanka, taasina waxay jawiga u beddeshay inuu dagaal lama huraan yahay. Yaan gacanta lagaala hormarin ayaa qolo walba u qorshaysneyd (*SSDF iyo Al-Ittixaad*).

Galab ku beegnayd 18 June,1992 salaaddii casarka ka dib dagaal-yahannadii Al-Ittixaad Al-Islaam ee ku sugnaa mucaskarka Nasrudiin (*Qaw*) ayaa waxaa lagu war geliyay go'aanka dagaalka. Sarkaal ka tirsanaa xoogagga Al-Ittixaad ayaa u sheegay ciidanka waxyaabaha soo kordhay, sida ku qoran bogga 36-aad ee buugga lagu magacaabo **Goobjooge**, uuna qoray **Abdibashir**. Sarkaalka warbixinta siinayay xoogagga Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa sheegay:- In tashi hore xarunta gobolka Bari lagu gaaray, laguna ballamay 19 June maalinta Jimcaha kulan ka dhici doona xerada 54aad ee Garowe in lagu bayaamiyo dagaal loo dhan yahay oo dadkoo dhammi ka wada qeyb galaan in la inagu soo qaado (*Al-Ittixaad*). Waxa uu warbixintiisii ku soo gunaanaday in go'aanku yahay inaan ka hortagno weerarkaas. Maalin Jimca ahna waxaa la qabanayaa Boosaaso ilaa Gaalkacayo.

Tallada dagaalka ee Al-Ittixaad Al-Islaam ayaan ahayn mid ururkaasi isla ogaa. Waxaa carabka lagu adkeeyaa in go'aanka dagaalkaas ay kooxi gaar u qaadatay, uguna tashatay. Waxaa dagaalkaas hoggaamiye guud ka ahaa Xassan Daahir Aweys, maamulkiisana waxaa watay C/casiis Faarax, iyadoo taladaas dagaalka ay ku weheliyeen xubno ay ka mid ahaayeen Col. Faarax Xasan, Col. Saciid Orfano, Col. C/rashiid Guuleed Warfaa, Col. C/qaadir Macallin iyo Col. Maxa'ud Ciise. Waxaa kaloo soo baxayday in ururka Al-Qaacida si hoose ugu sheegeen marar badan garabka milleteriga ee Al-Ittixaad in xoog wax lagu qabsado oo la beddelo wacyiga iyo siyaasaddaba. Taliyaha ciidamada waxaa Al-Ittixaad u ahaa dhinaca W/Bari **Col. C/qaadir Macallin C/laahi** iyadoo uu ku xigeenu ahaa **Col. Max'ud Ciise (Abu Muxsin)** saraakiisha kala ahaa **C/rashiid Guuleed Warfaa, Xuseen Cismaan** ayaa howlgaladda qayb ka ahaa. sidoo kale **Col Saciid Oorfano** ayaa isna qaabilsanaa maamulka hubka

iyo rasaasta, waxaana howlgeliyay Sheekh Xasan Daahir.

Sirdoonka Ethiopia oo xilligaas wada shaqayn buuxda la lahaa sirdoonka Suudaan ayaa waxay C/llaahi Yuusuf ku wargeliyeen xoggo ciriiryoon oo sirdoonka Suudaan xaggooda laga helayay kuwaas oo ahaa. In Suudaantu aad ula dhacsan yihiin Gen. Max'ed Faarax Caydiid, lagana yaabo inay Suudaan ku gacan siiso inuu Soomaaliya ku qabsado Islaamiyiinta hubaysan ee leh awoodda ciidan, sidii Sudaan ka dhacday oo kale June. 1989 oo ciidamada Sudaan awoodda dalkaas ku qabsadeen iyadoo Xasan C/llaahi Al-Turaabi ahaa mufakirka hoggaaminta Sudaan, sidaas oo kalena C/casiis Faarax inuu noqdo sida Turaabi mufakar hoggaamiya Soomaaliya.

Hoggaamiyaha dagaalka ee SSDF Col. C/llaahi Yuusuf wuxuu qabay dhiifoonaan ka dhalatay xogtaas ah inuu jiro dhaq-dhaqaaq afgembi oo dhinaca Al-Ittixaad Al-Islaam ah. Shirka xerada ciidamada 54aad Guddigii Fullinta SSDF ku yeelanayaan ayaa si dhab ah loo xaqiijiyay inuu hordhac u ahaa diyaar garow xooggan oo SSDF kaga hortagayso Al-Ittixaad. **"Dabaalato Biyaha Hoostooda ayey Iska Haraatidaa."**. Waxaase ku deg-degiddii dagaalka ee Al-Ittixaad ay fursad siisay siyaasaddii iyo qorshihii C/laahi Yuusuf rabay ee ahayd inuu dagaal la galo Al-Ittixaad.

DAGAALKII GAROOWE.

19kii June, 1992 ayaa Al-Ittixaad Al-Islaam si fudud oo qorshaysan waxay gacanta ugu dhigeen hoggaanka SSDF ugu sarreeyay oo ay ka mid ahaa C/llaahi Yuusuf iyo Gen. Max'ed Abshir, ka dib markay qabsadeen Garowe.

Albaabka xerada ciidamada 54aad ayaa waxaa isagoo aan istaagin gudaha u galay gaari aad loo yaqiinay (scott) oo qori saarnaa. Xabaddii ayaa bilaabantay. Ilaaladii C/llaahi Yuusuf waxay dareenkooda siiyeen jugta dagaalka ee horay ka socotay. Ka dib waxaa derbiyada ka soo daatay unugyo aad loo soo tababaray oo ka tirsanaa dagaal-yahannada Al-Ittixaad oo uu horkacayay Xuseen Cismaan oo ahaa sarkaal aad u tababaran, tababare ciidanna ka ahaan jiray xerada Nasrudiin ee magaalada (*Qaw*) balse howlgalkaas ku geeriyooday .

Qabsashada xerada ciidamada 54aad iyo weliba sidii yaabka lahayd ee ay u howl-galeen dagaal-yahannada Al-Ittixaad, uguna diideen in ilaaladii C/llaahi Yuusuf wax iska caabbiyaan ilaa ay iska dhiibeen ayaa noqday mid ciidan iyo sirdoonba lagu guulaystay, si sahlanna howgal noocaas oo kale ah laguma fullin karayn. Ciidanka soo weeraray xeradda 54aad waxaa madax u ahaa C/rashiid Guuleed Warfaa .

Sirta qarsoon ee dagaalka SSDF iyo Al-Ittixaad waxay ahayd in qolo waliba dhinaceeda dagaalka diyaargarow ugu jirtay. Waxaa si weyn loo xusaa in Sheekh Cali Warsame Amiirkii Guud ee Al-Ittixaad goor fiidkii ah 18 June 1992dii ka war helay in xoogga Al-Ittixaad subaxnimada berri ah dagaal gelayaan, wuxuu la soo hadlay Sheekh Xassan Daahir Aweys. Ku xigeenka Amiirka Al-Ittixaad wuxuu u sheegay in la baajiyo dagaal lagu qaado SSDF, amarna lagu siiyo taliyayaasha ciidamada inay ka noqdaan howlgalka dagaalkaas la amray.

Aad ayaa Isgaarsiintu ciriiiri u ahayd, waxaana si weyn looga taxadarayay in sirtu baxdo. Waayo Garowe ayaa ahayd barta dagaalka Al-Ittixaad Al-Islaam ku wajahanaa, waxaa jirtay feejignaan xad dhaaf ahayd. Sheekh Xassan Daahir ma fullin amarkii Amiirkiisa Sheekh Cali Warsame, waxaana subaxdii lagu waabariistay howlgalkii ciidamada Al-Ittixaad ku qabsadeen xerada 54aad iyo madaxdii SSDF. Ilaa iyo maantadan lagama war hayo in uu Xassan Daahir amarkaas ka noqoshada dagaalka ahaa uu gaarsiiyay hoggaankii kale ee ciidamada Al-Ittixaad ee taladu kala dhexeysay.

Xubnaha aadka isugu howlay in la sii daayo hoggaanka sare SSDF ee sida maxaabiisnimada ah ugu jiray gacanta Al-Ittixaad waxaa ka mid ahaa Sheekh C/qaadir Nuur, Xusseen Cabdulle Codweyn, Cali Warsame Axmed iyo C/casiis Guureeye Kaarshe. Waan-waan ka gelidda arrintan ayay ku sababeeyaan kacsanaan xoog leh oo ka jirtay magaalada Garowe. Waxay la soo hadleen Sheekh Xassan Daahir iyo C/casiis Faarax oo ku sugnaa Boosaaso si loo sii daayo maxaabiista laga hayo SSDF. Waxaa ragga qaarkii ku taliyeen in C/llaahi Yuusuf iyo dhowr nin oo kale la geeyo Boosaaso iyagoo maxaabiis ah haddii la sii daynaayana in lagu sii daayo Boosaaso. Xubnaha Islaamiyiinta u xiraa waxaa ka mid ahaa Gen. Max'ed Abshir, C/llaahi Yuusuf, Avv. C/llaahi Boqor Muuse, Max'ud Jaamac Afbalaar iyo xubno kale oo fara badan.

Iska warqab la'aanta Al-Ittixaad waxaa ka mid ahaa maalintaas weerarka Garowe ka dhacay Jimce 19 June,1992kii in Sheekh C/qaadir Nuur Faarax muxaadarad ka akhriyayay masaajid ku yaal Garowe (*Al-Huda*), wuxuu Shiikhu ka mid ahaa madaxda ururka, waxayna ahayd lama dhaafaan in lagu wargeliyo dhaq-dhaqa noocaas oo kale ah. Waxaa la isweydiin karaa maxay ahayd sababta looga qariyey howlgal noocaas oo kale ah?. Marka la isu geeyo xisaabaad dhowr ah oo ku saabsan qaabka wada shaqeynta Al-Ittixaad ayaa waxaa muuqanaysa in hoggaanka ururkaasi ahaa mid kala socda oo aan haysan waddo dhab ah dhinaca siyaasadda iyo hoggaanka ciidankaba. Waxaa kaloo laga dheehan karay kooxda qorshaysay dagaalka inaanay ahayn kuwo qodan oo aragtidoodu gundhig siyaasadeed leedahay. Waayo waxay

ahaayeen kuwo iyagu is inqilaabayay maadaama awoodda deggaanku gacanta ugu jirtay Al-Ittixaad, waxay maamulayeen dekedda Boosaaso, Waxbarashada iyo adeegga bulshada sida cisbitaalka Boosaaso. Waxaa loo oggolaa in ciidamada Booliska 50% iyaga la siiyo.

Kolkii la tukaday salaadda subaxnimo Sabtida 20 June,1992 ayuu Sheekh Xasan Daahir wuxuu la hadlay dhammaan ciidamadii Al-Ittixaad Al-Islaam ee ku sugnaa xerada Enjida Boosaaso. Wuxuu ku dheeraad hadal iyo wacdi wax tusaalayn ah, wuxuuna yiri ;-

" Ilaahay Mahaddiis, raggeennii gacantay ku dhigeen Garowe. Dagaal ayaa ka dhacay Jimcihii shalay. Libin rag kaaga dambeeyo libin ma ahan. Balse waa in la feejignaadaa ."

Sirta qarsoon ee maxaabiista gacanta ugu jirtay ururka Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa waxay ahayd in xubno gaar ah oo ka tirsanaa Al-Ittixaad ay si gaar ah u doonayeen in ay ka takhalusaan C/laahi Yuusuf. Kuwaas oo aaminsanaa inaan lala heshiin karin, amaba waan waan lala geli karin hoggaamiyaha dagaalka ee SSDF waxaa isaga ka go'nayd inuu dagaal ku qaado Al-Ittixaad ayaa 20 June 1992 la sii daayay dhammaan xubnihii ku jiray gacanta Al-Ittixaad ee ahaa hoggaanka SSDF sida Gen. Max'ed Abshir, Col. C/llaahi Yuusuf, iyadoo maalmahaas dagaal xooganni u dhexeeyay SSDF iyo Al-Ittixaad. Dadaalka sii daynta maxaabiista SSDF waxaa iska lahaa **Sheekh C/qaadir Nuur Faarax, Xuseen Cabdulle Codweyn** iyo **C/casiis Guureeye.**

Mid ka mid ahaa dagaal-yahanadii Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa kaga hadlay qoraal dhacdo dhab ahayd oo uu Internet-ka (*Somalimemo*) ku faafiyey xubnihii ka mid ka ahaa hoggaanka SSDF ee u gacan galay Al-Ittixaad. wuxuu yiri:-

" Anigu waxaan ka mid ahaa kooxdii weerarka ku qaaday Xeradda Ciidamadda ee 54aad halkaas oo shir uga socday hoggaankii SSDF. Maxaabiista Ligle ku sugnayd waxaa ka mid ahaa C/laahi Yuusuf oo markii hore aanu dadka ka garanwaynay. Waa naloo tilmaamay inuu yahay ninka fudashaariga buluuga ah sita. waan u tagnay adeer magacaa ayaanu weydiinay, wuxuu noogu jawaabay Sheekh Max'ed. Kolkaas ayaan u sheegnay inaanu Sheekh Max'ed ahayn uu yahay Col.C/laahi Yuusuf."

Wuxuu qoraalkiisa ku daray:-

" Taliyihii Al-Ittixaad Al-Islaam ee ciidamadii Garowe qabtay Col. C/qaadir Macallin C/laahi wuxuu la tashaday golihii dagaal-yahanada ee Ligle. Go'aankii wuxuu noqday in maxaabiista la kala saaro qofkii dil mutaysta in la dilo. Kii xabsi mutaysta in la xiro. Kii sii dayn mudana la sii daayo. Qayladda ayaa wil-dhatay, waxaa suuqa la geliyey in C/laahi Yuusuf iyo raggiisa la laynayo. Max'ed Abshir Haamaan iyo colkiisana la sii daynayo. Ciidamadii ayaa kala baxay. Car yaa dili kara ina adeerkay."

Maxaa xigay?

" Col. Sheekh C/qaadir Macallin C/laahi oo ahaa sarkaalka meesha ugu sareeya wuxuu bixiyey amarkii ugu dambeeyey ee ahaa in la laayo intii la isku af gartay in la dilo. Waxaase arrimaha inta badan hortaagnaa cullimo uu ugu horeeyey Sheekh C/qaadir Nuur Faarax."

Waa sii waday marag furkiisa, wuxuuna yiri:-

" Waa duhur dabadii waxaa is raacay aniga iyo taliyihii ciidamadda Al-Ittixaad Al-Islaam Sheekh C/qaadir Macallin C/laahi, waxaanu aaday furinta ku aadanayd dhinaca Waqooyi ama laamigu naga xigay si aan u soo indha-indhayno ciidamadda difaaca ku jira. Waxaan ka degnay gaarigii aan saarayn, waxaan laamiga u goynay dhinaca Waqooyi. Buur hortayda ku aadanayd ayaa rasaas nalooga soo furay. Way nagu ag dhacday oo na sigtay. Waxaan u baqay Sheekh , waxaana ku iri, noqo anigaa ciidanka soo kormeerayee. Wuu iga soo laabatay. Isagoon laamiga soo gaarin ayaa xabadi ku dhacday. Wuxuu noqday dhaawac fudud, xabadu waxay kaga dhacday Bowdada, lafna ma ay jibin. War uma hayn dhaawac taliyahaygii, kolkaan ku soo noqday taliskii Ligle waxaan arkay Sheekh C/qaadir C/laahi oo dhaawac ah. Waxaa taladdii iyo hoggaamintii dagaal-yahanadda lagu wareejiyey Col. Max'ud Ciise (Abu Muxsin). "

Wuxuu ku daray qoraalkiisa:-

" Col. Max'ud Ciise wuxuu ku adkaystay mowqifkii uu qabay C/qaadir Macallin ee ahaa in cid walba lagu ciqaabo dembigeeda. Sheekh C/qaadir Nuur Faarax wuxuu la hadlay Taliskii Guud ee Al-Ittixaad oo ku sugnaa Boosaaso. Dood dheer oo dhex marata laba Sheekh ayaa Sheekh Xasan Dahir Aweys wuxuu amar ku bixiyey in taladda maxaabiista la hayo lagu wareejiyo Sheekh C/qaadir Nuur Faarax, si loo sii daayo."

Weli ma cadda sababta loo sii daayay hoggaanka SSDF. Waxaan laga war qabin waxyaabihii hoos ay uga wada hadleen xubnihii Al-Ittixaad ee howshaas waday. Waxaan kaloo weli la ogayn isku daygii xubin Al-Ittixaad Al-Islaam ka mid ahaa oo si bareer ah u sheegay inuu C/rashiid Guuleed ugu aarayo C/llaahi Yuusuf iyo sidii loo xalliyay.

EESHUU DAGAALKII GAROOWE REEBAY.

Guud ahaan Garoowe maalmihii dagaalku ka socday waxay ahayd goob dagaal siiba saddexdii maalmood ee ugu dambaysay. Waxaa la arkayay diif, dhimasho iyo dhaawac labada dhinac-ba ah. Waxaa dheeraa welwelka dadweynahu ka qabeen waqtiga dagaalku dhammaan doono.

Galabnimadii Axad 21kii June,1992 ayaa waxaa kulan isugu yimid halka loo yaqaan Meeraysane ee Garoowe hoggaankii SSDF iyo xubnihii sababta u ahaa in Al-Ittixaad soo daayaan madaxdii ay maxbuusnimada u haysteen, waxaa furitaankii kulanka ka dib hadalka qaatay Sheekh C/qaadir Nuur Faarax oo ka codsaday dhinaca SSDF in dagaalka la joojiyo, lana fulliyo waxyaabihii lagu ballamay waqtigii waan-waantu socotay. Wuxuu ka digay in la weeraro wiilasha degaanka ah ee ku sugan Ligle iyo Rabaable, wuxuuna yiri:-

" Waa in la fulliyaa wax yaabihii lagu ballamay. Mar kale waa ka digayaa, oo weliba ka digayaa in dagaal lagu qaado wiilaashaas... waa ka digayaa.." Sida caro iyo xamaasad leh ayuu Sheekh C/qaadir goobtaas uga hadlay.

Waxaa hadalkii qaatay C/llaahi Yuusuf oo ugu jawaabay Sheekh C/qaadir:-

" Saciid dheere istaag... Cabbaas dheere istaag..... Waxaad amar ku qabtaan inaad weerartaan wiilashaas. Sheekh C/qaadir adiga iyo raggaas ku weheliya sacaaddaas laga bilaabo waad xiran tihiin."

Shalay ma ahan maanta, waxaana caddaatay in C/llaahi Yuusuf dummayo dagaal uu qorsheeyay inuu kaga takhaluso Al-Ittixaad. Wuxuu ahaa sarkaal ciidan oo yaqaan waqtiga uu guulaysan karo ee uu ka faa'iidaysan karo jabka cadowgiisa. Sidaas darteed ayuu ahaa mid aan gadaal uga laabanayn inuu weeraro Ligle iyo Rabaable oo ahaa labada saldhig ee ay ku sugnaayeen dagaal-yahanada Al-Ittixaad oo waqtigaas jaahwareer ka haystay hoggaanka dagaal gelinta kolkii lagu dilay saraakiil ay ka mid ahaayeen C/rashiid Guuleed Warfaa iyo Xuseen Cismaan dhaawac xoog lehna uu gaaray Col. C/qaadir Macallin.

Dagaal-yahannadii Al-Ittixaad Al-Islaam waxay ka guureen xerada Rabaable goor goor habeen ah 21 June,1992, iyagoo dantoodu ahayd inay u kicitimaan dhanka Laascaanood. Waddo aqoon la'aan darteed ka dib waxay subaxnimadii dib ugu soo noqdeen laamiga iyagoo geedi ah, dhammaantoodna wada saaran gawaarida. Waxaa meesha Bixin (16 Km Waqooyi Galbeed Garowe) la yiraahdo ku qabsaday dagaal aannay ku tala gelin. Waxaa la saaray dabka. Tiro yar ayaa ka baxsatay Al-Ittixaad waxay goobtaas dagaalka kharaari ka dhacay ku weyday hoggaamiyayaashii milleteri ee ugu caansanaa intoodii badnayd. Col Max'ud Ciise (*Abu Muxsin*) hoggaamiyihii guud ee ciidamadii Al-Ittixaad, Col. Saciid Orfano, Col. C/qaadir Sheekh Macallin oo dhaawac ahaa ahaana taliyaha ciidamadda Al-Ittixaad ee Waqooyi Bari, waxaana ku dhacay jab qaro weyn. Waa jabkii ugu xumaa ee la soo dersay Islaamiyiinta dhinac dagaalka xataa midkii Araare ka dhacay 1991.

Sida xubno xogogaal ahi weriyeen habeennimadii ayaa Col. Saciid

Orfano ka dhawaajiyay in loo baahan yahay in wax weyn khidadda dagaalka iyo qaabkiisaba laga beddelo. Wuxuu soo jeediyay in la gubo dhammaan gaadiidka dagaalka, ragga dhaawaca ahna midkiiba inay laba laba qof in masaafo ah wada qaadaan. Wuxuu saadaaliyay in subaxnimada la gaarayo dhul aamin ah oo aan colaad looga hayn Al-Ittixaad(Waa deggaanka Dhulbahante). Waa lagu gacan sayray talo soo jeedintiisaas, Al-Ittixaad-na goobta dagaalkii Bixin waxay ku weyday in ka badan boqol ka mid ahaa dagaal-yahannadoodii kuwa ugu wanaagsana.

Subaxnimadii Isniinta ahayd 22kii June, 1992 Col. C/llaahi Yuusuf waxay u ahayd maalin ka mid ah maalmihiisa guusha. Wuxuu ka adkaaday cadawgiisii uu muddo ka baqo qabay inay turunturro ku noqdaan hayaankiisa uu ku doonayey inuu wax ku xukumo. Markii laga adkaaday Al-Ittixaad Al-Islaam awood ahaan, ciidan ahaan iyo maamul ahaanba Garowe. Ma fullin C/llaahi Yuusuf ballantii uu horay u galay waqtigii uu gacanta ugu jiray maxbuus ahaan Al-Ittixaad. Ma gelin waan-waan iyo in dagaalka la joojiyo oo la wada hadlo. Waxaauu duullaan u dumay dhinaca magaalada Boosaaso oo Al-Ittixaad ku lahaayeen fariisino ciidan.

Sida aan ka hayo Sheekh C/qaadir Nuur Faarax, mar aan kula kulmay Garoowe 2008;-

" Subaxdii Isniinta ahayd anigoo ku sugan Garowe ayaa waxaan Fooniyaha kula hadlay Sheekh C/casiis Faarax iyo Sheekh Xassan Daahir Aweeys oo joogay Boosaaso."

Waxay igu yiraahdeen

" Horta xor ma tihiin.?"

" Haa. ayaan ugu jawaabay, dabadeedna waa igu damiyeen fooniyihii (Halow.....Halow...) iyagoon ila hadlin, waxaan oran karaa dhacdadaasi waxay ahayd liidnimo Wadaadaddu lahaayeen."

Waxaa isbeddelay gebi ahaanba xaaladda, dadka qayb ayaa maleegay qorshe la doonayay in lagu dilo Sheekh C/qaadir Nuur Faarax iyo xubnihii weheliyay ee nabadda iyo waan-waanta ku soo daayay hoggaankii SSDF. Wuxuu C/llaahi Yuusuf ka war-helay dhiillada ah inuu jiro qorshe la damacsan yahay in hoggaankii Al-Ittixaad Al-Islaam ee qunyar socodka ahaa lagu khaarijiyo. Wuxuu u cid dirsaday Sheekh C/qaadir Nuur isagoo ka dalbay inuu Boosaaso u raaco. Waa ku gacan sayray Sheekhu isagoo si carro leh u diiday soo jeedintiisaas. Maruu ka waramaya xaaladaas ayuu yiri:-

" Ma ahayn sideedaba wax qurxoon. Nin duulaan ah oo dagaal u socda inaan iska daba soconno. C/llaahi Yuusuf wuxuu aad u danaynayay inaan

waddanka isaga baxno oo dibadahaas aan u dhoofno. Waxaa arrintayada masuuliyaddeedii la wareegay Islaam Max'ed Islaam Muuse. Anigoo gadaal ku ogaaday inuu jiray qorshahaas ahaa in nala khaarajiyo."

Eesha dagaalku reebay ayaa taabatay ehelo badan oo dhalay dhallinyaradii dagaalkaasi galaaftay noloshoodii. Waxaa muuqday quusasho dhinacyo badan lahayd. Mase ahayn dagaalka socdaa mid labaajin karayay, wuxuu ahaa mid la fillayay goor uu dhacaba dagaal dhexmara SSDF iyo Al-Ittixaad. Waxaase lagu xisaabtamin sida dhaqsaha ah ee shacabku dhinaca kale isugu rogay. Ma la oran karay Islaamiyiintu waxay ku khaldameen mala awaalkii ay dagaalka ku galeen ee ahayd in dadweynahu gacan siin doono?

Isimada Waqooyi Bari ayaa ahaa kuwo ugu horreeyay ee ka horyimid Al-Ittixaad Al-Islaam, iyagoo u arkayay inay dabar adag ku yihiin hannaan socodka siyaasadda gobollada. Madaama aanay hal Isim oo dhinacooda(*Al-Ittixaad*) u janjeera uusan jirin. Al-Ittixaad Al-Islaam waxaa ku jiray deg-deg aan la garanayn sababtiisa, iyagoo inta badan ku fududaaday talooyin wax ku ool ahaa kuwaas oo ay kula talinayeen waxgarad badan, deg-deggaas waxay ku waayeen taageerayaal badan oo dhinacooda ahaa oo si ilbiriqsiyo ah ugu wareegay SSDF dhankeeda.

Hoggaamiyayaasha SSDF aad ayay uga faa'iidaysteen arrimaha isbeddelayay, waxayna dadka ka horkeenayeen Al-Ittixaad Al-Islaam, iyadoo ugaarsi lagu bilaabay taageerayaashii Al-Ittixaad ee joogay magaalooyinka waaweyn xataa degmooyinka yar yar. Cid kasta oo ay ka muuqato calaamadaha lagu yaqaanay Islaamiyiintii dagaalka galay waxaa lala beegsaday cadaadis, cagajuglayn ama xarig. Waxaa la xirxiray oo albaabada loo laabay xarumo dhowr ah, masaajidyo iyo goobo kale oo la tuhunsanaa inay maamulaan rag ka mid ahaa taageerayaasha ama xubnaha Al-Ittixaad Al-Islaam. In gacan ku gabbad ah ama magac u ah cid kale mooyee xubnihii Al-Ittixaad waxay u qaybsameen wax la dilay,wax la xiray iyo in baxsatay. Rag badan ayaa garka iska xiiray ama joojiyay xirashada cimaamaddii casayd ee lagu yaqaanay tageerayaasha Al-Ittixaad Al-Islaam si aan loogu bartilmaameedsan bartamaha Garowe.

DUULLAANKII B00SAASO EE SSDF.

Isbaahintii ciidan ee Al-Ittixaad ayaa sabab u ahayd guuldarradood dhinaca dagaalka kala soo gudboonaatay, waxayna si aan habaysnayn dagaal-yahannadoodii ugu yaaciyeen jidka dheer ee laamiga ah, taas ayaana sahashay inay awood ahaan kala fogaadaan, isuna gurmad waayaan. Waxay ka liiteen xagga is taakulaynta u dhexaysa iyo weliba in dhaafsiga xogta dhabta ah ee ciidankooda. Tusaale ahaan marka la jebiyay

qaybo ka mid ah dagaal-yahannada Al-Ittixaad, qaybaha kale ee aan weli dagaalku gaarin waxaa la siinayay warbixin aan run ahayn. Waxaa loo sheegayay in cadowgii (*SSDF*) la jebiyay, iyaguna meeshooda difaac uga sii jiraan ilaa amar dambe. Jilicsanaanta go'aan qaadasho la'aan iyo weliba isku khilaafka talada ee dhexdooda ayaa waxay soo dhoweysay in si fudud cagta loo mariyo, iyadoo weliba si arxan la'aán ah loo laayay.

Kolkuu C/llaahi Yuusuf aad u hubsaday inuu awood ahaan u wiiqay dagaal-yahannadii Al-Ittixaad Al-Islaam ee uu kula dagaallamay aggagaarka Garowe. Wuxuu bilaabay isagoo ka faa'iidaysanaya dareenka dadka ee ku kacsanaa Al-Ittixaad, in uu duullan kedis ah ku qaado, intaanay ka soo kabsan jugta ciidan ee naafaysay awoodooddii falgalka dagaalka. Waa ogsoonaa C/llaahi Yuusuf inaan dagaalku ku dhammaanayn Garoowe. Balse meesha dhab ahaan la isku hayaa tahay Boosaaso. Dhammaan hoggaanka SSDF ayaa isku wada raacsanaa in mar uun ay gacantooda ku soo noqoto dekedda Boosaaso.

Laga soo bilaabo maalintii ku beegnayd 22kii June1992 waxaa Boosaaso ka jiray kacdoon ay dadweynuhu kaga soo horjeedeen Al-Ittixaad Al-Islaam. Ka hor maalintaas wax walba waxay gacanta ugu jireen Al-Ittixaad, xataa isgaarsiinta oo dhan waa joojiyeen, magaaladana waxay ku hayeen go'doomin dhamaystiran. Maalintaas ka dib waxaa sii yaraanaysay awooddooda, waxayna isugu gurteen afar meelood oo kala ah Koontaroolka, Enjida, Dekedda iyo Isbitaalka. Waxay xoog ku marayeen waddooyinka qaarkood. Khaladka dhabta ah ee ay Al-Ittixaad galeen ayaa ahaa inaanay gacan bir ah ku qaban Boosaaso iyo iyagoo fursad siiyay qabiilooyinka si ay dagaal ka dhan ah ugu soo qaadan. Uma ekayn Al-Ittixaad kuwa afgembi sameeyay, waxayna ahaayeen kuwo iska xaragoonaya oo aan si qoto dheer u fahmayn diyaar garowga qabiilooyinka degganka ee iyaga ka dhanka ahaa.

C/llaahi Yuusuf wuxuu diyaarsaday tabtii uu duulaanka ugu ekaysiin lahaa Al-Ittixaad inta ku harsanaa gobolka Bari. Wuxuu isticmaalay qorshaha dagaal ee ah:

"Hadduu cadowgaagu jabo lagama haro si aanu dib isugu ururusan."

Horseed ayuu C/laahi Yuusuf ka noqday dagaal cagta cagta loo saarayo Al-Ittixaad Al-Islaam oo aan baabuurta looga degayn. Guusha ay gaareen SSDF waxay u soo dedejisay inay ku socdaan si xowli ah ilaa tuulada Kala-Bayr oo masaafo 60 Km ah Koonfur kaga beegan Boosaaso, waxaa meel u dhow Boosaas oo la yiraahdo Meermeerka ka dhacay dagaal galabnimadii Arbacada 24 June,1992, inkastoo labada dhinacba dhimasho jirtay. Goor hore oo subaxnimada Khamiista 25 June,1992 ayaa ciidamada SSDF waxay kala wareegeen xoogaggii Al-Ittixaad Al-Islaam ee joogay halka la yiraahdo Karin oo 40 Km (*AfartanKm*) dhacda dhinaca

Koofureed ee Boosaaso. Waa la jiirray Al-Ittixaad. Geeri badan ayaa halkaas ka dhacday, waxaana ka mid ahaa saraakiisha Al-Ittixaad Al-Islaami ee goobahaas dagaalka ku dhintay Col. Faarax Xasan Weji Xun.

Isla maalinimadaas Khamiista ayaa xoogaggii qabaa'ilka oo aad u caraysani dhinaca Koofureed ee Koontaroolka Boosaaso waxay ka bilaabeen dagaal. Ciidan gurmad ah oo ka tirsanaa Al-Ittixaad ayaa halkaas loo diray si ay xoogaggooda Koontaroolka jooga uga ilaaliyaan dhabar jebin. Galabnimadii ayaa la soo jiiray xoogaggii Koontoroolka difaaca uga jiray, dagaalkuna wuxuu ku fiday magaalada gudaheeda sida agagaarka Hotel Gacayte, Enjida,Dekedda iyo Isbitaalka. Waxaa laga qabsaday oo gacanta lagaga dhigay Al-Ittixaad isla galabnimadaas xaruntii ururka samafalka ee **Al-Falaax** oo u dhowayd dekedda, maamulkeedana ay haysteen Al-Ittixaad.

Dhimasho badan ayaa ka dhacday Koontoroolka Boosaaso, xoog ayaa loo laayay dagaal-yahannadii (*Al-Ittixaad*). Waxaa dagaalka ka qayb qaatay shacabka Boosaaso oo lagu kiciyay in Al-Ittixaad u shaqaynayeen Gen. Max'ed Faarax Caydiid iyo USC-da. Waxaa la kala jaray is-taakulayntii xoogagga Al-Ittixaad; kuwa dekedda joogay, kuwa isbitaalka joogay iyo kuwa Enjida joogay. Sheekh Xassan Dahir iyo C/casiis Faarax waxay ku sugnaayeen xarunta Enjida, iyagoo qaabaynayay sidii ciidamadooda looga saari lahaa Boosaaso iyo weliba maatida la socotay. Galabnimadii ayey ka baxeen xerada Enjida, C/casiis Faarax iyo Xassan Daahir Aweys. Waxay ku yara hakadeen Airport-ka Boosaaso iyagoo uga sii gudbay dhinaca xerada tababarka Nasrudiin (*Qaw*).

Markay qorraxdu dhacday ayay heleen dagaal-yahannadii Al-Ittixaad amarka ah inay ka baxaan difaaca goobaha ay ku jireen, dib u gurasho xeel dagaalna sameeyaan. Waa la garan karaa inaan si fudud loo bixi karin. Waxay kuwada xiriirayeen raadiyayaasha loo yaqaan Walktalk. Ugu horrayntii waxaa la wargeliyay dagaal-yahannada ka dagaal gelayay dhinaca masjid Mubaarak iyo garoonka kubbadda cagta ee Boosaaso. Kuwaas oo bilaabay inay gadaal gadaal u soo gurtaan, waxaana lagu xejiyay kuwa aagga hotel Gacayte.

Lug ayey xerada Enjida uga baxeen dagaal-yahannadii Al-Ittixaad iyagoo ah unug unug iyo koox koox si aanay u kala habqamin. Salaaddii subax waxay ku tukadeen Jaanka(*Halka toga iyo xeebtu iska galaan*) Airport-ka Bosaaso. Waxay gaareen Qaw, iyadoo halkaas laga saaray gawaari Sabaaxyo ah., dabadeedana waxaa la geeyey togga Shimis ee la soo maro marka Ceelaayo dhanka Bidix looga leexdo. Habeennimadii ayay ka baxeen dekedda Boosaaso xoogaggii Al-Ittixaad ee godoon-sanaa, waxay ku baxsadeen laashash iyagoo maray badda. Ciidamo yar iyo kal-kaaliyayaal caafimaad oo ku jiray isbataalka Boosaaso waa laga tegay iyagoo lagu xeeran yahay.

Waaberigii Jimcihii 26 June,1992[dii] kooxdii ku go'doonsanayd isbataalka Boosaaso ayaa weerar lagu ekeysiiyay. Markii la ogaaday in xoogaggii Al-Ittixaad Al-Islaam faaruqiyeen goobahoodii ciidamadda ee Boosaaso. Qayb ka mid ahayd dagaalyanahdii Al-Ittixaad ee ku godoonsanaa cisbataalka Boosaaso waa la laayay, kuwa maxaabiis ayaa loo qabtay oo waa la xiray, kuwa kalena way ka baxsadeen.

Dadka arrimaha ciidamada ka faallooda waxay ku macneeyaan guuldarradaas ku dhacday dagaal-yahannadii ururka Al-Ittixaad Al-Islaam inaannay ahayn sabab ciidan ee ay ahayd awoodda hoggaaminta ururka oo la isku haystay. Waayo Al-IttixaadAl-Islaam ciidan ahaan waa ka dagaal-yahansanaayeen, kana niyad wanaagsanaayeen xoogaggii SSDF ee dagaalka kaga soo horjeeday. Duullaankii Boosaaso uu ku qaaday C/llaahi Yuusuf ayaa u ahaa guul siyaasadeed iyo ciidan, waxaana aad u adkayd saadaalinta halka uu dagaalkaasi ku soo afjarmi doono. Shacabka gobollada W/Bari oo markaas dagaal kula jiray Jabhaddii USC[da] ee Gen.Max'ed Faarax Caydiid oo dagaal ku soo qaaday Mudug, waxay u arkayeen cid kasta oo dagaal kale kaga furta meel kale oo dhulkooda ka mid ah inay tahay cid u adeegaysa Gen. Caydiid iyo USC. Sidaas darteed dagaalka Al-Ittixaad Al-Islaam ka bilaabeen Bari iyo Nugaal waxay u macneeyeen dhabar jebin bareer ah oo lagu sameeyay shacabka iyo ciidamadda difaaca kaga jiray Gaalkacayo iyo aagaga kale oo Mudug ka tirsanaa.

Markii ururka Al-Ittixaad Al-Islaam ay dagaalka ka bilaabeen Waqooyi Bari shacabku aad ayay u kaceen , mid magaalo jooga iyo mid miyi jirayba ,waxaa si aan loo kala harin loo hiifay, loona haaraamay Al-Ittixaad. Hoggaamiyayaashii dhaqanka, Cullimadii Dariiqooyinka iyo madaxdii siyaasadduba si midaysan waxay ugu baaqeen in dagaal looga hortago Al-Ittixaad Al-Islaam oo lagu tilmaamay inay yihiin cadow dalka ku soo duulay dhabar jebina ku sameeyay. *''Cadow Gadaal'* oo noqotay weedha caan baxday ayaa beryahaas loo adeegsan jiray Al-Ittixaad Al-Islaam xubnaha ka tirsanaa iyo taageerayaashoodaba..

2- DAGAALKII SALIID.

ISKA CAABBINTII KOOWAAD.

Kolkii ay gudaha u sii galeen dagaal-yahannada Al-Ittixaad Al-Islaam oo ku fogaadeen dhulka buuralayda loo yaqaan Cal-madoow ayaa waxaa soo shaac baxay mar kale awooddooda ciidan iyo tababar iyo weliba kala miiran ku dhacay hoggaankii sare ee awoodda oo gacanta u galay koox ka ad-adag kuwii hore. Waxaa loo doortay Sheekh Xassan Daahir Aweys taliyaha guud ee howlgalka ciidamada Al-Ittixaad Al-Islaami ee ku jira xaaladda adag. Hoggaanka cusub ee dagaalka buuralayda Saliid majaraha u qabtay waqtigaa ku adkaa ururka Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa lagu ammaannaa sidii waxtarka noqotay ee uu dib u habeynta ciidan xilligaas ugu talaabsaday. Haddii ayan la iman qorshahaas cad ee dheelli tiran ragga hoggaaminayay Al-Ittixaad waxaa la sheegaa in aysan dib uga soo abaabulanteen Soomaaliya xaraka kale oo Islaamiyiin ah oo xoog badan.

Muddo kooban ka dib waxay wada gaareen xoogagga Al-Ittixaad Al-Islaam iyo maatadoodii la socotay degaanka Saliid (*80Km*) dhinaca galbeed kaga aaddan Boosaaso. Ma hakan SSDF ee way kaga daba tageen halkaas, waxayna doonayeen in awood ahaan la burbruriyo Al-Ittixaad si aanay mar kale u soo xoogaysan. Qorshaha dagaalkaas oo dhammaystiran waxaa hoggaaminayay qaabaynayayna C/llaahi Yuusuf.

Saliid ayaa ah meel leh waddo qur ah oo marta bartankeeda, dhinacyada waxaa kaga xeeran buuro dhaadheer. Ceel ayaa ku dhexyaal. Waa meel istaraatiijiyad fiican leh oo difaaca ku haboon, waxayna ahayd halkii ay gabbaadka u galeen **Suldaan Max'ud Cali Shire** iyo ciidamadiisii, kagana baxsadeen colkii Daraawiish ee kaga adkaaday dagaalkii loo yaqaanay **Habarhunbulo.**

Habeenkii ugu horreeyay ee ay Saliid degaan xoogagga Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa waxaa ciidanka la hadlay Sheekh C/casiis Faarax,, Wuxuu ku yiri:-

" Caawa waa jihaad. Ninkii cararow ehelu naar ayaa tahay."

Hadalkaasi Sheekh C/cassiis Faarax dhammaan dagaal-yahannadii Al-Ittixaad dareen ayuu ku reebay,waxaana la sameeyay qorshihii dagaalka iyo difaaca ahaa iyadoo la fillayey in Col. C/llaahi Yuusuf weerar soo maaggan yahay. Rasaasta qoriga loo yaqan AK ninkii ba waxaa ku soo hagaagay oo saami u helay Kow iyo Toban xabbadood. Qoryaha la watay waxaa u badnaa AK-47 rasaasta ay haystaanna waxaa u badnaa Faal (G3) iyo BKM. Waxaa goobtaas Al-IttxaadAl-Islaam ciidamadooda ku weheliyay boqol iyo soddon carruur ah, haween iyo maata kaleba.

Kolkuu waagu beryay sahan ayaa ciidamada Al-Ittixaad u kala direen jihooyinka oo dhan si loo hubiya dareen dhaq-dhaqaaq dagaal. Waxay haysteen doorbinno(*Aalad fogaan arag ah*) wax lagu eego oo meel fog wax lagaga arko. Shan saac oo subaxnimo (*Kow iyo Tobankii Subaxnimo*) ayaa dagaal dhammaystiran bilowday. Difaacii Al-Ittixaad dhinac ayaa la jabsaday. Sagaal nin ayaa meel qur ah laga dilay, balse aad ayay u dagaallameen, waana jebiyeen SSDF. Intaas ka dib waxaa soo if baxay innaan la loodin karin Al-Ittixaad Al-Islaam, waayo ma aysan jirin maalin ay ka liiteen dhinaca ciidamada iyo u diyaar garowga dagaalka. Markaas ka dib dhammaantood niyaddoodu waxay ahayd mid aad u sarraysay. Waxaa ka ba'ay welwelkii iyo baqdintii ay qabeen. Waxaa inta badan sirta Al-Ittixaad ahayd mid aanay haynin hoggaanka dagaalka SSDF, waxayna qiyaasayeen ciidamada Al-Ittixaad ee ku jira buuralayda Saliid inay dhan yihiin tiro ahaan ilaa iyo kun dagaal-yahan. Waxayse tirada dhabta ah ee Al-Ittixaad ciidamadooda ku jira Saliid ahaayeen 300 dagaal-yahan, boqol iyo soddon caruur ah iyo siddeetameeyo haween ahaa.

Mar walba waxaa ka go'nayd SSDF inay si xoog ah uga adkaato Al-Ittixaad Al-Islaam. Dagaallo rogaal celin ah oo labaad ayay ciidamadii daacadda u ahaa C/llaahi Yuusuf ku qaadeen fariisimo ay dagaal-yahannada Al-Ittixaad ka samaysteen degaanka Saliid ee buurlayda ah. Dagaalkan oo ahaa kii labaad ayaa waxaa uu bilowday goor subaxnimo ah, wuxuuna dhammaaday kowdii duhurnimo, wuxuu isugu jiray duqeyn aan kala go'lahayn iyo weerar is daba joog ah oo marba dhinac laga weerarayo Al-Ittixaad oo iyagu u ekaa kuwo is difaacaya oo keliya. Inkastoo dagaaladaas lagu beegsaday Al-Ittixaad aan wax guul ah laga gaarin, haddana SSDF waxay u adeegsatay gabbaadka Al-Ittixaad madaafiic iyo hubka waaweyn ee Bm-ka oo lagu garaacay maalin walba si joogta ah. Waxaa lagu qiyaasaa 60 ilaa 80 madfac ha-ahaadaan

hoobiye 120mm amaba BMK qoriga loo yaqaan in 24[kii] Saac kasta lagu liishaamayay goobaha Al-Ittixaad fadhiyeen. Waxaa duqeyntaas aan kala go'a lahayn haleeshay oo dhaawacoodii u geeriyooday Sheekh C/casiis Faarax oo ahaa madaxa siyaasadda ee urur weynihii Al-Ittixaad Al-Islaami .

Waxaa jiray dagaallo yar yar oo maalin maalin dhaca, waxaana la oran karay muddo bil ah inay dhaceen laba dagaal oo waaweyn. Dagaalladaas dhacay ayaan u fullin sida uu u qorshaystay C/llaahi Yuusuf. Hoggaamiyaha dagaalka SSDF ku qaadday Al-Ittixaad, isagoon marna ka tanaasulin inuu guul ka gaaro dagaalka uu kula jiro Al-Ittixaad. Dagaalka buuralayda Calmadow ayaa SSDF waxay qorshaysteen dagaal abaabulan inay ku qaadaan Al-Ittixaad. Waxaa meel la isugu keenay kun iyo laba boqol oo SSDF ciidamadeedii ah, waxaa kaloo la agaasimay lixdan ka mid ah gawaarida dagaalka ee loo yaqaano teknikada noocyadeeda kala duwan, iyadoo madaafiic iyo hoobiyayaasha lagu jiheeyay dhinaca buuraha Saliid ee Al-Ittixaad gabaadka u ah.

Dagaalkii duufaanta ee C/llaahi Yuusuf ku qaaday Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa ku soo afjarmay guul daro weyn oo gaartay SSDF, dhinaca kalena Al-Ittixaad ayaa qorsheeyay iyagoo hoos ahaan u ogaa xaaladda dhabta ah ee ay ku sugan yihiin dagaal-yahannadooda ku go'doonsan Saliid in loo soo gurmado. Waxay kaloo ka warhayeen in dagaal-yahannadooda ku jira buuralayda saliid ay ugu tababar wanaagsan yihiin horin la oran jiray **Sacad Bin Abii Waqaas**. Halka inta kale ahaayeen kooxo dagaal-yahanno ah oo aan tababar fiican qabin. Walow wax weyn ay ka faa'iidaysteen xaaladda dagaalka ee ay waqtigaa ku sugnaayeen. Waxaa maalmaahaas caan noqtay weedhii kululayd ee Sheekh Xasan Dahir Aweys **" Uskud"** oo macana ahaan af Soomaaliga ku ah aamus. Ma lahan sanqar, if iyo xataa nuxnux. Waa degaan madow oo la wada aamusan yahay, waxaa meeshaas kaaga bidhaami kara nooca ciidanka difaaca ku jira, kuwaas oo SSDF awoodeedii oo dhan isugu gaysay sidii ay u jiirri lahaayeen difaacoodaas. Waxaa la is weydiin karaa Al-Ittixaad Al-Islaam oo awooddoodii intii badnayd ciidan lagu bur-buriyay maalmo kooban, iyagoo ka hub iyo tiro badan intay ku joogaan Saliid sidee isaga difaaci karayaan SSDF ?

SSDF ayaa iyagu dejiyay Laasqoray ciidan indha hore ah, si mar walba loola socdo wax alla wixii ka imanaya dhinaca waddada buuraleyda ah ee Geeldoora lagu magacaabo. Qorshihii dagaalka ee buuraleeyda ayaa Al-Ittixaad go'aansadeen in qaabkiisa wax laga beddelo. Waxaa lagu soo biiriyay ciidamadii Islaamiyiinta ee joogay halka loo yaqaan Kala Bayr- Laascaanood uuna madaxda ka ahaa Col. Abuu Max'ed iyadoo uu uga hooseeyay C/wahaab Max'ud Gurey oo dhaawac fududi ka soo gaaray dagaalkii ka dhacay halka Duddun la yiraahdo. Waajibka

dagaalka ee la siiyay colkaas soo gurmaday ayaa ahaa inay qabtaan **Laasqoray** oo masaafo aad uga durugsan ahayd halka ay joogaan, iyo inay taakuleeyaan Al-Ittixaadka ku jira Saliid si looga qaado hareeraynta.

Marka si kale loo eeggo dagaalka SSDF ku haysay Al-Ittixaad Al-Islaam, waxaa markii hore dadka oo dhan lagu kiciyay Hawiye ayaa dalka inaga qabsanaya. Kolkii xigay waxaa aad loo buunbuuniyey in Islaamiyiintu lacag fara badan oo dollar Maraykanka ah haystaan, askari kasta oo dagaalka kaga soo horjeeday ayaa aamminsanaa inuu lacagtaas wax ku helayo. Maadaama dagaalkii ka fogaaday Boosaaso isla mar ahaantaana aan la helayn lacago dollar ah oo booyado ka buuxa, balse dagaalku yahay mid lagu dhimanayo waxaa aad u yaraaday ku lug lahaanshaha dadweynaha ee dagaalka gaar ahaa reer Bariga.

BAADI GOOBKII WADA HADALADDA.

Dagaal kasta oo aadamaha dhex mara waa lama huraan in waan-waani ka dambayso. Sidaa darteed ayaa waxaa jiray dad marwalba isku howlayay in la wada hadalo iyo nabad in la baadi goobo, Sheekh C/qaadir Nuur Faarax iyo xubnihii weheliyay kolkay tageen Nairobi-Kenya, dadkii ay la kulmeem ayaa aad ugu canaantay in wadaadadu dagaal ka dhex tuureen gudaha gobollada Waqooyi-Bari. Canaantaas ayaa la sheegaa inay wadaadadu dhankooda aqbaleen. Walow ay ku andacoodeen inay dhinacooda nabad ka dooneen. Balse dhinaca kale SSDF ka dhega adaygeen wada xaajood iyo nabad-ba, waxay ballanqaadeen inay ka shaqaynayaan nabadda.

Sheekh C/qaadir Nuur Faarax oo ka hadlaya xaaladdaas Nairobi wuxuu yiri:-

"Xaaladda aadka u kulul ee siyaasadeed iyo ciidan darteed ayaan waxaan go'aansanay inaan ka warhayno dalkii iyo dadkii, ka dibna tagno Jabuuti."

Jabuuti ayaa waxaa isugu tagay madax sarsare oo ka tirsanaa Al-Ittixaad Al-Islaam, July1992[ku]. Dacwad kulul iyo is eedayn la is eedeeyay dhexdooda iyo is qab-qabsi dheer ka dib Sheekh C/qaadir Nuur Faarax wuxuu xusay in kulamadoodii Jabuuti go'aamo lagu qaatay. Go'aammadaas waxaa ka mid ahaa:-

- In dagaalka la joojiyo dhinaca wadaaddada ama Al-Ittixaad.
- In ay is difaacaan oo aan la jiirin ciidamadooda Al-Ittixaad, taasoo ah waddada keliya ee lagu xoojin karo nabadda aynu raadinayayno.

SSDF ayaa dhankeeda qorshayaynaysay inay shir la qaadato beelaha gobolka Sool dega *(Dhulbahante)*. Shirkaas ayaa ka dhacay Laascaanood. SSDF ayaa ka dalbanaysay beelaha Sool inay la galaan dagaalka ka socda

buuralayda Saliid oo dhufays u ahayd dagaal-yahannada ururka Al-Ittixaad ee dagaalka kula jira SSDF. Way ku hungoobeen dalabkoodii ahaa inay Laascaanood ka helaan cudud ciidan oo la dagaal gasha.

Sheekh C/qaadir Nuur ayaa Jabuuti wuxuu kula kulmay Gen. Max'ed Abshir intii lagu jiray qaban-qaabada shirka Laascaanood ee SSDF iyo reer Sool. Sheekhu wuxuu ka dalbay Gen. Max'ed Abshir in ay Al-Ittixaad ahaan tagaan shirka Laascaanood nabadna looga wada hadlo, si loo baajiyo dhiigga daadanaya ee dadka ehelka ah.

Sheekh C/qaadir oo wax ka taabtay haddaladii dhexmaray isaga iyo Jeneraalka wuxuu yiri:-

''Gen. Max'ed Abshir ma soo dhoweyn fekerkaygaa. Dano gaar ah ayaan shirkaas uga hadlaynaa ayuu iigu koobay hadalkii. Balse kama daalin inaan mar labaad ku noqday Gen. Max'ed Abshir. Markaan sheekaysannay ka dib ayaan kala hadlay in dagaalka la joojiyo, kuma kalsoonaan hadalkayga.'' Wuxuu igu yri:-

'' Boosaaso ayaad naga qabsanaysaan ''.

Weliba ii raaciyey'' *Ogaada Boosaaso waa halbowlahayagii.''*

Ma joogsan isku dayga ahaa in dagaalka gobollada Waqooyi-bari ka socday la joojiyo ururka Al-Ittixaad aad ayay isugu howleen in dagaalkaas la soo afjaro sababa jiray awgood. Beesha Warsangeli ayay Al-Ittixaad xiriir la sameeyeen si aanay dagaalka ula safan SSDF, wayna ku guul darraysteen. Waxaase muuqanaysay in dad badan oo Warsangeli ah taageersanaayeen Al-Ittixaad Al-Islaam.

Avv. Xuseen Cabdalla Codweyn, Sheekh C/qaadir Nuur, Max'ed Sheekh Cusmaan iyo C/llaahi Cali Xaashi ayaa Jabuuti kula kulmay Xassan Abshir Faarax,waxayna ka codsadeen in dhinacooda dagaalka ay joojiyaan, waxayna intaa raaciyeen inaanay iyagu dagaal ku jirin. Balse arrintoodu tahay is daafac.

Kolkaas ayaa Xasan Abshir ugu jawaabay:-

'' Haddaad run sheegaysaan, danahayga oo dhan waa baajinayaa, waad i raacaysaan Boosaaso ayaan ka wada tegeynaa. Idinkaa lacag haystee diyaaradda inoo soo kireeya.''

Waxay ugu jawaabeen.

'' Diyaar ayaan u nahay. Boosaaso la hadal, in nalaga soo dhoweynayo noo xaqiiji.''

Xassan Abshir Faarax dabadeed wuxuu la hadlay Boosaaso, waxaana loogu soo jawaabay, *''Nooma iman karaan''*. Marka dhinacyo badan laga qooraansado Al-Ittixaad waxaa go'aan ka ahaa inay

taakuleeyaan ciidankooda si aan loo jiirin difaacooda. Dhinaca SSDF waxaa ka muuqatay isla weynaanah inay ku gacan sarraynayaan dagaalka socda. Taas oo illowsiisay inay heshiis iyo waan-waan galaan. Waxaase qeybo ka mid ahaa ragga siyaasiyiinta ahi arkayeen awoodda isa soo biirsanaysa ee dagaalyahannada Al-Ittixaad oo sidii loo malaynayay ka soo yara itaal roonaanayay. Haddii saraakiisha qorshaysa dagaalka lagu hayay Al-Ittixaad moodayeen in looga gacansarayn doono dagaalka buuralayda Saliid. Ku talagalkaasi wuxuu noqday dib ugu noqosho. Waxaa muuqday in Al-Ittixaad ka adkaysi badan yihiin sidii markii hore la qorshaystay, Waxaa jiray in hoggaanka guud ee Al-Ittixaad ee dibadda joogay ka wel-welsanaayeen in dagaal-yahannada Al-Ittixaad ee goobaha dagaalka jooga, iyo weliba ragga hoggaaminayayba ay qaataan talaabooyin keeni kara iska warqab la'aan horseedi karta khaladaadkii hore u dhacay oo kale iyo in loo hoggaasamo go'aannada sida wadajirka ah u gaareen dhaq-dhaqaaqa islaamiga ah ee Al-Ittixaad.

Madaxii Maktabka Jihaadka Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa si toos ah isagoo Jabuuti jooga wuxuu la soo hadlay Sheekh Xassan Daahir Aweys, iyadoo ay taarka lagu wada hadlayay joogeen qayb ka mid ah hoggaanka Al-Ittixaad. Sheekh Xassan Daahir waxaa lala socodsiiyay in loo haysto in uu yahay nin aan amarka guud ee Al-Ittixaad qaadanayn, sidaas darteedna laga doonayo inuu u hoggaansamo awaamiirta Al-Ittixaad Al-Islaam.

Sheekh Xassan Daahir oo markaas ahaa hoggaamiyaha dagaal-yahannada Al-Ittixaad Al-Islaam ee ka dagaallamayay Waqooyi-Bari, wuxuu wacdaro ka muujiyay dagaalka buuralayda Saliid, yo in Al-Ittixaad xoogaggoodii laga soo saaray Boosaaso iska difaacaan weerarradii is daba joogga ahaa ee uga imanayay dhanka SSDF. Sida ay sheegeen xubno ka mid ahaa hoggaaanka Al-Ittixaad Sheekh Xassan Daahir Aweys wuu aqbalay inuu u hoggaansamo amarrada hoggaanka guud ee Al-Ittixaad iyo kan Maktabka Jihaadka. Hoggaanka guud ee Al-Ittixaad waxay goobaha dagaalka u soo direen rag badan oo ka dhaadhiciya dagaal-yahannada Al-Ittixaad inaanay ku degdegin dagaal aan qorshaysnayn. Sheekh Abuu Max'ed oo ahaa sarkaalka ku xigay Sheekh Xassan Daahir dhinaca ciidamada ka dagaallamayay buuralayda Calmadow ayaa si weyn isugu howlay siduu uga dhaadhicin lahaa dagaalyahannada Al-Ittixaad ee caraysanaa, kuna fekerayay inay ka aar-goostaan SSDF inaan la degdegin ee ay wax walba ku socdaan wada tashi iyo iska warhayn loo dhan yahay.

DAGAALKII AWOOD ISKU MAQUUNINTA.

Col.Xasan Daahir & Col C/llaahi Yusuf

Intii ay dagaal-yahanadda ururka Al-Ittixaad Al-Islaam ku jireen degaanka loo yaqaan Saliid, waxaa la soo gudboonaatay duruufo adag oo uu fahmi karo waqtigaas qofkii ku sugnaa halkaas. Mid kasta oo ka mid ahaa dagaal-yahannada Islaamiyiinta halka uu dhufayska kaga jiray ayuu ku sugnaa waqti walba isagoo aan ka bixi karayn. Sababtoo ah haddii uu banneeyo amaba ka soo baxo dhufayska waxaa dhici karaysay in laga soo galo. dhanka uu baneeyay. Ma aysan haysan dagaal-yahannada Al-Ittixaad Al-Islaam wax raashin ah oo ku filan, ha ugu darraadeen waxyaabaha dufanka leh. Taasi waxay sababtay in nafaqo darro ku dhacdo qaar ka mid ah ciidankaas u foognaa dagaalka aan la isu naxayn. Ka saaridda go'doonka ee dagaal-yahannada ku oodnaa Saliid waxay u noqonaysay guul dhinacyo badan waxtar ugu leh Al-Ittixaad. Tusaale ahaan waxaa gabaabsi ku ahayd rasaasta noocyadeeda kala duwan.Waxay ku khasbanaadeen inay helaan rasaas. Waxay kiraysteen Shan dameer, iyadoo midkiiba loogaga kiraystay Laba Kun oo dollar ($2000). Ninka dal yaqaanka ahi waxaa uu ka qaadanayay Al-Ittixaad halkii mar ee uu u howlgalo laba kun oo dollar ($2000). Howshaas waxaa u fulinayay **Yuusuf Jamaac** iyo **Wadaad Yare** oo ka mid ahaa dadka dega deegaanka buuralayda Saliid.

Hayaankii xoogagga Al-Ittixaad Al-Islaam kaga soo gurmadeen Kala Bayr-Laascaanood waxay jidka isku heleen malleeshiyaad ka tirsanaa Jabhada USP. Cagta ayay sii mariyeen, iyagoo ka soo daadegay waddada buuraleyda ee Geeldoora, waxayna dagaal kula galeen Laasqoray ciidamadii SSDF ee uu horkacayay Gen. Cali Ismaaciil. Ciidamada Al-Ittixaad waxay ku dhowaadeen in ay gacanta ku dhigaan Jananka, nasiib wanaagse waa ka badbaaday.

Gen. Cali Ismaaciil ayaan ka waraystay wararka sheegaya inuu ku lug lahaa dagaalkii SSDF la gashay urur diineedkii Al-Ittixaad Al-Islaami.

" Horta hoggaamiyaha tooska ah ee dagaalkaas waxaa uu ahaa C/llaahi Yuusuf. Anigu kormeer ayaan Laasqoray ku tegey, si aan u soo indha indhayno xaaladda. Waxaa kormeerkaygaas igu weheliyay Avv. C/llaahi Boqor Muuse iyo nin Kornayl ahaa oo la oran jiray Axmed..... waxaan halkaas ugu tagnay ciidan uu madax ka ahaa Col. Khaliif Ciise Mudan. Ciidanka SSDF u joogay Laasqoray waxaa uu dhammaa 60 askari. Waxaa weheliyay ilaaladayda oo aad u xoogganayd. Col. Khaliif Ciise Mudan waxaan u sheegay inaanu ciidan udirin dhinaca galbeedka ee magaalada. Waxaan ku fekerayay in ciidamada Al-Ittixaad damci karayaan inay waddada xiraan. Dagaalkii ayaa na qabsaday annagoo bartii joogna. Si dirqi ah ayaan aniga iyo kooxda i wehelisay uga baxsanay, waxana ku sigannay inaan gacanta u galno Al-Ittixaad."

Mid ka mid ahaa unugyadii Al-Ittixaad Al-Islaam ee amarka lagu siiyay inay jidgooyo u dhigaan SSDF ciidamadeeda ka soo jabay Laasqoray oo xiiligan ka mid ah ganacsatada ugu waaweyn Boosaaso ayaa ii xaqiijiyay in Gen. Cali Ismaaciil iyo ciidamadii la socday waqti yar ka hor ka gudbeen intii aanay iyagu soo gaarin goobta jidgoyntooda loo qorsheeyay. Dib u dhacaas dagaal-yahannada Al-Ittixaad oo masaafo dheer ka soo lugeeyay iyo waqtiga oo noqday maqrib aan si fiican meel dheer wax looga arki karayn ahaa ayuu sheegay in ay sabab u ahayd in ciidammada SSDF ay helaan fursad ay ku baxsadaan.

Dagaalka Saliid wuxuu u dhexeeyay Sheekh Xassan Daahir Aweys iyo C/llaahi Yuusuf. Labadan nin ayaa ka mid ahaan jiray ciidamadii xoogga dalka Soomaaliya. Waxay ka wada qayb galeen dagaalkii lala galay Ethiopia 1977-78[dii]. Mid kastaa wuxuu doonayay inuu awood ku muquuniyo midka kale. Hadduu C/laahi Yuusuf Axmed kaga adkaaday Al-Ittixaad dagaalkii Garowe, waxaa muuqanaysay in Sheekh Xasan Dahir Aweys iyo dagaal-yahannada Al-Ittixaad Al-Islaam si wacan isaga caabbiyeen SSDF dhanka buuraha Saliid.

Balse is difaaca iyo dadaalka Al-Ittixaad Al-Islaam waxaa xagal daaciyay caqabbad xunna ku noqday arrimo dhowr ah oo ku qasbay inay dagaalka ka baxaan. Caqabbadahaas waxaa ka mid ahaa dhaqaale xumo iyo taakulayn ku filan oo ayan helin, mid kalena waxay ahayd iyagoo dhibaato kala kulmay degaanka ay ka dagaallameen oo ay cadaawad iyo soo dhoweyn la'aan kala kulmeen. Xogta ciidankooda, sahankooda iyo dhaq-dhaqaaqyadooda mararka qaarkood waxaa looga gudbin jiray dhanka cadowga ay is hayaan (*SSDF*).

WEERARKII UGU HORREEYAY AL-ITTIXAAD EE SALIID.

Ciidankii Al-Ittixaad Al-Islaam ee ka soo kicitimay Kala bayr-Laascaanood, uuna hogaamiyaha ka ahaa Sheekh C/naasir Abuu Max'ed ayaa ahaa kuwo aad u tira badan. Waxay ka koobnaayeen dagaaliyahano ka soo kala gurmaday Halooya iyo Burco. Xoogaga Halooya ka yimid waxaa horseed ka ahaa Col. Sheekh Mustafa Carab, kuwa Burco waxaa hoggaaminayey Sheekh Iimaan Max'ed iyadoo ay ku xigeeno u ahaayeen Sheekh Cabdiqani Aw Saalax iyo Sheekh Max'ud Max'ed Nuur.

Dagaal-yahanada Al-Ittixaad waxay hayaan iyo guuro socod ku jiraanba waxay gaareen maalmo ka dib bartamaha wadada **Geeldoora** oo ku taal buuraha Cal-Madow halka lagu magacaabo **Xabaashe Wacle.** Waxaa goobtaas ku soo dhoweeyey Yuusuf Jaamac oo ka mid ahaa odayaasha degaankaas gacan saarna la lahaa Al-Ittixaad Al-Islaam. Xooggaga soo gurmaday waxay u direen ciidankii ku jiray Saliid ee halkaas ku godoonsnaa tiro aan la xaqiijin oo Dameero ah una sida ciidamadooda saanad iyo qoryaha hoobiyeyaasha.

Subax-dii markay gacantooda soo gaartay saanaddii milliteri ee ay u baahnaayeen dagaal-yahanada Al-Ittixaad ee godoonka ku jiray ayaa C/salaam Raxiil oo u dhashay Yemen, ahaana ninka keliya ee ajnabi ah ee la socday Al-Ittixaad, oo uu kaaliye u ahaa Saalax Al-Katiir oo Yemeni-Soomaali ahaa. Wuxuu si talantaali ah oo xaglo kala duwan ah u dhigay qoryihii hoobiyayaasha 120 mm ahaa, maadaama goobta difaaca ee Al-Ittixaad ay ka sarraysay wajiga weerarka ee ciidamada SSDF waxaa si fudud loo toogan karay bartilmaameedka la rabo in la liishaamo.

Doorbin uu haystay ayuu C/salaam Raxiil ku eegay dhinaca ciidamada SSDF ka xigaan. Wuxuu arkay qiiq hawada u baxaya. Bartaas ayuu dagaal-yahannadii Al-Ittixaad ee ridayay hoobiyayaasha ku amray inay ku garaacaan.

Xabbadii ugu horreysay ee Raxiil rido, kuna liishaamo xooggagii SSDF waxaa uu la helay digsigii raashinka loogu karinayay ciidamada SSDF, ka dibna talanta-alli ayaa loogu garaacay barihii ciidamada SSDF. Dagaalkaas ayaa ku khasbay ciidamadii SSDF ee ku hor gudbanaa dagaal-yahannada Al-Ittixaad ee ku go'doonsanaa Saliid inay banneeyaan aagga dagaalka ee ay ku jireen. Dhinaca kale ayaa xoogaggii Al-Ittixaad waxay xoog ku qabsadeen Laasqoray, iyagoo ka soo baacsaday ciidamo uu watay Gen. Cali Ismaaciil.

Laba bilood ka dib waxaa go'doonkii ka baxay xoogaggii Al-Ittixaad ee dhabarka kula jiray buuraleeda Saliid. Waxaa markii ugu

horraysay is gaaray waa intuu dagaalkani socdaye ciidamadii kala qoqobnaa ee Al-Ittixaad. Waxay bilaabeen in maatada faraha badan ee ku jirtay Saliid la dejiyo Laasqoray oo kaga habboon degaan ahaan halkii hore, iyo Laasqoray oo ah marso ku taal badda cas ee gacanka cadmeed oo dana badan laga fushan karo. Isu furankaas labada ciidan ee Al-Ittixaad intii uu socday waxaa miino dhu ka lagu aasay ku qaraxday gaari Al-Ittixaad lahaayeen,waxaana ku dhimatay gabar ka mid ahayd go'doon ka baxa Al-Ittixaad oo saarrayd gaarigaas miinadu la kacday.

Guushii Al-Ittixaad ee dagaalkii isu furanka xoogaggooda buuralayda Saliid iyo Laasqoray, waxaa xigay in Al-Ittixaad go'aan guud ku qaateen. *In la adkeeyo difaaca*. Waxay dagaal-yahannada Al-Ittixaad ku tukanayeen dhufaysyada dhexdooda. Taas oo ah feejignaanta ugu sarreeysa ee ciidan galo. Hase yeeshee SSDF iyo hoggaamiyaheeda C/llaahi Yuusuf waxa ka degi la'ayd guusha Al-Ittixaad ee jiidda hore ee dagaalka marka la barbar dhigo, jabkii weynaa ee Al-Ittixaad ciidamadoodu kala kulmeen dagaalkii Garoowe iyo Boosaaso.

Khubarada dagaalka ee Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa soo bandhigay sidii loo samaysan lahaa difaac dhammeystiran. Waxay sameeyeen dhufaysyo dhaadheer,waxay adeegsadeen khidado kale oo ay ka soo minguriyeen dagaal-yahannadii mujaahidiinta Afghanistaan ee dagaalka kula jiray Midowgii Soofiyatiga. Diyaarinta qaabkan ka dib waxay ku niyad samaayeen inay ka guuleysan karaan SSDF. Sheekh Xassan Daahir Aweys iyo Sheekh C/naasir Abuu Max'ed waxay siiyeen dagaal-yahannadooda amarro cad oo ay ka mid ahaayeen inaan dhufayska laga bixin, in qofkii la qabto la dilin iyo amarrada oo aan la khilaafin. Difaaca dagaal-yahannada Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa u habaysnaa si nidaamsan, kuwa midigta xiga ayaa dulsaarraa buuraha oo ka soo yara horeeyey difaaca dhufeyska ku jira. Mid ka mid ahaa ayaa goor hore oo aroorya ah waxaa uu maqlay sanqar(Jaqaf.....jaqaf....). Wuxuu ku riday xabbad yool baar ah, dagaalkii oo dhammays tiran ayaa sidaas ku bilowday. Ciidamadda SSDF waxay soo qaadeen weerar lug ah, si ay uga gudbaan dhufayska xoogagga Al-Ittixaad ee difaaca ku jiray. Waxaa lagu amray Sheekh Xassan Daahir Aweys inaanu hal talaabo horay u qaadin guul kasta oo ciidamadiisu gaaraan. Waa iska caddayd in mooralka iyo u diyaar garoowga ciidamada Al-Ittixaad uu ka sarreeyay kuwa ka soo horjeeda ee SSDF.

Waxay Al-Ittixaad isticmaaleen qaab dagaal oo ka yaabisay ciidamadii ka soo horjeeday. Waxay qoteen dhufays aad u dheer oo gaaray Hal Km. Waxay sameeyeen difaac beenaad. Ciidamadii SSDF oo kacsan, lehna waa jabeen Al-Ittixaad ayaa meel ban ah u soo baxay. Waxaa qabsaday dagaal aad u xooggan. Maxaa xigay? Goobtaas ayaa ciidamadii SSDF ku jabeen. Dagaalka oo ahaa mid aad u kulul waxaa uu

bilowday sallaadii subax markii la tukaday waana socday ilaa iyo gabbal dhicii. Al-Ittixaad waxay ku faanaan in dagaalkii **Dabra** uu ahaa jawaabtii dagaalkii **Bixin** ee SSDF uga adkaatay.

C/llaahi Yuusuf wuxuu ku sugnaa barta dagaal gelinta, inta badan waa taagnaa oo dhegeysanayay taararka ciidamada. Waxaa khalkhal galay isgaarsiintii ay ciidamada SSDF ku wada xiriirayeen. Waxaa bar taakulayn u noqotay SSDF bartii hogaaminta ciidanka. Dhimashada labada dhinac waxaa lagu qiyaasay maalintaas inay 100 kor u dhaaftay. Waxayse Al-Ittixaad sheegaan in iyaga dhinacooda ay ka dhinteen 14 dagaal-yahan oo keliya. C/llaahi Yuusuf kuma hakan Boosaaso dhinaca ayuu ka maray, wuxuu ka gudbay togga lagu magacaabo Dhagcaan. Dhaawiciisa wuxuu u qaatay Gaalkacayo, waxaana u muuqatay C/llaahi Yuusuf in Al-Ittixaad qabsan karaan Boosaaso. Waayo dhammaan ciidankii uu howlgeliyay ayaa maalintaas hal mar buburay. Waxaa kaloo uu qabay in aan xoogagga Al-Ittixaad ka hari doonin ee ay baacsan doonaan. Sidaas darteed danta ayaa isu tustay inuu Gaalkacayo beegsado, intii uu mar kale maxbuus u noqon lahaa Al-Ittixaad Al-Islaam.

Al-Ittixaad waxay gaareen guul dagaal iyo mid niyadeedba, kuma aannay deg-degayn inay galaan dagaal ay ugu hanqal taagaan qabsashada Boosaaso. Arrimo jiray awgood. waxay si buuxda uga talinayeen Laasqoray. Iyagoo u muuqanayay kuwo ka soo kabanayay diiftii dagaalkii ay la galeen SSDF. Waxaa ku soo qulqulayay mucaawinooyin dhinac walba leh, maadaama Laasqoray ahayd marso dhinaca ku heysa Badda Cas. Xubnaha ugu muhiimsanaa ee hoggaaminta dagaalka xilligii islaamiyiintu ku jireen buuraha Calmadow waxaa ka mid ahaa Col. C/casiis xaaji Axmed, Capt. Cali Muuse iyo nin dagaal-yahan ah oo la yiraahdo Mujaahid Axmed C/samad, ka sokow Col.Xasan Daahir Aweys iyo Col. C/nasir Abuu Max'ed oo ahaa hoggaamiyeyaasha koowaad ee dagaalkaas. Waxaa kaloo la sheegaa in dagaal-yahannada caadiga ah ee waqtigaas uu ka mid ahaa wiil dhallinyaro ah oo lagu magacaabo Aaden Xaashi Cayroow sida ay ii sheegeen unugyo ka tirsanaan jiray xoogagga Al-Ittixaad oo waqtigan ganacsato ah, kuna sugan Puntland. Abuu Xuseen oo ahaa taliyaha unugga dagaalka ee uu ka tirsanaa Aadan Xaashi Cayroow wuxuu yiri:-

''Cayrow waxaa aan u ahaa taliyaha unugga dagaalka ee ku sugnaa waqtigaa Saliid iyo Laasqorayba. Wuxuu ahaa nin dhallinyar oo qiyaastii (Sannadkii 1992) waqtigaas labaatan jir ah, inkastoo dadka qaar sheegaan waqtigan inuu intaas ka yaraa. Anigu waxaan ahaa ninkii Muqdisho ka soo kaxeeyay Cayrow. Markuu ku soo biirayay dagaalyahannada Al-Ittixaad ee ka dagaal-galayay degaannadda Waqooyi Bari. Waan xasuustaa wuxuu ahaa nin dhallinyaro ah oo aad u firfircoon. Marka waqtigan(2007da) inuu qiyaastii Aadan Xaashi jiro 32- 33 Sano.''

Al-Ittixaad waxay xilligaas isku duween in ka badan 2000 (*laba kun*) oo dagaal yahan oo aad u tababaran, waxayna ku damaashaadayeen Laasqoray iyagoon baqdin ka qabin SSDF. Adkaysiga dagaal-yahannada Islaamiyiinta ee dhabarka la galay dhulka buuraleeyda ah, ayaa waxay ka yaabisay dadka oddorosa dagaallada oo markii la jebiyay Islaamiyiinta ku fasiray in si fudud looga takhallusi doono, xididdadana loo siibi doono door kasta oo ay ku leeyihiinn degaannadan. Taasi ma ay dhicin, waxaa muuqday sawir ka duwan kii la filayay. Dhinaca dagaalka ayaa la dareemay inaan sahal lagaga guulaysan karin. Waxaa kaloo la fahmay in awood ahaan iyo maamul ahaanba Al-Ittixaad Al-Islaam ka wanaagsanaayeen SSDF. Ciidamada Al-Ittixaad ayaa dhulfidsi samaynayay iyagoo ka soo degay buuraha. Khatarta dagaalka ee saamaysay guud ahaan mandaqadda uu Hartigu dego ayaa si toos ah u taabatay dadka degaankaas dhinac walba. Qolooyinka dagaalku u dhexeeyay waxay isu isticmaalayeen hubka noocyadiisa kala duwan iyo weliba miinooyinka dhulka lagu aaso oo waxyeeloooyin soo gaarsiiyey dad iyo duunyo ku dhaqnayd goobaha dagaalku ka dhacayay.

Labada dhinac ee dagaalamay ayaa iyagu ka daalay dagaalka oo doonayey in si uun xal loogu helo dagaalka. Hoggaanka Al-Ittixaad wuxuu ka gaabsanayeen inuu lugta la sii gallo dagaal ay la galaan qabiilooyinka. Taas oo wax ka beddeli karta fekerkoodii ahaa inay astaan u yihiin isu keenidda Soomaalida, dhinaca kalena SSDF ayaa u aragtay in dagaal joogta ah oo lagu hayo Islaamiyiinta ay xagal daacinayso difaaca jiidda hore ee Gaalkacayo.

Gen. Max'ed Abshir ayaa mar labaad Sheekh C/qaadir Nuur Faarax kula kulmay Jabuuti, waxay iska waraysteen meesha xaalka dalkii marayo.

Sheekh C/qaadir ayaa Max'ed Abshir wuxuu ku yiri:-

'' Nabadda waa adigii naga diiday. Waad aragtaa meesha wax marayaan. Maanta.2000 (laba kun) oo wiil (Dagaal-yahannada Al-Ittixaad) iyo idinku waxaad kala heshaan ayaad leedihiin.''

Max'ed Abshir waa ka soo debcay intii hore, wuxuuna Sheekha ku yiri:-

'' Annaguna nabad ayaan doonaynaa.''

Waxaa Jabuuti ku wada hadlay rag door ah oo deegaanka dagaalku ka socdo u dhashay, waxba waa ka suurtoobi waayeen isku daygaas la sameeyay, waxaana markasta nabad raadinta hortaagnaa C/llaahi Yuusuf oo lahaa nabadi ma dhici karto lala gaaro Al-Ittixaad. Arrimaha soo kordhay ee labada dhinac u soo dabcayeen dhinaca nabada

ayaa waxay keeneen in la gaaro heshiis ahaa in lagu wada noolaado degaannada la isku hayay. Iyadoo qolo walba qolada kale ixtiraamayso. Xubno muhiim ahaa oo ka tirsanaa Al-Ittixaad ayaa xaqiijiyay inaanay wax heshiis ah oo dammaanad leh la gelin SSDF, waxayna sidaas u yeeleen ayaa la yiraahdaa iyagoo doonayay inaan dagaalka ay kula jireen SSDF ka go'doomin dalka intiisa kale, iyo Unisom oo Waddanka waqtigaas soo gelaysay. Sidaa darteed laga yaabo in siyaasadda wadanka wax iska beddelaan. Islaamiyiintuna waxay kala direen ciidamadoodii iyagoo taas ku beddeshay in nabadda lagu wada joogo degaannada Waqooyi-Bari ee Soomaaliya.

Sheekh C/qaadir Nuur Faarax wuxuu tilmaamay in wadaadadu ay aad u danay-nayeen oo wax walba ka hormarinayeen inay dib ugu soo noqdaan mujtamaca oo kaalintoodii buuxiyaan aannayna wadaadadu (*Al-Ittixaad*) noqon kuwa shacabka ka go'a.

KALA DIRIDDII XOOGAGGA AL-ITTIXAAD.

Hoggaanka guud ee Al-Ittixaad ayaa gebi ahaan waxay isku raacsanaayeen fekerka ah in la kala diro xoogagga Al-Ittixaad si loo badbaadiyo sumcadda bulshada uu ku dhex leeyahay. Sidaa darteed ayaa dhowr jeer waxaa Burco isugu tagay bilihii July iyo Augosto 1992[ka], hogaanka Al-Ittixaad Al-Islaam kuwoodii ka yimid Laasqoray iyo kuwo dibadda ka soo noqday. Shirkaas ayaa qorshihii laga wada hadlay wuxuu ahaa sidii loo kala diri lahaa dagaal-yahannada Al-Ittixaad ee ku sugnaa jihada Laasqoray. Ayaamahaas waxaa jiray guulo ay gaareen Al-Ittixaad, ha ugu weynaatee hoggaanka SSDF oo iyagu aqoonsaday in aanay wax guul ah ka gaari karin isku day kasta oo dagaal. Waxaa u muuqday SSDF dhankooda inay halis ku jirto magaalada dekedda ah ee Boosaaso.

Hoggaanka Al-Ittixaad dhammaantood kala diridda dagaal-yahannada heshiis kuma wada ahayn, kooxiba meel ayay talada ku dhufanaysay intii ay socdeen kulamadaas xiriirka ahaa ee aan loo kala kicin. Waxaa guulaystay ra'yigii ahaa in la kala diro xoogagga Al-Ittixaad. Koox walba meeshii ay ka timid in loo diro go'aanka kama dambaysta ah ayaa noqday.

Sheekh C/qaadir Nuur Faarax ayaa ka warramaya go'aankii Al-Ittixaad ka dib sidii ay ku bilowdeen wada hadallo dhexmara SSDF iyo Al-Ittixaad.

" C/casiis Guureeye ayaa nala soo hadlay, annagoo joogna Jabuuti. Waxaa uu naga codsaday inaan ku soo dhowaanno degaanka. Waxaa i weheliyay C/llaahi Cali Xaashi iyo Max'ed Rashiid. Burco ayaan diyaarad uga soo degnay. Waxaan nimid Laascaanood."

Xilliga ay soo gaaren Laascaanood xubno muhiim ah oo ka socday Al-Ittixaad, shir ayaa Garoowe uga socday odayaasha iyo xubno ka tirsanaa

SSDF. Shirkaas ayaa waxaa looga arrinsanayay xaaladda difaaca Gaalkacayo, iyadoo taas ay u dheer tahay C/llaahi Yuusuf oo si u saluugsanaa waxyaabaha qaarkood iyo weliba in lagu hagraday dagaalka uu kula jiray Al-Ittixaad. Ma uusan joogin jiidda hore ee difaaca Gaalkacayo, mana joogin Garowe. Waqtigaas wuxuu ku sugnaa meel ka mid ah degaanka Ciid.?

Wada hadallo ayaa dhexmaray labadii dhinac ee ku kala sugnaa Laascaanood iyo Garoowe. Dhinaca Al-Ittixaad waxay soo bandhigeen in ay xaggooda nabad diyaar u yihiin. Hadalkaas waxaa si weyn u soo dhoweeyey odayadii Garowe oo sheegay in dhankoodana nabadda diyaar looga yahay. Dhinaca Garoowe ayaa waxaa laga diray xubno ay ka mid ahaayeen Xassan Abshir Faarax, C/raxmaan Max'ed Faroole, C/llaahi Saciid Samantar. Gen. Cali Ismaaciil iyadoo uu isku xirka lahaa C/casiis Guureye. Waxaa la isugu yimid oo wada hadalku ka dhacay halka loo yaqaan **Buuro Wadal** oo qiyaastii dhinaca Waqooyi ka xigta 60 KM Garoowe.

Waxaa hadalka bilaabay Xassan Abshir oo yiri:-

" Waqti dheer oo aad nabad ku baaqayseen, ayaa maanta la idin ka oggolaaday."

Al-Ittixaad waa qaateen nabaddaas SSDF la oggolaatay, waxay kaloo isla qaateen labada dhinac ee dagaalku ka dhexeeyay qodobbadan:-

- In muddo bil ah lagu xalliyo arrimaha ciidamada
- In dacaayadda labada dhinacba joojiyaan.
- Saxaafadda in lagu faafiyo nabadda la gaaray.
- In Al-Ittixaad Al-Islaam hubka dhigaan, ciidamadoodana kala diraan.

SSDF ma aamminsanayn dhinacooda in la kala dirayo ciidamada Al-Ittixaad ee awooddoodu ku sugnayd Laasqoray sababa badan awgood. Waxaa inta badan cabsi qabay xubno muhiim ahaa oo ka tirsanaa SSDF oo iyagu rumaysnaa inaan lala heshiin karin ururka Al-Ittixaad, heshiiska la sheegayaana uu yahay dhagar lagu khiyaamaynayo SSDF.

Xoogaggii Al-Ittixaad ayaa kala diristoodu waxaa ka timid dood dheer iyo isu caqli celin xarakada dhexdeeda ah. Qaar ayaa qabay in dagaalka la sii wado, una badnaa dhallinyarada iyo askarta, kuwaas oo ku doodayay in si bilaa macna ah loo dayacayo dhiigga dagaal-yahanadda naftooda u huray inay kor u qaadaan ku dhaqanka Shareecada. Waxay ku adkeysanayeen in dhiigga shuhaddadaas aan laga dhigin mid micno la'aan ah.

Qayb Al-Ittixaad Al-Islaam ka mid ah waxay qabeen in la kala diro

dagaal-yahannadooda oo ay qola waliba degaankeedii ku noqoto oo sulux wax lagu dhammeeyo. Cullimada sida aadka ugu dooday in la kala diro xoogagga Al-Ittixaad waxaa ka mid ahaa Sheekh C/waaxid Xaashi oo dhallinyarada u qanciyay siyaabo kala duwan, Abuu Max'ed oo ka mid ahaa hoggaamiyayaasha dhex joogay Al-Ittixaad ayaa ugu nasteexeeyey sidaas si le'eg inay diyaar u noqdaan kala diris, iyadoo sidaa loo yeelayo danta guud ee dadka Soomaaliyeed.

Sirta qarsoon ayaa ahayd, intii aan la kala dirin dagaal-yahannada Al-Ittixaad ayaa looga yeeray Sheekh Xassan Daahir Aweys Burco, waqtigaas waxaa degmadaas ku sugnaa wadaado Soomaaliyeed oo ay ka mid ahaayeen Shariif C/nuur, C/qaadir Nuur Faarax, C/waaxid Xaashi, C/llaahi Cali Xaashi, Max'ed Qaasim, Max'ed Rashiid Cismaan, iyo xubno kale, waxaana loogu soo bandhigay qorshaha kala dirista xoogagga Al-Ittixaad Al-Islaam, waana uu aqbalay talo soo jeedintii loogu yeeray.

Waa la kala diray xoogaggii Al-Ittixaad ugu danbayntii. Qolo waliba meeshi ay ka timid ayey dib ugu noqotay. Waxaa la fulliyay dhammaan wixii ay ku heshiiyeen hoggaanka sare ee Al-Ittixaad.

Gen. Max'ed Abshir oo ka hadlayay aragtidiisa ku aaddanayd Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa ku bayaamiyay 24 Okt 1992[dii] wareysi uu siiyay **Wargayska Al-Sharqul- Awsad**:-

" Waa koox ku gabbanaysa(Al-Ittixaad) shiraac diineed, wayna na khaldeen horraantiina waxay noo shegeen iyagoo noo muujiyay inay ku hawlan yihiin tarbiyadda dadka iyo faafinta diinta Islaamka, saas ayaan ugu dhiibnay dekedda Boosaaso, kuna heshiinay 20% inay qaataan wixii dakhli ah ee dekedda ka soo baxa, markaas ayay bilaabeen shirqoollo iyo siday waddanka ula wareegi lahaayeen, annaguna taas ayaan dareennay."

Guuladarradii Al-Ittixaad ku timid waqtigii is ballaarintooda ayaa qaar badan oo ka mid ahaa Islaamiyiinta waxay ku doodaan inay sabab u ahayd caadifadda qabiilka oo ka sarreeysay tan diinta marka la eego hab-dhaqanka qabaa'ilka iyo aragtida diineed ee laga qabay Al-Ittixaad. Caqabad kale waxay ahayd waqtiga Al-Ittixaad Al-Islaam dagaalka bilaabaan, iyadoo shacabka gobollada Waqooyi Bari dagaal kula jireen USC[da]. Maslaxadda gaarka ah oo laga hormariyay masalaxadda guud. Kuwo kale waxay eedda dusha uga tuuraan rag ka mid ahaa hoggaanka Al-Ittixaad oo si afgembi oo kale ah wax u qorsheeyay, deg-degna ku jiray kuwaas oo ahaa kuwo u oomanaa hoggaaminta ururka. Guud ahaan marka la qiimeeyo howlgelinta dagaalkaas ayaa la yiraahdaa waxaa fashiliyay saraakiisha wax hogaaminaysa oo ahaa ciidanka Cirka,wuxuuna afgembigooda la mid noqday midkii ciidamada Cirka Kenya ku fashilmeen 1[dii] Augsto 1982.

Hoggaanka Al-Ittixaad ayaa go'aankooda wuxuu noqday in ay wax ka beddelaan siyaasaddooda si ay bulshada u dhex-galaan, waxayna si fudud ugu milmeen dadweynaha intooda kale, aadna waxay uga dhex muuqdeen Ganacsiga iyo Waxbarashada. Lama oran karayn awood ahaan waa laga adkaaday Al-Ittixaad dagaalkay la galeen SSDF. Waxaase lagu tilmaami karay inay sidaas u sameeyeen raad gadasho ujeeddo leh. Waxaa la caddeeyaa in sababta ugu weyn ee loo kala diray dagaal-yahannada Al-Ittixaad ahayd iyadoo Soomaaliya ay ku soo fool lahaayeen ciidamadii Unisom iyo hoggaanka Al-Ittixaad oo doonayay inaan bulshada laga dhex saarin ee ay ahaadaan weligood kuwo ku dhex jira.

Ciidamadii la kala diray ee Al-Ittixaad ayaa u qaybsamay dhowr qaybood. Kuwo dib ugu soo noqday degaannadoodii ay asal ahaan ka soo jeedeen iyo kuwo u gudbay degaanno kale. Waxay hubkoodii iyo tiknikadoodii ku biiriyeen degaanno kale oo looga baahnaa waqtigaas. Hadday ahaan lahayd gudaha Soomaaliya ama meelo kale oo ka baxsan gaar ahaan Kililka Shanaad ee Ethiopia oo Soomaalidu degto. Xoogaggii Al-Ittixaad ee ku midaysnaa inay guluf dagaal oo dhammaystiran ku qaadaan deegaannada uu awoodda ku lahaa Cabdulaahi Yuusuf, waa kala hayaameen. Kooxdii ka timid Burco, waxay afka saartay Burco. Kuwii Halooya, iyana Halooya ayay ku noqdeen. Laascaanood kuwii ka yimiday waxay iyana ku noqdeen Laascaanood. Waa kan Sheekh C/qaadir Nuur oo ka hadlaya siday ula dar-daarmeen dagaal-yahaniintii ku soo noqonayay gobollada W/Bari.

". Amar adag ayaan siinnay, kaas oo ahaa inay dhulkii si geesinimo ah u galaan, in kastoo aan laga soo dhoweynayn, waxaan ku boorrinay inay dulqaad badan yeeshaan, cidkasta oo ay u ciilqabaan iska illaawaan, oo aan aargoosi la samayn. '

Dagaal-yahannadii soo noqday si fudud ayay ugu dhex milmeen dadweynihii caadiga ahaa ee goboladda W/Bari, ma ay dhicin in la kala aargoosto amaba la isu aannaysto wixii dhacay oo qolo walbaaba wax tabanaysay. Waxaa iska caddayd in kala daadasho siyaasadeed ka dhex muuqatay gudaha Al-Ittixaad Al-Islaam, mana ahayn wax qarsoon. Dagaalkii ka dhacay gobollada W/ Bari wuxuu bayaamiyay sida weyn ee aanay u midaysnayn Al-Ittixaad siyaasad ahaan iyo ciidan ahaanba. Kulankii Al-Ittixaad Al-Islaam ee Jabuuti ku yeesheen xagaaggii 1992[dii] ayaa is caanaansi ku bilowday, waxaase wax walba laga hormarinayay in la taakuleeyo Al-Ittixaad Al-Islaam ciidamadooda ku go'doonsanaa buuralayda Saliid. Mase ahayn wax dadan oo daboolan in xubno ka mid ahaa hoggaanka Al-Ittixaad si furan uga doodayeen cidda leh khaladka wixii dhacay, aad ayaa waxaa loo dhaliilayay Sheekh Cali Warsame hoggaamiyaha

ururka iyo xubnihii dagaalka ka qayb qaatay. Inkastoo intii badnayd abaabulayaashii dagaalkaasi waxay ku dhinteen iska horimaadyadii dhacay.

Way muuqanaysay in la hareer marayey go'aankii Gollaha Shuurada Al-Ittixaad ee la saxiixay sanadkii 1991[kii] ka dib dagaalkii ka dhacay Araare. Kolka la go'aansaday dagaal aan loo dhammayn, waxaa la is oran karay Al-Ittixaad Al-Islaam waa is khiyaamaynayeen si ay awoodda u kala hororsadaan. Dood kulul oo dhexmartay Golaha Shuurada Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa lagu soo bandhigay in hoggaaminta Al-Ittixaad laga xayuubiyo Sheekh Cali Warsame, iyadoo lagu sababaynayo dagaalkii la galay ee ka dhacay gobollada W/Bari. Ma isagaa amray? Miyuu wax ka ogaa? Intaba lagama war helin waxyaabihii lagu soo eedeeyay.

Sirta qarsoon ayaa waxay ahayd in hoggaaminta Al-Ittixaad loo magacaabay Sheekh Max'ed Cabdi Daahir oo ka mid ahaa xubnihii khaladka u arkayay in la galo dagaalkii ka dhacay Waqooyi Bari. Waxaa magacaabista Sheekh Max'ed Cabdi Daahir ku gacan sayray xubnihii lagu tuhmayay inay wax ka ogaayeen dagaalkaas. Waxaa muuqatay inuu ururka dhex-diisa ka jiray awood isku haysasho keeni kartay inuu kala jajabo. Meesha kama maqnayn guuxa qabiilku, waxaana soo iftiimayay in xubnaha qaarkood sheegayeen waxyaabaha dhalliisha loo buun buuninaya inay tahay, iyadoo dad gaar ah la bar-tilmaameedsanayo.

Sheekh Max'ed Cabdi Daahir ayaa isagu go'aansaday inaannu qaban jagadaas loo magacaabay, wuxuuna ku sababeeyay inuu danaynayo inaan Al-Ittixaad ku kala tegin fekerka. Danta ayaa ka fursan weyday in meel dhexe wax la isugu keeno. Waayo dhallinyarada u jan-jeertay dhinaca xubnaha dagaalka qaaday ayaa iyagu danaynayay in isbeddel lagu sameeyo hoggaanka Al-Ittixaad. Waxaa la isugu yimid meel dhexe, ragga dagaalka diiddanaa waxay soo jeediyeen qodobadan:-

- In la fulliyo dhammaan go'aamadii Gollaha Shuurada Al-Ittixaad Al-Islaam.
- In la sameeyo dib u heshiisiin Al-Ittixaad Al-Islaam dhexdiisa ah.
- In Sheekh Cali Warsame muddo Lix bilood ah sii ahaado hoggaamiyaha dhaq-dhaqaaqa Islaamiga ah ee Al-Ittixaad Al-Islaam.

Waxaa soo afjarmay is mari waagii labada kooxood ee isku haystay awoodda Al-Ittixaad, waxaase dibedda isa soo dhigay khilaafka gunta dheer ee u dhexeeya howl-wadeenada hoggaaminayay Al-Ittixaad. Dr. Cismaan Macallin, Dr. Axmed Dahir Aweys iyo Cumar Cali ayaa si furan waxay u naqdiyeen dagaalkii ka dhacay gobollada W/Bari, iyagoo ku tilmaamay in dhiigga muslimiinta sida khaladka ah loo daadiyay aysan habooneyn, kuwii dagaalka amrayna sababeeyaan qiilka ay u haystaan.

BAABI'INTII MUCASKARKA MARKA.

In badan oo ka mid ahaa xubnaha muhiimka ah ee Al-Ittixaad Al-Islaam ayaan ku qanacsanyn siyaasadda bood-boodku ku jiro ee qaar ka mid ah hoggaanka ururku ay marba jiho aan la hubin ugu hoggaaminayeen. Waxaa gudaha Al-Ittixaad ku soo badanayay is dhaliilka iyo waliba kala guullanka xubnaha dhexdooda ka taagnaa, kaas oo muujinayay xarigjiidka ka dhexeeya hoggaamiyayaasha ururka. Waxaa si muuqata isu soo tarayay kala miiranka xubnaha Al-Ittixaad Al-Islaam ee qaarba si wax u doonayeen.

Intaan la isugu iman kulankii Al-Ittixaad ee xagaagii 1992[dii], waxaa ka horreeyay kalfadhi Golaha Shuuradda Al-Ittixaad ku yeesheen Jabuuti sannadkii 1991[dii], iyadoo la isla qaatay go'aan ahaa inaan lagu tallaabsan arrin aan loo dhammayn taladiisana aanay oggolaan Golaha Shuurada; waxaase iyadoon loo dhammeyn go'aankiisa la galay dagaalkii gobollada Waqooyi Bari ka dhacay. Kooxda sida gaarka u guddoonsatay dagaalkaas waxay qabeen in lagu hagraday dagaalka ay la galeen SSDF. Kooxdani waxay ku salayeen cabashadooda in laga hor istaagay gurmadkii ay ka fillayeen dagaal-yahannadii Al-Ittixaad ee diyaarka ku ahaa mucaskarka Marka. Dhanka kale haddii la eego waxaa jiray in kooxdan la dagaallantay SSDF loo arkayay kuwo hareer marayay go'aankii golaha shuurada oo ku kacay amar diiddo iyo fawdo.

Sheekh Xassan Daahir Aweys oo ahaa hoggaamiyaha dagaalka Al-Ittixaad ee buurallayda Sanaag ayaa waxaa looga yeeray Burco, waxaana si hoose loogu wargeliyay in ay jiraan xubno ka tirsan xarakada oo doonaya inay Al-Ittixaad ka goostaan, lana go'aan mucaskarka Marka. Sidaas darteed loo baahan yahay in uu u kicitimo Muqdisho, inta la soo afjarayo howlaha ka socda Gobollada Waqooyi Bari. Xilligaas waxaa si hoose loogu ogaysiiay in la kala dirayo xoogagga Al-Ittixaad Al-Islaam ee ku sugnaa Laasqoray.

Sida la isku waafaqay kullankii Golaha Shuuradda Al-Ittixaad ee xagaagii 1992[dii], waxaa sal u ahaa inaan la gelin dagaal aan go'aankiisa la wada qaadan. Waxaa kaloo lagu baraarugsanaa in ay soo dhow-dahay faragelin Maraykanku ku samayn lahaa Soomaaliya. Sidaas darteed ayaa xubnaha muhiimka ahaa oo ka tirsanaa Al-Ittixaad Al-Islaam waxay ka fekereen in aanu Muqdisho ka dhicin dagaal la mid ah kuwii horay uga dhacay Kismaayo iyo Bari.

Xubnaha qabay fekerka ah in Muqdisho aanu ka dhicin wax dagaal ah oo Al-Ittixaad ku lug leeyahay, waxaa ka mid ahaa Sheekh C/llaahi Diiriye Abtidoon, Sheekh Axmed Dahir Aweys, Sheekh C/qaadir Cukaash, Axmed Caadil, Sheekh C/llaahi Ciise Cilmi iyo Sheekh C/

raxmaan Barre. Raggan waxaa u muuqatay sida qabiilooyinka ku nool Koonfurtu u soo dhoweynayeen ciidamada Shisheeye. Sidaa daraadeed may doonayn in ay iska hor-yimaadaan iyaga iyo qabaa'ilku. Way ku guulaysteen kooxdani in la kala diro dagaal-yahannadii ku jiray mucaskarka Marka si la mid ah middii ka dhacday Laasqoray. Waxaa kaloo jiray shaki laga qabay suurta galnimada in xoogagga shiyeesheye ee dalka u soo socday ay bartilmaad ka dhigtaan dagaal-yahannada Al-Ittixaad ee Marka ku sugnaa.

Sheekh Max'ed Ismaaciil Yuusuf ayaa ii sheegay in ay jirtay xog la helay oo ku saabsanayd in Maraykanka iyo xullafadiisu qorshaynayeen inay cirka ka duqeeyaan mucaskar Marka, si loo burburiyo awoodda ciidan ee Al-IttixaadAl-Islaam. Dagaal-yahannada ku jiray mucaskarka Marka ayaan cudud ahaan iyo tiro ahaan ba ka liidan dagaal-yahannadii Al-Ittixaad Al-Islaam ee ku sugnaa Laasqoray iyo Halooya, waxayna dhinaca tababarka iyo dagaal-galka kala mid ahaayeen goobahaas kale. Waxaa lagu guulaystay kala dirid dhammaystiran oo lagu sameeyay dagaal-yahannadii Al-Ittixaad ee ku sugnaa mucaskarka Marka, waxayna badankoodu u kicitimeen dhinaca gobolka Gedo, iyagoo qaybo ka mid ahaana ku soo noqdeen Muqdisho. Dhammaan hubkii Al-Ittixaad ee yaallay gudaha Muqdisho waa la qariyay (*Dhulka lagu xabaalay*).

Saan-saantaas is qarrinta ah ee Al-Ittixaad ayaa laga dheehan karay in aanu Muqdisho ka dhici doonin dagaal Al-Ittixaad Al-Islaam ku lug leeyihiin, maadaama ururku aanu gelin waxa diyaargarow dagaal ah. Sidii lagu ballansanaa ayaa waxaa Muqdisho isugu tegey Golaha Shuurada intoodii badnayd si looga arrinsado marxaladda dalku marayo iyo xaaladaha ku soo kordhay. Intii uu socday kulanka Muqdisho oo ku beegnaa bilowga sannadkii 1993[dii], waxaa la isku afgartay in albaabada loo laabo mucaskarrada Gedo iyo Dhoobley iyo in guddoomiyaha Al-Ittixaad uu noqdo Sheekh Max'ud Ciise Max'ud, waxaana xil ka qaadis lagu sameeyay Sheekh Cali Warsame.

Intii kullanka Golaha Shuurada Al-Ittixaad Al-Islaam uu socday ayaa waxaa bilowday dagaalkii u dhexeeyay Gen. Max'ed Faarax Caydiid iyo ciidamadii Unisom ee Maraykanku horseedka u ahaa. Qolooyinka dagaalka u heellan ee Al-Ittixaad ayaa soo jeediyay in la fulliyo go'aan horay Al-Ittixaad Al-Islaam isugu raaceen, qoddobkaas oo ahaa:-

- Haddii dadweynaha Soomaaliyeed iyo Gaaladu (Ciday doonto ha ahaatee) is diriraan inay habboon tahay in ay u hiilliyaan shacabka islaamka ah, lana saftaan oo garab istaagana dagaalka kolkaas lagu qaadayo Gaalada.

Kooxdaas uu hoggaamiyaha u ahaa C/llaahi Axmed Sahal "*Abu Yaxya*" ayaa si gaar ah waxay u codsadeen in la siiyo hubkii la aasay

(*Duugay*) ee Al-Ittixaad. Inta badan Golaha Shuurada ee Muqdisho ku sugnaa waxay ku gacan sayreen in dagaal lala galo Maraykanka, waxaayna isku raaceen in hoggaanka Al-Ittixaad Al-Islaam uu soo saaro bayaan ama baaq ay kaga soo horjeedaan joogista ciidamada shisheeye ee geyiga Soomaaliya. Qoraal aan ilaa maanta la shaacin oo ka soo baxay Golaha Shuurada ayaa cambaarayn dusha uga tuuray xoogagga Unisom oo qoraalku ku eedeeyay in ay xasuuqeen shacabka Soomaaliyeed. Waxaa loo xilsaaray inay Dadwaynaha iyo Caalamkaba u soo bandhigaan aragtida Al-Ittixaad Al-Islaam Sheekh C/llaahi Sheekh Nuur madaxii gobolka Banaadir ee Al-Ittixaad, waxaana fekerkaas la qabay Sheekh C/qaadir Cadow, Maxa'ud (*Abu-Shayba*), C/qadir Cirro, Max'ed C/qaadir, balse qoraalkiisi wuxuu noqday mid miiska hoostiisa la geliyay. Waxaa ka warramaya sababaha bayaankaas loo soo saari waayey mid ka mid ahaa hogaanka Al-Ittixaad Al-Islaam wuxuuna yiri:-

"Waxaa muuqatay in xubnaha Al-Ittixaad Al-Islaam ee qabiilooyinka Abgaal iyo Majeerteen diiddanaayeen dagaal lala galo (UN-ka). Sidoo kale waxaa jiray xubno qabiilka Habargidir ah oo iyaguna u diiddanaa dagaalkaas colaad shaqsiyadeed oo ay u qabeen hoggaamiye Gen Max'ed Faarax Caydiid awgeed'".

Waxaa go'aankii Al-Ittixaad Al-Islaam ee ahaa in aan loo kala hiillin USC-da Gen. Max'ed Faarax Caydiid iyo UNISOM si xamaasadaysan ugu dhegganaa Sheekh Xassan Daahir Aweys iyo Sheekh Max'ud Xaaji Yuusuf. Waxaase labadan Sheekh ka sii fogaa Sheekh Macalin Max'ud Macalin Nuur oo isagu Idaacadda BBC-da si furan uga sheegay Gen. Max'ed Faarax Caydiid iyo Admiral Jonathan Howe inay isku mid yihiin oo aanay habboonayn in loo kala hiiliyo.

Waxaa intaas sii dheeraa xubnihii Al-Ittixaad Al-Islaam ee wax ka abaabulay dagaalladii Araare iyo G/W/Bari ayaa dagaalka lala gelayay Maraykanka iyo xulafadiisa Unisom ku tilmaamay mid aan xaq ahayn. Inta badan xubnaha Al-Ittixaad Al-Islaam ee ka soo jeeday beelaha Abgaal, Majeerteen iyo Marreexaan ayaa qabay in aan marnaba loo hiillin Gen. Max'ed Faarax Caydiid.

Sirta qarsoon waxay ahayd in siyaasadda Al-Ittixaad Al-Islaam mar walba qabiilku ku milnaa. Hase ahaate waxaa jiray xubno nadiif ka ahaa siyaasadda midabbada badan leh ee qabyaaladdu leedahay, waxaa kaloo jiray xubno Al-Ittixaad ahaa oo u dhashay G/W/Bari oo markoodii horeba diiddanaa dagaalka ka dhacay degaannada Waqooyi Bari, sida Sheekh C/qaadir Nuur Faarax iyo xubno reer Koofureed ah oo uu ugu horreeyo Sheekh C/llaahi Diiriye Abtidoon oo isagu mar walba diiddanaa in dagaal la galo amaba dhiig la daadiyo.

Sheekh Cali Warsame, madaxii Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa si bayaan ah uga hadlay kala dirista dagaal-yahannada Al-Ittixaad iyo sababta loo qaatay go'aanka kala dirista, mar uu war siiyay shabakadda

Somaliatoday:-

"Burburinta Mucaskarrada Al-Ittixaad iyo kala diridda dagaal-yahannadu waxay ahayd go'aan aan ku dadaallay qaadashadiisa markii ay caddaatay dhibaatadoodu. Mucaskarrada Al-Ittixaad waxaan ka soo reebnay labo qur ah midka Gedo iyo midkii howshiisu ka socotay Ogaadeenya. Cudurdaar ayaan u baarbaarnay kuwaas. Gedo waxay samaysteen maamul shareecada islaamka dabbaqa. Ogaadeenya markasta oo la isku soo qaado in la baabi'iyo waa is oohin jireen iyagoo leh dhulkayagii ayaa la haystaa. Waxay sheegayeen sheeko xariirro badan iyo in dadkooda la baabi'iyay".

Sheekh Cali Warsame Amiirkii Guud ee Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa sii sharraxaya dareenkii ka dhashay go'aanka baa'bi'inta mucaskarrada Al-Ittixaad:-

"Aniga (Cali) ahaan go'aankaygu wuxuu ahaa in la baabi'iyo mucaskarrada noocay doonaan ha ahaadeene xataa kuwa Ogaadeenya, wayna ogaayeen go'aankayga. Way ii mucaaradeen, ragga waxaa iigu darraa Sheekh C/laahi Cumar Nuur. Hadda (2009) taladaydii ayuu ku qanacsan yahay. Wuxuu ii yimid isagoo igu yiri adiga ayaa saxsanaa".

3- RAADADKII AL-QAACIDA.

AL-ITTIXAAD & AL-QAACIDA.

Osama Bin Laden

Magaala Qaw (*Nasrudiin*) ayaa u ahayd urur weynaha Al-Ittixaad Al-Islaam mucaskarka lagu tababaro dagaal-yahanadiisa, kuwii ka yimid Raas-kambooni iyo kuwii kaga soo biiray gobollada ay soo marayeenba. Waxaa goobtaas ku sugnaa Saddex tababare oo Carab ah, raggan ayaa la socday Col. C/qaadir Macallin C/laahi kolkay mucaskarka Qaw imanayeen Jan. 1992[kii] siduu sheegay mid ka mid ahaa saraakiisha ciidamada Al-Ittixaad Al-Islaam, waxayna tababarayaashu ahaayeen rag si fiican aqoon ugu lahaa howlaha ciidamada, waxayna ka mid ahaayeen dagaal-yahanniintii loo yaqaanay Carab Al-Afqaan.

Col. C/qaadir Macallin C/laahi imaanshiiisa Bossaso iyo Qaw ka dib wuxuu inta badan gacanta ku sidan jiray Kitaabka la yiraahdo **Al-Cumdatul Fii Icdaadi Al-Cuda** oo uu Qoray **Sayid Iimaam Al-Shariif** oo loo yaqaan **Dr. Fadli.** Balse magaca Kitaabkaas ku qoran waa **Cabulqaadir Bin Cabulcasiis.** Kitaabkaas ayaa ah mid ka sheekaynaya Jihaadka, una ah jihaadiyiinta Caalamka sidii bayaan oo kale. waxaa kaloo la adkeeyaa in Sheekh C/qaadir Macallin uu ahaa nin askari intuu Suudaan joogayna ay si aad ah isu afgarteen labada hogaamiye ee kala ahaa **Abu Xafsa Masri** iyo **Abu Cubayd** oo iyagu qudhigoodu ka mid ahaan jiray ciidamadda Masar. Sidaa darteed ayaa laba ka mid ahaa tababarayaashii xeradaas Qaw joogay ee uu horay u keenay Col.C/qaadir Macallin C/llaahi ay dib u noqday, markuu mucaskarka soo booqday Max'ed Catif oo loogu yeeri jiray Abu Xafsa Masri Maarso 1992[kii], waxaana Qaw ku haray oo howshiisii

tababarida dagaal-yahanada Al-Ittixaad sii waday C/salaam Raxiil oo asal ahaan Yemen ka soo jeeday. Waxaa kaloo laga xaqiijiyay xubno ka mid ahaa dagaal-yahannada Al-Ittixaad Al-Islaam inuu Max'ed Catif (Abu Xafsa) yimid xerada Nasrudiin, kuwaas oo tilmaamay inuu ahaa nin fanax leh oo ay la kulmeen mar uu casharro ka bixinayay goobtaas. Wuxuu ahaa nin dhiirran oo si geesinimo leh u tusaalaynayay kooxaha tababrka ku qaadanayay xeradda Nasrudiin (*Qaw*).

Faragelin kama maqnayn wax yaabaha ka jiray gobollada W/Bari, hadday ahaan lahayd wadamada deriska la ah Soomaaliya iyo kuwa siyaasad ahaan u daneeyaba. Waxaa deeggaanka G/W/Bari soo gaaray nin Sacuudi ah oo la oranayey C/raxman Al-Qaa'idi oo dhaqaale fara badan ku bixiyay taageeridda Islaamiyiinta deegaankaas. Al-Ittixaad Al-Islam waxay doonayeen inay gobollo isku duwadaan awood ahaan, haddii ay suuragal u noqotana ay deeggaanka ka sameeyaan maamul Islaami ah, sidaas oo kale ayaa dowladda Ethiopia u danaynaysay in Soomaaliya gobolladeeda kala duwan ay ku yeelato taageerayaal siyaasad ahaan la jaal noqda, waxaana muuqanayay herdanka afkaarta caalamka ee is haya, kalana duwan. Dhinac waxaa hoggaaminaysay Al-Qaacida, dhinaca kalena masiixiyiinta xag-jira ee siyaasad ahaan reer Galbeedka awooddoodu ku xoogaysanayay.

Abu Xafsa aad ayuu ula yaabay markuu booqashada ku tegey xerada tababarka Al-Ittixaad Al-Islaam ee Nasrudiin (*Qaw*), waxaana booqashada ninkaas ku weheliyay sarkaal kale oo ka tirsanaa Al-Qaacidda. Balse howshiisa ayaa muhiimaddeedu waxay ahayd xog ururin amaba waxa loo yaqaan sirdoonka. Xubnaha Al-Qaacida ee booqanayay Nasurudiin waxaa war bixin siiyay **Xuseen Cismaan** oo ahaa madaxa tababarrada Al-Ittixaad Al-Islaam ee xeradaas, Sarkaalkan ayaa horay wuxuu uga tirsanaan jiray ciidamadii xoogga dalka Soomaaliyeed, sidoo kale waxaa halkaas warbixin ku siiyey wafdiga Al-Qaacida **C/rashiid Guuleed Warfaa**, oo ka mid mid ahaan jiray ciidamadii nabad sugidda, Isla markaana ahaa saraakiishii ka soo baxday 1984[m] Kuliyaddii ciidamada ee Jaalle Siyaad, takhasuskiisuna ahaa ciidamada Lugta. Wuxuu sidoo kale tababar gaar ah ku soo qaatay xero ay lahaayeen nabadsugiddii qaranka oo lagu magacaabi jiray **Degaanley**, una dhoweyd Balcad.

Abu Xafsa Al-Masri saraakiisha uu kulamada la yeeshay waxaa ka mid ahaa **Col. Max'ud Ciise (Abu Muxsin)** iyo **Col. C/qaadir Macallin C/llaahi**, wuxuu kaloo uu kulan gooni ah si gaar ah ula qaatay **Sheekh C/casiis Faarax** oo ahaa Amiirka Guud ee Al-Ittixaadka gobollada W/Bari, wuxuuna ahaa xubin Guddiga Fullinta ah ee ururka Al-Ittixaad, wuxuu Abu Xafsa gabagabadii kulamadii uu la yeeshay saraakiisha ka tirsanayd Al-Ittixaad Al-Islaam wuxuu ku yiri:-

"Haddaan dhab idiinku sheego xaqiiqada jirta. Afghanistaan kuma hayno dhallinyaro sidaan oo kale u tababaran iyo weliba sidaan arkayo ee heerka sare ah u yaqaan diinta iyo akhrinta Qur'aanka. Waan idinku geesinimo gelinaynaa inaad howshiina sidaas u sii wadaan"

Abuu Xafsa

Max'ed Catif (*Abu Xafsa*) wuxuu kaloo booqasho ku tegay Muqdisho xilligii uu socdaalka ku galaa bixinayay Soomalaya. Wuxuu u sii gudbay Marka oo 90 Km dhinaca Koofureed kaga aaddan Muqdisho. Goobtaas waxaa ururka Al-Ittixaad Al-Islaam uu ku lahaa xero lagu tababaro dagaal-yahannadooda oo la tayo ah mucaskarkii Nasrudiin (*Qaw*), waxaana xeradaas madax ka ahaa Axmed Bile. Labadaas xero waxaa tababarayaal ka ahaa saraakiil horay uga tirsanaan jiray Ciidankii Xoogga Dalka Soomaaliyeed. Xilligii qaran burburka Soomaaliya ayaa ciidamadii dalka Soomaaliya lahaa waxay u qaybsameen saddex qaybood oo kala ahaa :-

- Koox ku milantay malleeshiyaadkii qabiilooyinka ee bud-dhigga u noqday dagaalkii sokeeye ee Soomaaliya.
- Koox dibadda ka joogsatay wixii Soomaaliya ka dhacayay
- Koox ku biirtay dhaqdhaqaaqyada Islaamiga ah.

Ma ahan wax qarsoon kaalinta ay ku lahaayeen arrimaha gudaha Soomaaliya ka jira Islaamiyiinta Caalamku bilowgii Sagaashameeyadii. Waqtigaas oo ahaa xilli dagaalka sokeeye ee Soomaaliya uu marayay meeshiisii ugu sarraysay, waxaana dhinaca kale ka muuqanayay inay Soomaaliya ahayd meel ay ku laba lixaadsanayeen Islaamiyiintu.

Dhaq-dhaqaaqa Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa ahaa urur awooda badan lahaa. June 1992 gobollada W/Bari ayuu gacanta ku hayay goobaha ugu muhiimsanaa, sida dekedda Bosaaso oo ku taal gacanka Cadmeed (*Red Sea*) oo ah mawqac (*Bar*) istaratiiji ah oo kulaalaya Waddamada Carbeed. Sidoo kale waxaa ururkaasi ku xoogganaa dagaannada Burco, Laascaanood, Marka, Raaskambooni, gobolka Gedo (*Luuq iyo Beled Xaawo*). Waxaa dibadyaal noqotay inuu jiro xiriir is afgarad qarsoon ah oo dhex-maray wafdigii sahanka u ahaa Al-Qaacida iyo garabkii hubaysnaa ee Al-Ittixaad Al-Islaam. Iyadoo dareen kale qabeen hoggaanka sare ee Al-Ittixaad oo iyagu doonayay in dhaq-dhaqaaqan Islaamiga ahi uu noqdo mid xor ah oo aan u qoor xirnayn amaba ka amar qaadanayn ururo kale

oo uu hoos tago.

Waqtigaas waxaa lagu kalsoonaa in Al-Qaacidda sababa jira uga fal geli karin gudaha Soomaaliya. Marka dhinacyo badan laga eego, oo ay ugu weyn tahay dadka Soomaalida ah oo aan wax badan ka aqoon Al-Qaacida iyo iyagoon isla mar ahaantaas u bislayn waxyaabo dhowr ah iyo hab-dhaqanka Al-Qacida. Hoggaanka sare ee Al-Ittixaad ayaa hayay shaqo culus oo ay ku bog-siinayeen khaladaadkii uu horseeday dagaalkii Al-Ittixaad la gashay USC-dii uu hoggaaminayay Gen. Max'ed Faarax Caydiidiyo Col. C/llaahi Yuusuf iyo SSDF-tii taabacsanay Gobollada W/Bari, hoggaankaasina wuxuu doonayay inaan markale ururkoodu gelin dagaal dhiig ku daato, waxayna itijaah ahaan aad isugu waafaqsanaayeen in dadweynaha lagu baraarujiyo dacwada diinta, lana baro ku dhaqankeeda, si loogu diyaar-garoobo in la helo shacab u bisil fullinta Shareecada Islaamka, iyadoo laga digtoonaanayo deg-deg kale oo horseedi kara khasaare kale oo aan laga soo kaban karin.

Al-Ittixaad ciidan ahaan iyo siyaad ahaanba waxay aad ugu riiqdeen dagaalkii ay la galeen SSDF bartamihii 1992[dii] iyo weliba ku-go'doonkoodii buuralayda Saliid. Haddaba waxaa halkaa Al-Qaacida uga muuqday in doorkan ay ka faa'iidaysan karaan baahiyaha jira iyo daciifnimada ka muuqata Al-Ittixaad, si ay ula wareegaan hoggaanka iyo gacan-ku-haynta Al-Ittixaad, maadaama waqtigaa Al-Ittixaad u baah-naayeen taageero iyo gacan ay ka helaan Al-Qaacida.

Sirta qarsoon ayaa ahayd in waagaas July1992[dii] Al-Qaacida u soo bandhigtay Al-Ittixaad inay diyaar ula tahay taageeradeeda haddii Al-Ittixaad oggolaadaan waxyaabo gaar ah oo ay Al-Qaacida danaynaysay. Kulan ayaa labada dhinac ku dhexmaray Jabuuti, qaban-qaabada iyo isu immaatinka waxaa abaabulay C/raxman Al-qaa'idi oo xafiis ganacsi ku lahaa Jabuuti. Waxay Al-Qaacida soo bandhigtay aragtideeda ah in ay la wareegaan hoggaanka iyo maamulka ururka Al-Ittixaad si Al-Qaacida u siiso taageero buuxda Al-Ittixaad. Hase ahaatee, Al-Ittixaad waa ku gacan sayreen shuruuddaas, iyagoo goobtaas ka sheegay inay yihiin urur madax bannaan oo leh hoggaankiisa iyo nidaamkiisa u gaarka ah. Sidaas darteed aanay diyaar u ahayn in ururkooda la hoos geeyo urur kale.

Xubnaha Al-Ittixaad Al-Islaam ee lagula hadlayay goobtaas madaxda Al-Qaacida joogtay waxaa ka mid ahaa Sheekh C/llaahi Cali Xaashi oo yiri :-

''Annaggu (Al-Ittixaad Al-Islaam) waxaannu idiinka baahannahay inaad noo hiillisaan, ee idin kama baahnin inaad ururkayaga baabi'isaan oo aannu noqonno kuwa aan fekerkooda xor u ahayn oo idinka Al-Qacida ah idin hoos taga oo aad maamushaan dhinac kasta''.

Al-Qaacida kuma farxin go'aanka hoggaamiya-yaasha Al-Ittixaad Al-Islaam ee ay ka quuddarray-nayeen in ay ku raaci doonaan taladooda. Waxase ugu dambayntii madaxdii Al-Qaacida ay doorbideen in taageero aan badnayn ay siiyaan Al-Ittixaad, si aan loo kala xarig furan. Al-Qaacida ayaa hadafka dhabta ah ee u qarsooni ahaa in ay Al-Ittixaad Al-Islaam dhexdooda ka helaan xubno dhinacooda u janjeera, si ay rag ugu yeeshaan gudaha hoggaanka Al-Ittixaad Al-Islaam iyo weliba xubnaha caadiga ah ee ururka. Waxay kaloo bilaabeen xod-xodasho iyo gaar u abaabulid xubnaha u nugul afkaartooda. Waxay taasi sii caddaatay mar labada dhinac kulan ku dhex maray Khartuum, dalka Suudaan. Kulankan dambe ee Khartuum isna laguma xallin qadiyadii horay loogu heshiin waayay, sida uu Sheekh Cali Warsame oo ahaa hoggaamiyaha Al-Ittixaad Al-Islaam ku sheegay Waraysi .uu siiyay Shabakadda Somaliatoday:-

'' Wafdi ayaan u diray Khartuum si ay ula soo kulmaan Osaama Bin Laadin oo joogay Khartuum. Wafdigii iyo Osaama wax isfaham ahi ma dhex marin, wuxuuna Cusaama shardi ka dhigay in talada iyo ciidamadaba la hoos geeyo Al-Qaacida. Kulankaas iyadoon go'aan aanay wada gaarin (Al-Ittixaad iyo Al-Qaacida) ayaa lagu kala tegey''.

Xubnaha Al-Ittixaad Al-Islaam ee shirka Khartum kula kulmay hogaamiyihii Al-Qaacida **Osama Bin Laden** waxaa ka mid ahaa C/laahi Axmed Sahal, C/laahi Cali Xaashi, Max'ed Xaaji Yuusuf, Xasan Dahir Aweys. Guud ahaan shirkaas ayaa ku soo af-meermay is fahmi waa labada dhinaca. Hase ahaate hoggaamiyaha Al-Qaacida Sheekh Osama Bin Laden waxaa mar walba u muuqanaysay in ay Soomaaliya tahay meel baylaha ah, lagama maarmaana ay u tahay in Al-Qaacida qabsato, maadaama xukuumaddi Siyaad Barre burburtay, aysana muuqan cid kale oo xukun Soomaaliya qaban kartaa ay daw u tahay Al-Qaacida inay dhaqaalle iyo ciidamba ku taageerto Soomaaliya si ay u hanato awooda hoggaaminta dalkaas dagaaladda sokeeye la degeen.

Al-Ittixaad ayaa waqtigii ay saldhigga ku lahaayeen Laasqoray waxaa soo gaaray laba tababare oo uga yimid dhanka Al-Qaacida. Raggaasi ayaa waxay u laylinayeen (*tababarayeen*) dagaal-yahannada Al-Ittixaad Al-Islaam sida ciidamada Komaandooskaoo kale. Tababaraha koowaad wuxuu ahaa **Cumar Taajudiin** oo dhalashadiisu ahayd Sacuudi, kana mid ahaan jiray ilaalada gaarka ah ee Boqorka Sacuudiga, wuxuuna lahaa tababar sare. Ninka labaad ayaa ahaa **C/lla Al-Suudaani** oo u dhashay Suudaan, wuxuu ahaa nin diinta si fiican u yaqaan, kana tirsanaan jirey ciidamada Suudaan, aqoon dheeraad ahna u lahaa jaan-goyn-dhuleedkaamatoobagaraafiyada(*Topography*)ciidamadaiyomiinooyinka. Al-Qaacida xubnaheedii tababarayaasha ahaa ee ku sugnaa Laasqoray waxay xusheen dhallinyaro gaaraysa 120, kuwaas oo la siiyay tababar ciidan oo gaar ah heerkiisuna sarreeyo. Ciidamadaasi waxay qaadan

jireen 16 Saacadood oo tababar adag ah maalin walba. Waxyaabihii sida gaarka ah loogu tababaray waxaa ka mid ahaa:

- Sida loo rido loona dayactiro bistooladaha ilaa iyo qoryaha lidka diyaaradaha.
- Sida loo diyaariyo loona dhigo miinooyinka noocyadooda kala duwan.
- Diyaarinta iyo fulinta qaraxyada.
- Daraasaadka Istaraatiijiyadda dagaalka.
- Sirdoonka iyo farsamooyin kale.

Tababarkaas Al-Qaacida ay siinaysay 120 dagaal-yahan ee ka tirsanaa Al-Ittixaad Al-Islaam waxaa dhammaystay 80 keliya, kuwaas oo ku takhasusay xirfado kala duwan oo muhiim u ahaa urur dagaal u diyaar garoobayay. Tababarkaasi wuxuu ahaa kii ugu horreeyay ee noociisa ah oo jihaadiyiinta Soomaaliya qaar ka mid ah sida **Aaden Xaashi Cayrow** iyo kuwo kale oo badan indhaha u furay marka laga hadlayo xagga xirfadda askarinimada iyo dagaal-galka. Xilligaas Aadan Xaashi Cayrow wuxuu ahaa nin da'yar oo niyad weyn u hayey jihaadka.

Al-Qaacida kuma aysan faraxsanayn go'aanka guud ee ka soo baxay Al-Ittixaad Al-Islaam ee horseedayay in la kala diro dagaal-yahannada Al-Ittixaad. Waxay saluug-sanaayeen in kaalinta jihaadka hoos loo dhigo, waana laga garan karay sida fekerka Al-Qaacida ugu dhex noolaa xoogagga Al-Ittixaad ee ku sugnaa Laasqoray gaar ahaan kuwa ka xumaa go'aanka kala dirista dagaal-yahannada. Hase ahaatee waa laga adkaaday feker ahaan taageerayaashii Al-Qaacida ee ka midka ahaa Al-Ittixaad Al-Islaam. Al-Qaacidana waxay bilawday in ay dagaal-yahannada Al-Ittixaad ee la dhacsanaa fekerkeeda ay tababarro ugu dirto xeryihii tababarrada ee Afgaanistaan ugu yaallay kuwooda ugu caansan.

Dagaal-yahannadii Al-Ittixaad Al-Islaam waa la kala diray. Hase ahaatee lama kala dirin xoogaggii Al-Ittixaad ee u jan-jeeray dhinaca Al-Qaacida, waxayna ka mid noqdeen xubnihii u kicitimay Halooya,Gedo iyo Muqdisho. Dagaal-yahannadan ayaa si guud uga tirsanaa ama u hoos immanayey Al-Ittixaad, balse si gaar ah amarka ugaqaadanayey Al-Qaacida. Kooxdani waxay ahaayeen kuwo gaar isu abaabulay oo ku hammiyaya inay maalin uun gaar isaga taagi doonaan Al-Ittixaad, iyagoo ku xiran Jabhadaha Islaamka ee Caalamiga ah oo hoos harsada dalladda Al-Qaacida.

TURAABI IYO ISLAAMIYIINTA SOOMAALIYA.

Burburkii dowladdii Soomaaliya ka dib, guud ahaan Islaamiyiinta ayaa la garan karay inay ugu muhiimsanaayeen Al-Islaax Qarni Afriiqiya iyo Al-Ittixaad Al-Islaam, waxaa weheliyay koox yar oo lagu magacaabo Majmaca Cullimada (*Aala Sheekh*). Wacyiga markaas ka jiray dalka ayaa is beddel ku sameeyay hannaanka islaamiyiinta Soomaaliya. Haddii ay caan ku ahaayeen fidinta dacwada diinta iyo ka dhisidda bulshada dhinaca aqoonta, waxaa qaarkood hawlahii ay qaban jireen iyo qaab-dhismeedkoodiiba ku soo kordhay samaysasho cudud ciidan iyo garabyo millatari. Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa ahaa awoodda ugu weyn dhanka ciidamada ee ururrada islaamiyiinta Soomaaliya. Nasiib-darro labadii dagaal (*Dagaalkii Araare ee April 1991 iyo kii ka dhacay gobollada Waqooyi Bari ee June, 1992*) ee ay hore ula galeen malleeshiyaadka qabiilooyinka ayaa lagaga adkaaday. Waxaa soo baxday in hoggaanka sare ee Al-Ittixaad iyo howl-wadeennada hoggaaminta dhexe ee ururkaasi aysan wada socon, marka laga hadlayo fullinta go'aamada muhiimka u ahaa ururkaas dhinaca siyaasadda iyo ciidamada. Goldoloollooyinka muuqday waxay dareen iyo niyad xumo geliyeen Islaamiyiin badan oo uu saameeyey baraarugga guud ee Caalamka Islaamka.

Dabayaaqadii sannadkii 1992[dii], Sheekh Xassan C/llaahi Al-Turaabi oo waqtigaas ahaa hoggaamiyaha xisbiga xukuma Suudaan ee Mu'tamar Al-Waddan iyo hoggaamiyaha Jabhadda Islaamiya Qawmiya (*National Islaamic Fornt*) ayaa Islaamiyiinta Soomaaliya casumaad u fidiyay. Xisbigaas Muta'amar Al-Waddan ayaa ahaa kan gacanta ku hayay siyaasadda dalka Suudaan, Sheekh Xasan Al-Turaabi, isna wuxuu ahaa mufakir Islaami ah siyaasina ah awood badanna ku lahaa siyaasadda dalka Suudaan ee waqtigaas.

Ka hor intii aan casumaadda loo fidin dhaq-dhaqaaqyada Islaamiga ah ee Soomaaliya waxaa Suudaan booqasho qarsoodi ah ku tegey xubin ka mid ahayd Guddiga Fullinta ee Al-Ittixaad bishii Agoosto 1992[dii]. Xubintaasi waxay hor-dhigtay dowladda Sudaan marxaladda dhabta ah ee Soomaaliya, gaar ahaanna Al-Ittixaad Al-Islaam oo waqtigaas dagaal kula jiray SSDF. Waxaa kale oo uu codsaday in dowladda Suudaan ay taakulo siiso Al-ittixaad Al-Islaam. Madaxdii Jabhadda Islaamiya Qawmiya oo ka tirsanayd Xisbiga Mu'tamar ka ee xukumayey Suudan waxay aad u soo dhoweeyeen in la taakuleeyo Islaamiyiinta Soomaaliya. Hase ahaatee waxay dhinacooda ka soo jeediyeen inay lagama maarmaan tahay in la mideeyo guud ahaan Islaamiyiinta Soomaaliya, siyaasad ahaan iyo cudud ahaanba, taas ayaana sal u noqotay fikirkii casumaadda

ee sheekh Xassan Turaabi iyo kulan ay xukuumadda Suudaan ku marti gelisay Islaamiyiinta Soomaaliya.

Feb. 1993[dii] ayaa Khartuum waxaa kulan ballaaran la isugu keenay xubno kala socday ururrada Islaamiyiinta Soomaliya, sida Al-Ittixaad, Al-Islaax, Aala Sheekh iyo cullimo kale oo madax bannaan. Dhamaan xubnaha shirka ka qayb-galayay waxaa la dejiyay Grand Hotel iyo Qasra Diyaafa. Waxaa ka mid ahaa xubnaha ka qayb galay shirkaas:

Al-Ittixaad.

C/xmaan Sheekh Cumar, C/llaahi Makaawi iyo Axmed Cali Axmed oo ahaa Xoghayihii Guddiga Fullinta Al-Ittixaad.

Al-Islaax.

Dr. Ibraahim Al-Dasuuqi iyo Dr. Axmed Al-Qudubi.

Majmaca. (AalaSheekh)

Sheekh Axmed Cabdi Dhicisow.

Cullimada Madaxa Banaan.

Shariif Cabdi Nuur iyo Sheekh Ibraahim Suuley.

Waxdada Waqooyi ee ka go'ay Al-Ittixaad.

Sheekh C/qaadir Xaaji Jaamac, Sheekh C/salaam Irbad iyo Xasan C/salaam

Kulanka Islaamiyiinta Soomaaliya ee Suudaan waxaa kolkiisii hore lagu qaabeeyey xafiiska ganacsadaha Sacuudiyaanka ah ee C/raxmaan Al-Qaa'ida ee ku yaallay Jabuuti, waxaana diiradda lagu sarayay kulankaas sidii loo midayn lahaa Islaamiyiinta Soomaaliya. Dowladi isagama yeerto ururro jira, iyada oon ka lahayn dan gaar ah. Waxaa muuqday danaha SuudaaneekudhexmilansiyaasaddaSoomaaliyaiyomilicsigaAl-Qaacida. Lama dafiri karayn dus-duska Al-Qaacida ee Soomaaliya ku wajahnaa.

Sheekh Osaama Bin Laadin iyo xubnaha dayrka u ahaa Jihaadiyiinta Caalamiga waxaa waqtigaa saldhig u ahaa Suudaan. Ururka Al-Ittixaad Al-Islaami ayaa ahaa midka keliya ee xubnihiisu ka siteen hoggaanka ururkooda qoraal caddeynaya in ay saxiixi karaan heshiis haddii lagu gaaro goobtaas. Dhinaca Suudaan waxaa xiriiriye ka ahaa, isla markaana isku xirayay howlaha la isugu keenayo dhaq-dhaqaaqyada islaamiga ah ee Soomaaliya **Yaasiin Cali Iimaan** oo xubin muhiim ah ka ahaa xisbiga hoggaanka talada Suudaan haya.Wuxuu ahaa ruug caddaa siyaasi ah. Sirdoonka Suudaan ayaa iyagu kaalin muuqata waxay ku lahaayeen arrimaha ka socda dalkooda ee lagu mideynayo Islaamiyiinta Soomaaliya. Kulamo gooni gooni ah ayey la qaadanayeen kooxahaas,

waxayna in badan u sharaxayeen siyaasadda dalkooda ee ku wajahan arrimaha Soomaaliya, si hoose-na waxay u ugu sheegeen Islaamiyiinta Soomaaliya:

- In ay wax la qabsadaan General. Max'ed Faarax Xassan Caydiid.
- In la joojiyo dagaalka sokeeye ee Soomaaliya ka socda,
- In ninka ugu dhow ee Ethopia u wadataa dhinaca hoggaanka siyaasadda Soomaaliya uu yahay C/llaahi Yuusuf .

Waqtigaas Ethoipia iyo Suudaan waxay ahaayeen laba dal oo siyaasad ahaan aad isugu dhowaa, waxaana isu dhowaan-shahaas lagu sababeeyay Suudaan oo aad u soo gacan qabatay xoogagga awoodda ka tuuray Mingistu Xayle Maryam, 'dowladda Suudaantu marna ma qarsan doonistooda ah in Islaamiyiinta Soomaalidu aad u yareeyaan colaadda u dhexaysa Somalia iyo Ethopia.

Wada hadalladii Suudaan ay garwadeenka ka ahayd ee la isugu keenayay ururrada Islaamiyiinta Soomaaliya wax weyn oo macno lehi kama soo bixin. Al-Ittixaad iyo Majmaca Culimada (*Aala-Sheekh*) ayaa u ekaa kuwo u dhega raaricinaya oo u dabacsan talooyinka ay soo bandhigtay xukuumadda Khartuum ee taabanayay danaha Suudaan ka leedahay Soomaaliya, halka laga amba- qaadayayna waxay Suudaan u arkaysay midaynta kooxaha Islaamiyiinta Soomaaliya. Balse ururka Al-Islaax si weyn ayuu uga biyo diiday qorshaha xukuumadda Suudaan soo jeedisay iyo hannaanka loo midaynayo dhaq-dhaqaaqyada Islaamiyiinta Soomaaliya.

Dr. Ibraahim Dasuuqi oo ka tirsanaa Al-Islaax ayaa gebi ahaanba wuxuu cilladeeyay waxyaabihii kulankaas lagu soo bandhigay, waxaa uu cilladahaa inta badan ku saleeyay kala afkaar duwanaan-shaha baahsan ee u dhexeeyay Islaamiyiinta Soomaaliya.

Suudaan kama caajisin in kulankaas wax uun ka soo baxaan, waxayna ku khasabtay Islaamiyiinta Soomaaliya in ay saxiixaan heshiis is-afgarad ah. Suudaan wax ay la ahayd in Al-Ittixaad oo 80% awoodda Islaamiyiinta Soomaaliya xilligaas ay hoostagayeen oggol yihiin qorshaha Suudaan, sidoo kalena Majmaca (*Aala– Sheekh*) iyaguna aanay wax muran ah ka keenayn rabitaanka Suudaan. Waxaa Islaamiyiinta Soomaaliya oo ay ku jiraan Al-Islaax Saxiixeen qoraal is-afgarad ah. Al-Ittixaad Al-Islaam waxaa u saxiixay xoghayihii Guddiga Fullinta Axmed Cali Axmed,Al-Islaax waxaa qalinka ku duugay oo warqadaha la saxiixayey dhulka ku tuuray kolkuu saxiixay ka dib Dr. Ibraahim Dasuuqi. Sheekh Axmed Cabdi Dhicisow oo matalayay Majamaca (*Aala Sheekh*) ayaa loo caleema saaray Xoghayaha Guud ee kulankaas Islaamiyiinta Soomaaliya, waxaana la isku waafaqay in magac ahaa la qaato Jabha Islaamiya. Gaba-gebadii

kulankaas waxaa ka soo qayb galay hoggaamiye diimeedkii Suudaan

Sheekh Xassan C/llaahi Al-Turaabi, wuxuuna goobta ka yidhi hadal macno weyn ku fadhiyay, waxaana jirtay in uu yidhi:-

" Iima cadda weli waxa ay Soomaalidu doonayaan".

Hadalkaas ayaa waxaa ka muuqday saluugmo ku aaddan siyaasadda Islaamiyiinta Soomaaliya. Waxaa xilliyadii dambe soo baxay warar aan la xaqiijin oo sheegay in Al-Ittixaad, Majmaca Culimada iyo xukuumadda Suudaan wada gareen heshiis hoose oo qodobadiisu qarsoodi noqdeen ilaa iyo waqtigan xaadirka ah.

CUTUBKA III.

1- DAGAALKII MUQDISHA.

DAGAALKII MUQDISHO EE ISLAAMIYIINTA IYO UNISOM.

Kolkii ay xaqiiqowday in Maraykanku faragelin ku samaynayo Soomaaliya ayaa Al-Ittixaad Al-Islaam waxay hakiyeen dhamaan dhaq-dhaqaaqyadii ciidamadooda, waxayna la kala direen dagaal-yahannadii ku sugnaa Laasqoray iyo Marka.

3dii Dec.1992 waxay Qaramada Midoobay saxiixeen qaraar lambarkiisu ahaa–794. kaasoo oggolaanayay in ciidamo loo diro Soomaaliya. Xoghayihii Guud ee Qaramada Midoobay **Butrus Ghali** ayaa u soo jeediyay madaxweynihii Maraykanka George Bush-kii weynaa in dhammaan hubka laga dhigo kooxaha ka dagaallamaya Soomaaliya. Taladaas ayuu Butrus Ghali shuruud uga dhigay nabad laga gaaro Soomaaliya.

9kii Dec. 1992 ayay markii ugu horreysay ciidamada Maraykanku soo caga dhigtaan ciidda Soomaaliya, cutubyo ka tirsanaa ciidanka badda oo tiradoodu gaaraysay 1800 (Kun iyo Sideed Boqol) askari ayaa ka soo dagay xeebta Muqdisho. Madaxweyne Goerge Bush ayaa amray in ciidan dhan Shan iyo Labaatan kun (25000) oo askari loo diro Soomaaliya, si ay uga qayb qaataan samatabixinta dadka Soomaaliyeed, taas oo qayb ka ahayd ololihii loogu magac daray, Rajo soo celinta *(Restore Hope).*

Maraykanku oo aad u yaqaannaa macnaha Warbaahinta ayaa 28kii Dec. 1992 Idaacad ka furay gudaha safaaraddii Maraykanku ku lahaa Muqdisho, waxaana loo bixiyay Rajo. Sidoo kale ayuu furay Wargeys loogu yeeri jiray Rajo. Qof kastaa oo yaqaan saxaafadda ayaa fahmi karay danta laga lahaa Warbaahintaas.

Maarso 1993dii kolkii uu soo gabagaboobay kulan kooxaha Soomaalida uga socday Addis Ababa loogu yeeray "Dib-u-heshiisiin" ayaa dadka qaarkood u arkayeen mid lagu luggoynayo Islaamiyiinta Soomaaliya oo xilligaas gudaha Ethiopia gaar ahaan Kililka Shanaad (*Soomaali Gelbeed)* dagaal kula jiray ciidamada Ethiopia. Waxaa si weyn u xoogaysanayey taageero dhinacyo badan leh oo Maraykanku ku kaalmaynayay Ethiopia dagaalkaas ay kula jirtay Islaamiyiinta Al-Ittixaad Al-Islaam dartiis.

Qaramada Midoobay (*UN*) ayaa waxay ballaarisay howl-gallada ay

Soomaaliya ka wadday ee dhanka gargaarka bini'aadannimada iyo dib-u-dhiskaba dalkaba. Dowladda Maraykanka ayaa 4[iii] bishii May 1993[iv] howl-galladeedii Soomaaliya ku wareejisay Qaramada Midoobay. Madaxweynihii cusbaa ee Maraykanka waqtigaas **Bill Clinton** wuxuu si furan oo bareer ah u taageeray ballaarinta howl-gallada Qaramada Midoobay ee Soomaaliya, wuxuuna dhinaca kale amray in tirada ciidamada Maraykanka ka jooga Soomaaliya lagu koobo Afar Kun (4000) oo keliya.Taas oo lagu macneeyay waqtigaas in Maraykanku doonayay in arrimaha Soomaaliya uu iska xejiyo Qaramada Midoobay. Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa xoogaggeedii la kala diray ee Koonfurta Soomaaliya joogay waxay gudaha u soo galeen Muqdisho.

Dagaal-yahannadii mucaskarka Marka waxay ka mid noqdeen shacabkii caadiga ahaa, iyagoo il gaar ah ku hayay dhaq-dhaqaaqa ciidamada Maraykanka ee Soomaaliya yimid, Waxaa kaloo iyaguna Muqdisho soo gaaray xubno ka tirsanaa mucaskarkii Laasqoray ee la kala diray kuwoodii jihad-doonka ahaa ee garabkii milleteriga ka tirsanaa, waxaa kaloo jiray oo aan qarsoonayn in xubno muhiim ahaa oo ka tirsanaa Al-Ittixaad si weyn u saluug-sanaayeen go'aanka uu qaatay hoggaanka ururkoodu ee ku aaddanaa in aan dagaal lagu qaadin ciidamadda Maraykanka ee Soomaaliya yimid. Ragga ugu caansan ee aamminsanaa in jihaad lagu qaado Maraykanka waxaa ka mid ahaa horseedka jihaadiyiinta Soomaaliyeed **Sheekh C/llahi Axmed Sahal** oo loo yaqaannay "Ayatullaah". Wuxuu ahaa nin geesi ah isla markaasna go'aan adag lahaa, oo caddaystay in uu la dagaallamayo Maraykanka iyo ciidamadiisa xataa hadday Soomaalida oo dhammi wada taageeraan.

C/llaahi Axmed Sahal wuxuu agaasimay dagaal-yahanno Islaamiyiin ah oo gaarayey laba boqol, kuwaas oo ka tirsanaa xarakada hubaysan ee Al-Ittixaad Al-Islaam, wuxuu diyaariyay in ay la dagaallamaan ciidamada shisheeye ee ka socday Qaramada Midoobay. Dagaal-yahannada Al-Ittixaad Al-Islaam ee dagaalka ula bareeray ciidamada shisheeye, gaar ahaan kuwa Maraykanka ayaa waqtigaas la baxay **Jabhadda Badbaadinta Islaamka**, waxaana weheliyay lix xubnood oo ka tirsanaa Al-Qaacida. Hogaamiye C/laahi Axmed Sahal wuxuu iibsaday hub gaar ah oo u badnaa miinooyin ay ku jiraan lidka Taangiga.

Hoggaamiyihii Jabhadda Badbaadinta Islaamka ee ka go'ay Al-Ittixaad ayaa tababarro u furay dagaal-yahannada jabhadda, tababarkoodu wuxuu u badnaa sida loo fulliyo dagaallada magalooyinka lagu dhex dagaallamo si ay ugu suurta gasho in ay weerarro ku qaadaan ama ula dagaallamaan ciidamadda shisheeye ee ku sugan Muqdisho dhexdeeda. Xirfadaha lagu tababaray dagaal-yahanadaas waxaa ka mid ahaa:-

- Sida miinooyinka dhulka loogu aaso, isla markaana meel fog looga qarxiyo.

- Sida loo fulliyo qorshayaasha gaadmada ah ee lala beegsanayo ciidamada Shisheeye ee gudaha Soomaaliya soo galay,
- Sida ay isugu gurman karaan ciidamada Jabhadda Badbaadinta Islaamku kolka la soo kala dhex galo iyagoo dagaal ku jiro,
- Sida la isaga caabbiyo diyaaradaha Helicopter-rada oo aan Soomaalidu sida loola dagaallamo aysan horay u aqoon.

Soomaaliya waagaas waxaa yaallay kayd fara badan oo miinooyin ah. Sheekh C/llaahi Axmed Sahal *"Abu Yaxya"* wuxuu diyaarsaday unugyo ka mid ah dagaal-yahannadiisa oo si fiican ugu dagaal geli karay miinooyinka.

Maraykanku ma qaadin guluf ciidan oo u dhigma ciidamadiisa ka joogay Muqdisho, askarta waxaa ka muuqatay isla weynaan iyo inay yaraysanayeen khatarta uga iman karaysay dagaal-yahannada kooxaha Soomaaliyeed ee Muqdisho kula noolaa. Intaa waxaa dheeraa in ciidamada Maraykanka laga dareemay in ay dhiirri gelinayeen dhaqammo aan la jeclaysan oo ka cayraysiin karay bulshada Soomaalida ee muslimka ah.

Jabhadda Badbaadinta Islaamka ee uu hoggaaminayey Sheekh C/llaahi Axmed Sahal waxay qaadeen tallaabooyin loogu digayay dadka Soomaaliyeed ee lagu eedeeyay in ay dhaqammo xun-xun dadka la soo dhex-galeen, kuna dhex milmeen ajaaniibta dalka soo gashay ama dibaddaba kolkoodii hore ha ka soo raaceen. Qoraal digniin ah ayaa la gaarsiiyay dadkaas hab-dhaqankooda la saluugay, maalmo kooban howlgallo ay fulliyeen dagaal-yahannada jabhaddu waxaa lagu dilay in ka badan lixdan ka mid ahaa raggaas hore loogu digay iyo qaar kale oo islaamiyiintu ku tuhmayeen in ay diinta Kiristaanka qaateen. Waqti yar ka dib goobihii lagu yaqaanay ayaa laga waayay raggii saaxiibbadood la laayay ee loo arkayayay in ay Maraykanka la jaal yihiin. Sidoo kale waxay cabsi weyn la soo deristay xubno jawaasiis u ahaa Maraykanaka.

Sheekh Xassan Daahir Aweys ayaa aad uga biya-diidsanaa in lala safto oo loo hiilliyo Gen. Max'ed Faarax Caydiid iyo kooxdiisa oo markaa dagaal kula jiray ciidamadii shisheeye ee Maraykanku horseedka ka ahaa. Wuxuu dareensanaa in loo baahan yahay inaan Islaamiyiinta iyo qabiilku isku milmin, waxaana fekerkaas aad ula qabay in badan oo ka mid ahaa hogggaanka Al-Ittixaad Al-Islaam. Waxaase aragtidaasi isbeddeshay kolkii Sheekh Xassan Daahir socdaal ku tegay waddanka Suudaan intii u dhexaysay April ilaa Jun 1993[dii]. Waxaa la xaqiijiyay in Xassan Daahir xilligaas uu la kulmay Xassan Cabdulaahi Al-Turaabi oo isagu si weyn u danayneyay in dowladda Soomaaliya ka dhalan doonta uu saxiib dhow la noqdo. Hase ahaate labadan hoggaamiye diineed waxay isku khilaafsanaayeen xidhiidhka iyo danaha ay la

wadaagaan Gen. Max'ed Faarax Caydiid. Wuxuu Xassan Daahir Aweys si gaar ah waagaas ula kulmay xubno ka tirsanaa Al-Qaacida oo uu ka mid ahaa **Sheekh Osaama Bin Ladin**. Arrintaas waxaa caddeeyay arday Soomaaliyeed oo waqtigaas Suudaan wax ku baraneysay, waxaana soo baxay marar dambe in Osaama Bin Laadin kulankii uu la yeeshay Sheekh Xassan Daahir Aweys uu xidhiidhiye ka ahaa **Max'ed Catif** oo loogu yeeri jiray **Abu Xafsa Al-Masri**, waana sababta dhallisay markii dambe in Sheekh Xassan Daahir uu beddelo go'aankiisii hore ee ahaa in aan dagaal-yahannada Islaamiyiintu marna ka dhinac dagaallamin malleeshiyaadka qabaa'ilka, markan **Sheekh Xassan Daahir** wuxuu u weecday ama fikir ahaan u soo dhowaaday **C/llaahi Axmed Sahal** oo qabay in dagaal laga hortago ajnebiga dalka soo galay. Islaamiyiintu guud ahaan waxay si feejigan ula socdeen dhaq-dhaqaaq-yadda ciidamada Unisom ee Soomaaliya ku sugnaa, waxaa jiray weerarro aan sidaas u sii weyneyn oo ay marmar ku qaadayeen ciidamada Maraykanku horseedka u ahaa.

Al-Qaacida 1993[dii] way ka shaqaynaysay Geeska Afrika xilligaas oo weeraro lagu qaaday ciidamadda Maraykanka ee Soomaaliya ka howlgalayey. Feb 1993 waxaa Soomaaliya u soo kicitmay xubno tiro ahaa oo ka tirsanaa Al-Qaacida, kuna sugnaa gudaha dalka Pakistan. Xubnahaas ayaa transit ahaan ku soo maray Kenya, ka dibna u soo talaabi jiray Soomaaliya sida ku qoran qoraalka **Al-Qaeda In East Africa the Horn** ee uu diyaariyey **David H,Shinne**, waxayna qayb ka ahaayeen xubno ka qayb qaatay dagaalka ka dhanka ahaa Maraykanka iyo Unisom.

Waxaa jiray kala aragti duwanaan u dhexeysay taageerayaasha Gen. Max'ed Faarax Caydiid iyo Islaamiyiinta uu hoggaaminayay Sheekh C/llaahi Axmed Sahal ee dagaalka kula jiray Maraykanaka. Islaamiyiinta ayaa hadafkoodu ahaa dagaal Soomaaliya looga saaro Maraykanka iyo taageerayaashiisa. Halka taageerayaasha Gen. Max'ed Faarax Caydiid iyagu ay ahaayeen kuwa ku xirnaa hogggamiyahooda dagaalka, haduu Maraykanka la heshiiyana waa ay la heshiinayaan, hadduu la dirirana waa la dirirayeen, wuxuuna dhabarka ku hayay Talyaaniga. Islaamiyiintuse waxay ku xirnaayeen Jabhadda Guud ee Caalamka Islaamka (Al-Qaacida). Waxaa kaloo aad loo hadal hayey in Al-Qaacida u soo dirtay tababarayaal Soomaaliya uu ka mid ahaa Cali Max'ed oo amarka ka qaadanayey Abu Xafsa Al-Masri, ninkan oo tababare u ahaa dhowrkii horimood ee ugu dagaal-yahansanaa ee Jabhadii BadbaadadaIslaamka oo uu madax u ahaa Sheekh C/laahi Axmed Sahal.

Afqaanistaan horay waxaa u joogay xubno ka mid ahaa dagaal-yannada Soomaalida ee ka barbar dirirayey mujaahidiintii reer Afqaanistaan dagaalkii lagula jiray Midowga Soofiyeeti oo dalkaas qabsaday

1979[kii], waxaa si qarsoodi ah Soomaalida dhexdeeda looga war hayay in bishii April 1993 ay Muqdisho soo gareen ku dhowaad soddomeeyo xubnood oo Soomaali ahaa kuna soo tababartay xeryaha dagaal-yahaniinta Islaamiyiinta ee Afqaanistaan iyo laba xero oo kale oo ku yaallay Suudaan. Dagaal-yahannadaasi waxay hordhac u ahaayeen xooggag ay Islaamiyiintu u diyaariyeen inay ka hor tagaan ciidamadda Maraykanka ee Soomaaliya soo galay, xataa haddii aanu Gen. Max'ed Faarax Caydiid caddaysteen dagaalka ka dhanka ah Maraykanka. Cidda dagaalka kula jirtay Maraykanka ma ahayn ajnebi sida Warbaahinta reer Galbeedku buun-buunisay ee waxay ahaayeen dagaal-yahaniinta Islaamiyiinta Soomaalida, guusha Islaamiyiinta Soomaalidu ka gaareen dagaalkii ay Maraykanka & Unisom kula galeen gudaha dalka Soomaaliya ma ahan in la siiyo guushaas Lix qof oo marti u ahaa Soomaalida.

Badanaa waxaa dhici jirtay in ciidamadda Maraykanka ee ka yimaada dhinaca garoonka diyaaraddaha Muqdisho aalaaba inay soo mari jireen waddada lambar afar (No.4).Xilli xagaa ahayd ayaa waxaa dhacday in ciidamadaasi halkay soo mari jireen goob biyo fariisin ah oo u dhow waddada laamiga ah oo maqaaxiyo laga qaxweeyo ku yaalleen, ciidamadaasi ayaa wata gawaari Jiibab (Jeep) ah waxay caado ka dhigteen marka ay halkaas soo maraanba in ay biyaha fadhiya waddada gaarar-keeda ku sayraan dadka waddada hareeraheeda fadhiya ama halkaasi ka shaahaynaya. Xubno ka mid ah Jabhadda Badbaadinta Islaamka oo ka shaahaynaya goobta ayaa waxaa dhacday in maalintii dambe ciidamadii Maraykanku si ula kac ah waxay ugu sayreen biyiihii wasakhda ahaa ee laamiga fadhiyey dadkii meherada joogay. Halkaas ayaa la tilmaamaa inay ahayd goobtii sida dhabta uu uga bilowday dagaalka furan ee islaamiyiintu ku qaadeen Maraykanka, waxaana maalintii xigtay ay dagaal-yahannadii Jabhaddu miino u dhigeen isla halkii ciidamadii Maraykanka iyagoo isla goobtaas ku qarxiyay gaari nooca Jeep-ka ah oo ay lahaayeen Maraykanku. Abuu Subayr ayaa ka warramay sida loo fulliyay qorshahaas miino dhigista ahaa:

" Waxaa caado u ahayd ciidamada Maraykanka ee dhinaca Garoonka ka yimaadaa inay si isla weyni ah u wadaan baabuurtood. Qaarkood lugta ayay dulsaari jireen goofanaha hore ee gaariga ay wataan, waxay iyagoo ciyaar ka dhiganaya si ula kac ah biyaha wasakhda ah ee laamiga fadhiya ugu sayri jireen Soomaalida. Ka mid ayaan ahaa dadkii Soomaaliyeed ee sida Maraykanku wasakhda ugu sayri jireen. Ka dib waxaan go'aansannay inaan cashar u dhigno, sidii caadadu u ahayd ayay waddada u soo mareen, kolkii saddexdii baabuur ee waddada socday laba na dhaaftay ayaan fullinay qorshahayagii, waxaan kala harnay oo qarxinnay gaari jeep ah, iyadoo ciidamadii saarraa noqdeen wax dhinta iyo wax dhaawacma. Ma aysan dhicin mar dambe inay ciidamadii Maraykanku si kibir ah Soomaalida biyo wasakh ah ugu sayraan".

QORSHEHII ADMIRAL JONATHAN HOWE.

Adm. Jonathan Howe.

Haweenay la taliye u ahayd Admiral Jonathan Howe oo lagu magacaabi jiray Aprile Glasipe[25] ayaa ku talisay kolkay si weyn u deristay xaaladda Radio Muqdisho oo ay gacanta ku hayeen xilligaas taageerayaasha Gen. Max'ed Faarax Caydiid in la burburiyo, amaba maamulkiisa la hoos keeno Unisom, waayo wuxuu raadiyahaasi ahaa meesha laga kicinayay dadka sida ay u fahamtay Aprile Glasipe. Dareenkeedaas wuxuu noqday mid loo qaateen ah, iyadoo hoosta uu ka xariiqay maamulkii Unisom ee uu hogaaminayay Adm. Jonathan Howe in tallaabo wax ku ool ah laga qaado idaacaddaas. Aprile Glasipe waxay hore u ahayd Safiirka Maraykanka u fadhiyay waddanka Ciraaq, waa haweenay aan daalin oo dareen dheer isla markaana wax dhagarta, aadna u taqaan sida loo kala daadiyo kooxo is haysta ama rijiim isku feker ah.

05 June 1993[dii] ciidamadii Unisom waxay weerar ku qaadeen **Radio Muqdisho** si albaabada la isugu dhifto, loona aammusiyo, dagaal ayaa dhacay ay iska barbar dagaallameen Islaamiyiinta iyo taageerayaasha Gen. Max'ed Faarx Caydiid oo iska dhinac ka soo jeeda iyo askar Bakistaaniyiin ah oo ka tirsanaa xoogaggii Unisom. Waxaa maalintaas geeriyooday 24 askari oo Bakistaa u dhashay, waxaana la dhaawacay 44 askari. Dhinaca Soomaalida waxaa la sheegaa in ay dagaalkaas ku dhinteen ku dhowaad boqol qof.

Dhacdadaas ay ku dhinteen askarta reer Bakistaan ee nabad illaalinta u yimid Soomaaliya waxay keentay in Golaha Ammaanka ee Qaramada Midoobay uu dhaqso u soo saaray qaraar lambarkiisu ahaa 837[26], kaas oo lagu soo amrayey in la xiro Gen. Max'ed Faarax Caydiid. Wakiilka Xoghayaha Guud ee Qaramadda Midoobay u qaabilsan Soomaaliya, horena u ahaa Janaraal markaa howlgab ka noqday taliska u sarrreeya ciidamadda Maraykanka "**Jiont Cheif of Staff**"ayaa loo xilsaaray fullinta qaraarka soo qabashada Gen. Caydiid, wuxuu kaloo Admiral Howe ku yaboohay lacag abaalmarin ah oo dhan Shan iyo Laabtan Kun ($25000)

25- Hadimadii Gumaysiga (Cabdulqaadir Aroma) Bogga.....

26-Wakaaladda wararka AP June 1993

oo dollar oo la siiynayo cidii keenta xog lagu soo qabto Gen. Max'ed Faarax Xassan Caydiid. Maalmo yar ka dib ciidamadii Maraykanka iyo kuwii Unisom waxay bilaabeen inay weeraraan bar-tilmaameedyo kala duwan oo ku yaallay Muqdisho, ujeeddadooda ugu weyni waxa ay ahayd in la soo xiro hoggaamiye Gen. Max'ed Faarax Caydiid. Balse ma garan Unisom iyo Maraykanku qofka sida dhabta ah u hoggaaminaya dagaalka lagaga soo horjeedo in uu ahaa Sheekh C/llaahi Axmed Sahal oo dagaal gelinayay cutubyo ka tirsan Islaamiyiinta Soomaaliya.

Sida Richard A, Clark ku qoray buuggiisa Against All Enemies "Inside America's War On Terror", Adrmiral Jonathan Howe oo aad u fahamsanaa awoodda ciidamada Maraykanka wuxuu ka dalbaday Pentagn-ka ciidamo xoojin ah Delta Force iyo diyaaraddaha AC-130 ee wax garaaca si ay u burburiyaan adeegga aasaasiga ah ee maleeshiyaadkii Gen. Caydiid. Xarunta Pentagn-ku way diidday in ciidammo Kumaandoos ah " *Delta Force*" loo diro Soomaaliya iyo weliba iyadoo la joojiyay duqaymihii diyaaraddaha AC-130. Gen. Caydiid wuxuu maalmahaas tamash-laynayay dariiq-yadda Muqdisho isagoo ay la socodaan ilaalo tiro yar.

Waxaa la tilmaamaa haddii loo howlgeli lahaa sida uu ku taliyey Admiral Jonathan Howe xoogga Delta Force, shaki kuma jireen in Maraykanku soo qaban kari lahaa Max'ed Faarax Caydiid oo waqtigaas aan si weyn u diyaar garoobin. June 9[kii] 1993[27] Gen. Max'ed Caydiid wuxuu ku guulaystay in uu ka hadlo Idaacad loogu magac daray Codka Mujaahidiinta oo habeenkaa la furay, isagoo weli dhuumaalaysi ku jira ayuu idaacadda ka siidaayay dhambaal xanbaarsan in Unisom dalka isaga baxdo. Dhinaca kale lagama maarmaan ayay noqotay in rag ka mid ah waxgaradka beelaha taageera Gen. Caydiid ay baadi goobaan xal lagu mareeyo is-mariwaaga taagnaa ee u dhexeeyay Caydii iyo Unisom.

Yuusuf Xasan oo xilligaas ahaa weriye ka tirsan laanta Af-Soomaaliga BBC-da ayaa Muqdisho kula kulmay Gen. Caydiid oo weli is qarinaya, wuxuuna ka waraystay dhacdadii 5[tii] June 1993 ee ciidama reer Pakistaan ku dhinteen. Wuxuu Caydiid sheegay:

"Ma jirin ciidan aan leeyahay oo dagaalkaas ka qayb qaatay. Waxaa dagaalka ku jiray waa dadweynaha oo is difaacayay. Dagaalka ciidda soo qaadday waxay ahaayeen ciidamadda Unisom oo doonayay inay qabsadaan Radio Muqdisho."

Marka la qiimeeyo hadalka Gen. Caydiid waxaa muuqanaysa in ay jireen kooxo aan ka tirsanayn malleeshiyadiisa oo weerarro ku qaaday Unisom iyo Maraykanka. Admiral Howe ayaa doonayay inuu xiriir

27- Xigasho Wakaaladda Wararka ee AP. June 1993

dhow la samaysto beelaha taageera Gen. Max'ed Faarax Caydiid si uu siyaasad ahaan u go'doomiyo. Ragga aadka ugu dhowaaday Admiral Howe waxaa ka mid ahaa Max'ed Iimaan oo miisaan iyo qiimo ku dhex lahaa taagerayaasha Janaraal Caydiid, ninkani ayaa si hoose wada hadallo siyaasadeed oo qarsoodi ah la waday Adm. Jonathan Howe, wuxuu doonayay in la helo hoggaamiye kale oo beeshiisa ka tirsan oo lagu beddelo Janaraal Caydiid kaas oo la jaanqaadi kara siyaasadda Maraykanka. Janaraal Howe iyo sirdoonkiisuba aad ayey u soo dhoweeyeen fekerka Max'ed Iiimaan, qorshaha uu keenayna waxa loo arkay mid lagu guulaysan karo si loo wiiqo awoodda Janaraal Caydiid ama meeshaba looga saaro.

Waxaa aad u jiray tuhun isa soo tarayay oo islaamiyiinta iyo taageerayaasha Janaraal Max'ed Faarax Caydiid ka qabeen xubno han siyaasadeed leh oo taageerayaasha ka mid ahaa, kuwaas oo lagu leexinayay inay xiriir la lahaayeen Admiral Jonathan Howe. Sirdoonka Islaamiyiintu arrimahaasi way ka warheleen, waxaa durba la ogaaday in **Max'ed Iimaan** wado qorshahaas, si qarsoodi ahna ula kulmay Adm. Howe, waxayna labadoodu ka wada hadleen qorshe SNA dhexdeeda lagu afgembiyo oo xil ka qaadis lagu sameeyo Janaraal Caydiid. Taas ayaa la sheegaa inuu aqbalay Max'ed Iimaan. Waxaa loo balamay in la qabto shir lagu kulansiinayo waxgaradka taageerayaasha SNA si xil ka qaadis loogu sameeyo Janaraal Caydiid.

Sirta qarsoon ayaa ahayd in xubno Jabhadda Badbaadinta Islaamka ka mid ahaa soo jeediyeen in la khaarajiyo (la dilo) Max'ed Iimaan oo ay ku eedeeyeen in uu kulammo qarsoodi ahaa la qaatay Adm. Jonathan Howe. Hase ahaatee soo jeedintaa waxaa gaashaanka ku dhuftay Sheekh C/llaahi Axmed Sahal oo u sheegay dagaal-yahannadiisa in Maraykanku dhagar badan yahay, uuna doonayo in dagaalka ay dagaal-yahannada Soomaalidu kula jiraan Markaykanka iyo xulafadiisa loo wareejiyo Soomaalida dhexdeeda lana kala qaybiyo, haddii mujaahidiintu dilaan Max'ed Iimaan. Wuxuu sheekhu yiri, *"Haddii la dilo Maxamed Iimaan, waxaa la oranayaa waxaa dilay Janaraal Caydiid"*. Waxaa markaa Sheekhu ku qanciyay raggiisa in fidnada ka dhalan karta dhexdooda ay ka khatarsan tahay dagaalka gaaladu kula jirto.

12kii July[28] 1993 diyaaradaha qummaatiga u kaca ee loo yaqaan Cobra ee Maraykanka ayaa weerar duqayn ah u ku qaaday guri ku yaalla Koonfurta Muqdisho, goobtaas oo ay ku kulansanaayeen taageerayaashii ugu muhiimsanaa ee Janaraal Max'ed Faarax Caydiid. Shirkaas waxaa ka qayb galay oday dhaqameedyo, aqoonyahanno, siyaasiyiin iyo dad kale. Waxaa la fillayey in uu kulankaas ka soo qaybgalo Janaraal Max'ed

28-Newyork Times

Faarax Caydiid qudhiisu.Warar lagu kalsoonaan karo ayaa sheegay in uu Janaraal Caydiid goobtaas yimid, balse uu si deg deg ah uga laabtay, kadib markii sirdoonka Talyaaniga oo uu xiriir dhow la lahaa uga digeen in la weerari doono goobtaas hadii uu tago. Waxaa kaloo gurigaas soo gaaray Cismaan Xasan Cali Caato oo uu la socdo nin la yiraahdo Axmaddeey Caadley oo lagu tuhmayey in uu xiriir la lahaa CIA-da Maraykanka, imaatinka ninkaas ee goobta kulanku ka dhacay ayaa looga shakiyay in uu doonayay inuu hubiyo joogitaanka Janaraal Caydiid ee goobtaas.

26kii August 1993dii waxaa Muqdisho u duulay Sarreeye Gaas William F. Garrison oo horseedayey cutubyo ka mid ahaa ciidanka aadka loo tababaray ee loo yaqaan Rangers. Ciidamadaas ayaa ujeeddada loo keenay ahayd in ay gacanta ku dhigaan hogaamiye kooxeedka ka horyimid Maraykanka. Ciidankaas gaarka ahaa ee loo diray Soomaaliya ayaa ka koobnaa 440 askari. Waxaa kaloo weheliyay tiro ka mid ah ciidamada Delta Force. Kolkan ayaa Maraykanku qaatay taladdii Adm. Jonathan Howe ee ahayd in Janaraal Caydiid si loo soo qabto lagu weeraro ciidamo kumaandoos ah. Muqdisho ayaa bishii September 1993 u muuqatay hoy colaadeed, iyadoo ay ka jireen xiisado kulul oo maalinba maalinta ka dambaysakor u sii kacayay. Janaraal Max'ed Faarax Caydiid ayaa waxaa dul saarraa amar lagu soo qabanayey iyo qaddar lacageed oo abaal marin ahaan loo siinayo ciddii fududaysa soo qabashadiisa. Taas ayaa sabab u ahayd in taageerayaasha Gen. Max'ed Faarax Caydiid oo garabsanaya xooggaga Islaamiyiinta oo feker ahaan ka soo horjeeday joogitaanka askarta Maraykanka iyo kuwa Unisom ay si bareer ah uga hor imanayaan isku day kasta oo lagu soo xirayo hoggaamiyahooda.

Isla bishaas September ayaa Janaraal Thomas Montgomay oo ahaa Taliyaha ciidanka Maraykanka iyo ku xigeenka Taliyaha ciidamada Unisom ee joogay Soomaaliya wuxuu dowladdiisa ka codsaday in lagu soo xoojiyo ciidamadiisa Taangiyada loo yaqaan **Abraham** iyo baabuurta gaashaman ee **Bradley** si loogu xoojiyo ciidamada gaarka ah ee Rangers iyo Delta-force. Soo jeedinta Janaraal Thomas Montgomay waxaa taageeray Taliyihii Guud ee ciidamada Maraykanka waqtigaas Janaraal Collin Powel, sidoo kale 25kii Sept. 1993[29]ayaa xoogagga Jabhadaha Soomaalida ee ka dagaallammayay Muqdisho gantaal la heleen diyaarad nooca qumaatiga u kaca ah oo ay lahaayeen ciidamadda Maraykanku. Waxaa halkaas lagu dilay saddex ka mid ahaa askarta Maraykanka. Wararka sirdoonka reer galbeedka qaarkood ayaa sheega in Osaama Bin Laadin uu taagerayaasha Janaraal Max'ed Faarax Caydiid iyo Islaamiyiinta ka barbar dagaallamayayba u soo diray gantaalaha lagu

29- Wakaaladaaha Wararka

soo rido diyaaradaha helicopters-ka ah, waxaa kaloo Warbaainta Caalamku qortay in Max'ed Catif oo loo yaqaanay Abu Xafsa Al-Masri inuu Sannadii 1992 ilaa 1993 tegay Soomaaliya, kana qayb qaatay dagaalladii looga hor-imanayey ciidamada Maraykanka iyo kuwa Unisom ee Soomaaliya joogay. Waqtigaas oo ururka Al-Qaacida saldhiggiisu ahaa Waddanka Suudaan, isla markaasna Sheekh Osama Bin Laadinna halkaas ku sugnaa.

Sida laga soo dheegtay xusuus dhowrka **Goerg Tent**[30] oo ahaan jiray madaxa CIA ayaa qirayey Osama Bin Laden in xubno ka mid ahaa kooxdiisa Al-Qaacida uu u diray Soomaaliya si ay talooyin u siiyaan Gen. MFCaydiid. Hase ahaatee ma ahayn Gen MFCaydiid cida Al-Qaacida talooyinka siinaysay ee wuxuu ahaa **Sheekh C/laahi Axmed Sahal** oo xubnaha sar-sare ee Al-Qaacida kula soo kulmay Khartum dabayaaqadii 1992.

DAGAALKII 3DII OKTOOBAR 1993.

Mayd Askari Maraykan ah

Galabnimadii 3dii Oktober 1993, waxaa dhacay dagaalkii ugu adkaa ee dhex maray taageerayaasha Janaraal Max'ed Faarax Caydiid oo Islaamiyiinta is garabsanayey iyo xoogaggii Marayka ee nabad ilaalinta u joogay Muqdisho, ciidamada gaarka ah ee Rangers loona xilsaaray soo qabashada Janaraal Caydiid, waxay gaareen goob ku taalla xaafad cidhiidhi ah oo u dhoweyd hotel Olympic[31] Muqdisho. Hase ahaatee tiro ka mid ahaa malleeshiyaadka Janaraal Caydiid iyo dagaal-yahanno Islaamiyiina ayaa deg-deg u soo gaaray aaggii ciidamada Kumaandooska ah ee Maraykanku hawlgalka culus ka fullinayeen.Dagaal-yahannada Soomaalidu jiha walba ayay raas kaga soo rideen ciidamadii Rangers-ka ee aadka u tababarnaa ee xafadaha dhexdooda sida gaadmada ah ku soo galay. Ammin yar ka dib malleeshiyaadkii Soomaalidu waxay dhulka soo dhigeen diyaarad Black Hawk oo Rangerska dagaalka ku taageersay.

30-Tent,At the Ccenter of the strom pp 102-03/ Against All Enemmies pp87-89/ Al-Qaea in the East Africa the Horn-DavidH. Shinn
31- Mark Bowden Published in 1999 "Black Hawk Dawn"

Xaaladdu si dhaqso ah ayay isu beddeshay, ka dib markii uu dhacay dagaal dhammaystiran oo faraha lagaga gubtay, waxaana dagaalkaas ku fashilmay isku daygii lagu doonayay ina lagu soo qabto Janaraal Max'ed Faarax Caydiid, dagaalkaas ayaa lagu dilay[32] 18 ka mid ahaa ciidamada Maraykanku aadka ugu dhaato ee lagu magaacaabo Rangers iyo Delta Force kuwaas oo kala ahaa:-

1- Donovan L. Briley, 2- Daniel D. Busch, 3- James M. Cavaco, 4-William D. Cleveland, 5-Thomas J. Field, 6-Earl Fillmore, 7- Raymond Frank, 8- Gary I. Gordon, 9- James C. Joyce, 10- Richard W. Kowalski,11- James Martin, 12- Timothy Martin, 13- Dominick M. Pilla, 14- Matthew L. Rierson, 15- Lorenzo M. Ruiz, 16- Randall D. Shughart, 17-James E. Smith, 18-Clifton Wolcott.

Waxaa ku dhaawac-may dagaalka 74 (*Todobaatan iyo Afar*) askari oo kale, iyadoo maxbuus ahaan loo qabtay duuliyihii mid ka mid ah labada diyaaradood ee la soo riday Capt. Micheal Duran. dhinaca Soomaalida waxaa dagaalkaas lagu dilay in lagu qiyaasay 500 (Shan Boqol) oo qofood, dhaawacuna kor u dhaafay ilaa 1000 (*Kun*). Hase yeeshee buuga uu qoray Richard A, Clark oo uu u baxshay Against All Enemies " Inside America 's War On Terror", waxaa ku xusan in Soomaalida dagaalkaas laga dilay 1200 (*Kun iyo Laba Boqol*) oo ruux. Richard A, Clark ayaa ahaa madaxii la dagaallanka waxa loogu yeero argagaxisada ee maamulladii Maraykanka George W. Bush iyo Bill Clinton.

4tii Okt 1993dii Waddooyinka Muqdisho[33]waxaa la jiid-jiidayay maydadkii qaar ka mid ah askartii Maraykanka ee lagu dilay dagaalkii bilowday galabnimadii hore. Dad tira badan ayaa waddooyinka u soo baxay iyagoo ku faraxsan jabka ku dhacay ciidamadii Maraykan ee dagaalka galay, guul darradaa ku dhacday ciidamada Maraykanka ayaa ahayd mid taariikhda gashay.

Janaraal Bruno Lio[34] taliyihii ciidamada Talyaaniga ee Soomaaliya joogay ayaa si weyn u weeraray howlgalka ciidamada Unisom ee lagu ugaarsanayay Janaraal Caydiid, wuxuu sheegay in howlgalkaasi fashilaad iyo ceeb u soo jiiday ciidamadda Unisom, wuxuu intaas ku daray in la dilay dad badan oo rayid ah oo aan waxna galabsan. War bixin ay soo saareen guddiga Qaramada Midoobay ee Soomaaliya waxaa si cad loogu xusay in Maraykanka iyo xoogagga kale ee Unisom ay ku xadgudbeen xuquuqda aadamaha, iyagoo laayey, tacadiyona u geystay dad badan oo rayad, waxay kaloo Maraykanka ku eedeysay warbixintu

32- Wakaaraladda Wararka AP
33- Warbaahinta Gudaha iyo Dibada.
34-. Xigasho Soomaaliya Dareen Maqan iyo Damac Shisheeye. / Gen Cali Ismaaciil Bogga 56

in howlgalladii bini'aadannimada loogu talagalay uu u weeciyay howlgal ciidan. Janaraal Max'ed Faarax Caydiid[35] wuxuu dhinaciisa ka sheegay in howlgalladaas Unisom ee Maraykanku hoggaaminayay lagu dilay dad shacab ah gaaraya 3000 (Saddex Kun) oo qof, laguna dhaawacay 9000 (Sagaal Kun).

14[kii] Oktoobar 1993 ayaa lagu guulaystay in la sii daayo maxaabiis uu ka mid ahaa duuliye **Michael Durant** iyo ciidamo u dhashay Waddanka Nigeria oo iyagana maxaabiis ahaan loo hayey, siidayntan ayaa ku timid sida hoos ahaan loo ogaday dhex-dhexaadin ay galeen dad jaal la ahaa Maraykanka iyo Janaraal Caydiid iyo weliba Robert Oakley oo ahaa ergay madaxweynaha Maraykanku u soodiray Somaaliya, oo si toosah ulahadlay Janaral Caydiid oo weli uu dulsaaran yahay amarkii soo qabashadiisa.

Dagaalkii xoogaggii Unisom ee Maraykanku horkacayay ay la galeen Janaraal Max'ed Faarax Xassan Caydiid ayaa ku soo afjarmay in 16 November 1993[kii] Qaramadda Midoobay ay ka noqdaan qaraarkii soo qabashada Caydiid, iyadoo la soo saaray qaraar kale oo lambarkiisu ahaa 855, kaas oo burinayay qaraarkii hore ee soo xiridda Gen. Max'ed Faarax Caydiid ee lambarkiisu ahaa 837.

Wargayska Al-Xayaat ee ka soo baxa Lodon, wuxuu qoray 11 July 2008 in hoggaamiyayaal ka tirsan Al-Qaacida ka qayb galeen dagaalkii ka dhacay Soomaaliya ee lagaga soo horjeeday Maraykanka iyo Unisom sannadkii 1993[dii]. Dagaal-yahannada Al-Qaacida ee dagaalkaas ka qayb galay sida Wargeysku sheegay waxaa ka mid ahaa Mustafa Abu Al-yaziid (Sheekh Saciid), Abu Xassan, Khalid Al-Xabiibi iyo Abu Khalil Al-Maddani. Xubnahaas ayaa caddeeyay inay qayb muhiim ah ku lahaayeen soo rididdii diyaaradaha Black Hawk sannadkii 1993. Warar kale oo laga helay meelo kala duwan ayaa sheegay in duuliye Micheal Duran uu ka maqalayay radiyaha Helicopter-tiisa kolkay sii dhacaysay rag ku wada hadlaya luqadda Carabiga, mar kale ayuu Wargayska Al-Xayaat isla caddadkiisii maalintaas ku sheegay in dagaalkaasi aanu ahayn kii ugu horreeyey ee dagaal-yahannada Islaamiyiinta Caalamiga ahi ka galaan gudaha Soomaaliya, wuxuu qoraalka Wargeysku xusay in Abu Xafsa Al-Masri u tegay Soomaaliya si uu u agaasimo howlgallada ciidan ee looga soo horjeedo Maraykanka iyo Unisom.

Sidoo kale Mukhtaar Roobow Abu Mansuur oo ka mid ah Hoggaamiyayaasha Xarakada Shabaaba Mujaahideen ayaa ka cadeeyey kulan lagu maamuusayey geeridii Osama Bin Laden oo 02 Augost 2011 cidamada Maraykanku ku dileen dulleedka Islaamabad ee Caasimada Dalka Pakistan. Isu imaatinkaas oo ka dhacay degmadda Afgooye ee

35-Xigasho Soomaaliya Dareen Maqan iyo Damac Shisheeye. / Gen Cali Ismaaciil Bogga 56

gobolka Sh/Hoose wuxuu ku qiray in **Abu Cubayda** oo ahaa 1993 ku xigeenka Al-Qaacida xilligaas, Soomaaliya uu u soo diray Osama Bin Laden si uu isugu duba rido howlgladda iyo tabbabarada ciidanka ee xeryaha gudaha Soomaaliya, uuna agaasimo howlqabada Al-Qaacida Soomaaliya ka wado.

Wargayskii Al-Xayaat ayaa si gaar ah waxaa loogu soo bandhigay diyaaradihii ku soo dhacay Wardhiiglay iyo maydadkii askarta Maraykanka ah ee lagu jiid-jiiday waddooyinka Muqdisho. Janaraal MFCaydiid waqtigii uu dagaalka dhuumaalaysiga ah kula jiray Maraykanka iyo Unisom, waxaa ka mid ahaa ragga ugu caansan Islaamiyinta ee la shaqeynayay Sheekh C/llaahi Axmed Sahal iyo unugyo Islaamiyiin ah oo si furan uga qaybqaatay dagaalkaas waddooyinka Muqdisho lagu la galay xoogaggii waddamada kala duwan ka socda ee Unisom. Kama maqnayn meesha gacanta ay dagaalka ku lahaayeen Islaamiyiinta Caalamiga ah, waxaana intaas lagu daraa in Muqdisho ay la joogeen Gen. M.F.Caydiid laba nin oo Iiranyiin ah, iskana dhigayey Suxufiyiin, iyadoo looga shakisanaa inay yihiin sirdoonka Iiran.

SIDEE KU GABAGEBOOBAY HOWLGALKII UNISOM.

Islaamiyiinta ayaa ku aamminay Janaraal MFCaydiid sidii geesinimadda lahayd ee uu uga hor yimid dowaldada Maraykan oo ah awoodda keliya ee Caalamka ka jirta ka dib markii uu burburay Midoowgii Soofiyetti oo mar ahaa quwad u dhiganta Maraykanka. Islaamiyiintu waxay sii anbaqaadeen qorshahoodii dagaalka, iyaga oo aan is muujinayn, dhinaca kale Janaraal Caydiid ayaa isagu Islaamiyiinta siiyay door la tashi iyo weliba inuu u isticmaalo ku cabsi gelin shisheeye danihiisa dus-duska siyaasadeed ku sameeya. Max'ed Saxnuun[36] Wakiilka Qaramadda Midoobay xilligii Unisom ayaa Waraysi uu siiyay wargayska Al-Waddan Al-Carabi Caddadkiisii 274 ee soo baxay 3[dii] Dec. 1993[dii] kaga warramay aragtidiisa ku saabsan urur-diimeedkii waagaas ka hawlgalayay Soomaaliya:-

"Waa urur aysan u dhammayn qaybaha Soomaalidu, xubnaha ka tirsan waxay u badan yihiin dalka dibadiisa. Anigase waa ila hagaagsanaan lahayd hadduu jiri lahaa xisbi ay Soomaalidu u wada dhan tahay, haba ahaadee xisbi diin ku dhisan, waana tallaabo aan soo dhoweyn lahaa. Waxaase jira meelo asal-raacu ku leeyihiin xoog millateri sida Marka iyo Boosaaso. Waloow aan dareensanahay in aysan jirin isku xirnaansho ka dhexeeysa xubnahooda ku kala nool konfurta iyo waqooyiga Soomaaliya".

36-Qoraalkii Fahad Yaasiin ee Somalitalk.com

Hadalkaas Max'ed Saxnuun ayaa u muuqan karayey dareen laga digayo Islaamiyiinta iyo tilmaan gaar ahaaneed oo lagu faquuqayo si siyaasad ahaan loo kala qaybiyo.

Daagaalka dhex-maray malleeshiyaadkii MFCaydiid, Islaamiyiintii taageerayay iyo xoogaggii uu hoggaaminayay Maryakanku ee hoos jiray dalladda Qaramada Midoobay ayaa ahaa mid aad loogu riiqday labada dhinacba. Maraykanka ayay u hirgeli wayday qorshihii uu ku doonayay inuu xabsiga dhigo Janaraal Caydiid, wuxuu ku jaahwareeray siyaasaddii qasnayd ee Soomaaliya la daalaa dhacaysay. taasina waxay horseeday in hawlgalkii Qaramada Midoobay ee loogu magac daray "Rajo Soo Celinta" (*Operation Re-Store Hope*) uu ku dhammaado guuldarro sannadkii 1995.

Al-Qaacida waxay u arkaysay inay guul ka gaartay ahdaaftii ay ka lahaayeen dagaalka Maraykanka ay kula galeen gudaha Soomaaliya, waxayna ugu muuqatay ka bixitaankaasi calaamad daciifnimo ah oo Maraykanka ka muuqatay. Waraysi uu bixiyey Osama Bin Laden[37] wuxuu ku sheegay:-

" Niyad jabka ku dhacay qalbiga Maraykanka iyo inuu Yahay Shabeel Warqad ah."

Marka si loo eego Islaamiyiinta Soomaaliya ayaa awood u lahaa inay si sahlan bulshada ugu dhexmilmaan iyagoo isla markaana fullinaya ajandayaashooda gaarka ah. Waxay gacanta ku qabteen adeegyo badan oo aad loogu baahnaa Waxbarashada, Caafimaadka iyo Dhaqaalahaba, taasna waxaa sahlay ayaa la yiraahdaa hawlaha ay gacanta ku hayeen oo ka hufnaan kuwa ururada kale hagayeen iyo kalsoonida shacabku ku qabeen adeeggooda sii kordhayay marka la barbar dhigo iyaga hoggaamiyayaashii dagaalka sokeeye ee gacantooda dalku ku burburay.

Kolkii uu fashil ku soo gabagaboobay howlgalkii Unisom ee Soomaaliya ayaa waxaa soo baxay door hor leh oo lagu dardargelinaayo abuuritaan Imaarad cusub oo Islaami ah. Awood ahaan xoogaggi hubaysnaa ee Al-Ittixaad Al-Islaami waxay isugu soo gurteen gobolka Gedo oo waqtigaas u muqanayay goobta ugu haboon ee laga hirgelin karo nidaam Islaamiyiintu hoggaaminayaan. Soomaaliya oo ah dal dagaal sokeeye burburiyay, ayaa bulshada caalamku dhabarka u jeedisay ka dib guuldaradii Unisom, Koonfurta Soomaaliya ayaa gaar ahaan waxaa sii socday baaba' iyo tacaddiyo baaxad leh oo ay horseedeen qab-qablayaashii iyo qabiilooyiinka awoodda dalka ku hardamayay.

Waxaa jiray in xoogagga hubaysnaa ee Al-Ittixaad Al-Islaam ay waqtigaas ku qul-qulayeen xeryaha tababarrada ee ku yaallay gobolka Gedo, sababta ugu weyn ee islaamiyiintu ugu ururayeen ayaa ahayd iyadoo gobolkaasi xudduud la leeyahay Ethiopia iyo Kenya. Sidaa darteed ayey uga faa'iidaysan karayeen howlaha jihaadka dhankiisa ah ee ay ku jireen.

37-Shay,The Red Sea Terror Triangle p80 1March 1994 Quotation from Bin Laden/Al-Qaea in the East Africa the Horn-DavidH. Shinn

BURBURINTII KANIISADDA MUQDISHO JAN.1994.

Kaniisadii Muqdisha

Howlgalkii Qaramada Midoobay ee Unisom waxaa ka muuqday fullintiisain dano badan oo gaar ahi ku dhex jireen, mana qarsoonayn in fidinta diinta Masiixigu door ku lahayd siyaasadda qaar ka mid ah waddamadii ciidamada u soo diray Soomaaliya, ha ugu horreeyeen Talyaaniga iyo Maraykanku.

Talyaaniga ayaa ahaa dal horay u soo gumeystay Soomaaliya, welibana door muuqda ku lahaa ku fidintii Masiixiyadda Soomaaliya Konfurteeda. Kaniisado ayuu ka dhisay magaalooyin dhowr ah sida **Muqdisho,Kismaayo,Jilib, Baydhabo, Jowhar** iyo **Marka.** Baadariyaashii Talyaanigu waxay ku ababiyeen carruur badan oo ka soo jeeday qoysas sabool ah diinta Masiixiyadda, waxaa kaloo jiray inay Kaniisadihii Talyaaniga ee Koonfurta Soomaaliya ay door ku lahaayeen Waxbarashada, iyadoo deeqo Waxbarasho Talyaanigu u fidin jiray Carruur Soomaaliyeed, dabadeedna la bari jiray diinta Masiixiyadda oo lagu dari jiray manhajka Waxbarashada Dugsiyadaas Kaniisaduhu maamulaan.

Dad badan ayaan shaki uga jirin immaanshihii Unisom ee Soomaaliya inay wax badani ku hoos qarsoonaayeen sida Janaraal Cali Ismaaciil ku qoray buuggiisa "**Soomaaliya Dareen Maqan iyo Damac Shisheeye,** wuxuu buuggiisa ku sheegay in ciidamadii Unisom ay dadka u qaybiyeen qoraallo Injiilka (*Baybalka*) laga soo qaatay iyo weliba Kutub la xiriirta Masiixiyadda. Taas oo marag fur u ah inuu jiray qorshe la xiriira fidinta diinta Kirstanka oo lagu hoos waday howlgalka Unisom. Madaxdii

diinta Kirstanka oo lagu hoos waday howlgalka Unisom. Madaxdii ciidamadda Talyaaniga ayaa idaacad gaar u ah ka furay Muqdisho, taas oo iibinaysay siyaasadda Talyaaniga, sida dad ku sugnaa Muqdisho xilligaas ay xaqiijiyeen Idaacadaas ayaa waxay kaloo ahayd goob dhiirri gelisa ama farriimaha loo sii mariyo dadka danaynaya diinta Masiixiyadda ama doonaya in ay gaaloobaan. Waxaa kale oo ay naruuro u ahayd koox yar oo Soomaali ah oo sheegta inay Masiixiyiin yihiin.

Marar kala duwan ayaa Idaacaddaas Talyaanigu howlaheeda maamulo waxaa laga baahiyay hadallo lagu durayo ama lagu ilhaanaynayo diinta Islaamka. Sidoo kale waxaa iyana jiray in guryaha ay degganaayeen madaxda ciidamada iyo kuwa rayidka ah ee u dhashay Maraykanku ka taagan jireen calaamado muuqda oo muujinaya Macatabka ama calaamadda isku talaabta ah ee Kiristada, waxaa kaloo iyana jiray idaacad ku hadasha afka xooggaga ka soo horjeeda Unisom oo la oran jiray Codka Mujaahidiinta taas oo Islaamiyiintu ku faafin jireen mabaa'diidooda una sii marin jireen farrimahooda dadweynaha Muqdisho. Idaacadaasi waxay dadweynaha uga digi jirtay howlaha iyo barnaamijyada Unisom ee lagu tuhunsanaa fidinta barnaamijyada diinta ka dhanka ah.

Marka dib loo eego Kaniisadda weyn Muqisho ayaa waxay leedahay taariikh si gaar ah u taabanaysa Soomaalida. Kaniisaddan ayaa la dhisay ka dib markii Talyaanigu wada qabsaday Soomaaliya dhinaceeda Koonfureed, isla markaana uu ka adkaaday boqortooyadii Majeertiinya ee xarunteedu ahayd Baargal, iyo Saldanadii Hobyo sannadihii u dhexeeyay 1925-1926, waxaa jiray maxaabiis tira badan oo uu degaannadaas ka soo qabtay Talyaanigu kuwaas oo uu ugu shaqaystay sidii adoon ahaan. Muuse Cali Jaamac aqoon-yahan muddo ku noolaa waddanka Talyaaniga ayaa xaqiijiyey in Madxafka Roma ee Talyaaniga ay yaalaan sawirro iyo qoraallo laga soo ururiyay dhismaha Kaniisadda weyn ee Muqdisho, wuxuu Muuse Cali Jaamac xusay, mar uu booqday Mataxafka Roma in uu halkaas ku arkay sawirro iyo qoraallo si gaar ah u tilmaamaya maxaabiis laga keenay Marjeerteenya iyo Hobyo oo si khasab ah u dhisayay ama uga shaqaynayay dhisidda Kaniisadda Muqdisho.

Garyaqaan Xuseen Cabdulle Codweyn ayaa sidaa oo kale xusay taariikhda sheegaysa in dad Soomaali ah si khasab ah loogu dhisay dhismaha Kaniisadda Muqdisho Soddomeeyadii Qarnigii tegay,

'' Waxaan qirayaa inay jireen dad Soomaaliyeed oo si khasab ah loogu dhisay kaniisaddaas Muqdisho, kuwaas oo ahaa maxaabiis Talyaanigu ku qabqabtay Hobyo iyo Baargaal''. Xuseen Cabdulle Codweyn intaa raaciyay in maxaabiistii uu Talyaanigu sida khasabka ugu dhisay Kaniisadda Muqdisho uu ka mid ahaa Sheekhii caanka ahaa **Sheekh Cali Suufi.**

Kaniisadda Muqdisho oo ah tan ugu qudbiga dheer Kaniisadaha

Geeska Afrika ayaa tan iyo waqtigii la furay 1dii March 1928 si aad ah ugu howlanayd fidinta diinta Masiixiga gudaha Soomaaliya. Furitaankii Kaniisaddan waxaa xarigga ka jaray wiil uu dhalay Boqorkii Talyaaniga[38] oo la oran jiray ''**S.A.R. il Principe di Piemonte**''.

Kaniisadda Muqdisho waxaa madax ka ahaa Bishop **Pietro Salvatore Colombo** oo ahaa wadaad Masiiyada fidiya kaas oo Muqdisho yimid 1946. Baadarigan wuxuu ku dhashay **Milano** ee wadanka Talyaaniga 28 Okt. 1922, kolkuu Soomaaliya ku sugnaa muddo gaaraysa 30 sannadood ayaa u dallacay 16kii March 1976dii darajadda **Bishop** waana markii ugu horaysay oo qof ka gaaray diinta Masiixiga darajadda Bishop uu madax ka noqdo Kaniisadaas Muqdisha ku taalay. 1988kii Buug uu qoray **Max'ed Cali Daahir** oo magaciisu ahaa ''**Subxaanna Laahi Ma Haddaan Kirstaami Karaa?** ayaa waxyaabo badan oo arrimaha Kiristaamaynta la xidhiidha ka hadlay, kaasoo shaacinayay oo gudbinayay farriimo toos ah oo looga digayay dadka Soomaaliyeed barnaamijyada ka socda Kaniisaha ee dadka lagu gaaleeyo.

Bishop Pietro Salvatore ayaa qof hubaysani ku toogtay barxadda hore ee Kaniisadda Muqdisho 9 July 1989, dilkiisa ayaa lagu tuhmay laba jiho oo kala duwan. Aragti ayaa sheegta in dilka baadariga ay lug lahayd dowladdii Max'ed Siyaad Barre, mid kalena waxay qabtaa in Islaamiyiintu ka dambeeyeen dilkii Bishop Pietrot Salvatore Colombo.

Ma ahan wax laga habaabi karay in Salvatore Colombo si qorshaysan loo khaarajiyay. Balse su'ashu waxa weeye yaa dilay? Ma waxaa la eedayn karaa gaarigii caddaa ee wax yar ka dib dilkaas u kacay dhinka madaxtooyadda ''Villa Somalia'', kana galay albaabka dhinaca Boondheere u sii jeeda, ka dibna ka baxay albaabka kale ee taliska booliska Soomaaliyeed xaggiisa u jeedda? Mise la tuhmi karaa islaamiyiintii beryahaa kacsanyaa ee sida aan gabbashada lahayn u dhaleecayn jiray, ugana digi jiray ololaha Kiristaamaynta ee aadka loo hadal yahay, ee la sheegi jirayna in xooggiisa laga soo abaabulo Kaniisadda weyn ee Muqdisho ku taallay.

Dabayaaqadii 1989kii, kullan ay Muqdisho ku yeesheen hoggaanka guud ee Islaamiyiinta Soomaaliya ayaa mid ka mid ahaa ragga ugu firfircoon wuxuu ka sheegay kullankaas, in uu isagu qorsheeyay dilkii baadarigii **Salvatore Colombo,** wuxuu kale oo uu intaas ku daray in saraakiil ka tirsanaa ciidamadii nabadsugida Soomaaliyeed (NSS) oo ka mid ahaa dhaq-dhaqaaqa Islaamiyiinta ku gacansiiyeen qorshahaas lagu khaarijiyay baadariga.

Ku soo noqshadii Muqdisho ee ciidamada Talyaaniga oo ka mid ah

38- Taangigii Tigreer

Unisom, 33 sanno ka dib, waxay dadka Soomaaliyeed u ahayd xusuus gaar ah, waxyaabihii ugu horreeyay ee ay ciidamada Talyaaniguka sameeyeen Muqdisho waxaa ugu muhiimsanaa dayactirka Kaniisadda weyn oo waxyeelo ka soo gaartay dagaalladii sokeeye.

Kaniisadda Muqdisho ayaa Jan, 1991 waxaa burburiyay dadweyne caraysan oo aad u taageersanaa kooxihii kacdoonsanaa, xilli weli madaxtooyada Villa Somalia ee Muqdisho uu ku sugnaa Jaalle Max'ed Siyaad, waagaas Kaniisadda Muqdisha waxaa soo gaaray khasaare baaxad leh oo burbur xoog leh gaarsiiyay, xoogaga islaamiyiintu waxay guushii laga gaarray dagaalkii lagula jiray Maraykanka iyo Unisom kaga faa'iidaysteen qorshayaal dhinacyo badan leh.

Burburkii Kaniisadda

23[kii] Jan. 1994[tii] garabka hubaysan ee Islaamiyiintu waxay miinooyin ku xireen kaniisaddii weynayd ee Muqdisho. Howsha burburinta kaniisadda Muqdisho waxaa fulliyey xubno ka mid ah Jabhadda Badbaadinta Islaamka ee uu hoggaaminayay Sheekh C/laahi Axmed Sahal *"Abu Yaxya'*, abbaarihii 1[dii] duhurnimo ee 23[kii] Jan. 1994 ayaa waxaa la maqlay qarax weyn oo gilgilay dhismiha kaniisadda Muqdisho. Qaraxaas ayaa buburiyay wajiga hore ee kaniisadda, dhaawac weyna gaarsiiyay gebi ahaanba dhismayaasha ay ka koobnayd. Burburinta kaniisadda Muqdisho waxay astaan cad u ahayd nacaybka fogee dadka Soomaaliyeed u qabeen quwadaha shisheeye ee dalkooda qabsaday ee masiixiyiinta ahaa.

Qaabkee ayaa loo burburiyey Kaniisadda Muqdisho? Abuu Subayr oo ka mid ahaa xubnaha howlgalka burburinta Kaniisadda fulliyay ayaa sharraxaad ka bixiyay sidii uu howlgalkaasi ahaa:-

"Qorshaha burburinta kaniisadda weyn ee Muqdisho ma uusan ahayn mid muddo kooban laga fekerayay. Waxaa jiray hadallo dhowr jeer la isla soo qaaday oo ku saabsanaa qaabka loo burburinyo. Waxaase arrimaha soo dhoweeyay kolkii Maraykanka iyo UNISOM ku fashilmeen hawlgalkii Soomaaliya, waxaannu ka war haynay in ilaalo gaar ah oo Soomaali ahi lacago kaga qaadan jireen Unisom ilaalinta kaniisadda darteed".

Sidee qarxinta Kaniisada ugu guulaysateen mar aan weydiiyey wuxuu yidhi:-

" Waxaa noo fududeeyey ilaaladii Kaniisada oo sahlay inaan ku soo xeraysano Qarxa. Waxaa kaloo howshaas nagu wehliyey xubno Al-Qaacida ahaa.

2- AL-ITTIXAAD IYO GUDAHA ETHIOPIA.

AAMUSNAANTII ETHIOPIA IYO EEGISTII AL-ITTIXAAD.

Markay si guud dowladdii Soomaaliyeed uga baxday saaxadda hoggaaminta dalka bilowgii sannadkii 1991[kii], ayaa dad badan oo ka soo jeeday Killilka Shanaad ee Soomaalidu ka degto Ethiopia (Soomaali Galbeed) waxay dib ugu laabteen degaannadaas.

Muddo dheer ayay dadkaasi qaxooti ku ahaayeen Jamhuuriyaddii Soomaaliya. Xeryaha qaxootiga ee dadkaasi ku noolaayeen ayaa sida ay qabaan dadka qaarkii, waxay ka mid ahaayeen goobaha muhimka ah ee uu ka hanaqaaday baraarugga diinta saameeyay bulshada, gaar ahaan dadka qaxootiga ahaa.

Dib ugu laabashadoodii Soomaali Galbeed waxay ku beegantay burburkii dowladdii Ethiopia ee uu madaxa ka ahaa **Mingistu Xayle** Maryam, taas ayaa sababtay in cullimaa'udiin badan oo xanbaarsan fekerka Salafiyada iyo Ikhwaanku gaaraan dhulkii ay markoodii hore ka yimaadeen, waxay cullimadu sideen oo fidinayeen afkaarta waxaa loogu yeero "**Islaam Siyaasi** ". Cullimadaasi ayaa dareensanaa in ay xaq u leeyihiin inay dadkooda ku jiheeyaan fahamka baraarugga Islaamka si loo gaaro dawlad islaami ah oo cullimadu hoggaamiyaan. Cullimada ugu badan ee gaaray dhulka Soomaali Galbeed (Killilka Shanaad) ayaa badankoodu ahaa kuwo ka soo laabtay caasumadda Soomaaliya Muqdisho iyo xeryihii qaxootiga ee gobolka Hiiraan, in kasta oo ay gobollada dalka Soomaaliya intiisa kalena ka laabteen. Al-Ittixaadka Soomaali Galbeed[39] wuxuu ahaa urur siyaasi ah oo isu arkayay inuu daw u leeyahay ka howlgalka dhulka Soomaalida Ethiopia. April 1991 magaalada Godey ayaa lagu aasaasay garabka Al-Ittixaad Soomaali Galbeed, waxaana bud-dhigayaal u ahaa Sagaal xubnood oo kala ahaa:-

39- Masiirat Al-Islaam FiiAl-Soomaal Al-Kabiir . C/laahi Cumar Nuur. Bogga 258. Sanadka 2004

1- Cabdalla Cumar Nuur 2- Mustafe Carab Xiireey 3- Yuusuf Sayid Cali Dhuux 4- Cabdalla Sheekh Axmed Macallin Qaasim 5- Dayib Max'ud Cabdi 6-Cabdalla Badey Macallin Max'ed 7- Xuseen Axmed Dahir 8- C/qaadir Sheekh Cabdulle 9- C/laahi Sheekh Max'ed Irraad.

Muhiimadda aasaaska guud ee Al-Ittixaad Soomaali Galbeed ayaa waxaa la isku waafaqay inaan marna la aqbalin guuldaradda iyo dayaca shacabkooda haysta, waxaana durba lagu dhaqaaqay u samaynta ururka nidaam iyo maamul u gaar ah oo howsha wada, Gole Shuuro, Axdi iyo qorshe yoolkiisu ahaa in la helo xoog dhallinyaro ah oo ka mid noqda ururka ayaa la sameeyey.

May 1991[kii] waxaa Qabri Dahare lagu qabtay kulan muhiim u ahaa Al-Ittixaad Soomaali Galbeeda,waxaana kulamadii goobtaas ka socday hormuud u ahaa 14 xubnood oo si weyn loo yaqaanay, waxayna kala ahaayeen:-

1- C/laahi Macallin Max'ed Aadam''Badey'' 2-Cabdalla Shiekh Axmed Macallin Qaasim 3- Cabdalla Cumar Nuur 4- Yuusuf Sayid Cali Dhuux 5- Xuseen Max'ed Khaliif 6- C/Salaam Cismaan C/Salaam 7- Dayib Max'ud Cabdi 8- C/qaadir Sheikh C/dulle 9- Max'ed Mahdi 10- Suldaan Cumar Aadam 11- C/raxmaan Ciise 12– Max'ed Cabdi Adeec 13- Yuusuf Shilaabo 14- Amiir Cali Kaar.

Shirkii Qabri Dahare ee Al-Ittixaad waxaa si mug leh la isugu afgartay in la sameeyo garab hubaysan oo uu yeesho ururku, waxaana madax looga dhigay **Col. C/qaadir Sheekh Cabdulle**, iyadoo ku xigeenkiisa loo magacaabay **Col. C/llaahi Max'ed Iraad**. Abaanduule waxaa loo gartay in uu noqdo **Col. Mustafe Carab**. Garabkan hubaysan ee ururka waxaa lagu lammaaniyay mucaskarka Dariq Bin Siyaad ee Halooya. Kulankaas intii uu socday waxyaabihii la isku raacay waxaa ka mid ahaa in la dardargeliyo dacwada iyo baraarugga Islaamka ee bulshada Soomaaliyeed oo ku dhaqnayd degaannada Soomaali Galbeed, sida Sheekh Yuusuf Siyaad Cali Dhuux uu ku qoray buuggiisa Nidaal Soomaal Qarbi(*Ogaadeenya)*, bogga 232.

Sannadkii 1991[kii] oo ku beegan 1412 taariikhda Hijriyada Al-Ittixaad Soomaali Galbeed wuxuu oggolaansho ka helay dowladda Ethiopia, waxayna markaa xafiisyo siyaasadeed ku yeesheen Addis-Ababa iyo dhammaan magaalooyinka Soomaalidu degto. Tigreega xukunka qabsaday ayaa waqtigaas iska dhigayay kuwo oggol in dadku u madax bannaanaadaan siyaasadda degaannadooda maadaama ay ka soo baxeen dagaal ay waqti dheer ku jireen aadna ay u itaal darnaayeen ciidan ahaan. Dabacsanaanta Jabhaddii EPRDF ee dalka qabsatay ayaa xilligaas u muujisay qawmiyadihii kale ee dalka degganaa qorshe lagu hoosaasinayo dadyowga kale si ay Tigregu u helaan waqti ay isku ballaariyaan dhidibbada ugu asaan xukunkooda.

Al-Ittixaad Soomaali Galbeed waxaa madax u noqday **Sheekh Cabdullaahi Badey**, waxaana loo oggolaaday dhaq-dhaqaaqaas in ay ka hadlaan Idaacadda dawladda ee radio Addis-Ababa oo afkaartooda ka gudbiyaan. Waxyaabihii kale ee sida hoose loogu oggolaaday waxaa ka mid ahaa in ay fidin karaan diinta islaamka, iyadoon wax is-hortaag ah lagu samaynayn, inkasta oo ay hadaf iyo aragtiba la wadaageen Xarakada Guud ee Al-Ittixaadka Soomaaliya, dhanka siyaasadda iyo ciidamadana ay isaga xirnaayeen.

Al-Ittixaad Soomaali Galbeed si gaar ah ayey isugu xilsaareen fidinta dacwada iyo jihaadka, iyagoo yoolkooda durugsani ahaa ka xoraynta Muslimiinta dhulkooda Masiixiyiinta xukunka haysta ee ka soo faafay dhulka taagga ah ee buuralayda Abasiinya dhammaadkii Qaranigii 19[aad] ka dib markii boqorkii Ethiopia ee la oran jiray **Menilik-II** uu qabsaday Harar Jannaayo 1887. Kolkii uu ka adkaaday Amiirkii Muslimiinta ee xilligaas **Cabdalla Bin Max'ed** oo madax u ahaa dowladdii Islaamka ahayd ee ka talinaysay Harar. Dhaq-dhaqaaqa, galaan-galka firfircoon iyo muuqashada siyaasadeed ee Al-Ittixaad waxay walaac ku abuurtay oo aad u dhibsaday kooxaha dariiqooyinka diimeed ee ka jira dhulka Soomaalidu degto ee ay ka taliso dawladda Ethiopia. Dad xog-ogaal ahi waxaa ay sheegaan in uu jiray heshiis ay kolkii hore wada gaareen kooxo diimeed kala duwan oo degaankaas ku wada noolaa, kuwaas oo ku ballamay in ay wada dhistaan xisbi mideeya dhammaan kooxaha diimaha ee ka jira dhulka Soomaalida ee Ethiopia maamusho. Balse Al-Ittixaad waxaa ku adkaatay ama ay la ahaatay in aanay siyaasadda kula bahoobi karin dhaq-dhaqaaqyada diimeed oo dagaankaas ka jiray, kuwaas oo markii dambe gaar u samaystay urur diimeed siyaasi ah oo la baxay **Tadaamun Islaam Fi Soomaal Qarbi** (*Ogaadeenya)*. Ururkaasi waxaa ku midoobay kooxaha dariiqooyinka diimeed iyo xubno ka tirsan Al-Islaax. Guddoomiyaha ururka cusub waxaa noqday **Sheekh Axmed Xuseen''Cadde''**, iyadoo ku xigeenkuna ahaa **Dr. Ciise Sheekh Axmed.**

14 August 1991 ayaa Al-Ittixaad Soomaali Galbeed waxay aasaaseen mucaskarka (*xero* tababar) Dariq Bin Siyaad ee ku taallay Halooya oo u dhaxaysa Godey iyo Qabri-Dhaharre. Mucaskarkaasi ayaa noqday halka ay ka soo baxaan dagaal-yahannada Islaamiyiinta, dafcaddii (*qaybtii*) ugu horraysay ee tababar ku qaata mucaskarkaa ayaa dhammaa 30 dagaal-yahan oo loo tababaray sida Komaandooska. markaa ka dib xerada tababarka ee Daariq Bin Siyaad (Halooya) waxay noqotay goob soo saarta ciidamada mujaahidiinta.

Al-Ittixaadka guud ee Soomaaliya ayaa bilowgii burburkii qaranka isku dubbariday xarumo lagu tababaro dagaal-yahannada ururka, si loo dardargeliyo kaalinta jihaadka. Sidaas daraadeed ayaa labadaba Al-

Ittixaadka Soomaaliya iyo kan Soomaali Galbeed oo bilowgii ahaa hal urur oo leh hoggaan midaysan waxaa hawlahooda xagga hore kaga jiray soo noolaynta jihaadka, mar hadday sidaa tahay waxaa lagama maarmaan ahayd in la diyariyo xoog jihaadka u darban iyo xarumo lagu carbiyo oo ay ka qaataan aqoonta iyo xirfadda jihaadka.

Xoghayihii Guddiga Fullinta Al-Ittixaad **Axmed Cali Axmed** ayaa booqday Addis-Ababa mar uu ka soo laabtay safar uu ku tegey Suudaan oo uu kula socod-siinayay hoggaanka dalka Suudaan xaaladda markaa Soomaaliya ku sugnayd iyo halka ay marayeen hawl-galladii Al-Ittixaad Al-Islaam gaar ahaan dagaalladii Al-Ittixaad iyo SSDF ku dhexmaray gobollada W/Bari ee Soomaaliya. Axmed Cali Axmed oo safarkiisa Suudaan uu ku weheliyay Qunsulka Safaaradda Suudan ku leedahay Addis-Ababa **Cusman Cabdalla Ba-Bakar,** wuxuuu ka war hayay kulan beryahaas uga socday **Dirir-Dhaba** xubnaha ugu muhiimsa Al-Ittixaad Soomaali Galbeed. Waxyaabaha ugu weyn ee kulankoodaasi ku saabsanaa waxaa ka mid ahaa in ay ka madax bannaanaadaan Al-Ittixaadka Soomaaliya iyo in la dardar geliyo xoraynta dhulka Soomaalidu degto ee ay maamusho dawladda Ethiopia.

Waqtiyaddii dambe waxaa isa soo tarayay rabitaanka Al-Ittixaad Al-Islaamka Soomaali Galbeed ku doonayay in ay gooni isu taagaan oo iskood uga madaxbannaadaan dhaq-dhaqaaqa guud ee Al-Ittixaadka Al-Islaam Soomaaliya. Kulan gaar ah oo ay la yeesheen Al-Ittixaadka Soomaali Galbeed Xoghayihii Guddiga Fullinta ee Al-Ittixaadka guud ee Soomaaliya Axmed Cali Axmed ayay ugu sheegeen rabitaankooda ah inay doonayaan inay gooni isaga taagaan Al-Ittixaad, si ay xiriirro madax bannaan ula yeeshaan waddamo iyo haya'ado gaar ah. Kolkuu dhegeystay soo jeedintooda ayaa wuxuu la socodsiiyay in dhowaan la fillayo kulan muhiim ahi uga inuu bilowdo Jabuuti hoggaanka guud ee Al-Ittixaad Al-Islaam, wuxuuna kula taliyay in ay qorshahooda kulankaas hor dhigtaan, wuxuuna ku yidhi:-

"Waayo ma dhici karto in aad gaar xiriir ula samysataan cid kale, xeerka Al-Ittixaad ayaan arrimahaas idiin oggolaanayn".

Al-Ittixaad Soomaali Galbeed waxay u muuqanayeen kuwo ku qancay soo jeedinta Xoghayaha Guddiga Fullinta in kasta oo ayan dareemin in qunsulka Suudaan ee Addis-Ababa uu socdaalkiisa ku weheliyo xoghayaha Al-Ittixaad Al-Islaam. Ayaamahaas waxaa muuqatay in Suudaan ay aad u danaynaysay in ay door siyaasadeed ka cayaarto arrimaha murugsan ee Geeska Afrika, gaar ahaan Soomaaliya. Ujeeddada qarsoon ee qunsulka Suudaan waxaa lagu tilmaamay in ay ahayd in Al-Ittixaad Soomaali Galbeed heshiis siyaasadeed la galaan dowladda Ethiopia. Wafdigaas waxaa barbar socday mid kale oo Ethiopian ah uuna

hoggaamminayay taliyaha ciidamada ee qaybta Hararge, Janaraal Samora. Qunsulkii Suudaan Cusmaan Cabdalla Ba-Bakar wuxuu aad isugu howlay inuu Al-Ittixaad Soomaali Galbeed ka dhaadhiciyo inay is-faham buuxa la gaaraan Ethiopia, wuxuuna uga digay Al-Ittixaad in ay waqtigan dagaal la galaan Ethiopia, isaga oo ku yiri:-

"Ma diyaarsanidin marka dhinac walba la idinka eego, awood uma lihidin inaad dalka xoog ku qabsataan. Joojiya dagaalka waad ku khasaaraysaan."

Al-Ittixaad Soomaali Galbeed waxay gebi ahaanba ku gacan-sayreen isku daygii qunsulka Suudaan ee ahaa in wada hadal laga dhex abuuro iyaga iyo xukuumadda Ethiopian-ka. Diidmadaas oo dareen xoog leh ku abuurtay Ethiopianka. Waayo Suudaan iyo Ethiopia waxaa ka dhexeeyay xog is dhaafsi dhinaca sirdoonka ah.

Sirta qarsoon ee nuxurka dhex-dhexaadinta Suudaan ay wadday ayaa ahayd in Al-Ittixaad Soomaali Galbeed ay oggolaadaan in Killilka Shanaad (*Soomaali Galbeed*) ka mid yahay Ethiopia, iyadoo dhanka kalena Ethiopia oggolaanayso in Al-Ittixaad Soomaali Galbeed la siiyo awoodda hoggaaminta maamulka iyo ciidama booliska ee degaanka Soomaalida.

WEERARKII ETHIOPIA EE Al-ITTIXAAD AL-ISLAAM SOOMAALI GALBEED.

Sida ballantu ahayd July 1992, ayaa kulankii hoggaanka ee Al-Ittixaad Al-Islaam wuxuu ka dhacay Jabuuti. Al-Ittixaad Soomaali Galbeed wafti balaaran oo ka tarjumi kara rabitaankooda iyo siyaasadda hoggaankooda ayay u soo dirsadeen shirkaa Jabuuti. Xubnaha waftiga Al-Ittixaad Soomaali Galbeed waxay soo bandhigeen qorshe cad oo ay ku doonayaan in ay kaga madax bannan-daan Al-Ittixaadka Soomaaliya, raga aadka u cadcaddaa oo mowqifkaas caddaystay waxaa ka mid ahaa C/salaam Cismaan C/salaam oo hore uga mid ahaan jiray dhallinyaradii baraarugga ee ururkii Al-Ahli. Xoghaya Guud ee Al-Ittixaad Al-Islaam Axmed Cali Axmed ayaa ka soo jeediyay kulankaas warbixin aad u dheer. Warbixintaas ayaa lagu xusay waxyaabihii xoghayahu ku soo arkay degaannadda Soomaali Galbeed, wuxuu kale oo xoghayuhu talo ku soo jeedisay in la joojiyo dagaallada ka socda gobollada W/Bari ee Al-Ittixaad ku lug lahaayeen, in gacan la siiyo dadaalka lagu dhex-dhexaadinayo dhinacyada dagaallamaya iyo in waxbarashada kor loo qaado, wuxuu kaloo warbixintaasi hoosta ka xariiqday in Al-Ittixaad Soomaali Galbeeed u badan yihiin dhallinyaro aan khibrad durugsan lahayn. Xoghayaha Guud ee Al-Ittixaad ayaa taladiiba ku daray in aan laga oggolaan Al-Ittixaad Soomaali Galbeed qorshaha ay ku doonayaan in ay gaar uga baxaan Al-Ittixaadka Guud ee Soomaaliya.

Dood iyo muran dheer oo looga doodayay xaaladda Al-Ittxaad Soomaali Galbeed ka dib, waxaa lagu heshiiyay in la diro guddi soo eega degaannada ay ka hawlgalaan Al-Ittixaad Soomaali Galbeed. Waxaa la magacaabay saddex xubnood oo kala ahaa **C/llaahi Axmed Sahal** (Abu Yaxya), **Ugaas Axmed Bile** iyo nin Gaashanle Sare oo hore uga tirsanaan jiray ciiddamadii Soomaaliya.

Ma ahayn waqtigaasi mid laga doodi karay waxyaabo hoose oo ku kala dhex-jiray Al-Ittixaad, waxaana ururku dhex maquurayay mushkilado door ah oo xallintoodu sugaysay, doodda ugu weyni waxay ahayd marxaladda dagaalka ee gobollada Waqooyi Bari ee Soomaaliya, halkaas oo ururku dagaal kula jiray SSDF. Waxaa kaloo muuqanaysay kala qaybsanaan siyaasadeed oo ururka dhexdiisa ka jirtay. Waqtigaas wuxuu Al-Ittixaad Al-Islaam uga dhignaa dhulgariir siyaasadeed oo dhinacyo badan ka saameeyay, cidhiidhi iyo xaalad adagna geliyay.

Guddigii loo xilsaaray in ay soo dersaan xaqiiqooyinka ka jiray Al-Ittixaad Soomaali Galbeed ayaa ku soo noqday Jabuuti waqti gaaban gudihiis, waxayna u bandhigeen warbixintooda guddi uu hoggaaminayay Sheekh Cali Warsame oo markaa ahaa hoggaamiyehii guud ee Al Ittixaad Al-Islaam, xubnaha kale ee guddigaa waxaa ka mid ahaa C/laahi Cali Xaashi. Guddigii loo xilsaaray ka talo bixinta xaaladda Al-Ittixaad Soomaali Galbeed waxay isku khilaafeen arigtida ku aaddan waxa laga yeelayo masiirka Al-Ittixaadka Soomaali Galbeed. Xagga aragtida waxaa isku mowqif noqday C/llaahi Axmed Sahal "Abu Yaxya" iyo Ugaas Axmed Bile oo iyagu qabay fekerka ah in la madax banneeyo Al-Ittixaad Soomaali Galbeed, halka sarkaalkii kale ka aragti duwanaa isagoo ku adkaysanayay in aan la kala furfuran Al-Ittixaad, xilli aan loo baahnayn in laga hadlo kala googo'a. Balse aakhirkii waxaa tanaasul laga sameeyay arrimihii la isku hayay qaarkood. Al-Ittixaad Soomaali Galbeed waxay Jabuuti kala soo laabteen guul iyaga oo loo fasaxay arrimo badan oo ilaa iyo xad ay u madax bannaan yihiin gaar ahaan dhanka siyaasadda, ciidanka iyo maamulka. Heshiiskan ayaa la gaaray ka dib markii la arkay in xaalku meel adag ka marayo xubno ka tirsan Al-Ittixaad Soomaali Galbeed kuwaas oo ku hanjabay in ay xataa magaca Al-Ittixaad ka guurayaan oo ay magac cusub la baxayaan, haddana Al-Ittixaad Soomaali Galbeed waxay ahaayeen awood gaar u taagan oo leh jiritaankooda iyo maamulkooda gaarka ah.

Sirdoonka dowladda Ethiopia aad ayuu isugu howlay in uu fashiliyo Al-Ittixaad Soomaali Galbeed, waxaana jiray diyaargarow weyn oo loo galay dagaal lagu qaado Al-Ittixaad kaas oo loo yaqaannay "**Dagaalkii Saddex Geesoodka**" oo ay Ethiopia ku wehliyeen dowladaha Erateriya iyo Maraykanka. Ma ahayn wax qarsoon sida Ethiopia ay Maraykanka uga iibisay khatarta ay keeni karaan Islaamiyiinta Soomaalida, iyagoo

taas ku macneeyeen in Al-Ittixaad Soomaali Galbeed awood u leeyihiin in ay Addis-Ababa weerarro ku qaadaan oo khal-khaliyaan ammaanka ama ugu yaraan ay goostaan deegaaannada Somalidu degto ee Ethiopia hoos yimaada, ka dibna ay ku dhawaaqaan dowlad islaami ah

11kii August 1992kii Ethiopia weerar kedis ah ayay ku qaadday mucaskarka Dariq Bin Siyaad oo ku yaallay Halooya oo u dhexaysa Qabri Daharre iyo Godey. Ethiopia-anku waxay ka war heleen in dagaal-yahanno badan oo ka tirsanaa mucaskarka (Daariq Bin Siyaad) Halooya ay u gurmadeen Al-Ittixaad Al-Islaam oo waqtigaa dagaal kula jiray SSDF-tii uu hoggaaminayey C/laahi Yuusuf iyo in Al-Ittixaad Soomaali Galbeed maamul ahaan ka madax banaanaadeen Al-Ittixaadka guud, in kasta oo ay weli jireen ujeeddooyin guud oo ay ka midaysan yihiin, isla markaana iskaashi iyo isu-hiillin xagga ciidamada ahi ka dhexeeyo. Sirdoonka Ethiopia waxa ay xog ku heleen in uu fashilmay isku day saraakiil dhawr ah oo sirdoonka ka tirsan markab lagaga tuuray (laga rogay) xeebta Badda Cas ee ku aaddan Laasqoray si ay u soo basaasaan xaladda Al-Ittixaad Islaam oo berigaa gabbaad ka samaystay Laasqoray. Saraakiishaas sirdoonka Ethiopia ka tirsanaa markiiba waxay u gacan galeen Al-Ittixaad. Xog ku saabsanayd ku tala galka Ethiopia ee dhinaca Al-Ittixaad Soomaali Galbeed ayaa saraakiishaasi Ethiopia-anka ah ee la qabtay bixiyeen.

Weerarkii Halooya ee Ethiopian-ka ayaa fure u noqday dagaal Al-Ittixaad Soomaali Galbeed si toos ah Ethiopia ula gasho. Saddex jiho ayaa Ethiopia-anku ka weerareen Al Ittixaad. Labada dhinacba khasaare door ah ayaa gaaray. Al-Ittixaad Soomaali Galbeedka[40] waxaa laga dilay 27 dagaal-yahan oo uu ka mid ahaa **Sheekh Cabdullaahi Bedey** madaxii Al-Ittixaad Soomaali Galbeed, **Sheekh Cabdulle Axmed Qaasim** oo reer Dhanaane ahaa iyo aqoonyahan **Amiir Cali Kaar** iyo rag kale oo badan. Waxaa kale oo goobtaas lagaga dhaawacay 9 xubnood oo uu ka mid ahaa **Col. C/llaahi Max'ed Iraad** madaxii mucaskarka Daariq Bin Siyaad(*Halooya*). Dhinaca Ethiopia-aanka waxaa dagaalkaas lagaga dilay 83 askari iyadoo lagaga dhaawacay in boqol (100) ku dhow uuna ku jiray taliye xigeenkii degaanka Godey oo lagu magacaabi jiray **Burhaanu.**

Dagaal-yahannadda Al-Ittixaad Soomaali Galbeed[41] ayaa waxay dib ugu gurteen dhanka degaanka Dhanaane. 22kii August 1992 dagaal kale ayaa ka dhacay goobta la yiraahdo **Dambarweyne** oo ku taal aagga Dhanaane. Waxaa kale oo uu dagaal ka dhacay 28kii August 1992 goobta **Qara** oo ahayd taliska Al-Ittixaad una jirta Dhanaane 25 Km. Dagaalka goobtaas ka dhacay ayaa Ethiopia-aanka waxaa lagaga dilay 120 askari,

---

40 Masiirat Al-Islaam Fii Al-Soomaal Al-Kabiir.somali Kubraa...

41-Nidaal Soomaal Qarbi./ Sheikh Yuusuf Siyaad Cali Dhuux page 334-35. Sanadkii 2000.

tiro ka badanna waa lagaga dhaawacay. Dagaalka ka dib Al-Ittixaad waxay talis ka dhigteen **Gebi Xuunsho** si ay aagga ugu banneeyaan wajigana uga dadbaan taangiyada iyo gawaarida gaashaaman ee Ethiopia-aanka kuna soo wajahnaa aaggii dagaalku ka dhacay ee saldhiggoodu ahaa. Ethiopia waqtiyadaas waxay ka war heleen in dagaal-yahanno ka tirsan Al-Ittixaad Al-Islaamay ka soo tallaabeen xuduud-beenaadda u dhexeysa labada dal, ka dib kolkii ay ka soo laabteen gobolladda Waqooyi Bari halkaas oo Al-Ittixaad kula dagaalameen Jabhaddii SSDF.

Al-Ittixaad Soomaali Galbeed intaa wixii ka dambeeyay khasab ayay ku noqotay in ay wax ka beddelaan qaabka dagaalka ee ka fool ka foolka la isaga horyimaaddo, waxayna u qaabeeyeen hawl-galladooda ciidan mid dhumaylaysi ah (*Ku dhufo oo ka dhaqaaq*). Hoggaankii ciidamada iyo siyaasadda ee Al-Ittixaad Soomaali Galbeed wuxuu isu dhalan rogay mid guurguura oo aan lahayn bar talis ah oo loogu soo hagaago. Waxaa kale oo ay garteen in ay sameeyaan dib u gurasho dagaal si khasaaraha loo yareeyo. Dhammaan dagaal-yahanadii Al-Ittixaad Soomaali Galbeed ayaa la faray in ay banneeyaa saldhigyadooda waxayna abbaareen dhul hor leh oo ay gaabbaad ka dhigan karaan, dullaanno aargoosi ah ama rogaal celis ahna kaga soo qaadi karaan Ethiopia-aanka. Muddo yar dabadeed Ethiopia-aanku waxa kale oo ay weerareen xaruntii **Tadaamun Islaam** ee Soomaali Galbeed iyo Xarumo kale oo ururro Soomaali ahi leeyihiin oo dalkaas si sharci ah uga diiwaan gashanaa.

Intaas ka dib, dhammaan xoogaggii Al-Ittixaad Soomaali Galbeed[42] ayaa u jihaysatay xagga xadka Koonfur Bari ee u dhexeeya Soomaaliya iyo Ethiopia. Hayaankooda ayaa taxnaa Qabri Daharre ilaa iyo degmada Yeed, halkaas oo ay gaareen bil ka dib. Dagaallada faraha laga gubtay ee dhex maray Al-Ittixaad Soomaali Galbeed iyo Ethiopia-aanka ayaa si xowli ah u socday ilaa iyo dabayaaqadii 1992, waxaana labada dhinac foodda isku dareen in ka badan 12 goobood sida **Sheekh Cabdullaahi Cumar Nuur** ku qoray buuggiisa **Masiirat Al-Islaam Fii Al-Soomaal Al-Kabiir.** Al-Ittixaad Soomaali Galbeed waxay gebi ahaanba diideen oo si adag uga horyimaadeen dalabkii dawladda Ethiopia ee ahaa in Al-Ittixaad ay hubka dhigaan isuna dhiibaan xukuumadda. Waxay taa ka door bideen in ku jiraan dagaal yoolkiisu ahaa gobanimo ay u helaan dadkooda iyo dalkooda ku hoos jira xukunka Ethiopia .

Dagaal-yahannada Al-Ittixaad Al-Islaam Soomaali Galbeed[43] waxay Saldhig iyo talisba ka dhigteen Yeed, gobolka Bakool oo dhacda dhanka Soomaaliya xuduudda labada dal wadaagaan. Hase yeeshee ciidamada

42-Nidaal Soomaal Qarbi (*Ogaadeenya*). Sheekh Yuusuf Siyaad Cali Dhuux,bogga 334-35. Sannadkii 2000.

43-Nidaal Soomaal Qarbi (*Ogaadeenya*). Sheekh Yuusuf Siyaad Cali Dhuux, bogga 340. Sannadkii 2000

Ethiopia waxay soo degeen dhinaca Galbeedka degmada Baarrey oo 70Km u jirta Yeed, dhanka Barigana waxay degeen Ceel Quran oo masaafa ahaan ka durugsan 150 Km. Muddo gaaban haddii ay halkaas degganaayeen ayaa Ethiopia-aanka oo doonaya in ay weli dhabarka ka jebshaan Al-Ittixaad Soomaali Galbeed, waxay abaabuleen duullaan laba aabbur ah oo ay ku soo qaadeen saldhigyadii ciidamada Al-Ittixaad ee aagga Yeed. Iska hor-imaadkaas waxaa ku jabay ciidamada Ethiopia, askartoodana waxaa laga dilay in ku dhow 110, dhaawac xoog lehna waa soo gaaray. Dhanka Al-Ittixaad waxaa dhintay rag gaaraya 29, waxaa kale oo dhaawacmay 48 dagaal-yahan. Guushan ay gaareen Al-Ittixaad Soomaali Galbeed waxay ahayd mid ay wada shinsanayeen labada garab ee Al-Ittixaad ee midna Soomaaliya ka hawl-galayay midna dhulka Soomaali Galbeed ee Ethiopia ka taliso. Waxaa ciidamada dagaallamaya iskala tallaabeen xudduudda labada dal iyadoo gudaha loo sii galay Soomaaliya. Al-Ittixaadka Soomaaliya iyo kii Soomaali Galbeed ba markan way u wada jireen dagaalka iyo difaaca xoogga Ethiopia, waxaa meesha ka baxay dareenkii kala qoqob-naanta iyo kala soocanka labada dhinac ee Al-Ittixaad.

Waxaa muuqatay kala daadasho awoodeed oo ku timid Ittixaadka Soomaaliya oo guuldarro weyn oo xagga siyaasadda iyo ciidamada ahi ka soo gaartay dagaalkii ay gobollada W/Bari kula galeen SSDF. Waxaa kale oo jirtay in kooxo ka mid ah Al-Ittixaad isu diyarinayeen dagaal lagaga hortagayo Maraykanka iyo waddamada shisheeye ee ciidamada u soo diray Soomaaliya, qorshahaas oo ahaa mid aan la isku raacsanayn, khilaafna ka dhaliyay ururka dhexdiisa.

Guud ahaan goobihii tababarrada dagaal-yahannada Islaamiyiinta ayaa irdaha loo laabay, marka laga reebo mucaskarradii ku yaallay degmooyinka Luuq iyo Doolow ee gobolka Gedo. Xilliyadaas waxaa aad u tabaraysanayey maamulka Imaaradda Islaamiga ah ee Gedo oo ahayd meesha keliya ee ay kaalmo ka helayeen Islaamiyiinta Soomaali Galbeed.

Sannadii 1993 Al-Ittixaad Soomali Galbeed waxay ku dadaaleen in ay dagaal ku dhufo oo ka dhaqaaq ah (meeraysi) oo aan hakasho lahayn lagu qaado Ethiopia-anka, waxana dagaalkani wax uun xiriir ah la lahaa dagaalka qayb ka mid ah Al-Ittixaad kaga jireen Muqdisho ee ay kula dagaalamayeen Unisom iyo Maraykanka. sida ku cad qoraalka **Al-Qaeda in the East Africa the Horn-DavidH. Shinn** waxaa jiray in Al-Qaacida door weyn ku lahayd howlgaladii Al-Ittixaad Al-Islaam Soomaali Galbeed ka wadeen gudaha Kilalka Shanaad **Abu Xafsa Al-Masri** oo ahaa isku duba ridaha howlaha Al-Qaacida ee Soomaaliya inuu degankaas Soomaali Galbeed u diray Jan 1993 **Sayf Al-Islaam** si uu gacan dhaqaale iyo mid tababareedba u fidiyo Al-Ittixaad Al-Islaam Soomaali Galbeed.

Wasiirkii Gaashandhiga Ethiopia **Siye Abraha**[44] ayaa 1993 sheegay in Ethiopia dagaal kula gashay isla markaana jebisay kooxo Islaamiyiin ah oo xag jir ah gudaha Ethiopia,Wuxuu intaas ku daray dawladdiisu inay gacan ka heshay Maraykanka. Waxaa la xaqiijiyaa in Maraykanaka iyo Israa'iil ka taakuleeyeen Ethiopia dhinaca saadka, hubka iyo sirdoonka, gaar ahaana Maraykanku wuxuu siiyey Ethiopia gawaaridda waaweyn ee ciidamada. Sannadkii 1993 ciidamada Ethiopia iyo Al-Itixaad Soomaali Galbeed waxaa dhex maray 11 dagaal. Waxaa muuqatay in uu dagaalku ku fiday dhammaan degaannada Soomaalidu degto. Dagaalka nooca dhuumaalaysiga ah ee Al-Ittixaad Soomaali Galbeed ku qaadeen Ethiopia-aanka wuxuu wiiqay isu socodka, waxaana la odorosi karay guuldarrada dhinaca dagaalka ka soo gaartay ciidamada Ethiopia. Dagaalka Islaamiyiintu kula jireen Ethiopia-aanka waxaa sii dhiirri geliyay guushii Islaamiyiintu ka gaareen dagaalkii lala galay Unisom iyo Maraykanka ee Muqdisho ka dhacay. Qorshaha Ethiopia ee uu taageerayey Maraykanku waxaa looga gol lahaa in Al-Ittixaad lagaga sifeeyo dhulka Soomaalidu degto ee dawladda Ethiopia ka taliso.

Qorshahaasi sidii la doonayay uma mira dhalin wax weynna kama baddelin dagaalkii Al-Ittixaad lagula jiray. Dagaal-yahannada Al-Ittixaad waxay mararka qaarkood u muuqdeen kuwo cudud xooggan leh oo dhul qabsan kara. Waxaa dhacday in ay hareereeyeen magaalooyin dhowr ah oo ku yaal degaannada Soomaali galbeed sida Qabri-Dhaharre, Godey, Qallaafo, Baarrey iyo kuwo kale. Dagaalkii Qari-Jiqood ee 1994[tii] waxaa la safnaa ciidamo ka socday Eretariya oo badidoodu taangiyo ku hubaysnaa. Sida dadka qaarkii ka warhayaan jabhaddii *TPLF/EPRDF* ee qawmiyadda Tigreega ee xukunka ka tuuray taliskii Mingistu Maryam waxaa dagaalka ku gacan siinayay caasimadda Addis-Ababa la qabtay xoog ggii Jabhaddii Shacbiya EPLF oo dhinaca ciidamada kolkaa ka tayo iyo waayo aragnimo roonaa tii TPLF ee Tigreega. Bishii Dec 1994[tii] ayaa waxaa soo baxay warar sheegaya inay wada hadlayaan Ethiopia-aanka iyo Al-Itixaad Soomaali Galbeed iyadoo dhexdhexaadintaas loo soo maray xubno ka tirsanaa Jabahadda Xoraynta Ogaadeenya (*ONLF*). Wada hadalladani labada dhinac dhexmaray waxay ka dhaceen Qabri-Dhaharre. Dawladda Ethiopia waxay dhankooda ergo ahaan u matalaayay rag odayaal ah oo ay ka mid ahayeen Suldaan Max'ud Haybe, Bashiir Sheekh Cabdi iyo Abu Raas. Dhinaca Al-Ittixaad Soomaali Galbeedna waxaa ka socday Sheekh Cabdullaahi Cumar. Balse ma mira dhallin wada xaajoodkaasi, waxayna Ethiopia-aanku soo hordhigeen Al-Ittixaad Soomaali Galbeed qodobbo adag oo aqbalaaddoodu ku adkaatay Al-Ittixaad waxana ka mdi ahaa qodobadaas:

44-Irin new.org,

- In ay hubka dhigaan oo ay ka tanaasulaan dagaalka hubaysan,
- In ay xarigga u jaraan xiriirka ay la leeyihiin islaamiyiinta Soomaaliya,

Al-Ittixaad Soomaali Galbeed dalabkani wuxuu ku ahaa mid xujo oo kale ah, waxayna ku doodeen in aannay wax xiriir ah la lahayn Islaamiyiinta Soomaaliya iyo in ay hubkooda u dhiibayaan oo keliya hoggaamiyayaasha qabaa'ilka ee Soomaalida ah.

Waxaa wada hadalladaas u dhexeeyay labada dhinac ka soo if baxay in Ethiopia-aanku ujeeddada wada hadallada uga gollahaayeen ay ahayd in la kala xarig furo Islaamiyiinta oo la kala qaybiyo si loo dago Al-Ittixaad Soomaali Galbeed in la tuso waji heshiis doon ah. Bishii Jannaayo 1995[tii]ayaa ciidamadii Eratariya ee ka barbar dagaallamayey Ethiopia-aanka ka baxeen dagaalka una laabteen dalkooda, waxaana bishii Feb 1995[tii] magaalada Qabri Dahare uga bilaabmay Ethiopia iyo Al-Ittixaad wada hadallo nuxurkoodu ahaa in xabbadda la joojiyo.

June,1995[tii] waxaa ka dhacay Addis Ababa[45] isku daygii dil la beegsday Madaxweynaha Masaarida Max'ed Xusni Al-Mubaarak. Qorshaha isku daygaas waxaa fulliyayka tirsan Islaamiyiinta Caalamiga ah oo weligood hoggaamiyayaasha Masaridu bartilmaameed u ahaayeen. Waxaa jirtay in ay reer Masar ahaayeen tiro badan oo ka mid ahaa mujaahidiintii Carabeed ee ka soo dagaallamay dalka Afgaanistaan dagaalkii looga soo horjeeday ciidamadii Midaowgi Sofeyeti ee dalkaa joogay. Waxaa Addis Ababa lagu qabanayay kolka weerarkaasi dhacayo shir-madaxeedka ururkii midowga Afrika. Warar ay sirdoonka Masar heleen ayaa ahaa in uu jiro qorshe ay maleegeen ururrada Jaamaca Islaamiya iyo Al-Jihaad Al-Islaam oo labaduba ka mid ahaa ururrada Islaamiyiinta ee waday qorshayaasha dagaal ee dhanka ahaa reer galbeedka iyo waddamada taabacsan ama la xulafada ah.

Ku Xigeenkii hay'adda Sirdoonka Masar Cumar Suleemaan ayaa talo ahaan ku soo jeediyay in madaxweyne Max'ed Xusni Mubaarak ka baaqdo kullankas Addis Ababa ka dhacayay. Hase ahaate sida lagu xusay qoraallo badan oo dhacdadaas looga faallooday, madaxweynuhu waa ka dhega adaygay ka baaqashada kulanka. Balse waxaa si kale looga taxadaray sugidda ammaanka madaxweynaha maadaama uu ka qaybgalaayo shir-madaxeedka ka dhacaya Addis Ababa. Waxaa diyaaraddii uu la socday madaxweyuhu la soo raaciyay gaari kuwa aanay xabbaddu karin ah iyo ilaalo xooggan. Saacad gudaheed, kolkii **Xusni Mubaarak**[46] ka degay Garoonka Diyaaradaha ee Addis-Ababa ayaa koox hubaysani ku weerartay waddada u dhexaysa gegida diyaaradaha iyo

45-Xigasho Wakaaladaha Wararka.
46- Warbaahin iyo Wakaalado warar

Hoteelkii Marti sharafta la dejiyay. Raggii weerarkaas qaaday waxay rasaas la beegsadeen gaarigii Madaxweynuhu saarnaa, inkasta oo uu ka badbaaday Xusni Mubaarak isku daygaas dil, basle weerarkaas waxaa ku dhintay laba ka mid ahaa Ilaaladii Madaxweynaha. Waxaa kaloo iyana goobta ku dhintay xubno ka mid ahaa raggii weerarka soo qaaday.

Badbaadada Madaxweynahaas waxaa caawiyay gaariga uu saarnaa oo aanay xabbaddu karin, waxaa kaloo jirtay sida wararku sheegeen in qori baasuuke ah oo ragga weerarka geystay ay siteen kolkii ay ku liishaameen gaariga Madaxweynaha u dhici waayay. Qaar isla goobtii ayaa lagu dilay raggii weerarka qaaday, qaar waa la qabtay, kuwo kalena waa baxsadeen. Sirdoonka Maraykanka ee CAI-da ayaa durba iftiimiyay in weerarkaas ay ka dambaysay Shabakadda Al-Qacida iyo hoggaamiyaheeda Osaama Bin Laadin. Dowladda Masar ayaa dhankeeda weerarkaas ku eedaysay Suudaan iyo hoggaamiye diineedkeedii Xassan Al-Turaabi. Safaaradda Suudaan ee ku taal Addis Ababa ayaa la sheegay in ay hubka weerarkaas loo adeegsaday soo gelisay Addis-Ababa. Hase ahaatee barnaamij (**Sira Li Qaaya**) *oo* laga daawaday TV-ga Al-Jasiira ee ku hadla afka Carabiga wuxuu soo bandhigay macluumaad la xiriiray qorshaha weerarkaas. Barnaamijka Taleefishanku wuxuu muujiyay in Al-Qaacida ka dambaysay qorshaha iyo fullinta weerarkaas.

Wiil Soomaali ah oo sannadkii 2007[dii] lagu xeray Ethiopia ayaa laga soo tebiyeyay in muddadii uu xabsiga Addis Ababa ku jiray ay la xiraayeen rag Carab ah oo lagu tuhunsanaa in ay ka qayb-qaateen isku daygii dilkii lala beegsaday Madaxweynaha Masar, waxaa kale oo iyana jirta warar la faafiyay oo sheegayay in qaar ka mid raggii baxsaday ee ka qayb qaatay qorshaha iyo weerarka lagu khaarijin lahaa Xusni Mubaarak ay isla sannadkii 1995 kolkii ay baxsadeen sii mareen dhulka Soomaalidu degto ee Killilka Shanaad ee Ethiopia haysato, dabadeedna ay uga sii gudbeen gudaha Soomaaliya, halkaas oo ay u sii dhaafeen waddamadii ay ku socdeen. Warar kale ayaa sheega in ay masaajidda magaalooyinka qaarkood dadka ka wacdiyeen, iyagoo ku baraarujiyay Islaannimada iyo ku dhegganaanshaheeda.

Doorka Al-Ittixaad Soomaali Galbeed ku laheeyeen weerarkaas lagu qaaday Xusni Mubarak ayaa la sheegaa in uu ku koobnaa uun u taallabsiinta kooxdaas dhinaca Soomaaliya ka dib marka ay fulliyaan weerarka ee soo baxsadaan iyo in ay degaannadooda ku qarinayaan si aan loo qaban.

1995[tii] ayaa meesha laga saaray kala qaybsanaantii u dhexaysay islaamiyiinta. Dagaalka ka socday degaannada Soomaalida Galbeed wuxuu noqday mid ay ku middobeen dhammaan garabyada Al-Ittixaad Al-Islaam oo dhan, waxaa la isugu keenay dhulka Soomaali Galbeed

tababarayaashii ugu wanaagsanaa garabka hubaysan ee Al-Ittixaad Al-Islaam maadaama uu soo gabagaboobay dagaalkii lagula jiray ciidamadii Unisom ee Maraykanku horboodayay ee Muqdisho. Gudaha Soomaali Galbeed (Killilka Shanaad) waxaa u gudbay hoggaamiyihii Jihaadiyiin Soomaaliya C/laahi Axmed Sahal, hase yeeshee dagaal dhex mara Al-Ittixaad iyo Ethiopia, waxaa baajiyey is afgarad xabbad joojin ah oo labadda dhinac dhex maray. Heshiiska la gaaray waxaa qaybta ugu weyn ka ciyaaray waxgaradka iyo cuqaasha degaankaas oo doorbiday in dagaalka lagu beddelo is faham iyo wada hadal. Dhinacyadii dagaallamay xabbad joojinta ka dib, waxay ku ballameen in la isugu yimaado wada hadallo kale oo la isla oggolaaday lana qorsheeyay in ay ka dhacaan magaalada Harar.

Muddo ka badan lix bilood ayaan iska hor imaad dagaal dhicin, waxayna Ethiopia waagaas bilawday in ay si hoose oo qarsoon oo siyaasadaysan u furfuraan awoodda Al-Ittixaad Al-Islaam una kala qaybiyaan beelaha Soomaalida ee degaankaas ku noolaa, kuwaas oo Al-Ittaaxku ku tiirsanaayeen oo hiil iyo hooba ka heli jireen waqtiga ay dagaalka kula jiraan ciidamada Ethiopia, dhanka kalena Ethiopia waxay ka wadeen diyaargarow ciidan oo weyn oo ay mustaqbalka ku baabi'iyaan xoogga Al-Ittixaad. Wadahadaladii u dhexeeyay Al-Ittixaad Soomaali Galbeed iyo Ethiopia waxay mar kale burbureen dhammaadkii sannadkii 1995[tii].

DAGAALKII FIID-MEERTA

(Al-Ittixaad iyo Ethiopia)

Meles Zanawi

Okt,1995[tii] dawladda Ethiopia waxay ka baxday heshiiskay hore ay ula gashay Al-Ittixaad, waqti loo diyaar garoobaayay kulan labaad oo heshiiskaas lagu dhammaystiri lahaa kaas oo ka dhici lahaa magaalada Harar. Waxaa markale bilowday dagaal ka nooc duwan kuwii hore oo dhexmaray Al-Ittixaad iyo ciidamada Ethiopia. Al-Ittixaad waxay xoogga saareen sidii ay u khal-khalin lahayeen amniga Ethiopia, waxay dhankooda Ethiopian-ku u diyaar garoobeen sidii ay Al-Ittixaad uga nadiifin lahaayeen gudaha dhulka ay ka taliyaan.

Sida ku qoran Nidaal Soomaal Qarbi(*Ogadeenya*) bogga 353 ee uu qoray Sheekh Yuusuf Siyaad Cali Dhuux. 24[kii] Oktoobar 1995[tii] Al-Ittixaad wejigii dagaalkaas waxay ku soo kordhiyeen qaraxyo lala beegsado goobomuhiim ah oo dadku ku kulman sida Hoteellada,

Suuqyada, Fagaarayaasha lagu kulmo. Cutubka qaraxyada ee Al-Ittixaad maalintaas waxay fulliyeen qarax ka dhacday hotel ku yaallay Jigjiga. Sidoo kale ayaa qaxayo ka dhaceen Baabili iyo Harar. Qaraxyadan lala eegtay goobaha dadka rayidka ahi adeegsadaan ayaa Al-Ittixaad uga dan lahaayeen in xanuunka daagaalku dadka caadiga ah saamayn ku yeesho xasiloonida guud ee dalka, si taasi u soo dedejiso cadho, kacdoon iyo qaylo dhaan dagaal diid ah oo xagga shacabka ka timaadda, xukuumaddana caddaadis ku saarta in ay dagaalka joojiso ama wada hadal oggolaato. Qaraxyadaas isa soo tarayay waxay astaan unoqdeen bilowga dagaalka iyo weliba tuhunka ah in dagaal-yananadii Jabhadda Badbaadinta Islaamka ee Muqdisho kula dagaallamay Maraykanka iyo Unisom door iyo raad muuqda ku leeyihiin wejiga cusub ee dagaalkani galay.

Bartamihii 1995[tii] hoggaamiyihii Jabhadda Badbaadinta Islaamka Sheekh C/llaahi Axmed Sahal oo oo maalmahaas ka hor Muqdisho ku sugnaa ayaa uu soo tallaabay dhulka Soomaali Galbeed. Wararku waxay xaqiijiyeen in wadaadku uu markii hore Muqdisho ka soo duulay uuna diyaarad ku yimid Gaalkacyo , dabadeed safar dhulka ah ugu sii gudbay Boorame, halkaas oo uu uga sii tallaabay aagga Jigjiga ee Soomaali Galbeed si uu ugu biro dagaal-yahaniita oo qorsheeyey dagaal u nooc ekaa ka **fiidmeerta** oo khalkhal geliya ciidamada Ethiopia.

Sirdoonka Ethiopia afka ayuu qayla dhaan furtay, waxayna dunidda reer Galbeedka maqashiiyeen in ay Ethiopia halis ku jirto oo ay bartilmaameed u tahay kooxo argagaxiso Islaamiyiin ah, taas oo geyisiin karta Geeska Afrika in Islaamiyiinta xagjirka ahi gacanta ku dhigaan. Wararka caynkaas ah waxaa iibsaday (*Rumaystay*) dowladaha reer Galbeedka oo taageero ciidan iyo mid niyadeedba u fidiyay isaga caabbiso Al-Ittixaad Al-Islaam oo meelaha qaarkood guulo ka gaaray dagaalka ay kula jireen Ethiopia.

Maraykanka iyo xulafadiisu waxay mar walba ku taamayeen in ay ka aar goostaan Islaamiyiinta Soomaaliya oo uu Maraykanku aamminsanaa in ay kaalin weyn ku lahaayeen guuldarradii ka raacday dagaalkii Muqdisho. Safaaradda Maraykanka ee Addis Ababa ayaa hoggaanka u haysay barnaamij Ethiopia lagu taageerayay ee nuxurkiisu ahaa in Ethiopia si aan gabasho lahayn dhabarka uga jebiso Al-Ittixaad.

Al-Ittixaad Soomaali Galbeed ayan ilaa iyo xad kama dhaadhacsanayn in ay ku jiraan dagaal Caalami ah oo reer Galbeedku ku garab taagan yihiin Ethiopia. Ujeeddada koowaad ee Al-Ittixaad waxay ahayd in ay Ethiopia ka xoreeyaan Killilka Shanaad (*Soomaali Galbeed*), ka dibna ay halkaas ka sameeyaan dowlad Islaami ah oo iyagu hoggaamiyaan, hase yeeshee ma lahayn istaraatijiyad ka fog damacaas siyaasadeed. Walow xubno ka mid ahaa Al-Ittixaad ay qabeen oo ku taamayeen afkaar ka

mug weyn intaas oo yoolkeedu ahaa in la kiciyo oo dagaal loo abaabulo Islaamiyiinta kale ee qawmiyadaha Ethiopia oo dhan sida Oromada iyado dib loo soo noolaynayo halgankii qarnigii 16[aad] ee Iimaan Axmed Ibraahim Al Gasaali oo Axmed Guray ku magacdheeraa.

Waxay ahayd riyada Islaamiyiinta in markale muslimiintu awood ahaan gaaraan harada webiga Taana, oo markaana sidii boqorkii Xabashida ee xilligaas **Lebna Dengel** ay madaxda Ethiopia-yada maantu ku go'doomaan buuralayda taagga Abasiinya.

24[kii] Oktoobar 1995[tii] ayaa cutubka qaraxyada Al-Ittixaad waxay qarax ka fulliyeen markii ugu horreysay hotel ku yaalla Jigjiga. Qaraxaas ayaa ahaa mid dowladda Ethiopia loogu sheegayo in dagaalku ka duwan yahay kii ay hore u arki jireen. Kooxda wax qarxisaa waxay mar kale qarax la beegsadeen baar Khamriga lagu cabbo oo ku yaal Harar. Labadaas qarax ee ka kala dacay Jigjiga iyo Harar waxay gaysteen khasaare naf iyo maalba leh. Intii u dhexeysay 24[kii] Oktoobar iyo 25[kii] November 1995 waxaa Al-Ittixaad iyo Ethiopia dhex-maray dagaallo dhiig badani ku daatay. Wuxuu dagaalku saameeyay badi degaannada killilka shanaad gaar ahaan magaalooyinka waaweyn, sida Jigjiga, Wardheer, Qabri Dahaharre, Godey oo waqtigaas u muuqday goobo holcaya.

Sheekh C/llaahi Sahal.

3[dii] Nov 1995[tii] ayaa ah maalin ay dhammaan Islaamiyiintii ka dagaallamayay Soomaali Galbeed xusuusan doonaan. Weerar gaadma ah ayay maalintaa ciidamadda Ethiopia ku qaadeen saldhig ay lahaayeen Al-Ittixaad oo ku yaallay halka loo yaqaan **Ceelo Obbo** oo ka tirsan degaanka Jigjiga. Ciidamadu waxaa ay weerarkaa qaadeen kolkii ay hubsadeen in ay goobtaa joogaan qaar ka mid ah hoggaanka guud ee Al-Ittixaad oo uu ka mid ahaa Sheekh C/llaahi Axmed Sahal oo madax ka ahaa cutubka hawl-gallada degdegga ah fulliya oo qaybta qaraxyada fulliyaana hoos tagaan. Weerarkaas ayaa lagu dilay **Sheekh C/llaahi Axmed Sahal** oo ku magac dheeraa Aayatullaah. Wuxuu ahaa shakhsiga hoggaaminayay dagaal-yanahaddii Islaamiyiinta ee ka qaybgalay dagaalkii Muqdisho looga soo horjeeday ciidamaddii Maraykanka iyo Unisom. Geerida Sheekh C/llaahi Axmed Sahal ka dib cutubka qaraxyada ee ururka Al-Ittixaad waxaa loogu

magac daray Abuu Yaxya, dagaalkuna waa uu sii laba lixaadsaday, waxaana uu gaaray halkii ugu sarraysay.

Sirdoonka Ethiopia waxaa ay isku dayayeen in dagaalka ay kula jiraan Al-Ittixaad ay u dhigaan in uu yahay dagaal argagixiso lagula jiro, sidaana ay uga iibiyaan Caalamka dibadda. Dublamaasiyiin dhawra oo shisheeye ayaa arrinkaasi sheegashada Ethiopia dunida u sii safriyay dawladahoodana ka dhaaciyay sida safiir **David Shinn** oo ahaa safiirka Maraykanka u fadhiya Addis Ababa, ninkani ayaa dowladiisa oo ahayd midda waqtigaas ugu awoodda roon Caalamka ka dhaadhiciyay in la badbaadiyo Ethiopia oo halis ugu jirta in Islaamiyiin Soomaali ahi kaga adkaadaan dagaalka ay kula jirto ee ku dhexmaraya dhulka loo yaqaan Ogaden (*Soomaali Galbeed*). Hase yeeshee hiilkii Maraykanku wax badan uma soo kordhin Ethiopia si ay dhib yari uga guulaysato Al-Ittixaad.

Mar kale ayaa labada dhinac dagaal fool-ka-fool ahi dhex maray bilowgii 1996[dii], isla waqtigaas 18[kii] Jannaayo 1996[47] waxaa qarax weyn lala eegtay Hotel Ghion oo ku yaalla Adis Ababa. Qaraxaas waxaa ku geeriyooday hal qof. Laba toddobaad ka dib, 4[tii] Feb. 1996, Hotel Ras oo ku yaalla Dirir Dhabe ayaa noqday bartilmaameed kale oo ay liishaanka la heleen cutubyada qaraxyada ee Al-Ittixaad. Saddex qof ayaa goobtaasna ku dhintay. Dagaalka iyo qaraxyaduna sidaa ayay ku sii socdeen.

Ethiopia waa ay ku guuldaraysatay in sidii ay fillaysay ay dagaal ugu guulaysato oo ay cudud ahaan wiiqdo Al-Ittixaad. Dhulka killilka Shanaad ee Soomaalidu degto wuxuu waayahaas ahaa meel aanay ciidamada Ethiopia si buuxda gacantaan ugu hayna 05 June 1996[dii] ayaa cutubyada Abuu Yaxye xubno ka tirsani waxay qarax la heleen gaari kuwa ciidamada qaada ah oo marayay halka lagu magacaabo Fool-Jeex oo aagga Qabri Daharre qasaare ayaa soo gaaray gaarigaas iyo askartii saarrayd ba.

21 June 1996[dii], sida warbaahinta Ethiopia xaqiijisay waxaa la qarxiyay waddada Tareenku maro ee isku xirta Ethiopia iyo dalka ay jaarka yihiin ee Jabuuti. Waddadaasi waxay Ethiopia u tahay dhuunta nolosha, waayo Ethiopia ma lahan deked (Maarso) ay badeecaduhu uga soo degaan, sidaa darteed waxay adeegsataa oo alaabooyinka ay dibadda uga baahan tahay oo dhammi uga soo degaan marsada Jabuuti. Durbadiiba waxaa Addis Ababa laga dareemay khal-khal amni iyo mid dhaqaale oo saameeyay nolosha dadka. Warbaahinta ayaa af labadii yeertay, waxaana xukuumadda iyo ciidamadeedaba cadaadis lagu saaray in tallaabo ciidan oo deg-deg ah ka qaadaan arrimahaas dhacayay iyo amniga halista ku jiray, hase ahaate Al-Ittixaad waxay markaas shiishka saarayeen sidii ay u weerari lahaayeen qalbiga xukuumadda Ethiopia, weerarradana u sii xoojin lahaayeen.

47-Wakaaladda Wararka ee Ethiopia ENA iyo Wargayska Ethiopia Herald's Cadadkii bisha Augosto 1996

Mid ka mid ahaa dagaal-yahannaddii Al-Ittixaad Al-Islaam oo magaciisa ku sheegay Abuu Khaalid, kana qayb galay dagaalladaas Al-Ittixaad iyo Ethiopia u dhexeeyay ayaa ka sheekeeyay siduu ahaa dagaalka ay kula jirreen Ethiopia:

"Runtii hoggaanka dagaalka ee ururkayagii Al-Ittixaad Soomaali Galbeed ayaa amar nagu siiyay in aan dagaalka u kala qaybino saddex qaybood. Dagaal wa mid lagu qaadayo ciidaamada Ethiopia, dagaal Qarxin iyo wax burburin ah iyo mid sirdoon. Anigu waxaan ka mid ahaa xubnaha loo xilsaaray dhinaca sirdoonka. Adis Ababa ayaan ka howlgalayay si aan u iftiinsho bartimaameedyada u nugul weerarrada aan qorshaynaynay. Waxaan calaamadinaynay xafiisyada Meles Sanawi, Cabdulmajiid Xussen iyo goobo kale oo dhowr ahaa, si aannu u weerarro halbowlayaasha xukuumadda Ethiopia, uguna aar gudno mujaahidiintii dagaalladda ku shahiiday."

6[dii] Agoosto[48] 1996[dii] ayaa weerar waxaa lagu qaaday Hotelka Webi Shabeelle oo ku yaalla Addis Ababa, mana hakan weerarradaasi, waxaana maalintii xigtay ee 7[dii] Agoosto la qarxiyey Bas ku socday magaalada Maqalle oo ah xarun goboleedka Tigre, tiro dad ah ayey qaraxayadaasi naftoodii galaafteen. Waxaa kale oo la aamminsan ah in ururka Al-Ittixaad maleegay weerraro gaadmo ah oo lagu beegsaday masuuliyiin sarsare oo ka tirsan dowladda Ethiopia.

Bishii July 7[dii] 1996, waxaa xafiiskiisa oo ku yaallay Addis Ababa lagu weeraray **C/majiid Xuseen** oo markaa ahaa Wasiirkii Gaadiidka Ethiopia. Wasiirka waxaa weerarkaasi ka soo gaaray dhaawac dabadeed waxaa loo duuliyay dalka Israa'iil si loo soo daweeyo. Balse waxaa weerarka ku geeriyooday laba ka mid ah ilaaladaWasiirka, saddex kalena dhaawac ayaa soo gaaray. Weerarkaas waxaa fulliyay unugyo ka tirsanaa cutubyada Abuu Yaxya. Ragga weerarka geystay waxaa ka mid ahaa nin lagu magacaabi jiray **Abuu Basiira.** Wuxuu ka mid ahaa dagaal-yahanadii hore tababar ugu qaatay xeradii tababarka ee Nasrudiin (Qaw). Waxaa wararku tebiyaan in Abuu Basiira ahaa qofka sida tooska u weeraray Dr. Cabdulmajiid Xuseen. Ninkaasi ayaa la arkay isaga iyo kooxda la socotay oo si xeeladaysan uga soo gudbay barxadda hore ee xarunta Wasaaradda Gaadiidka ee Addis Ababa.

Ururka Al-Ittixaad[49] ayaa sheegtay mas'uuliyadda weerarkaas, afhayeen u hadlay ururka Al-Ittixaad Soomaali Galbeed C/qaadir Max'ed Dhaqane, oo markaa joogay Muqdisho ayaa sheegay in ururkooda qorsheeyay weerarka wasiirka lagu qaaday, wuxuu kaloo xusay in ay sii wadayaan weerarada ka dhanka ah madaxda iyo dadka la shaqeeya

48- Ethiopia Herld's

49- Wakaaladaha Wararka .....

xukuumadda ay hoggaamiyaan Tigreegu. Wuxuu ninkaasi intaa raaciyey dagaalka ay kula jiraan Ethiopia in ay sii wadayaan ilaa iyo inta ay ka xoraynayaan dhulkooda (Soomaali Galbeed).

Waxaa Ethiopia-anku aad shaki uga qabeen in weerarka ka dhacay Addis Ababa ee Wasiirka lagu qaaday laga yaabo in laga soo abaabulay Muqdisho. Waxaa kale oo jiray warar dhinaca sirdoonka ka immanayay oo sheegayay in weerarkaa ka dib, madaxda gaashaan dhigga Ethiopia ay ka fekerayeen suurta galnimada weerar lagu qaado Al-Ittixaadka ku sugan gudaha Soomaaliya.

Danijire David H. Shinn oo mar ahaa Safiir Marayka u fadhiya Addis Ababa qorayna qoraal uu ku magacaabay *Coping with Islamic Fundamentalism before and after September 1* wuxuu rumaysnaa in Al-Ittixaad si uun ugu lug leeyihiin isku daygii dilka Cabdul Majiid Xuseen. Sidaa awgeed David Shinn wuxuu ishaaray in aan laga fursanayn in Ethiopia gudaha u gasho Soomaaliya, si ciidamadeedu u burburiyaan awoodda dagaal-yahannada Al-Ittixaadka Soomaaliya ee ku teedsan xuduudda labada dal, kuna lahaa xeryo tababar iyo kuwa ciidan gobolladda Koonfur iyo Koonfur Galbeed, gaar ahaan Gedo iyo Bakool. Waxay Ethiopia iyo Maraykankuba tuhun sannaayeen in Al-Ittixaad Soomaali Galbeed halka duullaamadooda laga soo abaabulo ay tahay Gedo oo ay ku sugnaayeen tababarayaal ajnebi ah oo ka tirsanaa Jabhadda Guud ee Islaamiyiinta Caalamiga ah (Al-Qaacida). Labadaasi dal waxay u arkayeen in khatartaas kaga soo faafaysa Gedo laga hortago oo ay halkooda ku baabi'iyaan Al-Ittixaad oo Gedo ka abuurayay Imaarad Islaami ah.

3- AL-ITTIX AAD IYO GEDO.

KU XOOGAYSIGII AL-ITTIXAAD EE GEDO

Gen. Caydiid. Col. Xasan Daahir. Madaxweyn Siyaad Barre

Burburkii dowladdii Kacaanka ahayd ee Soomaaliya 26kii Jan.1991 ka dib, waxaa la arkayay in gobolka Gedo horumar ka samaynayay xagga nolosha dadka. Markii hore wuxuu ahaa welina yahay mid ka mid ah gobollada ugu dib dhacsan Soomaaliya. Max'ed Siyaad Barre reer ahaan wuxuu ka soo jeeday mid ka mid ah kuwa ugu ballaaran qabiillada Soomaaliyeed ee gobolkaas dega, dowladdiisuna wax badan kama qaban dhinaca Caafimaadka, Waxbarashada, Waddooyinka iyo baahida daruuriga ah ee dadweynaha Gedo u qabeen adeegyada bulshada. Islaamiyiinta ay hormuud u ahaayeen kooxda Salafiyiinta ah ee Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa wax badan ka qabtay baahiyihii ka jiray gobolka, waxayna gacan ka geysteen waxbarashada iyo kaalmooyin ay gaarsiiyeen dadka gargaarka u baahnaa. Waxay ku guulaysteen in lagu aammino qaybinta gargaarka caalamiga ah ee dalka looga baahnaa, gaar ahaana gargaarka ay bixiyaan waddamada Islaamka ah. Gobolka Gedo biloowgii Sagaashamaadka waxaa ka howlgalayay hay'ado samafal oo dhawr ah.

Malleeshiyaadkii USC ee Janaraal Max'ed Faarax Caydiid hoggaaminayay waxay dalka ka eryeen madaxweynihii hore ee Soomaaliya Jaalle Siyaad Barre oo xuduuda u weydaartay dalka Kenya bishii May 1992kii. Waxay USC cagta marisay dhammaan deegaamadii gobolka Gedo ee ay ku badnaayeen taageerayaasha Jaalle Siyaad. Malleeshiyadaasi boob, kufsi iyo burbur dhan walba taabtay ayay ka geysteen dhulka ay qabsadeen, balse Janaraal Max'ed Faarax Caydiid iyomalleeshaydiisu waxay ku guul-darraysteen in ay qabsadaan tuulada lagu magacaabo **Malkaray** oo ku dhow Beled-Xaawo. Goobtaa waxaa

degganaa dagaal-yahanno ka tirsanaa ururka Islaamiga ahaa ee Al-Ittixaad. Sheekh Xasan Daahir Aweys ayaa gaaray halkaas si uu u dhex-dhexaadiyo Islaamiyiinta Gedo iyo hoggaamiyehii USC Janaraal Max'ed Faarax Caydiid, si loo baajiyo dirir labada dhinac dhexmarta.

Malkaray waxay ahayd meel ay inta badan ku nabad galaan oo ay gabbaadsa-sadaan ciidamadii iyo taageerayaashii ka haray Max'ed Siyaad Barre, kana cabsi qabay in USC ugaarsato, goobtaas waxaa laga furay mucaskar (*Xero*) bud-dhig u noqday aasaask dagaalyahanno Islaami ah oo ka howlgala Gedo. Mucaskarkaas waxaa aasaasay wadaad la yiraahdo **Sheekh Yuusuf Axmed Tiir** oo horay uga tirsanaan jiray Ilaaladii gaarka ahayd ee Max'ed Siyaad Barre kuwaas oo loo yaqaannay Koofiyad Casta.

Dabayaaqadii 1987[dii] Sheekh Yuusuf isaga oo ka tirsan illaalada madxtooyada (*Villa Somalia*) ayaa loo xilsaaray in uu la socdo dhaq-dhaqaaqa masaajidka Ceel Hindi oo xukumaddaasi farta ku godaysay. Howsha ugu weyn ee loo diray ayaa ahayd in uu ka soo warbixiyo Casharrada Diiniga ah sida Tafsiirka Quraanka oo ay masaajidkaas ka akhrin jireen Sheekh Daahir Aw Cabdi iyo Sheekh Max'ud Ciise. Casharradii diiniga ahaa iyo wacdigii masaajidkaas cullimadu ka jeedin jireen ayaa dur-badiiba raadeeyay oo ku duxday sarkaalkaasi hawlaha basaasnimo loo soo diray, ilaa uu markii dambe askarigaasi gaaray in uu isagu dadka waano diini ah uga jeediyo masaajidkii ay ahayd in uu basaaso. Warar ayaa jira sheega in markii dambe askarigaasi wadaadka noqday uu Max'ed Siyaad u sheegay in dowladu ay gaalnimo u dhow-dahay. Waxaa wararku sheegaan in maalin askarigaasi garaadihii ciidan ee u xirnaa uu ku siibay Jalle Siyaad hortiisa, isaga oo isla markaana isaga tegey ciidamadii uu ka tirsanaa ee ilaalada gaarka ah ee madaxweynaha.

Dhex-dhexaadintii Sheekh Xasan Dahir Aweys ee Malkaray waxaa ka dhashay heshiis aan adkayn oo muddo kooban ahaa ayaa baajiyay dagaal laga yaabo in uu dhici lahaa maalmahaas kaasoo dhexmari lahaa Al-Ittixaad iyo madaxdii USC[da] Janaraal Caydiid, taasina waxay keentay in USC[du] ay hakiso qorshe dagaal oo ay damacsanaayeen in ay ku qabsadaan Malkaray. Malleeshiyaadka Jabahadda USC[du] waxay qabeen tuhun ah in Malkaray ay tahay goob lagu hayo oo ay ku dhuuntaan haraadigii iyo taageerayaashii madaxweynihii hore ee dalka laga saaray, lacag dollar ah iyo dahab ay ka carareenna lagu qariyay halkaas. Tuhunkaas ayaa sii weynaaday kolkii taliskii Janaraal MFCaydiid loo wareejiyay Baardheere.

Kalsooni darrada iyo kala shakiga jira ee labada dhinac awgiis,Sheekh Yuusuf Axmed Tiir wuxuu amray in difaaca mucaskarka la adkeeyo. Muddo gaaban ka dib, sidii la fillayay malleeshiyaadka USC[du] waxay weerar ku qaadeen Malkaray. Waa la caabbiyay, dagaalka halkaa ka bilowday wuu sii ballaadhay wuxuuna sababay in

xoogaggii USC laga saaro Beled-Xaawo. Ayaamo ka dibna xoogagga MFCaydiid waa laga adkaaday waxaana laga qabsaday dhul badan. Taageerashii madaxweynihii hore iyo Islaamiyiintii dhulkooda ku noolaa oo wada jiraa waxay gacanta ku dhigeen Luuq iyo Doolow.

Al-Ittixaad way ku dadaaleen in ay xakameeyaan kooxihii malleeshiyaadka ahaa ee beesha Marreexaan kuwaas oo aad u hubaysnaa, isla markaana halis ku ahaa nabad-gelyada degaanka. Durbadiiba Al-Ittixaad waxay isu xilsaareen in ay u hawlgalaan taabba gelinta adeegyada asaasiga ah sida Waxbarashada, Caafimaadka, Dacwada iyo Quudinta dadka baahan. Balse dagaal-yahannadii caraysnaa ee beesha Marreexaan iyo hoggaamiyayaashoodu waxa ay sii wadeen dagaalkii ay kula jireen MFCaydiid ilaa ay si buuxda uga sareen gobolka Gedo oo dhan, aakhirkiina waxay dib u qabsadeen Baardheere oo waagaas ahayd saldhigga MFCaydiid ka maamulo gobollada Koonfur iyo Koonfur Galbeed.

Bishii Agosto 1992[50] waxaa degmada Luuq laga hirgeliyay nidaam Islaami ah oo hoos tagayay Al-Ittixaad, salkana ku hayay in dadka lagu dhaqo Shareecada Islaamka. Maamulkaasi wuxuu muddo gaaban ka dib ku fiday magaalooyinka Doolow iyo Beled-Xaawo oo ku kala yaal xuduudda Soomaaliya la wadaagto waddamada Kenya iyo Ethiopia sida ay u kala horreeyaan. Nidaamkaasi wuxuu sal u noqday Imaarad Islaami ah oo laga hirgeliyo Gedo.

Muddo yar ka dib dhismihii maamulka Islaamiga Gedo waxay Ethiopian-ku weerar ku qaadeen mucaskarkii Dariq Bin Siyaad ee ku yaallay Halooya oo guduha Killilka Shanaad ah. Halooya waxay saldhig u ahayd Al-Ittixaad Soomaali Galbeed. Sideedaba madaxda hay'adaha ammaanka ee Kenya waxay si taxaddar leh iyagu marwalba ula socdeen isbeddelada siyaasadeed iyo xaaladda ammaan ee dalka la ollogga ah ee Soomaaliya. Keenyaanku waxay soo dhoweeyeen nidaamka iyo kala dambaynta Islaamiyiintu ka hirgeliyeen degaannada xuduudda ku yaal ee ay ka taliyaan sida Beled-Xaawo, waxay kaloo dareemayeen waxoogaa nafis ah, ka dib markii ay ku jaahwareereen qaskii iyo ammaan xumadii ka taagnayd xuduudda oo ay abuureen jabhadihii hadba dhan isu baacsanayay ee burburka weyn geystay.

Marka dhinacayo badan laga eego, joogitaanka Al-Ittixaad ee Gedo waxaa soo dhoweeyay dadweynaha gobolka kuwaas oo la dhacsanaa sida wadaadadu u maamulaan gargaarka aadaminimo ee goobaha Islaamiyiintu joogaan la soo gaarsiiyo iyo adeegyada aasaasiga ee ay ka abuureen degmooyinka ay ku xoogganaayeen ee gobolka. Sannadkii 1992[dii] inta badan gobollada dalka Soomaaliya waxaa aafeeyay abaar

50-Xigasho ICG Repot 100/ 2005

ba'an dad iyo duunyaba xaaqday. Gobolka Gedo wuxuu ka mid ahaa gobolladii ugu darnaa ee abaartu samaysay. Ururro samafal oo caalami ah ayaa gobolka ka hawl galay door muuqadana ka qaatay taakulaynta dadweynaha abaartu halakaysay. **Mercy International** (*Wakaalatu Raxma*), Laanqayrta Cas (ICRC), Relief Agency, ururradan samafal waxaa ka mid ahaa kuwo ka yimid waddamada islaamka.

Wakaalatul Raxma oo ahayd Hay'ad Caalami ah ayaa xarumo Waxbarsho ka furay degmooyinka Luuq iyo Beled-Xaawo. Waxay Luuq ka dhistay dugsi wiilasha u gaar ah oo loogu magac daray **Salaaxuddiin Ayuub.** Gabdhahana waxaa loo dhisay dugsi loo bixiyay **Caa'isha.** Luuq sidoo kale ayay ka dhistay xarun lagu xannaaneeyo agoomaha oo loo baxshay **Al-Faaruuq.** Beled-Xaawo waxaa iyana laga furay dugsi loogu magacdaray **Khaalid Bin Waliid** oo wiilasha iyo gabdhahuba wax ku bartaan. Xarun agoomeed oo loogu magac daray **Abubakar Sidiiq** ayaa iyana Luuq laga hirgeliyay. Waxaa kale oo doorka u samafalka daweynaha degaankaas iyana qayb weyn ku lahayd hay'ad kale oo la oran jiray Al-Ibraahim.

Xoogaggii la kala diray ee Al-Ittixaad Al-Islaam Jabhaddii SSDF kula dagaallamay W/ Bari iyo xubno iyana ka soo qalin jabiyay oo tababar ciidan ku soo qaatay xerada tababarka Raaskambooni kuwaas oo soo gaaray degmooyinka Islaamiyiintu maamulaan ee Gedo. Sannadkaa 1992[dii] degmooyinkaas waxaa horray-ba u sii joogay dagaal-yahanno door ah oo taabacsanaa Al-Ittixaad, waxaa haddaba si isa soo taraysa u muuqday damaca Al-Ittixaad ee ah in ay gobolka Gedo ka abuuraan maamul Islaami ah, sidaasna ugu sii fidiyaan maamulkooda gobollada kale ee Soomaaliya. In badan oo ka mid ah xubnaha iyo taageerayaasha Al-Ittixaad ayaa doonayay in wax laga beddelo istaraatijiyadda siyaasadda iyo tan ciidan ee ururka, awooddana la saarayo dhinaca Dacwada iyo Waxbarashada si loo bisleeyo bulshada looguna diyaariyo dhismaha maamul Islaami ah oo dalka ka hanaqaada.

Hay'adda Mercy International (*Wakaalatu Raxma*) ayaa iyana aad u dhiirri gelisay in dacwada la gaarsiiyo dadka reer guuraaga ahaa, iyadoo maal gelisay barnaamij loogu magac daray ducaadda (*Diin-fidiyeyaasha*) guurguura oo reer miyiga diinta ku baraarujiya. Mashruucas ayaa aad uga hirgalay degaammo ku yaal waqooyiga Gedo. Hase ahaatee saamayntaa iyo awoodda isa sii taraysa ee Islaamiyiinta waxaa mar kasta ka hor imanayay caqabadna ku ahaa shakiga iyo diidmo kaga imanaysay dhanka cullimada caadiga ah ee hoggaanka diinta dhaqan ahaan iyaga looga dambeeyay iyo dariiqooyinka diimeed oo iyagu kooxahan Islaamiyiinta cusub ku tilmaamay bidco (*wax diinta gadaal laga soo biiriyay oo aan asal ahayn*). Habka ay diinta u dabbaqaan Islaamiyiintan Salafiyiinta lagu tilmaamay waa uu ku cusbaa inta badan bulshada

caadiga ah. Dhanka hoggaamiyayaasha iyo odayaasha qabiilooyinka naf ahaantooda waxaa ka jiray guux iyo diidmo ku aaddan fara gelinta Islaamiyiinta ku sameeyeen dhaqanka bulshada iyo kaalintii hoggaamiyayasha beelaha. Odayaasha dhaqanka ee beeluhu waxay dareemayeen in hab-dhaqanka nidaamka islaamiyiintu aanu wax ixtiraam ah u hayn meeshana ka saarayo doorka odayaadu ku lahaayeen talada beelahooda. Waxay odayaashu Islaamiyiinta u arkayeen kuwo inqilaab wada oo ka far maroojinaya talada dadkooda oo dhaqan odayaashu abidkood hoggaanka u hayeen. Waxaa kale oo odayaasha u muuqday in islaamiyiintu talada gobolkooda ay ka wareejinayaan beeshooda loona dhiibaayo rag kale oo Islaamiyiintu gobollo kale ka keensadeen. Cullimada firfircoon ee dariiqooyinka ee hormuudka u ahaa dadka diiddanaa Islaamiyiinta waxaa ka mid ahaa **Sheekh Daahir Cali Ciiro** oo isagu ka tirsanaa dariiqada Suufiyada, walow mararka qaarkood uu taageersanaa in wada jir gobolkooda looga difaaco wada jirna loola dagaallamo USC[da] ka soo duulaysay Muqdisho.

DAGAALKII GEDO KU DHEXMARAY AL-ITTIXAAD IYO ETHIOPIA.

Sheekh Max'ed iyo Gen. Masalle

Gobolka Gedo wuxuu ahaa halka salka u ahayd ururka Al-Ittixaad Al-Islaam, awood iyo saldhigyo wuxuu ku lahaa intii ka dambaysay dagaalladii Al-Ittixaad iyo USC isaga hor yimaadeen J/Hoose (Dagaakii ka dhacay Araare) iyo kii ay SSDF kula galeen Waqooyi Bari. Waxay gobolka ka samaysteen xeryo ciidan iyo xarumo tababar. Kama badbaadin Islaamiyiinta Gedo in ay isku dhaca-aan Jabhadihii gobolka la joogay, waxayna durbadiisa fooda is dareen Jabhadii Qaranka Somaliyeed ee SNF (Somali National Front) oo uu wagaas hoggaaminayay Janaraal Cumar XaajiMasalle. Ciidamada Ethiopia ayaa dagaalkaas si furan uga qayb qaadatay iyagoo taageeraya SNF si Al-Ittixaad loo jebiyo, loogana sifeeyo Gedo. Madaxa Al-Ittixaadka Al-Islaam Gedo waxaa xilligaas ahaa **Sheekh Max'ed Xaaji Yuusuf,** ku xigeenna waxaa u ahaa wadaad la yiraahdo

Macallin Max'uud Macallin Nuur. Waqtigaas Al-Ittixaad waxaa Gedo la joogay dagaal-yahanno ajnabi ah oo ka kala yimid waddamo dhawr ah, sida Yemen, Suudaan, Masar, Sacuudiga, Bosnia iyo meelo kale.

Gudaha dalka Ethiopia, waxaa jiray in xukuumaddu ay dagaal kula jirtay jabhado hubaysan oo Al-Ittixaad Al-Islaam ugu firfir-coonaa uguna itaal roonaa kooxahaas ay is hayeen. Dagaallada dhex-marayay Ethiopia iyo Al-Ittixaad ee hadba dhan u dhaafay xuduudda u dhaxaysa Soomaaliya iyo Ethiopia ayaa mar kale iftiimiyey heerka koboca awoodeed ee Islaamiyiinta Geeska Afrika mucaskarrada ciidan ee Al-Ittixaad ku lahaayeen Luuq iyo Raaskambooni oo dhaca agagaaraha xudduudaha Soomaaliya la wadaagto Ethiopia iyo Kenya sida ay u kala horreeyaan ayaa cabsi weyn iyo werwer ku hayay labadaas dal ee Soomaaliya ollogga la ah gaar ahaan Ethiopia, waxay Ethiopia isku dayday inay garab siyaasadeed ka hesho qabaa'ilka Soomaaliyeed iyo weliba qab-qablayaashii dagaalka ee sannadahaas ku hardamayay talada iyo siyaasadda Soomaaliya. Ethiopia waxay doonaysay in ay gudaha Soomaaliya ka abaabusho xooggag iyada la jaal ah oo ay ku dummin karto ama ku wiiqi qarto Jabhadaha ama xoogagga iyada halista ammaan ku haya ee ka soo burqanaya Soomaaliya, sida Al-Ittixaad ama Islaamiyiin kale oo xag jir ah. Ethiopia waxaa kale oo ay had iyo jeer il gaar ah ku eegaysay qabaa'ilka Soomaaliyeed iyo xaalka siyaasadeed dalka dagaalladu ka holcayaan, xukuumadda Ethiopia waxay lahayd istaraatijiyad siyaasadeed oo ay ku kala qaybiso qabaa'ilka iyo kooxaha siyaasadeed ee Soomaaliya, si ay uga hortagto in ay abuuranto awood ciidan ama mid siyaasadeed oo iyada wax yeeli karta ama halis gelin karta ammaanka ama danaha dalkeeda. Waxaa taas aad u fududeeyay qab-qablayaasha dagaalka ama madaxda jabhadaha Soomaaliya oo qaarkood xukuumadda Ethiopia ka oggolaaday una fasaxay in ay dalkooda soo geli karto, hawlgallo ciidanna ka fullin karto kolkii ay doonto. Qabqablayaasha qaarkood waxay heshiiskaas oggolaysiiyeen qaar ka mid ah hoggaamiyaasha dhaqanka (*Salaadiinta ama Duubabka*) qabiilooyinkooda.

Hoggaamiyihii SNF Janaraal Cumar Xaaji Masalle ayaa noqday qab-qablihii ugu horreeyay oo dowladda Ethiopia ku casuma dalkiisa, uguna baaqay in ay soo gasho degaannadda taageerayaashiisu joogeen ee gobolka Gedo, si ay u dhabar jebiso Al-Ittixaad. Ethiopia waxay aamminsanayd in Islaamiyiinta Soomaalidu soo noolay karaan afkaarta Soomaliweyn (The Greater Somalia), fikraddaas oo ka suushay badiba maskaxda dagaal oogayaasha Soomaalida. Haddaba, Ethiopia iyada oo iska dhigaysa Israa'iisha Geeska Afrika, si ay u xalaalaysato weerar ay ku qaaddo Soomaaliya, waxay dunida maqashiisay in ay dagaal kula jirto kooxo argagaxiso ah oo kaga soo duula Soomaaliya, khatarna ku

ah ammaankeeda iyo kan gobolkaba, xaqna ay u leedahay in ay iska difaacdo oo ay kula dagaallanto meel kasta oo ay joogaan.

8dii Agoosto 1996dii Ethiopia[49] ciidamadeeda oo ay taageerayaan Taangiyo iyo Diyaaradaha Qumaatiga u kaca (Helicopters) waxay ka soo gudbeen xuduudda, waxayna qabsadeen degmooyinka Luuq, Dooloow, Beled-Xaawo iyo Bohol Garas. Ethiopia-anku iska caabbin xoog leh ayay kala kulmeen dagaal-yahannada Al-Ittixaad ee degmooyinka la qabsaday ku sugnaa. Qabsashada degaannadaas ee Ethiopia waxaa sahlay maleeshiyaad Soomaaliyeed oo ka tirsanaa Jabhadda SNF oo garwadeen u ahaa dagaalkana ku taageerayay ciidamada Ethiopia. Waxay weerarkaas ugu marmarsiiyoodeen (Cudurdaarteen) Ethiopian-ku qaraxyo iyo weeraro hore loogu qaaday goobo ku yaal gudaha dalkooda iyo fasax ay ka heleen hoggaamiyaha SNFta Janaraal Cumar Xaaji Masalle.

War saxaafadeed ka soo baxay Wasaaradda Arrimaha Dibadda ee Ethiopia 13dii Agoosto 1996dii ayay xukuumaddu kaga hadashay dagaalka ka dhacay Gedo. Xukuumadda Ethiopia waxay sheegatay in ciidamadeedu burburiyeen gebi ahaanba saddex saldhig oo ay lahaayeen Al-Ittixaad, halkaasna ay ku qabsadeen hub iyo gawaari qoryo saranyihiin. Warsaxaafadeedku wuxuu intaa ku daray in ciidamadu saldhigyada ay qabsadeen ka heleen qoraallo muujinaya weerarro la qorsheeyay oo lagu qaadi lahaa meelo ku yaal waddamada Geeska Afrika oo aan Ethiopia ahayn. Ethiopia-anku[51] waxay kaloo sheegteen in ay dagaalkaas ku dileen 232 dagaal-yahan. Waxay kaloo sheegteen in ay Al-Ittixaad ka qabteen maxaabiis ay ku jiraan dagaal-yahanno ajnabi ah, balse Ethiopia-anku dhankooda waxba kama sheegin khasaaraha soo gaaray. Ciidamadii Ethiopianku kuma sii negaan dhulkii ay qabsadeen, muddo gaaban ka dibna waa ay ka baxeen.

Saacado ka dib, markii ciidamada Ethiopia iyo malleeshiyada Soomaalida ah ee SNF qabsadeen saldhigyada Al-Itixaad ee Gedo, Janaraal Cumar XaajiMasalle wuxuu gaaray degmooyinka la qabtay ee Luuq iyo Doolow isaga oo ay sidday diyaarad ciidamada Ethiopia leeyihiin oo kuwa qumaatiga u kaca ah. Mid ka mid ah dagaal-yahannadii Al-Itixaad ee dagaalkaas ka qaybgalay oo aan doonayn in magaciisa la sheego, ayaan ka waraystay dagaalkaas , wuxuu qiray in dagaalka looga adkaaday ururkiisa, saldhigyadoodiina la qabsaday. Hase ahaatee ay Ethiopia-anka gaarsiiyeen khasaare culus, kana dileen askar ku dhow 500 (*Shan Boqol*) ayna ka gubeen gaadiid ciidan oo badan, inkasta oo ciidamada ay la dirirayeen dagaalka u adeegsadeen diyaaradaha qumaatiga u kaca. Waraysi Janaraal Cumar Xaaji Masalle 19kii Agoosto,1996dii uu

51- Warsaxaafadeedkii Wasaaradda Arrimaha Dibadda Ethiopia/13 augosto1996.

siiyay wargeyska Al-Hayaat ee magaalada Lodon ka soo baxa ayuu kaga warramayey dagaalka ka dhacay Gedo iyo sababta Ethiopia ugu soo hiillisay Jabhaddiisa SNF. Jananka oo ka hadlaya ujeedda loo qaaday dagaalkaas iyo kaalinta Ethiopia wuxuu yiri :

" Haddii Ethiopia[52] *wax ka qabanayso ururka Al-Ittixaad waa maslaxo labadayadaba* (SNF iyo Ethiopia) *na anfacaysa. La dagaallanka ururkaasna waxaannu ku helaynaa kaalmo fara badan oo caalami ah, waayo dawladaha maanta ugu waaweyn dunidu waxay cadow u arkaan qofkii qaata shicaar (astaan diimeed; ku dhaqan diin), sidaas awgeed baannu taageera buuxda uga helaynaa caalamka badankiis".*

Degmooyinka Luuq iyo Dooloow, waxaa joogay dagaal-yahanno Jihaad-doon ah oo ka bar dagaalami jiray Islaamiyiinta Soomaalida, da'yar badan oo Soomaaliyeed ayay raggaasi soo jiiteen jihaadkana u carbiyeen.

Sannad ku dhowaad ayaa dhaq-dhaqaaqa Al-Ittixaad Al-Islaam waxay si dhib yar gacanta ugu dhigeen maamulka degmooyin badan oo ku yaal Gedo, ka hor intii aanay ciidamada Ethiopia weerarka ku qaadin halkaas. Al-Ittixaad waxay in muddo ah ba wadeen dagaallo goos-goos ah oo ay ku doonayeen in ay dib ugu hantaan degaammadii hore looga qabsaday, taas oo aakhirkii ay ku guulaysteen. In Al-Ittixaad dib u hantiyaan dhulkii hore looga eryay, waxaa arrimahaasi u fududeeyay khilaaf gacan ka hadal dhalay iyo kala qaybsan ka dhacay gudaha Jabhadda SNF iyo beelihii taageersanaaba. Si haddaba loo horjoogsado sii fiditaanka Al-Ittixaad waxay Ethiopia iyo dowladihii ku taageeray dagaalkay kula jirto islaamiyiinta qorsheeyeen in la abuuro xoogag Soomaali ah oo gudaha Soomaaliya kula dagaalama Al-Ittixaad. Ciidammo ayaa Ethiopia-anku ku tababareen goobo kala duwan oo gudaha Ethiopia ah, dabadeedna dib loogu celiyay deggaanadii laga keenay.

Malleeshiyooyin ku abtirsada qabiilka Mareexaanka ayaa laga soo qaaday gobolka Gal-gaduud, waxaana loo diray Gedo. Ujeeddadu waxay ahayd in raggaasi ku biiraan SNF ee Gedo dagaalka kula jira Al-Ittixaad. Kolkii colkan laga soo abaabulayay Gal-gaduud, waxaa loo sheegay in ay Gedo ka xoraynayaan kooxo dool ah (aan u dhalan degaanka), tolkoodna xoog kaga haysta gobolka Gedo. Dhallinyaradaa dagaalka loo soo diyaariyay waxaa la xasuusiyay in qabiilooyinka Hawiye, Majeerteen iyo Isaaq ay iska xoreeyaan oo dhulkooda ka kiciyeen, dhulka la haystaa uu yahay dhul Mareexan.Waxaa dhallinyarada dagaalka loo diyaariyay dhiiggooda kiciyay markii hoggaamiyaasha dagaalka iyo odayaasha qabiilkoodu ka dhaadhiciyeen qabiilooyin Soomaaliyeed oo Al-Ittixaad ku gabbanaya ay Gedo ku soo duuleen kuwaasoo doonayaana in ay ka dhaxal wareejiyaan dadkii degaanka lahaa (*Marreexaan*). Ethiopia oo

52-Xigasho Qoraalkii Fahad Yaasiin Somalitalk

ay weheliyaan malleeshiyaadka SNF ee Galgaduud ka soo gurmadeen ayaa weerar ku qaaday saldhigyadii Al-Ittixaad ee Gedo qaarkood. Sannadkii 1997[dii] dagaal loo yaqaannay **"Dagaalkii Khamiista"**, ayaa xoogaggii istaageerayay ee Ethiopia-anka iyo SNF dib ugu qabsadeen dhammaan degmooyinka Luuq, Doolow iyo Beled-Xaawo.

Janaraal Cumar Xaaji Masalle ayaa u warramay BBC-da Laanteeda Af-Soomaaliga markii Al-Ittixaad dagaal ka socday Gedo looga adkaaday lagana wareegay gacan ku hayntii magaalooyin door ah oo ay ku jirto Beled-Xaawo wuxuuna sheegay in dagaal-yahanno ajnabi ah oo ay ku jiraan kuwo Faransiis ahi ay u dagaallamayaan Al-Ittixaad. Cumar Xaaji waxaa la weydiyay waxa ka jira wararka sheegaya in ajnabiga meesha laga sheegayaa aanay dhab ahayn, ee meesha waxaa jooga ay yihiin wadaaddo malcaamado (Dugsi Qur'aan) ku haysta oo Quraan dhiga?" Wuxuu markaa Jananku ku soo koobay jawaabtiisa,

" Taasi waa abuu kaatanimadii (Avvocate) BBC-da."[53]

Inkasta oo Ethiopia-anku oo kaashanaya maleeshiyaadkii SNF ka guulaysteen Al-Ittixaad, haddana AI-Ittixaad sidaa kuma harin,waxayna dagaalk u beddeleen mid dhuumaalaysi ah. Weli Al-Ittixaad Al-Islaam waxaa gacantooda ku jiray dhul iyo degmooyin dhawr ah sida **Ceel Waaq, Dhamaso, Ceel Caddo** iyo **Faxfax-Dhuun,** dagaalladuna waxay inta badan ka sii socdeen dhulka hawdka ah ee loo yaqaano **Diir Horo.** Ethiopia-aanku dhibaato aan yarayn ayay kala kulmeen dagaalka ay ku qaadeen Islaamiyiinta Soomaaliya ka soo fufayay. Taasi waxay hoos u dhigtay damacii Ethiopia hayay ee ahaa inay si fudud u faragelin karto Soomaaliya. Dagaalka Gedo wuxuu mideeyay islaamiyiinta Soomaalida ee kala joogay gobollada kala duwan ee dalka, waxaa Al-Ittixaadka Gedo u soo gurmaday dagaal-yahanno badan oo ka kala yimi magaalooyin badan sida **Muqdisho, Marka, Kismaayo, Boosaaso.** Dagaal-yahannada islaamiyiinta ee gurmadka ku yimid Gedo, kuwa magacoodu dheeraaday waxaa ka mid ahaa **Cumar dheere, Adam Xaashi Cayrow** oo reer Muqdisho ahaa.

Waxaa jiray ganacsato Al-Ittixaad taageera, kuwaas oo dhaaqaale fara badan ku baxshay dagaalka ay u arkayeen jihaadka ee Al-Ittixaad kaga jireen Gedo. Ganacsatadaasi qaarkood waxaa la dilay iyagoo aagagga dagaalka jooga. Taageerada dhaqaale ee Al-Ittixaad Soomaalida ka heli jireen waxaa safka hore kaga jiray qurbo-joogta Soomaalida oo taageerada u hayay Islaamiyiinta mar dagaalka kula jiray jabhadaha iyo qab-qablayaasha Soomaalida, marna la dirirayay Ethiopia-aanka iyo cawaankeeda (Xulafadeeda). Qurbo-joogtu lacagaha ay dibadda ka soo ururiyaan ka sokow, waxaa kaloo jirtay in xitaa rag

53-Xigasho Qoraalkii Fahad Yaasiin Somalitalk

dagaallama laga soo diray dibadda si ay uga qayb-qaataan dagaalka ay ugu yeereen jihaadka looga soo horjeeday "Cadowga Alle" iyo kuwa taabacsan. Ragga jihaadka u yimid qaarkood waxaa lagu dilay dagaalka, in badan oo qurbo-joogta ahaa oo dalka ku soo noqday si ay jihaadkaa uga qayb-qaataan waxay ku dhintay dagaalka, waxaana ka mid ahaa laba nin oo midkood **Xoosh** iyo **Saciid Max'ed Cabdulle Seeraar** oo labaduba reer Sweden ahaayeen, kuna dhintay dagaalkii Gedo. Taageerada ka immanaysay gudaha dalka ka sokow, waxaan qarsoonayn in Al-Ittixaad ay gurmad ciidan iyo taageero dhaqaaleba ka heli jireen Islaamiyiin Caalami ah. Ciidamada Ethiopia dagaalka Gedo waxay ku qabteen maxaabiis ajnebi ah oo ka tirsanaa Jabhada Guud ee Islaamiyiinta Caalamiga ah, waxaana maxaabiistaas ka mid ahaa **C/casiis Al-Marqin** oo u dhashay Sacuudi Caraabiya, waxaana jira warar sheegaya in markii dambe Al-Marqin iyo maxaabiis kale oo Sacuudiyaan ah lagu wareejiyay sirdoonka Sacuudiga, ka dib markii wada hadallo hoose dhexmareen sirdoonka Sacuudiga iyo kan Ethiopia. Waxaa la tuhunsan yahay in Ethiopia-aanku siidaynta raggaas ay ku beddesheen ballanqaadyo dhaqaale iyadoo Boqortooyada Sacuudiguna dhaqan celin ay u samaysay ka dib xubnahaas la siidaayey..

Al-Marqin waxaa horey loogu qabtay dagaalladii ka dhacay Luuq iyo Doolow, ka siidayntiisii xabsiga waxay sirdoonka Sacuudigu ninkaas ku tuhun sanaayeen in uu ka dambeeyay qarax ka dhacay goob ku taal caasimadda ah Riyaad[54] ee dalka Sacuudiga. Qaraxaas oo dhacay bishii November 2003[dii] waxaa ku dhintay17 qof. Waxaa kaloo lagu eedeyeyninkaas dhacdadii weerar ee **Khobar** ee Bishii May 2004[iii]ayna ku dhinteen 22 qof. Waxaa kale oo C/casiis Al-Marqin loo haystay in uu ku lug lahaa dilkii **Paul Johnson** oo ahaa khabiir Maraykan ah oo lagu dilay gudaha Sacuudiga.

Siyaasadda duminta oo loo adeegsaday baabi'inta Al-Ittixaad ayaa la mid ahayd tii horay loogu burburiyay kooxihii Islaamiyiinta ee ka horreeyay. Baabi'inta Al-Ittixaad waxaa qayb ahaan loo maray qaab qabiil oo loogu dhex dhuuntay, loona kala qaybiyay reer reer ama qabiil qabiil bulshadii taageeraysay Islaamiyiinta ee ku noolaa dhulka ay ka talinayeen. Inkasta oo Al-Ittixaad ciidan ahaan iyo siyaasad ahaan u burbureen, haddana waxaa jirtay in ay weli saamayn weyn ku lahaayeen si ballaaranna uga dhex-muuqdeen bulshada caadiga ah. Qaybihii Al-Ittixaad ee weli ku sii harsanaa degmooyin dhawr ah oo ay gacanta ku hayeen marka laga tago, waxaa jirtay in qaybo ka mid ah Islaamiyiintii dagaalka ku jiray ay doorteen in ay iskood uga baxaan dagaalka, oo ay

54. Wakaaladaha Wararka

noloshoodii caadiga ahayd ku laabtaan. Kooxaha dagaalka ka baxay waxay dib ugu soo noqdeen degaamadoodii hore, waxayna si caadi ah u dhexgaleen oo ku milmeen dadweynaha.

Sannadihii Qaran-jabku iyo dagaallada sokeeye dalka ka socdeen waxaa jiray in Islaamiyiintu sidoodaba ku xoogaysteen dhanka ganacsiga, dhaqaalaha dalka intiisa badani wuxuu ku jiray gacantooda. Waxay gacanta ku hayeen sharikaadka ganacsiga ee waaweyn sida Xawilaadaha, Isgaarsiinta iyo kuwa soo dejiya badeecooyinka daruuriga ah iyo qalabka kale. Waxay kaloo xoog uga muuqdeen gacan-ku-haynta adeegyo muhiim ah, sida Waxbarashada iyo Caafimaadka. Waxaa kale oo ay maamulaan hay'ado samafal oo wadani ah. Ganacsiga iyo Hay'adaha adeegyada bixiya ee ay maamulaan Islaamiyiintu waxay ilaa maanta yihiin kuwa ugu horumarka wanaagsan uguna hufan xagga maamulka.

Dadka qiimeeya istaraatijiiyadda iyo habkii loo fulliyay hawlgalladii ciidan ee Al-Ittixaad waxay sheegaan in ay khalad ahayd in Al-Ittixaad Al-Islaam ay isku dayaan in degmooyinka Luuq iyo Doolow ay xoog kaga difaacaan ciidamada Ethiopia. Waayo degmooyinkaas oo ku yaalla xuduudda labada dal, ciidamada Ethiopia-na si fudud u weerari karaan iyo awoodda labada ciidan oo aan isku dheelli tirnayn. Ciidamada Ethiopia cudud ahaan iyo qalab ahaanba aad ayay uga tabar sarreeyeen kuwa Al-Ittixaad. Sidaa daraadeed, faaqidayaasha arrimaha ciidamadu waxay ku doodaan in ay ahayd tallaabo ismiidaamin ah oo qar-iska-tuurnimo in dagaal-yahannada Al-Ittixaad ay jilibka u aastaan oo xoog ku difaacaan ciidan ka tiro iyo tayo badan, qalab ahaanna adeegsanaya hub culus iyo gaadiid dagaal oo taangiyo iyo diyaaradaba leh. Halka Islaamiyiintu qalabka ugu weyn ee ay hub ahaan u haysteen uu ahaa qoryaha lidka diyaradaha. Sida dad badani qabaan, waxaa habboonayd in Al-Ittixaad ay beddelaan xeeladda dagaalka una wajahaan cadowgooda si ka duwan nooca dagaal ee fool-ka-foolka ah. Mid ka mid ahaa dagaalyahanadii ka qayb galay dagaalkaas oo ka cudur dartay in magaciisa la shaaciyo ayaa qaba fikir kaa la mid ah:

"In Luuq ama Doolow loo difaaco si toos ah oo naf hurid ah, waxaa ka habboonaan lahayd in laga baxo oo meel kale oo istaraatiji ah lagula dagaalamo cadowga, si loo badbaadiyo nolosha dagaalyahanadda Al-Ittixaad Al-Islaam".

Guusha dagaalkii lagu jabiyayAl-Ittixaad ee Gedo ka dhacay waxaa sheegtay Ethiopia. Haddaba waxaa la isweydiin karaa, maxay dagaalkaas ka faa'iidday SNF oo ciidan ahaan dagaalka ku taageerayay Ethiopia-anka, waxa keliya ee ay ka faa'iidday dagaalkaas ayaa noqday in Ethiopia ay iyadu sheegato oo keligeed ku faanto guushii laga gaaray dagaalkii Gedo.

Gedo iyo jabkii ee Al-Ittixaad ka dib, ma sii waarin is-

xulafaysigii iyo saaxiibtinimadii u dhexaysay Ethiopia iyo SNF. Hoggaamiyihii SNF **Cumar Xaaji Massalle** ayaa ka xarig furtay gaashaanbuurtii Ethiopia, siyaasad ahaanna uga horyimid. Wuxuu si kedis ah ugu wareegay dhanka kale, isaga oo ku biiray koox siyaasiin ah oo gacan saar la leh waddamo loollan siyaasadeed iyo xurgufi kala dhaxayso Ethiopia, kuwaas oo ceebeeya fara-gelinta Ethiopia ku samayso arrimaha Soomaaliya. Xidhiidhka iyo saaxiibtinimada ka dhexaysay Ethiopia iyo hoggaamiyaha SNF ma ahayn mid gun fog oo sal adag ku fadhiyay. Balse wuxuu u muuqday mid isku danaysi ku dhisan oo labada dhinacba doonayeen in ay kaga gudbaan xaalad markaa taagnayd. Ethiopia waxay doonaysay in ay hesho garwadeen iyo xulafo ay ku yeelato gudaha dhulka ay kula dagaallamayso Islaamiyiinta Soomaaliyeed ee Al-Ittixaad iyo in ay kala goyso qabaa'ilka iyo Al-Ittixaad si ay u wiiqdo taageerada suurta galka ah ee Al-Ittixaad ka heli karaan qabaa'ilka ku noolaa degaamada ururku saldhigyada ku lahaa. Si taa loo garana waxaa loo baahnaa in la helo taageerada siyaasiyiinta qabaa'ilka ama madaxda jabhadaha ee degaamada Al- Ittixaadku ka hawlgalaan. Cumar Xaaji dhankiisa, muhimadda ugu weyn ee xidhiidhka Ethiopia uu la lahaa waxayahayd in uu garab ciidan ka helo Ethiopia, si Gedo looga saaro xoogagga Islaamiyiinta ee ka qabsaday kana taliya dhulkii qabiilkiisu degganaa isaga oo ku hamminayay in uu noqdo hoggaamiyaha siyaasadeed ee qabiilkiisa. Ninkani waxaa u muuqday in marka ciidamadda Ethiopia ay cagta mariyaan xoogaga Islaamiyiinta ee ka fal-galayay gobolka Gedo, in uu si sahlan isagu u noqon doono Amiirka ka taliya Gedo.

Sida caadada u ah xukuumadda Ethiopia marka ay is qabtaan madaxda jabhadaha iyo siyaasiyiinta Soomaalida ee ay hore saaxiibka u ahaayeen waxay si fudud u tuurtaa hoggaamiyahaas ka leexday, waxayna ku beddelataa mid kale oo ay isku reer ama isku degaan yihiin kii hore. Haddii siyaasigaa caasiyoobay sidaa ku tegi waayo taageerada uu ka haysto dadkiisa darteed, Ethiopia-aanku waxay isku dayaan in ay kala qaybiyaan dadka taageersan ninkaasi ama ay diyaarisato qabqable kale oo ka hoos dhasha kan fallaagooba, aakhirkana talada ayaa sidaa lagu weydaariyaa. Cumar Xaaji Masalle dariiqaas la jeexay ayaa isna la mariyay, sidaas ayaana aakhirkii looga takhalusay, kadib markii Ethiopia-aanku Gedo ka samaysteen saaxiib kale oo firfircoonoo, isku reerna ay yihiin hoggaamiyaha ay colloobeen.

Shir ay Ethiopia dalkeeda ku marti gelisay Soomaalida ayaa magaalada Sodare loogu qabatay hoggaamiyaasha Jabhadaha iyo siyaasiyiintii Soomaaliyeed ee waqtigaas siyaasadda ka dhex-muuqday. Janaraal Cumar Xaaji Masalle kuwaas ayuu ka mid ahaa kulanka loogu yeeray. Shirkaa waxaa lagu dhisay Gole (Isbahaysi) siyasadeed oo hooggaankiisa ay wada hayeen Afar Hoggaamiye Siyaasadeed. Cumar wuxuu

filaayay in Guddoonka Golahaas uu ka mid noqon doono, maadaama uu isu arkayay nin saaxiib dhow la ah Ethiopia, dhismaha golahanina uu yahay howl ay xukuumadda Ethiopia hindiseheeda lahayd, sidaa awgeedna isaga cad libaax laga siin doono hawl kasta oo Ethiopia qaybiso, balse markii odaga lagu dari waayay Guddoonka Golehii Siyaasadeed ee Soodare lagu dhisay, wuxuu is tusay in aan waxba u oollin Ethiopia xaggeeda. Sidaa darteed waxaa Janaraal Cumar Xaaji u muuqtay in ay daw tahay inuu hadda doondoono isbahaysi cusub oo uu siyaasad ahaan ku tiirsanaado, ama ugu yaraan uu isku dayo in heshiis ka raadiyo ururkii Al-Ittixaad ee ay hore u colloobeen.

Muddadii u dhaxaysay Dec. 1997- Jan. 1998[dii] waxaa socday wada xaajoodyo ku dhammaaday is-faham keenay heshiis bilow ah oo dhex maray SNF iyo Al-Ittixaad Al-Islaam, labada dhinac waxaa ay ku heshiiyeen qodobbo dhowr ah oo la sheegay in laga eegay danta iyo maslaxadda guud ee shacabka gobolka Gedo oo dhibaato naf iyo maalba lihi hore uga soo gaadhay dagaalladii qadhaadhaa ee muddada sannadaha ah gobolkaa ku dhexmaray Al-Ittixaad iyo SNF oo hiil iyo gaashaanba ay u ahaayeen ciidamada Ethiopia. Qodobaddii heshiiskaas la gaaray waxaa ka mid ahaa:

- Xabbad Joojin.
- Al-Ittixaad degmooyinka ay haystaan in loo daayo (Ceel Waaq, Dhamaso, Ceel Caado iyo degaanka Diir Horo).
- Is dhexgal nabadeed,
- Al-Ittixaad in ay si xor ah hubkooda u haysan karaan oo aan hubka-dhigis lagu samayn doonin.
- Dacaayadda labada dhinacba in ay reebban tahay,
- Al-Ittixaad dacwada (fidinta) diinta in ay si xor ah uga wadi karaan Gedo.

Bishii December 1997[dii] magaalada Qaahira ee dalka Masar waxaa lagu qabtay shir dib-u-shiisiineed oo dawladda Masar oo taageero ka haysata ururka Jaamacadda Carabta ay u qabatay Soomaalida. Shirkaasi laguma heshiin, waxaana ka baxay siyaasiintii u janjeeray Ethiopia, sida **Cabdillaahi Yuusuf** iyo **Janaraal Aadan Gabyow**. Labadan nin marki ay Qaahira ka soo dhoofeen waxay toos u yimaaddeen Addis Ababa. Ethiopia waxay quuddaraynaysay in Janaraal Cumar Xaaji Masalle oo shirkaasi ka qaybgalay, ayna u haysatay in uu iyada heshiis la yahay uu shirkaasi qaaddici doono, balse taasi ma dhicin. Waxaase ku nagaanshaha shirka ee Jananka isku khilaafay Jabhaddii SNF ee hoggaamiyaha u ahaa Janaraal Cumar. SNF laba qaybood ayay u kala

jabeen, qayb Janaraal Cumar taageersan iyo qayb ka soo horjeedda oo doonaysay in SNF shirka ka baxdo, sida Ethiopia jeceshahayna wax u dhacaan. Qaybta SNF ee Janaraalka ka go'ay waxay la ahayd in hoggaamiyahoodu galay khalad weyn oo siyaasi ah markii uu go'aansaday in uu taageero go'aamadii shirkii Qaahira. Waayo waxay taa u arkayeen mid ka caraysiinaysa xulafadooda Ethiopia oo iyadu doonaysay in shirkaasi fashilmo. Kala jabidda SNF waxay naruuro u ahayd culays badan oo saarraana ka fududaysay Al-Ittixaadkii ku sugnaa Gedo, waxaana tani soo dedejisay wada xaajood iyo heshiis dhexmara Al-Ittixaad iyo garabkii SNF ee uu Cumar Xaaji Masalle hoggaaminayay. Mudo gaaban ka dib heshiiskii SNF iyo Al-Ittixaad Islaam, waxaa si qorshaysan loo dilay Guddoomiye ku xigeenkii SNF, Dr. Cali Nuur oo la tuhunsan yahay in dilkiisa ay ka dambeeyeen xoogag SNF ka tirsnaa, balse gacan saar la lahaa Ethiopia oo iyadu ka caraysnayd heshiiska lala galay Al-Ittixaad.

Ethiopia-aanku waxay waagaas tababar u furtay dagaal-yahanno tiradoodu gaarayso 1200. Waxaa raggan loo diyaariyay mid ka mid ah labadii garab ee SNF u kala qaybsantay. Tababarka ka sokow, Ethiopia waxaa ay siisay ciidamadankaas hub iyo saanad xoog leh. Qaybtan SNF ee ay tageerto waxay ugu dambaytii u awood sheegteen garabkii Janaraal Cumar hoggaanka u hayay, ka dib markii dagaal dhexmay labada garab. Intaa wixii ka dambeeyay Janaraal Cumar Xaaji Masalle wuxuu ahaa Siyaasi aan awood lahayn oo dibadda ka jooga gobolkiisa.

Janaraal Cumar Xaaji oo ahaa ninkii Gedo soo geliyay Ethiopia, ayaa qoraal uu kasoo saaray Muqdisho bishii April 8dii 1999, wuxuu kaga cabanayay haysashada Ethiopia ee Gedo, taasi culays weyn kuma hayn Ethiopia, maadaama jabhado iyada taabacsan ay gobolka ku wareejisay, siyaabo kale oo ay danaheeda u fushan kartaana way garanaysay, iyadoo kooxaha Soomaaliya isku haya marba koox hor leh xidhiidh toos ah la unkaysay, hadba tii ay u aragto in ay danaheeda ku gaari karayso.

3-Al- QAACIDA IYO GEDO.

Ayman Al-Dawaahiri, Osama Bin Laden, Mohamed Catif.

Markuu dhammaaday dagaalkii gobollada W/ Bari ku dhexmaray Al-Ittixaad iyo SSDF, bishii Okt 1992dii waxaa la kala diray xoogaggii Al-Ittixaad ee dagaalka ka qayb galay. Dagaal-yahannada waxaa la faray in nin walba ama cutub kastaaba dib ugu laabto degaankii uu kolki hore ka yimid. Intii aan la kala fasixin xoogaggan, waxaa jirtay in laba tababare oo ajnebi ah ay weheliyeen ciidamada Al-Ittixaad ee la kala diray. Labadaa nin oo la kala odhan jiray Cumar Taajudiin iyo C/lla Al-Suudaani waxay raaceen dagaal-yahanda Al-Ittixaad ee u kicitimay dhanka Soomaali Galbeed iyo gudaha Killilka Shanaad ee Ethiopia ka taliso, ka dibna waxay u sii tallaabeen Gedo. Sidaa oo kale kolkii la kala diray xoogaggii Al-Ittixaad ee ku sugnaa mucaskarkii Marka, waxaa qaarkood u hayaameen Gedo, qaarna waxay galeen Muqdisho.

Xeryaha qaxootiga ee **Mombasa, Xagar dheer** iyo **Dhadhaab** ee Kenya waxaa degganaa qaxooti badan oo Soomaaliyeed, kuwaas oo ka cararay dagaallada sokeeye ee dalkooda ka socday. Marka dhinaca kale laga

eego, xeryahaas qaxootiga waxaa si xowli ah uga socday olole la xidhiidha baraarugga diinta. Dhallinyaro badan oo goobahaas ku noolaa ayaa kolkii dambe dib ugu noqday dalkooda, qaar badan oo ka mid ahi waxay ku biireen xoogagga Islaamiyiinta ee ku sugnaa gobollo kala duwan, siiba Imaarada Islaamiga ah ee Gedo.

Waxaa kale oo jiray in dhallinyaradaas ay hore u soo raaci jireen xubno kale oo dagaal-yahannada caalami ah ka tirsanaa (Al-Qaacida), kuwaas oo ka soo tallaabi jiray **Kiyunga** oo ku taal xuduudda Koonfureed ee u dhexaysa Kenya iyo Soomaaliya, waxay ku hakan jireen tuuladda Raas-kambooni ilaa ay gaaraan Beled-Xaawo iyo Luuq. Raggaasi qaarkood ayaa Soomaaliya ka soo geli jiray dhanka **Mandheera** oo ku taal xuduudda Waqooyi Bari ee Kenya. Luuq oo ahayd saldhigga ugu ballaaran ee Imaaradda Islaamiga Gedo waxaa ku sugnaa Islaamiyiin ka kala yimid dunida dacalladeeda kuwaas oo u kala dhashay dalal ay ka mid yihiin Turki, Sacuudi, Imaaraadka Carabta, Yemen, Suudaan , Marooko iyo dalal kale.

Kolkii ay xoogaysatay Imaaradda Gedo, 1995[tii] xubno muhiim ahaa oo ka tirsanaa Jihaadiyiinta Caalamiga ah ayaa u soo bandhigay maamulkii Islaamiyiinta ee Gedo ka unkamay manhajka Al-Qaacida, gaar ahaan qorshaha Al-Qaacida ugu talo gashay dhanka ciidamada iyo siyaasadda, Imaaradda Islaamiga ahayd ee ka jirtay Gedo waxay hoos harsanaysay dalladda guud ee Al-Ittixaad, sidaas darteed waxaa khasab ahayd in la war geliyo hoggaanka sare ee Al-Ittixaad, jawaabtii maamulayaashii Imaaraddu ka bixiyeen qorshaha Al-Qaacida waxay ahayd mid aan raalli gelin Al-Qaacida. Madaxdii Immaaradda Gedo waxay xubnaha Al-Qaacida mar kale xasuusiyeen go'aan hore Al-Ittixaad uga qaatay talo noocaan oo kale ah oo Al-Qaacida hore u soo jeedisay. Raggii Imaaradda Gedo hoggaaminayay waxay u sheegeen wakiillada Al-Qaacida, in ay doonayaan in laga taakuleeyo dhanka maaliyadda, maadaama dalku baaba'san yahay, xaalad adagina jirto. Waxaa kale oo ay si cad ugu sheegeen:

"Idin kuma wareejin karro hoggaanka Imaaradda Gedo, waayo waxaan ka tirsanahay oo hoos tagnaa, maamulkana la wadaagnaa Al-Ittixaad. Sidaa daraadeed, marna kama tallaabsan karno go'aankii Al-Itixaad ee sannadkii 1992[dii], ee hore ururku u diiday in aan idin hoos tango".

Al-Qaacida aad ayay uga caroodeen diidmada Imaaradda Gedo, taas oo ay u arkayeen mid hor istaagaysa is dhexgal labada dhinac dhexmara. Waxaase xaaladda qaboojiyay oo labada dhinac dhex-dhexaadiyay Cabdalla Al-Suudaani iyo rag kale oo ka tirsanaa Jihaadiyiinta Caalamiga ah, waxaana markii dambe la isku afgartay laba qodob oo kala ahaa:

- In Al-Qaacida baahida muhiimka ah ka taageerto Imaaradda

Islaamiga ah ee Gedo.

- In maamulka iyo hoggaaminta Imaaradda uu sidiisa ahaado loona daayo Al-Ittixaad.

Waxaa muuqatay in Al-Ittixaad Al-Islaam diiddanaayeen isku milanka iyagga iyo Al-Qaacida. Hasse ahaatee waxaa xoogaysanayay Koboca Jihaadiyiinta Soomaaliya ee u badnaa dhallinyarada iyagu doonayay in fursadaha jihaadka kor loo qaado, si hoos loogu dhigo dareenka ay qabeen qaar ka mid ah Islaamiyiinta Soomaaliya oo si uun u diiddanaa degdegna u arkayay in durbadiiba lagu milmo Al-Qaacida. Waqtigaa wixii ka dambeeyay Al-Qaacida qorshaheedii dib ayaa ula noqotay, waxayna u beddeshay in halkii xilliba 20 xubnood oo dagaal-yahannadooda ka tirsan ay u soo diraan Gedo, si ay uga qayb galaan jihaadka socday. Xubnahaas ayaa safka hore ee dagaalka meel adag ku lahaa, in badan oo ka mid ahina waxay ku shahiidi jireen goobaha dagaalka. Waxaa aad loo xusaa laba dhakhtar oo ka mid ahaa raggii ku geeriyooday dagaalladii Gedo, mid wuxuu ahaa nin dhallinyaro ah oo haystay dhalashada dalka Beljium, asal ahaan se ka soo jeeday Marooko iyo dhakhtar kale oo la oran jiray Abu Cabdalla oo ahaa Masri, kana soo dagaallamay Bosniya, aadna khibrad ugu lahaa dagaallada jihaadka, wuxuu ka mid ahaa xubnihii ku geeriyooday dagaalkii ka dhacay Doolow ee loo yaqaanay **Hilaac-weyne**

Inkasta oo hoggaanka Imaaradda Gedo diidanaa hannaanka Al-Qaacida, haddana waxaa jiray xubno iyaga ka tirsan oo si gooni ah ugu lammaanaa dagaal-yahannada Islaamiyiinta ee dalalka dibadda ka yimid. Rag uu ka mid ahaa **Ibraahim Xaaji Jaamac** oo islaamiyiintu ugu yeeri jireen "Al-Afqaani" ayaa si gaar ah ugu dhowaa mujaahidiinta dibadda ka yimid.

Waxayse xaaladdu adkaatay, wax walibana ay is beddeleen kolkii Islaamiyiinta Soomaalida dhexdooda ay ka dhasheen dhaqammo iyo fikrado qab-yaaladi ka dambayso. Dagaal-yahannadii dibadda ka yimid iyo weliba kuwii Soomaalida ahaa ee gobollada kale ayaa isaga baxay Gedo, ka dib markii hoggaamiyihii Islaamiyiinta Al-Ittixaad ee Gedo Sheekh Max'ed Xaaji Yuusuf uu si bareer ah u sheegay in dagaalka islaamiyiintu uu ka socdo dhulka qabiilka Marreexaan oo keli ah. Sidaas darteed ay habboon tahay in Marreexan dalkiisa xukumo, sidaana waxaa sannadkii 1998[dii] ku soo af-jarmay halgankii Al-Ittixaad ee ka socday Gedo, waxaana xirmay mucaskarradii ciidan ee ay ku lahaayeen gobolkaas. Waxaa kaloo arrintaas loo aaneeyaa ah in la soo af-jaro mucaskaradii Gedo doorka Al-Ittixaad Al-Islaam oo uu bedelay Al-Ictisaam iyo khilaafka figriga ah ee Salafiyiinta Soomaaliya.

CUTUBKA IV.

1- KALA DHAMBALANKII AL-ITTIXAAD.

MAXAA AL-ITTIXAAD KA KHALDAMAY?

Dareenka barraarugga Islaamiyiinta ee hanaqaaday Qarnigii ina dhaafay, ayaa ahaa mid marka kasta si weyn u sii kobcayay. Waxay Islaamiyiintu hiigsanayeen in Soomaaliya dowlad Islaami ah loo curiyo; waxaase muuqanayay kala aragti duwanaanta kooxahaas ku wada hammiyayey in dowlad Shareecada Islaamka dalka ku hoggaamiso la helo, waxaana caddayd in ay dhowr jiho kala qaadeen. Dardarta Islaamiyiinta ayaa ka soo unkantay xubno aqoonyahanno ah oo iyagu jiheynayay barnaamijyada baraarugga, kuwaas oo dareemayay kala daadsanaanta iyo habacsanaanta ka muuqata bulshada dunida Islaamka ee ka dhalatay fikradihii iyo faragelintii dawladihii gumeystayaashu ku sameeyeen waddamadii la qabsaday. Soomilada oo ka mid ahayd bulshooyinka la gumaystay, waxaa intaas u dheeraa iyadoo dhulkeeda la kala qayb-qaybiyey. Ma huraan ayey ahayd in dadka Soomaaliyeed la jaanqaadaan dabaysha isbeddelka Caalamka Islaamka ka socotay ee baraarugga diinta.

Silsiladda tariikhda socota ee Islaamiyiinta Soomaaliya waxaa doorkeedu aad u muuqday kolkuu si bareera ah **Sheekh Nuur Cali Colow** dadka u faray in ay si dhab ah ugu dhaqmaan Shareecada Islaamka lagana fogaado shirkiga. Waxaa ololahaas kaalmeeyey ururkii **Waxdada Waqooyiga, Jamciyaddii Al-Nahda** iyo **Tafsiirkii Sheekh Max'ed Macallin**. Curashadii Kacaanka 21[kii] Oktoobar 1969[kii] ee xukunka dalka kula wareegeen askartu dhaq-dhaqaaqii **Al-Ahli** ayaa tiirarka u adkeeyey baraarugga dacwada, waxaana la oran karaa cadaadiskii xoogga badnaa ee Kacaanku saaray Islaamiyiinta ayaa kordhiyay sare u kaca baraarugga Islaamka.

Ma noqon mid jirta midnimadii Islaamiyiintu ee dhalatay xilligii caddaadiska xukuumaddu jiray, waxayna Islaamiyiintu u kala dhambalmeen saddex qaybood: Al-Islaax oo raacsan lana fikir ah dhaq-dhaqaaqa Ikhwaanka, Jamaaca Islaamiya oo la aragti noqotay Salafiyiinta iyo Takfiirka. Waa sii socday kala jajabka ku dhacay Islaamiyiinta, oo koox waliba gaarkeeda ayey u sii kala jabaysay.

Sannadkii 1983[dii] waxaa midoobay Jamaaca Islaamiya iyo Waxdada, waxaana midowgaas ka dhashay **Al-Ittixaad Al-Islaam**, waxayna u ekeyd in ururkaasi qaadday toobiyaha Salafiga, ururkaas oo

waagaas noqday kan ugu ballaaran Islaamiyiinta Soomaaliya.

Hawlgallada fiday iyo horumarka ururkaas Al-Ittixaad Al-Islaam ee dhinacyada badan lahaa waxaa saldhig u ahaa doorka ay ku lahaayeen fidinta dacwada. Inkasta oo dacwadu u ahayd tiirka koowaad, haddana istaraatiijiyaddooda dhabta ahi waxay u biyo shubanaysay in Soomaaliya laga abuuro dowlad Islaami ah. Markuu dhacay Qaran Jabkii Soomaaliya soo food saaray Al-Ittixaad Al-Islaam waxaa ugu weynaa siyaasadihii soo food saaray ee ka horyimid Jabhadahada qabiilku ku caan baxeen, kuwaas oo raad ku yeeshay dhaq-dhaqaaqa Al-Ittixaad xilligii hanaqaadkooda. Tusaale ahaan waxaa kolkii hore aad ururku isugu khilaafsanaa habka loola dhaqmayo dowladdii Kacaanka ee uu hoggaaminayay Janaraal Max'ed Siyaad Barre oo Islaamiyiinta qaarkood mowqif fog ka taagnaayeen, tallaabooyin kaas ayaa abuuray in aanay isu soo dhowaan Kacaankii iyo Islaamiyiintu. Xaaladdu waxay aad isu beddeshay kolkii uu qarxay dagaalkii Waqooyiga Soomaaliya ku dhexmaray Jabhaddii SNM iyo dowladda Kacaanka ahayd dabayaaqadii Siddeetamaadka. Waloow qayb ka mid ahaa hoggaanka Al-Ittixaad soo jeediyeen in la taageero SNM, haddana ururku wuxuu go'aansaday inaan dagaalkaas ururku ka qaybqaadan. Halkaas ayaa laga arki karay sida afkaarta kooxaha Al-Ittixaad ku midoobay u kala duwanayd.

Bilowgii 1989, kolkii dhegaha dadka Soomaalidu maqleen Jabhad cusub (USC) oo mucaarad ku ah xukuumaddii Max'ed Siyaad Barre, waxaa durba soo baxay aragtida ah in Jabhaddaasi aanay ka macna duwanayn kuwii ka horeeyey ee qabiilka ku salaysnaa. Balse qaar ka mid ah xubnaha iyo madaxda Al-Ittixaad ayaa ku fekeray in la isku milo USC iyo Al-Ittixaad Al-Islaam, si ay isaga kaashadaan qaabkii awoodda looga tuuri lahaa nidaamka millariga ah ee Labaatanka Sano muddo ku dhow dalka ka talinayay. Xubnaha aan qarsan ee ka midka ahaa hoggaanka Al-Ittixaad, qabayna fekerkaas waxaa ka mid ahaa **Sheekh Cali Wajiis** iyo **Sheekh Xasan Calasow**. Raggan iyo xubanaha kale ee la dhacsanaa fikirka ah in USC iyo Al-Ittixaad la mideeyo ayaa si bareer ah u soo jeediyay in labada urur oo midaysan ay wajahaan burburinta dowladda Kacaanka ah. Arrimahaas oo aan siyaasad ahaan la fadhiisin ayaa xubnaha Al-Ittixaad qaarkood u arkeen arrin la mid ah "Liin iyo Caano" la isku darayo. Waxaa go'aankii hoggaanka ururku gaaray ka carooday, markii dambana ururka ka baxay wadaadka **Sheekh C/qaadir Gabayre** oo mar uu booqday dalka Kuweyt 1989[kii] halkaa ka sheegay in uu ka baxay Al-Ittixaadd uuna ku biiray USC.

Dowladdii millateriga ahayd waxaa la afgembiyay Jannaayo 1991, ka dib markii ay 21 sanno dalka maamulaysay, burburka dawladduwuxuu yimid xilli Islaamiyiintu ay ku jireen waayahoodii ugu horumarka wanaagsanaa. Hase ahaatee ururku markaa lama iman

istaraatiijiyad iyo qorshe cad oo ku aaddan waxa dhici kara marka dawladda la rido iyo nooca dowladeed ee ka dambayn doonta xukuumadda Kacaanka ahayd. Siday doontaba ha ahaatee, wax aan la fillayn ayaa dhacay, xaaladduna **"Ka Dar oo Dibi Dhal"** ayay noqotay, waxaa burburtay dowladdii Soomaaliya. Islaamiyiintii waxay u kala miirmeen qabiil qabiil, iyo bah-bah. Xubnihii qabiilka Hawiyaha ahaa waxay ku negaadeen Muqdisho, kuwii qabiilooyinka kale u dhashay, gaar ahaan Daaroodks iyo Isaaqu waxay u qaxeen gobollo Muqdisho ka baxsan, waxaana jiray tuhun durbadiiba soo shaac baxay oo sheegayey in islaamiyiintu ka soo jeedda beelaha Hawiye la dhacsanaayeen, afkaartay xanbaarsanayd Jabhaddii USC oo ahayd afkaarta qabiilka Hawiye, haddaba waxaa la is oran karay burburkii dawladdii Soomaaliyeed ma wuxuu ahaa bilowgii burburka Al-Ittixaad Al-Islaam?.

Al-Ittixaad Al-Islaam oo mar ahaa hal doorkii Islaamiyiinta Soomaaliya durba waxay noqdeen dad la akhrin karo ama bulshada laga sooci karo, halkay markii hore ka ahaayeen dad ku tirsan bulshada oo aan ka soocnayn. Hub ayey qaateen, gooni u bixid ayey sameeyeen. Walow ay jireen qayb iyaga ka mid ah oo ku dhegganaa in ay bulshada inteeda kale lala mid noqdo, kooxda sidaas ku doodaysay waxaa ka mid ahaa muftiga Sheekh C/qaadir Nuur Faarax oo ku taliyey 1991 xilli la qaban qaabinayey dagaalkii Araare in dagaal-yahannada Al-Ittixaad Al-Islaam laga raro Kismaayo, lana dejiyo Dhoobley si aan loogu milmin qabiilooyinkii dagaallamayay.

Al-Ittixaad Al-Islaam marka si hoose loo eego waxaa lagu hagayey (hoggaaminayey) istiraatiijiyad aan lahayn qorshe ku talagal dhow ah, waxayna Al-Ittixaad ahaayeen kuwo isla beddelaya jawiga siyaasadeed Soomaalida oo dagaalka sokeeye dhex dabbaalanaysay, mana muuqan xoog dibadeed oo Al-Ittixaad markaa ku tiirsanaayeen siyaasad ahaanna hagaya oo ay ka shidaal qaataan, waxaana dhibaato ku ahaa sidii ay u maarayn lahaayeen ugana mira dhalin lahaayeen guulaha ciidan ee ay gaareen oo aanay markaa xakamayn karayn.

Waxaa la hadal hayn jiray xilligii dowladii Max'ed Siyaad talinaysay in islaamiyiinta Soomaalidu taageero dhinac dhaqaale, siyasadeed iyo mid niyadeedba ka heli jireen waddamada Carbeed, gaar ahaan kuwa Khaliijka siiba boqortooyadda Sacuudiga, balse aakhirkii taageeradaasi meesha waa ka baxday kolkii dawladdii Soomaaliyeed burburtay bilowgii 1991[kii]. Wax qarsoon ma ahayn taageeradii bilowgii Islaamiyiintu ka heli jireen waddamada Carabta waqtigii Soomaaliya xukuumadda Kacaanka ahi ka talinaysay. Balse xilligii ay Soomaaliya dawladdeedu burburtay waxaa jirtay in dawladaha Khaliijka iyo kooxihii Salafiyiinta Carbeedba ay ku sii jeedeen dagaalkii gacanka oo in dhahooda iyo dareenkoodaba ka duway dhinaca Soomaaliya, una weeciyay

dhanka Ciraaq iyo Kuwayt oo Saddaam Xuseen dagaal ku qabsaday Kuwayt 02Agoosto 1990. Dawladaha Carbeed ee khaliijku badidoodu waxay la safteen Maraykanka iyo xulafada reer Galbeedka waxayna taageereen in xoog la adeegsado si Saddaam looga xoreeyo Kuweyt.

Wixii ka dambeeyay dagaalkii Araare Apr.1991 waxaa soo baxay khilaaf xoogaysan oo ka dhashay dagaalkaa la galay. Waxaase mar walba dabarka isku haya Al-Ittixaad uu ahaa mubaayaco (ballan) ururku galay, siiba mid xubnuhu la galeen Amiirkooda (hoggaamiyahooda) Al-Ittixaad Al-Islaam Sheekh Cali Warsame. Qoraa Max'ed Cumar oo ah mufakir Islaami ah inta badanna wax ka qora Xarakooyinka (Dhaq-dhaqaaqyada) Islaamiga ah ee Soomaaliya, ayaan weydiiyey waxa sababay in Al-Itixaad Al-Islaam ku kala qaybsamaan fekerka iyo toobiyaha hoggaaminta:-

" Siday ay ila tahay sababta burburka Al-Itixaad waxaa la oran karaa waa sida Cudur Sidaha (virus) oo kale. Sababtu waxaa weeye wax badan lama sii oddorosin ama lama saadaalin, caadifadda ayaa ka xoog badnayd daacadnimadda, aqoontana wax laguma salayn, xubno badan oo la qoranayey amaba ururka lagu soo biirinayey waa lagu khaldamay, amaba lama hubin. Waxaanse qabaa in ay jiraan sababo kale oo aad u fara badan oo iyaguna si weyn u soo dedejiyey burburka Al-Ittixaad. Waxaa ugu weyn in si xoog ah iyo qoriga caaraddiisa la yiri diinta iyo wadiiqadeeda toosan dib ha loogu soo celiyo, Al-Ittixaadna toobiyahaas isku hawlo. Ogoobeey Soomaalida Diinta Islaamka xoog laguma ogolaysiine, iyagaa si xor ah u qaatay ku dhaqankeeda."

Ma la inkiri karaa doorka Al-Itixaad Al-Islaam ee dacwada iyo baraarugga diinta?

" Maya. maya...Waa hubaa doorkoodaas muhiimka ahaa ee dhinaca dacwada. Laakiin burburkii ka dib wax badan ayaa isbeddelay, dowladdii Siyaad Barre waa ku tuman jirtay xuquuqahooda gaarka ah ee shacabka caadiga ah. Kama aragti fogayn in ay Al-Itixaad Al-Islaam mararka qaarkood u arkaan sidii dowladdii Kacaanka ahayd oo ku tumatay xuquuqdooda."

Sida dad badani xusaan Al-Ittixaad Al-Islaam waxay lahayd Kaadir aad u ballaaran. Haddaba see loo oran karaa istaraatiijiyad ma lahayn ururkaasi? ayaan weydiiyey Ustaad Max'ed Cumar

"Al-Ittixaad sina uguma jirrin gudaheeda hoggaan istaraatiijiyad leh oo lagu xisaabtami karay, waayo hadduu jiro hoggaan noocaas ah oo is cad u xisaabtamaya maba ay dhacdeen khaladaadkii Al-Itixaad Al-Islaam kufiyay."

Maxaa ugu weyn oo khaladaadka kufiyey Al-Ittixaad?

" Sideedaba waxaa caqabad weyn ahaa qodob ka mid ahaa Xeerka Al-Itixaad Al-Islaam oo qeexayay Jihaadka. Kolkaas ayaa waxaa soo baxday su'aal ahayd "ayaa lala jihaadayaa?". Ma cid kasta. . Ma Shuuciyiinta... Ma Cilmaaniyiinta..... Ma Gaalada.... Ma Soomaalida aan beecada (heshiiska) kula jirrin Amiirka Al-Itixaad? runtii ma aysan caddayn cidda sida dhabta ah loola

jihaadayo.'' ayuu ku jawwabay

Sida ku qeexan Xeerka Al-Ittixaad Al-Islaam oo laga soo dheegtay manhajka Salafiga waxaa ku cad kaalinta Jihaadka, waxaase jirta in Al-Ittixaad Al-Islaam hoggaankoodu aanu abid isku raacin in la qaado Jihaad, sidoo kale lama go'aamin goorta Jihaad la qaadayo iyo cidda lagu qaadayo. Golaha Shuurada ee Al-Ittixaad Al-Islaam marna kama wada hadlin arrinka Jihaadka. Inta badan hoggaanka Al-Itixaad wuxuu ku mashquulsanaa kor u qaadidda dacwada iyo barashada diinta Islaamka.

Dhismihii mucaskarrada (Xeryaha tababarka dagaal-yahannada) ee Al-Ittixaad ayaa iyaguna kaalin wayn ka qaatay khilaafka iyo hardanka ka dhexjiray ururka. mucaskarradaasi waxay saldhig awoodeed u noqdeen dagaal-yahannada Islaamiyiinta da'da yaraa kuwaas oo u kobcayay si aan la xakamayn karin, aakhirkiina Al-Ittixaad ka weeciyay tubraacoodii iyo barnaamijkoodii asaasiga ahaa ee ay kolkii hore ku jihaysnaayeen (dacwada). Waxaa soo baxay rag cusub oo dhalliyaro u badan oo Jihaad-doon ah isla markaana u hamuun qabay in ay mar un talada iyo hoggaanka ururka kala wareegaan odayaasha cullimada ah ee sida taxaddarka iyo qunyar-socodnimada leh wax u waday.

Saraakiisha ciidamada ee da'da yari waxaa la toosnaa in xoog ama awood (Jihaad) lagu dhaliyo dowlad Islaami ah. Hase ahaatee raggaasi uma ayan caddayn sida muuqatay waddada iyo xilliga la isticmaali doono awooddaas. Dowladdii Soomaaliya oo aan dhicin ayey guryaha dhexdooda si qarsoodi ah ugu tababaran jireen dagaal-yahannadaasi damaca weyn lahaa. Waxay dhab ahaan u aamin sanaayeen in khulafaadii (hoggaankii) Islaamka la soo celiyo, iyadoo lagu gaarayo Dacwad iyo Jihaad isku dhafan (Tandiin+Mucaskar+Dagaalyahano= Dagaalka aan dhamaadka iyo istaraatiijiyadda toona lahayn).

Sheekh C/laahi Diiriye Abtidoon ayaa wuxuu iftiiminayaa kala dhambalanka Al-Ittixaad Al-Islaam , wuxuuna yiri:-

'' Khilaafka ugu weyn ee Al-Ittixaad Al-Islaam soo wajahay ayaa ahaa mucaskaradda iyo dagaalka Soomaalida dhexdeeda lagu qaadayo. Macnaha jihaadka iyo cida lagu qaadayo.''

Sheekh C/laahi Dirriye wuxuu kaloo aad u dhaliilay dagaalka loogu yeerayo jihaadka ee dad muslim ah lagu qaadayo, wuxuuna yiri:-

'' Dagaal lagu qaado dad muslim ah oo la yiraahdo waa Jihaad, ma ahan Jihaad ee magac kale ayuu yeelanayaa.''

Sheekh C/laahi Diiriye oo sii abaarayey waxyaabihii burburiyey Al-Ittixaad Al-Islaam wuxuu yidhi:-

'' Xiligii hore Al-Ittixaad Al-Islaam dacwad ayey dadka ugu dhex jireen, haddii dacwadda laga gudbayo waxay ahayd in talo loo dhan yahay looga gudbo,

taladaas dacwadda looga gudbayaana ay noqoto mid Sharciga Islaamka waafaqsan.''

Odayada ruug caddaaga ah ee Islaamiyiinta hoggaanka u hayey waxaa u muuqday in dhallinyarada iyo askartu la wareegayaan awooddii iyo hoggaankii Al-Ittixaad. Waxayse isku maaweelinayeen in ay wax sixi karayaan amaba fursad loo helidoono oo wixii janjeersamay la toosin karo. Nasiib darro taasi ma dhicin oo gargaydaasi awood iyo fursad toona uma ayan helin in ay wax saxaan, isku daygoodiina fashil ayuu ku dhammaaday. Xaalka waxaa adkeeyay markii askar aan aqoon badan oo diineed lahayn ay dhexgaleen ĥawlihii socday ee hooggaanka ururka. Abuuritaankii mucaskarrada ayaa ahaa arrin aan la mahadin, waayo iyaga ayaa soo saarayay xoogga dagaalka, saldhig awoodeedna u ahaa askarta dagaal doonka ah ee degdegga ku caan baxay talada ururkana marooqsaday aakhirkii. Mar kasta oo dagaal dhaco Al-Ittixaad waa ay shirayeen, waana is khilaafayeen, waxaana soo baxayey aragtida ah awood ku hardanka ee xukundoonka iyo qabiilaysiga salka ku haysay. Si kastaba ha ahaatee burburka Al-Ittxaad waxaa loo badiyaa in ay sal u ahaayeen laba arrimood oo muhiim ah:

- Bisayl la'aanta siyaasadeed ee xarakada dhexdeeda ka jirtey
- Cadaadiska saamaynta iyo faragelinta lahaa ee dibedda uga imaanayey.

Waxaa kale oo burburka Al-Ittixaad door aad u muuqda ku lahaa saamaynta ay ururka dhexdiisa ku lahayd aragtida Xoraynta Dhulka Soomaalida ee maqan (Soomaali Galbeed ama Killilka Shanaad ee Soomaalidu ka degto Ethiopia), taas waxaa aad ugu lug lahaa rag door ah oo ka soo jeeday Soomaali Galbeed kuwaas oo siyaasadda ururka saamayn weyn ku dhex yeeshay. Fikraddaas waxay ahayd mid lagu kala qaybsan yahay, waayo dadka qaarkii ayaa arrintaas khalad siyaasadeed u arkayay. Balse waxay u muuqatay in aakhirkii fikirka Xoraynta Soomaali Galbeed la dabbaqay. Khalad dagaal oo caynkaas la mid ah waxaa galay dowladdii Kacaanka ahayd ee uu hoggaaminayay Max'ed Siyaad oo 1977-78 dagaal la gashay Ethiopia. Dooddii ahayd in aan mar kale la marin-habaabin ma ayan qancin kooxihii dhallinyarada u badnaa ee Al-Ittixaad ee dagaalka u hamuunta qabay. Al-Ittixaad waxaa kale oo raad ku yeeshay gooni isu-taaggii gobolladii Waqooyi ee Soomaliya, kuwaas oo siyaasiyiintoodu ay Burco kaga dhawaaqeen in ay ka go'een Jamhuuriyaddii Soomaaliya 1991, ayna yihiin Jamhuuriyad gaar u taagan. In badan oo ka mid ahaa xubnihii Al-Ittixaad ee ka soo jeeday Somaliland waxaa qaadday caadifadda iyo taageerada ay u hayeen gooni isu taagga gobolladoodu ku dhawaaqeen. Inkasta oo Somaliland bilowgii jaahwareer siyaasadeed iyo dagaallo sokeeye ay gashay intii u dhaxaysay 1992 ilaa

1996dii, waxa ay siyaasad ahaan istaagtay ayaa la odhan karaa wixii ka dambeeyay shirkii Boorame 03 May 1993 ee Max'ed Ibraahim Cigaal loo caleema saaray in uu noqdo madaxweynaha Somaliland.

Amiirka Guud ee Al-Ittixaad Al-Islaam Sheekh Cali Warsame oo isaga qudhiisu ka soo jeeday Waqooyiga waraysi uu siiyay Shabakadda Somaliatoday ayuu kaga hadlay waxyaabihii turunturreeyey Xarakada:-

''Al-Ittixaad wax yaabihii dumiyay waxaa kow ka ahaa Mucaskarrada iyo fekerka Takfiiriga ah ee ku dhexjirey ururka aadna ugu baahsanaa.''

Sheekh Cali Warsame waxyaabaha kale ee uu waraysigaa ku sheegay waxaa ka mid ahaa in dhammaan dagaalladii Xarakadu (Al-Ittixaad) gashay aanay ahayn kuwo qorshe iyo istiraatijiyad lahaa, sidoo kalena ma ahayn go'aan Golaha Shuuradu gaareen, waxyaabahaas oo dhammi waxay ahaayeen fowdadii sababta u noqotay markii dambe in Al-Ittixaad uu kufo, sida uu qiray hoggaamiyihii hore ee Al-Itixaad.

Sheekh Cali Warsame wuxuu kaloo yidhi,

''Mar kasta oo dhallinyarada Al-Ittixaad Al-Islaam meel ay ka dalooliyaan talada Xarakada, waxaannu annagu (odayaasha) isku dayeynay in aannu gufayno.''

Waraysigaas wuxuu kaloo Sheekh Cali Warsame sheegay in dhibaato ka qabsatay labo talo ta ay qaadanayaan; labadaas talo oo sidan Sheekhu u tilmaamay:

- In dhammaan dhallinyarada arrimahooda faraha aan ka qaadno, kolkaan ku guuldarraysannay in aan hoos keeno talada odayaasha (Shuurada).
- In aan Ilaalo (Waardiye) ka hayno dhallinyaradaas, si aysan ugu hooban in ay galaan qorshayaal kale iyo mashaakillo aan hadhow la sixi karin".

Waxaa kale oo burburka ururka saamayn iyana ku lahaa fikrado is hardinaya iyo loollan aragtiyeed ku dhex jiray, siiba fikradaha Salafiga iyo tan Ikhwaanul Muslimiinka.

Al-Ittixaad Al-Islaam waxaa ugu weynaa ee ka khaldamay ayaa ahaa in aan ururka loo dhigin saldhig adag, Tub raac (nidaam) iyo Qaab hoggaan dowladeed si looga gudbo habka Jabhadaynta iyo isbar-baryaaca. Si kastaba ha ahaatee Al-Ittixaad wuxuu gaaray heer uu noqday urur diimeedkii ugu awoodda badnaa, lahaana damac siyaasadeed doonayayna in uu hoggaamiyo Soomaaliya.

Dhaq-dhaqaaqaas Al-Ittixaad waa ku guul darraysay inuu ahaado mid dhidibo adag ku taagan, burburkiisana waxaa horseeday markii ururku yeelan waayay aragti iyo hoggaan siyaasdeed oo horumarsan gaarsiin

karayana ujeeddooyinkiisa. Waxa dadka siyaasadda ka faallooda qaarkood ay Al-Ittixaad ku masalaan in uu la mid ahaa noolaha la odhan jiray **Dino Sorus** oo la sheego in uu ku noolaan jiray Caalamkan malaayiin sano ka hor. Noolahaas ayaa dabar go'iisa loo aaneeyaa in madaxiisa iyo maskaxdiisuba ka yaraadeen jidhkiisa inta kale. Waxaa la sheegaa in garaadkiisu maamuli kari waayey qalfoofka weyn ee jidhka noolahaas, taas oo aakhirkii sabab u noqotay in uu dunidan ka dabar go'o.

Sheekh C/laahi Diiriye Abtidoon ayaa ka hadlaya kala dhambalankii ku dhacay Al-Ittixaad Al-Islaam,wuxuuna yiri:

"Dagaalkii June 1992dii ka dib waxaa-hoggaankii Al-Ittixaad Al-Islaam loo dhiibay Sheekh Max'ud Ciise, waxaana lagu heshiiyay in mucaskaradda oo dhan la baabi'iyo. In laga xayuubiyo jagooyinka ay Al-Ittixaad u hayaan xubnihii dhaabulay dagaalka iyo weliba xubnihii lagu magacaabay shirkii Bacaadweyn ee aan loo dhammayn''

Wuxuu kaloo ku daray Sheekh C/llaahi Diiriye in go'aammadii la isku raacay kulankii Jabuuti 1992dii aan midna laga fullin oo weli la sugayo fullintaas. Kolkaas ayaan weydiiyey muxuu Sheekh Max'ud Ciise u fullin waayey go'aammadii Al-Ittixaad Al-Islaam ee lagu gaaray kullankaas? wuxuu iigu jawaabay:-

" Waxay ila tahay waxyaabaha uu u fullin waayey inay ugu weynaayeen culaysyo la saaray oo ka immanayay xubno ay aad isugu dhowaayeen. Macnaha isku fiicnaayeen ama saxiib ka ahaayeen dhinaca fekerka ."

Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa ahaa kuwa bisayl ka helayay markasta oo ay khaldamaan, mana ah in khaladaadkooda keliya loo nisbeeyo maamul xumo ama qabiilaysi inuu salka ku hayo ee waxaa jiray oo muuqanyey ka weecasho Al-Ittixad Al-Islaam ka weecanayeen dhabaha Salafinimadda dhabta ah. waxaana loo sababeeya isku milanka aragtida Ikhwaanka iyo tan Salafiga ah oo is diidaya inay Al-Ittixaad ku dhaqmayeen.

Sheekh C/llaahi Diiriye ayaa sawir buuxda wuxuu ka bixinayaa kala tagii xubnihii muhiimka ahaa Al-Ittixaad Al-Islaam, wuxuu sheegay in bilowgii kala dhanbalanka Xarakada astaan u ahayd is naqdintii cullimada ka wada tirsanayd Al-Ittixaad oo afkaartoodii is khilaafaysay.

Waxaan weydiiyey Sheekh C/llaahi Abtidoon waqtiga la oran karay inay isaga iyo Al-Ittixaad kala xarag furteen oo kala dhaqaaqeen?

"Dabyaaqadii 1993dii ayaa waxaa Cajmaan oo ka tirsan Wadanka Imaaraadka Carabta noogu yimid Sheekh Max'ud Ciise iyo C/waaxid Xaashi waxay noo sheegeen in la xisaabtamayo. Waxaan u sheegnay inaanaan waxba ka qabin. Balse marka hore ay noo sheegaan waxay ka qabteen waxyaabihii la isku hayey ee xarakada dhexdeeda ahaa? Waxba waa sheegi waayeen ku saabsanaa waxyaabihii la isku khilaafsanaa. Keliya qorshahoodu wuxuu ahaa sida ka muuqatay inay

Imaaraadka oo keliya isbedel ku smeeyaan dhinaca maamulka Al-Ittixaad. Sheekh Yuusuf Aadam ayaa waxaa lagu bedelay Max'ed Bile oo aniga (Abtidoon) qaraabe dhow ila ahaa, waxaan u qaatay qadiyadaasi inay ahayd mid siyaasadeed. Mudo gaaban ka dib Sheekh Yuusuf Adam booskiisii ayaa lagu soo celiyey, lamana samayn wax isbedel ah oo kale oo ku saabsan sixitaanka Al-Ittixaad Al-Islaam gudaheeda ahaa oo aan u arkayey in xilligaas loo baahnaa. sidaas ayaan ku kala tagnay Al-Ittixaad. "

Si kaftan ah ayaan waxaan Sheekh C/llaahi Abtidoon u weydiiyey waxaa ka jira hadalo la isla dhexmaro oo sheega adiga iyo xubno kale oo aad isku beel tihiin inaad u janjeerteen dhinaca Gen. Max'ed Faarax Caydiid ?

" Waxaan kuu sheegayaa inaan weligay arag Caydiid, lana kulmin, waxaan sawiradiisa ka arki jiray Telefishanada iyo Wargaysyada. Waxaan intaas kuugu darayaa isku aragti ma aanaan ahayn aniga iyo isagu. Marka qofka sidaas sheegayaa waa qof aan aniga aqoon ii lahayn."

Waxaa xubno ka mid ahaa Golaha Shuurada ee Al-Ittixaad Al-Islaam sheegaan in hoggamiyihii Xarakadooda **Sheekh Cali Warsame** uu ahaa nin go'aan jilicsan oo isku hayn kari waayey xubnihii kala aragtida duwanaa ee Al-Ittixaad Al-Islaam. Waxa ugu weynaa oo ka khaldamay Xarakadaas Al-Ittixaad ayaa ahayd in ururka loo saldhigo nidaam iyo qaab hoggaan dowladeed, si looga gudbo qaabka Jabhadaynta ah. Iyadoo uu aad u korayey afkaarta kala qaybsanka hoggaanka Al-Ittixaad Al-Islaam. Khilaafaadkaas ayaa jilbaha u dhigay nayaayiradii dadka Soomaalida ahi u qabeen in la helo nidaam fadhiya oo qaab dowladeed u horseeda Soomaaliya. Is maqal la'aan, la boodo siyaasadeed oo aan aqoon ku salaysnayn, madax adayg dhalay in la fahmi kari waayo wax loo socday ee Al-Ittixaad Al-Islaam loo asaasay. Ayaa ka mid ahaa kala dhambalnkii Xarakadaas Islaamiga ahayd.

SALAFIYIINTU SOOMAALIDU HALKEE KU SINBIRIIRIXDEEN.

Salafiyiinta Soomaalida oo bilowgoodii la tilmaamo in uu horseede uahaa **Sheekh Nuur Cali Colow** oo dhaq-dhaqaaqa uu horkacayay dadka qaarkii ugu yeeri jireen Wahaabiyiin iyadoo loogu magac daray **Sheekh Max'ed Cabdiwahaab** oo u dhashay dalka Sacuudiga oo la rumaysan yahay in uu ahaa wadaadka nooleeyay fikirka Salafiyada kuna fidiyay aragtidiisa dalalka Khaliijka Carbeed.

Salafiyiinta Khaliijku waxay ku hoos noolaayeen dawlado ama boqortooyooyin dhisan oo ay dadku u arkayeen in ay oggol yihiin ku dhaqanka Shareecada Islaamka, waxase iyana jira

Salafiyiin kale oo ku dhaqnaa Waddamada Islaamka kuwaa oo iyana ku hoos noolaa xukuumado ay u arkayeen in ay yihiin Cilmaaniyiin (kuwo diinta iyo dawladnimada kala sooca). Tusaale ahaan Salafiyiinta Soomaalidu waxay aad u rumaysnaayeen in xukuumaddii Kacaanku ee hoggaaminayay Max'ed Siyaad Barre ahayd mid riddowday (Diinta dib uga laabatay) oo aan wax lagu darsan karin. Nidaamka caynkaas ah boqortooyada Sacuudigu ma aysan naqdin jirin ee waa ay dhiirri gelinayeen, waayo waxa ay u arkaysay dowladahaas kale kuwo cadaadis ku haya diinta Islaamka, balse waxa iyana jirtay in Sacuudigu aanu marna doonayn in uu dhiirrigeliyo nidaam xisbiyo ku salaysan ama mid taladu Shacabka ka timaaddo.

Salafiyiinta Soomaalidu waxay dhinaca qaadista toobiyaha Salafiga ku tiirsanaayeen wadaaddo caan ah oo aad loogu yaqaan Salafiga, waxaana ka mid ahaa **Sheekh Nasruldiin Al-Baani** oo reer Suuriya ah, **Sheekh Muqbil Bin Haaddi Al-Waadic** oo Yemen u dhashay iyo **Sheekh Rabiic Bini Haaddi Al-Madqali.** Qarnigii labaatanaad culimada aadka uga soo horjeeday in dadka islaamka ah la qaybiyo oo kooxo diimeed loo kala saaro waxaa horseed u ahaa wadaadka caanka ah ee aadka loogu qaddariyo dhanka Cilmiga Axaadiista Sheeekh Nasuldiin Al-Baani, wadaadkaas oo macallin ka ahaa Jaamacadda Islaamiga ee Madiina.

Al-Ittixaad waxay caqiido ahaan qaateen tan Salafiyada, xagga nidaamkana waxay hiigsanayeen Tandiimka Ikhwaan Muslimiinka, waana halka ay fikraduhu iska jiireen. Isku dhafka aragtiyaha Ikhwaanka iyo Salafiga ayaa Al-Ittixaad Al-Islaam uu ka dhashay. Ururkani waxaa uu dhashay kolkay midoobeen Jamaaca Islamiya iyo ururkii Waxdada. Ururradan ayaa dhaqanka Ikhwaanka u janjeeray markoodii hore intii aanay kolkii dambe u weecan dhanka Salafiga.

Dagaalkii Khaliijka ka dib waxay Salafiyiinta Soomaalidu u kala qaybsameen saddex kooxood oo ku kala aragti duwan dhanka siyaasadda iyo wadiiqada lagu dooranayo Salafiga dhabta ah, waxaana soo baxay Salafiya Jadiida, Salafiya Jihaadiya iyo Al-Ictisaam Bil Kitaab Wa Sunnah.

Wejiga cusub ee Salafiyiinta Soomaaliya wuxuu sii kordhinayey kala fogaanshahooda, qolo waliba dhankeeda waxay u xusul duubaysay kasbashada dhallinyarada niyadda iyo jacaylka badan u haysay sare u qaadidda magaca iyo sharafta diintooda, kuwaas oo had iyo jeerba ah xoogga dhabta ah ee lagu xisaabtamo. Waxaase marba marka ka dambaysa sii xoogaysanayay khilaafka fikradeed ee Salafiyiinta Soomaalida oo qoloba dhan wax u jiidanaysay. Waxay galeen tartan iyo xintan jaahwareer abuuray, waxayna badidoodu aad ugu mashq uuleen arrimo aan muhiim u ahayn danta guud ee Ummadda Soomaaliyeed oo waqtigaa xaalad adag iyo dagaal sokeeye ku dhex jirtay, waxayna xoogga

saareen waxyaabo aan duxi ka raacayn oo mirihii ka dhashayna ay noqdeen kala-tag iyo is-collaysi aakhirkii burburkooda horseeday. Xaalkaasi wuxuu niyad-jab ku abuurtay bulshadii sida xoogga badan u taageertay Islaamiyiinta. Qabyaaladda laf ahaanteeda iyo danaha qabiilka oo Islaamiyiinta mararka qaarkood jillaafaynayay ayaa ragaadiyay aadna u dabray himilooyinkii iyo horukacii laga dhowrayay Salafiyiinta Soomaalida.

SALAFIYA JADIID.

Dalka Sacuudiga waxaa ka soo baxay cullimmo waaweyn oo aad ugu xiran dhallinyarada, raggani waxay markii ugu horraysay aad uga horyimaadeen boqorkii Sacuudiga **Fahad Bin C/casiis** ka dib markii uu boqorku oggolaaday in ciidama Marayku soo degaan Sacuudiga si ay u difaacaan haddii **Saddaam Xuseen** soo weeraro ama haddii loo baahdo ay halkaasi uga duulaan **Ciraaq** oo berigaa xoog ku qabsatay **Kuweyt**. Cullimadu waxay ku doodeen in aan loo baahnay in Xarunta Islaamka (dalka Sacuudiga) gaalo la keeno. Culimadaas sidaas diiddanayd waxaa ka mid ahaa **Salmaan Bin Fahad Al-Cawda, Safar Al-Xawali, Cusaama Bin Laden** iyo **Caa'id Al Qarni.**

Marxaladdaas ka dib boqortooyada Sacuudigu waxay abuurtay cullimmo kale oo aad u dhego nugul amarradeeda. Cullimadani waxay kolkaa bandhigeen in aan la khilaafi karin u adeegaha labada Xaram (boqorka). Intii badnayd cullimadii diiddanayn in ciidamada Maraykanka la dejiyo ciidda(Dhulka) Sacuudiga waa la xirxiray.

Sheekh C/casiis Bin Baas ayaa wuxuu iftooday in Kuweyt ay adeegsan karto ciidama shisheeye si ay isaga difaacaan ama carrigooda uga saaraan qooqaaga **Saddaam Xuseen Al-Majiid**, waxaana hadalka wadaadkani noqday mid albaabka u fara in ciidamo shisheeye loo oggolaado gudaha Sacuudiga. Keenidda ciidamo Maraykan ah Waddamada Khaliijka Carbeed si Ciraaq looga saaro Kuweyt ayaa ahayd mas'alo adag oo khilaaf abuurtay. Buugga Against All Enemeis ee uu qoray **Richard A Clarke**, ayaa lagu xusay in Maraykanku dhib kala kulmay duullaankii Saddaam ku qabsaday Kuweyt. Richard A Clarke oo la socday wafti Sacuudiga tegay oo uu hoggaaminay Wasiirkii Difaaca Maraykanka ee xilligaas **Dick Cheney** wuxuu sheegay in Maraykanku doonayay waqtigaa in ay ka dhaadhiciyaan boqorkii Sacuudiga **Fahad Bin C/Casiis** in uu oggolaado in ciidamada Maraykanku ay degaan Sacuudiga si ay uga difaacaan Saddaam Xusseen oo kaabiga u saaran in uu qabsado ceelasha shidaalka ee dhanka Koonfureed ee Sacuudiga.

Richard A Clarke wuxuu sheegay in aanay Maraykanku waqtigaas wax aqoon ah u lahayn taliyaha sirdoonka Sacuudiga **Amiir Turki**

(boqorku adeer u ahaa). Amiirkani wuxuu ahaa ninka ka dambeeyey tababarro la siin jiray dagaal-yahannadii Carbeed (Mujaahidiin Al-Carab) ee loo carbiyay in ay Midowgii Soofiyetka ka saaraan Afgaanistaan. Dagaal-yahannadaas Carabta waxaa aasaasay madaxna u ahaa Sheekh Cabdalla Azaam oo u dhashay Falstiin balse ninkaas xagga maaliyadda, qalabka iyo abaabulka waxaa u qaabilsanaa Osaama Bin Laadin oo dhashay Sacuudiga, dibna ugu soo noqday dalkiisa 1989 kolkii uu dhammaaday dagaalkii Midowga Soofiyetka lagaga saaray Afgaanistaan. Osaama Bin Laden wuxuu noqday madaxa Mujaahidinta ka dagaallamay Afgaanistaan ka dib markii hoggaamiyahoodii Cabdalla Azam lagu dilay qarax baabuur Nov, 1989. Osaama Bin Laadin waxaa uu boqorka Sacuudiga Fhad Bin C/casiis u sheegay in isaga iyo raggiisu ay dalka Sacuudiga difaaci doonaan haddii **Saddaam Xuseen** ku soo duulo.

Richard A Clarke buuggiisa **Against All Enemeis** wuxuu ku caddeeyay in shirka Sacuudiyiinta iyo Maraykanku kaga doodeen arrinka keenista ciidamada Maraykanka oo ka dhacay **Jiddah** uu goobjoog u ahaa. Haddana waxaa goobtaas taallay buu yidhi dood kulul oo Afka Carabiga lagu wada haday. Waxaa laga hadlayey in aanay ciidamada Maraykanku mar hadday yimaaddaan Carriga Sacuudiga aanay abid ka laaban doonin. Boqorku inta uu walaalihihiisii madasha joogay eegay ayuu taladoodii dhegeystay. Hase ahaatee dood dheer ka dib ayaa Maraykanka iyo boqor Fahad waxay isla gaareen in ciidamada Maraykanku difaacaan boqortooyada Sacuudiga. *" Ciidamada Maraykanku*[55] *waxay Sacuudiga u imanayaan difaaca maamulka boqortooyada Sacuudiga."* Dick Cheney ayaa sidaa u sheegay Boqor Fahad.

Caalamka Islaamka waxaa ku soo kordhay magaca Salafiya Jadiid oo la jaanqaadayay rabitaanka Sacuudiga. Balse kooxaha diiddanaa in ciidamada Maraykanka la keeno Waddamada Khaliijka Carbeed waxay ka caroodeen in boqortooyada Sacuudiga oo masuul ka ah labada Masaajid ee barakaysan ay oggolaato in xooggag aan Islaam ahayn ay soo galaan dalkaas. Taas oo loo arkay in ay xitaa jebinayso heshiiskii lagu dhisay boqortooyada Sacuudiga oo uu asaaskeeda dhigay boqor **C/casiis C/raxmaan Aala Sacuud** hannaanka boqortooyada loo hagayana uu la dejiayay **Sheekh Max'ed C/wahaad,** waxaa la aamminsan yahay in boqortooyada Sacuudigu iyo Waddamada Khaliijku u isticmaaleen Salafiya Jadiid awood lagaga hortagayo Salafiyiinta aadka u saluugay nidaamka u ja-jabnaanta reer Galbeedka iyo siyaasadda ciidamada Maraykanka iyo Yurub lagu keenay Waddamada Carabta ee khaliijka ku yaal. Sida la sheego **Amiir Naa'if Bin C/casiis** ayaa qaabeeyey Salafiya Jadiid si loo dheelli tiro ama loo daciifiyo kooxaha Salafiyiinta ah ee diiddanaa xulafaysiga reer Galbeedka.

55-Buuga Against All Enemeis/ Richard A. Clarke

Waqtigii dagaalka lagula jiray Shuuciyadda ayaa waxaa jiray is-taageersi ka dhexeeyey Waddamada Islaamka iyo Maraykanka, gaar ahaan kuwa Khaliijka Carbeed oo si dhab ah dagaalka lagula jiro Shuuciyadda gacan weyn uga geystay. Hase yeeshe kolkii Maraykanka ay u muuqatay in Midowgii Soofiyetka uu ku riiqday dagaalkii Afganistaan ayuu si hoose u qaatay siyaasad ah in uu dagaal dahsoon ku qaado dhaq-dhaqaaqyadii islaamka oo uu u arkayey khatar ku soo wajahan. Kolkaas ayaa xafiiskii lagu magacaabi jiray **Xarunta Daraasaadka Istaraatiijiyadda** ee Sacuudiga oo uu madax ka ahaa **Mamduux Bin C/Casiis** waxaa loo adeegsaday kala furfuridda iyo burburinta Xarakooyinka Islaamiga ah iyo in weliba magaca laga xumeeyo oo bidco lagu sheego Xarakooyinkaas iyo Mufakariintii Islaamiga ahaa ee ay afkaartooda xambaarsanaayeen sida **Sayid Qudbi** iyo **Mawduudi.**

Salafiya Jadiid asal ahaanba waxay diiddan yihiin dhaq-dhaqaaqyada Islaamiga ah oo dhan, ururrada siyaasadda iyo kooxaysiga, waxay qabaan afkaarta ah in xoogga la saaro Dacwada iyada oo la yaraynayo Jihaadka, in si siman oo xigmad leh loo wajaho Jihaadka, isla markaana Shacabka la kaashado oo aan lala diririn. Kooxdani ma firfircoona ismana muujiyaan, keliya waxay naqdiyaan Salafiyiinta kale ee Jihaadka iyo Dacwada isku wada. Waxa ay aad ugu dheggan yihiin in hoggamiyaha dal. Ha la doorto ama boqor ha ahaadee uu yahay **Amiirul Muminiinka** dadkaas inuu xukumo, dadkana ay waajib ku tahay daacad u noqoshada hoggaamiyaha. Fikirka Salafiya Jadiid wuxuu ahaa in Xarakooyinka Islaamku dhammaantood bidco yihiin, waxayna ku soo arooriyaan kolka ay naqdinayaan adillooyinka ku soo aroora bidcada, aadna waxay ugu dheeraadaan oo ay qabaan in ay tahay waajib in loo hoggaansamo (la addeeco) Ummarada (madaxda ummadda) illaa ay la yimaaddaan Kufrinimo caddaan ah, kooxdani waxay ku doodaan in caqiidadoodu tahay tan Salafiga, manhajkooduna yahay midka Ikhwaanka.

SALAFIYA JADIID (SOMALIA).

Dalka Soomaaliya si aan wax badan ka duwanayn waddamada Gacanka Carbeed, waxaa jiray kooxo Salafiyiin ah oo aad ugu kala qaybsan xagga fikirka, hoggaanka iyo nidaamka lagu soconayo, khilaafkaas aragtiyeedkana wuxuu ahaa mid jiray ka hore iyo ka diba dhicitaankii xukuumaddii Kacaanka ahayd ee Soomaaliya, waxsaa jiray sidii aan hore u xusnay arrimo dhawr ah oo aad kooxuhu isugu qabteen markii dambana lagu kala qaybsamay, kala tagna keenay. Dagaalkii Khaliijka ee Jan 1991 ka dib, dhanka Soomalaya waxaa isa soo tarayey kooxda loo yaqaan Salafiya Jadiid Soomaaliya oo iyagu saluugsanaa xoogaysiga mucaskarrada Al-Ittixaad iyo dhallinyaradii ku tiirsanayd mucaskarrada ee Jihaadka abaabulay. Dagaalkii Araare ayaa daahfur u ahaa xoogga khilaafka iyo kala duwanaanshaha Salafiyiinta.

Salafiyiinta qaarkood ay dagaalkaas(Araare) ku tilmaameen khalad iyo mid fidno ah, halka dhinaca kalena u arkayeen Jihaad iyo Isdifaac toosan. Xilligaas wixii ka dambeeyay waxaa muuqday in qaar ka mid ah Al-Ittixaad Al-Islaam siyaasad ahaan iyo afkaar ahaanba u ruuqaansadeen dhanka afkaarta Salafiya Jadiid, taas oo horseed u ahayd asaaska Salafiyada cusub ee Soomaaliya.

Arrinta ayaa cirka isku shareertay kolkii hoggaanka dagaal-yahannadda Al-Ittixaad ee ku sugnaa gobollada W/Bari abaabuleen in xoogagga Al-Ittixaad ee mucaskarka **Marka** loo raro dhinaca goboladda Bari. Isku daygaas ayaa waxaa si dhamaystiran isu hortaagay xubno uu ugu muhiimsanaa **Sheekh C/llaahi Diiriye Abtidoon** oo isagu aragti ahaan qabay in aan la rarin dagaal-yahanadda Al-Ittixad Al-Islaam ee ku jiray mucaskarka Marka. Waxa kale wadaadku ka soo horjeeday dhammaan nooc kasta oo dagaal ah iyo mucaskarrada sii ballaaranaya ee sida xowliga ah u korayay.

Al-Ittixaad Al-Islaam dagaalkii W/Bari ka dib waxaa ku dhacay kala miiran salka ku hayey waxyaabihii ay ku kala duwanaayeen aragti ahaan. Xagaaggii 1992 shirkii ka dhacay Jabuuti ee looga arrisanayey arrimihii xilligaas taagnaa iyo khilaafka xoogaysanayay ee ururka u dhexeeyay. Waxaa jirtay in markaa madaxda ururka qaarkood ay soo jeediyeen in hoggaanka Al-Ittixaad loo dhiibo afhayeenkii ururka, wadaad lagu magacaabo **Sheekh Max'ed Cabdi Daahir,** balse sheeku waa ka cudur daartay in jagadaa qabto. Waayo isaga iyo ragga la aragtida ah waxaa u qarsoona gooni uga baxa Al-Ittixaad Al-Islaam.

Xaaladda dildillaaca Al-Ittixaad Al-Islaam iyada oo aan si dhab ah u bislaan ayaa Soomaaliya waxaa soo galay ciidamada Maraykanka oo qayb ka ahaa. hawlgalkii"Rajo soo celinta", waxaana jiray go'aan guud oo uu qaatay Al-Ittixaad kaas oo ahaa in dhammaan dagaal-yahannada

Xarakadda la kala diro, waxaana la qaaday tallaabooyin doonayo in lagu burburinayo mucaskarrada Al-Ittixaad. Balse waxaa jiray unugyo ka tirsan Al-Ittixaad Al-Islaam oo ayagu ka horyimid qorshaha kala diridda ciidamada Al-Ittixaad iyo burburinta xeryaha tababarrada (mucaskarrada) ciidamada. Unugyadani markii dambe waxay qayb ka qaateen dagaalkii lagaga soo horjeeday Maraykanka & Unisom.

1994[tii] kullan aan caadi ahayn oo xubno muhiimka ah Al-Ittixaad Al-Islaam ka tirsan ay ku yeeshaan magaaladda Cajmaan ee Isutaga Imaaraadka Carabta(UAE) waxaa ka soo baxay weecashada Salafiya Jadiid ay kaga goosteen toobiyaha Al-Ittixaad, waxa dhalatay Salafiya Jadiid Soomaaliya, waxay kooxdani u nooc ekayd Salafiya Jadiidka Caalamka Islamka kale, kuwaas oo diiddanaa abuuritaanka dhaq-dhaqaaqyo Islaami ah iyo Ururo siyaasadeed oo dhan. Salafiyaadaan cusub waxaa caynaanka u hayay rag isku hayb ah oo ay ka mid ahaayeen **Dr. Axmed Daahir Aweys, Dr. Cismaan Macallin Max'ud, Cumar Cali Lugey**. Raagani ayaa xilligii ay doonaayeen in ay u bayraan dhinaca Salafiya Jadiid waxay muxaadarooyin ay qabteen aad ugu naqdiyeen (dhaliileen) dagaalkii Al-Ittixaad la gashay SSDF. Dr. Cismaan Maccalin wuxuu qoray bilowgii Sagaashamaadkii buuggiisii loogu magac daray **Mowqif Al-Muslim Min Al Tila,** macnaha buuggaas ayaa ahaa naqdin dagaaladii Al-Ittixaad gashay.

Salafiya Jadiid Soomaalidu ma lahan hoggaamiye gaar ah oo la yaqaan sida ururrada kale ee Islaamiyiinta, balse waa kudlad (unug) jirta oo door ku leh Islaamiyiinta, xubnahana ugu caansan Salafiya Cusub ee Soomaalida waxaa ka mid ah Sheekh **C/qaadir Cukaash, Dr. Axmed Daahir Aweys, Dr. Axmed Caaddil, Dr. C/laahi Diiriye Abtidoon, Dr. Cismaan Luugay, Sheekh Axmed Gaab, Sheekh Xasan Xabeeb, Dr. Sheekh Axmed Iimaan, Sheekh C/kariim Xaashi iyo Sheekh C/laahi Xasan Berberaawi.** Kooxdani waxay aad ugu celceliyaan in ay aamminsan yihiin in aan wax cunfi iyo dagaal la gelin, waxay xoogga saaraan ballaarinta Waxbarashada iyo iyo Dhisid Caqiidada.

Salafiya Jadiid waxaa dad badani ku tilmaamaan in yihiin koox shir degdeg ah gasha kolka arrimo ka soo cusboonaadaan Soomaaliya. Waxay leeyihiin hoggaan qarsoon, waxaana inta badan hoggaamiya qofka ugu aqoonta badan. Qofka khilaafa fekradahooda waxay si toos ah ugu yidhaahdaan "Nagama mid ahan", waana "Bidco", halka Al-Ittixaad iyo firqooyinka kale ee Islaamiyiintu yara wax asturaan.

Ragga u dhuun daloola arrimaha dhaq-dhaqaaqyada islaamiyiinta qaarkood waxay tilmaamaan in Salafiya Jadiid ay xiriir la leeyihiin sirdoonka Sacuudiga. Dooddaasi waxay tilmaamaysaa in dawladda Sacuudigu ay Salafiya Jadiid Soomaaliya dhaqaale iyo taaageera kaleba

ku baritaarto oo ay maalgeliso howlaha samafalka iyo arrimaha bulshada ee Salafiyada Cusubi gacanta ku hayaan kana fulliyaan gudaha Soomaaliya. Waxaase jirta oo arrin dad badi ogyahay ah xiriir soo jireen ahaa oo waqtiyo badan u dhexeeyay sirdoonka boqortooyada Sacuudiga iyo Islaamiyiinta Soomaalida qaarkood. Waxaa laga war-hayay in sannadihii Toddobaatameeyadii ilaa iyo burbrurkii dowladdii Max'ed Siyaad Barre ay jireen xubno muhiim ah oo Islaamiyiinta ka mid ah oo mushaharooyin ka qaadan jiray Wasaaradda Arrimaha Gudaha Sacuudiga, waxaa iyana jiray qoraallo laga helay dhanka ciidamada nabadsugidda Soomaaliyeed ee loo yaqaannay (NSS), qoraalladaas oo tixraacayayay marag fur ay bixiyeen xubno Islaamiyiinta ka tirsanaa oo ay qabteen NSS-tu. Sida qoraalladu caddaynayeen ragga la xiray ee Islaamiyiinta Soomaaliya ka tirsanaa waxay sheegeen in xubno Islaamiyiinta ka mid ahi ay la shaqaynayeen Qunsuliyaddii Sacuudigu ku lahaa lahaa Muqdish iyo in ay lacag ka heli jirreen Wasaaradda Arrimaha Gudaha ee Sacuudiga.

Sheekh Cali Warsame oo mar ahaa Amirkii Guud ee Al-Ittixaad wuxuu sheegay in kooxda Salafyada Cusub (Salafiya Jadiid) ay dhibaato ku soo kordhiyeen Xarakada Al-Ittixaad Al-Islaam ee uu hoggaankeeda hayey, wuxuuna yiri:-

"Waxaa dhibaato weyn nagu hayey waxa loo yaqaan Al-Salafiya Al-Jadiid, waxayna nagu eedaynayeen in aanaan fullin afkaartii Salafiyada. Dhibkaas waxaa noo keenay haddaan nahay Al-Ittixaad Al-Islaam waxay ahayd iyagoo Salafiya Jadiid arkayey (aamminsanaa) sida Sheekh Safar Al-Xawaali iyo Salmaan Al-Cawdah oo orannaya ma jiraan waxa loo yidhaahdo nadaam ama tandiim, waana xaaraan in la is kooxa kooxaysto."

Sheekh C/laahi Diiriye Abtidoon ayaa gebi ahaanba wuxuu naqdiyey magaca Salafiya Jadiid waxa loogu yeero wuxxuna yiri:-

" Erayga Salafiya macna ahaan luqadda Carabiga waa wax hore, sidoo kale erayga Jadiid waa wax cusub. luqad ahaan ma ahan wax is raaci kara Salafiya Jadiid. Waxaa eray bixintan la oran karaa waa dhaleecayn oo keliya, sidaas darteed ayaanu magacani diin ahaan iyo luqad Carabi ahaanba isu raaci karin. Cid ula baxday ma jirin iyo cid la baxdayba."

Salafiya Al-Jadiid waxaa aad loogu ammaanaa kaalinta ay ka qaataan dhinaca Waxbarashada iyo Arrimaha Bulshada. Waxaa jira hay'ado samafal oo waddamada Khaliijka (Gacanka) Carbeed laga leeyahay oo dhaqaale ku bixiya hawlaha Samafalka ee Salafiyada Cusub ee Soomaaliya ka fulliyaan. Kuwa la tilmaamo waxaa ka mid yihiin **Daarul Bir** oo Dubai laga leeyahay iyo **Axyaa Turaasul Islaam** oo Kuweyt ka jirta.

Ustaad Max'ed Cumar oo ah aqoon yahan islaami ah oo aan wax ka

weydiiyay aragtida iyo waxay tiigsanayaan Salafiya Jadiid ayaa ku jawaabay,

" Aniga gaar ahaan waxay ila tahay Salafiya Jadiid inay yihiin dad doonaya Dowlad Islaam ah oo lagu hoos noolaado, beecana lala geli karo."

Dadka dhaliila Salafiya Jadiid waxay sheegaan in qab-yaaladdu aad uga dhex-muuqato kooxdan, waxaa kale oo ay intaas ku kordhiyaan in ragga horseedka u ah kooxdani ay yihiin kuwii hore horseedka uga ahaa burburka iyo khilaafka, qabyaaladdana ka dhex abuuray Al-Ittixaad Al-Islaam. Salafiya Jadiid waxaa u badnaa ragga ka soo jeeda sida la sheego qabiilka Hawiyaha oo Daroodka ku loollamayay dhanka hoggaaminta Islaamiyiinta.

Al-ICTISAAM BIL KITAABA WA' SUNNAH.

Kala dhambalankii kooxaha Salafiyiinta oo dhinacyo kala duwan u kala guulmay wuxuu horseeday dil-dillaacii asiibay Al-Ittixaad aakhirkiina ururkaas burburiyay. Kooxo muhiim u ahaa jiritaanka Al-Ittixaad ayaa u leexday dhinaca Salafiya Jadiid kuwaas oo inta badan khilaafkoodu ku salaysnaa awood-ku-hardan iyo ku deg-degga go'aanno aan laga fiirsan oo aan qorshe fog lahayn.

July 1996 ayaa kulan ka dhacay **Laascaanood** waxaa isugu yimid xubno ka mid ahaa hoggaanka **Al-Ittixaad Al-Islaam** ee aan u janjeersan dhinaca Salafiya Jadiid iyo koox horay uga baxday Al-Ittixaad Al-Islaam sannadkii 1984, lana yirahaado **Tajamac Islaam** (gobollada Waqooyi ka hanaqaaday) oo uu horjooge u ahaa C/qaadir Xaaji Jaamac, qaar ka mid ahaa Waxdada Waqooyiga iyo xubno madax bannaan. Dood dheer iyo falanqayn xaaladda guud ee Salafiyiinta ka dib waxaa Laascaanood lagu dhidbay **Al-Ictisaam Bil Kitaabi Wa Sunnah** (oo macnaheedu yahay 'Wada qabsiga kitaabka iyo sunnaha'). Kooxdan la baxday Al-Ictisaam ayaa ahayd urur cusub oo aan sidaa u shaac bixin, balse dadka qaarkii ula muuqatay "Shaar beddelashadii' Al-Itixaad Al-Islaam.

Al-Ictisaam waa ka aragti duwanaadeen Al-Ittixaad Al-Islaam, waxaana muuqatay in ragga ururkan asaasay ay badankoodu hore uga mid ahaayeen xubnihii saldhigga u ahaa baraarugga dacwada ee ka tirsanaan jiray dhaq-dhaqaaqii **Al-Ahli** amaba kuwii kale ee **Jamaaca Islamiya** iyo **Al-Islaax.**

Mid ka mid ah bud-dhigayaasha Al-Ictisaam oo ka warramay xaaladdu sidii ay ahayd kolkii la amaamudayey ururkan iyo warar sheegay in aan qaybihii Al-Ittixaad u wada gudboonayn talada, goobjoogna aanay ka wada ahayn shirka laascaanood ee Al-Ictisaam lagu dhidbay. (AXC) wuxuu yidhi:-

"Duruufta ayaa keentay in horay loo tallaabsado, si marwalba loogu taagnaado jidka salafiga saxiixa ah, lama dhaafaan ayeyna noqotay in la sameeyo dardargelinta dacwada. Ma qabo in shirkaa aan loo dhammayn...waxaa goobjoog ahaa intii badnayd hoggaanka Al-Ittixaad, raalli ayeyna ka wada ahaayeen dib isu habayntaas. Waxaan ku casunnay xataa hoggaanka Imaaradda Islaamiga ee Gedo. Nasiib darro halkaas Ethiopianku waxay ku soo duuleen usbuucyo ka dib kulankii oo noo socda."

Su'aalo kale oo aan weydiinay waxaa ka mid ahaa:- dhab ahaan yaa lagala xiriirayey Gedo oo u muuqanaysay in ay Al-Ittixaad Al-Islaam ka madaxbannaan tahay?

*" Sideedaba dow ma ahan in la raadiyo waxyaabo aan macna soo kordhinayn. Gedo waxay ka mid ahayd meelaha Al-Ittixaad maamulayay. Waannu la xiriiri jirnay **Sheekh Max'ed Xaaji Yuusuf** oo dhinacaas oday ka ahaa, waxaanuna kula talin jirnay in aan dagaal la gelin "*

Dagaalka Gedo Al-Ittxaad Al-Islaam ee 1996 ma ka warhayseen?

"Sida dadka xog-ogaalka ahi la socdaan hoggaanka Al-Ittixaad waligood ma iclaamin (kuma dhawaaqin) dagaal. Sidaas darteed Al-Itixaad Al-Islaam ma ahayn midka bilaabay dagaalkaas Gedo ka dhacay, Ethiopia-nka ayaa nagu soo duulay oo dalkayagii qabsaday."

Manhajka Al-Ictisaam ma noqon mid qarsoodi ah ee waxaa la daabacay qoraal kooban oo ka hadlaya istaraatijiyadda Al-Ictisaam iyo waddada cusub ee ay qaadayaan hoggaanka Al-Ictisaam, waxaana saldhig u ahaa 'dacwada' iyo 'faafinta' manhajka saxda ah ee Salafiga oo dhammaystiran. Hal ku dheggodu waxaa uu cuskanaa *"Al-Walaa Wal Baraa"* oo ah *"In Alle cid aan ahayn aan loo habran, Ilaahay keliya cibaadada loo badhaxtiro, Ciddii ilaahay khilaafsanna la naco, mashruucyadooda iyo howlahooda oo aan la yeelin iyo in aan xukunka lagu raadin dagaal iyo qoriga caaraddiisaiyo mucaskarrada (xeryaha tababarka ciidamada) meesha laga saaro".*

Al-Ictisaam waxay culayska saareen abuuris dhaqaale si awoodaha iman kara loola xisaabtamo, waxna loola qaybsado. Waxay kaloo dhinaca jihaadka ku soo ururiyeen in uu guda ballaaran yahay. Inta aan cid dagaal lala gelin bal in la isweydiiyo ma bannaan tahay in muslimiintu dhexdooda ka dagaallamaan? Waxa ay hoggaanka cusub ee Al-Ictisaam si bareera ah u sheegeen in aanu jihaadku u baahnayn is-miidaamin ama qar-iska-xoornimo, ee ay lagama maarmaan tahay in la helo qorshe iyo yool la higsanayo inta aan la qaadin jihaadka.

Sheekh C/naasir Xaaji Axmed "Farey" mar uu qiimayn ku samaysameeyay xaaladda Jihaadka ee Soomaalida wuxuu dadka Soomaaliyeed ee Islaamka ah u qaybiyey Saddex qolo marka laga eego aragtida ay Jihaadka ka qabaan.

- Qayb diidda Jihaadka, oo ku andacoota in aan loo baahnayn jihaad, kuna sababeeya in uu ka hor imanayo wada noolaanshaha bulshada caśriga ah ee Caalamka, Ilbaxnimada iyo Xeerarka salka u ah Qaramadda Midoobay (United Nations).
- Qayb si jar-iska-xoornimo ah oo aan hubsiimo lahayn meel kasta kula dul dhacda Jihaad, mararka qaarkoodna dagaallo ka ridda meelo aan istaahilin.
- Qayb kale oo aamminsan in Jihaadku leeyahay Shuruudo weyn iyadoo la odhanayo yaa lala Jihaadayaa? dadka istaahila in lala Jihaado waa kewee?

Al-Ictisaam wuxuu markii horeba ahaa ururka ka dhashay kala taggii iyo burburkii urur weynihii Al-Ittixaad, ragga unkayna in badan oo ka mid ah waxay ahaayeen aragti ahaan kuwo aan midaysnayn. Waxaa la saadaalin karay in ururkan cusubi aanu isna ka badbaadi doonin khilaaf iyo kala aragti duwanaan.

Si loo dardar geliyo afkaarta iyo dhaq-dhaqaaqa ururkan waxaa loo ballamay in shirweyne lagu qabto Muqdisho 1997. Hase ahaate kulankaas ayaa sababay in Al-Ictisam kala qaybsamo, waxyaabihii la isku qabtay ee salka u noqday khilaafka dhacay waxaa ugu horreeyay doorka Jihaadka oo qolo waliba sida ay jeclayd u macnaysay. Inta badan hoggaanka Al-Ictisaam oo ka soo jeeday maqaawiirtii ama hoggaankii Al-Ittixaad ayaa qabay in Jihaadka si miyir ah loo abbaaro iyadoo la hubinayo cidda lala Jihaadayo oo istaahisha in lagu qaado. Halka qolo kale ayba taagnayd in ciddii jihaad ka hadasha aanay ka mid ahayn Xarakada Ictisaam. Kolkii uu soo gabagaboobay kulankii Muqdisho waxaa la filayey in xiritaanka shirka uu **C/laahi Warsame Bulaale** oo ahaa Madaxa Ictisaam Muqdisho akhriyo bayaanka shirka ururka, balse ma aanu jeedin bayaankii laga dhowrayey in uu goobtaas ka akhriyo. Muddo yar ka dib waxaa Muqdisho soo gaaray **Axmed Max'uud Saleebaan** oo ka socday guddiga sare ee Al-Ictisaam isaga ayaana bayaankii u akhriyey xubnihii shirka ee Al-Ictisaam. Muqdisho ayaa ahayd halka uu ugu awoodda badnaa Al-Ictisaam, waana goobta uu ka billowday kala qaybsankii Al-Ictisaam, waxayna u qaybsameen:

- Xubno si bareer ah uga horyimid afkaarta Al-Ictisaam oo u badnaa dhallinyarada.
- Xubno iska aammusay, nidaamka wax ku socdaanna saluugsanaa.

- Xubno oggolaaday oo taabacay manhajka Al-Ictisaam, kuwan oo u badnaa ganacsatada iyo odayaashii baraarugga dacwada muddada dheer ku soo jirey.

Al-Ictisaam waxay ku guulaysteen in ay si dhaqso ah u hakiyaan dhammaan mucaskarradii taabacsanaa ee Jihaadka ku jiray sida kuwii ku yiil Gedo iyo Muqdisho. Hase ahaattee waxaa si badheedh ah u diiday in la hakiyo Jihaadka Al-Ittixaad Soomaali Galbeed oo ka mid ahaa kooxaha ku midoobay Al-Ictisaam, dagaal-yahannadaas oo dagaal kula jiray ciidamada dawladda Ethiopia. Bartamihii 1997[dii] ayaa afhayeen u hadlay Al-Ittixaad Soomaali Galbeed wuxuu xaqiijiyey in dagaalka ay ku hayaan Ethiopia ay ku wehliyaan Al-Ittixaad Al-Islaam Soomaaliya. Hadalkaas[56] ayaa waxaa beeniyay **Sheekh Max'ud Ciise** oo ka mid ah xubnaha ugu muhiimsan Al-Ictisaam. Si uu Al-ictisaam Bil Kitaaba Wa' Sunnah uga fogeeyo ku lug lahaanshaha dagaalkaas ka socda gudaha Ethiopia, wuxuu sheekhu xusay in dagaal-yahannada Al-Ittixaad ee ka dagaallamaya Ethiopia ay yihiin kuwo gaar u ah Killilka Shanaad, waxaa isna ka horyimid dalabka Al-Ictisaam oo diiday in la hakiyo Jihaadka **Sheekh Xasan C/laahi (Xasan Turki)** oo madax u ahaa mucaskarka Raas Kambooni, wuxuuna sheegay in aanay daw ahayn in uu hubkiisa dhigo oo uu kala diro ciidamadiisa Jihaadka u darban.

Al-Ictisaam waxay u ekaayeen kuwo aad garabka u saaray dhinaca Salafiya Jadiid, waxayna u sii durkayeen aragtida ah inaan Jihaad la qaadin iyada oon la hubin cidda lala Jihaadayo, waxaa kale oo ay u muuqanayeen in ay aragti ahaan kasoo yara dhowaanayaan halkii ay markii hore ka taagnaayeen hoggaamiyaasha siyaasadda Soomaalida, iyaga oo kolkii hore qaatay mowqif ah in aan waxba lagu darsan oo aan lala macaamilin, mararka qaarkoodna gaalaysiiyey hoggaamiyaasha kooxaha Soomaalida. Isbeddellakan xagga aragtida ee Al-Ictisaam la yimaadeen waxaa lagu tilmaami karay bisayl Islaamiyiintu ka gaareen dhanka siyaasadda iyo hoggaanka Al-Ictisaam oo gaaray marxalad ay wajihi karaan xaqiiqada jirta, casharrana ka baran karaan qaladaadkii hore ay u galeen iyo in dagaalka iyo xoog ku baddelidda nidaamka jira aanu ahayn xal ku habboon xaaladda taagan ee dalka. Dib uga gurashada afkaartoodii hore ee Al-Ictisaam waxaa kale oo saamayn ku lahaa bisaylka iyo diidmada dadweynuhu ka muujiyay dhibaatooyinnkii laga dhaxlay siyaasadda qori caaradiis lagu doonayo.

56- Crissis Group Africa Report N0 100, Bogga 10, 12 Dec

SALAFIYA JIHAADIYA (SOMALIA).

Dacwada iyo Jihaadku mar walba waxy u ahaayeen Islaamka laba is barbar socda, sidaas darteed ayay labadaasi (Jihaadka iyo Dacwadu) waxay udub dhexaad u noqdeen Koboca Islaamiyiinta Soomaaliya iyo baraarugga dacwada bilowgoodii bartamihii Kontomaadkii Qarnigii tegey.

Doorka Jihaadka ayaa si weyn u muuqday dilkii wadaadada ka dib 1975, waxaana aad u kordhay dareenka dhallinyaradii baraaruga (Al-Ahli) kuwaas oo ku hammiyey in ay awoodda Soomaaliya xoog ku hantaan. Siddeetamaaadkii waxaa Islaamiyiinta sal dhig u ahaa Jihaadka iyo Dacwada oo wada socda, waxaana jiray in Jihaadka ka socda goobo badan oo dunidan ka mid ah uu saamayn ku lahaa Islaamiyiinta Soomaaliyeed siiba dagaalkii Afgaanistaan oo ay horseed ka ahaayeen Mujaahidiin Caalami ah. 1989 waxaa la asaasay garabkii hubaysnaa ee Al-Ittixaad Al-Islaam, kadib-na waxaa ururka ku soo kordhayey xubnaha dhinaça Jihaadka u janjeera, kuwaas oo u badnaa askar iyo dhallinyaro qiiraysan.

Burburkii xukuumaddii dhexe ee Soomaaliya, xubno badan oo ka mid ahaa Al-Ittixaad ayaa gaaray Kismaayo, waxayna halkaas ka asaaseen xeryo tababar (Mucaskarro ciidan) iyadoo aan hoggaanka sare ee Al-Ittixaad Al-Islaam laga talo gelin iskuna waafaqsanayn samaynta xeryahaas. Bilowgii Sagaashamaadkii Salafiyiinta u janjeera dhinaca Jihaadka waxaa mar walba dabar u ahaa oo xakamaynayay afkaartooda Jihaad-doonka ah hoggaanka sare ee Al-Ittixaad oo doonayey in aan la degdegin Jihaadkana laga fiirsado, oo si miyir ah loo hanto Soomaaliya.

Salafiyiinta Jihaad doonka ahaa ee ka midka ahaa Al-Itixaad Al-Islaam waxay ahaayeen kuwa marar badan sababay in ururku galo dagaal aan laga fiirsan oo aan taladiisa loo dhammayn, sida dagaalladii Araare 1991, Waqooyi Bari 1992, Gedo 19996, Soomaali Galbeed 1993-95 iyo kuwo kale. Xubnaha ugu caansanaa Salafiya Jihaadiya waxaa farta lagu fiiqaa Sheekh C/laahi Axmed Sahal, *"Abu Yaxya"*, Sheekh Max'ud Ciise *" Abu Muxsin"* C/qaadir Macallin, Cumar dheere, Ibrahim Xaaji Jaamac *"Afqani"* iyo qaar kale.

Manhajka Salafiya Jihaadiya wuxuu ahaa mid hoos ka soo bilowday ee aan cirka baarashuud lagaga soo dejin. Fekerka Al-Qacida iyo midka Salafiya Jihaadiyana wuxuu ahaa mid isku ilka soo burqanayey marka la eego Soomaalida oo xaqiiqiyan isku mid ah.

Kala dirkii dagaal-yahannadii Al-Ittixaad Al-Islaam ee mucaskarkii Laasqoray dabayaaqadii 1992[kii] waxay dharbaaxo dib u noqosho halkii hore ah ku ahayd Salafiya Jihaadiya oo qorshihii ay muddada ka soo

shaqaynayeen u ekaysiisay mid dhabarka ka jabay, kaas oo ahaa in guluf dagaal lagu ekaysiiyo degaannada ay dagaalka kula galeen ciidamadii SSDF, ka dibna la qabsado Boosaaso, degaannadaasna laga hirgeliyo Imaarad Islaami ah. Damacaas Salafiyiinta Jihaad-doonka ahaa ee ku dhexjiray Al-Ittixaad waxaa mar walba hortaagnaa oo gidaar adag oo ay dhaafi waayeen ku noqday hoggaanka sare ee ururka oo u badnaa rag odayaal ah oo waayo-aragnimadoodu tusaysa inay joojiyaan xaawliga iyo hamuunta dhallinyarada Salafiyiinta Jihaadiyiinta ahi u qabeen dagaalka. Al-Qaacida oo si hoose oo dedan ula falgalaysa Salafiyiinta Jihaadka dalbaya ee ururka ka tirsanaa waxay ka tallaabi la'ayd gidaarkaas ku gudbanaa. Hase ahaate waxaa jiray dul-duleello Al-Qaacida ka dusdusaysay iyagoo la xarig xiranaya Salafiya Jihaadiya oo iyagu ka mid ahaa daladda Al-Ittixaad.

Faragelintii ciidamadii Qaramada Midoobay(Unisom) ee Maraykanku horseedka ka ahaa Soomaaliyana ku sameeyeen sannadkii 1992[kii] waxay nayaayiro gelisay Salafiya Jihaadiya, waxaana dagaalkii ciidamadaasi lagaga soo horjeeday ee Xamar (Muqdisho) ka dhacay ka qaybgalay Salafiya Jihaadiya. Dagaaladaas waxaa door weyn ku lahayd Jabhaddii Badbaadinta Islaamka oo uu uu hoggaaminayay Sheekh C/llaahi Axmed Sahal (Abuu Yaxya), Jabhaddaas oo la odhan karo waxay ahayd barbaarisadii kooxaha Salafiya Jihaadiya.

Dagaalkii lala galay Unisom iyo Maraykanka ka dib Jihaadiyiintu waxay ku kalsoonaayeen in ay gaar isaga taagi karaan Al-Ittixaad Al-Islaam ama awoodda ururka ay hanan karaan. Waayo awoodda ciidan ee Al-Ittixaad ee xilligas muuqanaysay ayaa ahayd tan Al-Ittixaad Soomaali Galbeed iyo Imaaradda Islaamiga ah ee Gedo oo inta badan taladooda ciidan ay hagayeen kooxaha jihaadiyiinta, walow xubnaha raacsan Amiirka Guud ee Al-Ittixaad Sheekh Cali Warsame ay lahaayeen saameyn iyo miisaan aan la yaraysan karin .

Geeridii Sheekh C/llaahi Axmed Sahal 03, Nov 1995[iii] waxay u ahayd kooxaha Jihaadiyiinta Soomaalida maalin madow. Waxaa kala daatay hoggaankii isku xirayay. Inkasta oo xubno dhowr ahi isku dayeen in ay buuxiyaan kaalintaa uu banneeyay Abuu Yaxya oo ahaa hoggaamiyaha iyo tusaalihii Jihaadiyiinta cusub ee Soomaalida iyadoo walaahoowgaasi jiro ayaa August 1996[dii] waxaa gobolka Gedo dagaallo qadhaadhi ku dhexmareen xoogagga Al-Ittixaad iyo ciidamada Ethiopia. Guuldarooyinkii is daba joogga ahaa ee Al-Ittixaad ka soo gaadhay dagaaladdii ay galeen gaar ahaan kii lala galay Ethiopia ayaa soo dedejiyay in la kala jabo oo qolaba meel aaddo, ugu dambayntiina lagaba guuro magaca Al-Ittixaad. Kooxihii islaamiyiinta oo in badan oo ka mid ahi ku midaysnaa urur weynaha **Al-Ittixaad** waxay u wareegeen oo isugu tageen magaca **Al-Ictisaam**. Geeddigaas cusub ee hayaankii

Salafiyiinta Soomaalida waxaa ka haray koox la yiraahdo Salafiya Jadiid (Salafiyada Cusub).

Salafiya Jihaadiya waxay ka mid ahayd kooxaha ku midoobay Al-Ictisaam, balse si taxaddar leh ayey waqtigaas uga mid ahaayeen, una eegayeen tallaabooyinka uu qaadayo dhaq-dhaqaaqaas ballaadhan ee ay xubinta ka ahaayeen. Waxaase Muqdisho bilowgii 1997dii Shir ballaaran ku yeeshay Al-Ictisaam. Kulamadii shirkaas ayaa waxaa ka soo baxay go'aammo aanay la dhicin Salafiyiinta Jihaad-doonka ah, waxayna aad u saluugeen maqaamka Jihaadka la dhigay iyo siyaasadda Al-Ictisaam ee Jihaadka ku aaddan. Taasi waxay keentay in shirweynihii Muqdisho ay ka baxaan dhallinyaro badan oo Jihaad-doon ahayd. Isla waayahaasba dhallinyaradii carootay waxay bilaabeen abaabulka shirar u gaar ah oo ay doonistooda iyo afkaastooda ku soo bandhigayaan, waxayna shirarkoodaas ku go'aansadeen qodobbo ay ka mid yihiin:-

- Dardar gelinta jihaadka,
- Barashada diinta iyo sare u qaadista dacwada
- In qof walba oo iyaga (*Dhallinyarada*) kà mid ahi hub si gaar ah u yeesho
- Sare u qadista aqoontooda askarinimo (*Ciidanimo*)

Dhallinyaradan saluugtay siyaasadda Jihaadka ee Al-Ictisaam ayaa durbadiiba waxay shaaciyeen in ay ka baxeen Al-Ictisaam. Waayo waxay aamminsanaayeen sida ay faafiyeen Jihaadka iyo Dacwada oo isku lammaan. Waxyaabaha dhiirri gelinayay saamaynta weynna ku lahaa dhallinyaradaas Jihaadka u darban waxaa ka mid ahaa kooxaha Talibaaniyiinta oo awooddii Afganistaan la wareegay sannadkii 1996.

Horraantii sannadkii 1997dii, Jihaadiyiinta Soomaalidu waxay ku tallaabsadeen hub urursi iyo gaar u leexasho waqtiyadaas kala guurka, waxaa Afganistaan u kicitimay ku dhowaad 50 dhallinyaro ah oo halkaas ku soo qaatay tababar ciidan, waana goobta xuddunta u noqotay xiriirka curdinka ahaa ee Al-Qaacida iyo Salafiya Jihaadiya (Soomaalida). Xubnihii Afganistaan ku soo tababartay waxaa ka mid ahaa Aba Jabal iyo Aadan Cayrow. Xubnihii gudaha dalka ku sugnaa dhinacooda waxay sare u qaadeen doorka askarinimada, waxayna bilaabeen in ay tababarro ciidan sameeyaan iyagoo ka faa'iidaysanaya dheegag muuqaallo Video ah oo laga soo qabtay tababarradii ciidan ee Jabhadaha Islaamiyiintu ku galeen dagaalladii **Bosnia, Chechnia** iyo tababarradii Al-Qaacida ee **Afganistaan**.

Si tartiib ah ayey jihaadiyiintu ugu guulaysteen in ay noqdaan ilaaliyayaasha amniga shirkadaha muhiimka ah. Waxay noqdeen jihaadiyiintu kuwo ku guulaysta howlaha ay qabanayeen, laguna

ammaano shaqadooda ah sugidda ammaanka taas oo u dayrisay mooryaanta caadaystay in ay wax dhacaan, dilaan, biliqaystaan. Sugidda ammaanku waxay ahayd baahida ugu weyn ee ay dareemayeen dadka ku nool magaalooyinka ku yaallay goobaha dagaalladu la degeen gaar ahaan Muqdisho iyo magaalooyinka ku yaal Koonfurta dalka. Waxaa kale oo ay Islaamiyiintani ku guda jireen abuurista iyo hanashada Maxkamado Islaami ah oo ciidan fulliya go'aannada Maxkamadahaas ay ahaayeen. Walow marka si loo eego Maxkamadahani hayb qabiil lagu asaasay haddana waxay huwanaayeen qorshe islaamiyiin, waxayna saldhigyo ay isku urursadaan u ahaayeen xubnaha Islaamiyiinta Jihaad doonka ah ee qabaa'ilka ka kala tirsan kuwaas oo hadafkoodu ahaa kor u qaadista kaalinta Jihaadka iyo hanashada xukunka.

2- ISLAAMIYIINTA MAXAA KA SOO GUUXAYEY.?

MAXKAMADIHII MUQDISHO EE SAGAASHAMAADKII

Maxkamadaha Islaamiga ahi waxa ay dalka ka billaabmeen horraantii 1990. Goobtii ugu horraysay ee laga dhisay Maxkamad Islaami ah waxay ahayd degmada Wadajir (Madiina) ee Muqdisho sannadkii 1991. Asaasidda Maxkamaddan waxaa ka dambeeyay koox wadaaddo ah oo kolkii hore ka tirsanaa ururka Al-Ittixaad balse ururka ka carooday mar dambe kolkii ururku galay dagaalkii Araare ee Jubbada hoose horraantii 1991, waxay kooxdani diiddanaayeen taladii iyo qorshihii lagu galay dagaalkaas Araare. Raggan oo markaa la baxay **Ansaarul Sunnah** waxaa madax u ahaa **Sheekh Cali Wajiis.** jiritaanka Maxkamaddani ma sii raagin si yar ayayna aakhirkii isaga baaba'day.

Bishii August 11, 1994[57] Waqooyiga Muqdisho waxaa laga furay Maxkamad Islaami ah oo dabbaqaysa ku dhaqanka Shareecada Islaamka. Madaxa sare ee Maxkamaddan wuxuu ahaa **Sheekh Cali Dheere**, Maxkamaddani waxay ku dhalatay xaalad amni xumo baahday iyo fawdo ka jirtay Muqdisho, waxayna Maxkamaddaasi maalmaheedii u horreeyay ka abuurtay degaamadii ay ka talinaysay waa xoogaa xasilooni ah oo dadweynuhu ku diirsaday, waxayna ahayd Maxkamaddii ugu horreysay ee dalka ka dhaqan gelisa ciqaabta ah gacmo-goynta iyo in qof lug iyo gacan is-dhaaf loo gooyo iyo waliba dhagax ku-dilista dadka guurka soo maray ee lagu helo gogol-dhaaf (Sino). In yar ka dib dhismihii Maxkamaddan, dadweynaha ku noolaa degaamadii Maxkamaddu ka hirgashay ee Waqooyiga Muqdisho waxay dareemeen jawi amni iyo xasilooni ka muuqaal duwan kii dhinaca kale ee Koonfurta , halkaas oo kala dambayn la'aan iyo fawdo amni la'aani beertay ay dadweynuhu ku dhex noolaayeen. Muqdisho waxay saldhig u ahayd qab-qablayaal dagaal oo iska soo horjeeda oo hoggaanka siyaasadda iyo gacan ku haynta magaalada ku hardamayay. Rajo nabadeed iyo kala dambayn ayay abuurtay Maxkamaddu oo maalmihii hore u muuqatay mid keenaysa amni dadweyne iyo Garsoor Caddaalad ku qotoma.

Sharci ahaan jiritaanka Maxkamaddan, habka ay u shaqaynayso iyo

57-Masirat Al-Islaam Fi Al-Soomaal Al-Kabiir. Bogga 264, Sannadka 2004 C/llaahi Cumar Nuur 1994.

awoodda ay u leedhay dabbaqidda xukunka Shareecada, culimada Soomaaliyeed waa isku khilaafsanaayeen. Cullimo badan oo uu ka mid ahaa Sheekh Max'ed Macallin Xasan oo ahaa Sheekh caan ah oo Soomaalida dhexdeeda magacweyn ku lahaa si buuxda ayuu taageeray Maxkamadda. Qaar kale oo culimada baraarugga (Saxwada Islaamiga) ka tirsanina waxay ku qaybsameen Sharci ahaanteeda, qaybta Al-Ittixaad ee fikirka Salafiga loo nisbeeyo iyagu waa ay taageereen Maxkamadda Islaamiga ah, halka cullimmo kale oo badan kana tirsan xisbiga (ururka) Al-Islaax oo fikir ahaan raacsan Ikhwaanu Muslimiin ay si cad uga hor yimaaddeen, kuna tilmaameen Maxkamadda mid baadil ah. Waxaa xusid mudan in Maxkamaddii Waqooyiga Muqdisho ay gacanta ku hayeen rag u badan Cullimaa'uddiinkii Dariiqooyinka soo jireenka ahaa, Maxkamaddaasi kolkii ay shaac baxday awooddeedana ay ku fidisay inta badan qaybaha Waqooyi ee magaalada, ayaa durbadiiba waxaa soo baxay dareen sharaysi oo ka yimid dhanka siyaasiyiinta iyo qaar ka mid ah hoggaamiyaasha qabaa'ilka ee beelaha Muqdisho.

Dareenkan galay siyaasiyiinta iyo madaxda Jabhadaha Muqdisho ayaa ahaa mid ku qotoma loollan awoodeed. Siyaasiyiinta iyo hoggaamiyayaasha qabaa'ilku waxay cabsi weyn ka qabeen in awoodda siyaasaddu gacantooda ka wareegto, taageerayaashooduna ay u wareegaan dhanka wadaaddada iyo Maxkamadaha Islaamiga. Waxay dareemeen in awoodda Maxkamaddu ay aad ugu fidayso Muqdisho, taageero ilaa xad ahna ay ka heshay Shacabka caadiga iyo Ganacsatada oo ka daalay colaadaha hubaysan iyo jahawareerka siyaasadeed ee aan dhammaadka lahayn ee ay horseedka ka ahaayeen madaxda Jabhadaha ee collaytamaya. Waxaa kale oo cabsida ay madaxda Jabhadaha iyo siyasiintu ka qabeen Maxkamadda Islaamiga ah weheliyay dalalka deriska ah iyo kuwa reer Galbeedka oo welwel ka muujiyey howsha iyo awoodda isa soo taraysa ee Maxkamaddaas Islaamiga ah.

Si kastaba xaalku ha ahaadee, Maxkamaddii Islaamiga ahayd ee **Sheekh Cali Dheere** madaxa ka ahaa waxay ku dhex dhacday saddex awoodood oo mid kastaaba dhankeeda u jiidanaysay:

- Siyaasiyiintii Waqooyiga Muqdisho ee beesha Mudullood oo dhexdooda loollan iyo is-jiid-jiid siyaasadeed ka jiray, waxay ku qaybsameen la shaqaynta Makaxmaddan oo qayb ahaan la wareegtay awooddoodii siyaasiyiinta, iyada oo waliba Maxkamaddu ku mashquulsanayd dhisidda awood ciidan iyo hub ururs, waxaana loollankii siyaasiyiintaasi ka dhex abuurmay uu aakhirkii dhaliyey in ay guulaystaan kuwii ka hor jeeday xoogeysiga Maxkamadda islaamiga ah ee Muqdisho.
- Awoodii labaad waxay ahayd mid qarsoon oo la odhan karo waxay

ahayd Al-Ittixaad oo waagaas dhaq dhaqaaq ciidan oo xoog leh iyo isballaadhin ka wadday gobolka Gedo, waxayna iyaga oo ku gabbanaaya Maxkamaddaas hawl xoog leh ka bilaabeen Masaajidda qaarkood iyaga oo qoranayey askar ciidan u noqota Maxkmadda Shareecada Islaamka ee Waqooyiga Muqdisho, hawshaas oo gaadhay heer kaalmo lacageed oo ka timid dalalka Khaliijka Carabta lagu soo iibiyo gawaadhi la saaro qoryaha culus ee (tiknikada) dagaalka, laakiin ugu dambayntii ku dhammaatay guuldarro ay maleegeen hoggaamiyayaashii siyaasadda ee xilligaasi.

- Awoodda seddexaad ee Maxkamadda oo ahayd cullimada Suufiyada ayaa iyaguna laga dhex faa'iideystay oo si aan qummanayn loo fasahaadiyey ilaa ay gaadheen heer ay dhexdooda colloobaan, xidhiidhkana isu jaraan, waxaana arrinku u muuqday in ay ku dhaceen dabin ay dhigeen kooxaha ku dhegganaa fikirka Salafiga gaar ahaan Al-Ittixaad oo loollan xagga hoggaanka diinta ahi ka dhexeeyay iyaga iyo dariiqooyinka Suufiyada.

Waxaa muuqatay in si dhib yar uu u shaqeeyay qorshihii ay doonayeen siyaasiyiintu in ay ku dumiyaan Maxkamadda Islaamiga ah ee Muqdisho ka hanaqaadday. Siyaasiyiin uu ka mid ahaa **Cali Mahdi** iyo hoggaamiyaal qabii'il oo ay xulafo ahaayeen ayaa dhabarka ka wareemay Maxkamaddii uu dhisay Sheekh Cali Dheere, waxayna ku guulaysteen in ay si qabyaaladaysan u dumiyaan. Siyaasiyiintani qayb ahaan waxay ka faa'iidaysteen qorshahoodana ku dhex fulliyeen loollan siyaasadeed iyo xintan maalmahaa u dhexeeyey tolalka Mudulloodka qaarkood gaar ahaan reerka Abgaal. Siyaasiyiinta qabaa'ilku waxay fidiyeen dacaayad ah in awoodda Maxkamaddaas ay gacanta ku hayaan wadaaddo awood-doon ah oo dano reerood u adeegaya, Maxkamaduhuna ay yihiin waddo ay doonayaan in ay ku gaaraan xukunka. Hoggaamiyayaasha siyaasaddu waxay dareensanaayeen in taladu farahooda ka baxayso haddii jiritaanka Maxkamaduhu sii raago, tanina ay horseedayso in Maxkamaduhu ku tarmaan dhulka ay ka taliyaan degmo kastaana ay samaysan doonto Maxkamad u gaar ah.

Waxaa jiray tartan ka dhexeeyay kooxaha diimaha ee danaha kala duwan leh oo u kala dheeraynayay hanashada Maxkamaddan, tartankaas oo dhinac socday dadaalkii siyaasiyiintu ay ugu jireen duminta Maxkamadda. Burburka Maxkamaddu wuxuuu dhabar jab iyo khasaare istaraatiijiyadeed ku noqday urradii Islaamiyiinta ee hanka siyaasiga ah lahaa gaar ahaan Al-Ittixaad oo isna ku jabay weerarkii ay Ethiopia ku soo qaadday goobihii ururkaasi ka haystay gobolka Gedo.

Dagaalka siyaasadda ee Maxkamadda iyo wadaadadii hagayayba lagu qaaday ka sokow, waxaa jiray cillado muhiim ah oo Maxkamaddii

Islaamiga ahayd ee Waqooyiga Muqdisho lahayd qaybna ka ahaa waxyaabihii burburiyay kolkii dambe. Cilladaha muhiimka ah waxaa ka mid ahaa tayada habka fullinta Garsoorka Caddaaladda oo aan hufnayn iyo awoodda maxkamaddu u lahayd hirgelinta shareecada oo xirfad ahaan hoosaysay. Dad badan oo arrimahan la socday waxay tilmaamaan in Maxkamaddu Sharci ahaan aanay gaarsiisnayn heer ay riddo xukunno muhiim ah oo saamayn ku yeesha dadka la xukumo kuwaas oo gaarsiisnaa heer fullinta xukunno xubno goyn ah iyo ilaa kuwo dil ah. Dad badani waxay ku doodaan in Maxkamaddani ahayd mid ka adag uun dadka aan isdifaaci karin ee ka soo jeeda beelaha laga awoodda roon yahay ee aan hubaysanayn, inta badan dadka xukunnada adag lagu qaadayna ay ahaayeen xubno ka tirsan beelahaas. Waxaa kaloo lagu canaantaa Qaaddiyada (Garsoorashaasha) Maxkamaddaas in ay si sahlan ugu dheceen debinka Cadaallad Darrada iyagoo magac Islaami ah huwan xukun Shareecana ridaya, siiba marka ay timaaddo in Garsoorka la mariyo ama loo baahdo in la ciqaabo xubno awood leh oo kasoo jeeda beelaha hubaysan. Balse dadka la dhacsanaa wax qabadka Maxkamadda Islaamiga ah waxay weliku doodaanin ay Maxkamaddaiyo Hannaankeeda Garsoorka Shareecaduba uu Caddaalad ku dhisnaa. Waxaa kale oo ay si xooggan u difaacaan u Sinnaanta Garsoorka Maxkamadda ee beelaha ku noolaa aagagii Maxkamaddu xukumaysay (kuwa hubaysan iyo kuwa aan hubaysnaynba). Waxay sheegaan in dadka ugu badan ee Ciqaabaha adag Maxkamaddu ku xukuntay ay ahaayeen xubno ka tirsan qabaa'ilka ugu ballaaran Waqooyiga Muqdisho sida tolka Mudullood.

Dadka la socday arrimaha Maxkamaddii Islaamiga ahayd ee Waqooyiga Muqdisho waxay xusaan in arrimaha soo dedejiyay burburka Maxkamaddaasi ay ka mid ahayd iyadoo mugdi ku jiray ajandaha dhabta ah iyo qorshaha fog ee Maxkamaddaas. Waxaa jiray shaki laga qabay in wadaadadu ay dhismaha Maxkamaddan ka lahaayeen ujeeddo siyaasadeed mustaqbalka dhow, waxana taa weheliyay doodaha siyasiyiinta qaarkood oo ku andacoonayay in wadaaddada Maxkamadda sameeyay uu u qarsoon yahay damac iyo ajande siyaasadeed Maxkamaduhuna yihiin sallaan ay doonayaan in ay ku gaaraan xukunka shacabka. Siyaasiyiinta sidaasi qabay waxaa ka mid ahaa Cali Mahdi Max'ed oo ahaa nin saamayn iyo magac weyn kulahaa siyaasadda waddanka siiba Muqdisho.

Waxaa arrinku sii cakirmay dad bandanina ay ula ekaatay in tuhunkii ay qabeen uu caddaaday kolkii Sheekh Cali Dheere waraysi siiyay laanta Af-Soomaaliga ee BBC-da, Sheekhu isaga oo ka jawaabaya su'aal la weydiiyay oo ahayd, "Maxaa idiin dhexeeya adiga iyo Cali Mahdi? Wuxuu kaga jawaabay, "**Siyaasaddaan iskala muuqannay**", oo la macna ah, 'siyaasadda ayaan iska dhex aragnay'. Jawaabtaas uu bixiyay waxay dad badani u fasirteen in Cali Dheere damac siyaasadeed lahaa,

maxkamadda uu furayna ay u ahayd irid uu ka galo siyaasaddaas. Taasna waxay sii xoojisay diidmadii iyo shakigii dad badani ka qabeen Maxkamadda iyo wadaaddada maamulkeeda hayay. Waayo looma arkayn Maxkamadaha Islaamiga ahi in ay yeeshaan door siyaasi ah.

Waxaa kale oo jiray sida la sheegana burburka Maxkamadda waxaa door muuqda ku lahaa arrin aan si rasmi ah loo xaqiijin oo ahayd muran ka dhashay lacag lagu qiyaasay Malaayiin doollarka Maraykanka ah oo wadama Carbeed u oggolaaday Maxkamadda Islaamiga ah, khilaafkuna waxuu ka bilowday sida loo maamulayo lacagtaas, taasina waxay keentay in wadaaddadii barnaamijka Maxkamadda ku midaysnaa ay isku dhaceen.

Marka Sheekh Cali dheere BBC-du waraysay, waxaa la hadal hayay, tuhunka ku saabsan jiritaanka lacagtaasna sii xoojiyay war ay faafiyeen siyaasiyiinta Maxkamadda diiddanaa oo sheegayay in wadaaddada lacagi ay uga imanayso Wadama Carbeed, markaa ka dib waxaa ay is tuseen in haddii Sheekh Cali Dheere lacagtaasi soo gaarto uu helayo fursad uu ku kobciyo awooddiisa ciidan. Waxay markaa ku tashadeen in ay ka hortagaan inta aan lacagtaasi iman dalka. Dad badan oo ka caraysnaa xukunno hore Maxkamaddu u ridday oo Caddaalad xumo tirsanaayay iyo kuwo siyaasad ahaan uga soo horjeeday jiritaankeeda ayaa la guubaabiyay, lagana dhaadhiciyay in ay Maxkamadda Sheekh Cali Dheere diidaan, irdahana u laabaan. Kacdoon shacab oo ka horjeeda Maxkamadda ayaa la abuuray. Waxaa la abaabulay bannaanbaxyo lagaga soohorjeedo Maxkamadaha iyo wadaaddadii maamulaayay. Dadwaynaha la kiciyay waxay markii dambe cagta mariyeen Maxkamaddii taas oo keentay in ugu dambayntii Maxkamaddii Waqooyiga Muqdisho irdaha loo laabo 1998.

Waxaa kale oo aan qarsoonayn kaalintii waddamada reer Galbeedka iyo Ethiopia ku lahaayeen baabi'intii Maxkamaddii Islaamiga ahayd ee Waqooyiga Muqdisho ka hanaqaadday, iyadoo qorshaha lagu burburiyay Maxkamaddaasi ay fulliyeen siyaasiyiinta kooxaha kuwaas oo hungo ka jooga kasbashada shacabkooda. Burburkii Maxkamaddaasi waxa keliya oo laga dhaxlay ayaa noqday fawdadii iyo ammaan xumadii mar ay Maxkamaddu tirtirtay oo halkaas dib ugu soo noqota. Raadka maxkamaddii waqooyiga Muqdisho ay reebtay ayaa tusaale cad u ah in dadka Soomaaliyeed ee muslimka ah dalkooda laga hirgelin karo Shareecada Islaamka.

Had iyo jeer waxaa jirat dareenka cabsida huwan ee siyaasiyiinta qabaa'ilku ka qabeen saamaynta iyo awoodda islaamiyiinta ama Maxkamadaha Shareecada Islaamka oo dalka ka hanaqaada. Cali Mahdi Max'ed oo ka qaybgalayay Shirkii 1997[dii] lagu qabtay Sodare dalka Ethiopia ee la isugu keenayey hoggaamiyayaashii Jabhadaha dagaalka

ayaa waxaa waraystay Wargeys Toddobaadle ah oo ka soo bixi jiray London lana odhan jiray **Al-wasad.** Cali Mahdi oo xilligaas xulafo la ahaa dowladda Ethiopia ayaa wargeysku wuxuu wax ka weydiiyay ururka Al-Itixaad, waxaa uuna ku jawaabay:-

"Waa urur qalalaase ka wada gudaha Soomaaliya, waxayna u shaqeeyaan dano ay leeyihiin waddamo kale, waxayna doonayaan in ay danahaas annaga nagu fuliyaan".

Qorshaha Sodare ayaa dadka qaarkii sheegaan in uu ku salaysnaa in Soomaalida loo kala qaybiyo qabiilooyin si loo xoojiyo khilaafka ka dhexeyey qabaa'ilka Soomaaliyeed. Kulankaas hoggaamiyaasha Soomaaliya loogu yeeray Sodare waa halka lagu unkay [illegible] siyaasadeedka 4.5 (afar iyo badh)- halbeegga Soomaalida waqtigan wax loogu qaybsho.

Xaqiiqada jirta ayaa ah in bud-dhigayaasha Maxkamaddii Waqooyiga Muqdisho aanay gacan weyn ka helin dhaq-dhaqaaqyada Islaamiyiinta, ha ahaadaan kuwa raacsan toobiyha Ikhwaanul Muslimiinka amaba Salafiyiinta kala aragtida duwan. Balse reer Galbeedka iyo Ethiopia waxay u arkayeen Maxkamaddaas *"bahal hoose horseedkii"* iyo in Soomaaliya laga hirgelinayo nidaam islaami ah oo ka hor imanaya danahooda.

JALLEECIDDII AL-ITTXAAD EE RAS-KAMBONI.

Sheekh Xasan Turki

Kismaayo kolkii ay u gacan gashay Jenaraal MFCaydiid iyo malleeshiyaadkii daacadda u ahaa ee USC April 1991, ayaa qayb ka mid ah xoogaggii Al-Ittixaad Al-Islaam ee dagaalka looga adkaaday waxaa ay u guureen Raas-Kambooni oo ku taal cirifka Konfureed ee xuduudda Soomaaliya la wadaagto dalka Kenya. Waa meel degaan ahaan ku habboon xagga difaaca iyo ku dhuumashada ciddii ku howlan qorshe dagaal ama jabhadayn, waxaana Raas-Kambooni ku xeeran degaan xoolo dhaqato iyo mid kalluumaysi.

Sheekh Xasan C/llaahi (Turki) ayaa ka leexday, kana biyo diiday amar hoggaanka sare ee Al-Ittixaad Al-Islaam ka soo baxay oo lagu doonayay in xoogaggii Jubbooyinka ku sugnaa loo raro dhanka gobollada Waqooyi Bari bartamihii 1991 waqtigaas oo cutubyo badan oo xoogaggaas ka mid ah ay u guureen dhanka Boosaaso ee xarunta u ah gobolka Bari. Xasan Turki isagu wuxuu door biday in uu ku negaado Dhoobleey oo ahayd halka laga soo bilaabay geeddiga loogu hayaamay dhinaca gobollada Bari ee Soomaaliya. Negaanshaha Xasan Turki iyo diidmada go'aanka ururkiisa waxaa sal u ahaa dhowr sababood oo markii dambe macquul u ekaaday dhanka istiraatiijiyaddana laga eegay, tan ugu muhiimsani waxay ahayd Koonfurta Soomaaliya (Aagga u dhexeeya Dhoobley iyo Raas-Kambooni) oo ah meel muhiim ah oo aanay Islaamiyiintu banayn karayn, istiraatiijiyadda difaacana ku wacan. Arrinta labaad ee Sheekhu shinsanayay ee aan Jubbada Hoose looga maarmi karayn waxay ahayd isku-xirka Islaamiyiinta Soomaaliya iyo kuwa ku sugnaa Soomaali Galbeed (Killilka Shanaad) iyo weliba iyadoo degaanka Jubbadda hoose uu yahay meel ay tolka Sheekhu ka dhashay ku xooggan yihiin isla markaana uu taageero ciidan ka filan karo gabbaadna siin kara isaga iyo xoogaggiisa.

Sannadkaa 1991 ayaa Sheekh Xasan Turki mucaskar yar oo lagu carbiyo Malleeshiyaadka Islaamiyiinta ka bilaabay Dhoobleey oo ku taal xadka u dhexeeya Soomaaliya iyo Kenya, ka dibna wuxuu mucaskarkan u raray xagga Raas-Kambooni, iyadoo Dhoobley lagu reebay qayb ka mid ah malleeshiyaadkiisa. Sannadkii 1993 Sheekha iyo taageerayaashiisu waxa ay Raas-Kambooni ka dhisteen boqolaal guri oo Carshaan u badan

iyo xero tababar, taas oo laga dheehan karay qorshaha Islaamiyiintu ku doonayeen joogistooda muddada dheer ee Raas-Kambooni iyo Jubbada Hoose, wuxuu si tartiib ah Sheekhu awooddiisa ugu fidiyey degaankaas, muddadaas waxaa uu Xasan Turki iska dhawray in uu ku lug yeesho loollan iyo dagaallo qabiilooyinka gobolkaas Jubbada Hoose ka dhexeeyay oo salka ku haya gacan-ku-haynta gobolka, dabadeedna wuxuu uu isku dubba riday dagaal-yahanno tiradooda lagu qiyaasay 1500 (Kun iyo Shan Boqol). Intaa waxaa dheeraa boqolaal malleeshiyaad ah oo si joogto ah loogu carbin jirey mucaskarka tababarka ee Raas-kambooni, waxaa la sheegay in xoogagga halkaa lagu carbin jiray ay ka mid ahaayeen ciidamo loo tababaray Islaamiyiinta dagaalka kula jira dawladda Ethiopia ee ka dagaalka ka waday Killilka Shanaad. Sheekh Xasan C/laahi Turki degaanka uu ka talinayay wuxuu ka dhigay kan ugu ammaanka roon gobolka Jubbadda Hoose oo intiisa kale uu halakeeyay dagaal sokeeye oo u dhexeeyay beelaha gobolka isku haystay.

Xilligii Unisom dalka ku suganayd waxaa dhacday in mar la isku dayay in la wiiqo awoodda sii fidaysa ee ee Xasan Turki. Unisom waxaa ay si uga fekertay in ay ciidamo u dirto xeryaha lagu tababaro malleeshiyooyinka Sheekh Xasan Turki ka sameeyay Raas-Kambooni. Waayo quwadaha shisheeye ee dalka ku sugnaa waxay dareen ka qabeen qorshaha Islaamiyiinta cirifka Koonfureed ee dalka ku harsanaa ay khatar amni ku yihiin Unisom iyo gobolkaba. Walaac kaas la mid ah waxaa iyana qabay qab-qablayaasha Jabhadaha hubaysan ee gobolka ku sugnaa, sida Janaraal Max'ed Saciid Xirsi (Morgan), oo markii dambe Unisom si dadban ay isaga gacanta ugu geliyey Kismaayo.

Nin ganacsade ah oo u dhashay New Zealand **David Morris,** lahaana shirkad howlo u qabata Unisom ayaa waagaas la dareemay in uu damac ka lahaa awood-ku-yeelashada dhulka Jubbooyinka ka dib marka ciidamada Qaramada Midoobay ee halkaas nabad ilaalinta u joogay ay ka baxaan dalka. David Morris wuxuu dekedda Kismaayo kala soo degay hub ay ka mid yihiin gawaarida dagaalka ee Beebaha loo yaqaan. Bishii April 1995 ayaa David Morris wuxuu booqasho ku tagey tuulada **Buur-gaabo** si uu ula kulmo kalluumaysatada degaanka isagoo qorshaynayey in uu goobtaas ka dhisto warshad lagu qaboojiyo kalluunka iyo aragoosatada (Lobster). Maalmo ka dib, Haweenay lagu magcaabo **Karen Middleton** oo ka tirsanayd Wasaaradda Arrimaha Dibadda Australia ayaa 01 May 1995 waxay werisay in David Morris la dilay kadib markii lagu afduubay Buur-gaabo oo ku taal xeebta gobolka Jubbada Hoose kaabigana ku haysa Raas-Kambooni. Haweenay u hadashay Wasaararadda Arimaha Dibadda ee Australia ayaa sheegaty in warka dilka ganacsadahani laga xaqiijiyay xafiisyada ku yaal Nairobi ee hayadaha **Unicef** iyo Qaramada Midoobay. Dilka ninkan waxaa lagu

eedeeyay kooxaha Islaamiyiinta ah ee degaankaas ku sugnaa.

Ilaa hadda si rasmi ah looma oga sababta dhabta ah ee loo dilay David Morris, waxaana aan kala caddayn in dilkaas qorshihiisa ay ka lahaayeen kooxaha Islaamiyiinta ah ee lagu tuhmay dilkaas iyo in dilkaasi ahaa shirqool ay maleegeen hoggaamiyayaasha siyaasada ee gobolka ku sugnaa. Sidaas oo kale waxaa shaki ku hareeraysnaa qorshaha ninkan la dilay ee ganacsadaha lagu sheega sabata uu u soo degay gobolka Jubbada Hoose iyo hawlaha uu ku gudo jirayba. Su'aallaha dilka David Morris ku hareeraysan ayaa ah kuwo aan weli jawaabo cad loo helin, waxaase jiray tuhun ah in ninkani si dadban ugu hawlanaa arrimaha siyaasadda ee gobolka uuna jirey qorshe uu ku taageeraayay mid ka mid ah Jabahadaha qabaa'ilka ee degaannadaas si uu galaangal ugu yeesho ragga gacanta ku haya gobolka dabadeedna uu abuuro fursad uu uga faa'iidaysan karo khayraadka gobolkaas. Wuxuu intii aan la dilin ka shaqeeyay is-faham dhex maray Janaraal **Max'ed Siciid Xersi** "Morgan" iyo Kornayl **Axmed Xaashi** si ay labadan qabqable qabbaan uga noqdaan danaha ninkani ka lahaa , uguna sahlaan dhismaha malleeshiyaad u gaar u yeesho, taas oo u suurta gelin karta in kolka dambe uu halkaas ka abuuro jawi u suurta gelinaya in uu noqdo nin awood ku leh gobolka, si dadbanna uga taliya degaankaas Jubbada Hoose, isagoo talada u gacan gelinaya hadba ragga uu u arko in ay danahiisa fulinayaan. Sida ay xuseen dad la socday dhaq-dhaqaaqa ganacsadahan, waxaa kaloo jirey qorshe David Morris ku doonayay in uu qorto ciidamo calooshood u shaqaystayaal ah iyo weliba in uu dhaqaale ku duufsado hoggaamiyayaasha qabaa'ilka ee degannadaas.

Raas-kaambooni waxaa mar walba la sheegaa in ay tahay meel Islaamiyiintu saamayn iyo xoogba ku leeyihiin, taasi oo u muuqata arrin wax ka jiraan. Balse laga badbadiyay in Islaamiyiinta halkaasi jooga ay argagixiso yihiin, eeddaas oo Islaamiyiintu ay had iyo jeerba deedafeeyaan (iska weeciyaan). Waa ay beeniyaan gebi ahaan eedaha sheegaya in ay ka dambeeyeen oo degaankooda laga qorsheeyay shirqoollo argagixiso oo ka dhacay gobolka Afrikada Bari, sida weerarradii qarax ee lagu qaaday Safaaradaha Maraykanku ku lahaa Nairobi iyo Darusalam iyo qarax mar dambe lala eegtay hotel (Paradise) ku yaal magaalo xeebeedka Mombasa ee dalka Kenya. Sida ilaha sirdoonka ee reer Galbeedku ay marar badan weriyeen Islaamiyiinta Soomaaliya waxaa ay gabbaad siiyeen rag hawlgallo argagixiso lagu tuhunsan yahay oo ay ka mid ahaayeen Saalax Nabhaan oo u dhashay Kenya , 14 Sept 2009 ciidamada hawlgallada gaarka ah fulliya ee Maraykanku ku dileen tuulo u dhow Baraawe, Shabeellaha Hoose ee Soomaliya iyo Cabdalla Fassul oo u dhashay Jasiiradaha Comoros, isagana lagu dil jidgooyo ay fadhiyeen ciidamadda DKMG Soomaaliya ee Muqdisho 8 June 2011. Raggan oo lala xidhiidhiyo

weerarkii Mombasa ayaa wararku tebiyaan in ay muddo ku sugnaayeen weerrana ka soo abaabuleen goobaha Islaamiyiinta Soomaalidu ka taliyaan ee gobolka Jubbada Hoose. Si kastaba ha ahaatee, Islaamiyiinta qaarkood waxa ay qirteen in ay awood ciidan ka sameeyeen Raas-Kambooni iyo meelo kaleba, saldhigyo ciidan iyo mucaskarro tababarna ay ku lahaayeen.

Marka dhinaca kale laga eego, dadka arrimahan ka faallooda ayaa xusa in Raas-Kambooni ay tahay barta ugu weyn ee Islaamiyiinta Geeska Afrika ku leeyihiin saldhigyo ciidan oo soo saara xoogag u carbisan Jihaadka, halka Addis-Ababana tahay hoyga laga soo abaabulo nacaybka iyo dulleynta muslimiinta Geeska Afrika, iyada oo xukuumadda Ethiopia waqtigan ka faa'iidaysanaysa, kuna awr kacsanaysa dagaalka lagula jiro Islaamiyiinta Caalamiga ah ama waxa loogu yeedho dagaalka ka dhanka ah "Argagixisada" ee ay gadaal ka riixayaan Masiixiyiinta xag-jirka ah oo hantiyay inteeda badan awoodda Caalamkan aan ku noollahay, abaanduulka dagaalkanna u wakiishay dalka Maraykanka.

Absiinyada (Ethiopia) cusub ayaa khatar badan tii Qarniyadii hore, waxaana tan casrigani ay doonaysaa in dadka Soomaaliyeed ay si dadban uga suuliso Waddaniyadda, Jinsigooda Soomaalinimada iyo Islaanimadaba. Waxay ka fekertay siyaasad ah in dadyowga Absiiniyiinta iyo Soomaalida la isku daro, la isu furo xudduudaha si labada dad isugu qasmaan dhinac dhaqan iyo mid sinjiba is-guursiga Shucuubtanna kala duwan la dhiirri gelinayo, taas oo aakhirka u adeegaysa in meesha laga saaro Qaran u gaar ah qowmiyadaha Soomaalida.

Sida la ogyahay, Absiinya waxaa ay xidhiidh soo jireen ah oo xagga diinta ah iyo mid istiraatiijiyadeedba la wadaagtaa Sahyuuniyadda (Zionism) Yahuudda iyo Muxaafidiinta dunida Masiixiyadda oo intuba cadaawad u yaha Islaamka. Dadaalka Absiiniyiinta cusubi ugu jiraan hanashada awoodda iyo maskaxda qowmiyadaha Geeska Afrika waxaa ay ahayd qorshe qadiimi ah oo qayb ka ahaa hankii iyo riyadii ay muddo fogba ku taami jireen boqorradii Absiiniyiinta ee kala ahaa **Theodore, Yuhana IV, Meniliek-II** iyo **Xayle Salaase** oo intaba ka wada midaysnaa is-ballaarinta iyo xukumidda dadka ku nool Mandiqadda Geeska Afrika.

MAXAA KU HOOS JIRAY MAXKAMADDIHII KONFURTA MUQDISHO.

Geeridii Janaraal Max'ed Faarax Caydiid sannadkii 1996dii ka dib waxaa soo iftiimay kala daadasho ku timid xoogaggii USCda ee taageersanaa Jananka gacantana ku hayay in badan oo ka mid ah Muqdisho. Hoggaan la'aan iyo jahawareer xagga siyaasadda ah oo ku yimid taageerasha MFCaydiid ka dib, waxaa soo baxay marnaansho (firaaq) xagga siyaasadda ah oo abuurtay xaalad kala dambayn la'aan iyo amni xumo. Taasi waxay dhalisay in beelaha qaarkood ay Muqdisho ka dhisaan Maxkamado tol-tol (beel-beel) ku salaysan, si reer kastaa dhexdiisa u kala nabad galo, tolalka kalana nabad kula noolaadaan, ammaanka aagga ay deggan yihiinna u ilaaliyaan. Maxkamadahaas ayaa si degdeg ah hoos ugu dhigay dhaca iyo burcadaynta malleeshiiyaadka (dablayda) hubaysani ka geysan jireen degaamadii Maxkamaduhu ka dhismeen. Asaaska Maxkamadahani waxaa kale oo uu saldhig u noqotay qorshe kooxaha Islaamiyiinta ahi ku doonayeen in hoos laga soo bilaabo hirgelinta nidaam Islaami ah oo aakhirka horseeda habdowleed Shareecada Islaamku saldhig u tahay. Shax siyaasadeedkaas Islaamiyiintu lahaayeen ayaa gundhig u noqday damaca siyaasadeed ee Islaamiyiinta Soomaaliya oo u muuqday awood si habaysan u soo kobcaysa oo leh han ay mustaqbalka kula wareegi karaan hoggaanka xukunka dalka wixii ka dambeeyay 1996dii.

Maxkamadaha waagaas ka soo shaac baxay Konfurta Muqdisho ma ahayn kuwo si laab la kac u eg ama la soo-booddo ah u samaysmay, balse intooda badan waxay ahaayeen kuwo ka abuurmay baahiyo isbiirsaday oo tan ammaanku ugu weyn tahay. Maxkamadahaasi qabiilooyinku bilowgii uma muuqan ama ma lahayn wax lagu timaami karo ujeeddo ama ajande siyaasadeed, taas oo haddii ay jiri lahayd dareen ama baqdin gelin lahayd hoggaamiyaasha Jabhadaha siyaasadeed ee markaa jiray oo had iyo jeer shaki ka qabay, il cadaawtoooyana ku eega Islaamiyiinta iyo qorshe kasta oo ay dhigaan. Keliya Maxkamaduhu waxa ay bilowgoodii ku koobnaayeen arrimaha Garsoorka dadweynaha caadiga ah. Waxaa jirtay in jifi (tol-hoosaad) walba oo qabiilooyinkaa Maxkamadaha leh ka mid ah ay u gardhiibanaysay ama dacwadaheeda u geysanaysay Maxkamad jifidu leedahay ama taageersan tahay. Muqdisho oo ahayd meesha ugu weyn ee astaanta buruburkii Qaranimadu ka muuqatay, ma ayan jirin cid keligeed xukunkeedu hoosyimaado, waxayna ahayd aag ay ku hardamayeen qabaa'il iyo dagaal-oogayaal jabhado kala hoggaaminaya. Taas ayaa Muqdisho ka dhigtay meel nidaamkii amarka iyo kala dambayntu lumay, ismaqal, is-xaqdhawr iyo kala xishood midna aanu jirin. Markii xaalku halkaas gaadhay ayaa qaybo ka mid

ah dadweynaha caadiga ah, sida Waxgaradka, Ganacsatada iyo Cullimo waaweyn waxa ay dedaal u galeen in la helo cid wax ka beddesha xaalka waagaas lagu sugnaa. Tijaaabo shaqaysay isbeddelna keentay ayaa noqday Maxkamado Islaami ah oo beelaha iyo jifooyinkoodu u jeeddo garsoor mid amni ka lahaayeen.

Dhimashadii Janaraal MFCaydiid iyo asaaskaa Maxkamadaha beelaha ka dib, Islaamiyiintu waxay heleen fursad mar kale tusaysa in ay noqon karaan awoodda keliya ee isbeddel keeni karta, waxna ka beddeli karaysa waayaha Muqdisho. Waxase mar walba arrinka xagal daacinayay bisayl la'aanta qabaa'ilka hubaysan ee ku noolaa Muqdisho iyo iyadoo uu jiray marnaansho awoodeed, tartan iyo is-aammindarro qabaa'ilka ka dhex oogan, siiba qabiilka Hawiye. Balse waxaa jiray xaalado Islaamiyiinta u abuurayay ama siinayay fursado ay ku xoogaystaan. Waxaa kordhay horumarka Islaamiyiintu ka sameeyeen fidinta adeegyo asaasiga ah oo baahi weyn loo qabay, sida hawlaha Samafalka, Waxbarshada, Caafimaadka iyo Ganacsiga, siiba Sharikadaha Xawilaadaha iyo Isgarsiinta. Hase yeeshee Islaamiyiintu ugama faa'iidaysan fursadahaas jirey si u qalanta, khaladaad ayey galeen marar badan oo kalsooni darro xitaa dhexdooda ka abuuray, hoosna u dhigay hankii iyo qaneecadii dadweynuhu ku qabeen kooxaha Islaamiyiinta ayaa ka baylihiyay fursadahaas. Dhibaatada xooggeedu waxa ay ka imanaysay waayo-aragnimo la'aan iyo bisayl yari siyaasadeed oo had iyo jeer ka muuqata Islaamiyiinta firfircoon ee dadaalka muujiyay. Dagaallo aan laga fiirsan oo si fudud Islaamiyiintu u dhex dabbaasheen siina biiriyay mashaakilkii iyo burburkii hore dadweynaha u gaaray. Markasta oo arrimuhu sidan oo kale uga murgaan dhanka Islamaiyiinta, dagaallada Islaamiyiintu ku jiraanna sii socdaan, waxaa xaaladdu soo jiidataa, indhahana xagga Islaamiyiinta u soo weeciya kuwa danaha kala duwan ka leh Soomaaliya isla markaana doonaya in ay farageliyaan Arrimaha Soomaaliya.

Quwadaha shisheeye ee colaadda u haya Soomaaliya waxa mar kale u muuqda fursado u sahla in ay sii cakiraan qaska ka socda Soomaaliya. Waxaa u fududaada in ay Soomaaliya ka fuliyaan qorshayaashooda qarsoon iyo kuwa muuqda ee la socda waqtiga dhow iyo kan fogba. Colaadda iyo khilaafka siyaasadeed ee Islaamiyiinta Soomaaliya ku lug leeyihiin waxaa kale oo uu sii xoojiyaa xeeladaha iyo shirqoollada waddamada jaarka ah ee baqdinta ka qaba Soomaaliya nabad ah oo xoog leh oo iyaga gobolka kula tartanta. Kuwaasi waxaa ay marar badan ku andacoodaan in Soomaalidu aanay lahayd dhaqan dawladeed nabad iyo xasilooni ku shaqeeya, aragti fog iyo istiraatiijad siyaasadeed toona. Kooxaha arrintaa tusaalaha looga dhigo ayaa Islaamiyiintu ugu horreeyaan.

"Soomaalidu ma hayaan wax aan ka ahayn colaad iyo xoog-isku maquunis iyo gacan ka hadal waddada keliya ee ay garanayaan ee ay ku xalliyaan khilaafka siyaasadeed ee dhexdooda iyo kan ay la wadaagaan dalalka jaarka la ah"

Waa xoog gacan ka hadal sidaa waxaa marar badan ku dooda madaxda dalalka jaarka ah iyo xeel-dheerayaasha lafa gura siyaasadda gobolkan colaaduhu ragaadiyeen ee Geeska Afrika. Sidaa daraadeed ayay ula muuqataa hoggaamiyaasha qaar ka mid ah dalalka deriska ah iyo jaalka ay ku leeyihiin reer Galbeedkuba in la sii huriyo colaadda u dhexaysa kooxaha iyo qabaa'ilka Soomaaliya, oo gudahooda la isku jeediyo inta ay deriska iyo dunida dibaddaba dhibi lahaayeen.

Kooxaha Jihaadiyiinta (Jihaad-doonka) oo qayb weyn ka ah Islaamiyiinta Soomaalida ayaa iyaguna fursado uga dhex muuqdeen asaaskii Maxkamadaha Islaamiga ee Muqdisho ka bilowday. Waxay kuwani doonayeen in afkaartooda Jihaadka ay si hoose ugu kobciyaan Maxkamadaha dhexdooda. Kooxahani waxay si sahlan ugu milmeen ciidanna ugu noqdeen Maxkamadihii jirey, inkasta oo bilowga Maxkamadahaas aanu sidaa u muuqan galaangalka iyo doorka Jihaadiyiintu ku lahaayeen Maxkamadaha iyo qaabka ay u hawlgalayaanba. Jihaadiyiinta ku hoos qarsoonaa Maxkamadahaas ayaa doorkoodu bilowgii ku ekaa xagga ciidamada, waayo waxaa qorshohoodu ahaa in aanay ka muuqan xagga maamulka iyo hoggaanka sare ee Maxkamadaha xubnahooda dagaal-yahanka ahi ayna askar u noqday Maxkamadaha, taas oo sida ay qabeen mustaqbalka dhow u sahlaysa in ay si fudud ula wareegaan hoggaanka Maxkamadaha kolka uu jiro jawi ay qorshahaasi ku fullin karaan. Qorshaha qarsoon ee ku hoos jiray Mxkamadahaas Islaamiga Muqdisho wuxuu ahaa isdiyaarinta iyo cududaysiga Jihaadiyiinta Soomaaliya, xaqiiqada jirtay waxay ahayd in Maxkamadaha Islaamiga ah iyo kooxihii ku hoos qarsoonaa aanay wax xidhiidh adag ah oo muuqda la wadaagin ururrada waaweyn ee Islaamiyiinta dalka ka jirey, sida Al-Islaax, Al-Ictisaam amaba Salafiya Jadiid. Sidaa daraadeed waxaa loo arkayay in ay ahaayeen awood kale oo ka soo baxday dhanka Islaamiyiinta oo biirinaysa kuwii hore u jirey, koritaankooda waxaa kaalmeeyay fursad ka dhalatay niyad jabka iyo rajo-beelka shacabku ka qaaday dagaal-oogayaasha oo burbur iyo colaad joogto ah oo xanuun badan shacabkooda baday.

3- MILICSIGA ISLAAMIYIINTA SOOMAALIYA.

(Qaran-Jabkii ka dib)

MILICSIGA TAKFIIRKA.

Kala daadashadii ku timid dhaq-dhaqaaqii Al-Ahli ee horseedka ka ahaa baruugga dacwada iyo koboca cusub ee Islaamiyiinta ku hawlanaa, waxa ay keentay in xubnihii dhaq-dhaqaaqaasi qoloba dhan u jihaysato. Rag ka mid ahaa madaxdii Al-Ahli waxay dhiseen urur la baxay Jamaactul Muslimiin, waxaa hoggaamiye ka noqday markii u horraysay C/qaadir Sheekh Max'ud. Hase ahaatee aan sidaa uga fogayn waqtigaa dhalashada Jamaacadan cusub, kuna beegan dhammaadkii Toddobaatannada, waxaa soo baxay hadal-hayn sheegaysa in ay jirto in kooxda Jamaacatul Muslimiin u baydhay jiho kale oo xagga fikirka laguna tilmaamay Takfiir. Sida taariikhda Islaamiyiintu weriso inta badan xubnihii Al-Ahli ee dhallinyaradii baraaruggu waxa ay u leexdeen xagga Takfiirka. Xubnaha waaweyn ee Al-Ahli ka soo go'ay Jamaacada Takfiirkana galay waxaa ka mid ahaa **Xuseen Cali Xaaji** oo mar hoggaamiye ku-meelgaar ah u noqday Al-Ahli iyo **Cismaan Cabdulle Rooble** oo isna mar ahaa madaxa isla ururkaas kana mid ahaa xubnihii ururkaas ee xabsiyada dalka laga sii daayay ka dib markii in muddo ah ay arrimo siyaasadeed u xirnaayeen. Ragga kale ee fikirka Takfiirka qaatay waxaa ku jiray **Axmed Nuur Carab** iyo **C/qaadir Max'ud Aw Muuse,** walow kolkii dambe qaar badani ka laabteen Takfiirnimada.

Kooxda Takfiirka ayaa gooni uga baydhay bulshada inteeda kale, iyaga oo u arka bulshada kuwo muslinnimadoodu dhimman tahay, marna gaalnimo ayayba gaarsiinyaan. Muqdisho ayaa ahayd halka saldhigga u ah Jameecada Takfiirka Soomaaliya ka kacday, waxayna go'aansadeen in ay aag gaar ah ka degaan oo ay gooni uga baxaan bulshadan iimaankeeda ay dureen. Walow ay had iyo jeer dadka la degganaayeen xaafadaha magaalada oo ay adkayd in ay helaan xaafado iyaga u gaar ah, haddana degmada **Karaan** ayaa noqotay degaan ay si gaar ah u doorteen oo qoysaska u badan ee xubnaha Takfiiku isku urursadeen. Dhaqan aad uga duwan hab-nololeedkii dadka intiisa kale ayay la yimaaddeen; la dhaqanka (la macaamilka) dadka aan la fikirka ahayn ayay aad u xaddideen, waxaa kale oo ay dadka ku cusleeyeen cibaadada. Takfiirku waxaa ay ka hijroodeen (ka fogaadeen) bulshadoodii la diin iyo dhaqanka ahayd. Balse iyagu u arkayeen kuwo aan haysan diin qumman, in laga durkana oo xadhigga loo jaraana tahay arrin daw ah oo weliba cibaado

ah. Tusaale ahaan, hilib kama cunaan neefka uu gawraco qof aan Takfiir ahayn, waxna lama cunaan, waxaa intaa dheer Takfiirka qaarkood waa dhibsadaan in ay gaadiidka la raacaan dadka kale oo marar badan lugta ayay maalaan marka ay suuqyada ama xaafadaha kale dano ka yeeshaan. Laakiin kolkii dambe qaar badan oo iyaga ka mid ah nolosha caynkaas ah way xajin kari waayeen, waxaana dantu ku khasabtay in ay si tartiib-tartiib ah dib ugu soo noqdaan bulshadii ay markii hore iska faquuqeen, inkasta oo ay weli jiraan waxyaabo badan oo ayan ka tanaasulin lana wadaagin dadka kale sida gowraca oo kale. Halkaas ayaa sida la weriyo waxaa ka bilowday khilaaf qaybweyn ka ahaa kala-jab ku yimid dhaq-dhaqaaqii cusbaa ee Jamaacatul Muslimiin, waxaana burburay qorshihii ahaa in Jameecadu degto oo saldhig weyn ka dhigato **Wanlaweyn**, beerana laga qoto, si loo fuliyo barnaamijkooda ah gooni uga soocmidda bulshada inteeda kale ee aan la wadaagin aragtida ay ka haystaan diinta Islaamka ee Takfiirnimada.

Takfiiriyiintu waxa ay u kala qaybsanaayeen laba garab oo midkood loogu yeero **Jawiga**, uuna hoggaamiyo **C/qaadir Sheekh Max'ud**. Inta badan garabkan ayaa waxaa xubno ka ahaa rag aad loo yaqaan oo kaalin weyn ku lahaa baraaruggii dacwada, horena ugu tirsanaa dhaq-dhaqaaqii Al-Ahli. Garabka Jawiga ayaa wuxuu lahaa Kaadir (Hanuuniyaal diyaarsan) aqoon diineed leh . Kooxdan ayaa aad u fahamsanayd in ka maqnaashaha bulshada yahay mid Jamaacada go'doominaya, meeshana ka saaraya galaangalkii iyo xidhiidhkii ay la wadaagi lahaayeen bulshada ay doonayaan in ay dacwada ku baraarujiyaan. Mar mar dadka ayay kula tukadaan Masaajidda, qaar ka mid ah gabdhahoodu uma xijaabtaan sida Takfiiriyiinta kale ama xijaabka culus ma qaataan, markaa kooxdan waxaa ay la ahayd in aan diintu u dhammaystirrayn Shacabka Soomaalida ee ay la noolyihiin, dadkuna joogo xilli la mid ah waqtigii Hijrada ka horreeyay (ka hor intii aan Saxaabadii Nebigu (SCW) aanay **Makka** uga haajirin xagga **Madiina**).

Siyaasadda garabkan Jawiga saldhig waxaa u ahaa in aan iyaga iyo mujtamacu iska hor iman, lagana fogaado wixii keeni kara isku-dhac, waxay yihiin dad doonaya in ay mabaadiidooda si nabad ah u gudbiyaan, dadkana ugu bandhigaan si ay u gaaraan halka ay doonayaan. Dulqaad badan ayay muujiyeen si ay aragidooda u fidiyaan. Tusaale ahaan, lama murmayn dadka ee dhowr jeer ayey ku noq-noqonayeen si ay mar uun u hantaan qalbiyada dadka, iyagoo had iyo jeerna dadka uga digaya in ay gaalnimo ku dhintaan oo dabadeedna cadaab ku waaraan.

Garabka kale ee Jamaacatul Muslimiin (Takfiir) waxaa madax u noqday aqoonyahan la yidhaahdo **Max'ud Nuur** oo cilmiga Fiisikiska iyo Xisaabta ku bartay Jaamacaddii Lafoole. Ninkani waxaa uu hore uga tirsanaa Al-Ahli ka hor

ururku aanu kooxo u kala intii jabin.

Garabkan Takfiirka ah ayaa waxaa ay u muuqdeen in ay aad uga fog yihiin dhinaca kale ee Jamaacatul Muslimiin(Jawiga), waxayna bilowgoodii u badnaayeen dhallinyaro aan lahayn aqoon buuran oo diimeed, kuwaas oo ay la ahayd in keligood bulshada Soomaaliyeed muslim ka yihiin. Max'ud Nuur waxaa hoggaanka Takfiirka lagala wareegay bilowgii dagaalka sokeeye, waxaana majaraha hoggaanka qabtay **Max'ud Nuur Cismaan "Keenadiid"** oo ahaa arday dugsiga sare ee Jamaal Cabdinasir ka baxay dhammaadkii Toddobaatannada. Sida la sheegay kama mid ahayn Al-Ahli, balse wuxuu ka mid noqday Jaamcatul Muslimiin "Takfiirka" xilli uu kasoo noqday dalka Jabuuti oo sida la sheegay uu doonayay in uu Sacuudiga uga sii gudbo. Ku soo noqoshadiisii Muqdisho ayuu ka mid noqday dhallinyaro aad ugu xirnayd masjidka Arbaca Rukun iyo Tafsiirkii **Sheekh Muriidi Xaaji Suufi.**

Labadan garab ee Takfiirka, wixii ka dambeeyay Siddeetamaadka ma ayan helin xubno cusub oo xoog leh oo kor u qaada dhaq-dhaqaaqooda iyo fidinta afkaartooda, waxayna had iyo jeer u ekaayeen koox godoonsan. Kooxaha kale ee Islaamiyiinta sida Al-Ittixaad iyo Al-Islaax waxaa sannad walba ku biira xubno cusub oo la dhacsan afkaartooda. Waxaa jiray dagaal qarsoon oo u dhexeeyay Takfiirka iyo kooxo diimeedyada kale oo dhan. Dadka dhaliila Takfiinimada waxay aragtida kooxdan ku tilmaamaan "Nin carooday aragtidiis", kaas oo doonaya in dadka oo dhammi la wada caroodaan. Run ahaantii fikirka Takfiirnimadu wuxuu noqday mid gaabis ah, waxyaabaha koritaankiisa is hortaagayna waxaa ugu weyn dhaqanka iyo hab-nololeedka bulshada Soomaalida oo aan aqbali karin nidaamka xir-xirnaanshaha iyo falsafadda gooni u socoshada ku dhisan ee ay Takfiirku la yimaaddeen. Ma ayan ahayn dhaqdhaqaaq leh han siyaasadeed oo tiigsanaya nidaam Islaami ah, sida lagu arkay dhaqdhaqaaqyada kale ee Islamiyiinta badankooda. Takfiirku waxay ahaayeen kuwo u socda uun in dhalan rog xagga diinta ah ay ku sameeyaan bulshada ay la noolyihiin.

Burburkii Qarannimada Soomaaliya ee dagaallada sokeeye dhalay kadib, Takfiirku wax badan kama duwanaan dhaq-dhaqaaqyadii Islaamiga ahaa ee kale marka laga eego sida Islaamiyiintu u dhexgaleen dadweynaha. Xubnaha Takfiirku si caadi ah ayay qabiillada ay ka kala dhasheen uga tirsanaayeen, iyada oo inba meel kula noolayd hadba degaanka qabiilkoodu joogo, ka dib markii tol-tol loo kala baxay, qabiil-qabiilna la isu dilay, taas oo keenatay in nin walba ama qoys kastaaba magansado tolkii, halka reerkoodu deggan yahayna u guuro. Tani waxay marag u tahay sida fikirka Takfiirka ee gooni uga soocmidda

bulshadoodu aanu u ahayn mid xaqiiqada noloshooda ku dhisan, isla markaana aanu ahayn fikir ka dhex shaqayn kara waqtigan bulshada Soomaalida ee qabyaaladu aafaysay.

Inkasta oo aan Takfiirka keliya lagu eedayn karin qorshe iyo siyaasad xumada ay diinta u dabbaqaan, ee ay tahay dhaliil ay la wadaagaan dhaq-dhaqaaqyada kale ee Islaamiyiinta oo dhan, haddana waxaa Takfiirka si gaar ah loogu ceebeeyaa hannaanka faquuqa (Takoorka) ku dhisan ee ay u dhaqmaan dadkana uga durkaan iyo habka qallafsan ee ay ku xushaan dadka xubnaha ka noqonaya xisbigooda. Tusaale ahaan dacwada waxay u fuliyaan si keli-keli ah, hal qof ayaa la xidhiidhaya qofka la doonayo in Jamaacadooda uu ku biiro, muddo ayaana bannaanka Jamaacada lagu haynayaa si loo hubiyo in qofkaasi aad u aamminay fikirka Takfiirnimada iyo in aanu dib uga laabanayn kolkii uu soo galo xayndaabka Jamaacatul Muslimiin (Takfiirka).

Inta badan xubnaha ka mid ah Takfiirka garabka Max'ud Nuur Kenadiid kuma jiraan rag aqoonta diinta aad looga dambeeyo, waxaa ugu caansanaa cullimadooda **Max'ed Cismaan Siidow** oo isagu macallin dugsi Qur'aan ahaa ka hor intii aan xukuumaddii Kacaanka ahayd dil ku xukumin isaga iyo rag kale oo wadaaddo ah. Kooxdani waxay rasmi ahaan u degeen **Baraawe, Beledweyn** iyo **Gaalkacyo** oo ay joogitaan ku lahaayeen, waxayse markii dambe badankoodu u soo wareegeen saldhigna ka dhigteen magaaladda **Qardho** ee gobolka Bari. Halkaas oo waqtigan qaarkood aamminsan yihiin in ay tahay meel ku bannaan in loo hijroodo. Dr. Axmed Xaaji C/raxmaan oo ah aqoonyahan Shahaadada Phd ku qaatay Culuumta Islaamka ayaa aad uga hadla khaladaadka ay ku hoobanayaan Takfiirku, aqoonyahankani wuxuu tilmaamay in ay tahay arrin qarsoon oo aan wax badan lagala socon qorshayaasha Takfiirka ee dhinaca hoggaaminta bulshada. Si cad ugama hadlaan fagaarahana ma keenaan mawduuca jihaadka, balse dadka qaarkii waxay sheegaan in Takfiirku si hoose xubnahooda ugu sheegaan uguna boorriyaan in jihaadku yahay shay lagama maarmaan ah, balse jihaadku ku xiran yahay in la helo mujtamac la isku hallayn karo oo daacad u ah afkaarta Takfiirnimada. Garabka Takfiirka ee uu hooggaamiyo Max'ud Nuur Keenadiid ma qarsadaan malahooda ah in dadku baadiyeysan yahay, iyagoo mararka qaarkoodna ku dhoweeya heer ay xukumaan in dadku dhammaan gaalo yihiin iyaga mooyaane. Sidaa darteed, kolka awooddoodu gaarto bartilmaameel ay qorshaysteen, ayay ballantu tahay in xoog lagu soo Islaamiyo dadkan baadiyaysan sida ay iyaga la tahay.

Xubno ka tirsanaa Takfiir ayaa ku biiray mucaskarradii ciidamada Al-Ittixaad ee sannadihii Sagaashannada, sida Al-Islaax xubno ka mid ahaa iyaguba ugu biireen Al-Ittixaad. Waxaa la odhan karaa Takfiiriyiintu hal mar ayey guulaysteen kolka arrinka laga eego dhinaca dadka soo gala xeradooda ama tirada xubnaha mar keli ah ku soo biira kooxdan. Waa kolkii

dagaalka xooggani SSDF iyo Al-Itixaad ku dhexmaray degaannada Waqooyi Bari ee Soomaliya. Waagaas ayaa dhallinyaro ka carooday Al-Ittixaad heshiiskii ay la galeen SSDF waxay ku soo biireen Takfiirka. Kumase sii raagin dhallinyaradaasi joogitaanka xaydaabka kooxdaas, dib ayey markiiba badankoodu ugu laabteen ururkoodii hore ee Al-Ittixaad. Dhan kale marka laga eegana waxaa jira rag Takfiirka hore uga tirsanaa dabadeedse ka baxay Jamaacadaas. Xubnaha ugu muhiimsanaa ee ka soo baxay Jamaacatul Muslimiin waxaa ka mid ahaa **Axmed Ducaale** oo hore uga tirsanaa garabka Jawiga ee C/qaadir Sheekh Max'ud iyo **Ustaad Max'ed Cumar** oo ka mid ahaa garabka uu hoggaamiyo Nuur Cismaan "Keenadiid". Guud ahaana Takfiiriyiintu waxay weli ku jiraan marxaladdoodii bilowga umana kobcin sida Islaamiyiinta kale.

MILICSIGII AL-ISLAAX.

(Qaran-Jabkii ka dib)

Sheekh Garyare

Xarakada AL-Islaax oo ka mid ah ururrada waaweyn uguna muhiisan dhaq-dhaqaaq-yada Islaamiga ah ee cusub waxaa la asaasay July 1978. Xagga fikirka iyo mabaadiida waxay aad ugu dhowyihiin isla markaana xidhiidh dhow la wadaagaan dhaqdhaqaaqa guud ee Ikhwaanul Muslimiin. **Sheekh Max'ed Axmed Garyare** oo ahaa Sheekh caan ah, horena uga tirsanaan jirey urur weynaha Ikhwaanul Muslimiinka Caalamiga ah ayaa noqday gudoomiyihii u horreeyey ee dhaqdhaqaaqa Al-Islaax ee Geeska Afrika. Muddada xil-haynta ee hoggaanka ururku waxay ahayd laba jeer oo min Shan sano ah. Intii uu hoggaanka ururka hayey Sheekh Max'ed wuxuu ahaa hoggaamiye ku dheggan mabaadiida xarakada, waxaana jira warar sheegaya inuu dhawr jeer ku gacan sayray codsiyo uga ka yimid Jabhadihii hubaysnaa ee qabiilooyinka Soomaalida sida SSDF, SNM, USC ama SPM, kuwaas oo mid walbaa goonideeda u danaynaysay in ay taageero noocay doontaba ha ahaatee ka helaan sheekhan magaca weyn leh ama xarakadiisa saamaynta isa soo taraysa ku dhexyeelanaysa bulshada Soomaaliyeed, taas oo haddii ay ku guulaystaan gacan ka siin lahayd Jabhadaha halganka hubaysan ee ay kaga soo horjeedeen xukuumaddii ciidamada ee uu madaxa ka ahaa Siyaad Barre.

Xilligii uu hoggaanka Islaax hayey Sheekh Max'ed Garyare ururku wuxuu lahaa door muuqda, waxaana jiray in ururku diyaariyay Kaadir wacan oo kaalimo badan ka galay siyaasadda,

ururkuna waxaa ay ahayd mid cad oo aan shaki lahayn. Tusaale ahaan July 1989, Islaax waxaa ay soo saartay Bayaan ay kaga codsanayeen Siyaad Barre in uu is casilo oo uu xukunka dhaqso uga dego. Bayaanka ururka waxaa lagu sheegay in dalku khatar ugu jiro in uu galo dagaal sokeeye oo burbur iyo dhiig badan daata keena. Waxaa kale oo bayanka lagu xusay sidii dawladdu uga jawaabtay bannaanbax dad badani ka sameeyeen Muqdisho oo dad ku dhintay markii ay ciidamadu xoog rasaas la adeegsaday ay uga jawaabeen bannaan baxa dhacay maalinta loo yaqaanay **Jimcihii Madoobaa** 14 July 1989. Dadka bannaan baxayey ayaa ka caraysnaa xadhig loo geystay wadaaddo magaalada laga yaqiin oo dawladdu xirtay, ku waas oo sida la sheegay xadhigooda la xidhiidhiyay dil loo geystay Baadari (wadaad) lagu magaacaabi jirey **Bishop Pietro Salvatore Colombo** 9kii July 1989. Wadaadka la dilay ayaa wakiil uga ahaa Kaniisadda Vatican-ka dalka Soomaaliya. In kasta oo dilka wadaadkan dawladdu u qab-qabatay dad badan oo wadaaddadu ugu horreeyaan, haddana waxaa jira warar sheegaya in dawladda naf ahaanteedu ka dambaysay qorshaha dilka wadaadka Masiixiga ah. Sababta waxaa lagu sheegay in dawladdu dhibsatay hadallo baadarigu dowladda uu ku dhaleeceeyay kuwaas oo ahaa cambaarayn la xidhiidhay xad gudubyo ay dadweynaha u geysatay iyo inay si xun u maamusho gargaarka iyo deeqaha Caalamiga ah ee ay dibadda ka hesho. Warar kale waxay dilka wadaadka la xidhiidhiyaan kooxaha Islaamiyiinta mayalka adag oo qoonsaday barnaamijyo dad Soomaali ah lagu gaalaysiinayay oo Kaniisadda Catolic-ga ee Muqdisho ay hormuud ka ahayd.

Sannadkii 1990 hoggaamiyihii Al-Islaax Sheekh Max'ed Garyare ayaa madaxnimada ururka wareejiyay, waxaana isla sannadkaas hoggaanka loo doortay **Max'ed Cali Ibraahim** oo markaas ahaa arday wax ka barta Jaamacad ku taal Sacuudiga. Su'aal aanay Islaax weli ka jawaabin ayaa ahayd sababta arday loogu doortay hoggaanka ururkan weyn oo ah mid hoos imaanaayey dalladda Guud ee Ikhwaanul Muslimiinka Caalamiga ah?.

Islaax wuxuu waayahaas ahaa urur leh nidaam iyo hannaan lagu xulo hoggaamiyahooda iyo weliba tarbiyad u khaas ah. Qaabkan cusub oo ururku hoggaankooda ugu dhiibeen qof da'yar xaga waayo aragnimo hoggaamin iyo mid diimeed oo u qalanta ururka baaxaddaa leh ayaa horseeday nooc hor leh oo asteeyay hannaanka xulasho ee Kaadirka Al-Islaax. Waagiisii hore dhaq-dhaqaaqani ma ahayn mid si sahlan hoggaankiisa lagu hanan karo ama loogu soo biiro iyada oon marka hore la hubin aqoonta, kartida iyo sida uu xambaari karo fikirka ururka qofka hoggaanka sare ka mid noqonaya ama xubin sare u qalma.

Hoggaamiyaha cusub **Max'ed Cali Ibraahim** inta badan wuxuu ahaa dibad-joog aan waddanka joogis badan ku lahayn in kasta oo hoggaamiyahan waqtigiisu ku beegnaa xilligii dalka ay dagaallada sokeeye ka bilowdeen. Waxaase jirey in wadaadkan da'da yar ay uu haystay xubno door ah oo ka mid ahaa hoggaanka sare oo si weyn bulshada Soomaalida dhexdeeda qaddarin ugu lahaa waqti Soomaalidu qabiil-qabiil u kala u kala miirantay, kuwaas oo daboolayay wixii daldaloollo ah oo ka muuqan lahaa hoggaamiyahooda cusub. **Sheekh Cali Dayaar** ayaa door muuqda ku lahaa kaalinta hal-abuurka Islaax iyo in mar walba lagu socdo mabaadii'ida iyo qorsheyaasha ururka u qeydan (u jeexan) iyadoo laga fogaanayo qabyaaladda iyo kooxaysiga reer-reerka ku qotoma.

Waxaa sida badan laga hadlaa in Al-Islaax aanu ahayn urur dagaal oo aanay marna qorshehooda ku darin in ay yeeshaan cudud hubaysan, waxaase jira in qaar ka mid ah xubnaha hoggaanka xarakadu ay mar soo jeediyeen in garab hubaysan ururku yeesho, walow soo jeedintoodaas la diiday ka dib markii taladoodu wayday taageerada aqlabiyadda Golaha hoggaaminta. Horraantii Sagaashanaadka waxaa mar mar la arkayay iyadoo xubno badan oo Islaax ka tirsan oo **Dr. Ibraahim Dasuuqi** ka mid yahay ay rucla-orod ku tegeyaan mucaskarrada ciidamada ee dagaal-yahaniintii Al-Ittixaad Al-Islaam ee ku yaallay Muqdisho sida mucaskarkii Shaafici.

Burburkii xukumaddii Soomaaliya ku dhacay 1991 ka dib, Al-Islaax waxaa ay saamigeeda ka heshay oo saamayn ku yeeshay daruufihii adkaa ee dadka iyo dalka sida siman u taabtay. Xubnihii iyo taageerashii ururka ayaa kala qaxay, oo iniba dalka dacal afka saartay, nin walba waxaa dani badday in degmadii reerkiisu jirey uu beegsado oo halkaa tolkii uga dabatago si uu uga gabbado colaadaha hubaysan ee qabaa'ilkii isdilayay ka dhexeeyay. Hanti, shaqo iyo wixii barnaamij urur ahaa ee gacanta lagu hayay ayaa barqo laga dhaqaaqay. Arrimahaas soo kordhay waxay khalkhal geliyeen qaab dhismeedkii ururka, isbeddelkaas oo durbadiiba ka dhex muuqday Golahayaasha ururka hadday ahaan lahayd Golaha Shuurada iyo kan Fullintaba. Sidaas darteed xubno badan oo ka mid ahaa Islaax ayaa waxay ku biireen ururkii hubaysnaa ee Al-Ittixaad Al-Islaam. Dhacdooyinkaasi waxaa ay dhaliyeen habacsanaan iyo hoos-u-dhac hoggaanka Islaax ku yimid. Waxaa markaa Islaax looga yaabay in ay ku sigtaan in ay ku dhex milmaan kooxihii dalka isku hayay ama isbahaysi la yeesho Al-Ittixaad. Xaaladdaa adag ee ururka wajahday waxay keentay qaylodhaan waqti dambe ka timid urur weynaha Ikhwaanka Caalamiga ah, kaas oo hoggankii Islaax uga digay in aanay sina ugu lugyeelan khilafka kooxaha is haya iyo in aan marna la yagleelin garab hubaysan oo Islaax yeelato iyo in aan Al-Islaax waxba ku darsan

mucaskarrada ciidamada ee Al-Ittixaad ama koox kale dhisatay si loo dhowro mabaa'diida ururka u degsan.

Muddadii u dhaxasay Jan. 1991 ilaa Dec. 1992 Al-Islaax ururahaan wuxuu dhex dabbaalanaayey jahwareer hoggaamineed iyo mid siyaasadeed, taas oo ururku ugu sigtay in uu ka weecdo ahdaaftii hore ee loo dhisay, kolkii uu ku dhowaaday in uu ku dhex milmo qabiilooyinkii Soomaaliyeed ee colaadda sokeeye dhextiil. Xilligaas duruufaha iyo waqtiga adagi ururka la soo darseen waxaa Islaax isaga baxay oo gooni isaga taagay xubno door ah badidoodu ka soo jeeday qabaa'ilka deggan dhulka Soomalida ee xukunka Ethiopia hoostaga, siiba reerka Ogaadeenka. Xubnihii ugu firfircoonaa ee gooni u baxaas horseeday waxaa ka mid ahaa **Sheekh Max'ed Sulub, C/nuur Axmed** iyo **Axmed Nuur Siyaad "Aba Hurayra"**. Raggani waxaa ay ka bixitaankooda ururka ku sababeeyeen in ururku dhexgalay qabyaalad, si cadna waxay u sheegeen in Islaax noqtay USC (United Somali Congress) = Golaha Midaysan ee Soomaalida, ururkaa oo uu hoggaamin jirey Janaraal MFCaydiid, taageerayaashiisuna ka soo jeedeen qabiilka Hawiye.

Dareenka iyo tuhunka ah in Al-Islaax isku lammaanisay qabiilka ayaa xilligaas u muuqday mid loo qaateen ah, waayo hoggaanka xarakadu wuxuu dayacay muhimaddii iyo waajibaadkii ka sarnaa gobollada kale ee dalka, iyagoo awoodii iyo waxqabadkii ururka ku soo koobay Muqdisho keliya. Dhaliilaha ugu weyn oo farta lagu fiiqi karo ayaa ahaa in Al-Islaax lagu soo biiriyey xubno badan oo aan u bislayn ka mid noqoshada xarakada, lana jaanqaadi karayn mabaa'diida iyo ujeeddooyinka ururku lahaa. Islaax waxaa ku soo biiray xubno iswata oo ka kala tirsanaa Jameecadii **Aala Sheekh** iyo koox ururkii Waxdada Waqooyiga ka soo go'ay. Waqtigaa waxaa batay in Al-Islaax lagu soo daro xubno aan u bislayn una qalmin ka mid noqoshada ururka, kuwaas oo ka dhashay beelihii hubaysnaa ee xoogga ku lahaa Muqdisho. Taas ayaa u ekeysiisay ururka mid ragga ka soo jeeda beelaha hubaysani qabbaan uga yihiin Muqdisho.

Hoggaamiyihii Islaax Dr. Max'ed Cali Ibraahim 1992 wuxuu xarun ka dhigtay Jabuuti waqti ku adag ururka aadna muhim ugu ah jirtaankiisa. Waxaa awood ahaan wiiqmay oo badidoodu magac ahaan un isaga jiray xubnihii gudaha ee waaya arag ahaa iyo weliba Golihihii Shuurada, waxaana beddelkooda galay xubno intooda badani ururka ku cusbaayeen. Xubno badan oo mudo dheer ka mid ahaa Islaax ayaa iyagoo ka walaacay simbiriirixashada ururkoodu la kulmay, waxay ku cawdeen in dembi laga galay Islaax, taariikhduna ay xusi doonto. Waxay tilmaameen in xubno faro badan oo Golayaasha muhiimka ah ee ururka ka tirsanaa ay khaldameen, nadiifna ka noqon kariwaayeen qabiilaysiga. Cilladdani ma aha mid ku kooban Islaax oo qudh ah, sidaa oo kale ayaan

Xarakooyinka Islaamiga ahi dhammaantood aanay ka badbaadin raadka iyo saamaynta qabiilka.

Maadaama sida aan hore u soo xusnay Islaax ahaa urur ku tiirsan Ikhwaanka Guud ee Caalamiga, talooyin badan oo jiheeyana ka hesho, waa laga fursan waayey in isbeddel la sameeyo oo Islaax dib loogu soo celiyo dhabbaheedii hore iyo nidaamkii. Tan ayaa khasabtay in hoggaan cusub ururku doortay. **Dr. Cali Sheekh Axmed** ayaa markan madaxnimada ururka qabtay. Hoggaankii cusbaa durba mucaaradad ayuu la kulmay kolkii uu isku dayay in uu meelmariyo isbeddello ay doonayeen in ay ururka dib ugu habeeyaan. Mucaaradadda xooggeedu waxaa ay ka imanaysay xubnihii gadaal-ka gaarka ahaa ee muddooyinkii dambe ee qasku jirey ururka Al-Islaax ku soo biiray, kuwaas oo aan xubinnimadooda loo meeldeyin, wadiiqadii saxda ahayd ee xubinnimada ururkana aan ku iman.

Koox loogu yeero **Damu Jadiid** (dhiigga cusub) oo ururka qayb ka ah ayaa dhaliishay qaabka Islaax u socdo, waxayna ku taliyeen in wax badan laga beddelo nidaamka iyo siyaasadda ururka. Kooxdan dhiigga cusub waxaa ay tilmaameen in ururkoodu yahay mid xir-xiran oo aan la jaanqaadi karin dunida Casriga ah ee Qarniga 21aad. Xubnaha kale ee Islaax ee dhaliila kooxdan cusub ayaa ku dooda in Damu Jadiid tahay mirihii ka dhashay khaladaadkii ururku hore u galay. Si kastaba ha ahatee, wixii ka dambeeyey sannadkii 1999, Islaax waxaa ay u ekeyd mid dib uga soo kabanaysa burburkii gaadhay, kuna soo noqonaysa toobiyeheedii hore, ururku waxaa uu dib u nooleeyay barnaamijkiisii tarbawiga (barbaarinta) ahaa ee hore loogu yiqiinay. Waxaa muuqatay markan in ay aad uga feejigan yihiin qabyaladda iyo danaha siyaasadeed ee ujeeddooyinkooda ka hor-imanaya.

Inkasta oo dib-u-dhac iyo jillaafooyin waaweyn ururka Islaax uu la kulmay Sagaashannada haddana ururku wuxuu ka badbaaday in uu burburo sida qabsatay ururro badan oo Islaamiyiin ah. Dadka u dhuun daloola taariikhda dhaq-dhaqaaqan Islaax, waxay tilmaamaan in xitaa qolada Damu Jadiid ee mar u muuqatay in ay ururka ka go'day aanay mabda' ahaan ururka diiddanayn, balse waxaa ay u eg tahay in la isku maandhaafay arrimo la xidhiidha mansab (jago), dano dhaqaale iyo wax u dhow.

Al-Islaax dhibaatooyinka kacaa-kufka leh iyo kala aragti duwanaanta saamaynta ku yeeshay waqtiyadii dambe, waxaa ay la wadaageen dalladda Guud ee Ikhwaanka ay ka tirsanaayeen, waxaana saamayn ku yeeshay kala qaybsanaan Ikhwaanka Masar laf ahaantooda ku timid, taas oo ururka Ikhwaanka laba kooxood u kala jabisay; jiilkii hore iyo jiilka cusub.

- **Jiilkii hore** ee Ikhwaanka ayaa ah kuwo ku nool xusuustii Kutubtii ay qoreen Sheekh Xasan Al-Banna iyo Qudaysi. Waxaa lagu xantaa in ay baqdin ka qabaan isbeddellada waayaha cusub ee caalamka oo aanay hubin sida ay ula jaanqaadi karaan. Waxaa kale oo lagu dhaliilaa in ay yihiin kuwo aamusiya ama cabburinaya da'da cusub, iyagoo ka yaabaya in talada lagala wareego. Jiilka cusub ee Ikhwaanku waxaa ay qabaan in si geesinnimo leh loo wajaho waayaha cusub, cilmi-baaris la adeegsado, fikrado cusub la curiyo, loona fekero si cusub.
- **Jiilka Cusub** waxaan marna u cuntamayn in qof un afkaartiisa la daba joogo, oo aragtiyihii raggii hore un lagu koobnaado, jiilkani waxay aad uga caroodaan aragtida odhanaysa "qofkii la kulmay Xasan Al-Banna in uu yahay qof ka saxsan, kana aqoon roon qof kasta oo jiilka custub ku jira".

Afkaarahaas isdiiddan qudhigoodu samayn ayey ku yeesheen Al-Islaax Soomaaliya. Waxaa muuqday in kala fur-furashada ka jirtay gudaha Al-Islaax ay salka ku hayso loollanka u dhexeeya labadan jiil. Jiilkii hore ee Al-Islaax oo doonaya, kuna dheggen aragtiyo hore, isuna arka in ay iyagu yihiin mulkiilayaasha ururka iyo iyaga oon marar badan oggolaan in la tijaabiyo fikrado iyo dhiig cusub, iyo jiilka cusub oo iyagu isu arka in ay yihiin kuwo ku habboon in ay hantaan hoggaanka ururka waqtigan casriga ah, isbeddello iyo siyaasad cusubna loo baahan yahay.

Su'aal laga yaabo in dad badani jawaab u doonayaan ayaa ah, Islaax ma urur diimeed baa mise waa mid siyaasadeed? Su'ashaas ayaan u bandhigay Ustaad Max'ed Cumar, oo ah aqoon yahan dhaqdhaqaaqa Islaax wax badan kala socda, jawaabtiina sidan ayuu u dhigay:-

"Al-Islaax waa urur siyaasi ah oo doonaya in uu qabto hoggaanka Soomaaliya. Hanashada awoodda hoggaankaas Soomaaliya si uu ku gaaro ayaa himiladiisu waxay tahay in uu diyaarsado Kaadir aad u badan oo u babac dhigi kara masuuliyadaas".

Si kasta oo xaalku ahaadaba Al-Islaax weli waa urur muhiim ah oo kaalin muuqata kaga jira dhaq-dhaqaaqa bulshada Soomalida. Waxaa ay door muuqda oo wanaagsan ku leeyihiin arrimaha horumarka dalka. Islaax oo ah mid ka mid kuwa ugu muhiimsan ururrada Islaamiyiinta ah ee dalka ka hawlgala, waxaa ay aad uga muuqdaan xagga dhismaha iyo maamulka adeegyada asaasiga ah sida Waxbarashada, Caafimaadka, Ganacsiga iyo Hawlaha Samafalka. Waxaa ay maamulaan kuwa ugu badan ama ugu muhiimsan xarumaha Waxbarashada ee dalka ka jira siiba Waxbarashada Sare ee Jaamacadaha iyo Shirkado Ganacsi oo waaweyn oo gobollo badan oo dalka ka mid ah ku baahsan. Waxaa ay leeyihiin aqoonyahanno iyo farsamo yaqaanno badan kuwaas oo bulshada dhexdeeda magac iyo qaddarin ba ku leh.

MILICSIGII TABLIIQA.

(Qaran-Jabkii ka dib)

Jamaacatul Tabliiq waa koox ka tirsan Jameecooyinka Muslimiinta Caalamiga ah, iyagoo saxaadda Xarakooyinka Islaamka ku soo biiray bilowgii Qarnigii labaatanaad. Waxaa aasaasay Sheekh la odhan jirey **Mowlana Sheekh Max'ed Ilyaas Al-Kandahlawi** oo u dhashay India. Magaalo la yidhaahdo **Kandala** oo ku taal India 1303 Hijriyadda oo ku beegan Miilaadiga 1872. Wuxuu ku barbaaray Waxbarashada Islaamka yaraantiisii, isagoo kolkii dambe u wareegay Delhi halkaas oo uu ka galay dugsi lagu barto aqoonta Islaamka gaar ahaan Mad-habta Xanafiga.

Sheekh Max'ed Ilyaas Al-Kandahlawi wuxuu dhidibada u taagay 1926 Jamaacatul Tabliiq oo maanta ka mid ah Xarakooyinka waaweyn ee dunida muslimka. Bilowgoodii Tabliiqu waxay xoog ku lahaayeen dalkii mar loo yiqiin Jasiirad u ekaha **India** oo maanta u qaybsan **Pakistan, India** iyo **Bangaladhesh**. Dalalkaas waxaa ku xooggan saamayn ballaaranna ku leh dariiqooyin ama Jameecooyin Suufiyiin ah, gaar ahaan Dariiqada **Jishtiga**. Tabliiqa waxaa sal u ah lix mabda' oo ah:

- Kalimah- oo ah qirista Ilaahay mooyaane in aan Ilaah kale Jirin oo xaq lagu caabudo, Nebi Maxmad na (NNK) yahay Rasuulkii Ilaahay,
- Salah (Oogidda Salaadda),
- Cilmi iyo Digri,
- Ikram Muslim (Karaamaynta Muslimka)
- Ikhlaas Niya (Niyad Saafi u ah Alle),
- Tafriq Waqti (Waqti qaybsi).

Aasaasaha Xarakada Tabliiqa Sheekh Max'ed Ilyaas Al-Kandahlawi wuxuu ahaa nin aad ugu dadaalay ugu yeeridda dadka diinta Islaamka. Wuxuu geeriyooday1933 oo ku beegan 1364 Hijriyada. Guud ahaan India iyo waddamada Islaamka ah ee la ologga ah waxaa cullimadooda waaweyn badankood caqiido ahaan ay haystaan fikirka **Maatuuriyada** ama **Ashcariyada**, mad-habkooda fiqiguna waa **Xanafi.**

Hannaanka Tabliiqu diinta u fidiyaan dadkana ugu hanuuniyaan ayaa soo jiitay dadweyne badan oo dacallada dunida isaga yimaada. Dhaq-dhaqaaqan ayaa sannadihii u dambeeyay aad u faafay, waxaana lagu arkaa hawlgallada Jameecadan oo safarro joogto ah ku maraya inta

badan dalalka dunida. Waxay kulamo iyo bandhigyo diimeed ku qabtaan dhulal badan oo qaaradaha dunida ku yaal. Hase ahaatee waxaa jira in tiro badan oo ka mid ah cullimada waaweyn ee Islaamku ay dhaliilo culus u soo jeediyaan hannaanka fidinta dacwada ee Tabliiqa. Cullimadani dooddooda waxay ku saleeyaan dhawr arrimood oo kan ugu muhiimsani yahay in Tabliiqu aanay lahayn manhaj cilmi ah, oo ay u kaalmaystaan fidinta diinta, waxaana ay yidhahdaan waxaa manhaj cilmi u ah Tabliiqa hadba goobta ay joogaan manhajka lagaga dhaqmo. Waxaa jira khilaaf muuqda oo xagga aragtida ah oo u dhexeeya culimada Tabliiqa iyo kuwa Salafiyiinta, inta badanna khilaafkani waa mid salka ku haya manhajka dacwada. Culimada dhaliila Tabliiqu waxay had iyo jeer tilmaamaan in Tabliiqu aanay xoogga saarin barasha cilmiga diinta, dadkooda dacwada ka shaqeeyaana aanay lahayn aqoon ku filan oo ay dacwada ku fidiyaan. Waxay intaa ku daraan in cilmigu aanu shardi muhiima u ahayn Tabliiqa iyo barnaamijkooda fidinta dacwada. Sidaa daraadeed ayay leeyihiin cullimadani hannaanka fidinta dacwada ee Tabliiqu ma noqon karo mid miro dhal ah, waayo cilmiga aqoonta diintu waa tiir weyn aan looga maarmin fidinta dacwada iyo barashadeeda. Waxaa kale oo dhaliilaha Tabliiqa loo hayo ka mid ah in aanay si wanaagsan ugu sugnayn manhajka Salafka saxda ah. Sheekhii weynaa Nasrudiin Al-Bani[58] oo arrinkaa ka hadlaya wuxuu yidhi:

''Tabliiqu kuma taagna manhajka Kitaabka Eebbe iyo Sunnaha Rasuulkeenna Max'ed (NNK) iyo fahamka Salfkeena Saalixa ah. Hadduu arrinku sidaas oo kale yahay lama raaci karo waayo wuxuu ka hor imanayaa manhajka dacwada Salafka saalixa ah''.

Sheekh Ibna Baz[59] oo cullimada waaweyn ee dunida Islaamka ka mid ahaa isaga qudhiisu cilladaha haysta Tabliiqa wax buu ka tilmaamay, wuxuuna ka yidhi:-

'' Qofkii dadka ugu yeera Diinta Eebbe waa gaarsiiye Diinta Eebbe sida uu Rasuuulkeennii Maxamad (NNK) yidhi, 'dadka iga gaarsiiya aayadba ha ahaatee'. Hase ahaatee kooxda Tabliiqu waxay ku dhaqmaan khuraafaad, bidco iyo shirkiyaad. Sidaas darteed lama raaci karo qof diinta yaqaanna kuna toosan mooyee, garanaya caqiidada saxda ah ee Ahlu-Sunna Wal-Jamaaca ay haystaan si diinta uu u baro (dadka), lana kaashado wixii wanaag ah. Maxaa yeelay howlohooda (Tabliiqu) way ku firfircoon yihiin. Tabliiqu waxay u baahan yihiin in ay ka kororsadaan barashada diinta culimada towxiidka iyo sunnada ku toosan. Waxaannu waydiisanaynaa in uu Eebbe dhammaan dadka diinta fahamsiiyo kuna sugo''.

58- 59 Xigasho Maktabadda.com

Cullimada kale ee dhaliilaha Tabliiqa aadka ugu talax tegey waxaa ka mid ah **Sheekh Fowsan** iyo **Sheekh Tuweyjin** oo ku dooda Tabliiqu in ay yihiin Suufiyad dadban oo diinta qaar ka tagaya.

Tabliiqu waxay aad ugu baaheen Caalamka Islaamka oo dhan, hase ahaate waxay Soomaaliya si rasmi ah kooxdii ugu horreysay ee Tabliiq ahi soo gaartay sannadkii 1976. Kooxdan oo ka timid Pakistan kolkii ay dalka soo galeen waxaa ay degeen Muqdisho. Runtii raad weyn ayey Jameecadan cusubi durba ku reebeen dadka Soomaalida. Kolkii ay Muqdisho yimaadeen waxaa dalka ku soo dhoweeyay **Sheekh Shariif Sharafow** oo degaan ahaan ka soo jeeday Luuq ee gobolka Gedo oo dhaca Koonfur Galbeed Soomaaliya. Sheekhani ayaa ka mid ahaa dad aad ugu taxnaa (xidhiidh la lahaa) Tafsiirkii Qur'aanka ee Sheekh Max'ed Macallin Xasan ka marin jirey masjidka Sheekh C/qaadir ee Muqdisho. Shariif Sharafow ka sokow, culimada Tabliiqa soo dhoweysay xilligaas waxaa ka midka ahaa **Sheekh C/rashiid Cali Suufi** oo ah wadaad caan ah oo magac ku leh Soomaaliya. Waqooyiga dalka waxaa isaguna ka soo dhoweeyey Tabliiqa Sheekh Ismaaciil oo waqtigan madax u ah Tabliiqa Soomaaliya.

Qaran-jabkii iyo burburkii dawladdii dhexe ee Soomaaliya ku dhacay1991, marka la eego sida Qaran-jabkaasi u saameeyay Jameecooyinka Islaamiyiinta dalka, Tabliiqu waa ka duwanaayeen kooxaha kale ee Islaamiyiinta Soomaalida, waxayna ka badbaadeen in xubnahoodu dhexgalaan ama lagu asteeyo astaamaha qabiilooyinka Soomaalida ee colaadda ku jirey. Waxaa ay aad uga fogaadeen in midabbo siyaasadeed iyo damac xukun-doon midna laga uriyo amaba lagu asteeyo. Waxay ka leexdeen hawlaha siyaasadda noocay doonaan ha ahaadeene, iyagoo iska ilaaliyaan in ay ka hadlaan mas'alooyinka diiniga ah ee la isku khilaafsan yahay, inta bandanna waa iska dhawraan in Cullimadoodu Fadwooto (go'aan xukun ka gaaraan) ama ka faalloodaan arrimaha diinta ku saabsan ee fikir ahaan aan la isku raacsanayn. Inkasta oo Tabliiqu mad-hab ahaan ay raacsan yihiin mah-habka **Xanafiga**, haddana inta badan si muuqata ugama hadlaan mana muujiyaan khilaafka madaahibta u dhexeeya. Sidaa si la mid ah ma farageliyaan, mana buunbuuniyaan ceebaha Jameecooyinka kale, mana dhaleeceeyaan dabeecadaha iyo sida ay u dhaqmaan dadyowga kale ee kala madaahibta ah. Taa beddelkeeda waxay isku dayaan in ay ixtiraam tusaan oo ayan faragelin arrimaha iyo dhaqanka qofka u gaarka ah, balse qofka ay kala hadlaan oo keliya in uu Jameecada Tabliiqa kala qaybqaato dedaalka baraarugga dacwada, fikirka uu doono diinta ha ka haystee kooxda uu doonana ha raacsanaadee. Si qunyar-u-socdnimo ah oo dabacsan ayay ula dhaqmaan dadka dabaqad kasta oo ay ka tirsan yihiin. Tabliiqu dhexdooda ma muujiyaan kala sarreyn ama in ay xagga

nolosha ku kala duwan yihiin, hadday tahay xagga cullimada Tabliiqa iyo hadday joogto dadka la hanuuninayo ee Jameecadu la macaamilaysaba. Tabliiqu waxay caan ku yihiin sida dabacsan ee ay bulshada u dhexgalaan, siibabulshada qaybaheeda hoose. Waxaa ay degaan meeshii ay doonaan oo markaas ka hortimaadda muddada ay faafinta dacwada wadaan siiba Masaajidda, Malcaamadaha (Dugsiyada Qur'aanka) ama xaafadaha caadiga ah; meelaha bulshadu u badan tahay ee aan ka fogayn dadka ay doonayaan in ay gaadhaan. Cid kasta waa u nugul yihiin waana soo dhoweeyaan, xitaa dadka bulshada dhexdeeda aan sumcadda wanaagsan ku lahayn, waa soo dhoweeyaan oo waaniyaan, lagamana arko wax islaweyni ah haba yaraatee. Sababahaas iyo kuwo kaleba waxay Tabliiqa u sahleen in ay helaan taageerayaal badan oo fikirkooda la dhacsan.

Si kastaba ha ahaatee waxaa jira cullimo Soomaali ah oo iyagu aad geeska u geliya Jamaacada Tabliiqa, kana soo jeediyey dhaliishooda muxaadarooyin, kuwaas waxaa ka mid **Sheekh Max'ed Haaddi** iyo **Sheekh Max'ed Cabdi Ummal.** Hase ahaate **Dr. Axmed Xaaji C/raxmaan** wuxuu qabaa in aan la buunbuunin ceebaha wadaaddada Tabliiqa, waayo waxaa jira ayuu leeyahay hawlo wanaagsan oo ay diinta u qabtaan:

"Ma habboona in lagu talax tago dhaliishooda iyo wax ka-sheeggooda wadaaddada tabliiqa ah, wax badan ayey tareen, dad door ahna masaajidda ayey ku soo xireen. Waxayse aniga ila tahay in ay dacwadooda (ugu yeeridda diinta) ka dhigaan mid cilmiyeysan".

Xeel-dheerayaasha diinta Islaamku waxay mararka qaarkood xusaan Tabliiqu in si habboon oo cilmiyaysan aanay isugu dheeli tirin fullinta labada qodob ee kala ah **Al-Amru bil Macruufi Wa Nahyu Canil Munkari** (Reebidda Xumaanta iyo Faridda Wanaagga). Qaabka loo dabbaqo Towxiida ayaa iyana la cilleeyaa aqoontooda diinta la xidhiidha oo yar darteed. Ma xoojiyaan ayaa la yidhaahdaa barashada cilmiga diinta siiba Fiqiga ama Axkaamta. Si kastaba ha ahaatee, Tabliiqa waxaa lagu ammaanaa sida fudud ee ay dadka u hanuuniyaan, waqtiga badan ee ay geliyaan fidinta diinta iyo sida ay nadiifka uga yihiin ugaa fogaadaan arrimaha xasaasiga ah iyo fikradaha laga yaabo in la isku khilaafsan yahay. Waxaa aad loogu ammaanaa oo ay ku wanaagsan yihiin dhanka tarbiyadda, ku xirnaanta bulshada iyo u soo dumidda mujtamaca dhinaca goobaha khayrka lagu hayo sida Masaajidda.

CUTUBKA V.

1- UGXAMIHII AASNAA!.

ABAABULKII QARSOONAA.

Waxaa muuqnaysay in jawigii Islaamiyiinta waxyaabo badan iska bedeleen bilowgii 1998[dii]. Dagaaladii Gedo iyo Al-Ittixaad Soomaali Galbeed way istaageen, waxaana bilowday muuqaalka kala qaybsanka Islaamiyiinta dhexdooda, iyadoo laga guurayo magacyo hore u jiray, loona guurayo magacyo cusub. Waxaa kaloo abuurmayey isbahaysiyo Islaamiyiin ah, waxaana dibadda isa soo dhigay Islaamiyiin aragtiyo cusub wata oo dar-dargelinayey qaab ay ku doonayaa inay uga dhex muuqdaan Islaamiyiinta xilliyaddii isku milaanka. Qolo waliba waxay isu taagtay inay is muujiso, iyagoo la soo banbaxaysa afkaartooda aan dahsoonayn, kooxaha siyaasadda Soomaaliya ayaa iyaguna waxay ahaayeen kuwa fursada siinaya Islaamyiinta waqtigaas.

Islaamiyiinta Jihaadiyiinta ayaa ahaa Qaran burburka Soomaaliya (1991) ka dib kuwa hadafkoodu gaar u yahay. Dagaalkii Araare ayaa daahfur wuxuu u ahaa isku daygoodii koowaad, waxaana maskax u ahaa xubno ka soo laabtay dagaalkii mujaahidiinta Afganistan ee lagula jiray Midowgii Soofiyatka(*USSR*) iyo garabkii dagaalka ee Al-Ittixaad Al-Islaam. Sidoo kale ayaa dagaalkii gobolada Waqooyi Bari ku dhexmaray Al-Ittixad iyo SSDF waxaa hormuud ka ahaa garabka hubaysnaa ee Al-Ittixaad oo hadafkooda ugu weyni ahaa inay awood ku qabsadaan deggaanadaas. Kaalinta sirdoonka wadamada daneeya Soomaaliya lug weyn ayey ku lahaayeen waxyaabaha isbedelayey, waxaana ugu mugweynaa sirdoonka Ethiopia iyo kuwa Suudan oo kala ujeedo ahaa. **Osama Bin Laden** wuxuu biloowgii Sagaashamaadkii marti u ahaa **Sheekh Xasan C/laahi Al-Turaabi** isagoo ku suganaa Khartum Casimadda Suudan. Sidaas darteed ayaan la oran karay Al-Qaacida raadkeedu waa ka muuqday Soomaaliya. Dhinaca kale Ethiopia ayaa aad u danaynaysay iyadoo iska yeel-yeelays wakiilka Geeska Afrika ee reer Galbeedka inay ka sal gaarto waxa ka socda gudaha Soomaaliya. siyaasadahaas is herdinaya ayaa waxay gundhig u noqonayeen mar walba abaabuladda qarsoon ee awoodaha Soomaaliya ku hardamaya.

Dagaalkii Unisom ee dhexmaray Soomaalida oo ay hormuudka u ahaayeen Islaamiyiinta Jihaad doonka ah wuxuu ahaa bilowgii abaabulka qarsoon ee Soomaaliya iyo ugxamihii aasanaa ee reer Galbeedka iyo

Al-Qaacida, waxaa aad loogu guulaystay in Afganistan loo diro kooxo dhallinyara ah oo tababaro ku soo qaata, iyadoo weliba si gaar ah loo beegsanayey in xubnaha dhalinyaradda ah ee ururadda Islaamiyiinta ka midka ah gaar looga gooyo. si loo abuuro xoog Islaami ah oo isku da' ah iskuna feker ah. Ma ahan arrin si sahal ah ku iman kartay in la isla helo dhallinyaro astaantaas leh, waxaase si hoose loo bilaabay in lagu guulaysto abaabul qarsoon oo tababaro loogu sameeyo, looguna diyaarinayo goobaha tababarad dhalintaas.

Gobolka Shabeeladda Hoose ayaa laga helay goobo ku haboon tabaradda dhalinyaradda ee dhinaca Dagaal-yahanadda Islaamiyiinta Jihaad-doonka ahaa. Ras-Kambooni ayaa jiray waxaase lamaaneeyay Marka iyo Qoryooleey, intaas waxaa dheeraa xubnaha ka soo baxa mucaskaradaas ayaa waxay shaqo ka helayeen Maxkamadihii Islaamiga ahaa ee beelaha Muqdisho iyo welib Ganacsatadda Gobolka Banaadir oo u qoranayey ilaalo gaar ah. Islaamiyiinta Jihaadiga ah waxay kaloo qorsheeyeen olole wacyigelin ah oo ku saabsan in dalka laga difaaco waxyaabaha cadawgiisu la damacsan yahay, waxay bilaabeen tababarida awood ciidan oo daacad u noqota dagaalka wadaniyadda ee xilligaas lagu macnaynayey in laga hortagayo afduubka iyo dilalka qorshaysanaa ee gudaha Soomaaliya ka fullinayeen sirdoonka dowladda Ethiopia. Qaybo ka mid ahaa dagaal oogayaasha ayaa waxay la xulafoobayeen Islaamiyiinta, waxaana guulaysanayay siyaasada shaar bedelashada ee ahayd u guurida **Sheekh** iyadoo laga guurayo **Qab-qable**, reer Galbeedka ayaa iyaguna soo raacinayey sirdoonkooda mawjadaha Hay'adaha Samfalka Caalamiga ahaa iyo kuwa Qaramadda Midoobay oo hadafkoodu ahaa inay si qoto dheer u ogaadaan Islaamiyiinta Soomaaliya oo bartilmaameed u noqday waxa loogu yeero la Dagaalanka Argagixisadda Caalamiga ah. Waxaa jiray tuhunka sii fogeeyey in Islaamiyiin aan u dhalan Soomaaliya gabaad ahaan u joogaan, waxyaabo badan oo kolkii hore la fududaysanayey waxay Islaamiyiintu Soomaalidu ku abuureen is weydiinta ah dhowr qof oo la baadi goobayo haddii la soo qabto ayaa ku xigaya?

Abaabulka aadka u qarsoon ee u dhexeeyay Islaamiyiinta Jiihaadiga ah iyo reer Galbeedka u soo wakiishay dalka Ethiopia arrimaha Soomaaliya, ayaa sirdoonka Ethiopia wuxuu bilaabay inay ka ugaarsadaan gudaha Soomaaliya Oramdda mucaaradka ku ah iyo weliba Al-Ittixaad Soomaali Galbeed oo dagaal xilligaas kula jiray Ethiopia, iyaagoo isticmaalaya dagaal oogayaashii gacan saarka la lahaa. Sanadihii 1995 ilaa 1996 Sheekh Xasan Dahir Aweys hoggamiye sare oo ka tirsanaa Al-Ittixaad Al-Islaam ayaa sadex jeer ka badbaaday isku day dil qorshaysnaa oo Ethiopia soo abaabushay iyadoo ay fulinayaan howlahaas xubno qabiil ahaan aad ugu dhowaa wadaadkaas.

Sannadkii 1997 ayuu Sheekh Xasan Dahir Aweys dib u bilaabay dagaal uu la gelayo wuxuu ugu yeeray cadowga ummadda Soomaaliyeed, waxaana dibada u soo baxayey ugxamo aasnaa. Ethiopia ayaa Jan 1997[kii] Sodarre shir ugu abaabushay dagaal oogayaasha Soomaaliya intii taageersanayd, waxaana laga bidhaansan karayey kulankaas bal in la heli karo isu soo dhowaansho siyaasadeed iyadoo qab-qablayaasha miis la isugu wada keenayo. Kolkaas waxaa looga sii gudbay midkii Qahira iyadoo goobtaas 23 Dec 1997 lagu kala kacay heshiis la'aan. Ra'iisul Wasaaraha Ethiopia Males Zanawi[60] ayaa ka dalbay kooxdii Sodere (NSC) inay si degdeg ah isugu yimaadaan shir muhiim ah Adis-ababa, wayna ka aqbaleen codsigaas. 26 Dec 1997 ayaa dawladda Ethiopia waxay canbaaraysay shirkii Qaahira, waxayna sheegtay in shirkaas noqoday mid lagu khaakhuul geliyey dadaalkii ay Ethiopia ka dhex waday inay Soomalaidu dib u heshiiso.

03 Jan 1998 ayaa shir uga furmay Adis-Ababa Gollaha Badbaadada Qaranka (NSC) ee loo yaqaanay kooxda Sodare, waxayna maalmo ka dib ka soo saareen qodobo u yara muuqaday in lagu doonayo bur-burintii shirkii Qahira, waxaana ka mid ahaa in ergooyinka si qabiil lagu qaybsado, in la dhimo awooda Ra'iisul Wasaaraha iyo inay Baydhabo ka baxaan maleeshiyaadka Xuseen Caydiid 30 maalmood ka hor intaan shirka lagu qaban, waana iska muuqatay in Ethiopia aanay sina raali uga noqon karayn dowlad Soomaaliyeed oo aanay iyadu hagayn siyaasadeeda. Hasse ahaate bilowgii 1998 ayaa Sheekh Xasan Daahir waxaa loo doortay inuu madax u noqdo Maxkamdihii Koonfurta Muqdisho (Ifka Xalan).

Arrimahaas isbedelayey ayaa sii kordhinayey abaabuladda qarsoonaa ee u dhexeeyey Islaamiyiinta Jihaadiga iyo reer Galbeedka, howlaha sirdoonka ciidamdda ayaa gaaray 1998 heerkoodii ugu sareeyey. Islaamiyiinta waxay ku jireen diyaargarow iyagoo khibrad ka helay dagaaladdii ay la galeen Ethiopia sanadahaas ugu dambeeyey. Waxaa kaloo kobcayey doorkooda u diyaargarowga dagaal ay kala hortagaan waxay u yaqaanaa cadowga Islaamka. Sidoo kale ayaa reer Galbeedku howlahooda sirdoonka mallaayiin dollar ku bixinayeen si ay u ogaadaan xaladaha dhabta ah ee Islaamiyiinta Soomaaliya.

Hay'aaha samafalka ee gudaha Soomaaliya joogay ha ugu horeeyaan kuwa Qaramadda Midoobay ayaa waxay sal u noqdeen goobaha lagala socdo dhaq-dhaaqyadda sirdoonka arrrimaha Soomaaliya. Talaabooyinkaasi waxay sare u qaadeen ahmiyad siinta Islaamiyiinta Jihaadiga ah inay daneeyaan ogaanshaha wax yaabaha ka socda gudaha xafiisyadda Qaramadda Midoobay iyo NGO-yadda Caalamiga ah iyo

60- Xigasho Irrinnews

kuwa Wadaniga ah, waxay si weyn u tababareen dhalinyaro gaar ah oo ka warhaya la socdka dhaqdhaqaaq-yadda socda kuwa siyaasadda iyo wardoonka. sirdoonka Talyaaniga ayaa la arkayey inuu kaga horeeyey kuwa Maraykanka iyo Ethiopia xog helida waxyaabaha ka jira Soomaaliya, waayo waxaa la helayey xubno ka tirsanaan jiray ha'yadihii sirta iyo waliba booliska Soomaaliya oo gacan saar la lahaa sirdoonka Talyaaniga, waxaase dabar ku noqday Talyaaniga iyo reer Galbeedkaba qoraaladda Islaamiyiinta iyo xogaha hadalkooda oo inta badan ku qornaa luqadda Carabiga. Arrimahaas ayaa lug jiiday sirdoonkii reer Galbeedka. Hase ahaatee Ethiopia ayaa waxay ku guulaysatay inay qortaan xubno ka mid ahaan jiray Jabhadihii SSDF, USC, SNM iyo SPM kuwaas oo luqadda amxaariga aad u yaqaan. halka dhinaca kale Islaamiyiinta ku soo biireen Soomaali Kililka Shanaad ka timid oo iyaguna sidoo kale yaqaana luqadaas, iska warhayntaas labada dhinac ayaa ka dhigtay in sirdoonka Geeska Afrika uu noqdo mid wejiyo badan..

QARAXYADII GEESKA AFRIKA.

(Nairobi iyo Darasalaam)

Qaraxii Nairobi 1998

Hoggaamiyahii Al-Qaacida ee Geeska Afrika oo loogu yeeri jiray **Abuu Cubayda Al-Banshiri** oo magaciisa rasmiga ahi ahaa **Cali Amin Al-Rashidi**, door muuqda ayuu ku lahaa dhamaan qorshayaashii Al-Qaacida ka fullisay Geeska Afrika ha ugu baaxad weynaayeen isku daygii dilkii Madaxweynihii Masar **Xusni Mubaarak** magaaladda Adis-Ababa ee Dalka Ethiopia June 1995 iyo dagaalkii Islaamiyiinta Soomaaliya qaarkood uga soo horjeesteen Maraykanka iyo Unisom, wuxuuna ahaa xilligaas ku xigeenka Sheekh Osaama Bin Laden, daahna ma saarayn in Al-Qaacida gacan u fidinaysa Islaamiyiinta Soomaaliya. Sidaas darteed Maarso 1994[61] ayey Al-Qaacida bilowaday qorshaha la doonayey in lagu qarxiyo Safaaradaha Maraykanku ku lahaa Nairobi iyo Darasalaam. Waxay Al-Qaacida sahmiyeen Safaaradda Nairobi iyagoo sawiro ka qaaday isla markaasna go'aamiyey in qaabka ugu wanaagsan ee loo fullin karaa qorshahaasi yahay baabuur laga soo buuxiyey waxyaabaha qarxa in weerarkaas loo adeegsado.

07 Augosto 1998 ayaa si talantaali ah waxaa loo qarxiyay Safaaraddaha Wadanka Maraykanku ku lahaa Nairobi iyo Dara-salaama, waxaana Nairobi ku dhintay 213 qofood oo 12 ka mid ahaa ahaayeen Maraykan, waxaana qaraxaas ku dhaawacmay in ka badan 4500 qofood, sidoo kalena waxaa Darasalaama ku dhintay 11 qofood. Iyadooy ku dhaawacmeen 85 qofood, waxaana la tilmaama in Darsalaam ka khasaara yarayd Nairobi. Maalintaas wadanka Tansania waxay u ahayd maalin fasax ah iyo weliba Safaarad oo xirayd.

Safaarada Nairobi ayaa qorshaha is qarxintaas waxaa fulliyeen laba dhallinyara ah oo u dhashay Boqortooyada Sacuudiga. Mid ka mid ah wuxuu isku qarxiyey gaarigii uu saaraa, halka kan kale uu ka booday gaarigii uu waday. **Rashiid Daa'uud Al-Owli** ayaa Booliska Kenya

61- Xigasho Al-Qaeda in East Africa the Horn/ DavidH.Shinn.

waxay ku eedeeyeen inuu ahaa mid ka mid ah wadayaashii Baabuurtii qaraxyada Safaarada Maraykan ee Nairobi inuu ahaa. waxaa la horgeeyey waxay ku eedeeyeen inuu ahaa mid ka mid ah wadayaashii Baabuurtii qaraxyada Safaarada Maraykan ee Nairobi inuu ahaa. waxaa la horgeeyey Maxkamad ku taal Maraykanka iyadoo ku xukuntay Xabsi daa'in .

Maraykanka ayaa shaaciyay in ragga lagu tuhmayo qaraxyadii Nairobi ay qaarkood gabaad ka dhiganayaan Wadanka Soomaaliya. Malahaas ayaa waxaa sii buun-buuniyay wadamadda deriska oo si furan ugu eedeeyay in Islaamiyiinta Soomaaliya ay galaangal ku lahaayeen qaraxyadaas .

Fazul Abdalla Max'ed ayaa Maraykanka dul dhigay $5,000,000 (Shan Malyan oo Doollarka Maraykanka ah) soo qabashadiisa. Fazul Abdalla ayaa u dhashay Wadanka Camooros da'diisuna u dhexeyso 30 ilaa 40 sanno. Waxaa la xaqiijiyaa inuu Soomaaliya ku guursaday gabar Soomali ah oo caruur u haysa, waxaana Maraykanku sheegaa inuu aqoon u leeyahay sida loo sameeyo waxyaabaha qarxa amaba la isugu xirxiro. waxaa 08 June 2011 lagu dilay jid-gooyo u taalay Koonfuta Muqdisho ciidamadda DFKM.

Fazul Abdalla

Abu Talah Tariq Al-Sudaani, isagana sidoo kale madaxiisa la dul dhigay $5,000,000 (Shan Malyan oo Doollarka Maraykanka ah). Abu Talha Al-Sudaani waxay sirdoonka Maraykanku sheegaan inuu Soomaaliya yimid Sanadkii 1993,waxayna intaas ku daraan inuu madax u yahay Al-Qaaciddadda Geeska Afrika, welibana isagoo dhowr magac oo kale loogu yeero, waana khabiir si wanaagsan u yaqaana waxyaabaha qarxa iyo weliba inuu u tababara kooxaha qaraxyadda fulliya. Waxaa lagu dilay Soomaaliya 2007.

Hogaamiyaha Al-Qaacidda Sheekh Osama Bina Laden ayaa mar uu hadlayey Sannadkii 1998 wuxuu yiri :-

" Argagixisadda ugu weyn ee dunidda waa dawladda Maraykanka, cid joojin kartaana ma jirto, laakiin awooday adeegsanayaan mid ka weyn ayaan u adeegsan doonnaa, u kala saarimayno melleteri iyo rayd, dhamaantoodna waa noo bartilmaadeed."

Laga soo bilaabo 1993 kolkii maydadka askarta Maraykanka ah lagu

jiidjiiday wadooyinka Muqdisho waxaa isa soo tarayey hadal haynta ah in Islaamiyiinta Caalamiga ahi lug ku leeyihiin waxyaabahii ka socda Soomaaliya. Si kastaba ha ahaatee waxaa jiray tuhmooyin badan oo la saarayo dhinaca Islaamiyiinta Soomaalida iyo ku milnaantooda Islaamiyiinta Caalamiga ah ee Jihaad doonka ah.

Shaki kuma jirin in Al-Qaacida si durugsan u eegayeen bilowgii Sagaashamaadkii mandaqada Geeska Afrika oo leh Istaraatiijiyad Caalamku dano ka wada leeyahay, Wadamadda Geeska Afrika ee ku xeeran Badaha Hindiya iyo mida Cas, waxaana ku wada nool bulshooyin Muslim ah iyo kuwo aan ahayn, balse waxaa muuqanayey xowliga balaaran ee fikirad Jihaadiga ahi uga kobcayo degaamadan gaar ahaan Soomaaliya. Waqtigaas xubnaha ugu muhiimsan Al-Qaacida waxay ku sugnaayeen Suudaan oo xarun u ahayd Al-Qaacida.

Siraha qarsoon ee guddaha Soomaaliya ayaa waxyaaba badan isku qasmeen. Waa aragtida reer Galbeedka ee ah in Al-Qaacidda ka howlgasho guddaha Soomaaliya iyo aragti taas ka duwan oo ah in Soomaalidu Islaam tahay, lagana badbadinayo waxyaabaha qaarkood, reer Galbeedkuna dagaal kula jiraan diinta Islaamka. Sidaas darteed ayaa is fahmin la'aantu keentay kala shaki iyo in cadownimo loo qaado dadka reer Galbeedka ah gaar ahaan dadka Maraykanka oo cadaawada loo hayaa aad ugu korodhay Wadamadda Muslimka ah.

Qarxayaddii Geeska Afrika ka dhacay ka dib, waxay reer Galbeedku indho gaar ah ku eegayeen Soomaaliya, iyadoona Ethiopia aad u suuq-gaysay xilligaas halista ka imaan kartay Islaamiyiinta Soomaaliya oo gabaad siinaya Islaamiyiin Ajaanib ah oo ku gabanaya gudaha dalkooda. Waxay kaloo Ethiopia aad u hubaysay Jabhadda RRA, iyadoo dhinaca kale Xuseen Caydiid Koonfurta Soomaaliya soo geliyey ciidamo mucaarad ku ahaa **Ethiopia** oo laga keenay dhanka **Eratariya**. Ugu dambayntiina RRA ayaa Baydhabo qabsatay 06 June 1999[kii] iyadoo Ethiopianku gacan siinayaan, waxayna kooxihii siyaasada Soomaaliya isaga soo horjeeday bartilmaameed u noqdeen is herdiga awoodaha ku luulamayey Geeska Afrika. Fursadaas waxaa ka faa'iidaystay islaamiyiinta oo si weyn ugu baahay goboladda Koonfureed ee dalka.

Qorshaha Ethiopia ee qabsashada RRA Baydhabo ayaa istaraatiijayadu waxay ahayd in loo sii gudbo Buur-hakaba, ka dibna la xayiro dhaq-dhaqaaqa garoonka diyaaraddaha Balli–doogle oo Ethiopianku aaminsanaayeen inay sahayda iyo saadkuba u soo maraan mucaarka hubaysan iyo Islaamiyiinta ka dagaalamaya gudaha Ethiopia. Qorshe in la dhaqan geliyo sugayey ayaa ahaa in weerar lagu qaado Qoryooley oo saldhig u ahayd OLF iyo Islaamiyiinta dagaal-yahanadooda jooga Soomaaliya, ka dibna looga sii gudbo Marka iyo deegaano ku yaal Jubbadda Dhexe. Waxaase dhiciseeyey

howlgalkaas duruufo ka jiray guddaha Ethiopia iyo dagaal-yahanadda RRA-da oo aan niyad u hayn inay sii wadaan dagaalka maadaama ay goboladoodii ka saareen xooggagii daacadda u ahaa Xuseen Caydiid.

Markuu fashilmay isku daygii maamul u samaynta gobolka Banaadir 03 Augosto 1998 ayaa waxaa kor u kacay kaalinta Islaamiyiinta oo degaamadda ay maamulayeen si habsami leh uga hirgeliyey nidaam cadaaladeed loo marayo Shareecada Islaamka, waqtigaas ka dibna waxaa si toos ah u bilaabmay iska horimaadka dhabta ee gudaha Soomaaliya uga dhexeeyey Islaamiyiinta iyo reer Galbeedka.

Saaxaafadda ayaa door ku lahayd ku soo jeedinta indhaha caalamka dalka Soomaaliya, waxayna aad u buunisay arrimaha waqtigaas taagnaa, halka Soomaali aad u tira yari waxyaabahaas la socdeen. Islaamiyiinta Jihaadiga ah waxay ku heleen howlaha ay wadeen sumacad bulshada dhexdeeda ahayd oo ku riixday u gacan haadintoodii Al-Qaacida. isku dayagoodaas ayaa ku sii dhiiranayey inay si tartiib ah u hantaan dhalinyaradda oo ahayd awooda dhaqaajinaysay kacdoonka laga soo horjeedo afkaaraha reer Galbeedka ee lidka ku ah Islaamiyiinta. Soomaaliya ma lahayn dowlad dhexe oo maamusha dalka tan iyo intii xukunka laga tuuray Max'ed Siyaad, si aan loo helin nidaam iyo dowlad isu keenta Soomaalida waxaa laga doorbiday in loo sameeyo maamulo colaadi ka dhaxayso balse dad qura wada ah. Somaliland iyo Puntland waxay u muuqanayeen kuwa aan ku guulaysan karayn isu keenida Qaran Soomaaliyeed, marnaanshaas siyaasadeed iyo maamul ayaa la oran karayey inay soo dhoweysay Islaamiyiinta iyo weliba Al-Qaacida oo door ku yeelata arrimaha Soomaaliya.

ISLAAMIYIINTA IYO U DURBAAN TUMIDDII SHIRKII CARTA.

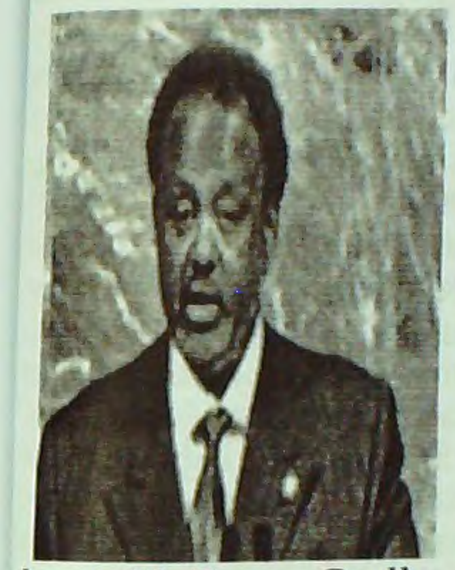

Ismaaciil Cumar Geelle

Soomaaliya in muddo ah ayaan lagu soo hadal qaadin masraxa Siyaasadda Caalamka, ayna u muuqatay mid la iska illaaway tan iyo markii ciidamadii Unisom ee ka socday Qaramada Midoobay isaga baxeen. Maadaama xilligaas wixii ka dambeeyay quwadaha waaweyn ee siyaasadda dunidan hoggaamiya ay ula ekaatay in Soomaaliya aanay u ula ekaatay in Soomaaliya aanay u lahayn muhiimad weyn oo Istaraatiijiyadeed ayaa waxaa mar kale Soomaaliya iyo arrimaheeda murugsanaa miiska soo saaray madaxweynaha Jamhuuriyadda Jabuuti **Ismaaciil Cumar Geelle** in yar ka dib kolkii uu madaxtinimada dalkiisa qabtay bartamihii sannadkii 1999, waxaa si aad ah u damqay nidaam iyo kala dambayn la'aanta muddada badan ka jirtay Soomaaliya, isaga oo dareensanaa in aan lagu eegan karin Soomaaliya dhibaatada ay ku jrto, wuxuu kulankii Golaha loo dhan yahay ee Qaramada Midoobay ee 22 September 1999 hordhigay hindise (qorshe) Soomaaliya lagu daba qabanayo. Khudbaddii Ismaaciil Cumar Geelle iyo hindisihii siyaasadeed ee uu ku dhawaaqay ayaa noqday mid taariikhi ah oo aad Soomaalidu ugu diirsatay, una garab joogsatay, muddo gaaban ka dibna shirweyne dib-heshiineed ayaa u furmay qaybihii siyaasadda Soomaaliya, shirkaasi oo lagu qabtay magaalada Carta ee dalka Jabuuti. Soomalidu waa dad isku af, diin iyo dhaqan ah, badankooduna isir wadaag ah, waxaase sannado badan dunidu ku wareersan tahay xallinta khilaafka siyaasadeed ee dalkooda iyo yagleelidda xukuumad dhexe oo midaysa dalkaas dagaallada sokeeye la degeen, dibna u dhista mar kale qarankeedii burburay 1991[kii].

Kolkii madaxweyne Ismaaciil Cumar Geelle soo bandhigay talo lagu samata bixiyo Soomaaliya, durbadiiba waxaa soo if baxay diidmo ka timid qaarkood dagaal oogayaasha Soomaaliya oo iyagu ka carooday talada madaxweynaha oo ahayd in dhammaan bulshada qaybaheeda kala duwan laga qayb gelin doono talada dib-u-heshiisiinta iyo dadaalka dhismaha qarankooda, si simanna loogu casumi doono ka qaybgalka shirka dib-u-heshiineed oo gogashiisa la dhigay Carta, Jabuuti. Qab-qablayaasha shirka Carta ka goys qabsaday wax barnaamij ah oo u diyaarsanaa ma jirin, sabab la fahmi karo oo diidmadooda maangal ka dhigaysa iyana ma jirin, balse taas waxaa loo fahmay in ay tahay uun talo

xumadoodii xal-diidka ahayd ee ay weligoodba ku mucaaradi jireen cid kasta oo wanaag la doonta iyo xal kasta oo dalka lagu samata bixinayo. Dhanka kale, dhalliil jirta waxaa ay ahayd xukuumadda Jabuuti laf ahaanteedu ma samayn diyaar garow ama u gogol xaar ku filan shirka ka hor wicitaankii shirkaas. Dadka arrimaha shirka la socday qaarkood waxaa ay tilmaamaan in aan la samayn xog ururin (daraasad) u qalanta oo ku saabsan qaabka shir dib-u-heshiineed oo Soomaalidu u dhan tahay loo abaabulayo si loo xalliyo khilaafka iyo xaalka faraha looga gubtay ee mudada badan murugsan. Doonista niyadda ka soo go'day ee xukuumadda iyo shacabka Jabuuti ku dadaaleen xallinta khilaafka Soomaaliya ka sokow, waxaa muuqatay in reer Jabuuti aanay si hoose u fahamsanayn gunta khilafka iyo xargaha murugsan ee noocyada khilaafka Soomaaliya. Maalintii Ismaacill Cumar Geelle Golaha loo dhan yahay ee Qaramada Midoobay uga dhawaaqay barnaamijkiisa dib-u-heshiisiinta Soomaaliya iyo kolkii eragada Soomaalida lagu casumay shirka Carta waqtiga u dhexeeyay wuxuu ahaa mid kooban oo la odhan karo kuma fillayn u diyaargarowgii looga baahnaa shirkaas, waxaa kale oo iyana muuqatay in xukuumadda Jabuuti ilaa iyo xad fududaysatay saamaynta iyo gacanta waddamada kale ee jaarka ahi ku leeyihiin khilaafka Soomaaliya ka jira. Waxay u ekayd in Jabuuti ku kalsoonaatay taageerada xamaasadaysan ee Waddamo Carbeed oo saaxiib ah iyo Soomaalidu gaar ahaan bulshada rayidka ahi ku qaabbileen shirkaas Carta.

Markii ay muuqatay in qabaa'ilka iyo qaybaha bulshada ee Soomaaliyeed si siman shirkaasi uga qayb qaadan doonaan, meeshana laga saaray dhaqankii ahaa in qab-qablayaasha kooxaha siyaasadeed uun ay yihiin kuwa keliya ee saamiga ugu buuran laga siiyo, taladooduna ka socoto shirarka dib-u-heshiinta, ayaa waxaa tani dhiirri gelisay kooxo aan markii hore sidaa looga qayb gelin jirin geeddi-socodka nabadda iyo bulshada rayidka ah oo markaan u muuqday in codkoodu helay fursad lagu dhegeysto iyo in door la aqoonsaday ay ku leeyihiin dhismaha nabadda, galaangal buuxana ay u yeelanayaan ka qaybgalka siyaasadda iyo talada xukunka . Tani waxay kolkaa meel adag dhigtay waa beryayna ku noqotay hoggaamiyayaashii kooxaha siyaasadda ee afduubka ku haystay siyaasadda dalka, dhismaha nabadda, awood qaybsiga iyo qorshe kasta oo dalka xukuumad dhexe loogu dhisayo. Kolkaa siyaasiyiintii kooxuhu waxay u qaysameen labo;-

- Qayb shirka diidday oo danahooda ka dhex arki waayay
- Qayb oggolaatay ka qaybgalkiisa oo dadkooda dhinac ka raacay, inkasta oo la dareemi karay in qaybtani laf ahaanteedu aanay ku faraxsanayn siday Jabuuti shirka u maamushay amba u agaasintay. Waayo raggani waxaa ay rabi lahaayeen sida ay shirarkii kan ka

horreeyay uga barteen in iyaga si gaar ah loo maamuuso oo qayb libaax ama sad dheeraad ah oo gaar loogu karaameeyay oo aanay dadka ula sinnayn la siiyo. Kaalinta siyaasiyiintii kooxaha ee shirka Carta ka qayb qaatay waxay ahayd mid caadi ah oo la mid ah ergada kale ee shirka ka qaybgalay.

Habkan ku cusub ee loo maray geeddi-socodka nabadda iyo dhaqanka shirarka dib-u-heshiinta Soomaliya waxaa ka faa'iidaystay shaqsiyaad iyo kooxo dahsoonaa oo arrimaha siyaasadda aan kolkii hore qayb weyn ku lahaan jirin ama waxa ay ka helaan iska ahayd magac u yaal ama cad qureed, sida kooxaha diinta gaar ahaan kuwa leh ajande (qorshe) siyaasadeed, kuwa dhaqanka iyo ururrada bulshada rayidka ah. Kooxaha Islaamiyiinta ee arrimaha siyaadda daneeya qaar ka mid ah iyo xubno firfircoon oo Islaamiyiinta ka tirsan ayaa si degdeg ah u soo buuxiyay madashii shirka iyaga oo ka faa'iidaysanaya hannaanka marti gelinta shirka. Ka qaybgalka shirka ka sokow waxay xubnahani kaalin muuqata ka qaateen geeddi socodka shirka, weliba waxaa ay galeen qaarka mid ah guddiyada muhiimka ah ee shirka.

Waxaa jirey xubno ka tirsanaa hoggaanka Al-Islaax oo gaaray Jabuuti si ay Ismaaciil Cumar Geelle dadaalkiisa dib-u-heshiisiinta Soomaaliya ugu biiriyaan fikrado ku aaddan sida shirka looga miro dhalin karo iyo sida Soomaalida looga wada qayb gelin karo geeddi-socodka nabadda, iyada oo la tixgelinayo kala afkaar duwanaanshaha u dhexeeya kooxaha kala duwan ee siyaasadda. C/raxmaan Baadiyow iyo Dr. Ibraahim Dasuuqi oo xubno sare ka ah Al-Islaax ayaa gudbiyay mawqifkii iyo taladii ururkooda ee shirka ku aaddanaa.

Al-Islaax waxay muddo ku soo jireen ayna ku milnaayeen bulshada rayidka ah, galaangalna u yeeshaan arrimaha siyaasadda ee dalkooda, iyaga oo talooyin ku darsanaya, abuurayana jawi nabadeed iyo wada xaajood dhex mara siyaasiyiinta, siiba kuwa Muqdisho ee kala qoqobnaa. Waxaa aad loogu xasuustaa diyaarintii muxaadaradii C/qaasim Salaad Xasan uu ka jeediyay Xarunta Nabadda (Markaz Al- Musaalaxa) ee Waqooyiga Muqdisho 1995. Al-Islaax waxaa ay doonaysay in ay abuurto jawi siyaasadeed oo si tallaabo talaabo ah Islaamiyiintu hoggaanka dalka ula wareegayaan. Sida cad, ururka ay doonaan ha ahaadeen e' Islaamiyiintu waxaa ay ka midaysanaayeen hanashada hoggaanka dalka wadiiqadii la doono ha loo soo maro e'. Waxaa ay hanteen dhaqaalaha dalka intiisa badan, goobaha waxbarashada oo ay ka soo burqanayaan dhallinyaro daacad u ah manhajka Islaamiyiinta.

Markan ururrada Islaamiyiinta qaarkood waxaa ay sameeyeen dadaal siyaasadeed oo ay ku doonayaan in ay uga faa'iidaystaan fursad uga muuqatay ka qaybgalka shirka Carta, si ay door buuxa ugu yeeshaan

siyaasadda dalka Soomaaliya iyo dhismaha xukuumadda ay yeelan doonto mustaqbalka. Waxaa ay la ahayd in tani tahay dib u soo laabsho siyasadeed iyo albaab u furmay Islaamiyiinta, ka dib markii Islaamiyiintu in muddo ahba ay haysatay faquuq siyaasadeed oo lagaga ilaalinayo ka qayb-galka geeddi-socodka nabadda iyo ka qaybgalka masraxa siyaadeed ee dalkooda. Maadaama ay wiiqantay ama ay meesha ka baxayso awooddii siyaasiyiinta iyo dagaal oogayaashu ku lahaayeen maxraxa siyaasadda, kuwaas oo had iyo jeerba cadaawad weyn u haya Islaamiyiinta kana ilaaliya in ay faraha la soo galaaan siyaasadda iyo fursad kasta oo looga tashanayo aayaha siyaasadeed ee dalka, islaamiyiintu waxay si maangal ah u muujiyeen rabitaan qunyar socodnimo ku dheehan tahay oo ku aaddan ka qaybgalka siyaasadda.

Sirta ka dambaysa diidmadda dagaal oogayaasha ee shirka Jabuuti, qayb ahaan waxaa lagu macneeyay dawladda Ethiopia oo ka baqo qabtay waxa ka soo bixi kara shirka iyada oo tuhmaysay kaalinta ay shirka ku lahaayeen Islaamiyiinta iyo xubno siyaasiyiin hore ah oo u janjeera waddaniyadda iyo Carabnimada. Ethiopia waxaa ay geed dheer iyo mid gaabanba u kortay sidii ay u fashilin lahayd shirkaas iyada oo warqadda (Kaarka) ay ku ciyaarayso siyaasadda dhabar jebintu ay ahayd hawlgelinta dagaal oogayaal dhowr ah oo iyada gacanta ugu jirey kuwaas oo qaarkood ahaayeen eregada shirka, qaarna ka maqnaayeen shirkaas, balse adeegsanayeen saamaynta iyo xidhiidhka dhow ee ay la wadaageen qaar ka mid ah ergooyinka shirka.

Xubnaha shukaanta (Isteerinka) u hayey shirka waxaa ku jirey Islaamiyiin ay ugu xoog badnaayeen Al-Islaax, waxaa kale oo doorkoodu muuqday Al-Ictisaam iyo Salafiya Jadiid. Xubnaha waaweyn ee Islaamiyiinta ka tirsan Soomaalidana magaca weyn iyo qaddarinta ku dhex lahaa ee shirka Carta ka dhex muuqday waxaa ka mid ahaa Sheekh Cumar Faaruuq. Joogitaanka shirka ee xubnaha firfircoon ee Islaamiyiintu waxay keentay in dawlado Maraykanku ka mid yahay ay il gaar ah ku eegaan shirka ka socday Carta. Dawladahaasi waxaa ay markii dambe saluugeen go'aamadii shirkaa ka soo baxay iyo xukuumaddii lagu dhisay oo magaca ay caanka ku ahayd ahaa "Xukuumaddii Carta".

Ethiopia waxay muujisay sida ay u diiddan tahay xukuumaddii ka dhalatay shirkaas, waxayna xukuumadda cusub ku tilmaantay mid Islaamiyiinta iyo kooxo argagaxiso ahi ay awood ku leeyihiin ama ay ka tirsan yihiin Golayaasheeda Baarlamaanka iyo Wasiirrada. Dareen kan Ethiopia u dhow waxaa muujiyay Maraykanka oo baajiyay wixii taageero ahaa ee la filayay in uu siiyo xukuumadda cusub, taa baddelkeedana Maraykan iyo Ethiopia waxaa ay si toos ah iyo si dadbanba u taageereen mucaaradkii dagaal oogayaasha u badnaa ee ka hor yimid xukuumaddii

Carta. Si kasta ha noqotee, waxay ahayd guul siyaasadeed oo ay Islaamiyiintu ka gaadheen shirkii Carta, waxaana hoggaaminta dalka Soomaaliya ku soo baxay C/qaasim Saalad Xasan oo aad ugu dhowaa siyaasad ahaan Xarakada Islaamiga ah ee Al-Islaax oo iyagu taabacsan urur weynaha Ikhwaanka Caalamiga ah. Islaamiyiinta kale ee dalku kama hor imaan xukuumaddii Cabdiqaasim Salaad Xasan, waase taageereen, waxaana markii ugu horraysay xukuumad Soomaalidu yeelato oo xubno ka noqodeen shaqsiyaad ka tirsan kooxaha Islaamiyiinta. Xukuumaddii lagu soo dhisay Jabuuti ka dib, waxaa ay Islaamiyiinta (Jihaadiyiinta) ku sugnaa Muqdisho si aan rasmi ahayn u kala direen xoogaggoodii iyaga oo gebi ahaanba hakad geliyey dhaq-dhaqaaqii ciidan. Waxaa la malaynayay in ay siinayaan xukuumadda fursad ay ku dhaqaaqdo, taas oo ay weheliso taageero dhaqaale oo xukuumaddu ka hesho Salafiyiinta iyo Ikhwaanka.

Islaamiyiinta Soomaalidu kuma aysan guulaysan hammigoodii ahaa in xukuumaddii Jabuuti lagu soo dhisay bilow u noqoto hannaan hoggaamineed oo leh dhaqan iyo asluub islaami ah; ka fog eexda, ama qab-yaaladda iyo dhaqammada khiyaamada ku dhisan ee anshaxa Islaamka ka baxsan. Islaamiyiinta waxaa si dhaqso ah uga muuqday saluug badan oo ka dhashay habkii xukuumaddaasi u dhaqantay iyo waxyaabihii ay la soo ban baxday kolkii ay dalka timid. Ma sii socon hakashadii kooxaha Islaamiyiinta ee dhinaca hawlgallada ciidan ka dib markii xukuumaddu noqotay mid taag daran oo hanan kari weyday taageeradii dadka iyo fullinta barnaamijkii laga filayay. Mar kale ayey is abaabuleen Islaamiyiintii iyo Maxkamadihii Islaamiga ahaa ee ka jirey magaaladda Muqdisho iyaga oo si tartiib ah u midoobaya isuna fidiyay. Islaamiyiintu waxay bilaabeen in ay mar kale u gacan haadiyaan qabaa'ilka Muqdisho iyaga oo u sheegaya in aan waxba laga sugin xukuumadda Carta ka timid waqti dambana aan lagu lumin taageero la siiyo, balse taa beddelkeeda qabaa'ilku ay gacan siiyaan Maxkamadaha Islaamiga ah oo gaarsiisan heer jifiyeed (tol hoosaad), tol kasta oo aan lahayn Maxkamadna ay yeeshaan mid u gaar ah.

DOORKA MAXKAMADUHU KU LAHAYEEN DOWLADDII CARTA?

Kolkii **C/qaasim Salaad Xasan** loogu caleema saaray 27kii Augosto 2000 Madaxweynanimaddii Soomaaliya Jabuuti ayuu safar u kuur gelid xaaladda dalka Soomaaliya ah wuxuu ugu horayntii ku gaalaa bixiyey Baydhabo iyo Muqdisha. Dowladaas la soo dhisay ma lahayn cudud ciidamo ah oo ay ka dhaxashay dowlad ka sii horeeysay, ciidamaddii Soomaalidu lahayd waxay la burbureen qaran jabkii

Soomaaliya 1991[kii]. Muqdisho iyo labada gobol ee ku xeeran Sh/Hoose iyo Sh/Dhexe waxaa ku amar ku taaglaynayey qab-qablayaal dagaal oo aan la dhacsanayn dowlada C/qaasim Salaad Xasan.

Ciidamadda diyaarka ah ee lagu aamini karay amniga guud ee dowladaas lagu soo yagleelay Carta waxay ahaayeen malleeshiyaadkii Maxkamadihii Koonfurta Muqdisho oo la hayb ahaa C/qaasim Salaad Xasan. isku hayb ahaanshaha ka sokow koox waliba waxay wadatay aragtideeda u gaarka ah, waxaana Madaxweynihii dowladii Carta lagu wareejiyey dhamaan hubkii iyo dagaal-yahanadii Jihaadiyiinta ahaa ee ku sugnaa Soomaaliya marka laga reebo xoogagii Raskambooni ee daacada u ahaa hoggaamiyahooda **Sheekh Xasan C/llaahi Turki**.

Macallin Aadam Xaashi Cayrow ayaa dhinaca kale wuxuu tababare u noqday ciidamadii loo amaamuday dowladii Carta, waxaana isku milmay Maxkamadihii Islaamiga ee koonfurta Muqdisho iyo dowladaas, sidoo kale xoogaggii daacada u ahaa **Yuusuf Max'ed Siyaad** (Indha Cade) ayaa ka mid ahaa ciidamadda sida tooska ah uga amar qaadan jiray dowladii Carta.Waxaa iska cadayd in awooda dagaal-yahanadda Maxkamadaha Koonfurta Muqdisho isu bedelaan ciidamadii dowladii Carta hadaan la helin istaraatiijiyad lagu kala duwo arrimahaas is barkanaa. Waxaa si hoose loo sheegaa in xataa xubnaha ajnebiga ah ee ku dhuumaalaysanayey Soomaaliya, qaarkood ku xirnaayeen ciidamadii ku milaa dowladii Carta.

Hantiile Axmed Cali Jimcaale oo ahaa mulkiilha shirkadii Isgaarsiinta iyo Xawalaada lacagta ee Barakaat ayaa malleeshiyaad la beel ahi waxay masuul ka noqday amniga Ra'isul Wasaare **Dr. Cali Khaliif Galaydh**, iyadoo haynta dhaqaalaha dowladaas Carta lagu xantay Cali Jimcaale. inta badan maleeshiyaadka illaaliya goobihiisa ganacsiga ayaa ahaa kuwa ka tirsanaan jiray **Al-Ittixaad Al-Islaam** amaba niyada ka raacsaanaa Islaamiyiinta Jihaadiyiinta ahaa oo ka miirmayey Islaamiyiinta kale ee ay kawada tirsanaan jireen Al-Ittixaad Al-Islaam, murana kama taaagnayn mar walba in dowladda uu madaxweynaha ka ahaa C/qaasim Salaad Xasan ku daabnayd Islaamiyiinta nooc walba, haday dowladii Carta ku soconaysay caqligii **Al-Islaax,** canaantii **Al-Ictisaam**, culaysintii **Salafiya Jadiid** iyo cududii **Salafiya Jihaadiya** xaggee wax iska bedeleen?.

Mudo ma sii socon isku milnaantii Islaamiyii iyo dowladii Carta, waxaa soo baxay go'aan guud oo Jihaadiyiinta Caalamiga ahi ka qaateen dowladii uu C/qaasim Salaad madaxda ka ahaa , Al-Qaacida ayaa cadaysatay inaan la taageeri karin dowlad aan la aqoon jihada ay u socoto, waxaanaa maleeshiyaadkii Maxkamadaha Islaamiga ahaa ee Koonfurta Muqdisho lagu amray inay dib u gurasho ka sameeyaan dowladaas.

Jihaadiyiinta Soomaaliya ayaa si dhaqso ah uga bayray ku lug lahaanshii dowladii Carta, iyagoo qaatay tacliimaatka Al-Qaacida ee ahaa in la

dardargeliyo Maxkamada Islaami ah oo si tartiib tartiib ah ugu fida Soomaaliya, waqtigaa kala xarig furshada labada dhinac ayaa waxaa la arkayey dhallinyaradda Jihaad doonka ah oo xeryo u gaar ahaa ku tababaranaya si ay u noqdaan cudud ciidan oo gaarisu taagta. Islaamiyiintu Waxay sheegaan Islaamiyiinta in xukuumaddii Carta ku guul darraysatay in ay ka faa'iidaysto rabitaanka ay dadka Soomaaliyeed ku soo dhoweeyeen biloowgii ay dalka timid, waxay intaas ku daraan in aanay waxba ka qaban arrimaha amniga balse ay fursad siisay dagaal oogayaasha Muqdisho kuwaas oo bilihii hore ee xukuumaddu jirtay dhaq-dhaqaaqooda ciidan yareeyay, isna qariyay, waayo waxaa ay ku dhiirran waayeen qab-qablayaashu in ay weeraraan xukuumadda horraantii shacabku sida diirran u soo dhoweeyay. Nasiib darro se xukuumaddani waxay noqotay mid fadhiid ah, haddana dhexdeeda is khilaafsan. Islaamiyiintu markanna si kale ayay bulshada wax u tuseen; waxay muujiyeen in ay beri ka yihiin xukuumadda jirta ama banaanka ka joogaan, sababta oo ah barnaamijka xukuumadda ayay ku tilmaameen mid aan islaami ahayn iyo in siyaasiyiinta Soomaalidu aanay u diyaarsanayn in ay si hufan u hoggaamiyaan shacabka, mar walbana caqligooda iyo dhaqankoodu aanu nadiif ka noqon karin cudurro badan oo qab-yaaladdu ugu horreyso.

Marka si hoose loo milicsado siyaasaddii xukuumadda Carta, waxaa jirey han iyo qorshe habaysan oo ku aaddan doorka Islaamiyiintu uga qayb qaadanayaan siyaasadda si ay hoggaanka dalka gacanta ugu qabtaan. Islaamiyiinta hankoodaas waxaa badhitaarayey miisaanka iyo awooddooda xagga dhaqaalaha iyo aqoonta. Dhinaca kale waxaa la odhan karaa Islaamiyiintu waa ku fashilmeen dhammaan ahdaaftii ay ka lahaayeen xukuumaddii C/qaasim Salaad Xasan. Xaaladdaas waqtigaas lagu jiray waxay islaamiyiinta u bayaamisay in uu burburay qorshihii ahaa in la saldhigo dowlad Soomaaliya ka saarta marxaladda jaahwareerka ee lagu jirey waqtigaas, lana abuuro dowlad Islaami ah oo dadku aamini karo.

2- SAAMAYNTII SOOMAALIYA 9/11/ 2001.

DHACDADII 11 SEPT 2001

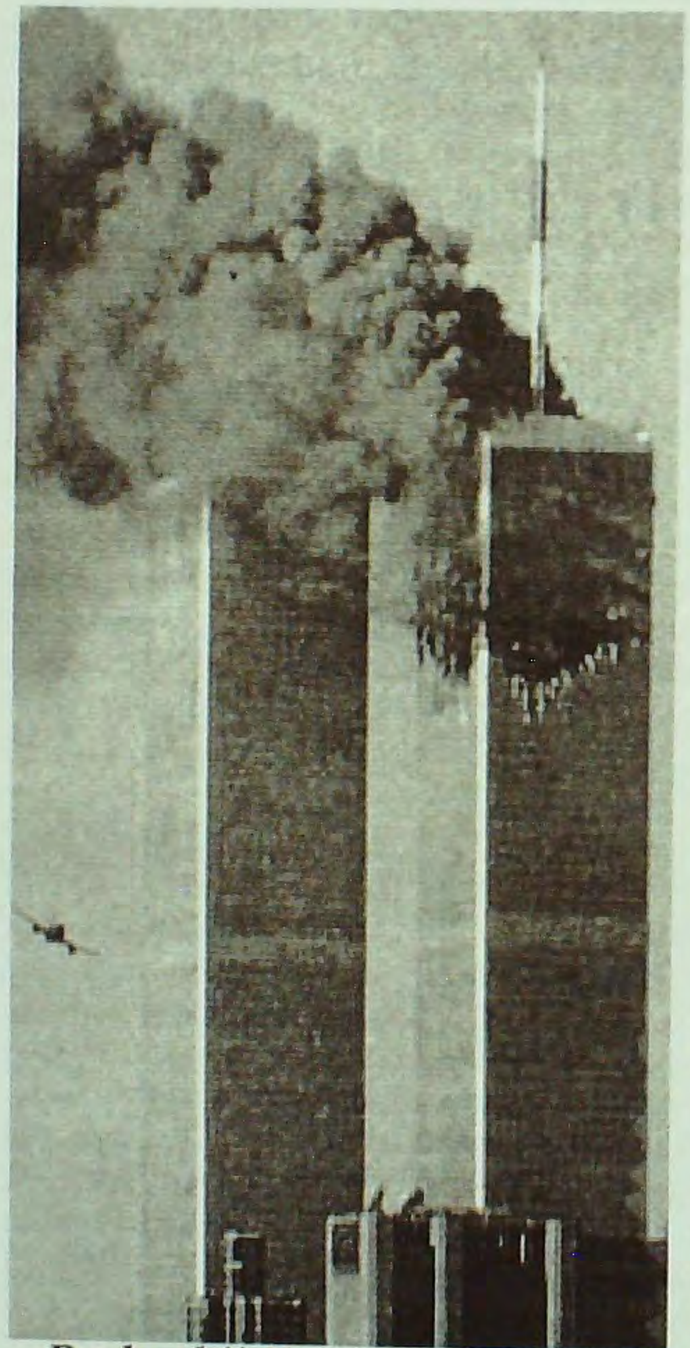

Burburkii Xaruntii Ganacsiga

September 11, 2001dii waxaa ay ahayd maalin taariikhda Wadanka Maraykanka baal madow ka gashay. Waxaa timid dhacdo lagu tilmaamay in ay ahayd mid wax ka beddeshay geeddi socodkii taariikhda dunida; dhacdo dunidan si wayn u gilgishay, saamayn xunna ku reebtay nidaamka ammaanka· Caalamka oo idil. Weerarro diyaaradaha rakaabka (dadka qaada) la adeegsaday ayaa lagu baabi'iyay Daarihii Mataanaha ahaa (**Twin Towers**) ee Xarunta Ganacsiga Adduunka ee **Newyork**, waxaa kale oo la qarxiyay xarunta Wasaaradda Gaashaandhigga ee loo yaqaan **Pentagon** ee **Washington**. Intaa waxaa dheeraa diyaarad kuwa rakaabka qaada ah oo diyaaradaha dagaalka ee Maraykanku ku soo rideen mar ay dul maraysay hawada gobolka **Pensylvania** waddanka Maraykanka ka dib kolkii looga shakiyay in afduubayaal diyaaraddu u qafaalan tahay ay doonayaan in ay diyaradda ku qarxiyaan bartilmaameed kale oo Maraykanka ah.

Dad ka badan 3000 (Saddex Kun) oo qof oo Maykan iyo wadamo kale ah ayaa la weriyay in ay ku dhinteen weerarradan dhacay Sept.11. 2001

Weerarradan diyaaradaha loo adeegsaday ayaa Maraykanku sheegay inay fulliyeen dhallin yaro Carbeed oo ka tirsan ururka Al-Qaacida oo reer Galbeedku rumaysan yihiin in uu yahay kan ugu weyn ee horseedka ka ah Argagaxisada Caalamiga ah waxay reer Galbeedku ugu yeeraan, ururkaas oo uu aasaasay wadaadka u dhashay dalka Boqortooyada Sacuudiga ee Sheekh Osaama Bin Laaden (2dii May 2011 ayaa lagu dilay Pakistan (**Abutapad**) ka dib weerar ay fulliyeen ciidamada sida gaar ah u tababaran ee Maraykanku). Dhallinyarada qaadday weerarka Sept.11 oo tiradoodu ahayd 19 sida Maraykanku sheegeen waxaa ay badankood u dhasheen dalka Sacuudiga waxaana ku jirey qaar wax ku baranayay Maraykanka, sida hay'adda dambiyada baadha ee Federaalka Marykanku ay shaacisay.

Dhacdadan Sept. 11 waxaa ay dunida u horseedday dagaal loo bixiyay "La dagaalanka Argagixisada (the War on Terror/Terrorisim)" oo Maraykanku horseed ka noqday, dawladaha kale ee Galbeedkuna kula shuraakoobeen (kula jireen). Dagaalkaas in badan dunida muslimka ah iyo Waddammo kale oo aan Muslim ahayn balse siyaasad ahaan ay reer Galbeedka kala fog yihiin, waxaa loo arkaa mid marmarsiinyo looga dhiganayo duullaan si bareer ah loogu qaadayo waddammo iyo shakhsiyaadka reer Galbeedku u arkaan in ay danahooda ka horyimaaddeen, gaar ahaan dadyowga iyo dalalka Muslimka ah.

Madaxweynehii Maraykanka ee waqtigaas **George W. Bush** oo hoggaanka u hayay barnaamijkan la dagaallanka argagaxisada ayaa fagaare uga dhawaaqay in dagaalka uu ku jiro dalkiisu uu la mid yahay dagaalkii Saliibiyiinta (Macatab u dirirka).

Muxuu Ahaa Dagaalka Saliibiyiintu (Crusaders' War)?

Duullaannadii Saliibiyiintu ku soo qaadeen dunida Muslimku waxaa ay bilowdeen taariikhda Miilaadigu kolkii ay ahayd 1095. Dagaalladan oo Saliibiyiintu u baxsheen Holy War (dagaal Barakaysan; Jihaad), waxaa ay ku bilowdeen khudbad xasaasi ah oo hanatay dareenka iyo qalbiyada malaayiin Masiixiyiin ah, khudbaddaas oo wadaad la odhan jirey **Pope Urban II** (1088-1099) uu ka jeediyay magaalo ku taal dalka Faransiiska oo la yidhaahdo **Clermont**. Pope Urban II wuxuu u xilsaarnaa in Imbaraadoorkii **Alexus I** (1081-1118) ee xukumayay **Constantinople** uu ka caawiyo qaadista dagaalkii u horreeyay ee loo yaqaan Macatab u dirirka(Crusaders War). Markaa ayaa Pope Urban uu jeediyay mid ka mid ah khudbadihii ugu saamaynta badnaa taariikhda dhexe (middle ages) ee dunida, isaga oo ugu yeedhay Amiirrada Masiixiyiinta ee Yurub in ay u dhaqaaqaan dagaal barakaysan (**Jihaad**) si loo jebiyo Muslimiinta,

loogana badbaadiyo dhulka barakaysan. Khudbad uu ka jeediyay Golihii Clermont oo ku yiillay Faransiiska bishii November 27, 1095 ayuu seeska u dhigay fikrad ugu yeedhaysa Masiixiyiinta in ay u Xaj tagaan dhulka barakaysan si taa loo gaadhana in dagaal barkaynsan lagu qaado wuxuu ugu yeedhay sharwadayaasha (infidels) oo uu ula jeeday Muslimiintii Turkiyiintu hoggaaminayeen ee xukumayay dhulalka ay ka mid tahay magaalada barkaysan ee Quddus (Jerusalem).

Intaa wixii ka dambeeyay waxaa si xidhiidh ah u bilowday dullaamadii Macatab ku dirirka oo tiradoodu ahaayeen ilaa Toddoba dullaan oo waaweyn oo socday intii u dhexaysay 1095-1291. Xoogagga Saliibiyiintu waxaa dullaankii Koowaad *(First Crusade)* oo socday intii u dhaxaysay 1095-1099 ay ku qabsadeen Quddus 1099 halkaas oo muslimiintu ka talinayeen tan iyo 638 Miilaadiyada. **Quddus** waxaa qabsaday **Godfrey de Bouillon,** oo noqday ninkii u horreeyay oo xukuma Jerusalem ka dib markii laga qabsaday Muslimiinta. Halkaa waxaa ka dhacay xasuuq aan cidina loo aabbayeelin. Habeenkii xoogagga Saliibiyiintu soo galeen Quddus iyo maalintii ku xigtayba waxaa ay waqtigooda siiyeen laynta iyo ka sifaysta Muslimiintii magaaladda Quddus ku noolayd oo ay ku jireen dhammaan dadkii ku sugnaa gudaha **Masjidka Al-Aqsa,** xitaa dumar iyo carruur midna lama badbaadin. Muslimiinta ka sokow, Yahuuddii ku noolayd ee magangashay ama ku gabbanayay xarumahooda cibaadada ee Sinagoogga (**Synagogue**) loo yaqaan iyaga oo nool ayay Saliibiyiintu ku dhex gubeen goobihii ay magan galeen. Yurubiyiinta duullaanka ahaa waxaa kale oo ay burburiyeen taallooyinkii loo dhisay wadaaddadii waaweeynaa ee Masiixiyiinta Orthodox-ka ah iyo macbudka Ibraahim.

Taariikh-yahannada qaarkood waxaa ay sheegeen in Pope Urban asalkiisu Yuhuud ahaa. Duullaannadii Saliibiyiinta ujeeddadoodu ma ahayn is-difaac oo keli ah balse asal waxaa u ahaa dhul-ballaarsi iyo in la gumeeyo lana gumaysto Ummadaha Muslimka ah dalalkoodana la qaato. Qolyaha Macatab u diriku waxaa ay aad u doonayeen in ay qabsadaan dhulka barakaysan ee Islaamku maamulayay, gaar ahaan Quddus (Jerusalem) oo Masiixiyiinta laf ahaantoodu sida Muslimiinta aamminsan yihiin in ay tahay goob barakaysan oo ku taal carrigii cuntada; malabka iyo caanuhu cirka uga soo daadan jireen. Ol-olayaasha duullaamadii Macatab u dirirka ee isdaba joogga ahaa waxaa Muslimiinta looga qabsaday dhulal badan. Quddus ayay qabsadeen. Masar ayay weerareen, hase yeeshee duullaankii ay ku qaadeen Masar kolkii dambe waa lagu jabiyey Saliibiyiinta ka dib dagaallo qadhaadh oo dhex maray ciidamo uu hoggaaminayay Salaaxaddiin Ayuub iyo Saliibiyiintii duullaanka ahaa. Salaaxaddiin Ayuub ayaa furtay Quddus dibna uga xoreeyey Saliibiyiinta ka dib ku dhowaad boqol sano oo ay halkaas ka talinayeen. Walow iminka Qudus ku jirto gacanta Israa'il.

Madaxweynaha Maraykanka dhacdadii Sept11 (George W. Bush) isaga laf ahaantiisa waxaa lagu xasuustaa hal-ku-dheggiisii caanka noqday kolkii uu yidhi; "Ama annaga ayaad nala jiri ama argagaxisada (You are either with us or with the terrorists"). Ereyadan waxaa ay ka mid ahaayeen hadal madaxweyne Bush u jeediyay dawladaha dunida in yar ka dib weerarradii 11[kii] September, taas oo uu dunida kaga dalbanayay in ay taageeraan dagaal uu la geli doono argagaxisada wuxuu ugu yeero. Bush waxaa kale oo uu intaas raaciyay, in aan cidina dhex-dhexaad ka noqon karin dagaalka lala gelayo argagaxisada, duniduna laba uun u qaybsami doonto; qolo la dagaallamaysa cadowga argagaxisada iyo qolo difaacidoonta. Hadalkaas ka soo yeeray hoggaamiyaha Maraykanka waxaa loo fasirtay hanjabaad iyo awood-ku-faan uu ku doonayo in uu ku sandulleeyo dunida inteeda kale in ay Maraykanka ku taageeraan dagaal aanay iskood u dooran ama aanay danahoodu ku khasbayn.

In ka yar laba Todobaad, **23 Sept 2001** ayaa Madaxweyne Bush wuxuu soo saaray qadhaadh numbarkiisu ahaa **13224** oo uu kula wareegay hantidii 27 urur ama sharikadood oo uu Maraykanku u aqoonsaday argagixiso. Ururradaas lagu daray liiska (diiwaanka) argagaxisada waxaa ka mid ahaa **Al-Itixaad Al-Islaam** iyo shirkaddii **Xawaaladda Al-Barakaad**. Intaas waxaa dheeraa in xubno badan oo Islaamiyiin ah kuna noolaa waddamada reer Galbeedka cadaadis ba'an la saaray; qaar la masaafuriyay, qaar la xidhay, kuwo kale hantidoodii la xayiray iyo qaar marar badan looga yeedhay xafiisyada sirdoonka waddamada ay degganaayeen. Soomaaliya saamigeeda ayay ka heshay ololaha argagaxiso la dirirka. Fullinta barnaamijkaas waxaa loo kaashaday hoggaamiyayaal siyaasaddeed oo waagaas dalka awood ku lahaa.

Hoggaamiyayaasha sida firfircoon uga qayb galay barnaamijka argagaxiso la dagaallanka waxaa ugu magac weynaa C/llaahi Yuusuf Axmed oo markaa ahaa hoggaamiye halgan hubaysan ugu jira sidii uu u soo ceshan lahaa xukunka Dawlad Goboleedka Puntland ee Soomaaliya, ka dib kolkii talada lagaga tuuray kacdoon shacab oo mucaaradku taageerayo oo August 2001 ka bilowday magaalada dekedda ah Boosaaso oo ku taal xeebta Badda Cas. C/llaahi Yuusuf Axmed hoggaamiyihii laga eryay madaxtooyada Puntland ayaa Warbaahinta dibadda u sheegay in Gaalkacyo lagu qabtay dhallinyaro ka tirsan Al-Qaacida oo ku socotay xarumo tababarro oo ku yiillay sida uu sheegay gobolka Bari. Arrintan ayaa u muuqatay mid C/laahi Yuusuf kaga faa'iidaysanayo dareenka kacsanaa iyo ololaha lagu dhawaaqay ee ku saabsan dagaalka ka dhanka ah aragagaxisada. Waraysi uu siiyey Telefishinka RAI ee Talyaaniga ayuu si weyn uguga hadlay khatar sida uu tilmaamay ka jirta Soomaaliya gaar ahaan Puntland oo uu sheegay in Argagixiso Caalami ahi ku sugan yihiin.

Sidoo kale Xuseen Caydiid ayaa isku dayay in uu dhacdadii Sept. 11 iyo ololaha la dagaallanka argagaxisada kaga faa'iidaysto danahiisa siyaasadeed. Xuseen Caydiid wuxuu Maraykanka iyo Golaha Ammaanka ee Qaramada Midoobay u diray qoraal uu ku sheegayo in Soomaaliya argagixiso joogto, loona baahan yahay in Caalamku tallaabo cad ka qaado. Hadallada caynkaas ah ee siyaasiyiinta Soomaalida qaarkood ka soo yeedhay ayaa u ekaa mid Maraykanka iyo reer Galbeedka kale loogu muujinayo jaalnimo si looga helo Waddamadaas taageero siyaasadeed. Waxaase dawladaha Galbeedku jahawareer kala kulmeen xogaha ay ka helaan hoggaamiyayaasha siyaasadda ee Soomaalida ka dib kolkii raggaasi cid walba oo xurguf ama loollan siyaasadeed ka dhexeeyaba ay ku shaabbadeeyeen in ay tahay argagaxiso ama ay xidhiidh la leedahay Al-Qaacida, mar marka qaarkoodna waxaa dhacday in hoggaamiyayaasha Soomaalidu qaarkood ku casumeen quwado shisheeye in ay weerar ciidan ku qaadaan goobo dalkooda ka mid ah oo ay sheegeen in argagaxiso ku sugan tahay.

Dabayaaqadii 2001 C/llaahi Yuusuf wuxuu Warbaahinta Caalamiga ah iyo tan Gudaha u sheegay in kooxda Al-Qaacida xarun tababar ku leedahay goob lagu magacaabo **Shimbiro** (ama Shimbiraale) oo ku taal buuraleyda dhanka Bari kaga toosan Boosaaso, halkaasna lagu tababaro dagaalyahanno argagaxisada ka tirsan. C/llaahi Yuusuf ayaa weriye Talyaani ah u sheegay in aanu waxba ka qabin in xagga hawada laga duqeeyo (laga weerero) argagaxisada sida uu ku dooday joogta goobtaas Shimbiraale, haddii duqayntaasu keligood (argagaxisada) ku ekaanayso oo aan waxyeello loo geysanayn dadka rayidka ah.

Xuseen Max'ed Caydiid isna mar uu u warramayay Taleefishanka **Fox News** wuxuu Maraykanka ku boorriyay in uu duqeeyo Soomaaliya si wax looga qabto argagaxisada.

''Maraykanku waa in uu duqeeyaa Soomaaliya, si adag oo degdeg ah'' ayuu yidhi.

Xuseen Caydiid midnimo (u damqasho) ayuu muujiyay Shacabka Maraykanka ee dhibka weyni ka soo gaadhay weerarradii 11[kii] September.

''Waan ka xumahay dhibaatada ku dhacday New York iyo Washington, dadweynaha Maraykanka dhib weyn ayaa ka soo gaadhay weerarradii argagaxisada, mana aqbalayno in dhib gaaro'', ayuu raaciyay Xuseen Cadiid isaga oo bahnimo u muujinaya Maraykanka.

04 Oktobar 2001 **Prof. Medhane Tadesse** oo la Taliye u ahaa Ra'iisul Wasaaraha Ethiopia **Meles Zanawi** ayaa qoray maqaal ama faallo (Article) uu cinwaan uga dhigay **Islamic Fundamentalism in Somalia** (Xag-jirnimada Islaamka ee Soomaaliya ka jirta), kaas oo uu

kaga faallooday xaaladda siyaasadeed iyo dhaqaale ee Waddanka aan nidaamka dawladeed lahayn ee Soomaaliya iyo awoodda isa soo taraysa ee Islaamiyiinta dalkaas. Faalladani waxaa ay ku soo beegantay wax bil ka yar ka dib dhacdadii Sept. 11ka. Qoraalkaas wuxuu qoraagu ku sheegay in markii ay burburtay xukuumaddii dhexe ee Soomaaliya ay kaalinteedii buuxiyeen qab-qablayaasha qabiilka iyo kooxo diimeed leh hab Ganacsi, Ciidan iyo mid Bulsho oo u gaar ah, si ay uga gacan sarreeyaan cadowgooda Geeska Afrika. Prof. Medhane Tadesse wuxuu qoraalkiisa kaga hadlay hadafka islaamiyiinta Soomaaliya:

" Kooxaha diintu ujeeddadoodu waa in ay Soomaaliya ka curato dawlad Islaami ah. Kuwa sidaas ku taamaya waxaa ka mid ah Al-Islaax iyo Al-Waxda. Kooxo diimeedyadu waxay u hawlgalaan si gooni gooni ah, waxayse ku kulansan yihiin dalladda Islaamka".

Waxaa kale oo uu isku dayay in uu tilmaamo sida Islaamiyiintu dhaqaalaha ku helaan iyo xadka uu gaarsiisan yahay dhaq-dhaqaaqooda ciidan., wuxuuna yidhi:-

"Waxay lacagaha ka helaan Waddamada Carabta iyo weliba gudaha dalka oo ay si xooggan awood dhaqaale ugu leeyihiin. Ciidamadoodu waxay iskaashi la leeyihiin mujaahidiinta Islaamka; kuwa Bariga Dhexe, Afgaanistaan iyo Pakistaan. Gudaha Ethiopia ayey ka hawlgalaan iyagoo khal-khalgelinaya nabadgelyada dalka".

Qoraagaasi wuxuu aad ugaa digay in Islaamiyiinta Soomaaliya aanay Ethiopia oo keli ah khatar ku ahayn balse sidaa oo kale halis ku yihiin caalamka hore u maray, wuxuu kaloo eed uga soo jeediyay xukuumadda Erateriya oo uu ku canaantay in ay Islaamiyiinta xagjirka ah gacan siinayso,.

"Dowladda keliya ee taageerada siisa xagjirka islaamiyiinta Soomaaliya waa Erateriya", ayuu yidhi Prof. Medhane Tadesse. Intaa kuma ekaane, waxaa uu haddana eedeeyay xukuumaddii lagu soo dhisay Carta ee **Cabdiqaasim Salaad Xasan** iyo xubno Ganacsato ah iyo weliba Shirkado Ganacsi. Dawladda Maraykanka ayuu ku dhiirri geliyey in ay wax ka qabato muuqaalka adag ee Soomaaliya ka jira oo uu yidhi waa mid aan ka khatar yarayn kan Daalibaan iyo Bin Laaden.

Qoraalkaas kolka la soo koobo, waa mid ku biyo shubanaya in dunida loo dardaarwerinayo (looga digayo) in Soomaaliya tahay hoy argagaxisada caalamiga ahi ku gabbanayso. Ma jirin nuxur intaa dhaafsan oo qoraalkani xambaarsanaa, waxaana muuqata in qoraagu ka tarjumayo siyaasadda xukuumadda uu la taliyaha u ahaa oo waayahaas warbixinno door ah oo tilmaamaya joogitaanka kooxo argagaxiso waxa loogu yeero ah oo Soomaaliya ku sugan u dirtay Hay'daha Difaaca, kuwa Wardoonka iyo Wasaaradda Arrimaha Dibadda ee Maraykanka.

Warbaahinta Caalamku aad ayey u qaad-qaadeen tuhunka ku saabsan in xubno Argagaxisada Caalamiga ah ka tirsani ku sugan yihiin Soomaaliya. Aad waxaa loo soo xigan jirey hadalkii C/llaahi Yuusuf ee sheegayay in argagaxiso joogto Shimbiraale, waxayna u ekeysiiyeen wax run ah. Doodda C/llaahi Yuusuf waxaa ay ahayd mid aan nuxur ahaan ka fogayn faallada uu qoray Prof. Medhane Tadesse.

03 Dec. 2001 ayay Shimbiraale booqdeen Warfidiyeen badan oo Dibadda iyo Gudahaba ka kala yimid. Shimbiraale waa meel dhinaca Bari kaga beegan Boosaaso qiyaastii masaafo dhan Soddon Kilo mitir. Waa dhul buuraley ah oo togag leh, waana meel inta badan hoy u ah Kalluumaysatada degaanka. TV-ga Maraykanka xubno ka socda ayaa Caalamka u soo gudbiyey goobtaas lagu sheegay in Al-Qaacida saldhig ku leedahay. Waxa keli ah ee loogu tegay goobtaas ayaa noqday dhowr laash (Doonyaha yaryar ee kaalluumaysiga) oo kalluumaysato leedahay. Weriyeyaasha Soomaalida ahaa ee tegey goobtaas waxaa ka mid ahaa Xasan Cadde iyo Max'ed Xaaji Ingiriis oo ka socday Warbaahinta Muqdisho.

"Weriyeyaal isugu jira ajnabi iyo kuwo ka yimid Muqdisho ayaa booqday Boosaaso iyo Shimbiraale si ay u soo hubiyaan in halkaasi ay joogaan argagaxiso. Balse weriyeyaashu halkaas kuma ayan arag wax argagixiso ah oo xarun ku leh Shimbiraale. Xitaa kuma aynaan arag raad shimbireed", sidaa waxaa yidhi Max'ed Xaaji Ingiir oo weriyeyaashaas ka mid ahaa oo warbixin uu safarkooda Shimbiraale ka qoray ku soo daabacay Shabakadda waraka Somalitalk.com. Tani waxay muujisay in aanay wax argagaxiso la yidhaahadaa aanay joogin Shimbiraale, waxaa ayna burisay hadalkii C/llaahi Yuusuf ee ahaa in ay goobtaas joogaan xubno argagaxiso ah oo xarun tababar ku leh.

Weriyeyaashi Soomaalida ahaa ee tegey halka lagu magacaabo Shimbiraale ee xeebta gobolka Bari ayaa dhowr maalmood ka dib C/llaahi Yuusuf ku booqdeen Garoowe. Kolkii ay Weriyeyaashu bilaabeen su'aalahoodii ayuu C/llaahi Yuusuf kula dooday in aanay (Weriyeyaashu) tegin Shimbiraale ee ay tageen meel la yiraahdo **Dekatul Raxma** oo doonyuhu dhuumaalaysi ugu xirtaan. Waxay su'aaleen,

"Marka ma na geyn kartaa Shimbiraaleha rasmiga ah?"

C/llaahi waa ka meermeeray weydiintaas. Kulankaas C/llaahi Yuusuf wuxuu aad ugu weeraray C/qaasim Salaad Xasan oo ahaa Madaxweynihii xukuumaddii Carta lagu soo dhisay, wuxuuna yidhi,

"Cabdiqaasim waa Al-Islaax, waana Wahaabi, horayna Shuuci ayuu u ahaa. Anigu weligay Shuuci ma noqon". Wuxuu is weydiiyey su'aal ah, maxay kala yihiin Maxkamadaha Islaamiga ah iyo Al-Ittixaad? Isaga ayaa su'aashaas isaga jawaabay, "Waa isku mid, waxba ma kala ahan".

Xuseen Caydiid mar kale ayuu 25 Jan. 2002 isaga oo ku sugan Hotel Ghion oo ku yaal Adis-Ababa sida ay qortay Wakaaladda Wararka ee AP, wuxuu sheegay in Islaamiyiinta Soomaaliya ay la wareegeegayaan awoodda dhaqaalaha dalka, isla markaasna sida uu tilmaamay ay muumulan ilaha dhaqaale ee dalka.

"Argagaxisada Islaamiyiinta ahi waxay gacanta ku hayaan Dhaqaalaha Dalka, Dekadaha iyagaa maamula, wax dhoofinta iyo wax soo dejinta sidoo kale. Waa ka digaynaa argagixisadaas Soomaliya qabsatay", ayuu ku dooday Xuseen Caydiid.

Prof. Medhane Tadesse February 2002 wuxuu qoray buug magaciisu yahay **Al-Itihad Political Islam and Black Economy in Somalia** (Al-Itixaad; Islaamka Siyaasiga ah iyo Dhaqaalaha Madow ee ka socda Soomaaliya). Buuggaas oo ka kooban Siddeed qaybood, kana hadlaaya Islaamiyiinta Soomaaliya, wuxuu qoraagu ku soo bandhigay arrimo aan xaqiiqo ahayn iyo warar ka badbadis ah. Nuxurka uu xambaarsanaa buuggaasi ayaa ahaa in reer Galbeedka lagu cabsi gelinayo in kooxo argagaxiso ah oo Soomaliya joogaa ay halis ku yiihiin danaha Galbeedka. Sidaa daradeed waxaa quwadaha Galbeedka loo tilmaamayaa in ay tallaabo ka qaadaan Soomaaliya si kooxahaas looga takhalluso. Qiilka bannaynaya ama marmarsiinyaha loo hayo haddii uu dhaco weerar lagu qaado Soomaaliya ayaa noqonaya dagaalka lagula jiro argagixisada ee Galbeedku hoggaamiyo.

Buuggan uu qoray Prof. Medhane Tadesse waxaa maalgeliyay dowladda Ethiopia oo iyadu doonaysay in fikirka uu xambaarsan yahay la iib geeyo, si Soomaaliya loogu aqoonsado meel hoy u ah Al-Qaacida. Maalinba maalinta ka dambaysa waxaa sii kordhayay khaladaadka siyaasadeed ee Maraykanka iyo dawladaha la jaalka ahi ku galaan faragelinta arrimaha Soomaaliya. Waxaa muuqatay in Maraykanku ku sii hoobanayo dabinnada siyaasadeed ee xaaladda murugsan ee Soomaaliya. Jawaabta Maraykanka iyo xulafadiisu ay ka bixinayeen arrimaha Soomaliya waxay ahayd mid had iyo jeer uga sii daraysa xaalka, taas oo abuurtay kacdoon Maraykan diid ah iyo nacayb ka dhan ah reer Galbeedka, oo ay barbar taal talada khiyaamada iyo awr-ku-kacsiga ku dhisan ee Ethiopia oo iyana xalka dhibaatada Soomaaliya haadan ka sii ridaysa. Dhinaca kale Islaamiyiinta Jihaadiyiinta ah xaggooda waxaa u baydhay dhallinyaro badan oo Soomaaliyeed kuwaas oo ka gadoodsan siyaasadda Maraykanka ee lagu eedeeyo Islaam nacaybka iyo dhex-dhexaadnimo la'aanta, una iilan (u janjeerta) dhanka Ethiopia marka ay timaaddo loollanka guunka ah ee u dhexeeya labada dal.

Waxaa marwalba sii tarmayey oo dibada isa soo dhigayey dhallinyaro Soomaaliyeed oo ka ciil qabta siyaasadda aan majaha lahayn ee

reer Galbeedku kula macaamilayaan dalkaaas dagaaladda sokeeyey ragaadiyeen. Caradaas ayaa ku sii riixday in da' yartu la daalaa dhacaan Shaqo iyo Waxbarasha la'aan mudadaas Qaran burburka Soomaaliya ku jirtay. Waxay xal iyo dan moodeen ku biirida Islaamiyiinta Jihaad doonka ah, oo ay door bideen inay ku heli karaan isbedel nayaayiro leh.

Dhacdadii 11Sept guud ahaan dhallinta Islaamka waxay ku reebtay inay ku hamiyaan talaabooyin u qaab eg dhacdadaas. dhallinta Soomaaliyeed qaarkood waxay u fasirteen wax ka sheega reer Galbeedka ee Al-Qaacida inay tahay dagaal lagu Islaamka, waxayna ku sii riixday inay dhinaca Al-Qaacida u janjeersadaan dhallin badan oo kolkii hore aqoonba aan u lahay Al-Qaacida.

ISLAAMIYIINTA IYO SHIRKII ELDORATE.

(QARAXYADII MOMBASA.)

Soomaaliya marba marxalad ayey maraysay xilligii burburka. Waa laga caalwaayey in ay dowladnimo u saldhigato, waxaana dusha laga saaray karaahiyo iyo in ay tahay meel aan rajo ka soo socon. Isku day kastaa waa fashilmay, waxaa muuqatay in talo ku idlaatay in dowladaha deriska ah ruqsad loo siiyo in sidii ay doonto ha noqoto e' Soomaaliya ay xukuumad u dhisaan.

14 Okt. 2002 ayaa aniga (Qoraaga buugga) oo xubin ka ah wafdigii Puntland uga qayb galayey Shirka Eldoret waxaannu ka degnay Garoonka Diyaaradaha ee magaaladaas. Waxaa ay nala ahayd in aan Soomaalida kale wax dheer nahay sidii haybadda lahayd ee naloo soo dhoweeyey darteed. Guud ahaan shirkaas ayaa ahaa mid ahmiyad lagu siinayay qab-qablayaashii dagaalka, halka Shirkii Jabuuti (2000) madaxda dhaqanka iyo xoogagga bulshadu awoodda sare lahaayeen. Shirka dib u heshiisiinta Soomaalida ee ka socday Eldoret waxaan lagu casumin Islaamiyiinta iyo weliba cid kasta oo taageero u haysay. Waxaa lagu arkay **Hotel Serikuwa** oo hoy xuddun ah u ahaa ergada shirkaas xubno tiro yar oo ka tirsan ururka Al-Islaax oo iyagu qalqaalo (dadaal) ugu jirey sidii ay u heli lahaayeen fursad ay si uun ugu lug yeeshaan shirkaas. Waxaa muuqaalkooda la bidhaansaday **Cabdiraxmaan Baadiyow, Dr. Dusuuqi, Axmed Quddubi** iyo **Cali Baashi** oo dhammaantood ka tirsan xubnaha waaweyn ee Al-Islaax. Nasiib darro Al-Islaax albaab ay ka galaan shirkaas waa ay waayeen. Si taa la mid ah, ururrada kale ee Islaamiyiinta sida Al-Ictisaam, Al-Itixaad iyo Salafiyiinta kaleba laguma marti qaadin ka qayb galka Shirka Eldoret.

Dadka siyaasadda Soomaaliya oddorosaa waxay si weyn u saadaalinayeen in ka maqnaashaha Islaamiyiinta ee Shirka Eldoret macnaheedu yahay in la iska indha tirayo qaybo muhiim ah oo ka mid ah awoodaha dalka ka jira. Waqtigaas waxaa Maraykanku cuna qabatayn ku soo rogay Shirkaddii Al-Barakaat oo waagaas ahayd tan ugu ballaadhan shirkadaha Xawilaadda iyo Isgaarsiinta ee Soomaaliya. Waxaa la joojiyay dhoofintii Xoolaha nool ee Soomaaliya, wax walba oo dhaq-dhaqaaq Ganacsi ahna waxaa ku yimid hoos u dhac baaxad leh. Arrimahaas isku guntan waxay abuureen in dhallinyaro badani ku biiraan Islaamiyiinta Jihaad doonka ah ee Soomaaliya oo xilliyadaas aad u kobcayey awood ahaan. Waxaa kale oo dhallinyaradaas dareen ku reebay arrimaha xanuunka leh ee ka dhacayey dalal badan oo ka tirsan dunida muslimka, sida dhibaatada ba'an ee haysata dadka reer Falastiin, Ciraaq iyo Afgaanistaan, siiba maxaabiistii laga soo qabqabtay Afgaanistaan ee lagu xiray xabsiga **Guatanamo** ee Jasiiradda Kuubba, maxaabiistaas oo dhowr qof oo Soomaali ahi ku jireen.

Xilligii ay Al-Qaacida weerareen wadnaha Maraykanka 11 Sept. 2001 wax yar ka dib, Hay'adaha Sirdoonka Maraykanku waxaa ay u soo direen jawaasiis tiro badan Soomaaliya kuwaas oo ka gees iyo gees u kuurgalayey dhaq-dhaqaaqa **Al-Ittixaad Al-Islaam**, meel iyo goob kasta oo ay dalka kaga sugan yihiin. Waxaa jirtay in aan Maraykanka iyo Ethiopia midkoodana si hoose uga war hayn isbeddelka ku dhacay Islaamiyiinta Soomaaliya iyo weliba in laga guuray magacii ahaa Al-Ittixaad. Islaamiyiinta Jihaadiyiinta ah ee Soomaaliya iyagu si dhab ah ayay u dareensanaayeen dhaq-dhaqaaqyada sida qarsoon u socday ee ay wadeen labadaas dowladood. Balse reer Galbeedka waxay sii sawirteen in bartilmaameedkoodu noqon doono niman garar dhaadheer oo khamiisyo wata, oo qoryo AK ah ku gaashaaman oo dagaal kala hor iman doona. Balse xaalku sidaas ma ahayn ee howlaha ciidan ee gaarka ah ee Islaamiyiinta waxaa waday dhallinyaro firfircoon oo wax waliba sir u ahaayeen oo ay adag tahay in laga war helo xaaladdooda, waxaana dugsiyada Waxbarashada ee isku manhajka ah ka soo burqanaayey tiro da' yar ah oo la dhacsanayd afkaarta Dhallinta Jihaad doonka ah.

Guud ahaan Shirka Kenya marti gelinaysay, Islaamiyiintu kama rajo qabin in uu xal waara ka dhalin doono Soomaaliya, xukuumad macno leh ka dhalan doonto. Islaamiyiintu in kasta oo ay ka wada sinnaayeen quusta ay ka qabeen waxa ka soo bixi kara Shirka Kenya, haddana waxaa ay u qaybsameen dhawr qaybood

- Kuwo oggolaa in ay baxnaaniyaan oo fursad la siiyo waxa ka soo baxa shirkaas iyo haddii xukuumad lagu soo dhiso, kuwo doonaya in aan waxba lagu darsan xukuumadda dhalandoonta, maadaama

aanay iyagu qayb ka ahayn geeddi socodka shirkan dib-u-heshiisinta.

- Kuwo kale waxay go'aansadeen in ay la dagaallamaan oo jihaad lala galo, fursad ay ku xoogaysatona aan la siin xukuumadda Kenya lagu dhisi doono.

Fikirkaa dambe ee dagaalku ku jiro ayay xaaladdu u biyo shubatay aakhirkii oo Islaamiyiinta Soomaaliya badidoodu markii dambe waa ka horyimaaddeen xukuumaddii dabayaaqadii 2004 lagu soo dhisay xerada Embagaati ee magaalada Nairobi oo shirkii ka socday Eldoret loo soo wareejiyay goor dambe, laguna soo gabagabeeyay shirkaas. Walaahowgaas ka dhex jira Islaamiyiinta Soomaaliya iyada oo uu jiro, shirkii Soomaaliduna weli ka socdo Eldoret, ayaa 28 November 2002 waxaa la weeraray lana qarxiyay **Hotel Paradise** oo ku yaal magaalo xeebeedda **Mombasa** ee dalka **Kenya**. Waxaa ku dhintay halkaas dad tiradoodu gaarayso 13 ruux oo saddex (3) ka mid ahi ahaayeen Yuhuud u dhalatay dalka Israel iyo Toban (10) Kenyaan ah, waxaa ku dhaawacmay 80 kale. Kooxda weerarkaas geysatay waxaa kale oo gantaalo nooca **SA-7** ku ganeen diyaarad Israa'iil leedahay **Arkia Israel Airlines, Boeing 757, Fligth 582** oo ka duulaysay **Moi International Airport -Mombasa**. Balse gantaalahaas waa la waayeen. Weerarkaas ayaa lala xidhiidhiyey Al-Qaacida oo sida reer Galbeedku sheegaan xadhig xir la leh Islaamiyiinta Soomaaliya.

Saalax Nabhaan

Arrimahaas ayaa mar kale Caalamka indhihiisa ku soo jeediyay Soomaaliya. Maalma ka dib kolkii qaraxyadaasi dhaceen ayaa waxaa la sheeciyay in maskaxda weerradaas ka dambaysa uu yahay **Saalax Cali Saalax Nabhaan** oo u dhashay Kenya. Warar lagu daabacay Wargaysyada Kenya ka soo baxa ee Daily Nation iyo East Africa Standard ayaa tibaaxay in Salaax Nabhaan uu ku sugan yahay Soomaaliya gaar ahaan magaalada Baydhabo oo uu mar kala soo xidhiidhay qoyskiisa. Tuhunkii horeba u jiray ayaa mar kale cirka isku sii shareeray. Waxaa tooshka la dagaallanka argagaxisada lagu ifiyay Islaamiyiinta Jihaadiga ah ee Soomaaliya. Waxaa la tebiyay in Raas-Kaambooni laga soo maleegay weerarkii lala beegsaday Paradise Hotel. Waxaa kale oo tuhunkani lagu sii xidhiidhiyay qaraxyadii hore uga dhacay Nairobi iyo Daraslam ee August 1998. Ra'iisul Wasaaraha Ethiopia Meles Zanawi ayaa isagu farta ku goday Islaamiyiinta Soomaaliya mar uu ka soo laabtay kulan uu madaxweynihii hore ee Maraykanka George W. Bush kula soo qaatay dalka

Maraykanka. Zanawi isga oo markaa ka hadlaayey qaraxyadii Mombasa wuxuu yidhi,

" Waxaa suura gal ah in laga soo abaabulay Raas-Kaambooni oo ah meel ay deggan yihiin Al-Ittixaad iyo Al-Qaacida".

Dhaq-dhaqaaqyo sirdoonka oo u muuqday in laga hortagayo hawlgallada Islaamiyiinta la tuhunsan yahay ayaa kolkaa gobolka si xoog leh u laba lixaadsaday kuwaas oo Maraykanku hoggaaminayay. Maraykanku wuxuu abaabulay qabqablayaashii dagaalka ee Soomaaliya oo uu u arkay in ay noqon karaan xoog uu kula dagaallamo Islaamiyiinta gudaha dalka ku sugan.

Haddii Soomaali badani kolkii hore ka murmi jreen joogitaanka dagaal-yahanno Jihaadiyiinta Caalamiga ah ka tirsan ee gudaha dalkooda, markan dhammaadkii sannadkii 2002 taasi muran kama jirin ee waxaa la isku hayay keliya inta tiradoodu dhan tahay. Kala miiran dhinacyo badan leh ayaa markan islaamiyiinta dhexdooda ka jirey, waxaana ugu muhiimsanaa aragida kala duwan ee xagga dagaalka iyo jihaadka la xidhiidha oo qolo waliba si gaar ah wax u eegaysay.

Waxaa jirey qab-qablayaal u xuubsiibanayay xagga Islaamiyiinta si ay ugu awr kacsadaan. Yuusuf Max'ed Siyaad (Indha Cadde) oo markaa ka talinayay xoogna ku haystay gobolka Shabeellaha Hoose wuxuu ka mid ahaa qab-qablayaashii ku biiray Islaamiyinta, wuxuuna fududeeyay in Islaamiyiintu xeryo tababar ku yeeshaan aagag ku yaal gobolkaas sida **Dhanaane** iyo **Baraawe**. Curashadii sannadkii 2003 ayaa ahaa mid la filan karay dagaal si bareer ah Soomaaliya ugu dhex mari doona Islaamiyiinta iyo taageerayaasha reer Galbeedka.

4- DAGAALKII DIBQALLOOCA.
(Scorpion War)
QAYBTA KOOWAAD

Dibqalooc

Hay'add samafal oo lagu magacaabi United **Methodist Committee on Relief (UMCOR)** oo mar ka hawlgeli jirtey Raas-Kambooni oo gargaari jirtey dadkii ku tabaaloobay dagaalkii sokeeye ee Soomaaliya ka socdey sannadihii Sagaashamaadkii ayaa waxaa dhacday in ay Hay'addu gabadh shaqaalaheeda ka tirsan oo la yiraahdo **Dena Maria Umbarger** u dirtay Raas-Kambooni, si ay u oo soo kormeerto hawlaha Hay'addu ka waddo degaankaas. Kolkii ay ka soo gudubtay xuduudda Kenya halka lagu magacaabo **Kiyunga** una soo tallaabtay dhanaka Soomaaliya ayay ku hakatay goob wax laga cuno, halkaas oo ay ugu yimaaddeen koox hubaysani, dabadeedna ku toogtay gabadhii isla goobtaas. Dhaawaca gabdhaasi waxaa loola soo cararay dhanka Kayunga Kenya, halkaas ayayna ku geeriyootay sida ay sheegeen xubno goobjoog ahaa maalintaas oo ay taariikhdu ku beegnayd 20kii Maarso 1999.

Waxaa jira warar ka soo baxay dilka ka gabadha ka dib, kuwaas oo tilmaamaya in kooxaha Islaamiyiinta ah ee halkaas joogay lagu wargeliyay in ay gabadhaasi ahayd basaasad (Jaasuusad) ka tirsan CIA-da Maraykanka, ayna ku hawlanayd baadhitaan la xidhiidha qaraxyadii lala beegsaday Safaaradaha Maraykanka ee Nairobi iyo Darasalam 7dii August 1998. Waxayse hay'addu sheegtay in gabadha la dilay halkaas loogu diray in ay soo qiimayso Hawlaha Samafal ee ay Hay'addu u qabato dadkii tabaalaysanaa ee degaankaas joogay. Inta badan waxaa jirey shaki xooggan iyo in il feejigan kooxaha Islaamiyiitu ku eegi jireen shisheeyaha dalka soo gala iyo Shaqaalaha Hay'adaha Samalfalka oo ay kaga shaki qabeen in ay ka hawllan yihiin arrimo basaasnimo, hawlaha samafalkuna yihiin shaar ay u gashadaan fullinta barnaamijkooda wardoonka (Sirdoonka).

Intii ka dambeysay sannadkii 2000 Soomaaliya waxaa ka hirgalay mashruuc la magac baxay **Dagaalka Dibqallooca** oo ah afduubidda, dilka iyo gacan gelinta shakhsiyaad ay doonayeen Maraykanka iyo Ethiopia. Ka Ganacsiga dadka ayaa noqday mid ku soo kordhay xaaladda siyaasadda dalka qab-qablayaashu hor boodayeen. Dalka intiisa badan waxaa ka socday sannooyinkii dambe afduubyo iyo dilal ay fullinayaan kooxo calooshood u shaqaystayaal ah oo xidhiidh la leh dowlado shisheeye oo dano ka leh Soomaaliya. Kooxahaasi waxaa ay badidoodu ku xirnaayeen ama ka amar qaadan jireen qaar ka mid ah dagaal oogayaasha ama madaxda siyaasadda ee Soomaalida. Bartilmaameedku wuxuu ahaa dad Soomaali iyo ajnabiba ah oo isugu jira culimmaa'udiin iyo rag kale oo badidood lala xidhiidhinayay kooxaha Islaamiyiinta ee lagu eedeeyo in ay ka soo horjeedaan danaha dawladaha Galbeedka iyo Ethiopia.

Waxaa Maraykanka iyo Ethiopia loo gacan geliyay dad Soomaali iyo Muslimiin kaleba ah oo laga afduubay gudaha Soomaaliya kuwaas oo inta badan ay dhiibeen kooxo lacago ka qaata dawladaha arrimaha Soomaaliya faraha kula jira. Hay'ada **International Crisis Group** (ICG) ayaa xustay magacyada rag Soomaaliyeed oo ka mid ahaa ganacsatada iyo hoggaamiyaasha kooxaha siyasadda kuwaas oo hay'addu sheegtay in ay ku lugleeyihiin barnaamijka ka ganacsada dadka ee isugu jira khaarajiska (dilka) iyo dadka loo dhiibo dawladaha shisheeye. Raggaas magacyadooda la shaaciyay waxaa ka mid ahaa **Bashiir Raage Seeraar** oo ah ganacsade reer Muqdisho ah, **Max'ed Cumar Xabeed** oo markaas ahaa guddoomiyihii gobolka Shabeellaha Dhexe, **Max'ed Qanyare Afrax** hoggaamiye kooxeed weyn oo siyaasadda ka dhex muuqday tan iyo bilowgii dagaalka sokeeye, **Xuseen Max'ed Faarax Caydiid** hoggaamiye kooxeed awoodd ka dhaxlay aabbihiis. Janaraal Caydiid, **Max'ed Nuur Galaal** iyo Janaraal **Axmed Jilicow** oo ahaa saraakiil hore uga tirsanaa jiray Nabad Sugidda Qaranka (goor dambe ayaa janankan lagu dilay Muqdisho, dilkiisana waxaa lala xidhiidhiyaa kooxaha Islaamiyiinta).

Xoogagga Islaamiyiintu dhankooda waxaa ay bilaabeen in ay khaarajiyaan shaqsiyaad Soomaali ah oo ay ku tuhmeen in ay ku lug leeyihiin ama gacansaar la leeyihiin mashruuca ka ganacsiga dadka ee afduubka iyo dilalkaba isugu jira. February 2000 waxaa Ethiopia loo dhiibay Saddex nin oo ka tirsan Jabhadda OLF ee Oramada. Raggaas gacanta loo geliyay Ethiopia waxaa ka mid ahaa hoggaamiye sare oo aad loo yaqaan Ismaaciil Gaashu oo ka mid ahaa ragga sida weyn Ethiopia u doonayso. ilo xog-ogaal ahi sida ay sheegeen rag Soomaali ah ayaa qabtay ninkan hoggaamiyaha ah ee Ethiopia loo dhiibay. Sida ay qortay haya'adda ICG, nin la odhan jirey Dhege oo ka mid ahaa dadkii fulliyay afduubkii ragga Oramada ah ayaa lagu dilay degmada Huriwaa,

magaalada Muqdisho xilli uu wax ka cunayay goob shaaha laga cabbo ee taalay aagaas July 2004. Dilka ninkaas waxaa geystay sida ilo kala duwani sheegeen dabley ka tirsan Islaamiyiinta Jihaad doonka ah kuwaas oo kaga aargudanayay afduubka iyo dhiibista raggii Oromada ahaa ee ka tirsanaa Jabhadda OLF iyo rag hore oo Islaamiyiinta xidhiidh la lahaa oo hay'adaha sirdoonka ee Maraykanka iyo Ethiopia loo gacan geliyay. Dilalka iyo afduubka noocaas ah ayaa loo yaqaan "Dagaalka Dibqallooca".

July 2002 heshiis ayaa dhex maray Dawlad Goboleedka Puntland iyo sirdoonka Maraykanka. Heshiiskan ayaa yimid waqti yar ka dib kolkii C/llaahi Yuusuf Axmed dib uga qabsaday magaalada Boosaaso Korneel Jaamac Cali Jaamac oo talada maamulka ay isku haysteen muddo Siddeed bilood ku dhow. Heshiiskan waxaa laf dhabar u ahaa in Hay'adda Sirdoonka ee Puntland (Puntland Intelligence Service- (PIS) ay si dhow ula falgasho sirdoonka Maraykanka. Puntland waxaa lagula heshiiyay in PIS-tu ay baadho ama xirto cid kasta oo ay uga shakiyaan arrimo argagaxiso, isla markaana ay ilaaliyaan shaqaalaha ajnabiga ah ee ku sugan Puntland. PIS waxaa kale oo la faray in ay si feejigan ula socdaan dhaqdhaqaaqa Garoomada Diyaaradaha iyo Dekedaha Puntland. Qof kasta oo ay qabtaan waxaa loo sheegay in ay baadhistiisa la soo socodsiiyaan Sirdoonka Maraykanka si baadhis dheeraada loogu sameeyo. Hay'addani waxaa ay ahayd mid jirtaankeedu ka hor imanayay Sharciga iyo Dastuurka Puntland u degsan, maadaama aan sharci ahaan la soo marin Baarlamaanka Puntland iyo Golaha Xukuumadda toona. Eng. Maxamed Aadan Bidaar ayaa noqday madaxii u horreeyay ee hay'addaas, intii aan shaqadan loo dhiibin waxaa uu in muddo ahba ku noolaa dalka Ingiriiska. Hawlgalladii ugu horreeyay ee PIS-tu waxaa ay si weyn u soo shaac baxeen August 2002dii, kolkaas oo laba nin oo Carab ah oo u kala dhashay Suuriya iyo Falastiin loo dhiibay sirdoonka dibadda. Labadan nin ee la dhiibay waxaa ay in muddo ah degganaayeen magaalada Boosaaso ka hor intii aan la dhiibin . Abuu Cammaar Yaasir Xasan Al-Tanaaw oo u dhashay waddanka Suuriya wuxuu ahaa farsamo yaqaan xarun lagu cillad bixiyo noocyada kala duwan ee qaboojiyaasha ku leh Boosaaso iyo Sheekh Cumar Xasan Falastiini oo isna ahaa nin ganacsi yar ku haysta Boosaaso, isaga iyo qoyskiisuba waxaa ay qaxootinimo ku degganaayeen dalka, wuxuu ahaa nin xidhiidh la lahaa dadka degaanka, gabadho uu dhalayna waxaa ay u dhaxeen (Guursaday) rag magac ku lahaa degaanka. Labada nin ee la qabtay mid kood Cumar Xasan Falastiini dib ayaa loogu soo celiyayBoosaaso muddo gaaban ka dib, dabadeedna dalka waa uu ka guuray, balse waxaa aan la ogeyn meesha uu ku dambeeyay Abuu Cammaar Yaasir Xasan Al-Tanaaw.

Dagaalka Dibqallooca markii dambe waxaa loo rogay xitaa in looga faa'iidaysto arrimo ama khilaaf shaqsi ah, waxaana uu saamayn ku yeeshay dadka Soomaalida ah ee siyaasad ahaan isaga soo horjeeda. Bishii May 2003 waxaa ka dhacay Puntland qiso aad u yaab badan. **Sheekh Max'ed Qaasim** oo asal ahaan ka soo jeeda degaannada Puntland haystana dhalashada Kenya ayaa yimid Puntland. Waxaa uu ka soo degay garoonka diyaaradaha Gaalkacayo si uu u gaadho Boosaaso oo dano ganacsi uu ku lahaa, waxaa xabsiga dhigay PIS, iyada oo lagu maagay arrimo argagaxiso. Kolkii dambe waxaa la ogaaday in xarigga ninkaasi uu ku lug lahaa oo uu ka dambeeyay nin lagu magaacaabo Aaden Dhegaweyne oo maqaaxi cunto ku lahaa Nairobi dano ganacsina ay isku maandhaafeen (khilaafeen) Sheekh Max'ed Qaasim. Baadhitaan ka dib waa la sii daayay Sheekh Max'ed Qaasim. Halkaa waxaa ka muuqata in dagaalka Dibqalloocu uu kolkii dambe noqday mid wajiyo kala duwan yeeshay oo looga faa'iidaysanaayay dano siyaasadeed, dano Shakhsi ah iyo xitaa khilaaf hoose oo ka dhexayn kara laba qof. Sidaa oo kale nin Yemeni ah oo deggan Boosaaso lana yidhaahdo **Cali Saciid Baacuun** ayaa laga qabtay Boosaaso, waxaana loo dhiibay sirdoonka Maraykanka. Waxa la geeyay meel ka baxsan Soomaaliya oo la sheegay in ay ahayd Jasiiradda **Diega Garsia** ee ku taal Badweynta Hindiya. Sida ay qortay Wakaaladda Wararka ee Irin news 28KII August 2003, kolkii ninkaasi la qabtay lagu waayay tuhunkii jirey ayaa dib loogu soo celiyay Boosaaso. Sidaa oo kale hawlgal qayb ka ah dagaalka Dibqallooca, waxaa la xiray Cabduljabbaar Al Mansoor oo Ciraaqi ahaa laguna eedaynayo hawlo argagaxiso. PIS-tu waa ku hungowday eedihii ay kolkii hore ku malaysay ninkan Ciraaqiga ah. Sarkaal ka tirsanaan jirey PIS-ta Cabdiwaaxid Joocaar ayaa xaqiijiyay in ay ninkaas kolkii hore ka soo xireen Gaalkacyo, dabadeedna la sii daayey kolkii ay caddaatay in aanu ninkaasi ka mid ahayn dadka la raadinaayo, ka dib baadhitaan dheer iyo xarig muddo ah. Joocaar waxaa uu xusay in ay jireen khaladaad dhowr ah oo ay galeen.

PIS-ta xarunteeda Boosaaso ayaa ka mid ahayd goobaha Maraykanku u adeegsado ee la soo mariyo maxaabiista laga soo qabqabto meelo kala duwan oo Geeska Afrika ku yaal. Warar aan si dhab ah loo xaqiijin ayaa sheegaya in CIA-da iyo FBI-da Maraykanku u isticmaali jireen xaruntaas ku waraysiga maxaabiista la soo qabto, ama muddo gaaban lagu hayo inta aan qaarkood loo sii gudbin saldhigyo ama xabsiyada kale ee hay'adahaasi dadka laga shakisan yahay ay ku baadhaan ama ay ku cadibaan. Dad dhowr ah oo magacyadooda qariyay sababo ammaan awgood, kuwaas oo hore loogu soo xiray xarunta PIS-ta Boosaaso ayaa sawir xun ka baxshay xaaladda goobtaas. In kasta oo dadkan aan lagu soo qaban amar ka yimid Marayknka amaba iyaga oo lugaha kula jira arrimo argagixisnimo, haddana waxay sheegeen sidii loola dhaqmay kolkii goobtaas lagu hayay in ay ahayd si ka baxsan dadnimada iyo

sharafta aadaminimada. Sidoo kale Somaliland wuxuu Maraykanku ka samaystay Hay'ad la mid ah tan Puntland sannadkii 2003, taas oo lagu magacaabo **Somaliland National Intellingence Service** (Hay'adda Qaran ee Sirdoonka Soomaaliland). Waxaa kale oo sirdoonka Maraykanka la shaqeeyay saraakiishii ciidamada ee xukuumaddii kumeel gaarka ahayd ee lagu soo dhisay Carta dalka Jabuuti sannadkii 2000.

Ethiopia iyagu dhankooda waxaa mar u suurta gashay in ay gudaha Soomaaliya kula dagaallanto Jabhadda Oromada ee ka soo horjeeda. In kasta oo dhibaatooyin badan jireen haddana kooxaha Jihaad doonka ah ee Soomaaliya joogaa marna isma dhiibin, waxaana ay aad u kordhiyeen ugaarsiga dadka gacansaarka la leh hay'adaha sirdoonka ee dalalka shisheeye, iyada oo Islaamiyiintu hawlgalladooda u sameeyeen istaraatiijiyad habaysan oo arrinkaa ku aaddan. Siiba Muqdisho ayaa noqotay waqtiyadii dambe meel ay isku ugaarsadaan Islaamiyiinta Jihaadiyiinta ah iyo Sirdoonka Maraykanka iyo Ethiopia.

Askar ka tirsan Marineska Maraykanka oo ku hubaysan qoryaha M16-A2 oo tababar ku samaynaya Camp Lemonnier March 2003

Hawl galladani waxaa ay ku soo beegmeen xilli barnaamijka la Caalamiyeeyay ee la dagaalanka argagixisadu aad uga socdo gobolkan Geeska Afrika, taas oo ay weheliso saldhig ciidan oo Maraykanku ka furtay dalka Jabuuti sannadkii 2002, saldhigaas oo lagu magacaabo **Camp Lemonnier** waxaa ku sugan cutubyo ka tirsan ciidamada sida gaarka ah u tababaran oo fuliya hawlgallada ka dhanka argagaxisada. Maadaama dawladda Maraykanku muddo dheerba dareensanayd in kooxaha Islaamiyiinta ah ee mayalka adagi ay ka hawl galaan aagagga ballaadhan ee dhulka saxaraha Waqooyiga Bari ee Afrika ee loo yaqaan Geeska Afrika, halkaas oo u ah saldhig ay ka hawl galaan, hase yeeshee Maraykanku kolkii hore muhimad weyn masiin dagaal uu dhulkaas kula galo kooxaha uu ugu yeedho xagjirka. Balse wixii ka dambeeyay wararradii September 11, 2001, Maraykanku wuxuu go'aansaday in uu bilaabo dedaallo caykaas ah oo looga hortagayo wuxuu ugu yeedho aragagaxisada gobolka ka hawlgasha. Horraantii, arrimuhu waxaa ay ahaayeen kuwo kooban oo ku xaddidan weerarro yool leh, balse sannadkii 2002 dawladda Maraykanku waxaa ay xaqiiqsatay si loo yareeyo xagjirnimada in loo baahan yahay joogitaan iyo hawlgal waqti dheer ah oo lala kaashado dawladaha gobolka iyo dadyowga gobolkaba. Iyada oo haddaba ujeeddadaas laga duulayo, Maraykanku wuxuu gobolka ka dhisay talis ciidan oo gaar ah kaas oo lagu magacaabo Hawlgalka wadaagga ah ee isku dhafan ee Geeska Afrika (Combined Joint Task Force-Horn of Africa) si ay u fuliyaan hawgallo nabadgusid ah oo gobolka ay ka qabtaan. Wada hadallo socday March ilaa May 2002 ayaa Maraykanka loogu oggolaaday in Jabuuti saldhig laga siiyo kaas oo ay adeegsanayaan Taliska CJTF-HOA.

Mar waxaa jirey in saldhigga Jabuuti laga sameeyay la doonay in uu xarun asaasi ah oo gobolka ku taal u noqdo gacanna siiyo barnaamij loogu magacdaray Hawlgalka Xoojinta Xorriyadda – Geeska Afrika (OperationEnduring Freedom - Horn of Africa -OEF-HOA). Saldhiggani waxaa kale oo uu adeegga asaasiga ah siinayaa, ka sokow ciidamada Maraykan, xoggaaga Isbahaysiga ee gobolkan ku sugan. Camp Lemonnier oo hadda talidiisa laga wareejiyay Taliska Dhexe ee Ciidamada Maraykanka (United States Central Command -USCENTCOM) lana hoosgeeyay Taliska Ciidamada Maraykanka ee Afrika (United States Africa Command -USAFRICOM) waa kan keliya Maraykanku ku leeyahay gudaha Afrika. Wixii ka dambeeyay soo degidda Maraykanka ee dalka Jabuuti, waxaa gobolka aad u laba lixaad saday ololaha la dagaallanka aragagaxisada ee Maraykanku hor kacayo iyo ugaarsiga xubnha muhiimka ah ee ka tirsan kooxaha mayalka adag ee Islaamiyiinta ku sugan Soomaaliya iyo gobolkaba. Tan iyo waqtigaas waxaa gudaha Soomaaliya lagu dilay hoggaamiyaal muhiim ah oo ka tirsanaa Islaamiyiinta Jihaadiga ee Soomaaliya joogay sida Aadan Xaashi Cayroow, Saala Cali Nabhaan Fazul Cabdalla iyo Talxa Al-Suudaani.

DHAMAAD

La soco

Rimica Labad ee Buugga Kobocii Islaamiyiinta Soomaaliya

Gabagabo.

Faysal Saciid Dheere

Buugan **"Kobicii Islaamiyiinta Soomaliya"** wuxuu xambaarsan yahay nuxur weyn oo qiima leh. Wuxuu si tafatiran u qeexayaa waayaaragnimadii laga kororsoday Dhalashadii, Jaanqaadkii iyo Dhalan-rogadkii urura diimeedyadda Slafiyiintu hormuudka u ahaayeen. Si kale hadaan u dhigno wuxuu buugani soo koobay Taariikh Shan Tobansanadle ah oo ay soo jireen kooxahan Salafiyiinta ah oo dareenka isbedel-doonka diiniga ku salaysan higsanaayey. Marxaladihii iyo dhacdooyinkii ay la kulmeen ururadaasi wuxuu qoraagu u soo bandhiagay qaab ah xiriir-xiliyeed ama sida afka qalaad loo yaqaan "chronological order". Hadaba si aan uga bogano nuxurka buugan waxaa lagama maarmaana inaan isweydiino waa maxay Taariikh? maxayse faa'iido leedahay?

Taariikhdu waa dib u milicsiga sooyaal xilliyeed la soo dhaafay si loo darso wixii dhacay. Faa' iidada u kuurgalka taariikhdu ma'aha mid la dhayalsan karo, waxaana ugu weyn in laga gaashaanto khaladaadkii horay u dhacay si loo maareeyo waaga cucub oo markaas la joogo iyadoo gowsdameedka lagu qabanayo wanaagii laga dhaxlay xiligaas hore lana turxaan bixinaayo eeshuu ka tegey.

Sidaa daraadeed wuxuu qoraaga buugu soo bandhigay si qota dheer oo miisaamana uga faalooday marxaladihii ay soo mareen ururadii rabey inay dhidibada u taagaan maamul Islaamiya. Wuxuu kaloo qoraagu si cilimyeysan daaha uga rogey una iftiimiyey caqabadihii iyo turuturooyinkii la soo dersey ururo diimeedyadaas iyo meelahay ka murkucdeen.

Ummadaha aduunka waxay taariikhda u tahay muraayad laysku daawado laakiin nasiib daro sinjiga Soomalida qiimahaas u ma leh waxna kama bartaan wixii soomaray. Waxaa intabadan dhacda inaanay dhibkii horey ugu dhacay dariiqiisii taako ka weecan. Si kasataba ha ahaatee wuxuu buugani raadraac u noqon karaa da'yarta raba inay hirgeliyaan wixii jiilkii ka horeeyey fullinwaayeen waa hadey dhaqaaq joogsi fiira dheeriyi ku dheehan tahay ku dareene. Abwaan Ibraahim Gadhle ayaa murtidan ku soo koobay waxa laga barankaro dhacdada wuxuuna yiri

"Waxaad Shalayto Mudatiyo Mahadhada Xusuusnow, Halkuu Qorigu kaa Mudey Mar Labaad Lugtaadiyo Cagtu Yaaney Kula Marin".

Gunaanadkii iyo gabagabadii "Kobaca Islaamiyiinta Soomaaliya" waa buug xambaarsan taariikh mugweyn oo dhaxalgal ah mowduucana u noqon kara raadraac dhamsytiran.

Faysal Siciid Dheere
Aqoonyahan Soomaaliyeed

Qoraaladda iyo Buug Kaashi *(Bibliographic References)*

1-Taariikhdii Daraawiishta, Aw-Jaamac Cumar

2-Dhacdooyiinkii Ma Deganayaasha, Abdi Xasan Jimcaale.

3-Nidaal Soomaal Qarbi(Ogadeenya), Yuusuf Siyaad Dhuux.

4-Masiirat Al-Islaam Fii Al-Soomaal Al-Kabiir, C/llaahi Cumar Nuur.

5-Taangiga Tigreega, Abdulqaadir Aroma.

6-Hadimadii Gumeysiga, Abdulqaadir Aroma.

7-Qaran Jabkii Soomaaliya, Aw Jaamca Cumar

8-Dagaalkii Ogaadeenya, Dr. Saadiq Enow

9-Women,Islamists and Militry Regime in Somalia,A/rahmanBadio

10-Goortii Dhulkayga la Qaybsaday, Dr. Saadiq Enow.

11- All AganisAll Enemeis/ Richard A. Clarke

12-Al-Qaeda in East Africa the Horn/ DavidH.Shinn.

13- Xabsigaygii Dr. Yuusuf Xirsi Axmed

NUXURKA BUUGGA

Nuxurka Buugga wuxuu inoo soo bandhigayaa, qaabkii Islaamiyiinta ay ula falgaleen Marxaladihii kala duwanaa oo ay la soo kufaa-kacayeen Dacwada Diiniga .

QAAR KA MID AH DADKII WAX KA YIRI BUUGAN

Dr. Saadiq Eenow
Lecturer at East Africa University
Bosaso, Puntland - Somalia.

Kobocii Islaamiyiinta waa buug dadka baray silsiladda taariikhda dhaq-dhaqaaqyada Islaamiyiinta Soomaaliyeed ee weli socoda, xilligii qormooyinkiisa qeyba ka mid ah lagu daabici jiray Ogaalnewspaper aad ayaa akhristayaashu u soo dhaweeyeen.

C/wali Jaamac Jaambiir
Tafatire : Ogaal NewsPaper
Hargeysa, Somaliland

Markii aan si dulmar ah u daalacday qeybo badan oo kamid ah Kitaabkaan Kobocii Islaamiyiinta Soomaaliyeed waxaan hoosta ka xariiqayaa dhowr arrimood.

1. Qoraagu baaritaan dheer ayuu u galay soo ururinta xog badan. taas oo dhaxal reeb u noqon karto jiilka soo socdo, ee xaqa nagu leh.
2. Qoraagu wuxuu doortay mawduuc xasaasi ah, lana xiriira taariikhda dhow walina socota, taasoo jilayaasheedii ka qeyb qaatay ay intoodii badneyd nool yihiin.
3. In uu noqon karo kitaabkani dhagax biyaha fadhiya dhaqaajiya. Kaas ku khasbi doono dad badani in ay ka hadlaan siday wax u ogyihiin haddii ay dhaliilaan qoraaga.
4. Habka qoraagu u maray soo bandhiga fikradaha waa hab sare oo ay ku dheehan tahay xaalad iyo sheeko xiriirnimo, suxufinimo, taasoo keenaysa in uu san akhristuhu marnaba ka daalin akhrinta Kitaabka.

Ustaad Mohamed Omar Ahmed
Somalitoday.net/Chief Editor, Lecturer at PSU University
Garoowe, Puntland - Somalia

Baraaruga Islaamka ayaa sida buuggu iftiiminayo gelinba waxa uu geed soo harsado yeellanayay wejiyo cusub oo si xowli ah isu bedbedelayey mudaddii 20kii Sano ahayd ee dalka Soomaaliya buruburka dowlad la'aanta ah ku jiray.

Faysal Siciid Dheere
Aqoon-yahan Soomaaliyeed

Buugan Kobocii Islaamiyiinta Soomaaliya wuxuu xanbaarsan yahay nuxur weyn oo qiimo leh. Wuxuuna si tafatiran u qeexayaa waayo aragnimaddii laga kororsaday dhalashadii, jaanqaadkii iyo dhalan-rogadkii urur diimeedyadii Soomaaliya ee ay Salafiyiintu hormuudka u

ISBN 978-0-9549555-8-8
9 780954 955588

Qoraa sare:
Max'ed Siciid Cumar (Kashawiito)